มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์

รายงานฉบับสมบูรณ์

(Final Report)

โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง

กิจกรรมหลัก วิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มา

ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

เสนอต่อ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

จัดทำโดย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายชื่อคณะทำงาน

คณะนักวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล เชาว์วัฒนกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	หัวหน้าโครงการวิจัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศาสตรินทร์ ตันสุน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	นักวิจัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวลิน ศีลพิพัฒน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	นักวิจัย
ดร.พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	นักวิจัย
ดร.วรวุฒิ เว้นบาป	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ผู้ช่วยนักวิจัย และ ผู้ประสานงานโครงการ

บทคัดย่อ

โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง กิจกรรมหลัก วิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ดำเนินการวิจัยภายใต้วัตถุประสงค์ 5 ข้อ ประกอบด้วย 1) เพื่อประเมินการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของศูนย์ศึกษาประชาธิปไตยชุมชน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครและกระบวนการหรือขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา และผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา 2) เพื่อประเมินระดับความคิดเห็น ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา และผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภาในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 3) เพื่อประเมินการเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ทราบประเด็นปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจากผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ รวบรวมข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา 4) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยและต่างประเทศ และ 5) เพื่อนำผลจากการวิจัยประเมินผล การถอดบทเรียน และระบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาไปปรับปรุงและพัฒนาระเบียบ ประกาศ หรือการบริหารจัดการการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ได้ระบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย 1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) 2) การวิจัยภาคสนาม (Field Research) ดำเนินการทั่วประเทศกับกลุ่มตัวอย่าง 3,000 คน และ 3) การการจัดเวทีระดมความคิดเห็น (Brainstorming)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) กลุ่มตัวอย่างรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจากโทรทัศน์/วิทยุ จำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 37.9 2) กลุ่มตัวอย่างเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาว่าเป็นการคัดกรองจากกลุ่มอาชีพ จำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 76.2 3) ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ยกเว้นด้านค่าสมัครคนละ 2,500 บาท อยู่ในระดับปานกลาง 4) ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน 5) ความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน 6) กลุ่มตัวอย่างต้องการรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100% จำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 53.5 7) ความเห็นต่อความพร้อมในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน 8) การสำรวจผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พบว่า ไม่มีปัญหาการดำเนินงานทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ 9) การสัมภาษณ์ความคิดเห็นคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พบว่า รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในครั้งนี้มีจุดเด่นคือเน้นความหลากหลายของกลุ่มอาชีพ ลดการพึ่งพิงพรรคการเมือง ทำให้สมาชิกวุฒิสภา

มีความเป็นอิสระ แต่พบจุดด้อยคือกลุ่มอาชีพบางกลุ่มไม่ชัดเจน ค่าธรรมเนียมการสมัครสูง อาจปิดโอกาสบางกลุ่ม ขั้นตอนซับซ้อนมากเกินไป และมีข้อจำกัดเรื่องการการมีส่วนร่วมของประชาชน 10) การเปรียบเทียบระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยและต่างประเทศ จำนวน 5 ประเทศ พบว่ารูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแบบเลือกกันเองภายในกลุ่มอาชีพยังไม่เคยเกิดขึ้นที่ไหนมาก่อน

ทั้งนี้ จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์ข้อเสนอแนะ แบ่งเป็นประเด็นสำคัญได้แก่ 1) พิจารณาความจำเป็นของรูปแบบรัฐสภาว่าควรมีสภาเดี่ยวหรือสภาคู่ 2) พิจารณารูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) กรณีที่ใช้วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภารูปแบบเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา รัฐสภาไทย ระบบสองสภา

Abstract

The Political Reform Project for Electoral Integrity
Main Activities: Evaluation Research, and Lessons Learned from the 2024 Senate Selection Process.

This research focuses on evaluating the Senate selection process through five objectives. First, it assesses public perceptions of the process, including the dissemination of information by the Community Democracy Education Center, understanding of candidate qualifications, and the selection procedures among the general public, Senate candidates, and eligible voters. Second, it evaluates the opinions, confidence, and satisfaction levels of these groups regarding the Senate selection process conducted by the Office of the Election Commission of Thailand (OECT). Third, it examines the preparation and management of the Senate selection process, as well as election corruption issues, to identify challenges and obstacles from stakeholders and gather suggestions for resolving these challenges. Fourth, it analyzes and compares Senate selection systems in Thailand and other countries. Finally, it utilizes the findings from the evaluation, lessons learned, and analysis of the Senate selection system to improve regulations, announcements, and management practices related to the process. This includes recommendations for amending the Constitution or the Organic Act on Senate selection to establish a more suitable system for Thailand. The research employs a mixed-methods approach, including documentary research, nationwide field research with a sample of 3,000 participants, and brainstorming sessions.

The findings reveal several insights. Most respondents (37.9%) received information about the Senate selection process through television and radio, and a significant portion (76.2%) understood the process as being conducted through nominations by occupational groups. While overall opinions on the current Senate selection process were positive, the 2,500-baht application fee received moderate ratings. Confidence and satisfaction with the implementation of the process were also rated as moderate across all aspects. The preferred method for selecting Senators was direct election by the public, supported by 53.5% of respondents. Readiness for organizing the Senate selection process was rated high in all aspects, and surveys of personnel involved revealed no operational issues at the district, provincial, or national levels.

Interviews with executives and members of the Central Election Commission highlighted several strengths of the Senate selection process, such as emphasizing occupational diversity and reducing reliance on political parties, which enhanced the independence of Senators. However, weaknesses were also identified, including unclear criteria for certain occupational groups, high application fees that limited access, overly complicated procedures, and limited public participation. A comparative analysis of the Senate selection system in Thailand and five other countries revealed that the occupational group self-selection model has not been adopted elsewhere.

Based on these findings, the research proposes three key recommendations. First, assess the necessity of a unicameral or bicameral parliamentary system. Second, reevaluate the Senate selection process for future iterations, with a stronger focus on enhancing public participation. Third, if the occupational group self-selection model is retained, address the identified issues and limitations from the current process to improve its effectiveness.

Keywords: Senate selection process, Thai Parliament, Bicameralism

บทสรุปผู้บริหาร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด จำนวน 200 คน ดำรงตำแหน่งได้คราวละ 5 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ซึ่งสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกกันเอง ซึ่งเป็นบุคคลมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม จาก 20 กลุ่มอาชีพตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งแบ่งการเลือกสมาชิกวุฒิสภาออกเป็น 3 ระดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระดับอำเภอ ขั้นแรก เลือกกันเองในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกิน 2 คน เลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกิน 1 คะแนนมิได้ ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุด 5 คนแรกเป็นผู้ได้รับเลือกไปสู่การเลือกขั้นที่สอง ขั้นสอง ให้มีการแบ่งสายเป็น 4 สาย โดยการจับสลากแต่ละสาย ประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นแรกเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกันได้กลุ่มละ 1 คน แต่จะเลือกกลุ่มเดียวกันหรือเลือกตนเองมิได้ ผู้ที่ได้คะแนนสูงสุด **3 ลำดับแรก**ของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ที่ได้รับเลือกไปสู่การเลือกระดับจังหวัดต่อไป

ระดับจังหวัด ขั้นแรก ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอ เลือกกันเองในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกิน 2 คน เลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกิน 1 คะแนนมิได้ ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุด 5 คนแรกเป็นผู้ได้รับเลือกไปสู่การเลือกขั้นที่สอง ขั้นสอง ให้มีการแบ่งสายเป็น 4 สาย โดยการจับสลากแต่ละสาย ประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นแรกเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกันได้กลุ่มละ 1 คน แต่จะเลือกกลุ่มเดียวกันหรือเลือกตนเองมิได้ ผู้ที่ได้คะแนนสูงสุด **2 ลำดับแรก**ของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ที่ได้รับเลือกไปสู่การเลือกระดับประเทศต่อไป

ระดับประเทศ ขั้นแรก ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัด เลือกกันเองในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกิน 10 คน เลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกิน 1 คะแนนมิได้ ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุด 40 คนแรกเป็นผู้ได้รับเลือกไปสู่การเลือกขั้นที่สอง ขั้นสอง ให้มีการแบ่งสายเป็น 4 สาย โดยการจับสลากแต่ละสาย ประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นแรกเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกันได้กลุ่มละไม่เกิน 5 คน แต่จะเลือกกลุ่มเดียวกันหรือเลือกตนเองมิได้ ขั้นสาม ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศแจ้งผลการนับคะแนนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

จากกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่ผ่านกระบวนการเลือกถึง 3 ระดับ เพื่อให้ได้ตัวแทนตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ซึ่งมีขั้นตอนและกระบวนการซับซ้อนยากแก่การปฏิบัติและการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน จึงจำเป็นต้องมีการวิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ภายใต้โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง โดยมีผลการวิจัยดังนี้

1) ผลการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา แบ่งเป็นดังนี้

1.1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ตอบแบบสำรวจกลุ่มประชาชน ผู้สมัคร/ผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา และสื่อมวลชน พบว่า ส่วนใหญ่ทราบว่าช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคมมีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา โดยทราบข่าวสารจากโทรทัศน์/วิทยุ จำนวนมากที่สุด และการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ไม่พบเห็นการทุจริต ซึ่งหากพบเห็นการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่จะแจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พบว่า สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจที่จำแนกเป็นกลุ่มประชาชน กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

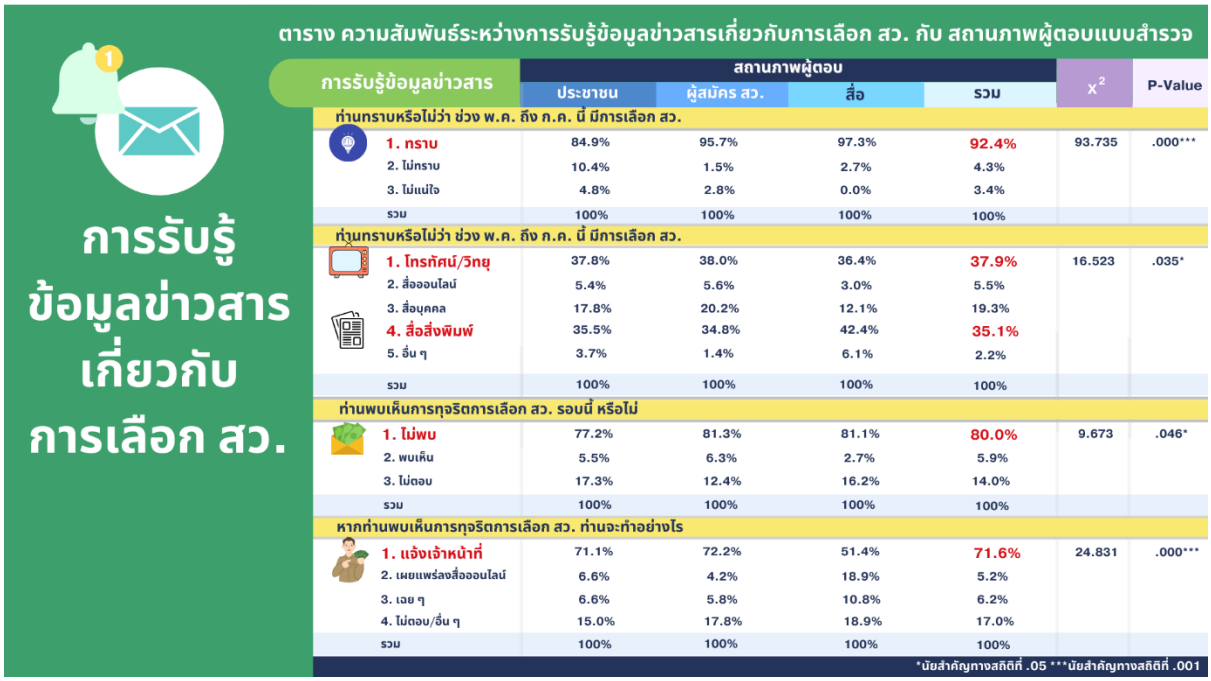

ตาราง ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือก สว. กับ สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	สถานภาพผู้ตอบ				x^2	P-Value
	ประชาชน	ผู้สมัคร สว.	สื่อ	รวม		
ท่านทราบหรือไม่ว่า ช่วง พ.ค. ถึง ก.ค. นี้ มีการเลือก สว.						
1. ทราบ	84.9%	95.7%	97.3%	92.4%	93.735	.000***
2. ไม่ทราบ	10.4%	1.5%	2.7%	4.3%		
3. ไม่แน่ใจ	4.8%	2.8%	0.0%	3.4%		
รวม	100%	100%	100%	100%		
ท่านทราบหรือไม่ว่า ช่วง พ.ค. ถึง ก.ค. นี้ มีการเลือก สว.						
1. โทรทัศน์/วิทยุ	37.8%	38.0%	36.4%	37.9%	16.523	.035*
2. สื่อออนไลน์	5.4%	5.6%	3.0%	5.5%		
3. สื่อบุคคล	17.8%	20.2%	12.1%	19.3%		
4. สื่อสิ่งพิมพ์	35.5%	34.8%	42.4%	35.1%		
5. อื่น ๆ	3.7%	1.4%	6.1%	2.2%		
รวม	100%	100%	100%	100%		
ท่านพบเห็นการทุจริตการเลือก สว. รอบนี้ หรือไม่						
1. ไม่พบ	77.2%	81.3%	81.1%	80.0%	9.673	.046*
2. พบเห็น	5.5%	6.3%	2.7%	5.9%		
3. ไม่ตอบ	17.3%	12.4%	16.2%	14.0%		
รวม	100%	100%	100%	100%		
หากท่านพบเห็นการทุจริตการเลือก สว. ท่านจะทำอย่างไร						
1. แจ้งเจ้าหน้าที่	71.1%	72.2%	51.4%	71.6%	24.831	.000***
2. เผยแพร่ลงสื่อออนไลน์	6.6%	4.2%	18.9%	5.2%		
3. เฉย ๆ	6.6%	5.8%	10.8%	6.2%		
4. ไม่ตอบ/อื่น ๆ	15.0%	17.8%	18.9%	17.0%		
รวม	100%	100%	100%	100%		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ***นัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ภาพที่ 2 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภากับสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ

1.2) ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ตอบแบบสำรวจ กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน จำนวน 689 คน ส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นการคัดกรองจากกลุ่มอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 76.2 รองลงมาคือมีความเข้าใจว่าผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาต้องสังกัดพรรคการเมืองคิดเป็นร้อยละ 75.7

ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

ตาราง ร้อยละ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือก สว. ของกลุ่มประชาชน และสื่อมวลชน

	รายการ	n	ตอบถูก	ตอบผิด	ไม่แน่ใจ
1	การเลือก สว. เป็นการคัดกรองจากกลุ่มอาชีพ	(677) 100.0%	76.2%	10.8%	13.0%
2*	ผู้สมัคร สว. ต้องสังกัดพรรคการเมือง	(680) 100.0%	75.7%	9.7%	14.6%
3	"กลุ่มสตรี" เป็น 1 ใน 20 กลุ่มอาชีพ ในระบบเลือกกันเอง	(678) 100.0%	67.7%	11.1%	21.2%
4	สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ มีจำนวน 200 คน	(679) 100.0%	60.2%	11.6%	28.1%
5	ข้าราชการสมัครเป็น สว. ไม่ได้	(676) 100.0%	53.7%	23.5%	22.8%
6*	ชาวไทยที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไปทุกคน มีสิทธิสมัคร สว.	(677) 100.0%	52.3%	29.5%	18.2%
7	การเลือก สว.พ.ศ. 2567 ใช้จังหวัดเป็นเขตเลือก สว.	(676) 100.0%	48.5%	28.8%	22.6%
8*	สว. มาจากการแต่งตั้งบางส่วน และการเลือกกันเองบางส่วน	(679) 100.0%	46.1%	33.6%	20.0%
9	สว. ชุดใหม่มีอำนาจให้ความเห็นชอบผู้ดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุด, กกต., ป.ป.ช.	(679) 100.0%	38.6%	18.9%	42.6%
10*	สว. มีอำนาจโหวตเลือกนายกฯ ร่วมกับ สส. ได้	(677) 100.0%	31.2%	37.4%	31.5%

*ข้อคำถามเชิงนิเสธหรือข้อคำถามเชิงลบ โดยข้อมูลในตารางมีการกลับค่าคะแนนเรียบร้อยแล้ว

ภาพที่ 3 ค่าร้อยละ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของกลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน

1.3) ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ตอบแบบสำรวจกลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 1,550 คน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านค่าสมัคร คนละ 2,500 บาท ที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.8

ตาราง ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือก สว. พ.ศ. 2567 ของกลุ่มผู้สมัครรับเลือก สว.

รายการ	n	$\bar{X}$
1. กำหนดการรับสมัคร สว.	(1,503)	3.68
2. สถานที่รับสมัคร ตามอำเภอ	(1,502)	3.92
3. ค่าสมัคร คนละ 2,500 บาท	(1,505)	3.44
4. ขั้นตอนการรับสมัคร	(1,502)	3.69
5. วิธีการชี้แจงประกาศ กฎระเบียบ กติกา	(1,504)	3.63
6. การแบ่งกลุ่ม 20 อาชีพ	(1,501)	3.71
7. วิธีการเลือก สว. แบบเลือกกันเอง ในกลุ่มอาชีพ	(1,498)	3.63
8. วิธีการเลือก สว. แบบเลือกไขว้ กลุ่มอาชีพ	(1,498)	3.54
9. คุณสมบัติ และ ลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร สว.	(1,498)	3.81
10. การนับคะแนน	(1,493)	3.84
11. การประกาศผล	(1,489)	3.87
12. การทักท้วง	(1,472)	3.51

ภาพที่ 4 ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของกลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา

1.4) ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ตอบแบบสำรวจ กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน จำนวน 689 คน ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนกลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 1,550 คน ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พบว่า สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจที่จำแนกเป็นกลุ่มประชาชน กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภาและผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

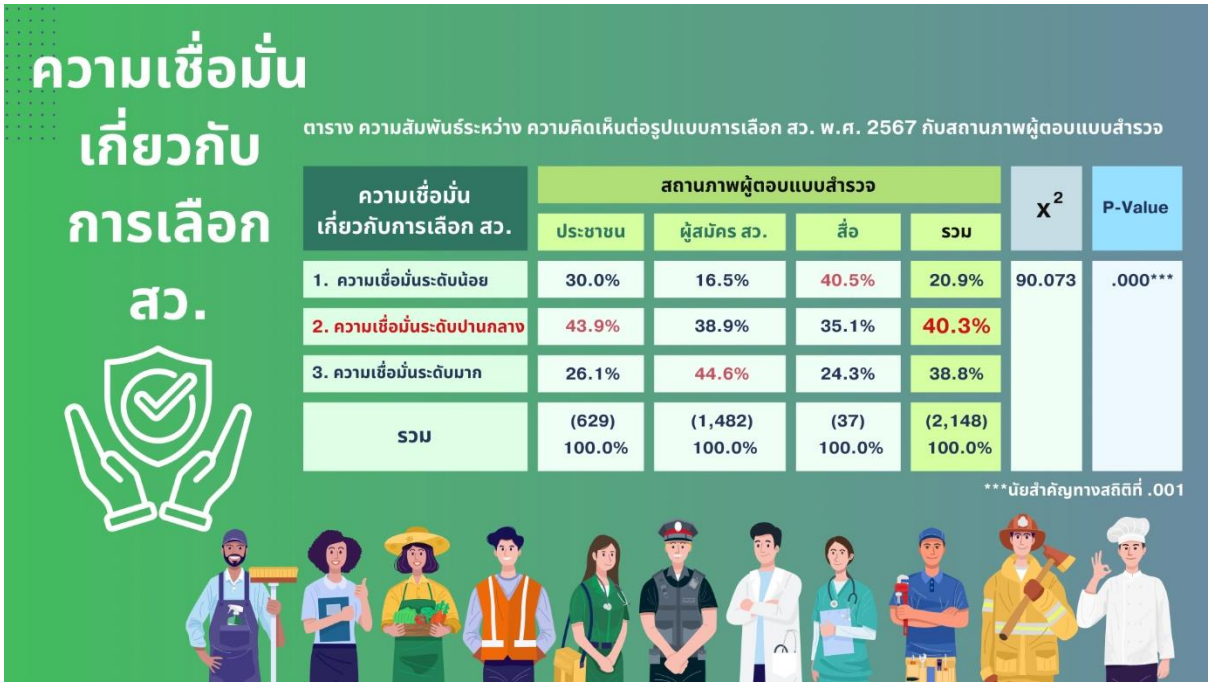

ภาพที่ 5 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภากับสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ

1.5) ความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ตอบแบบสำรวจ กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน จำนวน 689 คน ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนกลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 1,550 คน ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พบว่า กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา มีความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 มากกว่ากลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน

ภาพที่ 6 การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ

1.6) ความพร้อมในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ตอบแบบสำรวจ กลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 1,050 คน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อความพร้อมในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ภาพที่ 7 ค่าเฉลี่ย ความพร้อมในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ของกลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

1.7) ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ตอบแบบสำรวจ กลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 1,050 คน พบว่า ไม่มีปัญหาการดำเนินงานทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

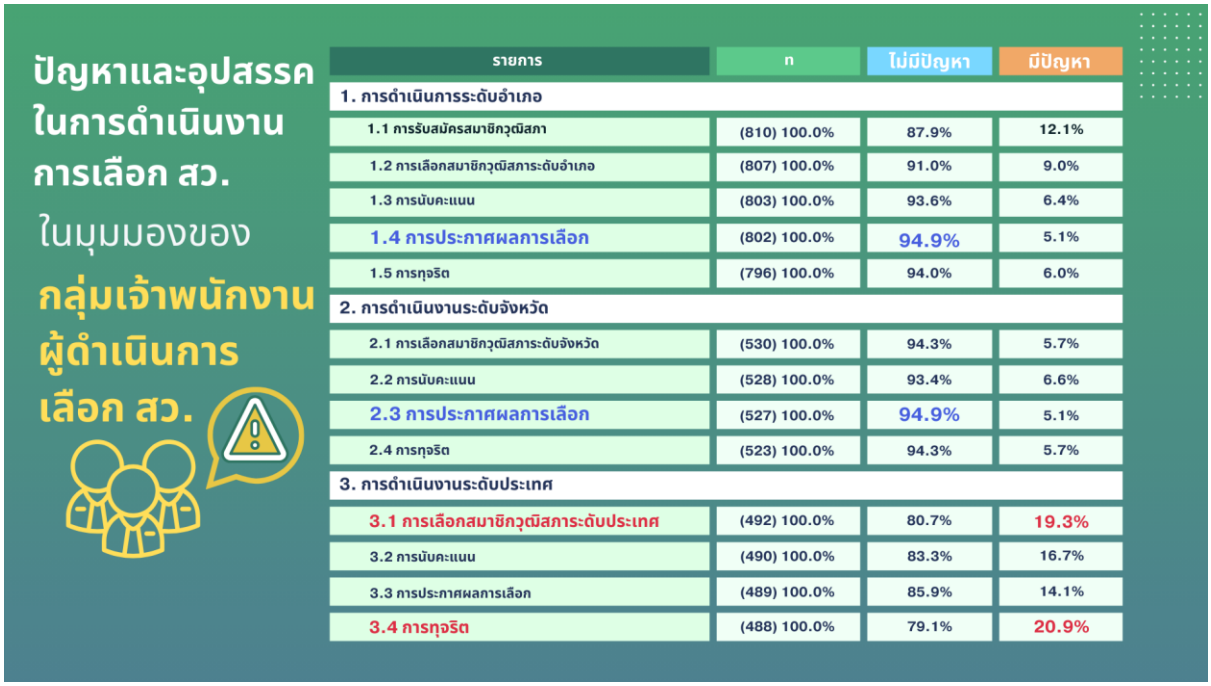

รายการ	n	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา
1. การดำเนินการระดับอำเภอ			
1.1 การรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา	(810) 100.0%	87.9%	12.1%
1.2 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ	(807) 100.0%	91.0%	9.0%
1.3 การนับคะแนน	(803) 100.0%	93.6%	6.4%
1.4 การประกาศผลการเลือก	(802) 100.0%	94.9%	5.1%
1.5 การทุจริต	(796) 100.0%	94.0%	6.0%
2. การดำเนินงานระดับจังหวัด			
2.1 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด	(530) 100.0%	94.3%	5.7%
2.2 การนับคะแนน	(528) 100.0%	93.4%	6.6%
2.3 การประกาศผลการเลือก	(527) 100.0%	94.9%	5.1%
2.4 การทุจริต	(523) 100.0%	94.3%	5.7%
3. การดำเนินงานระดับประเทศ			
3.1 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ	(492) 100.0%	80.7%	19.3%
3.2 การนับคะแนน	(490) 100.0%	83.3%	16.7%
3.3 การประกาศผลการเลือก	(489) 100.0%	85.9%	14.1%
3.4 การทุจริต	(488) 100.0%	79.1%	20.9%

ภาพที่ 8 ค่าร้อยละ ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ของกลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

1.8) รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

จากการสำรวจความคิดเห็นรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย ของผู้ตอบแบบสำรวจ จำนวน 3,289 คน พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100% คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมาต้องการใช้รูปแบบเหมือนปี พ.ศ. 2567 คิดเป็นร้อยละ 18.3 ต้องการใช้รูปแบบมาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่ง และสรรหาส่วนหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 17.8

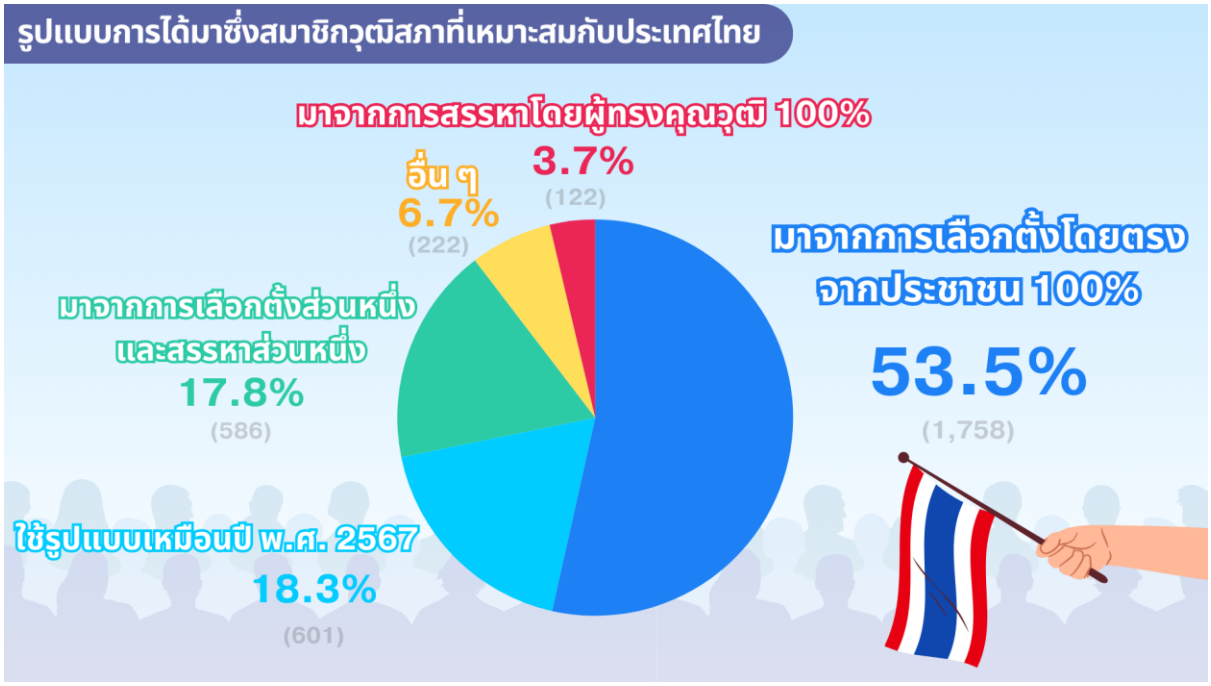

ภาพที่ 9 ค่าร้อยละ รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

2) ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แบ่งเป็นดังนี้

2.1) จุดเด่น และ จุดด้อย ของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในรูปแบบนี้ เน้นความหลากหลายของกลุ่มอาชีพ โดยสมาชิกวุฒิสภามาจาก 20 กลุ่มอาชีพที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มากกว่า 10 ปี ซึ่งไม่จำเป็นต้องยึดติดกับวุฒิการศึกษาหรือปริญญาบัตร รูปแบบการเลือกนี้ช่วยให้มีตัวแทนจากกลุ่มอาชีพที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าสมัครได้อย่างกว้างขวางโดยไม่ต้องสังกัดพรรคการเมือง รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังออกแบบมาเพื่อป้องกันการทุจริต โดยมีขั้นตอนการเลือกที่ซับซ้อน เช่น การเลือกไขว้และการจับสลากเพื่อป้องกันการสมยอมระหว่างผู้สมัคร นอกจากนี้ ยังช่วยลดการยึดโยงกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง ทำให้สมาชิกวุฒิสภาสามารถทำหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระ อย่างไรก็ตาม การเลือกสมาชิกวุฒิสภารูปแบบนี้พบปัญหาในบางประเด็น อาทิ ลักษณะอาชีพของผู้สมัครไม่ตรงตามกลุ่มอาชีพที่ควรจะเป็น ทำให้ขัดต่อเจตนารมณ์ของการออกแบบระบบนี้ รวมถึงการเก็บค่าธรรมเนียมการสมัครที่สูงถึง 2,500 บาท ส่งผลให้ในบางครั้งเป็นการปิดกันผู้สมัครบางกลุ่ม นอกจากนี้ กระบวนการเลือกที่ซับซ้อนและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนยังนำไปสู่ความไม่เชื่อมั่นในระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาและการบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร การลงสมัครเป็นกลุ่มก้อนทำให้สมาชิกวุฒิสภาไม่ได้เป็นตัวแทนที่แท้จริงของกลุ่มอาชีพและประชาชน

2.2) ความพร้อมในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีความพร้อมในทุกด้าน โดยได้เตรียมการวางแผน ออกระเบียบและประกาศ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องล่วงหน้ามาโดยตลอด แต่เนื่องจากเป็นการเลือกรูปแบบนี้ครั้งแรกของโลก จึงอาจมีปัญหาอุปสรรคที่คาดไม่ถึง ทำให้ในวันเลือกระดับประเทศใช้ระยะเวลานานกว่าที่คาดการณ์ไว้ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการการเลือกตั้งมีการเตรียมความพร้อมที่จำเป็นต่อการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่เริ่มกระบวนการเลือกจนสิ้นสุดกระบวนการเลือก อาทิ ด้านกฎหมาย มีการออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 และ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการแนะนำตัวในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ด้านบุคลากร มีการอบรมเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย เจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และมีการแต่งตั้งผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด และความร่วมมือของหน่วยงานภายนอกมีความร่วมมือจากบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ที่ช่วยบันทึกวิดีโอคลิปการลงคะแนนเลือกสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่ระดับอำเภอจนถึงระดับประเทศ การดำเนินการแก่ผู้กระทำความผิด มีการอบรมผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทุกจังหวัด อบรมเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ดำเนินการสืบสวนและไต่สวนเพื่อดำเนินการไต่สวนอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม ในกรณีที่มีผู้กล่าวหาว่าการเลือกสมาชิกวุฒิสภามิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม แต่ความพร้อมที่น้อยที่สุด คือ ระบบโปรแกรมสนับสนุน และการคาดการณ์เรื่องระยะเวลาที่ใช้ในการเลือกระดับประเทศเพราะเป็นการเลือกสมาชิกวุฒิสภาแบบเต็มรูปแบบครั้งแรก อย่างไรก็ตาม บางเหตุการณ์ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ล่วงหน้าได้ ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ระบบสนับสนุน สถานที่ รวมไปถึงงานด้านประชาสัมพันธ์ที่ไม่อาจเผยแพร่ให้ประชาชนทราบได้ทันท่วงทีเนื่องจากมีระยะเวลาที่จำกัด หากเผยแพร่ข่าวสารไปก่อนอาจเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายในภายหลัง ซึ่งใช้เวลามากกว่าที่คาดการณ์ไว้พอสมควร

2.3) กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ควรปรับปรุงเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การปรับปรุงระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มุ่งแก้ไขปัญหาและช่องว่างในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา แต่มีในบางประเด็นที่ควรปรับแก้ไขตัวบทกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง อาทิ เสนอให้ขยายระยะเวลาในการเลือกแต่ละระดับ เพิ่มข้อห้ามในการลงสมัครเพื่อความโปร่งใส และป้องกันการทุจริตผ่านการใช้มาตรการตรวจสอบผลคะแนนอย่างเข้มงวด นอกจากนี้ ควรปรับบทบาทของหน่วยงานรัฐในการแนะนำตัวผู้สมัครและลดขั้นตอนให้กระชับเพื่อลดเวลาในการนับคะแนน รวมถึงปรับปรุงกฎหมายเพื่อความชัดเจนในการกำหนดกลุ่มอาชีพและคุณลักษณะของผู้สมัคร เพื่อให้กระบวนการเลือกมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากขึ้น ทั้งนี้ การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งนำมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 มาบังคับใช้สำหรับการออกระเบียบต่าง ๆ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งหรือกรณีที่ไม่มีกฎหมาย

บัญญัติไว้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 มีจุดอ่อนบางมาตราที่ไม่อาจทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2.4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

การเลือกสมาชิกวุฒิสภา มีปัญหาหลายประการที่กระทบต่อความเป็นธรรมและโปร่งใส หนึ่งในปัญหาคือการตีความกฎหมายที่ไม่ชัดเจน ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ กระบวนการเลือกที่ต้องทำสองรอบในวันเดียวซึ่งใช้เวลานานเกินไป โดยเฉพาะกระบวนการเลือกไขว้ตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติ มีช่องทางให้เกิดการจัดตั้งเป็นกลุ่มก้อน รวมถึงปัญหาการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครที่ล่าช้า เนื่องจากจำนวนผู้สมัครมาก ทำให้เกิดความสับสนและไม่เป็นธรรม อีกทั้งการแนะนำตัวผู้สมัครที่มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบสามารถสร้างความสับสนให้กับผู้สมัคร ทั้งนี้ การปรับปรุงกระบวนการเหล่านี้ให้ชัดเจนและรวดเร็วจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา อีกหนึ่งปัญหาคือการสมัครที่ไม่ตรงกับกลุ่มอาชีพ ซึ่งเกิดจากความไม่ชัดเจนในการแบ่งกลุ่มอาชีพตามกฎหมาย ส่งผลให้ผู้สมัครบางกลุ่มสมัครในกลุ่มที่ไม่สอดคล้องกับอาชีพของตน การแก้ไขควรกำหนดกลุ่มอาชีพให้ชัดเจนและตรงกับการประกอบอาชีพจริง อีกประเด็นหนึ่งคือการแนะนำตัวของผู้สมัคร ซึ่งต้องทำอย่างเป็นธรรมและไม่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิของผู้อื่น โดยควรมีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนเพื่อป้องกันการหลอกลวงหรือการเข้าใจผิด นอกจากนี้ การขอคะแนนเสียงและการจัดการบัตรเสียเป็นอีกเรื่องที่ต้องการความชัดเจนจากตัวบทกฎหมายเพื่อป้องกันความซับซ้อนในการตีความและส่งผลกระทบต่อการเลือกสมาชิกวุฒิสภา สุดท้ายการเลือกสมาชิกวุฒิสภาควรอยู่บนหลักการของความบริสุทธิ์ใจ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งตัวแทนจากกลุ่มอาชีพของตน โดยไม่ถูกครอบงำจากพรรคการเมือง การรวมกลุ่มอาชีพและจัดตั้งเครือข่ายเพื่อส่งตัวแทนเข้ามาสมัคร จะช่วยให้การเลือกเป็นไปอย่างโปร่งใสและยุติธรรมมากขึ้น โดยควรปรับแก้รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ให้เหมาะสมและแก้ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินการเลือกได้

2.5) รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ควบคุมการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามกฎหมาย ขณะที่รูปแบบการเลือกอาจมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งควรคำนึงถึงบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาที่แตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รูปแบบการเลือกแต่ละรูปแบบมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นสิ่งสำคัญ โดยควรให้ความสำคัญกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สิ่งสำคัญคือคณะกรรมการการเลือกตั้งถือเป็นกรรมการในสนามการเลือกตั้งที่มีหน้าที่และอำนาจควบคุมการเลือกทุกระดับการเลือก รวมถึงการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริต เที่ยงธรรม และชอบด้วยกฎหมาย

3) การทบทวนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

การทบทวนปัญหาจากสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ให้ผู้สมัครในกลุ่มอาชีพเดียวกันลงคะแนนให้กันเองถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่ใช่การเลือกตั้งจริง และมีช่องโหว่ที่ผู้สมัครอาจลงคะแนนให้กับผู้อื่นหรือไม่โหวตให้ตนเอง และข้อกำหนดที่ให้ผู้สมัครต้องมีอายุขั้นต่ำ 40 ปี ทำให้อาจขาดโอกาสในการเปลี่ยนแปลงบางเรื่อง นอกจากนี้ กระบวนการนี้อาจไม่สะท้อนถึงความหลากหลายของกลุ่มอาชีพ เนื่องจากบางกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มผู้ประกอบการมีตัวแทนหลายกลุ่ม ในขณะที่กลุ่มลูกจ้างมีเพียงกลุ่มเดียว ทำให้เกิดความไม่สมดุลในการเป็นตัวแทนของสังคม นอกจากนี้ กระบวนการเลือกที่ซับซ้อนทำให้ยากต่อการตรวจสอบและอาจเกิดการแทรกแซงจากนักการเมืองได้ง่าย กระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่มีหลายขั้นตอนและซับซ้อนทำให้เกิดปัญหามากขึ้น ตัวอย่างเช่น ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทำให้ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และการกำหนดให้แนะนำตัวผู้สมัครผ่านเอกสารเพียง 5 บรรทัด ไม่เพียงพอต่อการสร้างความเข้าใจและการตัดสินใจระหว่างผู้สมัคร นอกจากนี้ มีการจำกัดให้เฉพาะกลุ่มผู้สมัครสามารถเข้าถึงข้อมูลกันเอง ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่ได้มีโอกาสรับรู้เกี่ยวกับตัวผู้สมัคร กระบวนการนี้ถูกมองว่าเป็นการเลือกที่เงียบที่สุดในโลก อีกทั้งระเบียบที่ออกมาในการจำกัดสื่อมวลชนไม่ให้รายงานรายละเอียดเกี่ยวกับผู้สมัครในสื่อสาธารณะ ส่งผลต่อการรับรู้ของประชาชนโดยรวม และยังมีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการทุจริตในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาด้วยการฮั้ว การบล็อกโหวต และการติดสินบน โดยบางพื้นที่มีการใช้เครือข่ายนักการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์เข้ามาแทรกแซง บางกลุ่มจัดตั้งผู้สมัครให้ลงคะแนนตามโพยที่ได้รับและเกิดการบล็อกโหวตเกิดขึ้น ทำให้คะแนนที่ได้จากการเลือกในบางพื้นที่สูงผิดปกติ เช่น คะแนนของผู้ได้รับเลือกในระดับอำเภอและจังหวัดมีความต่างจากผู้สมัครทั่วไปอย่างชัดเจน การเลือกจึงเต็มไปด้วยปัญหาความไม่โปร่งใส อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในด้านคุณสมบัติที่ทำให้มีการกำหนดกลุ่มอาชีพที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เช่น ผู้สมัครลงสมัครรับเลือกไม่ตรงตามการประกอบอาชีพ กระบวนการถูกมองว่าอาจถูกแทรกแซงโดยกลุ่มการเมืองหรือกลุ่มทุนที่มีอิทธิพล สมาชิกวุฒิสภาอาจถูกบังคับให้เลือกตามบัญชีที่กำหนด การจำกัดการแสดงความเห็นต่อสาธารณะของผู้สมัครเอง ทำให้ประชาชนขาดข้อมูลที่ควรจะทราบและไม่สามารถตรวจสอบได้ การจำกัดการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประชาสัมพันธ์ที่ไม่เพียงพอ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาได้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 140 คน พบว่า การดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ที่มีลักษณะของการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ มี**จุดเด่น**ที่สำคัญคือการเป็นตัวแทนจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย ทำให้มีตัวแทนจากทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการและปัญหาของกลุ่มคนต่าง ๆ ได้ดี ผู้แทนจากแต่ละกลุ่มอาชีพที่มีความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การออกกฎหมายและนโยบายครอบคลุมและสมดุลมากขึ้น ทำให้มีความน่าเชื่อถือและสร้างความไว้วางใจจากประชาชน ความหลากหลายของสมาชิกวุฒิสภาช่วยให้วุฒิสภาสามารถพิจารณาปัญหาได้จากหลายมุมมอง สร้างการตัดสินใจที่มีความรอบคอบและครอบคลุม ตอบสนองต่อความต้องการ

ของสังคมมากขึ้น รวมถึงวุฒิสภาที่ไม่ขึ้นตรงกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างการถ่วงดุลกับสภาผู้แทนราษฎร ป้องกันการแทรกแซงจากพรรคการเมือง เพราะมีระบบการเลือกที่มาจากกลุ่มอาชีพช่วยลดอิทธิพลของพรรคการเมืองและส่งเสริมการตัดสินใจที่เป็นอิสระ ทั้งนี้ กระบวนการออกแบบยังเป็นการช่วยลดโอกาสของการทุจริต เนื่องจากต้องผ่านกระบวนการหลากหลายขั้นตอนทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ แต่**จุดด้อย**ของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นการเลือกที่จำกัดเพียงกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มผู้มีสิทธิสมัคร ทำให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและลดความรับผิดชอบของวุฒิสภาต่อประชาชน ส่งผลให้เกิดการขาดความเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงความไม่โปร่งใสในการเลือก โดยมักเกิดการบล็อกโหวตและการสนับสนุนบุคคลในเครือข่ายที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือการสมยอมการลงคะแนนให้กับคนเฉพาะกลุ่ม เกิดการกระจุกตัวของอำนาจในผู้สมัครบางกลุ่ม และสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากกลุ่มอาชีพเดียวกันมักมีมุมมองและประสบการณ์ที่คล้ายกันทำให้ขาดความหลากหลายในการพิจารณานโยบายหรือกฎหมาย ซึ่งเป็นผลมาจากความไม่ชัดเจนในคุณลักษณะของกลุ่มอาชีพที่ขาดมาตรฐานในการเลือกผู้สมัคร และการเลือกมีขั้นตอนที่ซับซ้อนทำให้ใช้เวลานานในการดำเนินการ และมีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครได้ และความซับซ้อนของกฎหมายและกฎระเบียบทำให้เกิดความเข้าใจผิดและสับสนในประชาชนและผู้สมัคร ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกน้อยลง อย่างไรก็ตามกระบวนการคัดกรองที่ไม่เข้มงวดส่งผลให้เกิดข้อสงสัยในความชอบธรรมในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา **แนวทางการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต** ควรมีการปรับปรุงหลายด้านเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและความโปร่งใสในกระบวนการเลือก โดยเริ่มจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น ให้ประชาชนมีการคัดกรองตัวแทนแต่ละกลุ่มอาชีพ และให้ประชาชนมีสิทธิเลือกตัวแทนแต่ละกลุ่มอาชีพ นอกจากนี้ ควรมีมาตรการความโปร่งใสในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา โดยการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครและขั้นตอนการเลือก รวมถึงการจัดตั้งระบบตรวจสอบอิสระจากองค์กรภายนอกเพื่อลดโอกาสในการทุจริต การกระจายอำนาจทางการเมืองและสร้างช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงการรับสมัครมากขึ้น จะช่วยลดการครอบงำจากกลุ่มผลประโยชน์และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม การปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับขั้นตอนการเลือกให้ชัดเจน พร้อมการอบรมเจ้าหน้าที่และการชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา จะช่วยลดความสับสนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้ควรมีการติดตามตรวจสอบกระบวนการเลือกอย่างใกล้ชิด โดยจัดตั้งกลุ่มผู้สังเกตการณ์และใช้นักวิชาการร่วมตรวจสอบเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการ และในการคัดกรองผู้สมัครควรกำหนดคุณสมบัติที่ชัดเจนตามกลุ่มอาชีพและใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้การเลือกมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สุดท้ายการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดวิสัยทัศน์ของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา และการที่ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภามีแผนการทำงานที่ชัดเจน จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในความตั้งใจที่ดีของผู้สมัครในการทำงานเพื่อสังคม

4) การเปรียบเทียบระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยและต่างประเทศ

สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในต่างประเทศ ได้พิจารณาคัดเลือกประเทศที่จะนำมาเปรียบโดยพิจารณาจากลักษณะและความสำเร็จของการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา จาก 4 ประเทศ ที่มีจุดแข็งที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย (1) ทั้ง 4 ประเทศที่นำมาเปรียบเทียบเป็นประเทศที่มี 2 สภา คือสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา (2) ประเทศญี่ปุ่นและประเทศฝรั่งเศส เป็นระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) เช่นเดียวกับประเทศไทย โดยมีสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง (3) ประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศอังกฤษ เป็นระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) และเป็นต้นแบบของประเทศที่มี 2 สภา โดยสมาชิกวุฒิสภามีที่มาต่างกัน คือ สมาชิกวุฒิสภาของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นตัวแทนของแต่ละมลรัฐ มลรัฐละ 2 คน (50 มลรัฐ รวมเป็น 100 คน) ส่วนสมาชิกวุฒิสภาของประเทศอังกฤษ เป็นวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ทั้งหมด (4) ประเทศญี่ปุ่นกับประเทศอังกฤษ เป็นประเทศที่ใช้ระบบรัฐสภาโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำฝ่ายบริหารเหมือนกับประเทศไทย และ (5) ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นการปกครองระบบประธานาธิบดี ส่วนประเทศฝรั่งเศสเป็นระบบกึ่งรัฐสภา กึ่งประธานาธิบดี และมีนายกรัฐมนตรี โดยการเปรียบเทียบระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยและต่างประเทศมีรายละเอียดดังนี้

(1) ประเทศไทย การได้มาของสมาชิกวุฒิสภาในไทยมีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง โดยเคยใช้การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นรูปแบบประชาธิปไตยที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมสูงสุดในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา อย่างไรก็ตาม ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว สมาชิกวุฒิสภามาจากการคัดเลือกโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จำนวน 244 คน และโดยตำแหน่ง จำนวน 6 คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รวม 250 คน และล่าสุดตามบทท่วไปของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกกันเองของกลุ่มอาชีพและความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่าง ๆ โดยต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง เพื่อรักษาความเป็นกลางทางการเมือง

(2) ประเทศสหรัฐอเมริกา สมาชิกวุฒิสภาของประเทศสหรัฐอเมริกามาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนของแต่ละมลรัฐ โดยแต่ละมลรัฐจะมีสมาชิกวุฒิสภา 2 คน ไม่ว่ามลรัฐนั้นจะมีประชากรมากหรือน้อย ส่งผลให้มลรัฐที่มีประชากรน้อยมีอิทธิพลเท่ากับมลรัฐที่มีประชากรมาก ทำให้ประชาชนมีอิทธิพลสูงต่อการกำหนดนโยบาย ผ่านตัวแทนของมลรัฐ และสมาชิกวุฒิสภามีวาระ 6 ปี ซึ่งมีการสลับกันเลือกตั้งทุก 2 ปี ทำให้การเลือกตั้งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(3) ประเทศอังกฤษ วุฒิสภาหรือที่เรียกว่าสภาขุนนาง (House of Lords) ในประเทศอังกฤษมีการได้มาผ่านการแต่งตั้งโดยกษัตริย์หรือการถ่ายทอดทางสายตระกูลในกรณีของขุนนางสืบตระกูล ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแต่งตั้งสมาชิกมีน้อยมาก อย่างไรก็ตาม สภาขุนนางมีบทบาทในการตรวจสอบและกลั่นกรองกฎหมายที่ผ่านมาจากสภาผู้แทนราษฎร

(4) ประเทศฝรั่งเศส สมาชิกวุฒิสภาในประเทศฝรั่งเศสมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยผู้แทนระดับท้องถิ่น ซึ่งหมายถึงนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้แทนที่ได้รับเลือกจากการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น แม้ว่าประชาชนจะไม่มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยตรง แต่ผู้แทนระดับท้องถิ่นซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนจะเป็นผู้ทำหน้าที่เลือกสมาชิกวุฒิสภาแทน และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี แต่มีการเลือกตั้งหมุนเวียนครึ่งหนึ่งของสมาชิก ทุก 3 ปี

(5) ประเทศญี่ปุ่น สมาชิกวุฒิสภาของญี่ปุ่น มาจากการเลือกตั้งแบบผสม โดยครึ่งหนึ่งของสมาชิกมาจากการเลือกตั้งตามระบบสัดส่วน (Proportional Representation) ส่วนอีกครึ่งหนึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว จากเขตจังหวัดต่าง ๆ ทำให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกวุฒิสมาชิกโดยตรงทั้งในระบบสัดส่วนและระบบเขต ทำให้ประชาชนมีอิทธิพลในการกำหนดตัวแทนวุฒิสภาของประเทศ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี โดยมีการเลือกตั้งหมุนเวียนครึ่งหนึ่งทุก 3 ปี

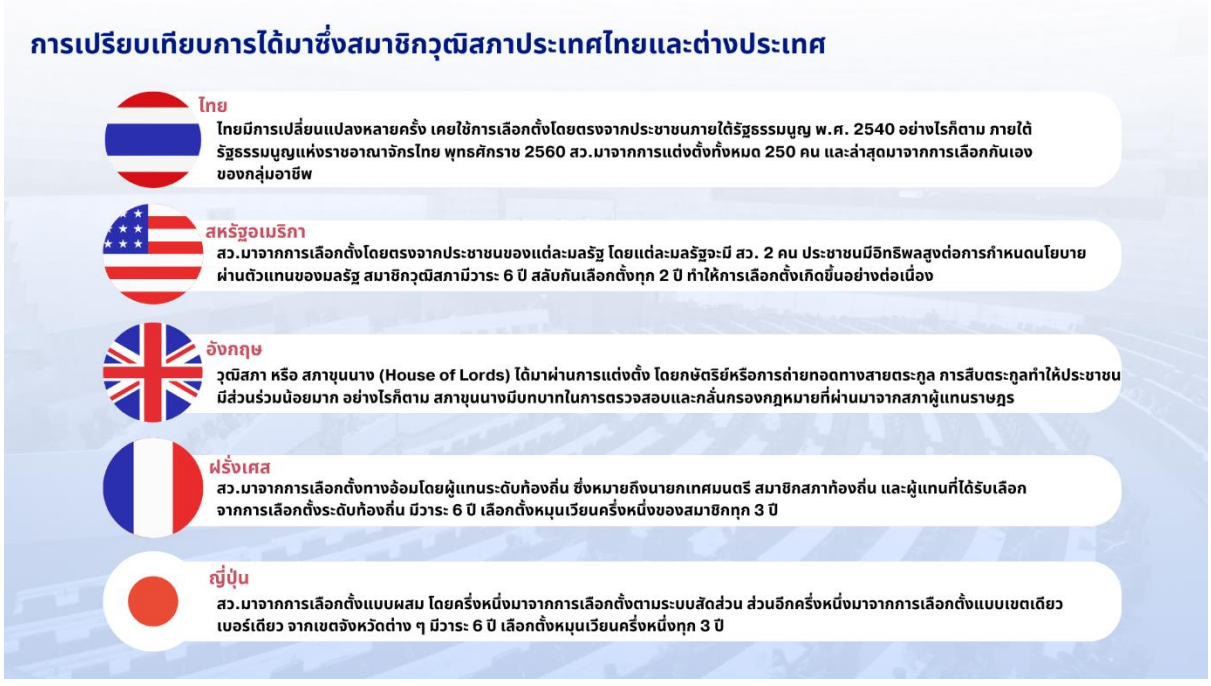

ภาพที่ 10 การเปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาประเทศไทยและต่างประเทศ

ภาพรวมของประเทศไทยและประเทศอังกฤษ การได้มาของสมาชิกวุฒิสภาผ่านการแต่งตั้งหรือสรรหาทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงค่อนข้างน้อย ต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นที่ใช้การเลือกตั้งโดยตรงในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่าในการกำหนดตัวแทน ส่วนประเทศฝรั่งเศสใช้การเลือกตั้งทางอ้อม โดยผ่านผู้แทนระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ทำให้ประชาชนยังมีบทบาทอยู่บ้างในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาแม้จะไม่ใช่การเลือกตั้งโดยตรงก็ตาม

ทั้งนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาทุกมลรัฐมีสมาชิกวุฒิสภาจำนวนเท่ากัน (2 คน) แม้จำนวนประชากรของแต่ละมลรัฐจะแตกต่างกัน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในการเป็นตัวแทนของแต่ละมลรัฐ ในขณะที่ในประเทศอื่น เช่น ประเทศญี่ปุ่น และประเทศฝรั่งเศส การเป็นตัวแทนจะพิจารณาจากขนาดของประชากรหรือสัดส่วนทางการเมืองของแต่ละพื้นที่ ซึ่งวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาในหลายประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศส และประเทศญี่ปุ่น มีลักษณะคล้ายกันคือมีวาระ 6 ปี และมีการเลือกตั้งหมุนเวียนเพื่อเปลี่ยนตัวสมาชิก สำหรับประเทศอังกฤษสมาชิกสภาขุนนางไม่มีวาระจำกัด ทำให้มีสมาชิกดำรงตำแหน่งตลอดชีพจนกว่าจะลาออกหรือเสียชีวิต

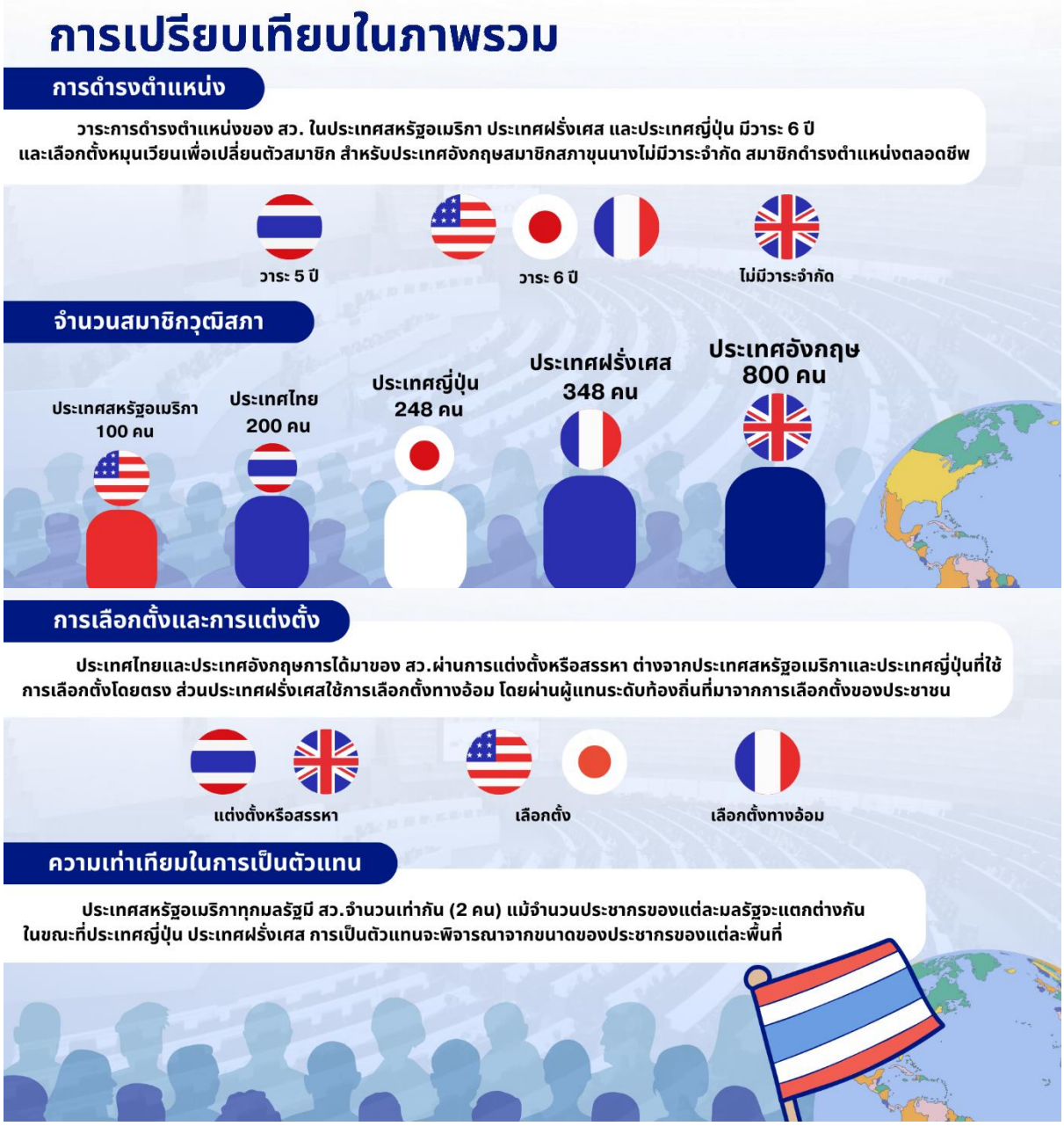

ภาพที่ 11 ภาพรวมการเปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาประเทศไทยและต่างประเทศ

5) ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา แบ่งเป็นดังนี้

5.1) พิจารณาความจำเป็นของรูปแบบรัฐสภาว่าควรมีสภาเดี่ยวหรือสภาคู่

การพิจารณาว่าประเทศไทยควรมีระบบรัฐสภาแบบสภาเดี่ยว (Unicameral) หรือสภาคู่ (Bicameral) ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น โครงสร้างการปกครอง ความหลากหลายของสังคม ความจำเป็นในการตรวจสอบและถ่วงดุล ทั้งนี้ ควรพิจารณาว่าวุฒิสภาสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ดังนั้น การพิจารณารูปแบบของรัฐสภาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องมองภาพในระยะยาวและตอบโจทย์การสร้างประชาธิปไตยที่ยั่งยืนของประเทศ คำถามว่า**ประเทศไทยควรมีสมาชิกวุฒิสภาหรือไม่** จึงเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลักการประชาธิปไตย หากบทบาทและอำนาจของ**สมาชิกวุฒิสภาช่วยเสริมสร้างการตรวจสอบและถ่วงดุลอย่างโปร่งใส**และมีประสิทธิภาพ **การมีสมาชิกวุฒิสภาอาจเป็นสิ่งจำเป็น** แต่หาก**สมาชิกวุฒิสภาถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง**หรือไม่มีความชอบธรรม การพิจารณาปรับบทบาทหรือ**การยกเลิกอาจเป็นแนวทางที่เหมาะสมกว่า** ทั้งนี้ การพิจารณาความจำเป็นของรูปแบบรัฐสภาว่าควรมีสภาเดี่ยวหรือสภาคู่ ควรพิจารณาประเด็นดังต่อไปนี้

(1) ควรพิจารณาว่าวุฒิสภาในปัจจุบันมีบทบาทหน้าที่เหมาะสมหรือไม่ วุฒิสภาสามารถตรวจสอบการทำงานของสภาผู้แทนราษฎร และช่วยป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบหรือการผ่านกฎหมายที่เร่งรีบเกินไป หากประเทศไทยจะยังคงมีวุฒิสภา ควรกำหนดบทบาทและขอบเขตอำนาจให้ชัดเจน เช่น การทำหน้าที่เฉพาะในกระบวนการตรวจสอบและให้คำปรึกษาที่ไม่ใช่การตัดสินใจสำคัญ เพราะสมาชิกวุฒิสภามาจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่สามารถให้คำแนะนำและตรวจสอบกฎหมายได้อย่างรอบคอบ จึงควรเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ที่ต้องผ่านการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา และควรกำหนดขอบเขตหน้าที่ให้สมาชิกวุฒิสภาเน้นการตรวจสอบกฎหมาย การให้คำแนะนำเชิงนโยบาย และการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน การลงมติ และผลประโยชน์ทับซ้อนของสมาชิกวุฒิสภาต่อสาธารณะ สิ่งสำคัญคือบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ขัดแย้งกับหลักการประชาธิปไตย เช่น การเคารพเสียงข้างมากและการป้องกันการใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรม

(2) ควรพิจารณาว่าสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันเป็นตัวแทนของประชาชนได้จริงหรือไม่ การมีสมาชิกวุฒิสภา ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีความกังวลและถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าสมาชิกวุฒิสภาสามารถทำหน้าที่ที่เป็นตัวแทนของประชาชนได้หรือไม่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความมั่นใจให้กับการทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาคือการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน เช่น การลงมติ ประวัติความเป็นมาของสมาชิกวุฒิสภา และผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานได้ ใช้ระบบการรายงานผลการทำงานประจำปี โดยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา เปิดช่องทางการสื่อสาร เช่น การจัดเวทีสาธารณะหรือการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการเสนอแนะให้ความเห็นต่อนโยบายที่สมาชิกวุฒิสภาต้องพิจารณา หรือหากมีนโยบายสำคัญที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

สมาชิกวุฒิสภาควรลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาและความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจต่อการพิจารณาประเด็นสำคัญต่าง ๆ ท้ายที่สุดควรใช้ความคิดเห็นของประชาชนเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจปรับปรุงระบบสมาชิกวุฒิสภา เพื่อสร้างความมั่นใจว่าการมีสมาชิกวุฒิสภาจะสามารถเป็นตัวแทนของประชาชนได้ในระยะยาว

ภาพที่ 12 ข้อเสนอแนะการพิจารณาความจำเป็นของรูปแบบรัฐสภาว่าควรมีสภาเดี่ยวหรือสภาคู่

5.2) พิจารณารูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ไม่ว่ากฎหมายจะออกแบบให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภารูปแบบใดก็ตาม การทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในบริบทของสังคมไทยที่ต้องการให้วุฒิสภาทำหน้าที่ในการพิจารณากลั่นกรองกฎหมาย และการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินควบคู่ไปกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่มีจุดแข็งและไม่ซ้ำซ้อนกับการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงควรกำหนดที่มาของสมาชิกวุฒิสภาให้มีความแตกต่างและสอดคล้องกับเจตนาและการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

(1) รูปแบบที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งโดยตรง (Direct Election) โดยให้ประชาชนทั่วประเทศสามารถลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เหมือนกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่กำหนดบทบาทและขอบเขตที่ต่างจากการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาทิ ให้สมาชิกวุฒิสภามีบทบาทในการกลั่นกรองกฎหมาย การให้คำปรึกษา และการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร โดยไม่เน้นบทบาทการริเริ่มกฎหมายเหมือนสภาผู้แทนราษฎร เน้นคุณสมบัติด้านประสบการณ์ในด้านวิชาชีพเฉพาะหรือความเชี่ยวชาญในประเด็นสำคัญระดับประเทศ เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา สิ่งแวดล้อม หรือกฎหมาย เป็นต้น **ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตที่ใหญ่ขึ้น** การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในลักษณะเขตเลือกตั้งใหญ่ระดับจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด แทนการแบ่งเขตย่อยแบบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยกำหนดให้เลือกสมาชิกวุฒิสภา **จากบัญชีรายชื่อของกลุ่มอาชีพ หรือองค์กรที่เป็นตัวแทนภาคประชาสังคม**

(2) การใช้รูปแบบระบบการเลือกตั้งแบบผสม (Mixed System) ได้แก่ การใช้ระบบการเลือกที่มีการกำหนดที่มาของวุฒิสภาสองประเภทร่วมกัน ทั้งการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนและการสรรหาหรือแต่งตั้งจากกลุ่มวิชาชีพ โดยอาจกำหนดสัดส่วนสมาชิกวุฒิสภาให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงร้อยละ 50 และจากการสรรหาหรือแต่งตั้งร้อยละ 50 โดยการกำหนดวิธีการเลือกอาจมีการแบ่งเขตการเลือกตั้งโดยแบ่งเขตพื้นที่เป็นกลุ่มจังหวัด หรือภูมิภาค โดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้สมัครต้องมีการประกอบอาชีพในพื้นที่นั้น ๆ อยู่ภายในช่วงเวลาของการสมัครรับเลือกและต้องเป็นการประกอบอาชีพตามความเชี่ยวชาญที่ใช้เป็นคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา

(3) รูปแบบการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ ควรมีการกำหนดคุณสมบัติเพื่อให้ได้ตัวแทนจากกลุ่มวิชาชีพ หรือผู้ทรงวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ (Functional Representation) ซึ่งมีบทบาทต่อสังคมในภาคเศรษฐกิจ สังคม หรือวัฒนธรรม เช่น ตัวแทนกลุ่มวิชาชีพ สมาคมธุรกิจ องค์กรภาคประชาชน หรือ กลุ่มแรงงาน ได้แก่ นักวิชาการ ข้าราชการ องค์กรภาคประชาชน และกลุ่มธุรกิจ ให้สามารถเลือกสมาชิกวุฒิสภาในกลุ่มของตนที่มาจากการสรรหาหรือการแต่งตั้ง การกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภาต้องมีความแตกต่างจากคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น เกณฑ์อายุ 40 ปีบริบูรณ์ การสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญา การมีประสบการณ์การทำงานในแวดวงวิชาชีพมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยมีผลงานเป็นที่ประจักษ์หรือได้รับการยอมรับแวดวงวิชาชีพ และกำหนดเงื่อนไขให้สามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว เป็นต้น

โดยภาพรวมทั้ง 3 รูปแบบมุ่งเน้นให้สมาชิกวุฒิสภามีบทบาทเฉพาะด้านที่แตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านการเลือกตั้ง ควบคู่กับการสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจากกลุ่มวิชาชีพหรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในด้านการกลั่นกรองกฎหมายและการตรวจสอบฝ่ายบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การพิจารณา **“การมีส่วนร่วมของประชาชน”** หรือความคิดเห็น ความต้องการ และความไว้วางใจของสาธารณชนในกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ไม่ว่าจะใช้วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแบบแต่งตั้งแบบเลือกตั้ง หรือรูปแบบอื่นใดก็ตาม **การเน้นย้ำถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน** มีจุดประสงค์เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพิจารณาและอนุมัติกฎหมาย รวมถึงการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ควรได้รับการสรรหาอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และสะท้อนถึงเจตจำนงหรือความไว้วางใจของประชาชนไม่ควรมองข้ามความคาดหวัง ความเชื่อมั่น หรือความต้องการที่แท้จริงของสังคมส่วนรวม ซึ่งจะนำไปสู่**ความชอบธรรมในบทบาทของสมาชิกวุฒิสภา**

ภาพที่ 13 พิจารณารูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

5.3) การดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต กรณีที่ต้องใช้วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภารูปแบบเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งเป็น 3 แนวทางดังนี้

<u>แนวทางสำหรับคณะกรรมการการเลือกตั้ง</u>

(1) เพิ่มความชัดเจนและคุณลักษะเฉพาะของแต่ละกลุ่มอาชีพ

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยให้กลุ่มอาชีพเลือกกันเองมีหลายประเด็นที่เป็นปัญหา เช่น การขาดความโปร่งใส ความซับซ้อนในการเลือกผู้แทนจากกลุ่มอาชีพที่มีอิทธิพลไม่เท่ากัน และการที่กระบวนการเลือกกลายเป็นการ “เลือกกันเอง” โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีความเชื่อมโยงกับนักการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ ดังนั้น **ควรกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกกลุ่ม** โดยมี**การเลือกตัวแทนจากสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ** เข้ามาร่วมกับตัวแทน จากภาคประชาชนที่ลงรับสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา โดยกำหนดเกณฑ์ในเรื่องของอายุ ประสบการณ์ การทำงาน ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพเฉพาะ และผลงานที่ผ่านมาซึ่งเป็นที่ประจักษ์ รวมทั้งควรมีการให้คะแนนความสามารถของผู้สมัครที่มีแบบฟอร์มมาตรฐานที่ระบุความสำคัญของแต่ละปัจจัย เช่น คะแนนด้านประสบการณ์ ความสามารถในการบริหารจัดการ ความรู้ในด้านอาชีพที่ลงสมัคร ความทุ่มเทต่อองค์กรที่เคยผ่านมา

(2) เพิ่มความโปร่งใสและเป็นธรรมเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสังคม

การเลือกสมาชิกวุฒิสภามีข้อสังเกตจากผู้สมัคร นักวิชาการ สื่อมวลชนว่าอาจมีการทุจริตหรือสมยอมในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา **ควรมีการตรวจสอบที่เข้มงวดในทุกขั้นตอนของกระบวนการเลือก** การเปิดเผยข้อมูลของผู้สมัครต่อสาธารณะจะช่วยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบคุณสมบัติและประวัติของผู้สมัครได้ ซึ่งจะเป็นการลดโอกาสในการทุจริตและทำให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาโปร่งใสมากขึ้น การสร้างกลไกการตรวจสอบจากหน่วยงานอิสระ การเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ การกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับผู้ที่กระทำการทุจริตและการจัดการที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตจะเป็นอีกหนึ่งมาตรการที่ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาได้ สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้ประชาชนรู้สึกมั่นใจมากขึ้นในการเข้าร่วมการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รวมถึง**เพิ่มมาตรการในการติดตามตรวจสอบพฤติกรรมของผู้สมัคร** การติดตามการลงคะแนนของผู้สมัครควรมีความโปร่งใสด้วยการเชิญนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมเข้ามาร่วมสังเกตการณ์ รวมถึงการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่และผู้สังเกตการณ์ได้ช่วยตรวจสอบพฤติกรรมของผู้สมัคร จะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในการเข้าร่วมกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา สิ่งสำคัญคือ**ลดการกระจุกตัวของอำนาจทางการเมือง** เนื่องจากอำนาจในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ควรจะต้องกระจาย ให้กับประชาชนในทุกกลุ่มอาชีพและทุกชนชั้นของสังคม ซึ่งจะช่วยให้เสียงของกลุ่มคนต่าง ๆ ได้รับการรับฟังและตอบสนองมากขึ้น จะช่วยลดโอกาสการใช้ตำแหน่งเพื่อผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

(3) เพิ่มการตรวจสอบผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาจากสื่อมวลชนและภาคประชาชน

ปัญหาการจำกัดสิทธิในการเผยแพร่ข้อมูลของผู้สมัครและการแนะนำตัวของผู้สมัคร ซึ่งส่งผลให้ประชาชนและผู้สมัครด้วยกันเองขาดข้อมูลในการตัดสินใจ นอกจากนี้ การจำกัดหรือการกำหนดขอบเขตของสื่อมวลชนในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครยังเป็นปัญหาที่สำคัญ ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นในการตัดสินใจได้อย่างรอบด้าน ส่งผลให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาขาดความเชื่อมั่นจากประชาชน **จึงควรมีการปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูลผู้สมัคร** โดยอนุญาตให้สื่อมวลชนสามารถนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครได้อย่างเต็มที่ และให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น รวมถึง **เพิ่มมาตรการให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาต้องมีความพร้อมและตั้งใจที่ลงรับสมัครและทำงาน** การเลือกสมาชิกวุฒิสภาควรมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ หลักการ แนวทางการทำงานของผู้สมัคร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าผู้สมัครมีความตั้งใจที่ดีในการลงสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา การกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้สมัครแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการทำงานจะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับประชาชน และเป็นการป้องกันผู้สมัครที่มีเจตนาเพียงเพื่อจะลงรับสมัครเพื่อไปเลือกบุคคลอื่น สิ่งสำคัญคือการ**เพิ่มบทบาทของภาคประชาชน** โดยสามารถใช้การโหวตแบบประชามติในบางขั้นตอน เพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือเลือกตัวแทนในบางส่วนของกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้ การใช้ระบบสัดส่วนในการเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพและกลุ่มพื้นที่ จะช่วยให้สมาชิกวุฒิสภามีความหลากหลายและสะท้อนถึงต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมมากยิ่งขึ้น

(4) ยกระดับการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตในกระบวนการเลือก

การป้องกันการทุจริตถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นต่อระบอบประชาธิปไตย การดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ควรมีความรัดกุมและทันสมัยมากขึ้น โดยมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการ ซึ่งสามารถนำระบบดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการเก็บคะแนนเสียง เช่น การใช้เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ และการตรวจสอบผลคะแนนแบบเรียลไทม์เพื่อลดความเสี่ยงในการเปลี่ยนแปลงหรือบิดเบือนผลคะแนน การใช้ระบบเทคโนโลยีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อบันทึกและตรวจสอบผลคะแนนอย่างโปร่งใส และไม่สามารถแก้ไขข้อมูลได้โดยไม่ได้รับอนุญาต และบังคับใช้กฎหมายและมาตรการลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบล็อกโหวตหรือการสมยอมอย่างเคร่งครัด รวมถึงการเพิ่มเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนในพื้นที่เสี่ยง ส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาคประชาสังคม หน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชน และสื่อมวลชน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์อิสระในกระบวนการต่าง ๆ พร้อมจัดตั้งศูนย์กลางสำหรับรายงานข้อสงสัยหรือการร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริต พร้อมเปิดเผยข้อมูลการตรวจสอบต่อสาธารณชน เพื่อการรายงานการร้องเรียนและผลการตรวจสอบทุจริตในแต่ละพื้นที่เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามได้

(5) การตีความเรื่องการ “ฮั้ว” และ “การสมยอม” เพื่อสร้างแนวทางการป้องกัน

การตีความประเด็นเรื่องการฮั้วและการสมยอม การตีความในกรณีนี้คือการพิจารณาว่าเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเข้าข่ายการสมยอมหรือไม่ และมีการกระทำที่เป็นการละเมิดกฎหมายหรือไม่ ซึ่งควรตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ข้อมูลการสนับสนุนทางการเงิน ข้อมูลการประชุมของผู้สมัคร หรือข้อสังเกตจากผู้มีสิทธิลงสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา เพื่อหาหลักฐานที่ชัดเจนว่ามีการสมยอมเกิดขึ้นหรือไม่

และการพิจารณาความสอดคล้องของพฤติกรรม การตีความการสมยอมไม่ได้หมายความว่าต้องมีการจับคู่กันอย่างชัดเจนหรือเปิดเผย แต่จะพิจารณาพฤติกรรมที่แสดงถึงการสอดคล้องกันระหว่างผู้สมัคร ทั้งนี้ หากมีการร้องเรียนจากผู้สมัครหรือภาคประชาชนเกี่ยวกับการสมยอมในกระบวนการเลือก ควรทำการสืบสวนหาข้อเท็จจริงจากทั้งผู้ร้องเรียนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อตีความว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นการสมยอมที่ทำให้กระบวนการเลือกไม่โปร่งใสหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การตีความการสมยอมตามหลักกฎหมายการเลือกตั้งซึ่งกำหนดว่าผู้สมัครหรือพรรคการเมืองห้ามมีการร่วมมือกันในลักษณะที่จะทำให้กระบวนการเลือกเสียหายหรือไม่ ดังนั้น การตีความการสมยอมหรือการฮั้วในกระบวนการต่าง ๆ ต้องพิจารณาจากพฤติกรรมที่อาจจะเป็นการประสานงานหรือร่วมมือกันโดยไม่เปิดเผยเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งต้องมีการตรวจสอบข้อมูลและหลักฐานที่ชัดเจนจากหลายฝ่าย เพื่อรักษาความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ภาพที่ 14 ข้อเสนอแนะแนวทางสำหรับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

<u>แนวทางสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง</u>

(1) ลดความซับซ้อนในกระบวนต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นของการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

การดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเผชิญกับปัญหาหลายประการที่เกิดจากความซับซ้อนและการขาดข้อมูลที่แน่ชัดในแต่ละกระบวนการ ผู้สมัครบางคนมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลหรือเข้าใจถึงขั้นตอนการสมัครได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ บางพื้นที่อาจไม่มีผู้สมัครในระดับอำเภอ หรือมีจำนวนผู้สมัครน้อยเกินไป สาเหตุเหล่านี้ส่งผลต่อการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาอย่างมาก ทั้งนี้ ปัญหาและความซับซ้อน ประชาชนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจได้ว่า**ความซับซ้อนนำไปสู่ความไม่โปร่งใส** ส่งผลให้สมาชิกวุฒิสภาเกิดความดูแคลนจากประชาชนและผู้สมัครด้วยกันเอง ดังนั้น **จำเป็นต้องลดความซับซ้อนในกระบวนการเลือก** เช่น การลดจำนวนขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและทำให้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเข้าใจง่ายขึ้น รวมถึงการตัดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นออก เช่น การลดจำนวนเอกสารที่ต้องใช้ มีผู้ที่ทำหน้าที่ในการตีความกฎระเบียบต่าง ๆ โดยอาจใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย เช่น การใช้ตัวอย่างที่ชัดเจนประกอบการอธิบาย หรือการจัดทำแผนภาพที่แสดงให้เห็นขั้นตอนอย่างชัดเจน เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจถึงหน้าที่และกระบวนการได้ตรงกัน

(2) เพิ่มมาตรการการประชาสัมพันธ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภามากยิ่งขึ้น

การประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ควรมีการประชาสัมพันธ์ก่อนล่วงหน้ามากกว่า 6 เดือน และเพิ่มความถี่มากขึ้นในช่วง 2-3 เดือน ก่อนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เช่น การจัดกิจกรรมอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาและลงคะแนน เพื่อให้ประชาชนทราบถึงสิทธิของตนเองและขั้นตอนการเลือกหากประสงค์จะลงรับสมัคร รวมถึงการใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม การมีช่องทางที่ประชาชนสามารถรายงานปัญหาหรืออุปสรรคที่พบในกระบวนการรับสมัคร เช่น การจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนหรือการสร้างแอปพลิเคชันที่ให้ประชาชนสามารถส่งความคิดเห็นหรือปัญหาได้อย่างรวดเร็วและสะดวก สิ่งสำคัญคือ**การสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของเจ้าหน้าที่จากหลายภาคส่วน** การเลือกสมาชิกวุฒิสภาอาจมีความซับซ้อนเนื่องจากกฎระเบียบและขั้นตอนที่ไม่ชัดเจน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ อาจมีความเข้าใจแตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความสับสนในการจัดการกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย รวมถึงการจัดการอบรมและชี้แจงรายละเอียดให้มากขึ้น เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจที่ตรงกัน

(3) เพิ่มพื้นที่เพื่อแสดงแนวคิด วิสัยทัศน์ หรือประสบการณ์

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบัน ผู้สมัครต้องปฏิบัติตามระเบียบการแนะนำตัวที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด ระเบียบดังกล่าวมีข้อห้ามและข้อกำหนดหลายประการ ประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงกันอย่างเห็นได้ชัดคือการห้ามแนะนำตัวทางวิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง เคเบิลทีวี หรือสื่อสิ่งพิมพ์ รวมถึงการให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน นักข่าว หรือสื่อโฆษณา ซึ่งเผยแพร่ผ่านบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล เป็นต้น รวมถึงกลุ่มอาชีพที่มีความหลากหลายทางสังคมควรมีโอกาสให้ตัวแทนจากกลุ่มที่ถูกมองข้ามหรือละเลยจากสังคมเข้าร่วมในกระบวนการ เช่น กลุ่มคนเปราะบาง กลุ่มแรงงานท้องถิ่น กลุ่มผู้พิการ หรือกลุ่มอาชีพที่มีขนาดเล็ก โดยในแต่ละระดับของการเลือก**ควรมีเวทีสำหรับผู้สมัครในการแนะนำตัวกับผู้สมัครด้วยกันอย่างน้อยคนละ 5-10 นาที**

ในการนำเสนอแนวคิดหรือวิสัยทัศน์ เพื่อให้ผู้รับเลือกได้เข้าใจความสามารถและเจตนารมณ์ของผู้สมัครแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกัน

(4) อบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การอบรมถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความพร้อมของเจ้าหน้าที่เพื่อให้การดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปอย่างราบรื่นและโปร่งใส ควรพิจารณาการใช้ระบบเทคโนโลยีในการจัดการข้อมูลและการตรวจสอบคะแนน เช่น ระบบนับคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ การจัดการฐานข้อมูลผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา และเทคโนโลยีในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก การฝึกอบรมจะช่วยลดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานและเพิ่มความมั่นใจในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร ทั้งการสื่อสารกับประชาชน ผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา และสื่อมวลชน การอบรมในด้านนี้จะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และลดความเข้าใจผิดในกระบวนการเลือก ทั้งนี้ ในวันเลือกสมาชิกวุฒิสภา เจ้าหน้าที่อาจเผชิญกับปัญหาที่ไม่คาดคิด เช่น ความผิดพลาดทางเทคนิคหรือความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา สิ่งสำคัญคือการอบรมในด้านการจัดการวิกฤต (Crisis Management) จะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมืออาชีพ

(5) การจัดตั้งทีมสนับสนุนและให้คำปรึกษาในทุกระดับชั้นของการเลือก

การสนับสนุนจากทีมที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางจะช่วยเสริมความพร้อมให้เจ้าหน้าที่ในพื้นที่และลดความกดดันในระหว่างการปฏิบัติงาน โดยแนวทางในการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา<u>ระดับอำเภอ</u> ควรมีทีมงานสนับสนุนที่คอยให้คำแนะนำในเชิงเทคนิค เช่น การแก้ไขปัญหาด้านไอที การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และการจัดการกับกรณีฉุกเฉิน <u>ระดับจังหวัด</u> จัดตั้งศูนย์ประสานงานที่สามารถตอบสนองต่อข้อร้องเรียนหรือปัญหาที่ซับซ้อน เช่น ข้อโต้แย้งทางกฎหมาย หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัคร <u>ระดับประเทศ</u> มีทีมสนับสนุนหลักที่ทำหน้าที่กำหนดแนวทางปฏิบัติ ประสานงานระหว่างภูมิภาค และรายงานสถานการณ์ในภาพรวม ดังนั้น การจัดตั้งทีมสนับสนุนจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ลดความผิดพลาด และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ

ภาพที่ 15 ข้อเสนอแนะแนวทางสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

<u>แนวทางการพิจารณาปรับแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561</u>

(1) มาตรา 11 การกำหนดรายละเอียดของ “การแบ่งกลุ่มอาชีพ” กับ “การประกอบอาชีพ”

ควรมุ่งเน้นไปที่การกำหนดนิยามและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้ครอบคลุมลักษณะงานในสังคมปัจจุบันและลดความสับสนในกระบวนการปฏิบัติ ได้แก่ 1) การเพิ่มเติมคำนิยามคำว่า **“กลุ่มอาชีพ”** หมายความว่า <u>กลุ่มประเภทของอาชีพ</u> หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา โดยพิจารณาจุดร่วมและความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงตามลักษณะของอาชีพต่าง ๆ ที่มีบทบาทและความสำคัญในสังคม เป็นมาตรา 4 วรรคสิบสี่ 2) การเพิ่มเติมคำนิยามคำว่า **“การประกอบอาชีพ”** หมายความว่า <u>การดำเนินกิจกรรมที่สร้างรายได้หรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ</u> โดยมีลักษณะการทำงานเฉพาะที่เป็นที่ยอมรับในทางกฎหมายหรือมาตรฐานวิชาชีพ เป็นมาตรา 4 วรรคสิบห้า ซึ่งการพิจารณาการจัดกลุ่มอาชีพตามมาตรา 11 อาจมีการทบทวนและทำได้โดยการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะอาชีพในปัจจุบัน เช่น ผ่านสถิติแรงงานหรือข้อมูลจากกระทรวงแรงงาน ทบทวนพิจารณาปรับปรุงกลุ่มอาชีพให้สอดคล้องกับโครงสร้างอาชีพ เช่น การเพิ่มกลุ่มใหม่สำหรับอาชีพเกิดใหม่ หรืออาชีพนักพัฒนาซอฟต์แวร์หรือผู้ประกอบการออนไลน์ เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดกลุ่มประเภทของอาชีพควรชัดเจนและเข้าใจง่าย เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนหรือการตีความที่หลากหลาย และควรระวังการกำหนดกลุ่มที่ไม่ครอบคลุมหรืออาจละเลยกลุ่มอาชีพที่สำคัญ เช่น แรงงานนอกระบบ การพิจารณาและกำหนดลักษณะของการแบ่งกลุ่มอาชีพและการประกอบอาชีพยังควรเน้นไปที่การส่งเสริมความเป็นธรรม ความครอบคลุม และความชัดเจน เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินการตามมาตรา 11 และสะท้อนความหลากหลายของอาชีพในสังคมได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ ต้องมีการปรับแก้มาตรา 11 โดยนำคำว่า “กลุ่มอาชีพ” และ “การประกอบอาชีพ” ไประบุไว้ในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน

(2) มาตรา 13 การเพิ่มคุณสมบัติของผู้สมัครให้มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป

เนื่องจากบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภามีส่วนสำคัญในการพิจารณาร่างกฎหมายที่ผ่านจากสภาผู้แทนราษฎร โดยมีบทบาทในการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความครบถ้วนของกฎหมาย ทั้งยังมีหน้าที่ให้ความเห็นชอบหรืออนุมัติการแต่งตั้งบุคคลสำคัญในองค์กรอิสระ และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ดังนั้น ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาควรมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปจากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) ซึ่งจะช่วยให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภามีความรู้และทักษะในการวิเคราะห์กฎหมายและนโยบายที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสมาชิกวุฒิสภา การกำหนดคุณสมบัติทางการศึกษาช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นของประชาชนต่อวุฒิสภา และแสดงถึงการมีมาตรฐานในการคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันการกีดกันบุคคลที่มีความสามารถแต่ไม่มีวุฒิการศึกษา หรือกลุ่มบุคคลที่เปราะบางทางสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการออกแบบรูปแบบการได้ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ควรพิจารณาคุณสมบัติอื่นที่สะท้อนถึงความสามารถ เช่น ประสบการณ์ทำงานในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม หรืองานที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษาบางกลุ่มถูกกีดกัน รวมถึงการกำหนดข้อยกเว้น

ในกรณีที่บุคคลมีประสบการณ์หรือคุณวุฒิทางวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับในวงกว้าง โดยเสนอให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 13 ได้แก่ เพิ่ม (2/1) ความว่า “เป็นผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป” และมาตรา 13 วรรคสอง ยกเลิกข้อความเดิม และใช้ข้อความต่อไปนี้แทน “ความใน (2/1) และ (3) ไม่ใช้บังคับกับผู้สูงอายุ คนพิการหรือคนทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มอัตลักษณ์อื่น ซึ่งสมัครในกลุ่มตามมาตรา 11 (15)

(3) มาตรา 15 ควรปรับค่าธรรมเนียมการสมัครสมาชิกวุฒิสภาให้มีความเหมาะสม

การเก็บค่าธรรมเนียมการสมัครสมาชิกวุฒิสภาถือเป็นการกลั่นกรองคุณวุฒิของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาได้ในระดับหนึ่งว่าสามารถประกอบอาชีพและดูแลตนเองได้ แต่ใน**กลุ่มเปราะบางทางสังคม** ควรมีการพิจารณาหาความเหมาะสมในการเก็บค่าธรรมเนียมการสมัครสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้กลุ่มเปราะบางทางสังคมที่มีศักยภาพแต่ขาดทุนทรัพย์และมีคุณสมบัติเหมาะสมสามารถรับสมัครได้อย่างเท่าเทียม ทั้งนี้ กลุ่มเปราะบางทางสังคม ควรเน้นไปที่การพิจารณาคุณสมบัติ ความสามารถ ศักยภาพ และความตั้งใจมากกว่าความพร้อมทางการเงิน ซึ่งสามารถพิจารณาแหล่งงบประมาณอื่นมาทดแทน เช่น งบประมาณจากรัฐหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เมื่อมีการปรับค่าธรรมเนียมที่มีความเหมาะสมกับการสมัครสมาชิกวุฒิสภาอาจมีผู้สมัครเพิ่มขึ้นจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้สมัครที่เป็นกลุ่มเปราะบางทางสังคมหรือผู้มีรายได้น้อย เนื่องจากผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภามีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากค่าธรรมเนียมการสมัครอีกหลายอย่าง รวมทั้งเป็นการป้องกันการรับจ้างลงสมัครสมาชิกวุฒิสภาเพียงเพื่อไปเลือกบุคคลอื่น

(4) มาตรา 36 ควรมีหน่วยงานทำหน้าที่ในการแนะนำตัวของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา

หน่วยงานของรัฐควรทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาอย่างเป็นกลางและโปร่งใส โดยจัดทำช่องทางเผยแพร่ข้อมูลและการแนะนำตัวผู้สมัครอย่างเท่าเทียมกันทุกคน รวมถึงข้อมูลคุณสมบัติ ประวัติการทำงาน และแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการโดยไม่กระทบต่อความเป็นอิสระของผู้สมัคร หรือมีองค์กรที่เป็นอิสระและเป็นกลาง มีหน้าที่ในการแนะนำตัวผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา โดยองค์กรดังกล่าวดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาทุกคนอย่างเท่าเทียม โดยองค์กรต้องไม่มีความเกี่ยวข้องทางการเมืองหรือผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้สมัคร ซึ่งจะช่วยลดความกังวลเรื่องการแทรกแซงจากหน่วยงานรัฐหรือผู้มีอำนาจ อีกทั้งเป็นการสร้างความไว้วางใจให้ประชาชนรู้สึกว่าข้อมูลที่ได้รับมีความโปร่งใสและเป็นธรรม รวมถึงการเปิดโอกาสให้องค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา หรือองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) มีบทบาทในกระบวนการแนะนำตัวผู้สมัครจะช่วยกระจายมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น

(5) เพิ่มระยะเวลาการดำเนินการเลือกในแต่ระดับชั้นให้มากขึ้น

ระยะเวลาของการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในแต่ระดับชั้นของการเลือกมีระยะเวลาน้อยเกินไป ทำให้ส่งผลกระทบกับระยะเวลาในการสืบสวน ไต่สวน การร้องเรียน ร้องคัดค้าน ซึ่งไม่สามารถดำเนินการได้ทันก่อนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับถัดไป เนื่องจากตามมาตรา 21 กำหนดให้ภายใน 5 วัน นับแต่วันสิ้นสุดระยะเวลาการรับสมัคร ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอประกาศบัญชีรายชื่อผู้สมัครซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่จำกัดมาก โดยเฉพาะ

ระดับอำเภอที่ต้องมีระยะเวลาการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 13 และมาตรา 14 เช่น การไม่มีประวัติอาชญากรรมหรือการไม่มีลักษณะต้องห้าม จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาเพื่อตรวจสอบเอกสารและข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการปกครอง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และสำนักงานศาลยุติธรรม ดังนั้น ระยะเวลาที่มากขึ้นในแต่ระดับชั้นของการเลือกจะช่วยลดความเสี่ยงในความผิดพลาด และลดโอกาสที่ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาร้องเรียนในภายหลัง เนื่องจากการคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภามีผลกระทบต่อการดำเนินงานของรัฐในระยะยาว รวมถึงการเพิ่มระยะเวลาการดำเนินการเลือกตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ จะช่วยให้กระบวนการตรวจสอบมีความรอบคอบ โปร่งใส และเป็นธรรม อีกทั้งยังช่วยลดข้อผิดพลาดและปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

(6) เพิ่มมาตรการป้องกันการสมยอมในแต่ระดับชั้นของการเลือก

เนื่องจากข้อสงสัยว่าอาจมีการสมยอมในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในแต่ระดับชั้นของการเลือก และเพื่อเป็นการป้องกันการสมยอมซึ่งอาจส่งผลต่อความโปร่งใสและเป็นธรรมต่อการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนว่ากระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาสะท้อนถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริง จึงจำเป็นต้องเพิ่มมาตรการการป้องกันการสมยอมตามมาตรา 94 (7) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ในประเด็นเกี่ยวกับการกระทำการในลักษณะสมยอมกันในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกกำหนดไว้ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาล มาใช้ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามบททั่วไปด้วย โดยนำมากำหนดในมาตรา 40 การเลือกระดับอำเภอ มาตรา 41 การเลือกระดับจังหวัด และมาตรา 42 การเลือกระดับประเทศ ทั้งนี้ การเพิ่มมาตรการการป้องกันการสมยอมตามมาตรา 94 (7) จะช่วยให้การดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภามีความเป็นธรรมและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 16 แนวทางการพิจารณาปรับแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561

สารบัญเนื้อหา

หน้า

รายชื่อคณะทำงาน ..... ก

บทคัดย่อ ..... ข

Abstract ..... ง

บทสรุปผู้บริหาร ..... ฉ

สารบัญเนื้อหา ..... ว

สารบัญภาพ ..... ษ

สารบัญตาราง ..... ห

บทที่ 1 บทนำ 1

1.1 หลักการและเหตุผล 1

1.2 วัตถุประสงค์ 4

1.3 ขอบเขตการวิจัย 4

1.4 ระยะเวลาดำเนินงาน 7

1.5 แนวทางการดำเนินงาน 7

1.6 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ 9

1.7 ผลที่ได้รับ 9

บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 10

2.1 แนวคิดประชาธิปไตยระบบรัฐสภา 10

2.2 แนวคิดหลักถ่วงดุลอำนาจในประชาธิปไตย 16

2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย 21

2.4 ความเป็นมาของสมาชิกวุฒิสภาในประเทศไทย 24

บทที่ 3 วิธีการศึกษา 35

3.1 ขั้นตอนของการศึกษา 35

3.2 วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล 35

3.3 การส่งมอบงานของที่ปรึกษาและแผนการดำเนินงาน 42

3.4 หน่วยงานรับผิดชอบ 45

3.5 โครงสร้างการบริหารและบุคลากรหลักของโครงการ 45

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล 46

สารบัญเนื้อหา (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิจัย..... 48

4.1 ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา..... 48

4.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง..... 67

บทที่ 5 ระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยและต่างประเทศ..... 85

5.1 ความเป็นมาและความสำคัญของสมาชิกวุฒิสภา..... 86

5.2 การได้มาซึ่งวุฒิสภาตามกฎหมายไทย..... 87

5.3 การได้มาซึ่งวุฒิสภาตามกฎหมายต่างประเทศ..... 112

บทที่ 6 ทบทวนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567..... 132

6.1 ข้อมูลจากการรวบรวมปัญหาอุปสรรคจากสื่อสังคมออนไลน์..... 132

6.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์การดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567..... 145

บทที่ 7 สรุปผลการสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง กิจกรรมหลัก วิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567..... 158

บทที่ 8 ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา..... 170

บรรณานุกรม..... 186

ภาคผนวก..... 193

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ.....	ช
2	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภากับสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ.....	ซ
3	ค่าร้อยละ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของกลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน.....	ซ
4	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของกลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา.....	ฌ
5	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภากับสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ.....	ญ
6	การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ.....	ฎ
7	ค่าเฉลี่ย ความพร้อมในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของกลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา.....	ฎ
8	ค่าร้อยละ ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของกลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา.....	ฏ
9	ค่าร้อยละ รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย.....	ฐ
10	การเปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาประเทศไทยและต่างประเทศ.....	ถ
11	ภาพรวมการเปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาประเทศไทยและต่างประเทศ.....	ท
12	ข้อเสนอแนะการพิจารณาความจำเป็นของรูปแบบรัฐสภาว่าควรมีสภาเดี่ยวหรือสภาคู่.....	น
13	พิจารณารูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน	ป
14	ข้อเสนอแนะแนวทางสำหรับคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	พ
15	ข้อเสนอแนะแนวทางสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	ม
16	แนวทางการพิจารณาปรับแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561.....	ล
17	ที่มาของ 250 สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ปี 2560.....	26
18	ขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ปี 2560.....	31
19	วิวัฒนาการของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ.....	34
20	หน้าที่และอำนาจของสมาชิกวุฒิสภา.....	34
21	การสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย.....	168

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
22	ข้อเสนอแนะการพิจารณาความจำเป็นของรูปแบบรัฐสภาว่าควรมีสภาเดี่ยวหรือสภาคู่.....	172
23	พิจารณารูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน	175
24	ข้อเสนอแนะแนวทางสำหรับคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	179
25	ข้อเสนอแนะแนวทางสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	181
26	แนวทางการพิจารณาปรับแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561.....	184

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การเปรียบเทียบระบบรัฐสภา	15
2	วิวัฒนาการของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ 2489 – ปัจจุบัน	31
3	การสุ่มจังหวัดในแต่ละภูมิภาค	37
4	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	38
5	สรุปการเก็บข้อมูลภาคสนาม	40
6	การส่งมอบงานของที่ปรึกษา	43
7	แผนการดำเนินงาน	44
8	โครงสร้างการบริหารและบุคลากรหลักของโครงการ	46
9	จำนวน ร้อยละ พื้นที่ผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น	49
10	จำนวน ร้อยละ อำเภอ/เขตผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น	50
11	จำนวน ร้อยละ สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น	51
12	จำนวน ร้อยละ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน	52
13	จำนวน ร้อยละ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา	53
14	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา	54
15	จำนวน ร้อยละ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน	55
16	จำนวน ร้อยละ ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา	56
17	จำนวน ร้อยละ ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน	58
18	จำนวน ร้อยละ ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา	58
19	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจกับความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา	59
20	จำนวน ร้อยละ ความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน	60

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
21	จำนวน ร้อยละ ความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา	60
22	การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 จำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ	61
23	จำนวน ร้อยละ ความพร้อมในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา	62
24	จำนวน ร้อยละ ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 กลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา	63
25	จำนวน ร้อยละ รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย	64
26	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจกับรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	65
27	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสำรวจกับรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	65
28	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างเขตพื้นที่ของผู้ตอบแบบสำรวจกับรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	66
29	การเปรียบเทียบการได้มาซึ่งวุฒิสภาตามกฎหมายประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ	123
30	สรุปประเด็นปัญหาสำคัญ	142

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเป็น 2 ระยะเวลาด้วยกัน ได้แก่ วาระเริ่มแรก เป็นไปตามบทเฉพาะกาลได้กำหนดจำนวนและที่มาของวุฒิสภาให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิก จำนวน 250 คน โดยพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มาของสมาชิกวุฒิสภาแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกมาจากการดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยให้ผู้มีความรู้ ประสบการณ์ กลุ่มวิชาชีพหรือกลุ่มผลประโยชน์เลือกกันเองให้ได้ จำนวน 200 คน แล้วนำรายชื่อให้ คสช. เลือกให้เหลือ 50 คน และคัดรายชื่อสำรองอีก 50 คน กลุ่มที่สองมาจากการเลือกของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาพิจารณาสรรหาผู้ที่มีความเหมาะสมจะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่เกิน 400 คน เพื่อให้ คสช. คัดเลือกให้เหลือ 194 คน และกลุ่มที่สามสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหมผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศและผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2562 มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี นับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง และจะครบกำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง วันที่ 10 พฤษภาคม 2567 และวาระที่สอง เมื่ออายุวุฒิสภาชุดแรกสิ้นสุดลง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ และการเลือกกันเองของผู้สมัครนั้นจะเป็นการเลือกในกลุ่มเดียวกันและการเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่น (เลือกไขว้)

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการในปี พ.ศ. 2567 นั้น จะเป็นกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ และการเลือกกันเองของผู้สมัครนั้นจะเป็นการเลือกในกลุ่มเดียวกันและการเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่น (เลือกไขว้) จำนวน 20 กลุ่มอาชีพ โดยแบ่งการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับประเทศ เมื่อพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภามีผลบังคับใช้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องประกาศกำหนดวัน เวลา รับสมัคร วันเลือกในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด

และระดับประเทศ และกฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ในการเลือกระดับอำเภอนั้น ให้ผู้สมัครแต่ละคนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกิน 2 คน และจะลงคะแนนเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเกินหนึ่งคะแนนไม่ได้ ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับ 5 คนแรก ถือเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในแต่ละกลุ่ม เมื่อได้รับเลือกขั้นต้นแล้ว ให้ตกลงกันว่าใครจะเป็นผู้จับสลาก หากตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก เมื่อได้ผู้จับสลากแล้วให้แบ่งสายออกเป็น 4 สาย แต่ละสายประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน โดยแต่ละสายจะต้องมีกลุ่มไม่เกิน 5 กลุ่ม และต้องไม่น้อยกว่า 3 กลุ่ม และให้ผู้จับสลากของแต่ละกลุ่ม ทำการจับสลากว่ากลุ่มของตนจะอยู่ในสายใด เมื่อแบ่งสายและเสร็จให้ผู้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มเลือกผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน แต่ละคนจะมีสิทธิเลือกผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มในสายเดียวกันได้กลุ่มละ 1 คนเท่านั้น ในชั้นนี้ผู้ได้รับเลือกในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองไม่ได้ และเมื่อทำการเลือกแล้วให้ผู้อำนวยการเลือกระดับอำเภอดำเนินการนับคะแนนโดยเปิดเผย ให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุด 3 ลำดับแรกของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอของกลุ่มนั้น ๆ เพื่อไปดำเนินการเลือกในระดับจังหวัดต่อไป การเลือกระดับจังหวัด ให้ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอแต่ละกลุ่มมารวมอยู่กลุ่มเดียวกับ และให้ผู้รับเลือกระดับอำเภอในแต่ละกลุ่ม ลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกิน 2 คน โดยจะเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลเกินกว่า 1 คนไม่ได้ เมื่อลงคะแนนแล้วเสร็จ ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับ 5 คนแรก ถือเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่ม เมื่อได้ผู้รับเลือกแต่ละกลุ่ม ให้ตกลงกันว่าใครจะเป็นผู้จับสลาก หากตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก เมื่อได้ผู้จับสลากแล้วให้แบ่งสายเป็น 4 สาย แต่ละสายประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน โดยแต่ละสายต้องมีกลุ่มไม่เกิน 5 กลุ่ม และต้องไม่น้อยกว่า 3 กลุ่ม ให้ผู้จับสลากของแต่ละกลุ่ม ทำการจับสลากว่ากลุ่มของตนจะได้อยู่สายใด เมื่อแบ่งสายแล้วเสร็จ ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มอื่นที่อยู่สายเดียวกัน โดยแต่ละคนมีสิทธิเลือกผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มในสายเดียวกันได้กลุ่มละ 1 คน ในการเลือกระดับจังหวัดนี้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองไม่ได้ และเมื่อทำการเลือกแล้วเสร็จให้ผู้อำนวยการเลือกระดับจังหวัดดำเนินการนับคะแนนโดยเปิดเผย โดยให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุด 2 ลำดับแรกของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดของกลุ่มนั้น ๆ เพื่อไปดำเนินการในระดับประเทศต่อไป การเลือกระดับประเทศ เมื่อคณะกรรมการเลือกกำหนดวันเลือก ให้ผู้ได้รับการเลือกระดับจังหวัด แต่ละกลุ่มอาชีพมารวมเป็นกลุ่มเดียวกัน และให้ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดในแต่ละกลุ่มลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกิน 10 คน โดยจะเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลเกินกว่าหนึ่งคะแนนไม่ได้ เมื่อลงคะแนนแล้วเสร็จ ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับ 40 คนแรก ถือเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่ม เมื่อได้ผู้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มแล้ว ให้แต่ละกลุ่มตกลงกันว่าใครจะเป็นผู้จับสลาก หากตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก เมื่อได้ผู้จับสลากแล้ว ให้แบ่งสายออกเป็นสายไม่เกิน 4 สาย แต่ละสายประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากันโดยแต่ละสายต้องมีกลุ่มไม่เกิน 5 กลุ่ม และต้องไม่น้อยกว่า 3 กลุ่ม ให้ผู้จับสลากของแต่ละกลุ่ม ทำการจับสลากว่ากลุ่มของตนจะได้อยู่สายใด เมื่อแบ่งสายแล้วเสร็จ ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน โดยแต่ละคนมีสิทธิเลือกผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มใน

สายเดียวกันได้กลุ่มละไม่เกิน 5 คน ในชั้นนี้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองไม่ได้ และเมื่อทำการเลือกแล้วเสร็จให้ผู้อำนวยการเลือกระดับประเทศจะดำเนินการนับคะแนนโดยเปิดเผยแล้วแจ้งผลให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ หลังจากได้รับรายงานผลคะแนนแล้วให้รอไว้ไม่น้อยกว่า 5 วัน เมื่อพ้น 5 วันแล้ว เห็นว่าการเลือกเป็นไปโดยถูกต้อง สุจริตและเที่ยงธรรมให้ประกาศผลการเลือกลงในราชกิจจานุเบกษา ผู้ที่ได้รับคะแนนสูงสุดในแต่ละกลุ่มลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 10 เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา และผู้ที่ได้รับคะแนนลำดับที่ 11 ถึงลำดับที่ 15 ของแต่ละกลุ่มจัดอยู่ในบัญชีสำรองของกลุ่มนั้น

จากกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าว จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาโดยใช้วิธีการเลือกแบบให้ผู้สมัครในกลุ่มต่าง ๆ เป็นผู้เลือกผู้สมัครที่ไม่ใช่กลุ่มของตน หรือเรียกว่า การเลือกแบบไขว้กลุ่มอาชีพ นอกจากนี้กระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาต้องผ่านการคัดกรองถึง 3 ระดับ เป็นตัวแทนระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับประเทศ มีขั้นตอนในการดำเนินการหลายขั้นตอน ทำให้อาจใช้เวลานานและเกิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่จะต้องดำเนินการถึง 3 รอบ ซึ่งแตกต่างจากการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 โดยมีที่มาจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 50 คน และมาจากการเลือกของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จำนวน 194 คน รวมกับผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ซึ่งการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในปี พ.ศ. 2567 จึงเป็นการเลือกครั้งที่ 2 ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และเป็นครั้งแรกของประเทศไทยที่ผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภาเลือกกันเอง แม้ว่าที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 จนถึง พ.ศ. 2562 ได้สำเร็จลุล่วง แต่ระหว่างการดำเนินการพบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นในบางกระบวนการของการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าระบบหรือกระบวนการได้ซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีกระบวนการการที่ความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จึงสมควรมีการประเมินการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเผยแพร่ความรู้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ความคิดเห็น ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของประชาชน การเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการและการทุจริตการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งการศึกษาเปรียบเทียบระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยและต่างประเทศ ดังนั้น เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ทราบถึงผลของการจัดการการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ในทุกมิติจากการประเมิน ปัญหา อุปสรรค รวมถึงข้อสังเกต และข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมินผลและการถอดบทเรียนจากผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ เพื่อที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะได้นำข้อมูลไปในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากฎหมายระเบียบ ประกาศ และกระบวนการบริหารและจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้การจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในครั้งต่อ ๆ ไป เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของประชาชนและประชาคมโลก รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ได้ระบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ จึงได้จัดทำโครงการโครงการวิจัยประเมินผลการจัดให้มีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา กิจกรรมหลัก วิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อประเมินการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของศูนย์ศึกษาประชาธิปไตยชุมชน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครและกระบวนการหรือขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา และผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา

1.2.2 เพื่อประเมินระดับความคิดเห็น ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา และผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภาในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.2.3 เพื่อประเมินการเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ทราบประเด็นปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจากผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับรวบรวมข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

1.2.4 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.2.5 เพื่อนำผลจากการวิจัยประเมินผล การถอดบทเรียน และระบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาไปปรับปรุงและพัฒนาระเบียบ ประกาศ หรือการบริหารจัดการการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ได้ระบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.3.1.1 ศึกษากฎหมาย ระเบียบ และกระบวนการบริหารจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภาหรือการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยและเปรียบเทียบกระบวนการการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของต่างประเทศ โดยการค้นคว้าข้อมูลเอกสาร (Documentary) หนังสือ บทความ หนังสือพิมพ์ ข้อมูลสถิติ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแหล่งสารสนเทศบนอินเตอร์เน็ต

1.3.1.2 ดำเนินการประเมินผลการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ในประเด็นต่อไปนี้

(1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา การปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์ศึกษาประชาธิปไตยชุมชนในเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และความรู้ความเข้าใจ คุณสมบัติของผู้สมัครและกระบวนการหรือขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา และผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา

(2) ระดับความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา และผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา

(3) การเตรียมความพร้อมและการจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตั้งแต่การรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่ ผู้อำนวยการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ คณะกรรมการประจำสถานที่เลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ ผู้อำนวยการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร คณะกรรมการประจำสถานที่เลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเลือกระดับอำเภอ/เขต คณะกรรมการประจำสถานที่เลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือก ผู้บริหารและพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในส่วนกลางผู้สมัครรับเลือก/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา ประชาชน และสื่อมวลชน

(4) การประกาศผล และการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

(5) ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

(6) ศึกษาเปรียบเทียบระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยและต่างประเทศ

(7) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากภาคสนาม

(8) ดำเนินการถอดบทเรียนการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาประกอบการดำเนินการ

(9) จัดทำร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ และจัดสัมมนาเพื่อนำเสนอผลการประเมินแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา นักวิชาการ คณะกรรมการประจำสถานที่เลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ คณะกรรมการประจำสถานที่เลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร คณะกรรมการประจำสถานที่เลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือก ผู้บริหารและพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในส่วนกลาง ผู้สมัครรับเลือก/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา สื่อมวลชน อย่างน้อย 50 คน

เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ที่จะทำให้งานการประเมินผลและถอดบทเรียนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(10) จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

1.3.2.1 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวแทนประชากรทั่วประเทศ โดยแบ่งพื้นที่เป็น 7 พื้นที่ กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ จำนวน 500 คน

1.3.2.2 เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่

(1) คณะกรรมการเลือกระดับประเทศ จำนวนไม่น้อยกว่า 4 คน

(2) คณะกรรมการเลือกระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเลือกระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร จำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน

(3) คณะกรรมการเลือกระดับอำเภอ/เขต ผู้อำนวยการเลือกระดับอำเภอ/เขต จำนวนไม่น้อยกว่า 200 คน

(4) ผู้สมัครรับเลือก/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่า 1,546 คน

(5) ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า 70 คน

(6) ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า 70 คน

(7) คณะกรรมการประจำสถานที่เลือก พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ/ระดับจังหวัด/ระดับประเทศ จำนวนไม่น้อยกว่า 490 คน

(8) ผู้บริหารและพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในส่วนกลาง จำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน

(9) สื่อมวลชน จำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ครอบคลุมพื้นที่ประเทศไทยโดยแบ่งพื้นที่ 7 พื้นที่ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้

1.3.3.1 กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ครั้ง ๆ ละ 20 เขต

1.3.3.2 ภาคเหนือ จำนวน 5 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ

1.3.3.3 ภาคกลาง จำนวน 5 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ

1.3.3.4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ

1.3.3.5 ภาคใต้ จำนวน 5 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ

1.3.3.6 ภาคตะวันออก จำนวน 2 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ

1.3.3.7 ภาคตะวันตก จำนวน 2 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ

1.4 ระยะเวลาดำเนินงาน

ระยะเวลาการดำเนินงาน 180 วัน นับถัดจากวันลงนามในสัญญา

1.5 แนวทางการดำเนินงาน

การดำเนินการศึกษาใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยคณะที่ปรึกษาจะศึกษาวิเคราะห์ขั้นตอน ดังนี้

1.5.1 การวิจัยเอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยเอกสารชั้นต้น (Primary Documents) ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภาของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หนังสือสั่งการและเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง งานวิจัย และข่าวต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภาหรือการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเอกสารชั้นรอง (Secondary Documents) ประกอบด้วย ข่าว งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ และภาพถ่าย

1.5.2 การวิจัยภาคสนาม

1.5.2.1 ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์ศึกษาประชาธิปไตยชุมชนในการเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และความรู้ความเข้าใจ คุณสมบัติของผู้สมัครและกระบวนการหรือขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา และ สื่อมวลชน ทั่วประเทศ จำนวน 500 คน

1.5.2.2 การรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา ประเมินผลการรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา โดยใช้แบบสอบถามและ/หรือการสัมภาษณ์และ/หรือการสังเกตการณ์ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 เขต ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคละ 5 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคละ 2 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ จำนวน 500 คน ดังนี้

(1) คณะกรรมการเลือกระดับอำเภอ/เขต จำนวนไม่น้อยกว่า 100 คน

(2) ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่า 300 คน

(3) ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน

(4) ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน

(5) กรรมการประจำสถานที่เลือก/พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ/เขต จำนวนไม่น้อยกว่า 70 คน

1.5.2.3 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต ประเมินผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต การนับคะแนน การประกาศผลการเลือก และการทุจริต โดยใช้แบบสอบถามและ/หรือการสัมภาษณ์และ/หรือการสังเกตการณ์ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 เขต ภาคเหนือ ภาคกลาง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคละ 5 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคละ 2 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ จำนวน 500 คน ดังนี้

(1) คณะกรรมการเลือกระดับอำเภอ/เขต จำนวนไม่น้อยกว่า 100 คน

(2) ผู้สมัครรับเลือก/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่า 300 คน

(3) ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน

(4) ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน

(5) กรรมการประจำสถานที่เลือก/พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ/เขต จำนวนไม่น้อยกว่า 70 คน

1.5.2.4 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด ประเมินผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด การนับคะแนน การประกาศผลการเลือก และการทุจริต โดยใช้แบบสอบถามและ/หรือการสัมภาษณ์และ/หรือการสังเกตการณ์ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคละ 5 จังหวัด ภาคตะวันตกและภาคตะวันออก ภาคละ 2 จังหวัด จำนวน 1,000 คน ดังนี้

(1) คณะกรรมการเลือกระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร จำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน

(2) ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่า 670 คน

(3) ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า 30 คน

(4) ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน

(5) กรรมการประจำสถานที่เลือก/พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร จำนวนไม่น้อยกว่า 200 คน

1.5.2.5 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ การนับคะแนนและการประกาศการเลือก ประเมินผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ การนับคะแนน การประกาศผล การเลือกและการทุจริต โดยใช้แบบสอบถามและ/หรือการสัมภาษณ์และ/หรือการสังเกตการณ์ จำนวน 500 คน

(1) คณะกรรมการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ จำนวนไม่น้อยกว่า 4 คน

(2) ผู้สมัครรับเลือก/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่า 276 คน

(3) กรรมการประจำสถานที่เลือก/พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศ จำนวนไม่น้อยกว่า 150 คน

(4) ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน

(5) สื่อมวลชน จำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน

1.5.2.6 ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

1.5.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการศึกษาเอกสารตามข้อ 5.1 และข้อมูลภาคสนามตามข้อ 1.5.2 เพื่อนำมาจัดทำร่างรายงานฉบับสมบูรณ์

1.5.4 จัดการสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัยให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ที่จะทำให้การประเมินผลและถอดบทเรียนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.5.5 จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.6 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา หมายถึง คณะกรรมการเลือก ระดับประเทศ คณะกรรมการเลือก ระดับจังหวัด/กรุงเทพฯ คณะกรรมการเลือก ระดับอำเภอ/เขต ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด กรรมการประจำสถานที่เลือกฯ ระดับประเทศ กรรมการประจำสถานที่เลือกฯ ระดับจังหวัด กรรมการประจำสถานที่เลือกฯ ระดับอำเภอ ผู้บริหาร/พนักงานสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และผู้บริหาร/พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนกลาง

1.7 ผลที่ได้รับ

1.7.1 ทราบถึงผลการรับรู้ข่าวสารและความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาผ่านการเผยแพร่ความรู้โดยศูนย์ศึกษาประชาธิปไตยชุมชน รวมถึงการทราบผลความรู้ความเข้าใจในคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภาและกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

1.7.2 ทราบถึงผลการประเมินของระดับความคิดเห็น ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจของประชาชนและของผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา ในการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.7.3 ทราบถึงผลการประเมินการเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงผลการสะท้อนประเด็นปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจากผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ นำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอแนะของการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

1.7.4 ทราบถึงพัฒนาการ จุดเด่น จุดด้อย โดยเป็นแนวทางการพัฒนาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของไทยเมื่อเทียบกับต่างประเทศ

1.7.5 ได้แนวทางปฏิบัติในการปรับปรุงและพัฒนาที่เกี่ยวกับระเบียบ ประกาศ หรือการบริหารจัดการการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ได้ระบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สำหรับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทย สามารถแบ่งได้ 3 แนวคิดหลัก ได้แก่ แนวคิดประชาธิปไตยระบบรัฐสภา แนวคิดหลักถ่วงดุลอำนาจในประชาธิปไตย และแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งแต่ละแนวคิดมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดประชาธิปไตยระบบรัฐสภา

ระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา เป็นรูปแบบการปกครองที่**ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลก** ด้วยความเป็นระบบที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการกำหนดทิศทางของประเทศผ่านการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในรัฐสภา ระบบนี้ไม่เพียงแต่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งและแสดงความคิดเห็น แต่ยัง**สร้างความสมดุลในการบริหารและการตรวจสอบ**การทำงานของรัฐบาล ซึ่งเป็นรัฐบาลที่มาจากเสียงข้างมากในรัฐสภา นอกจากนี้ ประชาธิปไตยระบบรัฐสภายังเน้นการแบ่งแยกอำนาจบริหารและนิติบัญญัติอย่างชัดเจน ทำให้การบริหารประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส การที่รัฐสภามีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานของรัฐบาล ทำให้ประชาธิปไตยระบอบนี้สามารถสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจให้กับประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลจากสถาบันพระปกเกล้า โดย วิชุดา สาธิตพร (2567) ได้อธิบายว่า ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาเป็นการปกครองที่รัฐบาลมาจากการเลือกของรัฐสภา โดยมีประมุขแห่งรัฐคือพระมหากษัตริย์หรือประธานาธิบดี แต่หัวหน้าฝ่ายบริหารคือนายกรัฐมนตรี โดยมี **สหราชอาณาจักรเป็นแม่แบบของระบบ** ดังกล่าว โดย โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ (2549) ได้อธิบายว่า ระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาที่มีสหราชอาณาจักรเป็นต้นแบบมีจุดเด่นในการให้ความสำคัญกับศูนย์กลางอำนาจของรัฐบาลที่อยู่ในรัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง รัฐสภามีอำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอนรัฐบาลได้โดยตรง โดยผ่านการเลือกของสมาชิกรัฐสภา รัฐสภายังมีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรี และ**มีสิทธิในการตั้งกระทู้และเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ เพื่อตรวจสอบและถอดถอน**คณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีก็มีสิทธิยุบสภาให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ ดังนั้น **ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาทำให้รัฐสภาเป็นศูนย์กลางของอำนาจ** โดยประมุขของรัฐมีบทบาทเฉพาะที่เน้นในการเป็นประธานในงานพิธีของรัฐ และการต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองในฐานะผู้แทนของประชาชนของรัฐ ในขณะที่การปกครองและการบริหารจัดการประเทศ เป็นหน้าที่หลักของคณะรัฐมนตรีที่ได้รับการแต่งตั้งมาจากพรรคที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภา และประชาธิปไตยระบบรัฐสภา โดยทั่วโลกจะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก ประกอบด้วยระบบสภาเดี่ยว (Unicameral System) และระบบสภาคู่ (Bicameral System) โดย**สภาเดี่ยว** (Sven-Oliver

and Jonathan, 2014) เป็นระบบที่มีสภานิติบัญญัติชั้นเดียว ซึ่งหมายความว่ามีองค์กรเดียวที่ทำหน้าที่ในการตรากฎหมาย ประชุม และพิจารณากฎหมาย และทำหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนิติบัญญัติ ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบสภาเดี่ยว ได้แก่ สวีเดน นอร์เวย์ และนิวซีแลนด์ ส่วน**สภาคู่** (George and Jeannette, 1997) เป็นระบบที่มีสภานิติบัญญัติสองชั้น โดยทั่วไปจะแบ่งเป็นสภาบน (Upper House) และสภาล่าง (Lower House) แต่ละสภามีหน้าที่และอำนาจเฉพาะของตนเอง สภาบนจะมีการเลือกสมาชิกแตกต่างจากสภาล่าง เช่น อาจจะมาจากการแต่งตั้ง การเลือกตั้งตามเขตการปกครอง หรือการแต่งตั้งจากกลุ่มผลประโยชน์ ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบสภาคู่ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (ประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร) สหราชอาณาจักร (ประกอบด้วยสภาขุนนางและสภาผู้แทนราษฎร) และอินเดีย (ประกอบด้วยราชยสภาและโลกสภา) อย่างไรก็ตาม McCormick, Hague and Harrop (2019) อธิบายว่าการเลือกใช้ระบบสภาเดี่ยวหรือสภาคู่ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ประวัติศาสตร์ การเมือง และโครงสร้างสังคมของประเทศนั้น ๆ แต่ละระบบมีข้อดีและข้อเสียต่างกันไป ตัวอย่างเช่น **ระบบสภาเดี่ยวมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ**ในการตรากฎหมาย ขณะที่ระบบ**สภาคู่ช่วยให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกัน**มากขึ้น

หลักการสำคัญของประชาธิปไตยระบบรัฐสภา

รัฐสภาเป็นส่วนสำคัญของระบบการปกครองในหลายประเทศ และมีลักษณะสำคัญที่ช่วยให้ดำเนินการตัดสินใจและกำกับการปกครองของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลจาก International IDEA (2023) อธิบายลักษณะสำคัญของรัฐสภาซึ่งประกอบด้วย **1) การเป็นตัวแทนของประชาชน** รัฐสภาเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่แทนประชาชนในการตัดสินใจและกำกับการปกครอง สมาชิกในรัฐสภามักจะถูกเลือกหรือแต่งตั้งโดยประชาชน เพื่อทำหน้าที่ด้านความคิดเห็นและเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง **2) การกำกับและควบคุมการทำงานของรัฐบาล** รัฐสภามีบทบาทในการตรวจสอบและควบคุมการดำเนินงานของรัฐบาล โดยการตรวจสอบนโยบาย การพิจารณาและอนุมัติแผนงาน การตัดสินใจในงบประมาณ การเงิน และการสร้างกฎหมาย เป็นต้น **3) การเป็นสถาบันในการตัดสินใจ** รัฐสภาเป็นสถาบันที่ใช้ในการตัดสินใจสำคัญ เช่น การสร้างกฎหมาย การแต่งตั้งรัฐบาล และการเปลี่ยนแปลงทิศทางการเมือง **4) การสร้างกรอบกฎหมาย** รัฐสภามีบทบาทในการสร้างกฎหมายและนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของประชาชน ซึ่งช่วยให้เกิดความสงบสุขในสังคม **5) การแก้ไขความขัดแย้ง** รัฐสภาเป็นสถาบันที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง รวมถึงความขัดแย้งทางการเมือง โดยการสนับสนุนการพูดคุยและการเจรจาต่อรองระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหา และ **6) การรับฟังปัญหาจากประชาชน** รัฐสภามีบทบาทในการรับฟังและตอบโต้ต่อความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน โดยการสนับสนุนจากประชาชนในกระบวนการตัดสินใจของรัฐ อย่างไรก็ตาม Rosenfeld Michel and Peter Mair (1992) ยังได้อธิบายความสำคัญของระบบรัฐสภา ประกอบด้วย **1) การได้รับความไว้ใจประชาชน** ระบบรัฐสภาเป็นสถาบันที่เป็นตัวแทนประชาชนในการตัดสินใจในเรื่องของนโยบายและกฎหมาย โดยผู้แทนจะถูกเลือกโดยประชาชนหรือผ่านกระบวนการทางการเมืองที่กำหนดไว้ในกฎหมายของแต่ละประเทศ **2) การสร้างกฎหมาย** ระบบรัฐสภามีบทบาทสำคัญในการสร้างและแก้ไข

กฎหมาย เพื่อให้ประเทศมีระบบกฎหมายที่เป็นระบบและสอดคล้องกับความต้องการและความเป็นอยู่ของประชาชน **3) การควบคุมการบริหาร** ระบบรัฐสภามีบทบาทในการควบคุมเพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลในการใช้งบประมาณและการดำเนินงานของรัฐ **4) พื้นที่แสดงความเห็น** ระบบรัฐสภาเป็นสถาบันที่ให้โอกาสแก่ผู้แทนประชาชนแสดงความเห็น และสนับสนุนหรือต่อต้านนโยบายของรัฐ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของระบอบประชาธิปไตย และ **5) การควบคุมอำนาจ** ระบบรัฐสภามีบทบาทในการควบคุมอำนาจของรัฐบาลและหน่วยงานรัฐ โดยใช้การตรวจสอบและการตระหนักต่อความจำเป็นในการรักษาความเสรีภาพและความยุติธรรมในสังคม

จุดเด่นของประชาธิปไตยระบบรัฐสภา

จุดเด่นของระบบรัฐสภา ระบบรัฐสภามีจุดเด่นและจุดแข็งหลายประการที่ส่งผลให้เป็นที่นิยมในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย **1) การมีส่วนร่วมของประชาชน** ระบบรัฐสภาเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนของตน ซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจในนโยบายต่าง ๆ แทนประชาชน ดังนั้น ระบบนี้ทำให้เสียงของประชาชนถูกนำมาพิจารณาในการบริหารประเทศ **2) การแบ่งแยกและควบคุมอำนาจ** ระบบรัฐสภา อำนาจของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติถูกแบ่งแยกออกจากกัน ทำให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ การตัดสินใจทางการเมืองจึงไม่ได้ถูกกำหนดเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น **3) การเลือกผู้นำรัฐบาล** ระบบรัฐสภาสร้างการเปลี่ยนแปลงของรัฐบาลและผู้นำรัฐบาลได้ หากรัฐบาลปัจจุบันขาดความเชื่อมั่นจากฝ่ายนิติบัญญัติ สามารถมีการเปลี่ยนแปลงโดยไม่จำเป็นต้องรอการเลือกตั้งทั่วไป **4) การเชื่อมโยงนโยบายกับประชาชน** เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) เป็นตัวแทนของประชาชนในเขตเลือกตั้ง จึงทำให้มีการเชื่อมโยงที่ใกล้ชิดระหว่างนโยบายของรัฐบาลกับความต้องการของประชาชน **5) ความรับผิดชอบต่อประชาชน** รัฐบาลในระบบรัฐสภามีความจำเป็นที่จะต้องรับผิดชอบต่อสภาและประชาชน หากรัฐบาลทำงานไม่ดีหรือมีการทุจริต สามารถถูกตรวจสอบและถอดถอนออกได้ตามกลไกทางรัฐสภา **6) การสร้างสังคมประชาธิปไตย** ระบบรัฐสภามักสนับสนุนแนวทางประชาธิปไตยเพราะเน้นการหารือและตกลงร่วมกันผ่านการอภิปรายในรัฐสภา นำไปสู่การพัฒนานโยบายที่ครอบคลุมและมีความเห็นพ้องต้องกันในหลายฝ่าย (Heywood Andrew, 2013)

ระบบรัฐสภายังมีจุดเด่นหลายประการที่ทำให้เป็นที่นิยมในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะในยุโรปและเครือจักรภพ **จุดเด่นของระบบรัฐสภา (Parliamentary System)** หลัก ๆ ประกอบด้วย **1) ความรับผิดชอบและการตรวจสอบ** (Accountability and Oversight) รัฐบาลในระบบรัฐสภาจะต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา ถ้ารัฐสภาไม่ไว้วางใจรัฐบาล (ผ่านการลงมติไม่ไว้วางใจ) รัฐบาลต้องลาออกหรือยุบสภาและจัดการเลือกตั้งใหม่ ทำให้รัฐบาลต้องมีความโปร่งใสและรับผิดชอบต่อการดำเนินงานของตนเอง **2) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว** (Flexibility and Adaptability) ระบบรัฐสภามีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการเปลี่ยนแปลงผู้นำ หากนายกรัฐมนตรีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีพอ รัฐสภาสามารถลงมติไม่ไว้วางใจและเลือกผู้นำใหม่ได้โดยไม่ต้องรอการเลือกตั้งทั่วไป **3) การรวมอำนาจบริหารและนิติบัญญัติ** (Integration of Executive and Legislative Powers) รัฐบาล (คณะรัฐมนตรี) ประกอบด้วยสมาชิกของรัฐสภา

ทำให้มีการประสานงานระหว่างการออกกฎหมายและการบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่าง ๆ เป็นสมาชิกของรัฐสภา ทำให้สามารถตอบคำถามและอธิบายการดำเนินงานได้โดยตรงในรัฐสภา **4) การมีส่วนร่วมของพรรคการเมือง** (Political Party Participation) ระบบรัฐสภามักจะสนับสนุนการมีส่วนร่วมของหลายพรรคการเมือง ซึ่งสามารถสร้างรัฐบาลผสม (Coalition Government) ที่รวมเอาผลประโยชน์และนโยบายของหลายพรรคมาไว้ด้วยกัน ทำให้มีการเจรจาและรับฟังในนโยบายการบริหารประเทศของแต่ละพรรค **5) ความมีเสถียรภาพ** (Stability) แม้ระบบรัฐสภาจะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง แต่การเปลี่ยนแปลงมักเกิดขึ้นโดยไม่ต้องผ่านวิกฤตการเมืองหรือการประท้วงรุนแรง การปรับเปลี่ยนรัฐบาลสามารถทำได้อย่างเป็นระบบและถูกต้องตามกฎหมาย **6) การป้องกันการรวมศูนย์อำนาจ** (Prevention of Concentration of Power) ระบบรัฐสภาช่วยป้องกันการรวมศูนย์อำนาจในคนกลุ่มเดียว เนื่องจากการดำเนินนโยบายต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาซึ่งประกอบด้วยผู้แทนประชาชนจากหลากหลายเขตเลือกตั้งและพรรคการเมือง (Arend Lijphart, 1984)

จุดอ่อนของประชาธิปไตยระบบรัฐสภา

ประชาธิปไตยระบบรัฐสภา มีจุดอ่อนหลายประการที่ได้ถูกกล่าวถึงในหลายประเทศ ประกอบด้วย **ความไม่มั่นคงทางการเมือง** เนื่องจากรัฐบาลในระบบรัฐสภามักจะต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากพรรคการเมืองในรัฐสภา การเปลี่ยนแปลงในระดับการสนับสนุนอาจทำให้รัฐบาลล้มและเกิดการเลือกตั้งใหม่บ่อยครั้ง **การสร้างความขัดแย้งในพรรคการเมือง** ระบบรัฐสภามักจะส่งเสริมการสร้างพันธมิตรระหว่างพรรคการเมืองหลายพรรค ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและการต่อรองที่ซับซ้อนภายในรัฐบาล **การเน้นบทบาทของพรรคการเมืองมากเกินไป** ระบบรัฐสภาให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองอย่างมาก ซึ่งอาจทำให้ประชาชนรู้สึกว่าตัวเองไม่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายหรือเลือกผู้นำ (Arend Lijphart, 1999) **ความเสี่ยงต่อการเกิดรัฐบาลที่ไม่มีเสถียรภาพ** การที่ต้องมีการจัดตั้งรัฐบาลผสมบ่อยครั้งในระบบรัฐสภาทำให้มีความเสี่ยงที่รัฐบาลจะไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ**ความยากในการบริหารงานเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในพรรคการเมือง** หากมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำพรรคหรือแนวนโยบายในระหว่างการบริหารงาน อาจส่งผลให้การดำเนินนโยบายหยุดชะงักหรือต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก (Jean Blondel, 2024)

ระบบรัฐสภามีข้อเสียหลายประการที่ได้รับการวิเคราะห์จากงานวิจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย **ความไม่มั่นคงและช่องว่างทางอำนาจการเมือง** ในระบบรัฐสภารัฐบาลสามารถถูกโหวตไม่ไว้วางใจ (Vote of no confidence) และล้มรัฐบาลได้ง่าย ซึ่งอาจนำไปสู่ความไม่มั่นคงทางการเมืองและการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้ง **การต่อรองทางการเมืองมากเกินไป** การที่รัฐบาลต้องประกอบด้วยพรรคการเมืองหลายพรรค (รัฐบาลผสม) ทำให้มีการต่อรองและการประนีประนอมกันมาก ซึ่งอาจทำให้การตัดสินใจทางนโยบายล่าช้าและไม่เป็นเอกภาพ (Sartori, Giovanni, 1997) **การสร้างความขัดแย้งในพรรคการเมือง** ระบบรัฐสภาอาจทำให้เกิดความขัดแย้งภายในพรรคการเมืองเอง เนื่องจากความต้องการที่จะรักษาอำนาจหรือผลประโยชน์ทางการเมือง **การรวมศูนย์อำนาจในมือของฝ่ายบริหาร** ในระบบรัฐสภาฝ่ายบริหารมักมีอำนาจมากกว่าเนื่องจากการรวมอำนาจกับฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งอาจนำไปสู่การขาดดุลอำนาจและการตรวจสอบการทำงานของ

รัฐบาล และ**การขาดเสถียรภาพในการดำเนินนโยบาย** เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง นโยบายและโครงการต่าง ๆ อาจถูกยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการบริหารงาน (Jean Blondel, 1995)

ตัวอย่างประเทศที่ปกครองด้วยระบบรัฐสภา

ระบบรัฐสภา (Parliamentary System) เป็นรูปแบบการปกครองที่มีรัฐสภาเป็นศูนย์กลางของการดำเนินกิจการของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำฝ่ายบริหาร ซึ่งนายกรัฐมนตรีมักมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภา ระบบนี้แบ่งออกเป็นสองประเภทหลัก คือ ระบบรัฐสภาแบบสาธารณรัฐ และระบบรัฐสภาแบบราชอาณาจักร (CIA World Factbook, n.d.) โดยมีตัวอย่างดังนี้

ระบบรัฐสภาแบบสาธารณรัฐ (Parliamentary Republic)

1. เยอรมนี (Germany) เยอรมนีมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภาประกอบด้วยสภาสหพันธ์ (Bundestag) และคณะมนตรีสหพันธ์ (Bundesrat)

2. อินเดีย (India) อินเดียมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร (Lok Sabha) และสภาผู้แทนราษฎร (Rajya Sabha)

3. สิงคโปร์ (Singapore) สิงคโปร์มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภามีเพียงสภาผู้แทนราษฎร

4. อิตาลี (Italy) อิตาลีมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภาประกอบด้วยสภาสามัญชนและสภาสูงสุด

5. เกาหลีใต้ (South Korea) เกาหลีใต้มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภาประกอบด้วยสภาสามัญชน

6. ฟิลิปปินส์ (Philippines) ฟิลิปปินส์มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและสภาผู้แทนสูงสุด

7. ไต้หวัน (Taiwan) ไต้หวันมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร

ระบบรัฐสภาแบบราชอาณาจักร (Parliamentary Monarchy)

1. สหราชอาณาจักร (United Kingdom) สหราชอาณาจักรมีกษัตริย์เป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภาประกอบด้วยสภาสามัญชนและสภาขุนนาง

2. ญี่ปุ่น (Japan) ญี่ปุ่นมีจักรพรรดิเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และสภาผู้แทนสูงสุด

3. แคนาดา (Canada) แคนาดามีกษัตริย์เป็นประมุขของรัฐผ่านผู้ว่าการรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภาประกอบด้วยสภาสามัญชนและสภาขุนนาง

4. ออสเตรเลีย (Australia) ออสเตรเลียมีกษัตริย์เป็นประมุขของรัฐผ่านผู้ว่าการรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภาประกอบด้วยสภาสามัญชนและสภาขุนนาง

5. นิวซีแลนด์ (New Zealand) นิวซีแลนด์มีกษัตริย์เป็นประมุขของรัฐผ่านผู้ว่าการรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภาประกอบด้วยสภาสามัญชนและสภาขุนนาง

6. สวีเดน (Sweden) สวีเดนมีกษัตริย์เป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภาประกอบด้วยรัฐสภาและสภาชาวนา

7. ไทย (Thailand) ไทยมีกษัตริย์เป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร

ระบบรัฐสภาแบบสาธารณรัฐ (Parliamentary Republic) และระบบรัฐสภาแบบราชอาณาจักร (Parliamentary Monarchy) เป็นสองรูปแบบของการปกครองที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบทบาทและอำนาจของประมุขของรัฐในระบบการปกครองทั้งสอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระบบรัฐสภา

ข้อเปรียบเทียบ	ระบบรัฐสภาแบบสาธารณรัฐ	ระบบรัฐสภาแบบราชอาณาจักร
ประมุขของรัฐ	1) ประมุขของรัฐเป็นตำแหน่งทางรัฐบาล ซึ่งอาจเป็นตำแหน่งของประธานาธิบดีหรือประธานาธิบดีที่ระบุโดยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายต่าง ๆ ของประเทศ 2) ประมุขของรัฐมีบทบาทสำคัญในการเลือกนายกรัฐมนตรีและการรักษาความสมดุลในระบบการดำเนินงานรัฐบาล	1) ประมุขของรัฐเป็นบุคคลในตำแหน่งพระมหากษัตริย์หรือจักรพรรดิ ซึ่งมีบทบาทเป็นประมุขทางการเมืองและ/หรือทางสังคม 2) ประมุขของรัฐมักมีอำนาจที่ถูกจำกัดโดยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย และบทบาทสัมพันธ์กับรัฐบาลมักอยู่ในกรอบของการปฏิบัติตามกฎหมายและเครื่องหมายที่ได้รับการยอมรับ
อำนาจการบริหาร	อำนาจการบริหารของรัฐอยู่ในตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐบาลที่ได้มาจากการเลือกตั้งหรือการตั้งรัฐบาล	อำนาจการบริหารของรัฐอยู่ในตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐบาลที่เลือกตั้งหรือเลือกแต่งตั้งไม่ใช่ในตำแหน่งของประมุขของรัฐ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อเปรียบเทียบ	ระบบรัฐสภาแบบสาธารณรัฐ	ระบบรัฐสภาแบบราชอาณาจักร
ตำแหน่งของพรรคการเมือง	ระบบนี้ส่วนใหญ่จะมีพรรคการเมืองที่มีอิทธิพลมากในรัฐสภา โดยนายกรัฐมนตรีมักเป็นผู้นำจากพรรคที่ชนะการเลือกตั้ง	ระบบรัฐสภาแบบราชอาณาจักรส่วนใหญ่มีการจัดตั้งรัฐบาลที่มีกษัตริย์เป็นประมุขทางรัฐและนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งหรือการแต่งตั้ง ในบางระบบอื่น ๆ รัฐบาลมักจะเป็นผลมาจากการเลือกตั้งหรือการแต่งตั้งโดยสมาชิกในรัฐสภาโดยตรง

ดัดแปลงจาก Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. (2024)

2.2 แนวคิดหลักถ่วงดุลอำนาจในประชาธิปไตย

หลักถ่วงดุลอำนาจในประชาธิปไตย เป็นหลักการสำคัญที่ช่วยให้ระบบการปกครองมีความเป็นธรรมและได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนมากขึ้น ด้วยการถ่วงดุลอำนาจระหว่างส่วนต่าง ๆ ของรัฐ เช่น อำนาจบริหารงานของรัฐบาล อำนาจกฎหมายของศาล และอำนาจตรวจสอบของสื่อมวลชน เพื่อป้องกันการมีอำนาจที่มิชอบด้วยการควบคุมหรือกดขี่ทางการเมือง นอกจากนี้ การมีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจยังช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดการละเมิดสิทธิและการละเมิดความเสรีภาพของประชาชนด้วย การถ่วงดุลอำนาจส่วนใหญ่ถูกระบุไว้ในหลายแหล่ง เช่น รัฐธรรมนูญ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การกำกับดูแลอำนาจและความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ในรัฐ เป็นต้น การสร้างระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและเพิ่มความเป็นธรรมในการดำเนินงานของรัฐบาลในระยะยาว (Diamond and Morlino, 2005)

การถ่วงดุลอำนาจในระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญ เพราะช่วยป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตและการข่มเหงหรือการล่วงละเมิดสิทธิของประชาชน โดยมีเหตุผลหลักเพื่อ**ป้องกันการเผด็จการ** เมื่ออำนาจถูกกระจายไปยังหลาย ๆ ฝ่าย จะทำให้ไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดสามารถรวมอำนาจไว้ในมือเดียว ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดเผด็จการหรือการปกครองโดยผู้มีอำนาจเพียงไม่กี่คน และการ**สนับสนุนความโปร่งใสและความรับผิดชอบ** การที่แต่ละฝ่ายสามารถตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์กันได้ จะทำให้การตัดสินใจและการดำเนินงานของรัฐบาลมีความโปร่งใสและมีความรับผิดชอบมากขึ้น ประชาชนจะได้รับข้อมูลที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ง่ายขึ้น การ**รักษาสิทธิและเสรีภาพของประชาชน** การถ่วงดุลอำนาจช่วยปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยทำให้ไม่มีกลุ่มใดสามารถล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลได้อย่างง่ายดาย และศาลสามารถตรวจสอบการออกกฎหมายหรือการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมได้ ช่วย**ส่งเสริมการบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพ** การที่มีหลายฝ่ายตรวจสอบและถ่วงดุลกัน จะทำให้การตัดสินใจ

และการดำเนินงานของรัฐบาลมีความรอบคอบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะต้องพิจารณาและหาข้อตกลงที่ดีที่สุดสำหรับทุกฝ่าย รวมถึง**กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือและการเจรจา** การถ่วงดุลอำนาจทำให้แต่ละฝ่ายต้องทำงานร่วมกันและหาข้อตกลงที่เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย ซึ่งจะช่วยสร้างความร่วมมือและการเจรจาที่สร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นการถ่วงดุลอำนาจในระบอบประชาธิปไตยเป็นกลไกที่ช่วยให้ระบบการปกครองมีความสมดุล ป้องกันการใช้อำนาจที่ไม่เหมาะสม และส่งเสริมการปกครองที่เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพสำหรับประชาชนทุกคน (Ackerman, 2021)

การถ่วงดุลอำนาจในระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นหลักการสำคัญที่ช่วยให้ระบบการปกครองมีความเป็นธรรมและมั่นคงมากขึ้น โดยหลักการถ่วงดุล (Ginsburg and Huq, 2020) สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) การแบ่งอำนาจระหว่างสถาบันต่าง ๆ ของรัฐ เช่น อำนาจบริหาร (Executive) อำนาจนิติบัญญัติ (Legislative) และอำนาจตุลาการ (Judicial) เพื่อป้องกันการรวบอำนาจไว้ที่สถาบันเดียว ตัวอย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดี (ฝ่ายบริหาร) รัฐสภา (ฝ่ายนิติบัญญัติ) และศาลฎีกา (ฝ่ายตุลาการ) มีอำนาจที่แยกกันอย่างชัดเจน

2. ระบบตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (Checks and Balances) กลไกการตรวจสอบและควบคุมระหว่างสถาบันต่าง ๆ ของรัฐ เช่น รัฐสภามีอำนาจในการออกกฎหมาย แต่ประธานาธิบดีสามารถยับยั้งกฎหมายได้ ขณะเดียวกันศาลสามารถตรวจสอบว่ากฎหมายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ตัวอย่างเช่น การยับยั้ง (Veto) ของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาต่อกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภา

3. การเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมของประชาชน (Elections and Public Participation) การจัดการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนที่ต้องการ ตัวอย่างเช่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง เช่น การประชาพิจารณ์ การลงประชามติ

4. การมีองค์กรและสถาบันที่เป็นอิสระ (Independent Institutions) การมีองค์กรและสถาบันที่เป็นอิสระ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อสามารถตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจของรัฐได้อย่างเป็นธรรม ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติที่ทำงานอย่างอิสระจากรัฐบาล

5. การตรวจสอบและถ่วงดุลภายในระบบตุลาการ (Judicial Review) ศาลมีอำนาจในการตรวจสอบความชอบธรรมของกฎหมายและการกระทำของรัฐ เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการใช้กฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ตัวอย่างเช่น ศาลที่มีอำนาจตรวจสอบความชอบธรรมของกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภา

Fukuyama (2014) ได้อธิบายหลักการถ่วงดุลในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการดำเนินระบบการปกครองที่เป็นมิตรและยั่งยืน โดยมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างสมดุลระหว่างอำนาจของรัฐ อำนาจของประชาชน และอำนาจของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม หลักการนี้มีการแบ่งแยกอำนาจออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อป้องกันการผูกขาดของอำนาจ และเพื่อป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตกำหนดหรือการใช้อำนาจในทางที่ไม่เหมาะสม โดยบทบาทหลักในการถ่วงดุลในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย

1. อำนาจของรัฐบาล อำนาจในการดำเนินการปกครองและการบริหารราชการ เช่น การสร้างกฎหมาย การดำเนินนโยบาย และการบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ของรัฐ

2. อำนาจของสภาผู้แทน อำนาจในการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายผ่านการลงมติในสภา โดยเป็นตัวแทนของประชาชนในการตัดสินใจ

3. อำนาจของศาล อำนาจในการพิจารณาคดีและการตัดสินใจตามกฎหมาย เพื่อให้ความยุติธรรมและความสงบในสังคม

4. อำนาจของสื่อมวลชน อำนาจในการสื่อสารข่าวสารและการสร้างความตระหนักในสังคม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบอำนาจของรัฐและสถาบันต่าง ๆ

การถ่วงดุลในระบอบประชาธิปไตยจะช่วยให้มีการตรวจสอบและควบคุมอำนาจของแต่ละส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาและการเจริญเติบโตของสังคม นอกจากนี้ การถ่วงดุลยังเป็นหลักการที่สำคัญในการป้องกันการเผชิญหน้าของการครอบงำอำนาจและการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม Tushnet and Stone Sweet (2019) ได้ยกตัวอย่างการถ่วงดุลในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการของรัฐบาลและระบบการปกครองในหลายประเทศ ตัวอย่างสำคัญของการถ่วงดุลในระบอบประชาธิปไตย มีดังนี้

1. การถ่วงดุลระหว่างอำนาจกฎหมายและอำนาจปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยที่ดี มีการเชื่อมโยงระหว่างอำนาจกฎหมายและอำนาจปกครอง โดยอำนาจกฎหมายมักจะเป็นกลไกสำคัญที่ใช้ในการควบคุมและลดอำนาจปกครองที่ไม่จำเป็น เช่น การมีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลของอำนาจศาลเพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

2. การถ่วงดุลระหว่างอำนาจของรัฐและเอกชน ระบอบประชาธิปไตยที่ดี ควรมีการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐและเอกชน โดยการให้โอกาสแก่เอกชนที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญ และมีการควบคุมที่เพียงพอของอำนาจของรัฐ เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

3. การถ่วงดุลระหว่างอำนาจของสาขาต่าง ๆ ของรัฐบาล ในระบอบประชาธิปไตยที่ดี มีการแบ่งอำนาจออกเป็นสาขาต่าง ๆ เช่น ส่วนบริหารราชการ ส่วนกฎหมาย และส่วนกำกับดูแลการดำเนินงานของรัฐ ซึ่งมีการถ่ายโอนงบประมาณระหว่างสาขาเหล่านี้ เพื่อป้องกันการมีอำนาจมากเกินขอบเขตในแต่ละส่วน

4. การถ่วงดุลระหว่างอำนาจของรัฐและภูมิภาค ในระบอบประชาธิปไตยที่ดี มีการตั้งระบบภูมิภาคและการกระจายอำนาจ ที่มีอำนาจและความอิสระที่เพียงพอในการดำเนินการที่เกี่ยวกับเรื่องเฉพาะของแต่ละพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้การบริหารราชการมีประสิทธิภาพในระดับที่ใกล้เคียงกับประชาชน

การถ่วงดุลเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้ระบอบประชาธิปไตยทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยเน้นไปที่การรักษาเสถียรภาพและการสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเชื่อมโยงกันในสังคมแต่ละแห่ง อย่างไรก็ดี หลักการถ่วงดุลอำนาจในประชาธิปไตย อีกหนึ่งหลักการที่ได้รับการปฏิบัติอย่างแพร่หลายในแต่ละประเทศ คือ **การถ่วงดุลด้วยอำนาจของ “สมาชิกวุฒิสภา" หรือ "วุฒิสมาชิก" (Senator) หรือ “สภาสูง” (Senate)** โดยในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีหน้าที่และอำนาจที่แตกต่างกันไปตามระบบการปกครองและรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ ทั้งนี้ **หลักการอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา** มีอำนาจหน้าที่ยกตัวอย่างเช่น

<u>ประเทศสหรัฐอเมริกา</u> โดย U.S. Senate (n.d.) ได้อธิบายอำนาจหน้าที่ไว้ดังนี้

1) การตรวจสอบและถ่วงดุล สภาสูง (Senate) มีหน้าที่สำคัญในการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะการให้คำปรึกษาและยินยอม (Advice and Consent) สำหรับการแต่งตั้งข้าราชการระดับสูงและผู้พิพากษาศาลสูงสุด รวมถึงการให้สัตยาบันสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

2) การผ่านกฎหมาย สภาสูงมีอำนาจในการพิจารณาและผ่านกฎหมายที่มาจากสภาล่าง (House of Representatives) และเสนอแก้ไขหรือส่งกลับเพื่อการพิจารณาเพิ่มเติม

3) การไต่สวนและการถอดถอน สภาสูงมีอำนาจในการไต่สวนคดีถอดถอน (Impeachment) และพิจารณาตัดสินว่าผู้ที่ถูกสภาล่างถอดถอนมีความผิดหรือไม่ โดยต้องมีมติสองในสามเพื่อถอดถอนจากตำแหน่ง

<u>สหราชอาณาจักร</u> โดย UK Parliament (n.d.) ได้อธิบายอำนาจหน้าที่ไว้ดังนี้

1) การตรวจสอบกฎหมาย สภาขุนนาง (House of Lords) มีหน้าที่ในการพิจารณาและแก้ไขร่างกฎหมายที่มาจากสภาสามัญ (House of Commons) โดยมีบทบาทในการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของกฎหมาย

2) การเสนอร่างกฎหมาย สภาขุนนางสามารถเสนอร่างกฎหมายได้ แต่ต้องได้รับการอนุมัติจากสภาสามัญก่อน

3) การตรวจสอบฝ่ายบริหาร สภาขุนนางมีคณะกรรมการต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและให้คำแนะนำในเรื่องการทำงานของฝ่ายบริหาร

<u>ประเทศเยอรมนี</u> โดย Bundesrat (n.d.) ได้อธิบายอำนาจหน้าที่ไว้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย สภาสูง (Bundesrat) มีบทบาทในการออกกฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับรัฐ (Länder) และมีสิทธิในการเสนอแก้ไขหรือยับยั้งร่างกฎหมาย

2) การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล สภาสูงมีหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับนโยบายที่มีผลกระทบต่อรัฐ

ทั้งนี้ ในเอเชียมีหลายประเทศที่มีระบบสภาสูง (Upper House หรือ Senate) หรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไปตามระบบการปกครองของแต่ละประเทศ ยกตัวอย่างเช่น

<u>ประเทศญี่ปุ่น</u> โดย House of Councillors (1946) ได้อธิบายอำนาจหน้าที่ไว้ดังนี้

1) การพิจารณากฎหมาย มีหน้าที่ในการพิจารณาและผ่านร่างกฎหมายที่ส่งมาจากสภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives) และสามารถเสนอแก้ไขหรือส่งกลับเพื่อการพิจารณาเพิ่มเติมได้

2) การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล สภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและสามารถตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อตรวจสอบประเด็นต่าง ๆ ได้

3) การให้ความยินยอมในการแต่งตั้ง มีบทบาทในการให้ความยินยอมในการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญบางตำแหน่ง เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น

<u>ประเทศอินเดีย</u> โดย Rajya Sabha (n.d.) ได้อธิบายอำนาจหน้าที่ไว้ดังนี้

1) การพิจารณากฎหมาย มีอำนาจในการพิจารณาและแก้ไขร่างกฎหมายที่มาจากสภาล่าง (Lok Sabha) และสามารถเสนอแก้ไขหรือยับยั้งร่างกฎหมายได้ แต่หากมีความขัดแย้ง สภาล่างยังมีอำนาจเหนือกว่า

2) การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล มีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และสามารถตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบเรื่องต่าง ๆ ได้

3) การเลือกตั้งตำแหน่งสำคัญ มีบทบาทในการเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี ร่วมกับสภาล่าง

<u>ประเทศไทย</u> โดย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2560) ได้อธิบายอำนาจหน้าที่ไว้ดังนี้

1) การพิจารณาและการกลั่นกรองกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจ ทั้งการพิจารณากฎหมายร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรในฐานะรัฐสภา และการกลั่นกรองกฎหมาย ที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติให้ความเห็นชอบแล้ว

2) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้วุฒิสภา ซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่และอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร

3) การให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบ วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในการให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งต่าง ๆ

<u>ประเทศมาเลเซีย</u>

1) การพิจารณากฎหมาย มีอำนาจในการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายที่มาจากสภาล่าง (Dewan Rakyat) และสามารถเสนอแก้ไขหรือยับยั้งร่างกฎหมายได้

2) การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล มีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและสามารถตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบเรื่องต่าง ๆ ได้

3) การให้ความยินยอมในการแต่งตั้ง มีบทบาทในการให้ความยินยอมในการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญบางตำแหน่ง

สรุปได้ว่า บทบาทอำนาจและหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับกรอบของรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ตามระบบการปกครองแต่ละประเทศ โดย**หลักการพื้นฐาน**ของอำนาจและหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา คือ **การมีอำนาจในการพิจารณากฎหมาย** เนื่องด้วยสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิในการเสนอกฎหมายด้วยกระบวนการพิจารณาและเห็นชอบในการอนุมัติหรือปฏิเสธกฎหมายต่าง ๆ ในบางประเทศมีอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดนโยบายสาธารณะและสร้างผลกระทบต่อชุมชนและประชาชนทั่วไป และในบางประเทศสมาชิกวุฒิสภามี**อำนาจในการพิจารณาและตรวจสอบคุณสมบัติ**หรืออนุมัติหรือปฏิเสธการเลือกผู้สมควรดำรงตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ขององค์กรในประเทศ และมี**อำนาจในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล** โดยมีหน้าที่ในการควบคุมพิจารณากิจการของรัฐบาล ซึ่งรวมถึงการตรวจสอบการดำเนินงานของคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ และในบางประเทศยังมี**อำนาจในการอนุมัติงบประมาณ** โดยมีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติงบประมาณของรัฐบาลและการจัดสรรเงินงบประมาณตามความเหมาะสม

2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) เป็นกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมในพรรคการเมือง การเคลื่อนไหวทางสังคม หรือการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยมีความมั่นคงและทำงานได้ดี Norris Pippa (2002) ได้จำแนกแนวคิดหลักของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย **การมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการ (Formal Participation)** ผ่านการลงคะแนนเสียง (Voting) การลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งเป็นวิธีการมีส่วนร่วมที่ชัดเจนและแพร่หลายที่สุดในระบอบประชาธิปไตย และผ่านการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (Party Membership) โดยการเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมืองต่าง ๆ **การมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการ (Informal Participation)** ผ่านการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movements) การจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรเพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านนโยบายของรัฐบาล และการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง (Political Expression) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ บทความ หรือการประท้วง **การมีส่วนร่วมแบบผู้บริโภค (Consumer Participation)** ด้วยการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ (Consumer Choices) ผ่านการเลือกซื้อหรือไม่ซื้อสินค้าจากบริษัทที่สนับสนุนนโยบายหรือท่าทีทางการเมืองบางอย่าง **การมีส่วนร่วมแบบสถาบัน (Institutional Participation)** การทำงานในองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล (NGOs) ผ่านการเข้าร่วมและสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาลเพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทั้งนี้ Verba et al. (1995) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบและโปร่งใส (Accountability and Transparency) การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้รัฐบาลต้องตอบสนองต่อความต้องการและข้อร้องเรียนของประชาชน และเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตย (Strengthening Democracy) การมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มความหลากหลายทางความคิดและทำให้การตัดสินใจทางการเมืองมีความถูกต้องมากขึ้น อีกทั้งช่วยในการพัฒนาสังคม (Social Development) การมีส่วนร่วมทางการเมืองนำไปสู่การพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เป็นต้น

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2561) ได้จำแนกแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ออกเป็น 4 แนวคิด ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) คือ การที่ประชาชนหรือพลเมืองของรัฐทำหน้าที่เป็น "สภา" โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการประชุมและพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ด้วยตัวเอง เพราะเชื่อว่าประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ในสังคม อย่างไรก็ตาม เมื่อจำนวนสมาชิกในสังคมเพิ่มมากขึ้นและสังคมมีความซับซ้อนขึ้น การปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรงจึงกลายเป็นเรื่องยากที่จะทำได้จริง เพราะประชาชนทุกคนไม่สามารถใช้อำนาจของตนเองได้ในทุกกิจกรรมของประเทศ ในปัจจุบันมีการใช้ประชาธิปไตยทางตรงในรูปแบบของการลงประชามติ (Referendum) การเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน (Initiative) และการถอดถอนผู้แทนรายบุคคลหรือทั้งสภา

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน หรือประชาธิปไตยโดยอ้อม (Representative Democracy) หมายถึง การที่ประชาชนทำหน้าที่เลือกผู้แทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนในรัฐสภาผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “การเลือกตั้ง”

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) หรือ "ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม" นั้นเป็นการผสมผสานระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรงและระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจทางการเมืองและการบริหารในเรื่องสำคัญ ๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ยังให้อำนาจประชาชนในการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามแต่ละกรณี รวมถึงการสนับสนุนให้สถาบันการเมืองต่าง ๆ เช่น ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน องค์กรอิสระ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสื่อมวลชน มีบทบาทในการติดตามและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเต็มที่

4. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบถกแถลง (Deliberative Democracy) เป็นกระบวนการสำคัญของประชาธิปไตยภาคพลเมืองและประชาธิปไตยชุมชน ซึ่งเป็นความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาจากข้อบกพร่องของประชาธิปไตยแบบตัวแทน ที่มักเป็นรูปแบบสถาบันที่ตายตัว ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความซับซ้อนและหลากหลายได้ อย่างไรก็ตาม หลักการของประชาธิปไตยแบบถกแถลงไม่ได้ขัดแย้งกับระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน เพราะทั้งสองระบอบสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยประชาธิปไตยแบบถกแถลงจะช่วยแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องของระบบการเมืองแบบตัวแทน ผ่านการมีส่วนร่วมของภาคพลเมืองที่มีสำนึกทางการเมือง (Active Citizen) และจิตสาธารณะ (Civic Life) รูปแบบการมีส่วนร่วมนี้เห็นได้ชัดจากการที่ภาคประชาชนหรือภาคพลเมืองร่วมกันวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และถกแถลง เพื่อเสนอแนวคิดในการสร้างนโยบายที่เหมาะสมสำหรับตนเอง หลักการสำคัญคือการให้ประชาชนทุกคนหรือภาคพลเมืองมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและตอบสนองข้อเรียกร้องเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติของตัวแทนหรือรัฐบาลต่อไป

ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสามารถทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกว้างขวางขึ้น **การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกลไกหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้สื่อสารกับรัฐมากขึ้น** เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน รวมถึงมีโอกาสสานผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้การดำเนินนโยบายการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมกลายเป็น **"ประเด็นสาธารณะ"** ที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญและสนใจที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองช่วยเปลี่ยนแนวคิดว่าการตัดสินใจทางการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของ "นักการเมือง" ไปสู่การเป็น **"เรื่องของทุกคน"** (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นกระบวนการที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือระดับ

ระหว่างประเทศ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบอบประชาธิปไตยและการปกครองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นหลายรูปแบบ (Dahl, 2021) ดังนี้

1. การเลือกตั้ง เป็นวิธีที่ประชาชนใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนของตนเอง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ การออกเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงความเห็นและความต้องการของประชาชนในเรื่องการบริหารประเทศ

2. การเข้าร่วมในพรรคการเมือง ประชาชนสามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองหรือกลุ่มทางการเมืองเพื่อสนับสนุนแนวคิดและนโยบายที่ตนเองเชื่อมั่น การมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองช่วยให้เสียงของประชาชนได้รับการรับฟังและมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย

3. การเข้าร่วมในการชุมนุมและประท้วง การชุมนุมและประท้วงเป็นวิธีที่ประชาชนใช้ในการแสดงความไม่พอใจหรือการสนับสนุนนโยบายหรือการกระทำของรัฐบาล การชุมนุมที่สันติสุขเป็นการแสดงออกที่สำคัญของสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

4. การมีส่วนร่วมในองค์กรภาคประชาสังคม องค์กรภาคประชาสังคม เช่น องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร สมาคมวิชาชีพ และกลุ่มชุมชน สามารถเป็นเวทีในการส่งเสริมและปกป้องสิทธิของประชาชน การมีส่วนร่วมในองค์กรเหล่านี้ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสังคมโดยรวม

5. การมีส่วนร่วมในกระบวนการทางกฎหมายและการกำหนดนโยบาย ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อร่างกฎหมาย นโยบาย หรือโครงการของรัฐบาล การเข้าร่วมเวทีสาธารณะและการให้คำปรึกษาทางการเมือง เป็นช่องทางหนึ่งในการแสดงออกถึงความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน

6. การใช้สื่อสังคมออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสดงความคิดเห็น การแชร์ข้อมูล และการรณรงค์เพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านนโยบายทางการเมือง ประชาชนสามารถใช้แพลตฟอร์มเหล่านี้ในการสร้างเครือข่ายและเคลื่อนไหวทางการเมืองได้อย่างกว้างขวาง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่เพียงแต่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย แต่ยังช่วยสร้างความเป็นธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการประเทศ การสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาสังคมที่เป็นธรรมและยั่งยืน (Miller, 2022) โดยแนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองปี 2021-2023 ส่วนใหญ่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนซึ่งชี้ให้เห็นว่าการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในสื่อสังคมออนไลน์สามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ ได้ เช่น การลงคะแนนเสียงและการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น ทั้งนี้ มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองในหลายประเทศ เช่น การประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเคลื่อนไหวเหล่านี้มักจะมีการสนับสนุนจากประชาชนหลากหลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและนักศึกษา แต่ผลกระทบของการระบาดของ COVID-19 มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในหลายด้าน ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ในบางกรณีการระบาดทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองลดลงเนื่องจากมาตรการเว้นระยะห่าง

ทางสังคม แต่ในขณะเดียวกันมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดกิจกรรมทางการเมืองเพิ่มขึ้น (Miller and Bos, 2022)

2.4 ความเป็นมาของสมาชิกวุฒิสภาในประเทศไทย

สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร รวมถึงการให้ความเห็นชอบกับกฎหมายต่าง ๆ ที่ผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎร (สส.) มาแล้ว สมาชิกวุฒิสภายังมีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและหน่วยงานรัฐอื่น ๆ รวมถึงการให้ความเห็นชอบกับกฎหมายและการเสนอชื่อผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ในระบบราชการ

เชษฐา ทองยิ่ง (2564) ได้อธิบายการเลือกสมาชิกวุฒิสภาไว้ในพิพิธภัณฑ์รัฐสภา ประกอบด้วย

1) สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ มี**สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน** เป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการปกครองของประเทศไทยในช่วงเริ่มแรกของการปกครองระบอบประชาธิปไตยใหม่ โดยสภานี้ได้รับมอบหมายให้ถวายคำปรึกษาและความคิดเห็นต่าง ๆ ในด้านนิติบัญญัติแก่พระมหากษัตริย์ รวมถึงการเป็นที่ปรึกษาในการกำหนดระเบียบการปกครองต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 เป็นเวลานานมาก่อนการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของประเทศไทยในช่วงต้นของศตวรรษที่ 20

2) การเริ่มต้นของการปกครองแบบประชาธิปไตยใหม่ มี**สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475** ที่มีสมาชิกแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ 1 เป็นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง และสมาชิกประเภทที่ 2 เป็นสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้ง การมีสมาชิกประเภทที่ 2 มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นพี่เลี้ยงแก่สมาชิกประเภทที่ 1 ที่มาจากการเลือกตั้ง เนื่องจากในช่วงนั้นประชากรมีการศึกษาน้อยและความสามารถในการปกครองยังไม่เพียงพอ จึงต้องมีสมาชิกประเภทที่ 2 เข้ามาช่วยประคับประคองให้สภาสามารถดำเนินกิจการปกครองตามเป้าหมายของรัฐธรรมนูญได้ เมื่อราษฎรได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นและมีความสามารถในการปกครองเพียงพอ สมาชิกประเภทที่ 2 จะไม่จำเป็นต้องมีอีกต่อไป

3) ปี พ.ศ. 2489 เมื่อรัฐสภาได้รับการแบ่งเป็น 2 สภาตามรัฐธรรมนูญแบบชั่วคราว ซึ่งประกอบด้วย **“พฤฒสภา”** (ซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็นวุฒิสภาในภายหลัง) และ**สภาผู้แทน** โดยระบบนี้มุ่งหวังที่จะมีสถาบันหลักที่ทำหน้าที่กลั่นกรองงานของสภาผู้แทนของประชาชนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4) **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490** ยังคงมีการบัญญัติให้ใช้ระบบ 2 สภาเช่นเดิม ซึ่งประกอบด้วยสภาผู้แทนและวุฒิสภา (ซึ่งเปลี่ยนชื่อมาจากพฤฒสภา) โดย**วุฒิสภาจะมีสมาชิกที่มีคุณสมบัติสูงกว่าสมาชิกสภาผู้แทน**ในทั้งด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิ และในช่วงที่เกิดการรัฐประหาร รัฐธรรมนูญได้มีการบัญญัติให้มีสภาเดียวขึ้นมาทำหน้าที่นิติบัญญัติแทนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และได้มีการเปลี่ยนชื่อสภาต่าง ๆ ตามบัญญัติของแต่ละช่วงเวลา เช่น สภาร่างรัฐธรรมนูญ สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในประเทศไทยนับจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 ได้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 5 ครั้ง โดยมีการเลือกแบบทางอ้อม 1 ครั้ง และการเลือกแบบทางตรง 4 ครั้ง โดยมีรายละเอียดดังนี้ (เชษฐา ทองยิ่ง, 2564)

ครั้งที่ 1 เป็นการเลือกสมาชิกพฤฒสภาตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ซึ่งในบทเฉพาะกาลระบุให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอยู่ก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นผู้เลือกสมาชิกพฤฒสภาเป็นครั้งแรก ซึ่งจัดการเลือกในวันที่ 24 พฤษภาคม 2489 สมาชิกพฤฒสภาในชุดนี้เป็น**สภาสูงชุดแรกที่มาจากการเลือกทางอ้อม**ของประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 โดยเปลี่ยนชื่อเรียก “พฤฒสภา” เป็น “วุฒิสภา” ซึ่งทำให้การเรียกชื่อ “สมาชิกพฤฒสภา” เปลี่ยนเป็น “สมาชิกวุฒิสภา” ตามลำดับ

ครั้งที่ 2 การเลือกตั้งครั้งที่ 2 เพื่อเลือกสมาชิก**วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540** เกิดขึ้นในวันที่ 4 มีนาคม 2543 โดยมีสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด 200 คน ซึ่งถูกเลือกโดยประชาชนผ่านการลงคะแนนเสียงในเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดในประเทศไทยในวันเดียวกันทั่วประเทศ

ครั้งที่ 3 การเลือกตั้งครั้งที่ 3 สำหรับสมาชิก**วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540** จัดขึ้นในวันที่ 19 เมษายน 2549 โดยรูปแบบและกระบวนการเป็นอย่างเดียวกับครั้งที่ 2 โดยมีสมาชิกวุฒิสภา 200 คน ที่ถูกเลือกจากการลงคะแนนเสียงของประชาชนในเขตเลือกตั้งแต่ละจังหวัดตามสัดส่วนของประชากรของแต่ละจังหวัด

ครั้งที่ 4 และครั้งที่ 5 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในครั้งที่ 4 เกิดขึ้นในวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2551 และการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในครั้งที่ 5 เกิดขึ้นในวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2557 ซึ่งทั้ง 2 ครั้งมีสมาชิกทั้งหมด 150 คน ประกอบด้วย 76 คนที่เลือกโดยตรงจากประชาชนในแต่ละจังหวัด และ 74 คนที่เลือกโดยคณะกรรมการสรรหา เป็นการเลือกสมาชิก**วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**

ทั้งนี้ ใน**ปัจจุบัน**ประเทศไทยมีการใช้**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560** ซึ่งกำหนดบทเฉพาะกาล ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 250 คน โดยในการสรรหาและแต่งตั้งดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการคือให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่ง ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 12 คน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ประกอบด้วย (1) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง จัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เลือก 50 คน (2) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม จำนวนไม่เกิน 400 คน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เลือก 194 คน และ (3) เลือกโดยตำแหน่ง 6 คน ประกอบด้วยผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รวมเป็น 250 คน (หอสมุดรัฐสภา, 2566)

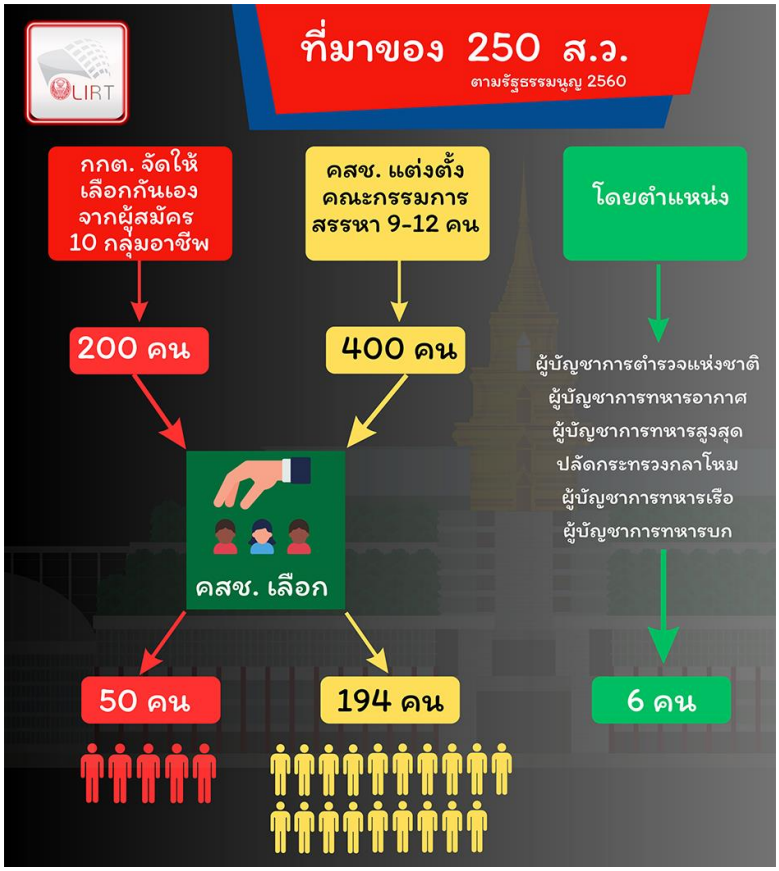

ภาพที่ 17 ที่มาของ 250 สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ปี 2560

ที่มา: หอสมุดรัฐสภา (2566)

ครั้งล่าสุดใน**ปี 2567** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 **กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด จำนวน 200 คน ดำรงตำแหน่งได้คราวละ 5 ปี เป็นได้วาระเดียว** โดยสมาชิกวุฒิสภามาจาก**การเลือกกันเอง** ตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ของบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงาน หรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม **จาก 20 กลุ่มอาชีพ** ตามที่กฎหมายกำหนด **จำนวน 200 คน** โดยมีขั้นตอนดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2567)

<u>การเลือกระดับอำเภอ</u> ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ให้ดำเนินการดังนี้

(1) ผู้สมัครต้องมาถึงสถานที่เลือกและแสดงตนภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ผู้ใดไม่มาหรือมาไม่ทันกำหนดให้หมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก

(2) เมื่อผู้สมัครมาครบหรือพ้นเวลาตาม (1) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอจัดให้ผู้สมัครแต่ละกลุ่มรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอกำหนด

(3) ให้ผู้สมัครแต่ละกลุ่มลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกิน 2 คน โดยจะลงคะแนนเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกิน 1 คะแนนมิได้

(4) เมื่อการลงคะแนนของกลุ่มใดแล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอดำเนินการให้มีการนับคะแนนของกลุ่มนั้นโดยเปิดเผย

(5) ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับ 5 คนแรกเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่ม ในกรณีที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกิน 5 คน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น ในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนไม่ถึง 5 คน ให้เฉพาะผู้ซึ่งได้คะแนนเป็นผู้ได้รับเลือก

(6) ในกรณีที่ผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (5) ผู้ใดไม่อยู่ในสถานที่เลือกในระหว่างดำเนินการเลือกขั้นต่อไป ให้ผู้นั้นหมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก และให้ถือว่าผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (5) มีเพียงเท่าที่มีอยู่

(7) ในกรณีที่กลุ่มใดมีผู้สมัครไม่เกิน 5 คน หรือมีผู้มารายงานตัวตาม (1) ไม่เกิน 5 คนให้ผู้สมัครกลุ่มนั้นไม่ต้องดำเนินการเลือกกันเอง โดยให้ถือว่าผู้สมัครทุกคนซึ่งมารายงานตัวในกลุ่มนั้นเป็นผู้ได้รับเลือก ขั้นต้นสำหรับกลุ่มนั้น

(8) กลุ่มใดไม่มีผู้สมัคร ให้งดการดำเนินการให้มีการเลือกสำหรับกลุ่มนั้น และไม่มีผลกระทบต่อการเลือกของกลุ่มอื่น

(9) เมื่อได้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มแล้ว ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มตกลงกันว่าจะให้ผู้ใดเป็นผู้จับสลากตาม (10) ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก

(10) ให้จัดให้มีการแบ่งสายออกเป็นสายไม่เกิน 4 สาย แต่ละสายประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน เว้นแต่จะแบ่งให้เท่ากันไม่ได้ ให้แบ่งให้แต่ละสายมีจำนวนกลุ่มใกล้เคียงกันมากที่สุด และในแต่ละสายต้องมีกลุ่มไม่เกิน 5 กลุ่มแต่ต้องไม่น้อยกว่า 3 กลุ่ม และให้บุคคลตาม (9) ของแต่ละกลุ่มจับสลากว่ากลุ่มของตนจะอยู่ในสายใด

(11) ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มเลือกผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน โดยแต่ละคนมีสิทธิเลือกผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มในสายเดียวกันได้กลุ่มละ 1 คน ในชั้นนี้ผู้ได้รับเลือกขั้นตันในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

(12) เมื่อดำเนินการเลือกตาม (11) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอดำเนินการให้มีการนับคะแนนโดยเปิดเผย ให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุด 3 ลำดับแรกของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอสำหรับกลุ่มนั้น เพื่อไปดำเนินการเลือกในระดับจังหวัดต่อไป ในกรณีที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกิน 3 คน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น และในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนไม่ถึง 3 คนให้เฉพาะผู้ซึ่งได้คะแนนเป็นผู้ได้รับเลือก

(13) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอส่งบัญชีรายชื่อผู้ได้รับเลือกตาม (12) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดพร้อมด้วยเอกสารหรือข้อมูลตามมาตรา 28 (5) ภายในวันถัดจากวันเลือกระดับอำเภอเพื่อดำเนินการต่อไป การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ทั้งนี้ในเขตอำเภอใดมีผู้สมัครไม่เกิน 5 กลุ่ม เมื่อได้ดำเนินการเลือกตาม (3) แล้วไม่ต้องจัดให้มีการแบ่งสายตาม (10) และให้แต่ละกลุ่มเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มได้คนละ 1 คน โดยผู้สมัครในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

<u>การเลือกระดับจังหวัด</u> ตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ให้ดำเนินการดังนี้

(1) ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอต้องมาถึงสถานที่เลือกและแสดงตนภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ผู้ใดไม่มาหรือมาไม่ทันกำหนดให้หมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก

(2) เมื่อผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอมาครบหรือพ้นเวลาตาม (1) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดจัดให้ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอแต่ละกลุ่มรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดกำหนด

(3) ให้ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอแต่ละกลุ่มลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกิน 2 คน โดยจะลงคะแนนเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกิน 1 คะแนนมิได้

(4) เมื่อการลงคะแนนของกลุ่มใดแล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดดำเนินการให้มีการนับคะแนนของกลุ่มนั้นโดยเปิดเผย

(5) ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับ 5 คนแรกเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่ม ในกรณีที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกิน 5 คน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าว จับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น ในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนไม่ถึง 5 คน ให้เฉพาะผู้ซึ่งได้คะแนนเป็นผู้ได้รับเลือก

(6) ในกรณีที่ผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (5) ผู้ใดไม่อยู่ในสถานที่เลือกในระหว่างดำเนินการเลือกขั้นต่อไป ให้ผู้นั้นหมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก และให้ถือว่าผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (5) มีเพียงเท่าที่มีอยู่

(7) ในกรณีที่กลุ่มใดมีผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอรวมกันแล้วไม่เกิน 5 คน หรือมีผู้มารายงานตัวตาม (1) ไม่เกิน 5 คน ให้ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอกลุ่มนั้นไม่ต้องดำเนินการเลือกกันเอง โดยให้ถือว่าผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอทุกคนซึ่งมารายงานตัวในกลุ่มนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นสำหรับกลุ่มนั้น

(8) กลุ่มใดไม่มีผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอ ให้งดการดำเนินการเลือกสำหรับกลุ่มนั้น และไม่มีผลกระทบต่อการเลือกของกลุ่มอื่น

(9) เมื่อได้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มแล้ว ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มตกลงกันว่าจะให้ผู้ใดเป็นผู้จับสลากตาม (10) ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก

(10) ให้จัดให้มีการแบ่งสายออกเป็นสายไม่เกิน 4 สาย แต่ละสายประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน เว้นแต่จะแบ่งให้เท่ากันไม่ได้ ให้แบ่งให้แต่ละสายมีจำนวนกลุ่มใกล้เคียงกันมากที่สุด และในแต่ละสายต้องมีกลุ่มไม่เกิน 5 กลุ่มแต่ต้องไม่น้อยกว่า 3 กลุ่ม และให้บุคคลตาม (9) ของแต่ละกลุ่มจับสลากว่ากลุ่มของตนจะอยู่ในสายใด

(11) ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน โดยแต่ละคนมีสิทธิเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มในสายเดียวกันได้กลุ่มละ 1 คน ในชั้นนี้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

(12) เมื่อดำเนินการเลือกตาม (11) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดดำเนินการให้มีการนับคะแนนโดยเปิดเผย ให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุด 2 ลำดับแรกของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัด

สำหรับกลุ่มนั้น เพื่อไปดำเนินการเลือกในระดับประเทศต่อไป ในกรณีที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกิน 2 คน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น และในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนไม่ถึง 2 คน ให้เฉพาะผู้ซึ่งได้คะแนนเป็นผู้ได้รับเลือก

(13) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดส่งบัญชีรายชื่อผู้ได้รับเลือกตาม (12) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศพร้อมด้วยเอกสารหรือข้อมูลตามมาตรา 29 (3) ภายในวันถัดจากวันเลือกระดับจังหวัดเพื่อดำเนินการต่อไป การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ในจังหวัดใดมีผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอจากทุกอำเภอมาระดับจังหวัดไม่เกิน 5 กลุ่ม เมื่อได้ดำเนินการเลือกตาม (3) แล้ว ไม่ต้องจัดให้มีการแบ่งสายตาม (10) และให้แต่ละกลุ่มเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มได้คนละ 1 คน โดยผู้สมัครในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

<u>การเลือกระดับประเทศ</u> ตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ให้ดำเนินการดังนี้

(1) ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดต้องมาถึงสถานที่เลือกและแสดงตนภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ผู้ใดไม่มาหรือมาไม่ทันกำหนดให้หมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก

(2) เมื่อผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดมาครบหรือพ้นเวลาตาม (1) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศจัดให้ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดแต่ละกลุ่มรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศกำหนด

(3) ให้ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดแต่ละกลุ่มลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกิน 10 คน โดยจะลงคะแนนเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกินหนึ่งคะแนนมิได้

(4) เมื่อการลงคะแนนของกลุ่มใดแล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศดำเนินการนับคะแนนของกลุ่มนั้นโดยเปิดเผย

(5) ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับ 40 คนแรกเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่ม ในกรณีที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกิน 40 คน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น ในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนไม่ถึง 40 คน แต่มีจำนวนตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของกลุ่มนั้นมีเท่าที่มีอยู่ แต่ถ้ามีผู้ได้คะแนนไม่ถึง 20 คน ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศจัดให้ผู้ซึ่งไม่ได้รับเลือกซึ่งยังอยู่ ณ สถานที่เลือก ลงคะแนนเลือกกันเองใหม่เพื่อให้ได้จำนวน 20 คน

(6) ในกรณีที่ผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (5) ผู้ใดไม่อยู่ในสถานที่เลือกในระหว่างการดำเนินการเลือกขั้นต่อไป ให้ผู้นั้นหมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก และให้ถือว่าผู้ซึ่งได้รับเลือกมีเพียงเท่าที่มีอยู่

(7) เมื่อได้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มแล้ว ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มตกลงกันว่าจะให้ผู้ใดเป็นผู้จับสลากตาม (8) ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก

(8) ให้จัดให้มีการแบ่งสายออกเป็นสายไม่เกิน 4 สาย แต่ละสายประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน เว้นแต่จะแบ่งให้เท่ากันไม่ได้ ให้แบ่งให้แต่ละสายมีจำนวนกลุ่มใกล้เคียงกันมากที่สุด และในแต่ละสาย

ต้องมีกลุ่มไม่เกิน 5 กลุ่มแต่ต้องไม่น้อยกว่า 3 กลุ่ม และให้บุคคลตาม (7) ของแต่ละกลุ่มจับสลากว่ากลุ่มของตนจะอยู่ในสายใด

(9) ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน โดยแต่ละคนมีสิทธิเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มในสายเดียวกันได้กลุ่มละไม่เกิน 5 คน ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

(10) เมื่อดำเนินการเลือกตาม (9) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศดำเนินการนับคะแนนโดยเปิดเผย แล้วแจ้งผลการนับคะแนนให้คณะกรรมการทราบ

เมื่อคณะกรรมการได้รับรายงานตาม (10) แล้ว ให้รอไว้ไม่น้อยกว่า 5 วัน เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าการเลือกเป็นไปโดยถูกต้องสุจริต และเที่ยงธรรม ให้ประกาศผลการเลือกตาม (10) ในราชกิจจานุเบกษา โดยให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดในแต่ละกลุ่มตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 10 เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาจากกลุ่มนั้น และผู้ได้รับคะแนนลำดับที่ 11 ถึงลำดับที่ 15 ของแต่ละกลุ่มอยู่ในบัญชีสำรองของกลุ่มนั้น และแจ้งให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาทราบ

ในการจัดเรียงลำดับตามวรรคสองสำหรับผู้ที่อยู่ในลำดับที่มีคะแนนเท่ากัน ให้จัดให้มีการจับสลากเพื่อเรียงลำดับต่อไป

การดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2567) ยังได้อธิบายว่า เมื่อได้สมาชิกวุฒิสภาครบจำนวน 200 คน สมาชิกวุฒิสภา (สว.) มีความสำคัญยิ่งต่อคนไทยทุกคนที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมโดยการสมัครเข้ารับเลือก สว. เข้าไปทำหน้าที่ในสภาสูงเป็นตัวแทนของประชาชนคนไทย ในการตรากฎหมายเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมและประเทศชาติ และคัดกรองบุคคลนักการเมืองหรือ คนดีทำงานในองค์กรสำคัญต่าง ๆ ให้สามารถพัฒนาบ้านเมืองให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้ หน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา คือ พิจารณาและกลั่นกรองกฎหมาย พิจารณาและกลั่นกรองพระราชบัญญัติ อนุมัติพระราชกำหนด แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตั้งกระทู้ถาม เปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาหรือที่ประชุมรัฐสภา การตั้งกรรมาธิการให้คำแนะนำหรือความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เช่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ได้มีการใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก) โดยมีเหตุผลเพื่อให้การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และเป็นระเบียบเรียบร้อยอันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ทั้งนี้ การดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 18 ขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ปี 2560
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2567)

วิวัฒนาการและความเป็นมาของสมาชิกวุฒิสภาในประเทศไทย สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 วิวัฒนาการของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ 2489 - ปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญ	จำนวน สว. ตามบทบัญญัติ	ที่มาของ สว.	วาระการดำรงตำแหน่ง	เหตุสิ้นสุด
ปี 2489 (ฉบับพฤฒสภา)	80 คน	ราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งแต่ในวาระเริ่มแรกให้ สส. ประเภทที่ 1 ที่มีอยู่เดิมก่อนการประกาศใช้ธรรมนูญฉบับนี้ เป็นผู้เลือกไปก่อน	วาระดำรงตำแหน่งครั้งละ 6 ปี เฉพาะในวาระเริ่มแรกเมื่อครบ 3 ปีให้จับสลากออกครึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด	รัฐประหาร 8 พ.ย. 2490

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รัฐธรรมนูญ	จำนวน สว. ตามบทบัญญัติ	ที่มาของ สว.	วาระการดำรงตำแหน่ง	เหตุสิ้นสุด
ปี 2490 (ฉบับชั่วคราว)	เท่ากับจำนวน สส. (100 คน)	การแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ	วาระดำรงตำแหน่งครั้งละ 6 ปี เฉพาะวาระเริ่มแรก เมื่อครบ 3 ปี จับสลากเปลี่ยนสมาชิกใหม่ครึ่งหนึ่ง	รัฐประหาร 29 พ.ย. 2494 (โดยวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว 2490 ถือเป็นวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับถัดไป)
ปี 2492	100 คน	พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้ง	วาระดำรงตำแหน่งครั้งละ 6 ปี เฉพาะวาระเริ่มแรก เมื่อครบ 3 ปี จับสลากเปลี่ยนสมาชิกใหม่ครึ่งหนึ่ง	รัฐประหาร 29 พ.ย. 2494
ปี 2511	3 ใน 4 ของจำนวน สส.	การแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ	วาระดำรงตำแหน่งครั้งละ 6 ปี เฉพาะวาระเริ่มแรก เมื่อครบ 3 ปี จับสลากเปลี่ยนสมาชิกใหม่ครึ่งหนึ่ง	รัฐประหาร 17 พ.ย. 2514
ปี 2517 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2518)	100 คน	การแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ	วาระดำรงตำแหน่งครั้งละ 6 ปี เฉพาะวาระเริ่มแรก เมื่อครบ 3 ปี จับสลากเปลี่ยนสมาชิกใหม่ครึ่งหนึ่ง	รัฐประหาร 6 ต.ค. 2519
ปี 2521	3 ใน 4 ของจำนวน สส.	การแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ	วาระดำรงตำแหน่งครั้งละ 6 ปี ในวาระเริ่มแรกให้จับสลากออก 1 ใน 3 เมื่อครบ 2 ปีแรก และอีก 2 ปีถัดมาให้จับสลากออกกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่เหลือจากการถูกจับสลากออกคราวแรก	มีการปฏิบัติหน้าที่ครบวาระตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และมีการแต่งตั้งสมาชิกใหม่ตามรอบต่าง ๆ กระทั่งการรัฐประหาร 23 ก.พ. 2534
ปี 2534	270 คน	การแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ	วาระดำรงตำแหน่งครั้งละ 6 ปี เมื่อครบ 3 ปีนับแต่วันแต่งตั้งครั้งแรก จับสลากเปลี่ยนสมาชิกใหม่ครึ่งหนึ่ง (แต่ในวาระเริ่มแรกให้มีวาระดำรงตำแหน่ง 4 ปี ตามบทเฉพาะกาล)	ปฏิบัติหน้าที่ครบวาระตามรัฐธรรมนูญ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รัฐธรรมนูญ	จำนวน สว. ตามบทบัญญัติ	ที่มาของ สว.	วาระการดำรงตำแหน่ง	เหตุสิ้นสุด
ปี 2538 (รัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5)	2 ใน 3 ของ จำนวน สส.	การแต่งตั้ง โดยนายกรัฐมนตรี ถวายคำแนะนำ	วาระดำรงตำแหน่ง ครั้งละ 4 ปี	ปฏิบัติหน้าที่ครบวาระ ตามรัฐธรรมนูญ
ปี 2540	200 คน	ประชาชน เป็นผู้เลือกตั้ง	วาระดำรงตำแหน่ง ครั้งละ 6 ปี	ในปี 2549 สว. เลือกตั้ง ชุดแรกปฏิบัติหน้าที่ครบวาระ ตามรัฐธรรมนูญ และ มีการเลือกตั้ง สว. ชุดใหม่ แต่ยังรับรองผลไม่ครบก็เกิด รัฐประหาร 19 ก.ย. 2549
ปี 2550	150 คน	มาจากการเลือกตั้ง ของประชาชนจังหวัด ละ 1 คน (76 คน) ที่เหลือ (74 คน) มาจากการสรรหาโดย คณะกรรมการสรรหา	วาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และเฉพาะ สว. สรรหาในวาระเริ่มแรก มีวาระการดำรง ตำแหน่ง 3 ปี	สว. ที่มาจากการเลือกตั้ง ปฏิบัติหน้าที่ครบวาระ ในปี 2557 และ สว .สรรหา ในวาระเริ่มแรกปฏิบัติหน้าที่ ครบวาระในปี 2554 ตามบท เฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญ สว. ที่มาจากการเลือกตั้งและ สรรหาที่ปฏิบัติหน้าที่ ต่อมาสิ้นสุดหน้าที่จากเหตุ รัฐประหาร 22 พ.ค. 2557
ปี 2560 (ตามบท เฉพาะกาล)	250 คน	การแต่งตั้งโดย การเลือกของ คสช. รวมกับผู้บัญชาการ เหล่าทัพและปลัด กระทรวงกลาโหม	วาระดำรงตำแหน่ง ครั้งละ 5 ปี	ปฏิบัติหน้าที่ครบวาระ ตามบทเฉพาะกาลของ รัฐธรรมนูญ
ปี 2560 (ตามบททั่วไป)	200 คน	การเลือกกันเองจาก กลุ่มอาชีพ 20 กลุ่ม	วาระดำรงตำแหน่ง ครั้งละ 5 ปี	อยู่ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่

ข้อมูลจากการเรียบเรียงของ The Standard (2564)

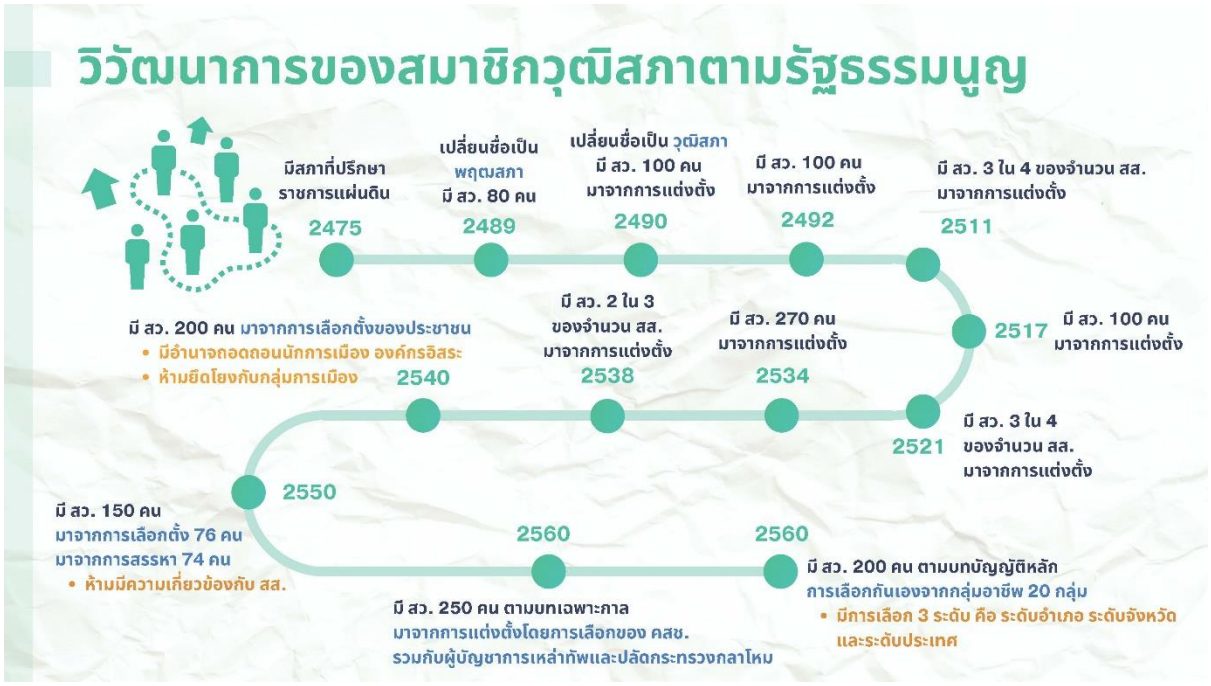

ภาพที่ 19 วิวัฒนาการของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ

ภาพที่ 20 หน้าที่และอำนาจของสมาชิกวุฒิสภา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2567)

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

3.1 ขั้นตอนของการศึกษา

จากขั้นตอนการศึกษาที่ปรากฏในบทที่ 1 ในหัวข้อแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การวิจัยภาคสนาม การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การจัดการสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย และการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะที่ปรึกษาฯ ได้กำหนดแผนการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และแผนการดำเนินงาน ดังหัวข้อต่อไปนี้

3.2 วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการศึกษาใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งโครงการวิจัยได้ผ่าน**การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Study Code: KUREC-SSR67/108 หมายเลขหนังสือรับรอง COE67/080)** จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยวิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และ การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย

การรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยเอกสารชั้นต้น (Primary Documents) ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภาของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หนังสือสั่งการและเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง งานวิจัย และข่าวต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภาหรือการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเอกสารชั้นรอง (Secondary Documents) ประกอบด้วย ข่าว งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ และภาพถ่าย

ทั้งนี้ การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย เป็นการเปรียบเทียบระบบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางแก้ปัญหาหรือปรับปรุงหลักการหรือกระบวนการทางกฎหมายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเอกสารนี้ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อความ (Textual Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์หลัก เพื่อทำความเข้าใจแนวคิด หลักการ และการบังคับใช้ต่าง ๆ รวมถึงใช้วิธีการเปรียบเทียบเหตุการณ์ (Constant Comparison) เพื่อเทียบเคียงหรือเปรียบเทียบสถานการณ์ในแต่ละประเทศ เพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างกันที่เกิดขึ้นในการวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในบริบทสังคมไทยต่อไป

3.2.2 การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

การเก็บข้อมูลในส่วนของการวิจัยภาคสนามนี้ กำหนดพื้นที่การศึกษา ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ก. พื้นที่การศึกษาในครั้งนี้ คือ พื้นที่ประเทศไทย แบ่งเป็น 7 พื้นที่ คือ พื้นที่กรุงเทพมหานคร และพื้นที่ภูมิภาค 6 ภาค ซึ่งราชบัณฑิตยสถานยึดถือตามการแบ่งภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ของคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ซึ่งได้เสนอขอความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อ พ.ศ. 2520 จำแนกจังหวัดในแต่ละภูมิภาค ได้ดังนี้ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2566)

(1) ภาคเหนือ มี 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย น่าน พะเยา เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์

(2) ภาคกลาง ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร และอีก 21 จังหวัด ได้แก่ พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ ลพบุรี ชัยนาท อุทัยธานี สิงห์บุรี อ่างทอง สระบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม

(3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 19 จังหวัด ได้แก่ หนองคาย นครพนม สกลนคร อุดรธานี หนองบัวลำภู เลย มุกดาหาร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น อำนาจเจริญ ยโสธร ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี

(4) ภาคใต้ มี 14 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา ภูเก็ต พัทลุง ตรัง ปัตตานี สงขลา สตูล นราธิวาส และยะลา

(5) ภาคตะวันออก มี 7 จังหวัด ได้แก่ สระแก้ว ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

(6) ภาคตะวันตก มี 5 จังหวัด ได้แก่ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

ใน 7 พื้นที่ข้างต้น คณะผู้วิจัยทำการคัดเลือกจังหวัดเพื่อสุ่มตัวอย่างประชากร โดยกำหนดขนาดตัวอย่างตามเกณฑ์ คือ จำนวนจังหวัดไม่เกินหลักร้อย ใช้เกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2550) คำนวณจำนวนจังหวัดได้ดังตารางที่ 2 โดยภูมิภาคขนาดใหญ่กำหนดสุ่ม 5 จังหวัดเท่ากัน และภูมิภาคขนาดเล็กกำหนดสุ่ม 2 จังหวัดเท่ากัน จากนั้น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ในการเลือกพื้นที่เก็บข้อมูล ดังนี้

ก. ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เพื่อให้ได้จังหวัดในการเก็บข้อมูล

ข. ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เลือกอำเภอในการเก็บข้อมูล จังหวัดละ 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง/เขต และอำเภออื่น

ตารางที่ 3 การสุ่มจังหวัดในแต่ละภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวนจังหวัด	25% ของจำนวนจังหวัดทั้งหมด	จำนวนการสุ่มจังหวัด	การสุ่มจังหวัดในการเก็บข้อมูล**
ภาคเหนือ	9	2.25	5*	เชียงใหม่ เชียงราย น่าน ลำปาง ลำพูน
ภาคกลาง	21	5.25	5	ปทุมธานี เพชรบูรณ์ สุพรรณบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	19	4.75	5	นครราชสีมา เลย สกลนคร อุบลราชธานี อำนาจเจริญ
ภาคใต้	14	3.50	5*	กระบี่ ตรัง ปัตตานี ภูเก็ต ระนอง
ภาคตะวันออก	7	1.75	2	ฉะเชิงเทรา ชลบุรี
ภาคตะวันตก	5	1.25	2*	กาญจนบุรี ราชบุรี

*ปรับจำนวนจังหวัดเพิ่มขึ้น

**อาจมีการเปลี่ยนแปลงจังหวัดภายหลังตามความเหมาะสม

ข. ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรไทยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ทั่วประเทศ รวม 48,390,180 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2567) โดยแบ่งเป็น 6 ภูมิภาค และ 1 พื้นที่กรุงเทพมหานคร รวมเป็น 7 พื้นที่ โดยแต่ละพื้นที่จำแนกประชากรออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่

1. ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป
2. คณะกรรมการเลือกระดับประเทศ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ/เขต
3. ผู้สมัครรับเลือก/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา
4. ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกสมาชิกวุฒิสภาประจำจังหวัด และในส่วนกลาง
5. คณะกรรมการประจำสถานที่เลือก พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ/ระดับจังหวัด
6. สื่อมวลชน

ค. กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวแทนประชากรใน 7 พื้นที่ ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ ด้วยตารางสำเร็จรูปของ Robert V. Krejcie และ Earyle W. Morgan (1970: 608-609) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ 384 ตัวอย่าง และกำหนดเก็บข้อมูลสำรองเพิ่มอีกร้อยละ 10 เพื่อป้องกันการตกหล่น/ความไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา สามารถคำนวณกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มได้ดังตารางที่ 3 โดยได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมไม่น้อยกว่า 2,957 ตัวอย่าง

ตารางที่ 4 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	รวมกลุ่มตัวอย่าง (+10%)
ภาคเหนือ	5,204,000	384	422.4
ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร)	11,995,673	384	422.4
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	12,644,663	384	422.4
ภาคใต้	7,308,347	384	422.4
ภาคตะวันออก	3,940,684	384	422.4
ภาคตะวันตก	2,730,822	384	422.4
กรุงเทพมหานคร	4,565,991	384	422.4
รวม	**48,390,180**	**2,688**	**2,956.8***

(ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2567 จากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง)

*หมายเหตุ จำนวนกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการถัวเฉลี่ยภาพรวม เนื่องด้วยจำนวนจังหวัดในแต่ละพื้นที่ไม่ท่ากัน

ง. วิธีการสุ่มตัวอย่าง เมื่อได้ขนาดตัวอย่างในการเก็บข้อมูลในแต่ละพื้นที่แล้ว คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1. ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกเป็นพื้นที่อำเภอเมือง/เขต และอำเภออื่น

2. ใช้การสุ่มอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในแต่ละจังหวัดและกลุ่มอำเภอ/เขต เพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างตามที่กำหนดในแต่ละพื้นที่

3. ในแต่ละพื้นที่มุ่งการกระจายตัวในประชากรกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งกำหนดจำนวนภาพรวมตาม ขอบเขตของงานจ้างที่ปรึกษา (TOR) คือ 3,000 ตัวอย่าง (สอดคล้องกับขนาดตัวอย่างตามการคำนวณในตารางที่ 2 คือ ไม่น้อยกว่า 2,957 ตัวอย่าง) ดังนี้

3.1 ประชาชน จำนวนไม่น้อยกว่า 500 คน

3.2 คณะกรรมการเลือกระดับประเทศ จำนวนไม่น้อยกว่า 4 คน

3.3 คณะกรรมการเลือกระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการเลือกระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร จำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน

3.4 คณะกรรมการเลือกระดับอำเภอ/เขต ผู้อำนวยการเลือกระดับอำเภอ/เขต จำนวนไม่น้อยกว่า 200 คน

3.5 ผู้สมัครรับเลือก/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่า 1,546 คน

3.6 ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า 70 คน

3.7 ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า 70 คน

3.8 คณะกรรมการประจำสถานที่เลือก พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ/ระดับจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า 490 คน

3.9 ผู้บริหารและพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในส่วนกลาง จำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน

3.10 สื่อมวลชน จำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน

จ. วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การเก็บข้อมูลภาคสนาม ประกอบด้วยการสำรวจด้วยแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ดังนี้

(1) **การสำรวจด้วยแบบสอบถาม** ไม่น้อยกว่า 3,000 ตัวอย่าง ณ สถานที่รับสมัคร/สถานที่เลือกสมาชิกวุฒิสภา ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และ ระดับประเทศ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงสถิติเชิงอนุมาน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

(2) **การสัมภาษณ์หรือการสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์** เป็นการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์หรือการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงคุณสมบัติ (Purposive Sampling) คือ ผู้สมัครรับเลือก/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการเลือกผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ณ สถานที่รับสมัคร/สถานที่เลือกสมาชิกวุฒิสภา ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และ ระดับประเทศ ซึ่งกำหนดผู้ให้ข้อมูล จำนวน 140 คน หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างนี้ ใช้การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกัน และวิเคราะห์ประกอบกับข้อมูลเชิงสำรวจ เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน

ทั้งนี้ สรุปกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ในการสำรวจด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสังเกตการณ์ ได้ดังตาราง

ตารางที่ 5 สรุปการเก็บข้อมูลภาคสนาม

แนวทางการดำเนินงาน	กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
(1) การสำรวจการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์ศึกษาประชาธิปไตยชุมชน	ประชาชน ผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา และ สื่อมวลชน ทั่วประเทศ **จำนวน 500 คน**	การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) จำนวน 3,000 ตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงสถิติเชิงอนุมานเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง
(2) การสำรวจ/สังเกตการณ์ การรับสมัครสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต	พื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 เขต ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคละ 5 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคละ 2 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ **จำนวน 500 คน** ดังนี้ (1) คณะกรรมการเลือกฯ 100 คน (2) ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา 300 คน (3) ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด 20 คน (4) ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด 10 คน (5) กรรมการประจำสถานที่เลือก/พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ/เขต 70 คน	
(3) การสำรวจ/สังเกตการณ์ การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต	พื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 เขต ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคละ 5 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคละ 2 จังหวัด ๆ ละ 2 อำเภอ **จำนวน 500 คน** ดังนี้ (1) คณะกรรมการเลือกฯ 100 คน (2) ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา 300 คน (3) ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด 20 คน (4) ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด 10 คน	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

แนวทางการดำเนินงาน	กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
	(5) กรรมการประจำสถานที่เลือก/พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ/เขต 70 คน	
(4) การสำรวจ/สังเกตการณ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด	พื้นที่กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคละ 5 จังหวัด ภาคตะวันตกและภาคตะวันออก ภาคละ 2 จังหวัด **จำนวน 1,000 คน** ดังนี้ (1) คณะกรรมการเลือกฯ 50 คน (2) ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา 670 คน (3) ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด 30 คน (4) ผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานคณะ กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด 50 คน (5) กรรมการประจำสถานที่เลือก/พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร 200 คน	
(5) การสำรวจ/สังเกตการณ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ	พื้นที่ส่วนกลาง **จำนวน 500 คน** (1) คณะกรรมการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ 4 คน (2) ผู้สมัครรับเลือก/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา 276 คน (3) กรรมการประจำสถานที่เลือก/พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศ 150 คน (4) ผู้บริหารและพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในส่วนกลาง 50 คน (5) สื่อมวลชน 20 คน	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

แนวทางการดำเนินงาน	กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
(6) การสัมภาษณ์/การสนทนากลุ่ม ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์/การสนทนากลุ่ม คือ ผู้สมัครรับเลือก/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการเลือก ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ณ สถานที่รับสมัคร/สถานที่เลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ซึ่งกำหนดผู้ให้ข้อมูล **จำนวน 140 คน** หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว	การเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงคุณสมบัติ (Purposive Sampling) จำนวน 140 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction)

3.2.3 การจัดเวทีระดมความคิดเห็น (Brainstorming)

การสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัยให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ที่จะทำให้การประเมินผลและถอดบทเรียนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเวทีระดมความคิดเห็นครั้งนี้ ใช้การสร้างจินตนาการเชิงสังคมวิทยา (Sociology Imaginary) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลจากผลการศึกษามาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการระดมความคิดเห็น โดยเชื่อมโยงการวิเคราะห์ไปยังมุมมองอื่นๆ ซึ่งอาจอยู่นอกเหนือจากกรอบแนวคิดของการศึกษา เพื่อให้เกิดมุมมองในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบองค์รวม (Holistic)

3.3 การส่งมอบงานของที่ปรึกษาและแผนการดำเนินงาน

3.3.1 การส่งมอบงาน

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะชำระเงินตามที่กำหนดไว้ในสัญญา เมื่อที่ปรึกษาส่งมอบงานและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจรับงานเรียบร้อยแล้ว โดยแบ่งเป็น 4 งวดงาน ดังนี้

ตารางที่ 6 การส่งมอบงานของที่ปรึกษา

งวดงานที่	งานที่จะส่งมอบ	กำหนดส่งมอบ
1	ส่งรายงานเบื้องต้น (Inception Report) โดยรายละเอียดของรายงานจะต้องประกอบด้วย - หลักการเหตุผล - วัตถุประสงค์ - ขอบเขตของการวิจัย - ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการโดยละเอียด - แผนปฏิบัติงานที่ครอบคลุมผลงาน กิจกรรมและระยะเวลาการส่งมอบงานรวมถึงบุคลากรที่รับผิดชอบการรวบรวมข้อมูล แบบสอบถาม แบบสังเกตการณ์และคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ จำนวน 10 ชุด และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Flash Drive) จำนวน 1 ชุด	ภายใน 30 วัน นับถัดจากวันที่ลงนามในสัญญาจ้าง
2	ส่งรายงานความก้าวหน้า (Progress Report) โดยรายละเอียดของรายงานจะต้องประกอบด้วย - ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ และความก้าวหน้าในการเก็บรวบรวมข้อมูล - รายงานผลการศึกษาวิจัย - การดำเนินงานอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ จำนวน 10 ชุด และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Flash Drive) จำนวน 1 ชุด	ภายใน 90 วัน นับถัดจากวันที่ลงนามในสัญญาจ้าง
3	ส่งร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ (Draft Final Report) โดยรายละเอียดของรายงานจะต้องประกอบด้วย - รายละเอียดตามงวดงานที่ 1 และงวดงานที่ 2 - ผลการศึกษาวิเคราะห์ในทุกขั้นตอน พร้อมปัญหา อุปสรรค แนวทางและข้อเสนอแนะ - จัดสัมมนาหรือนำเสนอผลการประเมินและการถอดบทเรียนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ จำนวน 10 ชุด และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Flash Drive) จำนวน 1 ชุด	ภายใน 120 วัน นับถัดจากวันที่ลงนามในสัญญาจ้าง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

งวดงานที่	งานที่จะส่งมอบ	กำหนดส่งมอบ
4	ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) ตามขอบเขตการศึกษาและขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตามความเห็นของคณะกรรมการตรวจรับงานจ้างที่ปรึกษา โดยรายละเอียดของรายงานจะต้องประกอบด้วย - รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) พร้อมบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 20 เล่ม - บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary) จำนวน 20 เล่ม ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ จำนวน 20 ชุด และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Flash Drive) จำนวน 1 ชุด	ภายใน 180 วัน นับถัดจากวันที่ลงนามในสัญญาจ้าง

3.3.2 แผนการดำเนินงาน

จากวิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่กำหนดไว้นั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ จึงได้วางแผนการดำเนินงานตามขั้นตอนดังแผนภาพ ดังนี้

ตารางที่ 7 แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	เดือนหลังจากลงนามในสัญญา					
	1	2	3	4	5	6
1. การทบทวนวรรณกรรม สร้างกรอบการวิเคราะห์ข้อมูล สร้างเครื่องมือในการศึกษา และวางแผนการดำเนินงาน	✲					
2. การส่งมอบรายงานขั้นต้น (Inception Report)	✲					
3. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย		✲				
4. การวิจัยภาคสนาม (Field Research)						
4.1 การสำรวจ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์ศึกษาประชาธิปไตยชุมชน	✲	✲				
4.2 การสำรวจ/สังเกตการณ์ การรับสมัครสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต	✲	✲				
4.3 การสำรวจ/สังเกตการณ์ การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต	✲	✲				
4.4 การสำรวจ/สังเกตการณ์ การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด	✲	✲				

ตารางที่ 7 (ต่อ)

กิจกรรม	เดือนหลังจากลงนามในสัญญา					
	1	2	3	4	5	6
4.5 การสำรวจ/สังเกตการณ์ การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ 4.6 การสัมภาษณ์/กาสนทนากลุ่ม ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	✲ ✲	✲ ✲				
5. การส่งมอบรายงานความก้าวหน้า (Progress Report)			✲			
6. การประมวลผล และ การวิเคราะห์ข้อมูล			✲	✲		
7. การนำเสนอผลการศึกษาวิจัยให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่า 50 คน เพื่อรับฟังความคิดเห็น				✲		
8. การส่งมอบร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ (Draft Final Report)				✲		
9. แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และ จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง					✲	
10. ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)						✲

3.4 หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

สถานที่ติดต่อ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 120 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

หมายเลขโทรศัพท์ : 0 2141 8910

3.5 โครงสร้างการบริหารและบุคลากรหลักของโครงการ

คณะทำงานในการดำเนินงานครั้งนี้ มีรายชื่อและโครงสร้างการบริหารโครงการ ดังนี้

ตารางที่ 8 โครงสร้างการบริหารและบุคลากรหลักของโครงการ

บุคลากร	วุฒิการศึกษา	ตำแหน่ง	บทบาทหน้าที่
1. รศ.ดร.กังสดาล เชาว์วัฒนกุล	ปริญญาเอก	หัวหน้าโครงการ	- ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยประเมินผล กฎหมาย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน - รับผิดชอบการดำเนินงานตามแผนของโครงการ การสร้างเครื่องมือการวิจัย ควบคุมงานวิจัยภาคสนาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ
2. ผศ.ศาสตรินทร์ ตันสุน	ปริญญาโท	นักวิจัยหลัก	- ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์การปกครอง - รับผิดชอบการสัมภาษณ์/การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
3. ผศ.ดร.เกวลิน ศีลพิพัฒน์	ปริญญาเอก	นักวิจัยหลัก	- ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางรัฐศาสตร์ - รับผิดชอบการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
4. ดร.พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ	ปริญญาเอก	นักวิจัยหลัก	- ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชน กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง - รับผิดชอบการวิจัยเอกสาร การศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมาย
5. ดร.วรวุฒิ เว้นบาป	ปริญญาเอก	ผู้ช่วยนักวิจัย	- รับผิดชอบการวิจัยเอกสาร - ควบคุมงานวิจัยภาคสนาม

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการศึกษา ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ดังนี้

3.6.1 แบบสอบถาม 3 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับประชาชน/สื่อมวลชน แบบสอบถามสำหรับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา และ แบบสอบถามสำหรับคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง

แบบสอบถามส่วนนี้ใช้ในการสำรวจในการวิจัยภาคสนาม เพื่อสำรวจการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของศูนย์ศึกษาประชาธิปไตยชุมชน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครและกระบวนการหรือขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา และผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา ระดับความคิดเห็น ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา และผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภาในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ความคิดเห็นต่อความพร้อมและการบริหารจัดการการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

แบบสอบถามส่วนนี้ ประกอบด้วย ข้อคำถามปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนสำคัญ คือ ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลผู้ตอบ และข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ

3.6.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2 ชุด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับคณะกรรมการผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และ แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา

แบบสอบถามส่วนนี้ใช้ในการสัมภาษณ์หรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในครั้งนี้ และความพร้อมในการบริหารจัดการการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างส่วนนี้ ประกอบด้วย ข้อคำถามปลายเปิด ซึ่งกำหนดประเด็นหลักของการสัมภาษณ์ไว้ 5 ข้อ โดยนักวิจัยสามารถแตกประเด็นหรือลงรายละเอียดเพิ่มเติมระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และรอบด้านต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแสดงใน **ภาคผนวก**

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในบทที่ 4 แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

4.1.1 จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

4.1.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของศูนย์ศึกษาประชาธิปไตยชุมชน และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครและกระบวนการหรือขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

4.1.3 ความคิดเห็น ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจของประชาชน ในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

4.1.4 การเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง การประกาศผลการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

4.1.5 รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

4.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

4.2.1 จุดเด่น และ จุดด้อย ของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

4.2.2 ความพร้อมในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

4.2.3 ข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ควรปรับปรุง เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.2.4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

4.2.5 รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต

โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

การนำเสนอข้อมูลการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา จะทำการคำนวณ 100:100 จากผู้ตอบทั้งหมดในแต่ละข้อคำถาม เนื่องจากการสำรวจนี้ให้อิสระต่อกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสำรวจโดยไม่บังคับให้ตอบทุกข้อ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย (1) พื้นที่ผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น (2) อำเภอ/เขตผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น และ (3) สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่ผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ตอบแบบสำรวจ จำนวน 3,289 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อจำแนกตามพื้นที่ของผู้ตอบ พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 17.5 ภาคเหนือ ร้อยละ 17.1 ภาคใต้ ร้อยละ 16.9 ภาคกลาง ร้อยละ 16.8 ภาคตะวันตก ร้อยละ 7.4 และ ภาคตะวันออก ร้อยละ 6.4 ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสำรวจอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 15.5 และไม่ระบุพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 2.3 รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ พื้นที่ผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น

ภาค/จังหวัดของผู้ตอบแบบสำรวจ		จำนวน	ร้อยละ
ภาคเหนือ		**564**	**17.1***
	1) เชียงใหม่	124	3.8
	2) เชียงราย	124	3.8
	3) น่าน	68	2.1
	4) ลำปาง	120	3.6
	5) ลำพูน	128	3.9
ภาคกลาง		**554**	**16.8***
	6) ปทุมธานี	100	3
	7) เพชรบูรณ์	106	3.2
	8) สุพรรณบุรี	109	3.3
	9) สมุทรปราการ	120	3.6
	10) สมุทรสงคราม	119	3.6
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		**575**	**17.5***
	11) นครราชสีมา	94	2.9
	12) เลย	124	3.8
	13) สกลนคร	117	3.6
	14) อุบลราชธานี	112	3.4
	15) อำนาจเจริญ	128	3.9
ภาคใต้		**555**	**16.9***
	16) กระบี่	102	3.1
	17) ตรัง	120	3.6
	18) ปัตตานี	97	2.9
	19) ภูเก็ต	98	3
	20) ระนอง	138	4.2
ภาคตะวันออก		**210**	**6.4**
	21) ชลบุรี	81	2.5
	22) ฉะเชิงเทรา	129	3.9

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ภาค/จังหวัดของผู้ตอบแบบสำรวจ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคตะวันตก	**245**	**7.4***
23) กาญจนบุรี	121	3.7
24) ราชบุรี	124	3.8
25) กรุงเทพมหานคร	**510**	**15.5**
ไม่ระบุพื้นที่	**76**	**2.3**
รวม	**3,289**	**100.0**

*มีการปัดเศษทศนิยมตำแหน่งที่ 2 จึงทำให้ตัวเลขทศนิยมตำแหน่งที่ 1 ไม่เท่ากับผลรวมของจังหวัด

(2) อำเภอ/เขตผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ตอบแบบสำรวจ จำนวน 3,289 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100 ผู้ตอบแบบสำรวจอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง คิดเป็นร้อยละ 44.5 อำเภออื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 33.9 อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 8.8 และไม่ระบุอำเภอ/เขต คิดเป็นร้อยละ 12.8 รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ อำเภอ/เขตผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น

อำเภอ/เขตของผู้ตอบแบบสำรวจ	จำนวน	ร้อยละ
1) อำเภอเมือง	1,146	44.5
2) อำเภออื่น ๆ	1,116	33.9
3) เขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร	289	8.8
4) ไม่ระบุอำเภอ/เขต	422	12.8
รวม	**3,289**	**100.0**

(3) สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ตอบแบบสำรวจ จำนวน 3,289 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100 ประกอบด้วย ประชาชน ผู้สมัคร/ผู้ได้รับเลือกเป็น สมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการเลือก ระดับประเทศ คณะกรรมการเลือก ระดับจังหวัด/กรุงเทพฯ คณะกรรมการเลือก ระดับอำเภอ/เขต ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด กรรมการประจำสถานที่เลือกฯ ระดับประเทศ กรรมการประจำสถานที่เลือกฯ ระดับจังหวัด กรรมการประจำสถานที่เลือกฯ ระดับอำเภอ ผู้บริหาร/พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้บริหาร/พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนกลาง และสื่อมวลชน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1) ประชาชน	652	19.8
2) ผู้สมัคร/ผู้ได้รับเลือกเป็น สมาชิกวุฒิสภา	1,550	47.1
3) คณะกรรมการเลือก ระดับประเทศ	5	0.2
4) คณะกรรมการเลือก ระดับจังหวัด/กรุงเทพฯ	59	1.8
5) คณะกรรมการเลือก ระดับอำเภอ/เขต	245	7.4
6) ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด	70	2.1
7) กรรมการประจำสถานที่เลือกฯ ระดับประเทศ	95	2.9
8) กรรมการประจำสถานที่เลือกฯ ระดับจังหวัด	193	5.9
9) กรรมการประจำสถานที่เลือกฯ ระดับอำเภอ	221	6.7
10) ผู้บริหาร/พนักงาน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด	71	2.2
11) ผู้บริหาร/พนักงาน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนกลาง	91	2.8
12) สื่อมวลชน	37	1.1
รวม	**3,289**	**100.0**

4.1.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของศูนย์ศึกษาประชาธิปไตยชุมชน และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครและกระบวนการหรือขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครและกระบวนการหรือขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย (1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และ (2) ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

(1.1) ผลสำรวจกลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน จำนวน 689 คน ส่วนใหญ่ทราบว่าช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคมมีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา คิดเป็นร้อยละ 85.5 โดยทราบข่าวสารจากโทรทัศน์/วิทยุ จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.7 ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ไม่พบเห็นการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 คิดเป็นร้อยละ 77.4 ซึ่งหากพบเห็นการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจะแจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 70.6 รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มประชาชน และสื่อมวลชน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ท่านทราบหรือไม่ว่า ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา		
1) ทราบ	585	85.5
2) ไม่ทราบ	68	9.9
3) ไม่แน่ใจ	31	4.5
รวม	**684**	**100.0**
ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจากช่องทางใดมากที่สุด		
1) โทรทัศน์/วิทยุ	244	37.7
2) สื่อออนไลน์	231	35.7
3) สื่อบุคคล	113	17.5
4) สื่อสิ่งพิมพ์	34	5.3
5) อื่น ๆ	25	3.9
รวม	**647**	**100.0**
ท่านพบเห็นการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 หรือไม่		
1) ไม่พบ	525	77.4
2) พบเห็น	36	5.3
3) ไม่ตอบ	117	17.3
รวม	**678**	**100.0**
หากท่านพบเห็นการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ท่านจะทำอย่างไร		
1) แจ้งเจ้าหน้าที่	472	70.6
2) เผยแพร่ลงสื่อออนไลน์	49	7.3
3) เฉย ๆ	46	6.9
4) ไม่ตอบ/อื่น ๆ	102	15.2
รวม	**669**	**100.0**

(1.2) ผลสำรวจกลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 1,550 คน ส่วนใหญ่ทราบว่าช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคมมีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา คิดเป็นร้อยละ 95.7 โดยทราบข่าวสารจากโทรทัศน์/วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 38.0 ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ไม่พบเห็นการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 คิดเป็นร้อยละ 81.3 ซึ่งหากพบเห็นการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจะแจ้งเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 72.2 รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวน ร้อยละ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ท่านทราบหรือไม่ว่า ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา		
1) ทราบ	1,367	95.7
2) ไม่ทราบ	22	1.5
3) ไม่แน่ใจ	40	2.8
รวม	**1,429**	**100.0**
ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จากช่องทางใดมากที่สุด		
1) โทรทัศน์/วิทยุ	505	38.0
2) สื่อออนไลน์	463	34.8
3) สื่อบุคคล	268	20.2
4) สื่อสิ่งพิมพ์	75	5.6
5) อื่น ๆ	18	1.4
รวม	**1,329**	**100.0**
ท่านพบเห็นการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 หรือไม่		
1) ไม่พบ	1,144	81.3
2) พบเห็น	88	6.3
3) ไม่ตอบ	175	12.4
รวม	**1,407**	**100.0**
หากท่านพบเห็นการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ท่านจะทำอย่างไร		
1) แจ้งเจ้าหน้าที่	1,003	72.2
2) เผยแพร่ลงสื่อออนไลน์	58	4.2
3) เฉย ๆ	81	5.8
4) ไม่ตอบ/อื่น ๆ	248	17.8
รวม	**1,390**	**100.0**

(1.3) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพผู้ตอบกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พบว่า สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจที่จำแนกเป็นกลุ่มประชาชน กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ				x^2	P-value
	ประชาชน	ผู้สมัคร สว.	สื่อมวลชน	รวม		
ท่านทราบหรือไม่ว่า ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา						
1) ทราบ	549 (84.9)	1,367 (95.7)	36 (97.3)	1,952 (92.4)	93.735	.000**
2) ไม่ทราบ	67 (10.4)	22 (1.5)	1 (2.7)	90 (4.3)		
3) ไม่แน่ใจ	31 (4.8)	40 (2.8)	0 (0.0)	71 (3.4)		
รวม	647 (100.0)	1,429 (100.0)	37 (100.0)	2,113 (100.0)		
ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จากช่องทางใดมากที่สุด						
1) โทรทัศน์/วิทยุ	232 (37.8)	505 (38.0)	12 (36.4)	749 (37.9)	16.523	.035*
2) สื่อออนไลน์	33 (5.4)	75 (5.6)	1 (3.0)	109 (5.5)		
3) สื่อบุคคล	109 (17.8)	268 (20.2)	4 (12.1)	381 (19.3)		
4) สื่อสิ่งพิมพ์	217 (35.3)	463 (34.8)	14 (42.4)	694 (35.1)		
5) อื่น ๆ	23 (3.7)	18 (1.4)	2 (6.1)	43 (2.2)		
รวม	614 (100.0)	1,329 (100.0)	33 (100.0)	1,976 (100.0)		
ท่านพบเห็นการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 หรือไม่						
1) ไม่พบ	495 (77.2)	1,144 (81.3)	30 (81.1)	1,669 (80.0)	9.673	.046*
2) พบเห็น	35 (5.5)	88 (6.3)	1 (2.7)	124 (5.9)		
3) ไม่ตอบ	111 (17.3)	175 (12.4)	6 (16.2)	292 (14.0)		
รวม	641 (100.0)	1,407 (100.0)	37 (100.0)	2,085 (100.0)		

ตารางที่ 14 (ต่อ)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ				x^2	P-value
	ประชาชน	ผู้สมัคร สว.	สื่อมวลชน	รวม		
หากท่านพบเห็นการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ท่านจะทำอย่างไร						
1) แจ้งเจ้าหน้าที่	453 (71.1)	1,003 (72.2)	19 (51.4)	1,475 (71.6)	24.831	.000**
2) เผยแพร่ลงสื่อออนไลน์	42 (6.6)	58 (4.2)	7 (18.9)	107 (5.2)		
3) เฉย ๆ	42 (6.6)	81 (5.8)	4 (10.8)	127 (6.2)		
4) ไม่ตอบ/อื่น ๆ	95 (15.0)	248 (17.8)	7 (18.9)	350 (17.0)		
รวม	632 (100.0)	1,390 (100.0)	37 (100.0)	2,059 (100.0)		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 **นัยสำคัญทางสถิติที่ .001

(2) ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน จำนวน 689 คน ส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นการคัดกรองจากกลุ่มอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 76.2 รองลงมาคือมีความเข้าใจว่าผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาต้องสังกัดพรรคการเมือง คิดเป็นร้อยละ 75.7 ตามลำดับ รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 จำนวน ร้อยละ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน

รายการ		N	ตอบถูก	ตอบผิด	ไม่แน่ใจ
1	การเลือกสมาชิกวุฒิสภา เป็นการคัดกรองจากกลุ่มอาชีพ	677 (100.0)	516 (76.2)	73 (10.8)	88 (13.0)
2*	ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ต้องสังกัดพรรคการเมือง	680 (100.0)	515 (75.7)	66 (9.7)	99 (14.6)
3	“กลุ่มสตรี” เป็น 1 ใน 20 กลุ่มอาชีพ ในระบบการเลือกกันเอง	678 (100.0)	459 (67.7)	75 (11.1)	144 (21.2)
4	สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ มีจำนวน 200 คน	679 (100.0)	409 (60.2)	79 (11.6)	191 (28.1)
5	ข้าราชการสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภา ไม่ได้	676 (100.0)	363 (53.7)	159 (23.5)	154 (22.8)

ตารางที่ 15 (ต่อ)

รายการ		N	ตอบถูก	ตอบผิด	ไม่แน่ใจ
6*	ชาวไทยที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไปทุกคน มีสิทธิสมัครสมาชิกวุฒิสภา	677 (100.0)	354 (52.3)	200 (29.5)	123 (18.2)
7	การเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกสมาชิกวุฒิสภา	676 (100.0)	328 (48.5)	195 (28.8)	153 (22.6)
8*	สมาชิกวุฒิสภา มาจากการแต่งตั้งบางส่วน และการเลือกกันเองบางส่วน	679 (100.0)	313 (46.1)	228 (33.6)	138 (20.0)
9	สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ มีอำนาจให้ความเห็นชอบผู้ดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุด, คณะกรรมการการเลือกตั้ง, คณะกรรมการ ป.ป.ช.	679 (100.0)	262 (38.6)	128 (18.9)	289 (42.6)
10*	สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ มีอำนาจโหวตเลือกนายกฯ ร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้	677 (100.0)	211 (31.2)	253 (37.4)	213 (31.5)

*ข้อคำถามเชิงนิเสธหรือข้อคำถามเชิงลบ โดยข้อมูลในตารางมีการกลับค่าคะแนนเรียบร้อยแล้ว

4.1.3 ความคิดเห็น ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจของประชาชน ในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ความคิดเห็น ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจของประชาชน ในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย (1) ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 (2) ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และ (3) ความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 1,550 คน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านค่าสมัคร คนละ 2,500 บาท ที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.8 รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวน ร้อยละ ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา

รายการ	N	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$
1. กำหนดการรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา	1,503 (100.0)	70 (4.7)	104 (6.9)	427 (28.4)	545 (36.3)	357 (23.8)	3.68
2. สถานที่รับสมัคร ตามอำเภอ/เขต	1,502 (100.0)	25 (1.7)	64 (4.3)	366 (24.4)	605 (40.3)	442 (29.4)	3.92

ตารางที่ 16 (ต่อ)

รายการ	N	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$
3. ค่าสมัคร คนละ 2,500 บาท	1,505 (100.0)	143 (9.5)	137 (9.1)	464 (30.8)	439 (29.2)	322 (21.4)	3.44
4. ขั้นตอนการรับสมัคร	1,502 (100.0)	55 (3.7)	106 (7.1)	443 (29.5)	537 (35.8)	361 (24.0)	3.69
5. วิธีการชี้แจงประกาศ กฎระเบียบ กติกา	1,504 (100.0)	87 (5.8)	129 (8.6)	398 (26.5)	534 (35.5)	356 (23.7)	3.63
6. การแบ่งกลุ่ม 20 อาชีพ	1,501 (100.0)	89 (5.9)	126 (8.4)	347 (23.1)	512 (34.1)	427 (28.4)	3.71
7. วิธีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา แบบเลือกกันเอง ในกลุ่มอาชีพ	1,498 (100.0)	87 (5.8)	121 (8.1)	415 (27.7)	510 (34.0)	365 (24.4)	3.63
8. วิธีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา แบบเลือกไขว้ กลุ่มอาชีพ	1,498 (100.0)	116 (7.7)	143 (9.5)	407 (27.2)	485 (32.4)	347 (23.2)	3.54
9. คุณสมบัติ และข้อต้องห้าม ของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา	1,498 (100.0)	67 (4.5)	90 (6.0)	376 (25.1)	486 (32.4)	479 (32.0)	3.81
10. การนับคะแนน	1,493 (100.0)	40 (2.7)	81 (5.4)	392 (26.3)	543 (36.4)	437 (29.3)	3.84
11. การประกาศผล	1,489 (100.0)	35 (2.4)	78 (5.2)	376 (25.3)	552 (37.1)	448 (30.1)	3.87
12. การทักท้วง	1,472 (100.0)	117 (7.9)	116 (7.9)	448 (30.4)	481 (32.7)	310 (21.1)	3.51

(2) ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

(2.1) ผลสำรวจกลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน จำนวน 689 คน ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวน ร้อยละ ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน

รายการ	N	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$
1. การเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 มีความยุติธรรม โปร่งใส	675 (100.0)	87 (12.9)	119 (17.6)	222 (32.9)	150 (22.2)	97 (14.4)	3.08
2. การเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ทำให้ได้สมาชิกวุฒิสภาที่มีคุณภาพ	675 (100.0)	82 (12.1)	136 (20.1)	228 (33.8)	138 (20.4)	91 (13.5)	3.03
3. ประชาชนมีส่วนร่วมเหมาะสมในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567	671 (100.0)	196 (29.2)	118 (17.6)	174 (25.9)	104 (15.5)	79 (11.8)	2.63
4. การทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีประสิทธิภาพ	674 (100.0)	89 (13.2)	103 (15.3)	199 (29.5)	171 (25.4)	112 (16.6)	3.17
5. รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 เหมาะกับสังคมไทย	675 (100.0)	167 (24.7)	113 (16.7)	204 (30.2)	103 (15.3)	88 (13.0)	2.75

(2.2) ผลสำรวจกลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 1,550 คน ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.0 รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวน ร้อยละ ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา

รายการ	N	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$
1. การเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 มีความยุติธรรมโปร่งใส	1,504 (100.0)	105 (7.0)	114 (7.6)	436 (29.0)	524 (34.8)	325 (21.6)	3.57
2. การเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ทำให้ได้สมาชิกวุฒิสภาที่มีคุณภาพ	1,503 (100.0)	99 (6.6)	149 (9.9)	443 (29.5)	511 (34.0)	301 (20.0)	3.51
3. ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567	1,501 (100.0)	292 (19.5)	187 (12.5)	391 (26.0)	376 (25.0)	255 (17.0)	3.08
4. การทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีประสิทธิภาพ	1,503 (100.0)	97 (6.5)	145 (9.6)	425 (28.3)	514 (34.2)	322 (21.4)	3.54
5. รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 เหมาะกับสังคมไทย	1,500 (100.0)	196 (13.1)	174 (11.6)	421 (28.1)	430 (28.7)	279 (18.6)	3.28

(2.3) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพผู้ตอบกับความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พบว่า สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจที่จำแนกเป็นกลุ่มประชาชน กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจกับความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือก สว.	สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ				x^2	P-value
	ประชาชน	ผู้สมัคร สว.	สื่อมวลชน	รวม		
1) ความเชื่อมั่นระดับน้อย	189 (30.0)	244 (16.5)	15 (40.5)	448 (20.9)	90.073	.000**
2) ความเชื่อมั่นระดับปานกลาง	276 (43.9)	577 (38.9)	13 (35.1)	566 (40.3)		
3) ความเชื่อมั่นระดับมาก	164 (26.1)	661 (44.6)	9 (24.3)	834 (38.8)		
รวม	629 (100.0)	1,482 (100.0)	37 (100.)	2,148 (100.0)		

**นัยสำคัญทางสถิติที่ .001

(3) ความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(3.1) ผลสำรวจกลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน จำนวน 689 คน ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 จำนวน ร้อยละ ความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 กลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน

รายการ	N	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$
1. **ความพร้อมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง** ในการจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 มีมากเพียงใด	679 (100.0)	43 (6.3)	88 (13.0)	249 (36.7)	220 (32.4)	79 (11.6)	3.30
2. ท่านพอใจ การดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของ**คณะกรรมการการเลือกตั้ง** เพียงใด	679 (100.0)	53 (7.8)	103 (15.2)	248 (36.5)	204 (30.0)	71 (10.5)	3.20
3. ท่านพอใจ**รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา** เพียงใด	677 (100.0)	116 (17.1)	109 (16.1)	241 (35.6)	144 (21.3)	67 (9.9)	2.91

(3.2) กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 1,550 คน ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35.5 รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 จำนวน ร้อยละ ความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา

รายการ	N	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$
1. **ความพร้อมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง** ในการจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 มีมากเพียงใด	1,509 (100.0)	44 (2.9)	109 (7.2)	572 (37.9)	593 (39.3)	191 (12.7)	3.52
2. ท่านพอใจ การดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของ**คณะกรรมการการเลือกตั้ง** เพียงใด	1,507 (100.0)	52 (3.5)	97 (6.4)	569 (37.8)	606 (40.2)	183 (12.1)	3.51
3. ท่านพอใจ**รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา** เพียงใด	1,503 (100.0)	141 (9.4)	122 (8.1)	534 (35.5)	520 (34.6)	186 (12.4)	3.32

(3.3) การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พบว่า กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา มีความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 มากกว่ากลุ่มประชาชนและสื่อมวลชน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 จำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ

รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	
	ประชาชนและสื่อมวลชน	ผู้สมัคร/ผู้มีสิทธิเลือก สว.
1. **ความพร้อมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง** ในการจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 มีมากเพียงใด	3.30	3.52
2. ท่านพอใจ การดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของ **คณะกรรมการการเลือกตั้ง** เพียงใด	3.20	3.51
3. ท่านพอใจ **รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา** เพียงใด	2.91	3.32
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.14**	**3.45**

4.1.4 การเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง การประกาศผล การทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

การเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง การประกาศผล การทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย (1) ความพร้อมในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และ (2) ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ความพร้อมในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 1,050 คน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อความพร้อมในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา อยู่ในระดับมากทุกด้าน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 จำนวน ร้อยละ ความพร้อมในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

รายการ	N	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$
1. การประชุมชี้แจงนโยบาย แนวปฏิบัติชัดเจน	1,017 (100.0)	21 (2.1)	97 (9.5)	291 (28.6)	373 (36.7)	235 (23.1)	3.69
2. การอบรมคณะกรรมการ และ ผู้ปฏิบัติงานเพียงพอ	1,020 (100.0)	27 (2.6)	78 (7.6)	284 (27.8)	383 (37.5)	248 (24.3)	3.73
3. การสั่งการจากส่วนกลางง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ	1,017 (100.0)	53 (5.2)	118 (11.6)	308 (30.3)	350 (34.4)	188 (18.5)	3.49
4. วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินการมีความพร้อม	1,018 (100.0)	18 (1.8)	65 (6.4)	248 (24.4)	396 (38.9)	291 (28.6)	3.86
5. การตรวจสอบข้อมูลผู้สมัคร สมาชิกวุฒิสภามีความแม่นยำ	1,017 (100.0)	25 (2.5)	84 (8.3)	296 (29.1)	388 (38.2)	224 (22.0)	3.69
6. งบประมาณการบริหารมีเพียงพอ	1,014 (100.0)	26 (2.6)	80 (7.9)	288 (28.4)	388 (38.3)	232 (22.9)	3.71
7. ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานเหมาะสม	1,017 (100.0)	47 (4.6)	90 (8.8)	315 (31.0)	365 (35.9)	200 (19.7)	3.57
8. บุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่มีเพียงพอ	1,020 (100.0)	26 (2.5)	79 (7.7)	275 (27.0)	387 (37.9)	253 (24.8)	3.75
9. คู่มือการปฏิบัติงาน ชัดเจน เข้าใจง่าย	1,019 (100.0)	24 (2.4)	97 (9.5)	301 (29.5)	384 (37.7)	213 (20.9)	3.65
10. เทคโนโลยีสนับสนุนการดำเนินงานทันสมัย	1,020 (100.0)	18 (1.8)	84 (8.2)	276 (27.1)	398 (39.0)	244 (23.9)	3.75
11. การประสานงานระหว่างหน่วยงานคล่องตัว	1,017 (100.0)	13 (1.3)	86 (8.5)	287 (28.2)	413 (40.6)	218 (21.4)	3.72
12. แผนรับมือต่อปัญหา ทันท่วงที	1,017 (100.0)	26 (2.6)	82 (8.1)	275 (27.0)	410 (40.3)	224 (22.0)	3.71

(2) ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

จากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 1,050 คน พบว่า ไม่มีปัญหาการดำเนินงานทั้งในระดับอำเภอ/เขต ระดับจังหวัด และระดับประเทศ รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 จำนวน ร้อยละ ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 กลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

รายการ	N	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา
1. การดำเนินงานระดับอำเภอ/เขต			
1.1 การรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา	810 (100.0)	712 (87.9)	98 (12.1)
1.2 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต	807 (100.0)	734 (91.0)	73 (9.0)
1.3 การนับคะแนน	803 (100.0)	752 (93.6)	51 (6.4)
1.4 การประกาศผลการเลือก	802 (100.0)	761 (94.9)	41 (5.1)
1.5 การทุจริต	796 (100.0)	748 (94.0)	48 (6.0)
2. การดำเนินงานระดับจังหวัด			
2.1 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด	530 (100.0)	500 (94.3)	30 (5.7)
2.2 การนับคะแนน	528 (100.0)	493 (93.4)	35 (6.6)
2.3 การประกาศผลการเลือก	527 (100.0)	500 (94.9)	27 (5.1)
2.4 การทุจริต	523 (100.0)	493 (94.3)	30 (5.7)
3. การดำเนินงานระดับประเทศ			
2.1 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ	492 (100.0)	397 (80.7)	95 (19.3)
2.2 การนับคะแนน	490 (100.0)	408 (83.3)	82 (16.7)
2.3 การประกาศผลการเลือก	489 (100.0)	420 (85.9)	69 (14.1)
2.4 การทุจริต	488 (100.0)	386 (79.1)	102 (20.9)

4.1.5 รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย (1) การสำรวจความคิดเห็นรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย (2) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่ประชาชนต้องการกับสถานภาพของผู้ตอบ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่ประชาชนต้องการกับภูมิลำเนาของผู้ตอบ และ (4) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่ประชาชนต้องการกับเขตพื้นที่ของผู้ตอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) การสำรวจความคิดเห็นรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

จากการสำรวจความคิดเห็นรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย ของผู้ตอบแบบสำรวจ จำนวน 3,289 คน พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100% คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมาต้องการใช้รูปแบบเหมือนปี พ.ศ. 2567 คิดเป็นร้อยละ 18.3 รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 จำนวน ร้อยละ รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1) ใช้รูปแบบเหมือนปี พ.ศ. 2567	601	18.3
2) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100%	1,758	53.5
3) มาจากการสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 100%	122	3.7
4) มาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่ง และสรรหาส่วนหนึ่ง	586	17.8
5) อื่น ๆ	222	6.7
รวม	**3,289**	**100.0**

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่ประชาชนต้องการกับสถานภาพของผู้ตอบ

จากการสำรวจความคิดเห็นรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจที่จำแนกเป็นกลุ่มประชาชน กลุ่มผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจกับรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	สถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจ				x^2	P-value
	ประชาชน	ผู้สมัคร สว.	ผู้ปฏิบัติงาน	รวม		
1) ใช้รูปแบบเหมือนปี พ.ศ. 2567	78 (11.3)	404 (26.1)	119 (11.3)	601 (18.3)	161.573	.000**
2) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100%	438 (63.6)	707 (45.6)	613 (58.4)	1,758 (53.5)		
3) มาจากการสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 100%	27 (3.9)	62 (4.0)	33 (3.1)	122 (3.7)		
4) มาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่งและสรรหาส่วนหนึ่ง	110 (16.0)	246 (15.9)	230 (21.9)	586 (17.8)		
5) อื่น ๆ	36 (5.2)	131 (8.5)	55 (5.2)	222 (6.7)		
รวม	689 (100.0)	1,550 (100.0)	1,050 (100.0)	3,289 (100.0)		

**นัยสำคัญทางสถิติที่ .001

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่ประชาชนต้องการกับภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสำรวจ

จากการสำรวจความคิดเห็นรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พบว่า ภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสำรวจที่จำแนกเป็นภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก กรุงเทพฯ และไม่ตอบ มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสำรวจกับรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	ภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสำรวจ								
	เหนือ	กลาง	อิสาน	ใต้	ตะวันออก	ตะวันตก	กรุงเทพฯ	ไม่ตอบ	รวม
1) ใช้รูปแบบเหมือนปี พ.ศ. 2567	94 (15.6)	97 (17.6)	82 (14.4)	154 (27.7)	50 (23.8)	43 (17.6)	49 (9.6)	32 (42.1)	601 (18.3)
2) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100%	347 (60.9)	311 (56.3)	290 (50.9)	256 (46.1)	106 (50.5)	126 (51.4)	294 (57.5)	28 (36.8)	1,758 (53.5)
3) มาจากการสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 100%	15 (2.6)	17 (3.1)	21 (3.7)	25 (4.5)	7 (3.3)	7 (2.9)	25 (4.9)	5 (6.6)	122 (3.7)

ตารางที่ 27 (ต่อ)

รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	ภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสำรวจ								
	เหนือ	กลาง	อิสาน	ใต้	ตะวันออก	ตะวันตก	กรุงเทพฯ	ไม่ตอบ	รวม
4) มาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่ง และสรรหาส่วนหนึ่ง	80 (14.0)	85 (15.4)	106 (18.6)	99 (17.8)	30 (14.3)	48 (19.6)	127 (24.9)	11 (14.5)	586 (17.8)
5) อื่น ๆ	34 (6.0)	42 (7.6)	71 (12.5)	21 (3.8)	17 (8.1)	21 (8.6)	16 (3.1)	0 (0.0)	222 (6.7)
รวม	570 (100.0)	552 (100.0)	570 (100.0)	555 (100.0)	210 (100.0)	245 (100.0)	511 (100.0)	76 (100.0)	3,289 (100.0)

x^2 = 183.818 **P-value** = .000 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

(4) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่ประชาชนต้องการกับเขตพื้นที่ของผู้ตอบแบบสำรวจ

จากการสำรวจความคิดเห็นรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พบว่า เขตพื้นที่ของผู้ตอบแบบสำรวจที่จำแนกเป็นไม่ระบุ พื้นที่เมือง/เขต พื้นที่อำเภออื่น ๆ มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างเขตพื้นที่ของผู้ตอบแบบสำรวจกับรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	เขตพื้นที่ของผู้ตอบแบบสำรวจ				x^2	P-value
	ไม่ระบุ	เมือง/เขต	อำเภออื่น ๆ	รวม		
1) ใช้รูปแบบเหมือนปี พ.ศ. 2567	69 (16.4)	288 (16.4)	244 (21.9)	601 (18.3)	34.353	.000**
2) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100%	204 (48.3)	970 (55.4)	584 (52.3)	1,758 (53.5)		
3) มาจากการสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 100%	18 (4.3)	70 (4.0)	34 (3.0)	122 (3.7)		
4) มาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่งและสรรหาส่วนหนึ่ง	107 (25.4)	300 (17.1)	179 (16.0)	586 (17.8)		
5) อื่น ๆ	24 (5.7)	123 (7.0)	75 (6.7)	222 (6.7)		
รวม	422 (100.0)	1,751 (100.0)	1,116 (100.0)	3,289 (100.0)		

**นัยสำคัญทางสถิติที่ .001

4.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนนี้ เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 7 คน ประกอบด้วย

1. นายอิทธิพร บุญประคอง ประธานกรรมการการเลือกตั้ง
2. ศ.ดร.สันทัด ศิริอนันต์ไพบูลย์ กรรมการการเลือกตั้ง
3. นายเลิศวิโรจน์ โกวัฒนะ กรรมการการเลือกตั้ง
4. นายปกรณ์ มหรรณพ กรรมการการเลือกตั้ง
5. นายสิทธิโชติ อินทรวิเศษ กรรมการการเลือกตั้ง
6. นายแสวง บุญมี เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง
7. นายกิตติพงษ์ บริบูรณ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง

การสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภามีทั้งหมด 5 ประเด็น ได้แก่ (1) จุดเด่นและจุดด้อย ของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา (2) ความพร้อมในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา (3) ข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ควรปรับปรุง เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และ (5) รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 จุดเด่น และ จุดด้อย ของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ**จุดเด่น**ของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา มีรายละเอียดดังนี้

1) การเลือกสมาชิกวุฒิสภาจากการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพถือเป็นนวัตกรรมทางการเมือง

การออกแบบกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในครั้งนี้ถือเป็นนวัตกรรมทางการเมือง เนื่องจากเป็นครั้งแรกของรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่ไม่เคยเกิดขึ้นที่ไหนมาก่อนและถือเป็นรูปแบบใหม่ของโลก เพื่อป้องกันปัญหาหลายอย่างและเป็นการออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยมากที่สุด โดยการเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้เป็นรูปแบบที่เปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มในสังคมได้มีโอกาสเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ การทำงานที่หลากหลายในสังคม โดย**มิได้วัดกันที่ประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร** ทำให้ประชาชนที่มีคุณสมบัติทุกคนสามารถเข้าสู่กระบวนการรับสมัครได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งการแบ่งกลุ่มผู้เลือกเป็น 20 กลุ่มใน 3 ระดับ (อำเภอ จังหวัด และประเทศ) ช่วยให้มีความหลากหลายและครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคม ถือเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าสู่ระบบการเลือกได้อย่างกว้างขวางและเท่าเทียมกันภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย

2) สร้างความหลากหลายของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากแต่ละกลุ่มอาชีพ

การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภามีความหลากหลายจาก 20 กลุ่มอาชีพ ซึ่งมี**ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์อาชีพ** ลักษณะหรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงาน หรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า

10 ปี โดยไม่ยึดกับใบปริญญาหรือระดับการศึกษา การเลือกสมาชิกวุฒิสภารูปแบบนี้จึงเป็นการสรรหาผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่มากกว่าความรู้เพียงอย่างเดียว ซึ่งออกแบบมาเพื่อคาดหวังว่าจะได้สมาชิกวุฒิสภาผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญตามสาขาอาชีพ โดยเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์การทำงาน ซึ่งประสบการณ์ต่าง ๆ อาจขยายความได้มากกว่าวุฒิการศึกษา และการแบ่งกลุ่มอาชีพตามคุณลักษณะทำให้ได้ตัวแทนของกลุ่มอาชีพ เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ถือเป็นตัวแทนของพื้นที่หรือประชาชนอยู่แล้ว แต่สมาชิกวุฒิสภาคือการเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพเพื่อเป็นส่วนสนับสนุนให้สภามีความเข้มแข็ง และการเลือกสมาชิกวุฒิสภารูปแบบนี้ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยการสมัครรับเลือกที่สูงถึงสี่หมื่นกว่าคน และ**เป็นรูปแบบที่เปิดให้ประชาชนเป็นผู้เล่น** และเดินตามกรอบของกติกาโดยอิสระที่ไม่ต้องสังกัดพรรคการเมืองหรือกลุ่มก้อนของผลประโยชน์ใด

3) การมีกฎหมายรองรับความหลากหลายและความเชี่ยวชาญของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา

ตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 กำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคนมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะหรือประโยชน์ร่วมกัน หรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคมในแต่ละกลุ่ม ประกอบกับมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 กำหนดให้ประกาศผลการเลือกในราชกิจจานุเบกษา โดยให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดในแต่ละกลุ่มตั้งแต่ลำดับที่ 1-10 เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาของกลุ่มนั้น และผู้ได้รับคะแนนลำดับที่ 11-15 ของแต่ละกลุ่มอยู่ในบัญชีสำรองของกลุ่มนั้น จากข้อกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่ารูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 มีจุดเด่นคือสมาชิกวุฒิสภา ทั้ง 200 คน มาจากการสมัครตามกลุ่มอาชีพทั้ง 20 กลุ่ม ตามมาตรา 11 ประกอบกับประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องการมีลักษณะอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน ตามมาตรา 11 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 รวมถึงการประกาศผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาประกาศเป็นรายกลุ่ม จึงทำให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชน**ทั้ง 200 คนได้มาจากบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญประสบการณ์อาชีพ**ต่าง ๆ ที่หลากหลายทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นสมาชิกวุฒิสภา**เป็นการถ่วงดุลอำนาจในการทำงาน มีความหลากหลายในด้านความคิด และนำประสบการณ์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ** ของแต่ละคน มาประกอบการปฏิบัติงานโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ

4) การออกแบบขั้นตอน/กระบวนการเลือก เพื่อป้องกันการทุจริตในแต่ละระดับ

รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ เป็นรูปแบบที่ป้องกันการสมยอม (ฮั้ว) เนื่องจากการเลือกกันเองในแต่ละระดับ จะมีการเลือก 2 รอบ คือ เลือกกันเองในกลุ่มเดียวกัน และจับสลากแบ่งสายเพื่อเลือกผู้สมัครที่อยู่ในสายเดียวกัน หรือที่เรียกว่า**การเลือกไขว้ ทำให้ไม่รู้ล่วงหน้าว่ากลุ่มของตนเองจะอยู่สายใด ยากต่อการวางแผนสมยอมกันล่วงหน้า** โดยกลไกการเลือกกันเองของผู้สมัคร ถือเป็นจุดเด่นเนื่องจากผู้สมัครรู้ดีที่สุดว่าใครเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ ซึ่งควรเป็นบุคคลในกลุ่มอาชีพเดียวกัน ทั้งนี้ควรมีการนิยามหรือตีความคำว่า “ฮั้ว” ให้ชัดเจนเพื่อให้เข้าใจง่ายต่อการปฏิบัติและป้องกัน หากพิจารณา

ถึงการออกแบบเป็นรูปแบบที่ป้องกันการทุจริต แต่ในทางปฏิบัติถือเป็นอีกประเด็นขึ้นอยู่กับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงวุฒิสภาชุดนี้ไม่มีอำนาจในการโหวตเลือกนายกรัฐมนตรี **จึงลดความขัดแย้งทางการเมืองและเพิ่มความเป็นธรรม**ในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

5) รูปแบบที่ป้องกันการยึดโยงกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้เป็นรูปแบบที่แปลกใหม่ และแปลกแนวจากการปฏิบัติแต่ละครั้งที่ผ่านมา ซึ่งการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เคยใช้รูปแบบการเลือกตั้งโดยให้ประชาชนเป็นผู้เลือกโดยตรง แต่ยังไม่สามารถตอบโจทย์ของการได้มาซึ่งจะทำหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาโดยแท้จริง เกิดการแทรกแซงและยึดโยงกับพรรคการเมืองหรือตัวบุคคล ดังนั้นการเลือกสมาชิกวุฒิสภารูปแบบเลือกกันเองจากกลุ่มอาชีพจึง**มีจุดเด่นของความหลากหลาย** และการเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้มีประสบการณ์ ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในกลุ่มนั้น ๆ ตามที่กฎหมายได้กำหนด ทำให้รูปแบบนี้มีตัวแทนจากหลายกลุ่ม เพื่อที่จะเข้าไปทำหน้าที่ของวุฒิสภาผ่านการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการสมัครเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพเพื่อ**ป้องกันการครอบงำของกลุ่มการเมือง**หรือกลุ่มผลประโยชน์จากพรรคการเมือง

<u>สรุปได้ว่า</u> การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในรูปแบบนี้เน้นความหลากหลายของกลุ่มอาชีพ โดยสมาชิกวุฒิสภามาจาก 20 กลุ่มอาชีพที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มากกว่า 10 ปี ซึ่งไม่จำเป็นต้องยึดติดกับวุฒิการศึกษาหรือปริญญาบัตร รูปแบบการเลือกนี้ช่วยให้มีตัวแทนจากกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย และเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าสมัครได้อย่างกว้างขวางโดยไม่ต้องสังกัดพรรคการเมือง รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังออกแบบมาเพื่อป้องกันการทุจริต โดยมีขั้นตอนการเลือกที่ซับซ้อน เช่น การเลือกไขว้และการจับสลากเพื่อป้องกันการสมยอมระหว่างผู้สมัคร นอกจากนี้ยังช่วยลดการยึดโยงกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง ทำให้สมาชิกวุฒิสภาสามารถทำหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ**จุดด้อย**ของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา มีรายละเอียดดังนี้

1) ลักษณะอาชีพของผู้สมัครไม่ตรงตามกลุ่มอาชีพ

การออกแบบของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาอยู่บนสมมติฐานของความบริสุทธิ์ใจของผู้สมัครที่เป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพ แต่ในทางปฏิบัติอาจเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ลักษณะของผู้สมัครไม่ตรงตามกลุ่มอาชีพ เพราะฉะนั้นการเลือกกลุ่มอาชีพจึงมีความสำคัญตั้งแต่กระบวนการแรกของการเลือก แต่ถ้ากระบวนการแรกผิดหรือได้กลุ่มผู้สมัครไม่ตรงตามอาชีพ จะทำให้กระบวนการเลือกไขว้หรือเลือกรอบต่อไปผิดเพี้ยนไปด้วย แต่บางครั้ง**การจัดกลุ่มอาชีพอาจมีความสับสนเนื่องด้วยนิยามของกลุ่มอาชีพ** ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในความชัดเจนของอาชีพของผู้สมัครเอง ซึ่งการแบ่งกลุ่มอาชีพ**มีการแบ่งกลุ่มน้อยเกินไปทำให้ในบางสายงานถูกรวมไว้กับบางกลุ่มอาชีพ** รวมถึงการลงสมัครเป็นกลุ่มก้อนทำให้ไม่เกิดตัวแทนของกลุ่มอาชีพนั้น ๆ ด้วยการออกแบบการเลือกที่มุ่งหวังให้เป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพ แต่ด้วยกฎหมายไม่ได้ปิดกั้นในการลงสมัครในแต่ละกลุ่มอาชีพ ทำให้ข้อเท็จจริง**ผู้สมัครไม่ได้เป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพตามเจตนารมณ์ของการออกแบบ** อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่เกิดข้อสงสัยว่าผู้ที่รับเลือก

จากกลุ่มต่าง ๆ จำนวน 20 กลุ่ม ในเรื่องของความเชี่ยวชาญ ความรู้ ความสามารถต่าง ๆ มากพอที่จะเป็นตัวแทนของกลุ่มสาขาอาชีพหรือประสบการณ์ของกลุ่มนั้นอย่างแท้จริงหรือไม่ ซึ่งอาจมีปัจจัยหลาย ๆ ส่วนที่ทำให้กระบวนการของการเป็นตัวแทนไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการออกแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ การออกแบบกลุ่มอาชีพเป็นบุคคลที่มีความรู้ก็ได้หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ก็ได้ เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพหรือมีอาชีพในสาขาอาชีพนั้น ๆ ก็ได้ จึงเป็นคำถามว่า**เป็นความเชี่ยวชาญหรือความชำนาญในกลุ่มอาชีพนั้นหรือไม่** อาจส่งผลให้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันโดยง่าย เพราะฉะนั้นการที่กฎหมายบัญญัติไว้กว้าง ทำให้เป็นจุดอ่อนของกระบวนการที่เป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพได้อย่างถูกต้องและขาดการเป็นที่ยอมรับ

2) จุดด้อย/จุดอ่อนอยู่ที่การปฏิบัติงานของตัวผู้ปฏิบัติที่ได้รับผิดชอบ

กฎหมายระบุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ปฏิบัติและต้องทำตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ได้ออกแบบไว้ การเลือกสมาชิกวุฒิสภารูปแบบนี้จึงเป็นไปตามที่กฎหมายได้ระบุไว้ รวมถึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ทำให้ได้ความหลากหลายที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มอาชีพเป็นข้อดีในมิติของการมีส่วนร่วม ซึ่ง**ปัญหาในการปฏิบัติ**หรือกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นเรื่องของ**ผู้ปฏิบัติงาน**ที่ต้องใช้ความระมัดระวังข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาในการดำเนินการเลือกทุกระดับ แต่รูปแบบนี้ต้องจัดสัดส่วนของกลุ่มอาชีพซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการของกลุ่มอาชีพนั้น ๆ หรือจำนวนปริมาณของกลุ่มอาชีพ โดยจะต้องเป็นความต้องการของกลุ่มอาชีพที่แท้จริง ซึ่งบางมาตราบัญญัติไว้ไม่ชัดเจนจนทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน เช่น กำหนดความหมายของอาชีพบางอาชีพกว้างเกินไป ทำให้ผู้มีอาชีพเฉพาะทางจริง ๆ ลงรับสมัครได้น้อย

3) ค่าธรรมเนียมการสมัคร จำนวน 2,500 บาท ไม่เอื้อต่อการสมัครของประชาชนที่สนใจในบางกลุ่ม

ค่าสมัครจำนวน 2,500 บาท ที่ปิดโอกาสให้ผู้สมัครหลายคนไม่ได้ลงสมัครในครั้งนี้ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอาชีพอิสระ กลุ่มทำสวน เป็นต้น ซึ่งค่าสมัครไม่ได้เข้าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่**ค่าสมัครเข้าส่วนกลางทั้งหมด ทำให้เสียงวิพากษ์วิจารณ์ตกอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง**เพียงหน่วยงานเดียว ทั้งนี้ เงินค่าธรรมเนียมการสมัครจำนวน 2,500 บาท เป็นจำนวนที่ไม่สูงเกินไปสำหรับผู้สมัครส่วนใหญ่และเป็นค่าธรรมเนียมการสมัครที่ต่ำกว่าการสมัครสมาชิกสภาผู้ราษฎรที่กำหนดค่าธรรมเนียมการสมัครคนละ 10,000 บาท ทำให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาไม่มีภาระและค่าใช้จ่ายจนเกินกำลังที่ประชาชนทั่วไปจะรับได้ และไม่จำเป็นต้องอาศัยฐานเสียงของพรรคการเมืองซึ่งจะทำให้เป็นอิสระจากพรรคการเมืองได้อย่างแท้จริง แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การมี**ลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครที่มีจำนวนมาก** ทำให้มีผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้มีจำนวนน้อยกว่าการคาดการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

4) ขาดตัวอย่างและบทเรียนสำคัญเนื่องจากเป็นรูปแบบใหม่

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ เป็นการใช้รูปแบบนี้ครั้งแรกในประเทศไทย (หรือในโลก) ซึ่งส่วนใหญ่**ไม่คุ้นชินกับรูปแบบนี้**โดยถือเป็นเรื่องใหม่ ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องปรับตัวตามเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้น อีกทั้งมีกระบวนการเลือกที่ซับซ้อนหลายขั้นตอน อาจทำให้ประชาชนทั่วไป

เข้าใจยากและมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ **ส่งผลให้ประชาชนรู้สึกว่าขาดการมีส่วนร่วมในการเลือก** แต่สามารถแก้ได้โดยให้ประชาชนรู้สึกมีส่วนร่วมในการช่วยตรวจสอบกระบวนการเลือก ทั้งนี้ ประชาชนยังรู้สึกว่าสมาชิกวุฒิสภาไม่ใช่ตัวแทนของประชาชน รวมถึงจำนวนผู้เลือกสมาชิกวุฒิสภาที่มีน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนของประชากรทั้งประเทศ ทำให้**สมาชิกวุฒิสภาเป็นตัวแทนของประชาชนเฉพาะคนที่ไปสมัคร** ไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชนในลักษณะเดียวกับการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อีกทั้งผู้สมัครและประชาชน**เกิดข้อสงสัยเรื่องการจัดตั้งบุคคลเพื่อเข้ามารับสมัคร** และเข้ามาเป็นผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจไม่ตอบโจทย์ในเรื่องของความรู้สึกของประชาชน เนื่องจากการทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา**ต้องผ่านการยอมรับของประชาชน**ด้วย เพราะด้วยความรู้สึกของประชาชนที่ไม่ได้มีส่วนร่วมโดยตรงในการเลือก แต่อย่างไรก็ตาม รูปแบบนี้เป็นระบบที่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางอ้อม ทำให้เจตนารมณ์ของการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาอาจจะขัดต่อความรู้สึกของประชาชน**จนเกิดความรู้สึกว่าสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่**

5) ความซับซ้อนของกระบวนการนำไปสู่ความไม่โปร่งใส และเกิดการดูแคลนสมาชิกวุฒิสภา

รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ มีกระบวนการเลือกที่มีความซับซ้อนเกินกว่าที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าใจ จึงนำไปสู่**การบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร** ทำให้เกิด**การลดทอนของความน่าเชื่อถือในกระบวนการเลือก** โดยส่วนใหญ่กระบวนการเลือกมีความซับซ้อนของการเลือกกันเอง รวมถึงการเลือกไขว้ที่อาจจะขัดต่อความรู้สึกของผู้เลือก ส่งผลให้เกิดการดูแคลนสมาชิกวุฒิสภาจากสังคมภายนอกและจากผู้สมัครรับเลือกด้วยกันเอง ทั้งนี้ หากผู้สมัครรับเลือกได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ครบถ้วนหรือมีการแทรกแซงผู้สมัครรับเลือก รวมถึงการจัดตั้งของกลุ่มการเมืองทำให้กระบวนการเลือกไม่เป็นไปตามธรรมชาติ และทำให้ไม่ตอบโจทย์ในการเป็นตัวแทนของผู้ที่จะเข้าไปทำหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาอย่างแท้จริง สิ่งสำคัญคือการขัดต่อความรู้สึกของประชาชนและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ปวงชนมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่ได้กำหนดให้ปวงชนชาวไทยมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมของประเทศเป็นสำคัญ แต่ตามบทบัญญัติมาตรา 107 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ในการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 200 คน มาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะหรือประโยชน์ร่วมกัน หรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคมในแต่ละกลุ่ม โดยในการเลือกแบ่งออกเป็นการเลือกระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ทำให้**การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภามีความซับซ้อนเกินกว่าประชาชนทั่วไปจะเข้าใจและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ**ที่กำหนดให้ปวงชนมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

<u>สรุปได้ว่า</u> การเลือกสมาชิกวุฒิสภารูปแบบนี้พบปัญหาในบางประเด็น อาทิ ลักษณะอาชีพของผู้สมัครไม่ตรงตามกลุ่มอาชีพที่ควรจะเป็น ทำให้ขัดต่อเจตนารมณ์ของการออกแบบระบบนี้ การเก็บค่าธรรมเนียมการสมัครที่สูงถึง 2,500 บาท ส่งผลให้ในบางครั้งเป็นการปิดกันผู้สมัครบางกลุ่ม นอกจากนี้ กระบวนการเลือกที่ซับซ้อนและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนยังนำไปสู่ความไม่เชื่อมั่น

ในระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และการบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร การลงสมัครเป็นกลุ่มก้อนทำให้สมาชิกวุฒิสภาไม่ได้เป็นตัวแทนที่แท้จริงของกลุ่มอาชีพและประชาชน

4.2.2 ความพร้อมในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา มีรายละเอียดดังนี้

1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความพร้อมในการจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ โดยมีการจัดทำประกาศ/ระเบียบ และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความพร้อมในหลายด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านการประสานงาน ด้านแผนรองรับปัญหาเฉพาะหน้า ด้านงบประมาณ และด้านระบบสนับสนุน มีรายละเอียดดังนี้

1.1) ด้านบุคลากร มีความพร้อมมากที่สุดเนื่องจาก**ถูกกำหนดไว้ตามกฎหมายว่าหน่วยงานใดหรือบุคคลใดเป็นผู้รับผิดชอบหลักโดยตรง** โดยมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ระบุไว้ ทั้งหน่วยงานด้านปกครองและหน่วยงานภาคีต่าง ๆ รวมถึงมีกฎหมายที่สนับสนุนการทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 และงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีการประสานงานด้านบุคลากรเพื่อการดูแลควบคุมตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ของแต่ละพื้นที่ โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและควบคุมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยบุคลากรมีระยะเวลาในการเตรียมการ และระยะเวลาในการซักซ้อมระเบียบวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ทั้งในระดับส่วนกลางและระดับจังหวัด โดยใช้วิธีประชุมแบบกลุ่มจังหวัด การเปิดโอกาส ให้ซักถามในประเด็นที่สงสัยหรือประเด็นปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เพื่อนำมาสู่กระบวนการทบทวนวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพของกระบวนการทำงาน

1.2) ด้านสถานที่ ด้วยเป็นการเลือกในแต่ละระดับทำให้**สถานที่มีความเหมาะสมในแต่ละขั้นตอน**ของการเลือก แต่หากมองเปรียบเทียบกับการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สถานที่ยังคงมีจำนวนน้อยอยู่ โดยสถานที่เลือกสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวน 928 แห่ง แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน 90,000 กว่าแห่ง เนื่องจากเป็นการเลือกของตัวผู้สมัครเองซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับประชาชนที่ไม่ได้ลงรับสมัคร รวมถึงในระดับประเทศสถานที่มีความเหมาะสมรองรับจำนวนปริมาณของผู้สมัครและประชาชนได้ มีการอำนวย ความสะดวก อุปกรณ์ที่มีความพร้อม และการเลือกเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งการเลือกสถานที่อาคารศูนย์ประชุม อิมแพ็ค ฟอรั่ม อาคาร 4 เมืองทองธานี เป็นความตั้งใจที่จะให้ทุกอย่างรวมอยู่ในสถานที่เดียวกัน เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีขนาดใหญ่ที่มีความพร้อมและความสะดวกสบายสำหรับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงด้วยข้อจำกัดในจำนวนและตัวเลือกที่ไม่มากที่จะใช้เป็นสถานที่ในการเลือกระดับประเทศ หากกรอบของระยะเวลาในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาไม่ชัดเจน การกำหนดสถานที่จะมีความยากพอสมควรเนื่องจากสถานที่ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ของภาคเอกชน หากไม่คาดการณ์กรอบระยะเวลาและตัดสินใจในการจองสถานที่โอกาสในการที่จะได้สถานที่ที่เหมาะสมจึงค่อนข้างยาก

1.3) ด้านการประสานงาน มีการประชุม**ทำความเข้าใจกันในหลายรอบและหลายระดับ** ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับพื้นที่ ผู้บริหารระดับหน่วยงาน ทำให้การประสานงานและการสื่อสารทำได้รวดเร็วและเข้าใจตรงกัน รวมถึงหากมีการเปลี่ยนแปลงในระเบียบหรือข้อปฏิบัติต่าง ๆ สามารถสั่งการได้ทันท่วงที รวมถึงข้อห้ามหรือข้อปฏิบัติที่ต้องเฝ้าระวังต่าง ๆ การประสานงานจึงมีความสอดคล้องกับการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพียงแต่กรอบระยะเวลาในการเลือกอาจจะแตกต่างออกไป ด้วยระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่มีการแบ่งเป็นชั้นเป็นระดับ

1.4) ด้านแผนรองรับปัญหาเฉพาะหน้า หากกฎหมายไม่ได้ระบุวิธีการแก้ปัญหา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถออกระเบียบเพื่อป้องกันและเป็นแนวทางปฏิบัติ เช่น จำนวนผู้สมัครที่ไม่มีหรือมีไม่ครบในแต่ละกลุ่มอาชีพเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิด เป็นต้น รวมถึงการคาดการณ์ปัญหาและหาวิธีรองรับการปฏิบัติ เช่น การสำรองผู้ได้รับเลือก การเลื่อนลำดับของกลุ่มสำรอง เป็นต้น รวมถึงการสร้างแนวทางการปฏิบัติเพื่อรองรับปัญหาใน**การจำลองสถานการณ์หรือการจำลองปัญหา** เพื่อการสั่งการหรือแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะพื้นที่ที่ไม่กระทบต่อภาพรวมส่วนใหญ่ แผนรองรับความเสี่ยงและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดประเด็นความเสี่ยง หรือปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น โดยกรรมการในที่ประชุมจะให้ข้อสังเกต ถ้าเกิดเหตุการณ์จะมีวิธีการแก้ปัญหาและรับมืออย่างไร เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รองรับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น กรณีของการมีผู้สมัครเพียงคนเดียว เพราะคาดการณ์ไม่ถึงว่าจะมีเหตุการณ์ลักษณะนี้เกิดขึ้น เนื่องจากกฎหมายเปิดกว้างในการรับสมัคร ซึ่งพบได้ในบางพื้นที่โดยอาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ หรือความหลากหลายของกลุ่มอาชีพ จึงทำให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีการออกระเบียบการปฏิบัติรองรับไว้ รวมถึงการเลือกระดับประเทศที่มีจำนวนไม่ถึงตามเกณฑ์เฉพาะกลุ่มเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การบล็อกโหวต ทางสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีการออกระเบียบการป้องกันเหตุการณ์ เพื่อให้จำนวนสมาชิกวุฒิสภามีครบตามจำนวนทั้ง 200 คน กรณีการสำรองสมาชิกวุฒิสภาถือเป็นอีกกรณีหนึ่งที่จะได้จำนวนไม่ครบหรือครบ แต่มีผลกระทบไม่มากเท่ากับจำนวนจริงของสมาชิกวุฒิสภา 200 คน

1.5) ด้านงบประมาณ มีการเตรียมความพร้อมในส่วนของหน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ การประสานเพื่อจัดทำงบประมาณ แต่การเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ใช้งบประมาณส่วนกลาง จึงไม่สามารถใช้งบประมาณที่ตั้งล่วงหน้าได้ ซึ่งจะทำให้เห็นว่า**งบประมาณมีความพร้อมแต่ไม่พร้อม**ในเรื่องของการใช้จ่าย เพราะงบประมาณใช้จ่ายได้ก็ต่อเมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ซึ่งในทางปฏิบัติไม่สามารถจะเป็นเช่นนั้นได้ เพราะจะต้องมี การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะครบวาระของ สมาชิกวุฒิสภาต้องมีการเตรียมความพร้อมไม่ว่าจะเป็นเรื่องบุคลากรหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่เครื่องมือที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้น การที่จะมีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในระดับชาติควรที่จะมีการเตรียมการนำงบประมาณมาใช้ได้ก่อน โดยไม่ต้องผูกโยงว่าจะต้องมีพระราชกฤษฎีกาเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งในข้อจำกัด

1.6) ด้านระบบสนับสนุน มีความ**ร่วมมือกับสำนักทะเบียน**ของกรมการปกครองในการจัดทำระบบสนับสนุนต่าง ๆ เช่น Application ระบบรับสมัครที่รองรับจำนวนผู้สมัครสี่หมื่นกว่าคนภายในระยะเวลา 5 วัน รวมถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาและประชาชน

2) คณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีการเตรียมการเลือกสมาชิกวุฒิสภาล่วงหน้าก่อนที่สมาชิกวุฒิสภาชุดเก่าจะครบวาระของอายุสภาในวันที่ 10 พฤษภาคม 2567

การดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ เนื่องจากเป็นการเลือกที่ครบวาระของอายุสภาในวันที่ 10 พฤษภาคม 2567 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีการเตรียมความพร้อมไว้เป็นการล่วงหน้า อาทิ จัดทำระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 และคู่มือการปฏิบัติงานต่าง ๆ เช่น คู่มือสำหรับผู้สมัคร คู่มือสำหรับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการประจำสถานที่เลือก เป็นต้น การจัดทำแผนการดำเนินงานการเลือกในแต่ละระดับ การจัดเตรียมงบประมาณค่าใช้จ่ายในการเลือกทั้งในส่วนของสำนักงานและของหน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ การเตรียมบุคลากรเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการเลือก เช่น คณะกรรมการการเลือกแต่ละระดับ ผู้อำนวยการการเลือกแต่ละระดับ รวมถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ในการช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือก เป็นต้น การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการเลือก เช่น คู่มือต่าง ๆ แบบพิมพ์ บัตรเลือก แบบขีดคะแนน เป็นต้น การจัดทำระบบบริหารจัดการการเลือกในการดำเนินการตั้งแต่การรับสมัคร การประกาศบัญชี รายชื่อ การจัดทำบัญชีรายชื่อ การจัดทำเอกสารแนะนำตัว การตรวจสอบคุณสมบัติลักษณะ ต้องห้าม รวมถึงการจัดทำแบบพิมพ์ที่เกี่ยวกับการเลือกจากระบบบริหารจัดการการเลือก โดยจะเห็นได้ว่าสำนักงานมีการเตรียมความพร้อมไว้เป็นอย่างดีในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจึงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

3) ความร่วมมือเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนกับสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

การจัดทำโปรแกรมและระบบสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่มีความเชี่ยวชาญมากพอในเรื่องของการจัดทำระบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบของการรับสมัคร การพัฒนาระบบหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ คือ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ซึ่งในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาได้มีการประสานความร่วมมือกับสำนักบริหารการทะเบียน โดยใช้ระยะเวลานานพอสมควรที่จะเกิดการให้ความร่วมมือที่จะพัฒนา เพราะมีความเสี่ยงในเรื่องของการผิดพลาด จึงทำให้เกิดการประสานงานในหลาย ๆ ครั้ง เพราะจะต้องกำหนดให้หน่วยงานที่พัฒนาเป็นผู้ปฏิบัติ เพราะหากสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้พัฒนาระบบแต่ผู้ปฏิบัติคือสำนักบริหารการทะเบียน ทั้ง 878 อำเภอ ที่จะต้อง เป็นผู้ปฏิบัติ ปัญหาที่ตามมาคือผู้ปฏิบัติกับผู้พัฒนาระบบเป็นคนละหน่วยงาน จึงเกิด**ข้อตกลงร่วมคือให้ผู้พัฒนาระบบกับผู้ปฏิบัติงานคือหน่วยงานเดียวกัน** ประกอบกับสำนักบริหารการทะเบียนมีความเชี่ยวชาญและมีผู้มีประสบการณ์ในการพัฒนาระบบแต่ปัญหาที่พบคือไม่เป็นไปตามกรอบของระยะเวลาในการปฏิบัติ รวมถึงการอบรมผู้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญ และการแก้ปัญหาของการปฏิบัติ ทำให้ระยะเวลาในการอบรมฝึกปฏิบัติล่วงเลยระยะเวลา

ที่กำหนด จึงคาบเกี่ยวกับช่วงเวลาของการประกาศรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงโปรแกรมที่พัฒนาไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ทำให้มีการปรับแก้ไขระบบอยู่หลายครั้ง จึงทำให้ระบบยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการทุกอย่างที่ตามมา ตั้งแต่การรับสมัคร การจัดทำประกาศไม่ว่าจะเป็นประกาศบัญชีรายชื่อหรือเอกสารแนะนำตัว ที่จะต้องประกาศบนเว็บไซต์ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดทำรายงานผลคะแนนต่าง ๆ ซึ่งจะถูกเชื่อมโยงกับโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นทั้งหมด จึงทำให้เกิดการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่าง ๆ พอสมควร

4) ความพร้อมในการตรวจสอบคุณสมบัติและคุณลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา

การตรวจสอบคุณสมบัติและคุณลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา โดยส่วนงานที่เกี่ยวข้องยังต้องใช้ระยะเวลาที่ค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นเรื่องที่เหนือการควบคุมเนื่องจากเป็นการประสานขอความร่วมมือการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน ทำให้มีการตรวจสอบจำนวนมาก รวมถึง**การมีลักษณะต้องห้ามหลายลักษณะ**ที่มีมากกว่า 26 ลักษณะ ซึ่งบางหน่วยงานตรวจสอบได้เพียงแค่ไม่กี่ลักษณะ รวมถึงหลายลักษณะที่มีการเชื่อมโยงกับศาลยุติธรรมค่อนข้างมาก ทำให้การพิจารณาตรวจสอบและส่งข้อมูลกลับมาต้องใช้เวลาและมีกระบวนการภายในของแต่ละหน่วยงานเอง เนื่องจากเมื่อหมดระยะเวลาการรับสมัครมีระยะเวลาเพียงแค่ 5 วันเท่านั้นที่จะต้องประกาศรายชื่อผู้สมัครและให้ผู้สมัครได้มีสิทธิคัดค้าน ทางสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงให้มี**การรับสมัครไปก่อนและลบชื่อออกทีหลัง** ซึ่งควรให้มีการจัดการปัญหาดังกล่าวได้ตั้งแต่แรกเริ่มกระบวน และให้สิ้นสุดที่ศาลฎีกาในการวินิจฉัยสิทธิของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา เพราะหากเจอคุณลักษณะต้องห้ามของหน่วยตรวจสอบ สามารถลบชื่อได้ทุกชั้นของการเลือกแต่ไม่ส่งผลดีต่อการเลือก เพราะการถูกลบชื่อควรถูกลบชื่อตั้งแต่กระบวนการแรกตั้งแต่ในชั้นของระดับอำเภอ เพราะจะตามมาในเรื่องของความชอบธรรม เพราะผู้สมัครที่ถูกลบชื่อเมื่อไปเลือกบุคคลอื่นจะมีความชอบธรรมหรือไม่ จึงมีความเชื่อมโยงกันทุกกระบวนการของการตรวจสอบ รวมถึงการอธิบายต่อสังคม

5) จำนวนผู้สมัครคือตัวแปรสำคัญในการเตรียมความพร้อม

จำนวนของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ถือเป็นปัจจัยสำคัญของการเตรียมความพร้อมทั้งในเรื่องของสถานที่การรับสมัครและกระบวนการเลือกในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะมีความ**แตกต่างกันตามบริบทและสภาพของพื้นที่**ด้วยจำนวนที่แตกต่างกันของผู้สมัคร รวมถึงการผูกโยงกับงบประมาณที่ใช้จ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการติดตั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในสถานที่เลือก ซึ่งเป็นความร่วมมือกับบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) โดยได้รับการประสานงานให้อำนวยความสะดวกในการติดตั้งอุปกรณ์ เพราะฉะนั้นจึงต้องมีความพร้อมในสถานที่ที่แน่ชัดในการจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ทำให้**จำนวนของผู้สมัครจึงเป็นตัวแปรสำคัญของสถานที่และวัสดุอุปกรณ์** แต่ในระดับจังหวัด ซึ่งแน่ชัดในเรื่องของจำนวนผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา จึงทำให้ในระดับจังหวัดไม่พบปัญหาเท่ากับในระดับอำเภอ อย่างไรก็ตาม ด้วย**ประชาชนต้องการมีส่วนร่วม** ทั้งในลักษณะของการตรวจสอบหรือติดตามการเลือก สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งจะ**เป็นโจทย์สำคัญของแต่ละพื้นที่**ที่จะทำให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยที่ไม่ขัดต่อกระบวนการเลือก เพราะตามกฎหมายไม่ได้ปิดกั้นรวมถึงไม่ได้เสียหายอะไรหากประชาชน

ต้องการสังเกตการณ์ ในทางกลับกันเป็นการสร้างการยอมรับของสังคมและประชาชนได้มากขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงเปิดโอกาสในเรื่องการมีส่วนร่วมและการสังเกตการณ์ของประชาชน

<u>สรุปได้ว่า</u> ภาพรวมคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีความพร้อมในทุกด้าน โดยได้เตรียมการวางแผน ออกระเบียบและประกาศ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ล่วงหน้ามาโดยตลอด แต่เนื่องจากเป็นการเลือกรูปแบบนี้ครั้งแรกของโลก จึงอาจมีปัญหาอุปสรรคที่คาดไม่ถึงทำให้ในวันเลือกระดับประเทศใช้ระยะเวลานานกว่าที่คาดการณ์ไว้ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการการเลือกตั้งมีการเตรียมความพร้อมที่จำเป็นต่อการเลือกสมาชิกวุฒิสภา **ตั้งแต่เริ่มกระบวนการเลือกจนสิ้นสุดกระบวนการเลือก** อาทิ ด้านกฎหมาย มีการออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการแนะนำตัวในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ด้านบุคลากร มีการอบรมเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย เจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และมีการแต่งตั้งผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด และความร่วมมือของหน่วยงานภายนอก มีความร่วมมือจากบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ที่ช่วยบันทึกวิดีโอคลิปการลงคะแนนเลือกสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่ระดับอำเภอจนถึงระดับประเทศ การดำเนินการแก่ผู้กระทำความผิด มีการอบรมผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทุกจังหวัด อบรมเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ดำเนินการสืบสวนและไต่สวน เพื่อดำเนินการไต่สวนอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม ในกรณีที่มีผู้กล่าวหาว่าการเลือกสมาชิกวุฒิสภา มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม แต่**ความพร้อมที่น้อยที่สุด** คือ ระบบโปรแกรมสนับสนุน และการคาดการณ์เรื่องระยะเวลาที่ใช้ในการเลือกระดับประเทศ เพราะเป็นการเลือกสมาชิกวุฒิสภาแบบเต็มรูปแบบครั้งแรก อย่างไรก็ตาม บางเหตุการณ์ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ล่วงหน้าได้ ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ระบบสนับสนุน สถานที่ รวมไปถึงงานด้านประชาสัมพันธ์ที่ไม่อาจเผยแพร่ให้ประชาชนทราบได้ทันท่วงที เนื่องจากมีระยะเวลาที่จำกัดเกินไป หากเผยแพร่ข่าวสารไปก่อนอาจเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายในภายหลัง ซึ่งใช้เวลามากกว่าที่คาดการณ์ไว้พอสมควร

4.2.3 กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ควรปรับปรุงเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ควรปรับปรุงเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

1) การออกระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นการแก้ปัญหาช่องว่างต่าง ๆ โดยในทางปฏิบัติคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ระบุไว้ หากมีการปรับแก้จึงเป็นเพียงบางประเด็นที่เกี่ยวข้องในทางปฏิบัติ มีรายละเอียดดังนี้

1.1) ควรเพิ่มระยะเวลาในการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ และกำหนดให้ประชาชนมีส่วนในการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร โดยใช้หลักการเดียวกับการเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รวมถึงเพิ่มเติมลักษณะ

ต้องห้ามกรณีการห้ามผู้สมัครที่เป็นพี่น้องกัน รวมถึงความไม่ชัดเจนในเรื่องของกรอบอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ วินิจฉัย หรือตีความประเด็นบางอย่าง เพราะหากมีการทุเลาการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จะทำให้กระบวนการเลือกหยุดชะงักระหว่างรอการพิจารณา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่ไม่ได้เป็นหรือไม่ได้เกี่ยวกับระบบบริหารจัดการ

1.2) การนำข้อสันนิษฐานว่ามีการสมยอมกันตามบทเฉพาะกาล (มาตรา 94 (7) มาตรา 95 (7) และ มาตรา 96 (4) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561) มาใช้กับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามบททั่วไป (มาตรา 40 41 และ 42) เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตอีกขั้นหนึ่ง เรื่องของการสมยอมไม่ว่าจะเป็นในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ซึ่งในบทเฉพาะกาลจะมีการกำหนดมาตรการในการป้องกันการสมยอม หากมีการสมยอมโดยดูจากผลคะแนนจะต้องมีการเลือกใหม่ ซึ่งจะเบ็ดเสร็จเด็ดขาดแต่ในบททั่วไปยังขาดในเรื่องประเด็นเหล่านี้

1.3) กำหนดให้หน่วยงานในการแนะนำตัวผู้สมัคร กฎหมายบางฉบับมีความสับสนและสร้างคำถามให้ผู้ปฏิบัติ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการแนะนำตัวของผู้สมัคร การตีความในเรื่องการแนะนำตัวกับผู้สมัครอื่น ซึ่งทำให้ต้องมีการแก้ระเบียบรวมถึงแนวทางปฏิบัติที่เร่งด่วน ควร**กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการแนะนำตัวของผู้สมัคร** รวมถึงกฎระเบียบในเรื่องของ**การกำหนดวิธีการเลือก** ซึ่งเป็นการกำหนดให้มีการเลือกไขว้ซึ่งเกิดปัญหาต่อการได้มาซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเขี่ยวชาญของกลุ่มนั้นจริงหรือไม่ ถ้าไม่มีการแทรกแซงหรือครอบงำของกลุ่มผลประโยชน์ ทั้งนี้ตามมาตรา 40 41 และ 42 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ว่าด้วยกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ มีจุดอ่อนสำคัญในการทำให้เกิดการเกณฑ์คนจำนวนมากมาลงรับสมัครสมาชิกวุฒิสภาเป็นกลุ่มก้อน เพื่อหวังผลการลงคะแนนเลือกในรอบแรก จนนำไปสู่ผลการเลือกไขว้ของทุกระดับ

1.4) ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระบวนการได้คะแนนไม่ครบหรือคะแนนเท่ากันควรจบที่กระบวนการเลือกครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 หรือครั้งที่ 4 ในส่วนที่คะแนนยังขาดอยู่ **ไม่ควรจบด้วยวิธีการจับสลาก** ซึ่งไม่เหมาะสมกับการเป็นตัวแทนในระดับชาติหรือระดับประเทศ กระบวนการจับฉลากควรเป็นเพียงแค่การจัดลำดับหรือจัดเรียงในกลุ่มเท่านั้น ไม่ควรเป็นวิธีในการตัดสินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ถึงแม้จะออกแบบบทบัญญัติไว้ดีอย่างไร แต่ด้วยเฉพาะบางกลุ่มหรือกลุ่มผลประโยชน์ หรือการแทรกแซงของกลุ่มการเมือง ต่างพยายามหาช่องทางที่จะแทรกแซง หรือการจัดตั้งของกลุ่มผลประโยชน์ หรือการพยายามหาช่องทางของกฎหมาย เพื่อให้ได้สมาชิกวุฒิสภาจำนวนมากที่สุดเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ในระบอบรัฐสภา ซึ่งในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาอาจเกิดขึ้นจริงแต่พยานหลักฐานไม่สามารถไปถึงได้ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการไต่สวนสืบสวนพอสมควร ทั้งนี้ตามมาตรา 28 29 และ 30 ว่าด้วยการใช้หน้าที่และอำนาจกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับประเทศ ยังมีจุดอ่อนที่สำคัญในการรักษาความสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งในกระบวนการการควบคุมการเลือก การนับคะแนน การรายงานผลการนับคะแนน เป็นต้น

2) กระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศที่ใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน

การปรับระเบียบต่าง ๆ เช่น ในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ ตามข้อ 28 กำหนดให้ในการดำเนินการลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน ให้แต่งตั้งคณะกรรมการประจำสถานที่เลือกประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการของแต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 7 คน และในข้อ 29 กำหนดว่าในการลงคะแนนเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน ให้ใช้กรรมการที่แต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ในสายตามกลุ่มที่ผู้สมัครของตนจับสลากได้ แต่ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศที่ผ่านมา พบว่าใช้ระยะเวลายาวนานหลายชั่วโมง ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ อาทิ (1) **คณะกรรมการประจำสถานที่เลือกเกิดความอ่อนล้า**เห็นควรปรับแก้ให้มีคณะกรรมการประจำสถานที่เลือกคนละชุดกันระหว่างการเลือกรอบแรกและการเลือกรอบที่สอง (2) เนื่องจากมีประธานกรรมการประจำสถานที่เลือกเพียง 1 คน ทำให้ในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็น**การควบคุมดูแลการดำเนินการเลือกไม่ทั่วถึง** (3) การลงนามในแบบพิมพ์ต่าง ๆ หากมีการเพิ่มประธานกรรมการประจำสถานที่เลือก เห็นควรเสนอปรับแก้ให้ผู้อำนวยการการเลือกมอบหมายให้ประธานกรรมการประจำสถานที่เลือกเป็นผู้ลงนามแทนผู้อำนวยการการเลือก (4) อาจกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกระดับประเทศมีสิทธิได้รับค่าเดินทาง (5) **การกำหนดจำนวนที่จะเลือกในระดับประเทศ** มีจำนวนมากเกินไปส่งผลต่อระยะเวลาในการดำเนินการในชั้นของการนับคะแนน ซึ่งในรอบแรก 1 คนลงคะแนนได้ 10 หมายเลข บัตรมี 40 ใบ ซึ่งจะถูกคูณด้วย 10 ทำให้ระยะเวลา 1 ชั่วโมงไม่สามารถแล้วเสร็จได้ เพราะการนับคะแนนต้องทำด้วยความระมัดระวัง

3) กระบวนการตรวจสอบความสัมพันธ์ของผู้สมัครกับคณะกรรมการในพื้นที่

การดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ตามมาตรา 24 กำหนดว่าผู้ทรงคุณวุฒิในเขตอำเภอซึ่งมิได้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและมิได้เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง หรือเป็นผู้สมัคร หรือมีบุพการี บุตร คู่สมรส หรือญาติ เป็นผู้สมัครในเขตอำเภอนั้น จะเห็นได้ว่าในการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอและระดับจังหวัด มีการแต่งตั้งภายใน 3 วันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ แต่เนื่องจากวันสมัครรับเลือกจะเกิดหลังจากวันแต่งตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอและระดับจังหวัด จึงทำให้**กระบวนการในการตรวจสอบความสัมพันธ์ของผู้สมัคร**เกิดขึ้นหลังจากแต่งตั้ง ซึ่งทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการในหลาย ๆ แห่ง เนื่องจากมีความผูกพันกับผู้สมัครตามข้อกฎหมายดังกล่าว ซึ่งหากมีการปรับบทบัญญัติในข้อกฎหมายส่วนนี้ออก จะทำให้การบริหารจัดการในเรื่องของบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

4) กระบวนการกำหนดกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้มีประสบการณ์ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ

การกำหนดอาชีพต่าง ๆ ของกลุ่มผู้มีประสบการณ์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ โดยการที่ตัวบท**กฎหมายไม่สามารถตีความได้อย่างชัดเจน** ทำให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะออกประกาศกำหนดลักษณะอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการกำหนดคุณลักษณะอื่น ๆ โดยใช้ระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 2 เดือนในการสอบถามไปยังส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชีพทั้ง 20 กลุ่ม มากกว่า 47 หน่วยงาน ซึ่งจะต้องทบทวนถึงกฎหมายและกฎ ก.พ. ต่าง ๆ ทำให้มีความยุ่งยากและซับซ้อนไม่ครอบคลุมและทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น **การไม่ยอมรับในตัวบุคคลของกลุ่มอาชีพนั้น ๆ หรือบุคคล**

ที่อยู่ต่างกลุ่ม หากมีการแก้ไขควรมีความชัดเจนในประเด็นข้อกฎหมาย อย่าให้เกิดการตีความในหลาย ๆ ประเด็น เพราะการทำงานและตีความของคณะกรรมการการเลือกตั้งมักเกิดผลกระทบ รวมถึงการวินิจฉัยขององค์กรอิสระ ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งขาดความน่าเชื่อถือ ขาดการยอมรับ ส่งผลให้เรื่องต่าง ๆ ต้องใช้ระยะเวลา ทำให้ประชาชนเกิดความสงสัยส่งผลให้การเลือกติดขัดในเรื่องของระยะเวลาอยู่บ่อยครั้ง เช่น การแนะนำตัวของผู้สมัคร สมาชิกวุฒิสภา ระเบียบของการแนะนำตัว เป็นต้น ด้วยบริบทของการออกระเบียบต้องอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมของผู้สมัคร แต่บางครั้งไม่สามารถตอบโจทย์การมีส่วนร่วมของประชาชนได้ ทั้งนี้ การให้ตัวเลือกผู้สมัครในการสมัครเลือกลงในแต่ละกลุ่มเป็นการเปิดโอกาสมากเกินไป ทำให้**ผู้สมัครเห็นช่องว่างในการลงสมัครของกลุ่มอาชีพ** ซึ่งอาจจะไม่ตรงตามความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ แต่เห็นโอกาสในการได้มาซึ่งคะแนนเสียงมากกว่า

<u>สรุปได้ว่า</u> การปรับปรุงระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มุ่งแก้ไขปัญหาและช่องว่างในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา แต่มีในบางประเด็นที่ควรปรับแก้ไขตัวบทกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง อาทิ เสนอให้ขยายระยะเวลาในการเลือกแต่ละระดับ เพิ่มข้อห้ามในการลงสมัครเพื่อความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตผ่านการใช้มาตรการตรวจสอบผลคะแนนอย่างเข้มงวด นอกจากนี้ ควรปรับบทบาทของหน่วยงานรัฐในการแนะนำตัวผู้สมัครและลดขั้นตอนให้กระชับเพื่อลดเวลาในการนับคะแนน รวมถึงปรับปรุงกฎหมายเพื่อความชัดเจนในการกำหนดกลุ่มอาชีพและคุณลักษณะของผู้สมัคร เพื่อให้กระบวนการเลือกมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากขึ้น ทั้งนี้ การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งนำมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 มาบังคับใช้สำหรับการออกระเบียบต่าง ๆ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งหรือกรณีที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 มีจุดอ่อนบางมาตราที่ไม่อาจทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

4.2.4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ**ปัญหาและอุปสรรค**ในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา มีรายละเอียดดังนี้

1) การตีความกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการใช้ระยะเวลาที่ยาวนานในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

ภาพรวมของปัญหาและอุปสรรค ส่วนใหญ่เป็น**ปัญหาเชิงปฏิบัติในระหว่างการเลือกสมาชิกวุฒิสภา** อาทิ (1) การตีความตัวบทกฎหมายหรือข้อปฏิบัติ สร้างความสุ่มเสี่ยงต่อผู้ปฏิบัติ ควรมีหน่วยงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ทำหน้าที่เป็นทีมทำงานเฉพาะหน้าและมีความรวดเร็ว ความไม่ชัดเจนของกฎหมายกรณีอำเภอที่มีผู้สมัครเพียงกลุ่มเดียว กรณีมีผู้สมัครที่เป็นพี่น้องกันสามารถสมัครได้ (2) กระบวนการเลือกที่กำหนดให้มี 2 รอบ และต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จในวันเลือก ทำให้ใช้เวลาในการเลือกนานเกินไป โดยเฉพาะระดับประเทศการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ควรจบภายใน 1 วัน เช่นเดียวกับการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ควรเลือกถึง 3 ครั้ง หรือ 3 วัน (3) การแก้ปัญหาของการลงข้อมูลอันเป็นเท็จ หรือการเชิญชวน

หรือสร้างความเข้าใจผิดให้กับผู้สมัครด้วยกัน หรือให้เกิดความเข้าใจผิดในคะแนนนิยม ควรจะเป็นวิธีการจัดการได้ง่ายและเป็นเรื่องเร่งด่วนของการเลือกสมาชิกวุฒิสภารูปแบบปัจจุบัน

2) การเลือกสมาชิกวุฒิสภามีปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการเลือกในแต่ละระดับ

2.1) การตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร โดยในการตรวจสอบมีทั้งการตรวจสอบจากหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และหน่วยงานตรวจสอบคุณสมบัติภายนอกอีกประมาณ 26 หน่วยงาน ซึ่งข้อมูลผู้สมัครหลังจากปิดการสมัครมีประมาณสี่หมื่นกว่ารายชื่อ ถึงแม้สำนักงานจะเตรียมระบบบริหารจัดการการเลือกในการดำเนินการตรวจสอบกับหน่วยงานภายนอกไว้ แต่เนื่องจากผู้สมัครมีจำนวนมาก ทำให้หน่วยงานบางหน่วยไม่สามารถตรวจสอบได้ทันภายในกำหนดระยะเวลา ทำให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอต้องประกาศรายชื่อก่อน ซึ่งเมื่อภายหลังจากการเลือกแต่ละระดับมีผลการตรวจสอบส่งกลับมา แล้วพบว่าผู้สมัครขาดคุณสมบัติ ทำให้เกิด**ปัญหาในการต้องดำเนินการลบชื่อ**ออกจากประกาศบัญชีรายชื่อ ผู้สมัครทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ รวมถึงระยะเวลาในการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามที่น้อยเกินไป และการ**ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม**ของผู้สมัคร รวมถึงการจำแนกกลุ่มไม่ชัดเจนเท่าที่ควรทำให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินการเลือก

2.2) การแนะนำตัวของผู้สมัครตามมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 เป็นบทบัญญัติที่คณะกรรมการการเลือกตั้งออกระเบียบว่าด้วยการแนะนำตัวในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ซึ่งกรณีดังกล่าวในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาลในปี 2561 มิได้บัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้ จึงทำให้ผู้สมัครไม่ได้ทำการศึกษาไว้เป็นการล่วงหน้า ทำให้**เกิดความสับสนของผู้สมัคร**ในการแนะนำตัวและการนำเอกสารแนะนำเข้าไปในสถานที่เลือก ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขปัญหาโดยออกแนวทางตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการแนะนำตัวในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 (ฉบับที่ 2) ทำให้ผู้สมัครมีความเข้าใจเกี่ยวกับการแนะนำตัวมายิ่งขึ้น รวมถึง**การกำหนดอายุผู้สมัครที่ไม่ต่ำกว่า 40 ปี** โดยกำหนดว่าต้องมีประสบการณ์ในกลุ่มนั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหากไม่ใช่ตำแหน่งระดับสูง จะทำให้ไม่มีผู้สนใจที่จะสมัครรับเลือก เนื่องจากผู้สมัครมองว่าอาจไม่ได้รับความสนใจเท่ากับอดีตผู้บริหารหรือข้าราชการระดับสูง อย่างไรก็ตาม **การตีความว่าเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ** มีความสับสนในบางประเด็นเพราะขึ้นอยู่กับแต่ละหน่วยงานที่จะเป็นตัวชี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะไม่วินิจฉัยไปในประเด็นเหล่านี้จนกว่าจะมีประเด็นที่ต้องพิจารณา เพราะผู้สมัครจะต้องรับรองตนเองก่อน ถือเป็นความรับผิดชอบเบื้องต้นของผู้สมัคร ทั้งนี้ การแนะนำตัวของผู้สมัครกฎหมายกำหนดไว้กว้าง ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องออกระเบียบ แนวทางการปฏิบัติตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้จนมี**เหตุให้เกิดการโต้แย้งต่อศาลปกครอง**

การแนะนำตัวของผู้สมัครด้วย สว. 3 ถือเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งเท่านั้น เพื่อให้ผู้สมัครได้แนะนำตัวอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันคือ 5-6 บรรทัดทุกคน ส่วนข้อมูลที่ปรากฏเป็นความรับผิดชอบของผู้สมัคร โดยแบบฟอร์ม สว.3 มาจากการพิมพ์ข้อมูลเข้าไปในระบบ รวมถึง

การให้หมายเลขลำดับประจำตัวของผู้สมัคร และการอำนวยความสะดวกของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทำให้มีข้อมูลสะท้อนว่า สว.3 เป็นข้อมูลที่ไม่เพียงพอในการตัดสินใจในการเลือกของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา แต่กฎหมายได้เปิดช่องให้ผู้สมัครได้แนะนำตัวมากกว่า สว.3 ซึ่งวิธีการจะแตกต่างกันไปตามแต่ผู้สมัคร แต่ สว.3 เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ใครก็ได้สามารถดูและตัดสินใจ แต่แนวทางปฏิบัติที่ไม่ให้มีการระบุเบอร์โทรศัพท์เพื่อป้องกันการทุจริตด้วยการโทรหรือติดต่อเพื่อบล็อกโหวต

สรุปได้ว่า การเลือกสมาชิกวุฒิสภามีปัญหาหลายประการที่กระทบต่อความเป็นธรรมและโปร่งใส หนึ่งในปัญหาหลักคือการตีความกฎหมายที่ไม่ชัดเจน ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ กระบวนการเลือกที่ต้องทำสองรอบในวันเดียวซึ่งใช้เวลานานเกินไป โดยเฉพาะกระบวนการเลือกไขว้ตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติ มีช่องทางให้เกิดการจัดตั้งเป็นกลุ่มก้อน รวมถึงปัญหาการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครที่ล่าช้า เนื่องจากจำนวนผู้สมัครมาก ทำให้เกิดความสับสนและไม่เป็นธรรม อีกทั้งการแนะนำตัวผู้สมัครที่มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบสามารถสร้างความสับสนให้กับผู้สมัคร ทั้งนี้ การปรับปรุงกระบวนการเหล่านี้ให้ชัดเจนและรวดเร็วจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ**ข้อเสนอแนะ**ในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา มีรายละเอียดดังนี้

1) แนวทางการแก้ปัญหาผู้สมัครไม่ตรงตามกลุ่มอาชีพ

การสมัครตรงกลุ่มหรือไม่เพียงใด ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 แบ่งกลุ่มผู้สมัครเป็นกลุ่มอาชีพ แต่ **“การแบ่งกลุ่มอาชีพ” กับ “การประกอบอาชีพ” แตกต่างกัน** ทำให้เกิดปัญหาเรื่องผู้สมัครสมัครประกอบอาชีพไม่ตรงกับกลุ่มที่ไปสมัคร การแก้ไขควรกำหนดความชัดเจนของกลุ่มอาชีพของผู้สมัคร ให้ชัดเจนว่าอาชีพใดควรให้ลงสมัครกลุ่มใด เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่สามารถออกระเบียบเรื่องกลุ่มอาชีพบังคับเกินไปกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561

2) แนวทางการแนะนำตัวของผู้สมัคร

การแนะนำตัวของผู้สมัครตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 กำหนดให้ผู้สมัครแนะนำตัวได้ตามวิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ซึ่งเป็น**ปัญหาในการกำหนดว่าขอบเขตการแนะนำตัว**ที่จะเหมาะสมว่าควรแนะนำตัวได้เพียงใด การแก้ไข การแนะนำตัวต้องมีข้อมูลที่ให้ผู้สมัครทราบว่าผู้สมัครคนอื่นมีความรู้ ความสามารถ และประวัติการทำงาน อย่างไรต้องไม่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องไม่ทำให้เกิดประเด็นสุ่มเสี่ยงต่อการฝ่าฝืนกฎหมาย เช่น การแนะนำตัวที่ใช้ข้อความหลอกลวงผู้สมัครอื่น

3) การขอคะแนนเสียงจากผู้สมัครด้วยกันเอง และคะแนนของบัตรเสีย

การขอคะแนน หรือการแลกคะแนนทำได้หรือไม่เพียงใด ซึ่งต้องมีความชัดเจนของบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อจะได้ไม่ต้องเกิดการตีความ และความเข้าใจที่ไม่ซับซ้อนเกินไป รวมถึงข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับบัตรที่ไม่ได้เลือกผู้สมัครผู้ใดซึ่ง**ถือเป็นบัตรเสีย** การแก้ไข ควรมีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องนี้ให้ชัดเจนเพื่อมิให้

กระทบกับการเลือกของผู้สมัคร กรณีการเลือกในระดับประเทศ หากได้ไม่ครบ 5 คนในแต่ละกลุ่ม ควรมีระบุไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนเพื่อที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะได้ไม่ต้องออกระเบียบเช่นนี้

4) การเลือกสมาชิกวุฒิสภาควรอยู่บนฐานของความบริสุทธิ์ใจของผู้สมัคร

รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ผ่านมามีการเลือกที่หลากหลายรูปแบบ เช่น รูปแบบการเลือกตั้ง มักหนีไม่พ้นการเป็นตัวแทนของกลุ่มการเมือง หรือเครือญาติ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องของพรรคการเมือง ส่งผลให้เกิดสภาสามีภรรยา สภาพี่น้อง สภาพ่อแม่ลูก แต่การเลือกแบบกลุ่มอาชีพหากเป็นความบริสุทธิ์ใจของผู้สมัครตามเจตนารมณ์ของการออกแบบ จะได้ตัวแทนที่เป็นของกลุ่มอาชีพขาดการครอบงำของพรรคการเมืองในอนาคต อาจมีการรวมกลุ่มอาชีพตาม 20 กลุ่มที่ระบุไว้และเป็นการจัดตั้งสมาคมหรือเครือข่ายอาชีพนั้น ๆ และส่งตัวแทนเข้ามารับสมัคร โดยรูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นผู้สมัครได้ง่ายมากที่สุด เมื่อเทียบกับการสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งหากมองว่าเป็นการปิดกั้นประชาชนหรือไม่ จะได้คำตอบว่าการเลือกสมาชิกวุฒิสภารูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสให้กับประชาชนมากที่สุดเท่าที่เคยมีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

<u>สรุปได้ว่า</u> กระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกพบปัญหาหลายด้านที่ต้องได้รับการแก้ไข หนึ่งในปัญหาคือการสมัครที่ไม่ตรงกับกลุ่มอาชีพ ซึ่งเกิดจากความไม่ชัดเจนในการแบ่งกลุ่มอาชีพตามกฎหมาย ส่งผลให้ผู้สมัครบางกลุ่มสมัครในกลุ่มที่ไม่สอดคล้องกับอาชีพของตน การแก้ไขควรกำหนดกลุ่มอาชีพให้ชัดเจนและ ตรงกับการประกอบอาชีพจริง อีกประเด็นหนึ่งคือการแนะนำตัวของผู้สมัคร ซึ่งต้องทำอย่างเป็นธรรมและไม่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิของผู้อื่น โดยควรมีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนเพื่อป้องกันการหลอกลวงหรือการเข้าใจผิด นอกจากนี้ การขอคะแนนเสียงและการจัดการบัตรเสียเป็นอีกเรื่องที่ต้องการความชัดเจนจากกฎหมาย เพื่อป้องกันความซับซ้อนในการตีความและส่งผลกระทบต่อการเลือกสมาชิกวุฒิสภา สุดท้ายการเลือกสมาชิกวุฒิสภาควรอยู่บนหลักการของความบริสุทธิ์ใจ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งตัวแทนจากกลุ่มอาชีพของตน โดยไม่ถูกครอบงำจากพรรคการเมือง การรวมกลุ่มอาชีพและจัดตั้งเครือข่ายเพื่อส่งตัวแทนเข้ามาสมัคร จะช่วยให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปอย่างโปร่งใสและยุติธรรมมากขึ้น โดยควรปรับแก้รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ให้เหมาะสมและแก้ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินการเลือกได้

4.2.5 รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต มีรายละเอียดดังนี้

1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่และอำนาจตามที่กฎหมายได้กำหนดในการบังคับใช้กฎหมายให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภา หากจะระบุรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ควรเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

มุมมองของผู้ปฏิบัติ กฎหมายมีการระบุไว้อย่างไร คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงผู้ปฏิบัติต้องปฏิบัติตามกฎหมายระบุ ซึ่งในอนาคตไม่อาจรับรู้ได้ว่าจะมีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงอย่างไรต่อการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ควรมี**การรับฟังเสียงของประชาชนว่าต้องการรูปแบบใด** ทั้งนี้

หากจะให้ประชาชนเป็นผู้เลือกทั้งหมดไม่สามารถตอบได้ว่า จะได้ สมาชิกวุฒิสภา ที่เป็นตัวแทนของการทำงานตามข้อกฎหมายได้อย่างแท้จริง เพราะบทบาทหน้าที่แตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากมีการใช้รูปแบบเดียวกันกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ หากจะมีการแก้ไขกฎหมาย ควรนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ พุทธศักราช 2550 มาใช้ในการปรับแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในคราวต่อไป

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งหน้า จะเป็นรูปแบบใดไม่สามารถคาดการณ์ได้ โดยต้องคำนึงว่าจะแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ผ่านมาได้อย่างไร เพราะในแต่ละรูปแบบมีข้อดีแตกต่างกันไป การออกแบบในแต่ละรูปแบบมีจุดเด่นในแต่ละรูปแบบ หากมองในมุมของการเลือกตัวแทนของกลุ่มอาชีพ จะมีจุดเด่นที่ดีคือการได้มาซึ่งการเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพ แต่เพียงต้องให้ความสำคัญกับการได้มาซึ่งการเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพให้มากขึ้น รวมถึงการได้มาเป็นการได้มาที่ศักยภาพของตัวบุคคลเองหรือความรู้ความสามารถของตัวบุคคลที่แท้จริง ดังนั้น**ทุกรูปแบบมีข้อดีแต่อยู่ที่กระบวนการและการดำเนินงานมากกว่า** ต้องหาวิธีการและกระบวนการให้สอดคล้องกับแต่ละรูปแบบให้มากขึ้น โดยหากมีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจากกลุ่มอาชีพในอนาคต ต้องดูผลลัพธ์การทำงานหรือดูกระบวนการทำงานของรอบปัจจุบันว่าสามารถตอบโจทย์ของการเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้จริงหรือไม่

2) การเลือกสมาชิกวุฒิสภาทุกรูปแบบมีเอกลักษณ์เฉพาะและแตกต่างกันไป

หากพิจารณารูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภารูปแบบต่าง ๆ จะมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันไป **รูปแบบหนึ่งจะได้สมาชิกวุฒิสภาแบบหนึ่ง อีกรูปแบบหนึ่งจะได้สมาชิกวุฒิสภาอีกแบบหนึ่ง** แต่หากยังคงใช้รูปแบบการเลือกตัวแทนของกลุ่มอาชีพ จำเป็นต้องให้เป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพนั้นจริง ๆ อาจมาจากตัวแทนขององค์กรอาชีพ การรวมกลุ่ม หรือเครือข่ายอาชีพนั้น ๆ และให้เป็นความรับผิดชอบของกลุ่มอาชีพเอง แต่หากเป็นรูปแบบของการสรรหาก็จะได้คนเฉพาะกลุ่ม หรือคนที่มีความสนิทกับผู้สรรหา หรือให้เป็นการเลือกของประชาชนก็จะเป็นตัวแทนของกลุ่มพรรคการเมืองหรือถูกครอบงำโดยกลุ่มการเมืองที่ไม่ต่างจากการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่รูปแบบปัจจุบันถือว่าเป็นการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่มีการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ โดยการมีส่วนร่วมนั้นประชาชนมีส่วนร่วมได้หลายรูปแบบ ทั้งในการลงรับสมัครเลือก หรืออื่น ๆ ที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย

หากให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่กำหนดให้<u>ปวงชนชาวไทยมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระ</u> โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมของประเทศเป็นสำคัญ จึงเห็นว่าให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตควรเป็นการเลือกโดยประชาชน โดยอาจจะทำการศึกษาจากการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในครั้งที่ผ่านมาซึ่งเอาข้อดีของแต่ละรูปแบบมาปรับให้เหมาะสมต่อการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทย

3) รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาแต่ละรูปแบบจำเป็นต้องถอดบทเรียนเพื่อหาจุดเหมาะสม

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งหน้าจะเป็นแบบใดก็ได้ แต่ควรเป็นแบบที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด เพราะหากศึกษาวิวัฒนาการการเลือก/การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่มีสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกจะพบว่ารูปแบบ**วิธีการที่ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเปลี่ยนมาหลายครั้ง** เริ่มจากการแต่งตั้ง ต่อมาเปลี่ยนเป็น

การเลือกตั้งโดยตรง ต่อมาเปลี่ยนเป็นการเลือกตั้งโดยตรงผสมการสรรหา จนมาถึงรูปแบบปัจจุบันเปลี่ยนเป็นการเลือกกันเองของผู้สมัคร ซึ่ง**ทุกรูปแบบมีข้อดีข้อเสียต่างกัน** เช่น การเลือกตั้งโดยตรงอาจถูกมองว่าอิงฐานเสียงทางการเมืองในพื้นที่ การแต่งตั้งหรือการสรรหาอาจถูกมองว่าเป็นการไม่ยึดโยงกับประชาชน

อย่างไรก็ตาม หากศึกษาเชิงลึกจะเห็นแนวโน้มของรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และหากพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 107 จะมีการใช้คำว่า **“เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยระดับประเทศ”** <u>การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา</u> ไม่ว่าในอนาคตการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาจะเปลี่ยนวิธีการหรือเปลี่ยนรูปแบบใด แต่**ควรสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด** ส่วนรูปแบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นเพียงการเริ่มต้นของการเลือกสมาชิกวุฒิสภาแบบเต็มรูปแบบครั้งแรก สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกเพิ่งเริ่มปฏิบัติหน้าที่ จึงควรดูผลการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาว่าสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนปวงชน ชาวไทยในระดับประเทศตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้มากน้อยเพียงใด แต่มีการคาดการณ์ว่ารูปการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตจะมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุดไม่ว่าจะมีการกำหนดวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาโดยใช้รูปแบบใด **หากประชาชนทุกคนตระหนักในหน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 50 จะส่งผลดีต่อการเลือกในทุกระบบ**

<u>สรุปได้ว่า</u> คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ควบคุมการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามกฎหมาย ขณะที่รูปแบบการเลือกอาจมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งควรคำนึงถึงบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาที่แตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รูปแบบการเลือกแต่ละรูปแบบมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นสิ่งสำคัญ โดยควรให้ความสำคัญกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สิ่งสำคัญคือคณะกรรมการการเลือกตั้งถือเป็นกรรมการในสนามการเลือกตั้งที่มีหน้าที่และอำนาจควบคุมการเลือกทุกระดับการเลือก รวมถึงการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริต เที่ยงธรรม และชอบด้วยกฎหมาย

บทที่ 5

ระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ของประเทศไทยและต่างประเทศ

ผลการวิจัยส่วนนี้ เป็นผลการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยและต่างประเทศ ประกอบด้วย

5.1 ความเป็นมาและความสำคัญของสมาชิกวุฒิสภา

5.2 การได้มาซึ่งวุฒิสภาตามกฎหมายไทย

5.3 การได้มาซึ่งวุฒิสภาตามกฎหมายต่างประเทศ

โดยมีรายละเอียดดังนี้

การปกครองระบอบประชาธิปไตย (Democratic Governance) เป็นระบอบการปกครองที่ได้รับการยอมรับทั่วไปในโลกปัจจุบัน ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการมีส่วนร่วมหรือมีอำนาจตัดสินใจทางการเมืองผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียงลงประชามติ การออกกฎหมาย หรือการชุมนุม เป็นต้น การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1) หลักความมีอิสระเสรี เห็นหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยที่รับรองให้ประชาชนผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐมีเสรีภาพในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ตามความเชื่อของตนเอง เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออกถึงการสนับสนุนหรือการไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาล

2) หลักการเลือกตั้งและการแลกเปลี่ยนอำนาจ หมายถึง การที่ประชาชนมีสิทธิในการเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาหรือรัฐบาล โดยมีวาระหรือมีระบบการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนอำนาจที่สมดุลและเป็นธรรม

3) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เนื่องด้วยการเกิดขึ้นของระบอบประชาธิปไตยมีเป้าหมายหรือเจตนารมณ์ที่มุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จากการใช้อำนาจแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาด เพื่อให้ประชาชนอยู่ร่วมกันโดยสงบสุข

4) หลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ในระบอบประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีความโปร่งใสและเปิดเผย เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการตรวจสอบ หรือสามารถใช้อำนาจตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

ปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นมีหลายรูปแบบ โดยแต่ละประเทศมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปในตามแต่กฎหมายของประเทศนั้น ๆ จะกำหนด ซึ่งไม่มีรูปแบบหรือระบอบไหนที่ถูกต้องโดยสิ้นเชิง สำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายมากที่สุด คือ ระบอบประชาธิปไตย

โดยผู้แทน หรือประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน (Representative Democracy) หรือที่เรียกกันว่า ประชาธิปไตยทางอ้อม (Indirect Democracy) หมายถึง การปกครองที่อำนาจอธิปไตยของประชาชนถูกใช้โดยผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งและมอบหมายให้ทำหน้าที่ภายใต้ความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของประชาชนผู้เลือกตั้ง (Nadia Urbinati, 2006) หรือการปกครองที่ประชาชนได้เลือกผู้แทนของตนไปทำหน้าที่หรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง เช่น การเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น ประเทศเหล่านี้จะใช้ระบบรัฐสภาในการตัดสินใจหรือกำหนดนโยบายต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกรัฐสภาอาจมีองค์ประกอบเดียวหรือสององค์ประกอบได้ ตัวอย่างเช่น ประเทศสวีเดน ประเทศเดนมาร์ค หรือประเทศสิงคโปร์ เป็นประเทศที่มีสภาเดียว ต่างจากประเทศอังกฤษ ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศญี่ปุ่น หรือประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศที่มี 2 สภา หรือสภาคู่ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา) โดยประเทศที่มีสภาคู่จะมีที่มาของวุฒิสภาที่แตกต่างกัน บางประเทศกำหนดให้วุฒิสภามีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน หรือมาจากการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา ซึ่งรัฐสภาเหล่านี้จะมีบทบาทสำคัญในการตรากฎหมาย การตรวจสอบการดำเนินการของรัฐบาล และเป็นผู้กำกับดูแลระบอบประชาธิปไตยแทนประชาชน

5.1 ความเป็นมาและความสำคัญของสมาชิกวุฒิสภา

การปรากฏตัวขึ้นของสมาชิกวุฒิสภาถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบ 2 สภา ในประเทศอังกฤษ เนื่องจากระบบรัฐบาลในประเทศอังกฤษเป็นระบบรัฐสภา กล่าวคือ รัฐบาลหรือฝ่ายบริหารมีที่มาจากสภาผู้แทนราษฎร หรือสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เลือกฝ่ายบริหารนั่นเอง ดังนั้น หากรัฐบาลสามารถครอบงำรัฐสภาได้ก็จะเกิดการใช้อำนาจแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาด หรือที่เรียกกันว่า “เผด็จการรัฐสภา” (Parliamentary Dictatorship) แต่หากมี “วุฒิสภา” หรือสภาสูงด้วยแล้ว วุฒิสภาสามารถทำหน้าที่ในการถ่วงดุลอำนาจในรัฐสภาได้ ทั้งนี้ เพื่อการป้องกันการเกิดเผด็จการในรัฐสภา ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการกำหนดให้ประเทศที่ใช้ระบบรัฐสภาแบบ 2 สภา มีองค์ประกอบที่ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เพื่อทำหน้าที่นิติบัญญัติ โดยสมาชิกวุฒิสภาอาจมีที่มาและคุณสมบัติที่แตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ เช่น การกำหนดให้วุฒิสภามีความรู้ด้านกฎหมาย หรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักกำหนดให้มีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ในทางพื้นที่ เพื่อทำหน้าที่ในฐานะตัวแทนของประชาชน ฉะนั้น วุฒิสภาจึงได้ชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “สภาสูง” ในการทำหน้าที่เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยสามารถดำเนินไปได้อย่างมีระเบียบ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้

นอกจากนี้ การกำหนดที่มาหรือคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาให้มีความแตกต่างจากการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น ความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน หรือประสบการณ์ทำงาน หรือต้องไม่มีความเกี่ยวข้องทางการเมือง หรือความเป็นตัวแทนของแต่ละพื้นที่หรือกลุ่มอาชีพ นั้น เกิดจากเจตนารมณ์ที่ต้องการให้สมาชิกวุฒิสภามีอิสระปราศจากการครอบงำจากฝ่ายการเมือง หรือต้องการบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการพิจารณาร่างกฎหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์และเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทั้งยังเป็นการตรวจสอบการทำหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร และความรอบคอบในการพิจารณา

กฎหมายโดยผู้ที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์ ประกอบกับการกำหนดวิธีการได้มาซึ่งวุฒิสภาที่มีความแตกต่างจากสภาผู้แทนราษฎรนั้น ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากกว่าการใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งในการเลือกตัวแทนของประชาชน ตัวอย่างเช่น ประเทศที่เป็นสหพันธรัฐส่วนใหญ่มักนิยมใช้ระบบสองสภา เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองประเทศอย่างเท่าเทียม อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้สภาที่หนึ่ง (สภาผู้แทนราษฎร) มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในแต่ละมลรัฐตามสัดส่วนประชากร เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีนี้อาจส่งผลให้แต่ละมลรัฐซึ่งมีจำนวนประชากรไม่เท่ากันจะมีตัวแทนจากแต่ละมลรัฐมากน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรของมลรัฐนั้น ๆ ส่วนสภาที่สอง (วุฒิสภา) มีที่มาจากการถ่วงดุลอำนาจเพื่อไม่ต้องการให้มลรัฐขนาดเล็กที่มีประชากรจำนวนน้อยกว่าเกิดความเสียเปรียบ จึงกำหนดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นตัวแทนของมลรัฐทุกมลรัฐในจำนวนที่เท่ากัน เพื่อให้วุฒิสภาเป็นตัวแทนของแต่ละท้องถิ่นอย่างแท้จริง

5.2 การได้มาซึ่งวุฒิสภาตามกฎหมายไทย

สำหรับประเทศไทยมีวุฒิสภาเกิดขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีชื่อเรียกว่า “สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน” หรือ “สภาที่ปฤกษาราชการแผ่นดิน” (Council of State) เป็นสภาที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้แต่งตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2417 ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นผู้มีบรรดาศักดิ์ชั้นพระยาจำนวน 12 คน มีหน้าที่ถวายคำปรึกษาและความคิดเห็นต่าง ๆ ในด้านนิติบัญญัติ ดังพระบรมราชโองการให้มี *“ประกาศว่าด้วยตั้งเคาน์ซิลแลพระราชบัญญัติ”* ซึ่งมีพระราชดำริบางตอน ดังนี้

“...ตั้งแต่เสด็จบรมราชาภิเศกเถลิงถวัลยราชสมบัติ ตั้งพระราชหฤไทยจะดำรงค์รักษาพระนครขอบขันธสีมา ทั้งพระบรมวงษานุวงษ ข้าราชการแลราษฎรให้ถาวรวัฒนายิ่งขึ้นไป จึงได้ทรงพระราชอุสาหเสด็จพระราชดำเนินทางทเล ฝ่าคลื่นฝืนลมไปประพาศเมืองต่างประเทศ เพราะจะได้ทรงทอดพระเนตรบ้านเมืองแลการธรรมเนียมต่าง ๆ สิ่งใดดีจะได้เป่นแบบอย่างแก่บ้านเมืองสยามต่อไป... ครั้งนี้ทรงพระราชดำริห์เหนว่าราชการผลประโยชน์บ้านเมืองสิ่งใดที่จะเกิดขึ้น แลการที่ยังรกร้างมาแต่เดิมมากนั้น ถ้าจะทรงจัดการแต่พระองค์เดียว ก็จะไม่ใคร่สำเร็จไปได้ ถ้ามีผู้ที่ช่วยกันคิดหลายปัญญาแล้ว การซึ่งรกร้างมาแต่เดิม ก็จะได้ปลดเปลื้องไปได้ทีละน้อย ๆ ความดีความเจริญก็คงจะบังเกิดแก่บ้านเมือง จึงได้ทรงจัดสันข้าทูลละอองธุลีพระบาทซึ่งมีสติปัญญา โปรดเกล้าตั้งไว้เป็นที่ปฤกษาแห่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว...” (ธโสธร ตู้ทองคำ, 2549) และเมื่อข้อราชการใดที่ประชุมสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินมีมติเห็นชอบก็ให้ออกเป็นกฎหมายบังคับใช้ต่อไป

ภายหลังการเปลี่ยนการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยการประกาศพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 (พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475) เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทย เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งในมาตรา 1 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติว่า *“อำนาจสูงสุดของประเทศนั้นเป็นของราษฎรทั้งหลาย”* และกำหนดให้มีผู้ใช้อำนาจแทนราษฎร คือ กษัตริย์ สภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการราษฎร และศาล ดังนั้น รัฐสภาในยุคแรกจึงประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น

และในเวลาต่อมาประเทศไทยจึงได้มีการกำหนดให้มีวุฒิสภาเป็นส่วนหนึ่งในองค์กรที่มีบทบาทและความสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีรายละเอียดเป็นมาและวิวัฒนาการของวุฒิสภาในแต่ละช่วงเวลา ฉะนั้น การศึกษาถึงรูปแบบหรือวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทยนั้น จำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ และผลที่เกิดขึ้นจากการทำหน้าที่ของวุฒิสภาตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในประเทศไทยต่อไป

5.2.1 ก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

1) ประวัติความเป็นมา

ระบบรัฐสภาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยนั้น มีจุดเริ่มต้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้วยเหตุผลที่คณะราษฎร์ได้อ้างถึงในการปฏิวัติ ปี พ.ศ. 2475 ว่าประชาชนชาวไทยมีความต้องการที่จะเป็นอิสระจากการครอบงำ และครอบครองทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจตะวันตก เนื่องจากในขณะนั้นอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจได้แผ่ไปทั่วโลก ซึ่งประเทศไทยต้องเผชิญกับภยันตรายจากการคุกคามดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับตัวในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยในยุคสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เกิดเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญยิ่งของสังคมไทย ทั้งในเรื่องทางสังคม วัฒนธรรม และกฎหมาย อาทิ การเลิกทาส การจัดการศึกษา เพื่อสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถทัดเทียมชาวต่างประเทศ และเป็นกำลังในการพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างบุคลากรและโครงสร้างระบบราชการ คือ การปรับปรุงหน่วยงานราชการจากระบบเวียง วัง คลัง นา ให้เป็นระบบการบริหารราชการส่วนกลาง มีกระทรวงที่ทำงานเฉพาะด้าน จำนวน 12 กระทรวง ได้แก่กระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงธรรมการ เป็นต้น

นอกจากนี้ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ยังทรงจัดตั้งสภาที่ปรึกษาส่วนพระองค์ (Privy Council) หรือคณะองคมนตรี เพื่อทำหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และมีการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน (Council of State) (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2537) มีหน้าที่ถวายคำปรึกษาและความคิดเห็นต่าง ๆ ในด้านนิติบัญญัติ และเมื่อมีข้อราชการใดที่ประชุมสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินมีมติเห็นชอบก็ให้ออกเป็นกฎหมายบังคับใช้ต่อไป ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยุบเลิกสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติรัฐมนตรี ร.ศ.113 ขึ้นในปี พ.ศ. 2437 เพื่อจัดตั้งรัฐมนตรีสภาให้มีหน้าที่ถวายคำปรึกษาเกี่ยวกับการออกแบบและการแก้ไขกฎหมายเก่าและคิดทำกฎหมายใหม่แทนสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เห็นได้ว่าการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงนำเอาสภาที่ปรึกษาส่วนพระองค์ และระบบสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เข้ามาในระบบการปกครองไทย จึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างระบบคณะรัฐมนตรี และระบบ

รัฐสภาเช่นเดียวกับรัฐสภา (Parliament) ของอังกฤษก็มีวิวัฒนาการมาจากการแต่งตั้งสภาที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ที่ประกอบด้วยขุนนางและพระระดับขั้นราชาคณะ และได้มีการเพิ่มเติมผู้แทนสามัญชนเข้ามาในเวลาต่อมา

1.1) การได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475

ภายหลังการปฏิวัติโดยคณะราษฎร เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 และมีการประกาศพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2475 โดยมาตรา 1 กำหนดให้อำนาจสูงสุดของประเทศนั้นเป็นของราษฎรทั้งหลาย และมาตรา 2 กำหนดให้มีผู้ใช้อำนาจแทนราษฎร คือ กษัตริย์ สภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการราษฎร และศาล และมาตรา 8 กำหนดสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจนิติบัญญัติทำหน้าที่ในการตราพระราชบัญญัติ โดยมาตรา 9 กำหนดสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในการดูแลควบคุมกิจการของประเทศ และอำนาจถอดถอนกรรมการราษฎรหรือพนักงานรัฐบาลได้ และตามมาตรา 10สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นมีที่มาแบ่งออกเป็นช่วงระยะเวลา ดังนี้ (พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475)

สมัยที่ 1 ช่วงเวลานับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้มีผลบังคับ (วันที่ 27 มิถุนายน 2475) จนถึงวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 2 จะเข้ารับตำแหน่ง กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีที่มาจากการแต่งตั้งของคณะราษฎร (ซึ่งมีคณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารเป็นผู้ใช้อำนาจ) จำนวน 70 คน ฉะนั้น ในช่วงเวลานี้จึงถือว่าเป็นช่วงเวลาที่มีแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการแต่งตั้ง ไม่ปรากฏการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาแต่อย่างใด

สมัยที่ 2 ภายในเวลา 6 เดือนหรือจนกว่าการจัดการประเทศเป็นปกติเรียบร้อย รัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยบุคคล 2 ประเภท และปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน คือ

- ประเภทที่ 1 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน จังหวัดละ 1 คน โดยจังหวัดใดมีประชากรเกินกว่า 100,000 คน ให้จังหวัดนั้นสามารถเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นได้อีก 1 คน ทุก ๆ จำนวนประชากร 100,000 คน และเศษของ 100,000 ถ้าเกินกว่าครึ่งให้นับเพิ่มขึ้นอีก 1 คน

- ประเภทที่ 2 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสมัยที่ 1 จำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ 1 โดยมีเงื่อนไขว่าถ้าจำนวนสมาชิกประเภทที่ 2 ในขณะนั้นมีจำนวนมากกว่าสมาชิกประเภทที่ 1 ให้สมาชิกประเภทที่ 2 เลือกกันเองว่าผู้ใดจะเป็นสมาชิกอยู่ต่อไป แต่หากสมาชิกประเภทที่ 2 มีจำนวนน้อยกว่าสมาชิกประเภทที่ 1 สมาชิกประเภทที่ 2 เลือกบุคคลใด ๆ เข้ามาจนครบจำนวน

อย่างไรก็ตาม ในสมัยที่ 2 นี้มีข้อสังเกตว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดให้มีสมาชิกรัฐสภาประเภทเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎรโดยให้มีที่มาจาก 2 รูปแบบเท่านั้น

สมัยที่ 3 ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติว่า *“เมื่อจำนวนราษฎรทั่วพระราชอาณาเขตต์ได้สอบไล่วิชาปถมศึกษาได้เป็นจำนวนเกินกว่าครึ่ง และอย่างช้าต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันใช้ธรรมนูญนี้ สมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเป็นผู้ที่ราษฎรได้เลือกตั้งขึ้นเองทั้งสิ้น สมาชิกประเภทที่ 2 เป็นอันไม่มีอีกต่อไป”*

1.2) การได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

ต่อมาเมื่อมีประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรฉบับแรก ในวันที่ 10 ธันวาคม 2475 ซึ่งได้กำหนดรูปแบบการปกครองแบบรัฐสภาเป็นรูปแบบสภาเดี่ยวหรือสภาเดียว (Uni-Cameral Parliament) โดยมาตรา 16 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งขึ้น แต่ในหมวด 7 การใช้รัฐธรรมนูญและบทเฉพาะกาล มาตรา 65 บัญญัติว่า *“เมื่อราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ยังมีการศึกษาไม่จบประถมศึกษาสามัญมากกว่ากึ่งจำนวนทั้งหมดและอย่างช้าต้องไม่เกินกว่าสิบปี นับแต่วันใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภทมีจำนวนเท่ากัน...”* (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475) กล่าวคือ สมาชิกประเภทที่ 1 ได้แก่ ผู้ที่ราษฎรเลือกตั้ง และสมาชิกประเภทที่ 2 ได้แก่ ผู้ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างเวลาที่ใช้บทบัญญัติเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทแต่งตั้งนี้ส่วนใหญ่คือคณะราษฎร์ นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2483 ได้มีการประกาศรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช 2483 โดยมีสาระสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท จากเวลา 10 ปี เป็น 20 ปี และเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้เหลือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งประเภทเดียว

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ยังไม่มีการกำหนดให้มีสมาชิกสภาประเภทวุฒิสภามีเพียงการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น

2) วิธีการได้มาซึ่งวุฒิสภา

2.1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489

ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่กำหนดให้รัฐสภาของไทยมีสภาที่สองเกิดขึ้น กล่าวคือ ตามมาตรา 17 ได้มีการกำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยสองสภา ได้แก่ สมาชิกพฤฒสภา และสมาชิกสภาผู้แทน จึงถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่กำหนดให้รัฐสภาเปลี่ยนรูปแบบจาก “สภาเดี่ยว” ที่มีเพียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้กลายเป็น “สภาคู่” ที่มีทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489)

รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภา ไว้ว่าต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างน้อยต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ และมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปีหรือเคยดำรงตำแหน่งทางราชการมาแล้วไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากอง หรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว โดยสมาชิกภาพ

แห่งพฤฒสภา มีกำหนดเวลาคราวละ 6 ปี ซึ่งในวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนด 3 ปี ให้มีการเปลี่ยนสมาชิกกึ่งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก แต่ผู้ที่ออกไปมีสิทธิได้รับเลือกตั้งกลับเข้ามาอีก

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้กำหนดบทเฉพาะกาลเกี่ยวกับพฤฒสภาไว้ในมาตรา 90 ความว่า *"ในวาระเริ่มแรก พฤฒสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งองค์การเลือกสมาชิกพฤฒสภาเป็นผู้เลือกตั้งภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ใช้รัฐธรรมนูญนี้"* ซึ่งองค์การเลือกสมาชิกพฤฒสภาประกอบด้วยผู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนอยู่ในวันสุดท้ายก่อนใช้รัฐธรรมนูญนี้ (ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2489) ในขณะเดียวกันได้มีการประกาศวิธีการเลือกสมาชิกพฤฒสภาตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 เพื่อกำหนดวิธีการเลือกสมาชิกพฤฒสภา ดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป

หมวด 2 การสมัครรับเลือกตั้ง

หมวด 3 กรรมการตรวจนับคะแนน

หมวด 4 การลงคะแนนเลือกตั้ง

หมวด 5 การคัดค้านการเลือกตั้ง

โดยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กำหนดให้ใช้วิธีการเลือกตั้งทางอ้อมและลับ โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ผู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนอยู่ในวันสุดท้ายก่อนใช้รัฐธรรมนูญนี้) ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยการลงคะแนนในบัตรเลือกตั้งได้ไม่เกิน 80 รายชื่อ และจะลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้คนละ 1 คะแนน หากผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนใดไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครคนใด ให้คืนบัตรแก่กรรมการตรวจคะแนนและให้กรรมการตรวจคะแนนบันทึกไว้ในบัญชีรายชื่อ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 มาตรา 52 อธิบายว่า สำหรับการทำหน้าที่ของสมาชิกพฤฒสภานั้น ตามรัฐธรรมฉบับนี้กำหนดให้การเสนอร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนก่อน เมื่อสภาผู้แทนให้ความเห็นชอบแล้ว จึงให้เสนอต่อพฤฒสภาเพื่อลงติเห็นชอบ และมาตรา 50 อธิบายว่า ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อใช้บังคับเป็นกฎหมาย ดังนั้น มาตรา 56 ได้อธิบายไว้ว่า พฤฒภามีอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทน ทั้งยังมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินอีกด้วย

2.2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 หรือเรียกกันว่า รัฐธรรมนูญฉบับใต้ตุ่ม เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 เกิดขึ้นจากคณะรัฐประหารภายใต้การนำของพลโท ผิน ชุณหะวัณ นำกำลังทหารยึดอำนาจจากปกครองจากรัฐบาล พลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ และประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2490 โดยอ้างเหตุผลว่าประเทศชาติตกอยู่ในภาวะวิกฤตกาล ประชาชนพลเมืองได้รับความลำบากเดือดร้อนเพราะขาดอาหาร ขาดเครื่องนุ่งห่ม และขาดแคลนสิ่งอื่น ๆ นานัปการ เป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมทรามในศีลธรรมอย่างไม่เคยมีมาแต่กาลก่อน โดยบรรดาผู้บริหารราชการแผ่นดินและสภาไม่อาจดำเนินการแก้ไข

สิ่งที่ไม่ดีให้กลับเข้าสู่ภาวะอย่างเดิมได้ จึงขอให้เลิกใช้รัฐธรรมนูญปัจจุบัน และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ อันจะเป็นวิถีทางที่จะทำให้บ้านเมื่อเข้าสู่ภาวะปกติได้ โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มาตรา 26 กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนและวุฒิสภา ซึ่งเปลี่ยนชื่อมาจาก “พฤฒสภา” และมาตรา 33 กำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกที่พระมหากษัตริย์ทรงเลือกตั้ง มีจำนวนเท่าสมาชิกสภาผู้แทน และมาตรา 34 กำหนดสมาชิกภาพแห่งวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละ 6 ปี เฉพาะเมื่อวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนด 3 ปี ให้มีการเปลี่ยนสมาชิกกึ่งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490)

นอกจากนี้ ได้มีการกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งของพระมหากษัตริย์ ตามมาตรา 32 ว่าบุคคลนั้นจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทนขณะเดียวกันไม่ได้ และกำหนดให้สมาชิกรัฐสภา (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา) สามารถเสนอร่างกฎหมายได้ ตามมาตรา 31 โดยวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทน และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเหมือนรัฐธรรมนูญฉบับก่อน นอกจากนี้ มาตรา 36 ยังกำหนดให้วุฒิสภาประชุมได้ในระหว่างที่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร โดยเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2490 นายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรีได้ทูลเกล้าฯ ถวายรายชื่อสมาชิกวุฒิสภาเพื่อทรงโปรดเกล้าแต่งตั้งจำนวน 100 คน

ภายหลังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้รวม 3 ครั้ง ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2491 ได้กำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญ และกำหนดวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและการสิ้นสภาพของสภาร่างรัฐธรรมนูญตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร

2.3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

ต่อมาเมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2491 ได้ร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จจึงได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ซึ่งมาตรา 73 กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทน และมาตรา 80 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนต้อง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492)

(1) ต้องไม่รับตำแหน่งหรือหน้าที่ใดจากรัฐ หน่วยงานราชการของรัฐ หรือหน่วยงานใด ๆ ที่อยู่ในบังคับบัญชาของรัฐ โดยมีประโยชน์ตอบแทน หรือดำรงอยู่ซึ่งตำแหน่งหน้าที่เช่นว่านั้น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองอื่น หรือตำแหน่งที่รัฐมนตรีต้องดำรงตำแหน่งโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือตำแหน่งที่รัฐสภาวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนเป็นผู้แต่งตั้ง หรือตำแหน่งหรือหน้าที่เป็นผู้สอนในมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาชั้นอุดมศึกษาอื่น

(2) ต้องไม่เป็นผู้จัดการ กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน หรือลูกจ้างของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รัฐหรือหน่วยราชการของรัฐเป็นผู้ลงทุนหรือถือหุ้นมากกว่าร้อยละห้าสิบของทุนหรือจำนวนหุ้นทั้งสิ้น

(3) ต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐ หรือหน่วยราชการของรัฐ หรือคงไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ หรือหน่วยงานราชการของรัฐอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม

(4) ต้องไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากรัฐหรือหน่วยราชการของรัฐเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่รัฐหรือหน่วยราชการของรัฐปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปรกติ และนอกจากเงินหรือประโยชน์ที่พึงได้รับในฐานะเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน หรือในฐานะที่ได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ดำรงได้โดยไม่ต้องห้ามตามมาตรานี้

ตามมาตรา 82 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 100 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ซึ่งทรงพระราชดำริเห็นว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน โดยกำหนดให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการในการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา และมาตรา 122 กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร และมาตรา 124 กำหนดให้มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ อันได้แก่ มาตรา 129 การใช้สิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี มาตรา 130 เข้าชื่อเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไป และมาตรา 131 มีสิทธิลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือคณะได้

สำหรับวาระการดำรงตำแหน่ง ตามมาตรา 83 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้สมาชิกภาพแห่งสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละ 6 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเฉพาะในวาระเริ่มแรก เมื่อครบกำหนด 3 ปีให้มีการเปลี่ยนสมาชิกเป็นจำนวนกึ่งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก โดยพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะเลือกและแต่งตั้งผู้ที่ออกตามวาระกลับมาเป็นสมาชิกอีกได้

กรณีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลง เพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามวาระ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงเลือกและแต่งตั้งบุคคลผู้มีคุณสมบัติและลักษณะตามที่บัญญัติไว้ข้างต้นเข้ามาเป็นสมาชิกแทน โดยสมาชิกซึ่งเข้ามาแทนนั้นจะอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดระยะเวลาของผู้ซึ่งตนเข้าแทนเหลืออยู่

2.4) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495

เนื่องจากคณะรัฐประหารภายใต้การนำของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจการปกครองประเทศ และประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 คณะรัฐประหารได้นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 มาใช้บังคับใหม่เป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 6 จึงทำให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่มีการกล่าวถึงสมาชิกวุฒิสภา เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 กำหนดให้มีสภาเดียวคือสภาผู้แทนราษฎร แต่ได้มีการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับสภาผู้แทนราษฎรให้สมบูรณ์ขึ้น แล้วนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้

2.5) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502

ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 เป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 7 เกิดขึ้นจากการรัฐประหารโดยคณะรัฐประหารภายใต้การนำของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวที่มาตรา 7 กำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย สมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ จำนวน 240 คน และมาตรา 6 กำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญและให้มีฐานะเป็นรัฐสภาทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติด้วย จึงไม่มีวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ (ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502)

2.6) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

หลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ถึงแก่อสัญกรรม เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2506 จอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร ได้บริหารบ้านเมืองต่อเนื่อง จนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 (รัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 8) ที่ใช้เวลาในการร่างตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2502 โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มาตรา 71 กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทน และมาตรา 76 กำหนดให้บุคคลจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนในขณะเดียวกันไม่ได้

สำหรับวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยกำเนิดและมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ และสมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทน ตามมาตรา 78 และสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีวาระคราวละ 6 ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง โดยในวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนด 3 ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกเป็นครั้งแรกให้มีการจับสลากเพื่อให้สมาชิกพ้นจากตำแหน่งเป็นจำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด และให้ถือว่าการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพโดยการจับสลากเป็นการออกตามวาระด้วย โดยให้พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะแต่งตั้งผู้ที่ออกตามวาระเป็นสมาชิกอีกได้ ตามมาตรา 79

นอกจากนี้ มาตรา 117 ยังกำหนดให้วุฒิสภามีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภาได้ ซึ่งมาตรา 118 กำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรี และร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนให้เสนอต่อสภาผู้แทน ส่วนร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกวุฒิสภาให้เสนอต่อวุฒิสภา และมาตรา 119 เมื่อสภาผู้แทนหรือวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เสนอตามมาตรา 118 และลงมติให้ใช้ได้แล้ว ให้สภาผู้แทนหรือวุฒิสภาเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนแล้วแต่กรณี โดยมาตรา 125 กำหนดการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ให้วุฒิสภาและสภาผู้แทนมีอำนาจควบคุมราชการแผ่นดินโดยมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี ตามมาตรา 126 และเข้าชื่อเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไป ตามมาตรา 127 และมีสิทธิลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือคณะได้ ตามมาตรา 128

2.7) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515

ภายการใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 เป็นเวลา 3 ปี 4 เดือน 28 วัน จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ทำการปฏิวัติตนเองและได้นำเอาธรรมนูญการปกครองอาณาจักร

พุทธศักราช 2502 มาแก้ไขปรับปรุงใหม่แล้วประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ชื่อว่า “ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515” เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 9 ของประเทศไทย โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 299 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้มีสัญชาติไทยโดยกำเนิดและมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ โดยสมาชิกภาพของสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีวาระคราวละ 3 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ตามมาตรา 6 และกำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชบัญญัติ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามมาตรา 9 ฉะนั้นตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงไม่มีการกล่าวถึงวุฒิสภาแต่อย่างใด

2.8) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

ภายหลังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 ได้ยกร่างรัฐธรรมนูญและเสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาและให้ความเห็นชอบแล้วจึงนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 (รัฐธรรมนูญฉบับที่ 10) ซึ่งกำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร โดยบุคคล จะเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันไม่ได้

ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 100 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน และมีคุณสมบัติตาม มาตรา 117 (1) และมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ โดยไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 116 และมาตรา 118 และมีการกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่มีลักษณะ ดังนี้

(1) สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมืองมิได้

(2) สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น

(3) สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(4) สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่รับเงินเดือนหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องแสดงสินทรัพย์และหนี้สินของตนต่อประธานรัฐสภาตามรายการ วิธีการ และกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติ ตามมาตรา 104 โดยสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานสภาแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิก

คนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลง โดยที่ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าว มีหน้าที่ส่งคำร้องเช่นว่านั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ตามมาตรา 105

อนึ่ง รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้สมาชิกภาพของวุฒิสมาชิกมีกำหนดวาระ 6 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง แต่เฉพาะวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนด 3 ปี ให้มีการเปลี่ยนสมาชิกกึ่งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก ตามมาตรา 108 โดยวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา 148 และมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 156 อันได้แก่ มาตรา 157 การใช้สิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี มาตรา 158 เข้าชื่อเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไป และมาตรา 159 มีสิทธิลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือคณะได้

2.9) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519

ภายหลังการรัฐประหารของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินภายใต้การนำของ พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 11 ได้กำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินตามมาตรา 7 โดยที่สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินประกอบด้วยจำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่า 300 คน แต่ไม่เกิน 400 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้อยู่ในตำแหน่ง 4 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งมีหน้าที่นิติบัญญัติ ตามมาตรา 10 ดังนั้นจึงไม่มีวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้

2.10) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520

หลังจากการการรัฐประหารของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินภายใต้การนำของ พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ในปี พ.ศ. 2519 และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 เป็นระยะเวลา 1 ปี พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ หัวหน้าคณะปฏิวัติ ได้กระทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินและประกาศให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 จึงได้มีการประกาศธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 ฉบับนี้ขึ้น ซึ่งตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามมาตรา 3 โดยพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิก สภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวนไม่น้อยกว่า 300 คนและไม่เกิน 400 คน จากผู้มีสัญชาติไทยโดยกำเนิดตามที่ประธานสภานโยบายแห่งชาตินำความกราบบังคมทูล ตามมาตรา 7 และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีหน้าที่จัดทำรัฐธรรมนูญและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ตามมาตรา 6 ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้

2.11) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521

ตามที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ถูกแต่งตั้งขึ้นตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 ได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จและได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

และลักษณะพิเศษคือการกำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา และไม่ห้ามข้าราชการประจำในการเป็นวุฒิสมาชิก

วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด และกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา 84 โดยสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละ 6 ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ในวาระเริ่มแรกเมื่อครบ 2 ปีให้สมาชิกออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดโดยวิธีจับสลาก และเมื่อครบ 4 ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งให้สมาชิกวุฒิสภาในจำนวนที่เหลือจากการจับสลากออกเมื่อครบ 2 ปีแรก ออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสองของจำนวนดังกล่าวโดยวิธีจับสลาก หากจำนวนที่คำนวณได้มีเศษให้ปัดเศษทิ้ง และให้ถือว่าการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพโดยการจับสลากเป็นการออกตามวาระด้วย และพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะแต่งตั้งผู้ที่ออกตามวาระเป็นสมาชิกอีกก็ได้ ตามมาตรา 85

นอกจากนี้ ได้กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมาย ตามมาตรา 127 และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตามมาตรา 135 โดยการตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี ตามมาตรา 136 และเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้ ตามมาตรา 137

2.12) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534

ภายหลังการรัฐประหารโดยพลเอก สุนทร คงสมพงษ์ หัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้มีการประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 (รัฐธรรมนูญฉบับที่ 14) ซึ่งกำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวนไม่น้อยกว่า 200 คนแต่ไม่เกิน 300 คน มีหน้าที่จัดทำรัฐธรรมนูญและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ตามมาตรา 6 และมาตรา 7 ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้

2.13) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

ต่อมาสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 ได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญและลงมติเห็นชอบแล้วนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 (รัฐธรรมนูญฉบับที่ 15) ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา 85 และให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภาเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 โดยกำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 270 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรืออาชีพต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ ไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง ไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้ง ไม่เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร

มีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ และไม่เคยถูกคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ ตามมาตรา 94 อย่างไรก็ตาม สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่กรณีที่ได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญาอยู่ก่อนได้รับตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา 96 และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 102 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละ 6 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง โดยเมื่อครบ 3 ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งครั้งแรกตามมาตรานี้ ให้สมาชิกวุฒิสภาจำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดออกจากตำแหน่งโดยวิธีจับสลาก และให้ถือว่าการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพโดยการจับสลากเป็นการออกตามวาระ และพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกเท่าจำนวนที่ต้องออกไปเข้าแทนที่ เมื่อครบ 6 ปี สมาชิกส่วนที่เหลือจากการจับสลากต้องพ้นจากตำแหน่ง และจะมีการแต่งตั้งสมาชิกจำนวนเท่าที่ต้องออกไปเข้ามาแทนที่ต่อไปทุก 3 ปี และพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะทรงแต่งตั้งผู้ที่ออกตามวาระเป็นสมาชิกอีกได้ ตามมาตรา 95

ในส่วนของอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตารัฐธรรมนูญฉบับนี้ กำหนดให้วุฒิสภามีหน้าที่กลั่นกรองกฎหมาย ตามมาตรา 140 และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตามมาตรา 148 หรือมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ ตามมาตรา 149 ตลอดจนมีสิทธิเข้าชื่อจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ในการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน แต่ไม่สามารถลงมติในปัญหาที่อภิปรายได้ ตามมาตรา 151

อนึ่ง ในบทเฉพาะกาลได้กำหนดให้ในวาระเริ่มแรก พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาในวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยให้ประธานสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา และกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาในวาระเริ่มแรกมีวาระอยู่ในตำแหน่ง 4 ปี ตามมาตรา 217 และให้สามารถประชุมร่วมกันกับสภาผู้แทนราษฎรในการอภิปรายทั่วไป และมีอำนาจในการพิจารณาพระราชกำหนดร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรได้ ตามมาตรา 219

ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม รวม 6 ครั้ง ซึ่งในปี พ.ศ. 2538 ได้มีการประกาศรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2535 เพื่อยกเลิกอำนาจของวุฒิสภาในการอภิปรายทั่วไป และการพิจารณาพระราชกำหนด ตามบทเฉพาะกาลแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ในมาตรา 219 ต่อมาได้มีการประกาศรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 เพื่อทำการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับวุฒิสภาในประเด็นที่สำคัญ คือ การแก้ไขจำนวนของสมาชิกวุฒิสภาจากจำนวนคงที่ (270 คน) เป็นจำนวนสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนอง

พระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 100 และการกำหนดให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละ 4 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 101 โดยวุฒิสภามีอำนาจในการกลั่นกรองกฎหมาย และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ไม่มีอำนาจในการเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป และลงมติไม่ไว้วางรัฐมนตรี กระทั่งในปี พ.ศ. 2539 ได้มีการประกาศรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 เพื่อให้มีการเลือกตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญในการทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

5.2.2 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

1) ประวัติความเป็นมา

ตามที่ได้มีการประกาศรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 เพื่อให้มีการเลือกตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญในการทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น สภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมของประชาชน จึงได้ร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการปฏิรูปโดยให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองได้อย่างแท้จริง จึงทำให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้รับการขนานนามว่า **“รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน”**

สำหรับบทบัญญัติที่เกี่ยวกับวุฒิสภานั้น ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ตามมาตรา 90 ซึ่งบุคคลจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันไม่ได้ ตามมาตรา 94

2) คุณสมบัติ

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 125 ได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ไว้ดังนี้

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(4) มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 107 (5)

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาไว้หลายประการ ได้แก่

(1) เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง

(2) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(3) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง

(4) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 109 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (11) (12) (13) และ (14)

(5) สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้

ทั้งนี้ เพื่อให้วุฒิสภาหรือสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและสามารถทำหน้าที่อย่างเป็นอิสระ โดยมาตรา 110 และ 111 ยังได้กำหนดการกระทำอันเป็นการต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาไว้ดังต่อไปนี้

(1) ห้ามดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี

(2) ห้ามรับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่รับสัมปทาน หรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว

(3) ห้ามรับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

(4) ห้ามใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกวุฒิสภาเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการบรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมิใช่ข้าราชการการเมือง พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง

ส่วนการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา 133 นอกจากการออกตามวาระการดำรงตำแหน่งของวุฒิสภา การตาย ลาออก การขาดคุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง การเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิรับเลือกตั้ง ข้อห้ามและการกระทำอันต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภา ตามที่ได้กล่าวไปแล้ว ยังกำหนดให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาอาจสิ้นสุดลงโดยวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา และถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

3) วิธีการได้มา

สำหรับวิธีการได้มาของวุฒิสภาซึ่งประกอบด้วยสมาชิก จำนวน 200 คน ตามมาตรา 121 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาจากการเลือกโดยตรงของประชาชน การเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้ใช้เขตจังหวัดเป็นการเลือกตั้ง ตามมาตรา 122 ผู้มีสิทธิเลือก

สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้หนึ่งคน การเลือกให้ใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยลับ ในกรณีที่จังหวัดได้มีสมาชิกวุฒิสภาได้มากกว่าหนึ่งคน ให้ผู้สมัครรับเลือกที่ได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีได้ในจังหวัดนั้น เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา 123 และให้มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 6 ปี ตามมาตรา 130

อย่างไรก็ตาม บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในมาตรา 315 วรรคสาม ได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง ตามมาตรา 323 แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

4) อำนาจหน้าที่

ในส่วนของอำนาจหน้าที่วุฒิสภานั้น แต่เดิมก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 วุฒิสภาส่วนใหญ่จะมีบทบาทหน้าที่เป็นเพียงสภากลั่นกรอง แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดบทบาทใหม่ที่สำคัญให้แก่วุฒิสภา คือ อำนาจหน้าที่ในตรวจสอบและถอดถอน เสมือนหนึ่งวุฒิสภาเป็นสภาตรวจสอบ (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2541) โดยสามารถพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาได้ดังนี้

(1) ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา 19

(2) ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ปฏิญาณตนก่อนเข้ารับหน้าที่ ตามมาตรา 21

(3) ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันติวงศ์ ตามมาตรา 22

(4) ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อรับทราบหรือให้ความเห็นชอบการอัญเชิญองค์พระรัชทายาท หรือองค์ผู้สืบราชสันติวงศ์ ขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป ตามมาตรา 23

(5) เลือกกรรมการการเลือกตั้งจำนวนห้าคน ตามมาตรา 138 (4)

(6) ร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อมีมติในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ตามมาตรา 159 วรรคสี่

(7) การเข้าชื่อร้องขอให้เรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ ตามมาตรา 163

(8) การประชุมวุฒิสภาในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ตามมาตรา 168

(9) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ให้ความเห็นชอบ แต่คะแนนเสียงที่ไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ตามมาตรา 173

(10) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของวุฒิสภา ตามมาตรา 174

(11) การยับยั้งหรือแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของวุฒิสภา ตามมาตรา 175

(12) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของวุฒิสภา ตามมาตรา 180

(13) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตามมาตรา 182

(14) การตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี ตามมาตรา 183

(15) การเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา โดยไม่มีการลงมติ ตามมาตรา 187

(16) การตั้งคณะกรรมาธิการสามัญหรือวิสามัญของวุฒิสภา ตามมาตรา 189

(17) การประชุมร่วมกันของรัฐสภา ตามมาตรา 193

(18) การตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจำนวน ไม่เกินสามคน ตามมาตรา 196

(19) การตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจำนวน 11 คน ตามมาตรา 199

(20) การเปิดอภิปรายทั่วไป ในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยไม่มีการลงมติ ตามมาตรา 213

(21) การพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ตามมาตรา 218

(22) การพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ตามมาตรา 220

(23) ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบการประกาศสงคราม ตามมาตรา 223

(24) การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขต ตามมาตรา 224

(25) การตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนสิบห้าคน ตามมาตรา 255

(26) การเข้าชื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ตามมาตรา 262

(27) เลือกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสองคนไปเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ตามมาตรา 274 (3)

(28) ให้ความความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นตุลาการศาลปกครองสูงสุด จำนวนหนึ่งในสาม ตามมาตรา 277

(29) เลือกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคนไปเป็นไปกรรมการตุลาการศาลปกครอง ตามมาตรา 279 (3)

(30) เลือกคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวนเก้าคน ตามมาตรา 297

(31) มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง ตามมาตรา 299

(32) การเข้าชื่อร้องขอให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษากรณีที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ ตามมาตรา 300

(33) อำนาจถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา 303

(34) การเข้าชื่อร้องขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา 304

(35) การพิจารณารายงานของคณะกรรมการป้องกันการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา 305

(36) มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา 307

(37) ตั้งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินจำนวนสิบคน และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินหนึ่งคน ตามมาตรา 312

อนึ่ง เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ถูกยกเลิกตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) อันเป็นการสิ้นสุดรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน และได้มีการประกาศรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 (รัฐธรรมนูญฉบับที่ 17) ซึ่งกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ จำนวนไม่เกิน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้มีสัญชาติไทยโดยกำเนิดและมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี โดยให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา จึงไม่มีวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้

5.2.3 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

1) ประวัติความเป็นมา

ภายหลังการรัฐประหาร วันที่ 19 กันยายน 2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะ โดยอ้างเหตุที่ทำการยึดอำนาจและประกาศให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพื่อแก้ไขความเสื่อมศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน ความไร้ประสิทธิภาพในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทำให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยไม่อาจหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ อันเป็นวิกฤติการณ์ร้ายแรงทางการเมืองการปกครอง และปัญหาความขัดแย้งในมวลหมู่ประชาชนที่ถูกปลุกปั่นให้แบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่ายจนเสื่อมสลายความรู้รักสามัคคีของชนในชาติอันเป็นวิกฤติการณ์รุนแรงทางสังคม แม้หลายภาคส่วนจะได้ใช้ความพยายามแก้ไขวิกฤติการณ์ดังกล่าวแล้วแต่ก็ไม่เป็นผล กลับมีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นจนถึงขั้นใช้กำลังเข้าปะทะกัน ซึ่งอาจมีการสูญเสียชีวิตและเลือดเนื้อได้ นับว่าเป็นภยันตรายใหญ่หลวงต่อระบอบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ และความสงบเรียบร้อยของประเทศ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549) ดังนั้น จึงได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 (รัฐธรรมนูญฉบับที่ 17) เพื่อให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ โดยสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มีจำนวน 100 คน ตามมาตรา 19 และเมื่อร่างเสร็จได้จัดให้มีการลงประชามติเพื่อขอความเห็นชอบจากประชาชนก่อนนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์ให้ทรงลงพระปรมาภิไธย ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (รัฐธรรมนูญฉบับที่ 18)

ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ตามมาตรา 88 โดยกำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 150 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ตามมาตรา 111 โดยมีการกำหนดคุณสมบัติการได้มาซึ่งวุฒิสภาและอำนาจหน้าที่ไว้ ดังนี้

2) คุณสมบัติ

สำหรับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภานั้น ตามมาตรา 115 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กำหนดว่า บุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

(3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(4) ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย

(ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

(ค) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปีการศึกษา

(ง) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปี

(5) ไม่เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(6) ไม่เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง หรือเคยเป็นสมาชิกหรือเคยดำรงตำแหน่งและพ้นจากการเป็นสมาชิกหรือการดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมืองมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

(7) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่เกินห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

(8) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 102 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (11) (12) (13) หรือ (14)

(9) ไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น ซึ่งมิใช่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปี

นอกจากนี้ สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมิได้ ตามมาตรา 116 และ ตามมาตรา 265 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาต้อง

(1) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น

(2) ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทาน หรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(3) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

(4) ไม่กระทำการอันเป็นการต้องห้าม ตามมาตรา 48

โดยบทบัญญัติในมาตรา 265 นี้ มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภารับเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภารับหรือดำรงตำแหน่งกรรมาธิการของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดิน และให้นำความใน (2) (3) และ (4) มาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรของสมาชิกวุฒิสภา และบุคคลอื่นซึ่งมิใช่คู่สมรสและบุตรของสมาชิกวุฒิสภานั้นที่ดำเนินการในลักษณะผู้ถูกใช้ ผู้ร่วมดำเนินการ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากสมาชิกวุฒิสภาให้กระทำการตามมาตรานี้ด้วย

3) วิธีการได้มา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 150 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 1 คน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ดังนั้น วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ จึงประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท กล่าวคือ (1) สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง และ (2) สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหา ดังนี้

3.1) สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งนั้น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 111 กำหนดให้มีที่มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 1 คน รวมจำนวน 76 คน ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภากำหนดให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง โดยผู้มีสิทธิเลือกมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกได้ 1 เสียง และให้ออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ ตามมาตรา 112 และเพื่อประโยชน์ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกสามารถหาเสียงได้ แต่เฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของวุฒิสภา ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเลือกและการหาเสียงของสมาชิกวุฒิสภา ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

3.2) สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหา

ตามมาตรา 113 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหามาจากจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด หักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งจังหวัดละ 1 คน (จำนวน 74 คน จาก 150 คน) (ปี พ.ศ. 2550 มีจังหวัดทั้งสิ้น 76 จังหวัด) โดยให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา สรรหาและเลือกจากบัญชีรายชื่อที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรวบรวมมาจากการเสนอชื่อขององค์กรภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และภาคอื่นที่เป็นประโยขน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับบัญชีรายชื่อจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งได้มีการเลือกตั้งและสรรหาสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกในปี พ.ศ. 2551 และมีการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2554

คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภานั้น มาจากบุคคลที่มีตำแหน่งเชื่อถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความเป็นอิสระ มีความยุติธรรม และได้รับความไว้วางใจในการทำหน้าที่สรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา 113 ประกอบด้วย

(1) ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

(2) ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

(3) ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(4) ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(5) ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

(6) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งตำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามอบหมายจำนวน 1 คน

(7) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมอบหมายจำนวน 1 คน

กรรมการเหล่านี้ จะดำเนินการเลือกกันเองให้กรรมการผู้หนึ่งเป็นประธานกรรมการ และในกรณีที่ไม่มีกรรมการในตำแหน่งใดหรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ากรรมการที่เหลืออยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วยกรรมการที่เหลืออยู่และกำหนดแนวทางให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการสรรหาบุคคลที่มีความหมาะสมจากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่าง ๆ ในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และภาคอื่นที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยต้องคำนึงถึงความรู้ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานของวุฒิสภาเป็นสำคัญ และให้คำนึงถึงองค์ประกอบจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน โอกาสและความเท่าเทียมกันทางเพศ สัดส่วนของบุคคลในแต่ละภาคส่วนที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งการให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาสทางสังคมด้วย

4) อำนาจหน้าที่

สำหรับการกำหนดอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดให้วุฒิสภามีหน้าที่ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนิติบัญญัติ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ ดังนี้

(1) การนิติบัญญัติ หรือการเสนอร่างกฎหมาย พิจารณาจากกระบวนการตรากฎหมายได้ ดังนี้

- การพิจารณาเสนอร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
- การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประชาชนเสนอ
- การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย
- การพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนด
- การให้ความเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ แต่ต้องร่วมเสนอกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(2) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

ในอดีตรัฐธรรมนูญมีเพียงรัฐธรรมนูญบางฉบับที่กำหนดให้แต่สภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นที่มีอำนาจควบคุมฝ่ายบริหาร แต่บางฉบับก็กำหนดให้ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดให้ทั้ง 2 สภา มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้วย ทำให้วุฒิสภาจึงมีอำนาจควบคุมดูแลหรือตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีหรือฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามคำแถลงนโยบายที่ให้ไว้ต่อรัฐสภา รวมทั้งบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่ การรับทราบคำแถลงนโยบาย การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป และการตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นพิจารณาศึกษาปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น

(3) การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ

ด้วยวุฒิสภาถือเป็นองค์กรหนึ่งในรัฐสภา ดังนั้น วุฒิสภาย่อมมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรในการพิจารณาให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแผ่นดิน ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

- การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- การรับทราบหรือการให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงและพระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งองค์รัชทายาท ไว้ตามกฎมณเทียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467
- การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม
- การให้ความเห็นชอบในการทำหนังสือสัญญาสำคัญ เช่น การทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ

- การพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ เช่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และอัยการสูงสูด

- การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้ทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประชานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

อนึ่ง สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดคราวละ 6 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง หรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหา โดยสมาชิกวุฒิสภาจะดำรงตำแหน่งเกินติดต่อกันเกินหนึ่งวาระมิได้ ตามมาตรา 117 โดยในวาระเริ่มแรก ให้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหามีวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี นับแต่วันเริ่มต้นสมาชิกภาพ ตามมาตรา 297

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ถูกยกเลิกโดยการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ และได้มีการประกาศรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 (รัฐธรรมนูญฉบับที่ 19) ซึ่งกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ จำนวนไม่เกิน 220 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้มีสัญชาติไทยโดยกำเนิดและมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี ตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา จึงไม่มีวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้

5.2.4 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

1) ประวัติความเป็นมา

ด้วยปัจจุบันสมาชิกวุฒิสภาถือเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในลักษณะเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการพิจารณาร่างกฎหมาย ซึ่งแตกต่างไปจากเดิมที่สมาชิกวุฒิสภามีหน้าที่ในฐานะเป็นสภาพี่เลี้ยงให้แก่สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรพุทธศักราช 2540 ได้ที่มาของวุฒิสภาให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่การดำเนินการที่ผ่านมาพบว่าการเลือกสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับระบบการเมือง ดังนั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงได้พยายามเปลี่ยนแปลงที่มาของสมาชิกวุฒิสภามาใช้ระบบผสม คือ กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนส่วนหนึ่ง กับสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหาอีกส่วนหนึ่ง แต่ที่ผ่านมาก็พบว่ายังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ทั้งยังเป็นการเพิ่มปัญหาทำให้การทำงานของสมาชิกวุฒิสภาที่ไม่มีความเป็นเอกภาพ ฉะนั้นในการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ (รัฐธรรมนูญฉบับที่ 20) จึงได้มีการปรับเปลี่ยน

ให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกกันเองของประชาชน ซึ่งมีการกำหนดคุณสมบัติ วิธีการได้มา และอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไว้ ดังนี้

2) คุณสมบัติ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 108 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือก

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีในวันสมัครรับเลือก

(3) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัครไม่น้อยกว่าสิบปี หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(4) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวพันกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ข. ลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือก

(1) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา 98 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (15) (16) (17) หรือ (18)

(2) เป็นข้าราชการ

(3) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(4) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

(5) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(6) เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(7) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(8) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกันหรือผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระ

(9) เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดบทเฉพาะกาลในมาตรา 269 ไว้ว่า *“ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยห้าสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ...”* และในการสรรหากำหนดให้มีการแต่งตั้ง

“คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา” จำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบสองคน ทำหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภา จากบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกินสี่ร้อยคน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เพื่อให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติเลือกผู้ได้รับเลือก ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา 269 วรรคหนึ่ง (2) ได้กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาที่จะได้รับการเลือกโดยคณะกรรมการสรรหาว่า *“มิให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหา”* และรัฐธรรมนูญ มาตรา 269 วรรคหนึ่ง (ค) ได้กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง (6 ตำแหน่ง) ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

โดยรัฐธรรมนูญมาตรา 269 วรรคหนึ่ง (2) ได้กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง *“มิให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (2) มาตรา 184 (1) และมาตรา 185 มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง”* ดังนั้น คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของวุฒิสภาโดยตำแหน่งจึงไม่นำบทบัญญัติในเรื่องดังต่อไปนี้มาเป็นคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ดังนี้

(1) เป็นข้าราชการ (มาตรา 108 ข. (2))

(2) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 184 (1))

(3) การใช้สถานะหรือตำแหน่งในการปฏิบัติราชการหรือดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่หรือราชการส่วนท้องถิ่น (มาตรา 185)

3) วิธีการได้มา

สำหรับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ สามารถแบ่งที่มาได้ 2 กรณี ตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนด ดังนี้

(1) วุฒิสภาตามมาตรา 107 ซึ่งเป็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในกรณีทั่วไป กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน มาจากการเลือกกันเองของประชาชนพลเมืองผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือ มีสถานะต่าง ๆ

(2) วุฒิสภาตามบทเฉพาะกาล มาตรา 269 ซึ่งกำหนดให้ในวาระเริ่มแรกของการใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้มีสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยการสรรหา และแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

1) ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่งซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบสองคน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(ก) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 จำนวนสองร้อยคนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268 ไม่น้อยกว่าสิบห้าวันแล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

(ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา เลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกินสี่ร้อยคน ตามวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนดแล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่ช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดตาม (ก)

(ค) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติเลือกผู้ได้รับเลือกตาม (ก) จากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ได้จำนวนห้าสิบคน และเลือกรายชื่อสำรองจำนวนห้าสิบคน โดยการเลือกดังกล่าวให้คำนึงถึงบุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และให้เลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) ให้ได้จำนวนหนึ่งร้อยเก้าสิบสี่คนรวมกับผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นสองร้อยห้าสิบคน และเลือกรายชื่อสำรองจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) จำนวนห้าสิบคน ทั้งนี้ ให้แล้วเสร็จภายในสามวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268

2) มิให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตาม (1) (ข) และมิให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (2) มาตรา 184 (1) และมาตรา 185 มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

3) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาตินำรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการเลือกตาม (1) (ค) จำนวนสองร้อยห้าสิบคนดังกล่าว ขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไป และให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

4) อำนาจหน้าที่

สำหรับการกำหนดอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กำหนดให้วุฒิสภามีหน้าที่ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนิติบัญญัติ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ ดังนี้

(1) พิจารณาและกลั่นกรองกฎหมาย พิจารณาและกลั่นกรองพระราชบัญญัติ อนุมัติพระราชกำหนด แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

(2) ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตั้งกระทู้ถาม เปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาหรือที่ประชุมรัฐสภา การตั้งกรรมาธิการ

(3) ให้คำแนะนำหรือความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เช่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น

นอกจากนี้ วุฒิสภายังมีอำนาจหน้าที่ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 156 ดังนี้

(1) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา 17

(2) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา ตามมาตรา 19

(3) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 ตามมาตรา 20

(4) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ ตามมาตรา 20

(5) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุม ตามมาตรา 121

(6) การเปิดประชุมรัฐสภา ตามมาตรา 122

(7) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 132

(8) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติใหม่ ตามมาตรา 146

(9) การพิจารณาให้ความเห็นชอบ ตามมาตรา 147

(10) การเปิดอภิปรายทั่วไป ตามมาตรา 155 และมาตรา 165

(11) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ตามมาตรา 157

(12) การแถลงนโยบาย ตามมาตรา 162

(13) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม ตามมาตรา 177

(14) การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา ตามมาตรา 178

(15) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 256

(16) กรณีอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

อนึ่ง ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดอายุของวุฒิสภา (กรณีทั่วไป) ให้มีกำหนดคราวละห้าปี นับแต่วันประกาศผลการเลือก ตามมาตรา 109 และกำหนดอายุของวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาลให้มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ตามมาตรา 269

5.3 การได้มาซึ่งวุฒิสภาตามกฎหมายต่างประเทศ

สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในต่างประเทศ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกประเทศที่จะนำมาเปรียบโดยพิจารณาจากลักษณะและความสำเร็จของการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาจาก 4 ประเทศ ที่มีจุดแข็งที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย (1) ทั้ง 4 ประเทศที่นำมาเปรียบเทียบเป็นประเทศที่มี 2 สภา คือสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา (2) ประเทศญี่ปุ่นและประเทศฝรั่งเศส เป็นระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) เช่นเดียวกับประเทศไทย โดยมีสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง (3) ประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศอังกฤษ เป็นระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) และเป็นต้นแบบของประเทศที่มี 2 สภา โดยสมาชิกวุฒิสภามีที่มาต่างกัน คือ สมาชิกวุฒิสภาของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นตัวแทนของแต่ละมลรัฐ มลรัฐละ 2 คน (50 มลรัฐ รวมเป็น 100 คน) ส่วนสมาชิกวุฒิสภา

ของประเทศอังกฤษ เป็นวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ทั้งหมด (4) ประเทศญี่ปุ่นกับประเทศอังกฤษ เป็นประเทศที่ใช้ระบบรัฐสภาโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำฝ่ายบริหารเหมือนกับประเทศไทย และ (5) ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นการปกครองระบบประธานาธิบดี ส่วนประเทศฝรั่งเศสเป็นระบบกึ่งรัฐสภากึ่งประธานาธิบดี และมีนายกรัฐมนตรี โดยการเปรียบเทียบระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ของประเทศไทยและต่างประเทศ มีรายละเอียดดังนี้

5.3.1 การได้มาซึ่งวุฒิสภาตามกฎหมายอังกฤษ

ระบบรัฐสภาของประเทศอังกฤษ (UK Parliament) มีวิวัฒนาการต่อเนื่องอันยาวนาน โดยเริ่มต้นขึ้นในศตวรรษที่ 12 เมื่อพระมหากษัตริย์ได้ก่อตั้งสภาที่ปรึกษาในพระองค์ (King's Council) ซึ่งประกอบด้วยเหล่าขุนนางและนักบวช ซึ่งต่อมาได้มีตัวแทนคืออัศวินจากเขต มณฑล หรือเมืองต่าง ๆ เข้าร่วม จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นรัฐสภาในเวลาต่อมา กระทั่งในประมาณศตวรรษที่ 14 เริ่มเกิดการแบ่งแยกระหว่างกลุ่มขุนนางและสามัญชน โดยมีการแบ่งแยก ที่นั่งคนละฝ่ายในการประชุมรัฐสภา โดยฝ่ายขุนนางและนักบวชจะนั่งอยู่ทางสภาที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ (อรนิช รุ่งธิปานนท์, 2553) นำไปสู่การพัฒนาระบบรัฐสภาอังกฤษให้กลายเป็นเป็นระบบสภาคู่ ประกอบด้วยสภาขุนนางหรือสภาสูง (Hause of Lords) และสภาสามัญหรือสภาผู้แทนราษฎร (Hause of Commons) ในปัจจุบัน

1) ประวัติความเป็นมา

สำหรับวุฒิสภาหรือเรียกว่าสภาขุนนาง (House of Lords) ในปัจจุบันซึ่งถูกพัฒนาขึ้นจาก สภาที่ปรึกษาในพระองค์ของพระมหากษัตริย์นั้น ในระยะเริ่มแรกสถานภาพของสภาขุนนางมีอำนาจหน้าที่เหนือกว่าสภาสามัญ แต่เมื่อแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หรือการจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง ตลอดจนการเกิดขึ้นของแนวคิดประชาธิปไตย ประกอบกับเดิมที่กฎหมายกำหนดให้สภาขุนนางสามารถคัดค้านข้อเสนอนโยบายและร่างพระราชบัญญัติของรัฐบาลได้ทุกเรื่อง จึงทำให้การทำงานของรัฐบาล มีอุปสรรคปัญหา จนกระทั่ง ในปี ค.ศ. 1911 รัฐบาลจึงได้เสนอกฎหมายจำกัดอำนาจของสภาขุนนางลง โดยห้ามมิให้สภาขุนนางแก้ไขร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน มีแต่หน้าที่ในการให้ความเห็นชอบตามสภาสามัญเท่านั้น หรือการลดระยะเวลาการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติของสภาขุนนาง ทำให้ลดทอนบทบาทของสภาขุนนางไปมาก และเป็นเหตุให้อำนาจของสภาขุนนางถูกแทนที่โดยสภาสามัญ ทำให้สภาสามัญเองก็สามารถแยกตัวเองออกจากการครอบงำของสภาขุนนางได้ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และกฎหมาย ปัจจุบันสภาขุนนางจึงมีหน้าที่เพียงแค่เป็นสภากลั่นกรองเท่านั้น ซึ่งปัญหาเรื่องการปฏิรูปสภาสูงนั้นเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันตลอดมา ในบางครั้งถึงกับมีการเสนอให้ยุบสภาขุนนาง แต่ความอยู่รอดของสภาขุนนางนั้นมีพื้นฐานมาจากการรักษาจารีตประเพณีของระบบการเมืองของอังกฤษ ตราบใดที่พรรคอนุรักษ์นิยมยังคงมีบทบาทในทางการเมืองของอังกฤษอยู่ เชื่อได้ว่าสภาขุนนางคงจะดำรงอยู่ในทางการเมืองอังกฤษต่อไป (จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์, ม.ป.ป.)

2) คุณสมบัติ

ด้วยสภาขุนนางในระยะแรกได้ถูกตั้งขึ้นเพื่อเป็นสภาที่ปรึกษาในพระองค์ของพระมหากษัตริย์ ดังนั้น การเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิกในสภาขุนนางจึงเป็นการสืบทอดตำแหน่งตามเชื้อสาย กระทั่งมีการประกาศพระราชบัญญัติสภาขุนนาง ค.ศ. 1999 เพื่อลิดรอนสิทธิของสมาชิกสภาขุนนางสืบเชื้อสายในการนั่งและลงคะแนนเสียงในสภา โดยคงสถานะให้สมาชิกสภาขุนนางที่มาจากสืบเชื้อสายจำนวน 92 คน ให้ยังคงเป็นสมาชิกสภาขุนนางสืบเชื้อสายต่อไปได้ จนกว่าจะมีการเสนอการปฏิรูปเพิ่มเติม ปัจจุบันสภาขุนนางมีสมาชิกประมาณ 800 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มประเภทสมาชิก ดังนี้

2.1) สมาชิกซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งโดยพระมหากษัตริย์ (Life Peers) ประมาณ 700 คน โดยบุคคลที่จะได้รับการเสนอเพื่อรับการแต่งตั้งต้องมีคุณสมบัติ คือ เป็นชาวอังกฤษ หรือชาวไอริช หรือพลเมืองในเครือจักรภพ ที่มีถิ่นที่อยู่ในสหราชอาณาจักร และเป็นผู้เสียภาษีที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ในจำนวนนี้ยังรวมถึงสมาชิกประเภทขุนนางตุลาการ (Lord of Appeal) ซึ่งถูกเลือกตาม Appellate Jurisdiction Act. 1976 จำนวนไม่เกิน 11 คน (Charles Gordon, n.d.)

2.2) สมาชิกที่สืบถอดตำแหน่งตามเชื้อสาย ซึ่งเลือกกันเอง (Elected Hereditary Peers) ตามพระราชบัญญัติสภาขุนนาง ค.ศ. 1999 ประมาณ 92 คน

2.3) สมาชิกที่มาจากศาสนจักร (Archbishops and Bishops) ได้แก่ พระอัครสังฆราช และพระสังฆราช ประมาณ 26 คน ซึ่งสมาชิกภาพของสมาชิกประเภทนี้สิ้นสุดลงเมื่อเกษียณอายุ และจะส่งต่อไปยังพระสังฆราชผู้มีอาวุโสลำดับถัดไป

3) วิธีการได้มา

ปัจจุบันสมาชิกวุฒิสภาเป็นตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นทั้งหมด มิได้ผ่านการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแม้แต่คนเดียว (ศิลปวัฒนธรรม, 2567)

4) อำนาจหน้าที่

สำหรับอำนาจหน้าที่ของสภาขุนนาง ในปัจจุบัน ได้แก่

(1) ด้านนิติบัญญัติ คือ การพิจารณาและแก้ไขร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาจากสภาสามัญ แต่สภาขุนนางไม่สามารถแก้ไขร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติประเภทนี้อยู่ในความรับผิดชอบของสภาสามัญเท่านั้น นอกจากนี้สมาชิกสภาขุนนางยังมีหน้าที่พิจารณาเรื่องสำคัญ ๆ เกี่ยวกับกฎหมายของสหภาพยุโรป (European Union) ที่อังกฤษเข้าเป็นสมาชิกด้วย

(2) ด้านตุลาการ ในอดีตสภาขุนนางของอังกฤษทำหน้าที่เป็นศาลสูงสุดของประเทศ เนื่องจากอังกฤษยังไม่มีศาลสูงสุด ผู้ทำหน้าที่เป็นตุลาการคือขุนนางกฎหมาย โดยพิจารณาคดีแพ่งในสหราชอาณาจักรและคดีอาญาในอังกฤษ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ แต่ปัจจุบันอำนาจหน้าที่นี้ได้ถูกโอนไปเป็นของศาลสูงสุดที่ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 2009

(3) การตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร สมาชิกสภาขุนนางตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล โดยการตั้งกระทู้ถามและวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล แต่ไม่มีสิทธิลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจรัฐบาล

5.3.2 การได้มาซึ่งวุฒิสภาตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

จากบทบัญญัติในมาตรา 1 ของรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้มีการจัดตั้งฝ่ายนิติบัญญัติที่เรียกว่า “รัฐสภาแห่งสหพันธรัฐหรือสภาคองเกรส” (The Congress) และให้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายในฐานะตัวแทนของประชาชน โดยรัฐสภาหรือสภาคองเกรส มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณสำหรับการทำงานและโครงการของรัฐบาล การพิจารณากฎหมายในกระบวนการนิติบัญญัติและการกำกับดูแลฝ่ายบริหาร เป็นต้น

รัฐสภาหรือสภาคองเกรส เป็นสภานิติบัญญัติที่ประกอบด้วยสองสภา ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎร (The House of Representatives) และวุฒิสภา (The Senate) โดยโครงสร้างและที่มาของแต่ละสภาสะท้อนให้เห็นแนวคิดที่เกิดจากการประนีประนอมระหว่างการส่งตัวแทนจากมลรัฐ และตัวแทนจากจำนวนประชากรที่ได้รับการเลือกตั้งไปยังรัฐสภา แม้ว่าสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาจะมีโครงสร้างที่แตกต่างกันและมีบทบาทและความรับผิดชอบของตนเอง แต่ทั้งสองสภาจะทำงานร่วมกันเพื่อผ่านกฎหมาย ไม่มีร่างกฎหมายใดที่จะสามารถเป็นกฎหมายได้หากไม่ผ่านทั้งสองสภาของรัฐสภา

1) ประวัติความเป็นมา

ภายหลังการประกาศอิสรภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1776 มลรัฐ 13 มลรัฐ (มลรัฐก่อตั้ง) ได้รวมตัวกันเป็นสมาพันธรัฐ เพื่อสร้างสัมพันธมิตรระหว่างมลรัฐ ในระยะเริ่มแรกรัฐบาลของสมาพันธรัฐยังไม่มีกฎหมายสำคัญเป็นบรรทัดฐานในการปกครอง คือ ยังไม่มีกฎหมายรัฐธรรมนูญของสมาพันธรัฐ จึงทำให้รัฐบาลกลางไม่เป็นที่ยอมรับของประเทศต่าง ๆ และเป็นที่มาของการปฏิรูปรูปแบบการปกครองของรัฐบาลใหม่โดยให้มีรัฐบาลกลางทำหน้าที่ในการบริหารอย่างจริงจัง โดยในปี ค.ศ. 1781 ได้มีการประชุมรวมกันที่เมืองฟิลาเดลเฟีย (Philadelphia) นำไปสู่การพัฒนาและกำหนดให้มลรัฐทั้ง 13 มลรัฐอยู่รวมกันแบบสหพันธรัฐ (Confederation) และมีรัฐบาลกลางแห่งสหพันธรัฐ (Confederation Government) โดยใช้ชื่อประเทศว่าสหรัฐอเมริกา (United States of America) และได้มีการร่างรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐขึ้น ซึ่งที่ประชุมร่างรัฐธรรมนูญต้องการให้อำนาจของรัฐบาลกลางมีมากกว่าอำนาจของรัฐบาลมลรัฐ จึงได้มีการถกเถียงกันในที่ประชุมถึงสิทธิของแต่ละมลรัฐที่จะส่งตัวแทนเข้าร่วมในรัฐสภาแห่งสหพันธรัฐหรือสภาคองเกรส จนในที่สุดได้ข้อสรุปว่า ให้รัฐสภาแห่งสหพันธรัฐหรือสภาคองเกรส ประกอบด้วย 2 สภา คือ วุฒิสภาหรือสภาสูง (The Senate) มีสมาชิกประกอบด้วยผู้แทนจาก 13 มลรัฐ มลรัฐละ 2 คน เท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงจำนวนประชากรไม่ว่าจะเป็นมลรัฐเล็กหรือมลรัฐใหญ่ และสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาล่าง (The House of Representatives) มีสมาชิกประกอบด้วย ผู้แทนจาก 13 มลรัฐ จำนวนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรภายในมลรัฐนั้น ๆ เป็นตัวกำหนด ซึ่งหลังจากนั้นในที่สุดบรรดามลรัฐต่าง ๆ ก็ยอมรับและให้สัตยาบัน ทำให้รัฐธรรมนูญดังกล่าวมีผลใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบันนี้

2) คุณสมบัติ

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งประเทศสหรัฐอเมริกาในมาตรา 3 ได้กำหนดให้ *"วุฒิสภาแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาจากทุกมลรัฐ มลรัฐละสองคน ซึ่งเลือกโดยรัฐสภาของแต่ละมลรัฐ โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี และให้สมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิออกเสียงได้คนละหนึ่ง"* โดยมาตราดังกล่าวได้กำหนดว่า *"บุคคลที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้ คือ บุคคลที่มีอายุไม่ถึงสามสิบปี และเป็นประชาชนที่ถือสัญชาติอเมริกันไม่ถึงเก้าปี และไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในมลรัฐที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา"* ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า บุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นวุฒิสมาชิกต้องมีคุณสมบัติ คือ

(1) มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์

(2) ต้องมีสัญชาติอเมริกัน โดยต้องได้รับสัญชาติมาแล้วอย่างน้อย 9 ปี

(3) ต้องมีถิ่นที่อยู่ในมลรัฐที่วุฒิสมาชิกสมัครเป็นตัวแทนในการเลือกตั้ง

3) วิธีการได้มา

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้สภานิติบัญญัติหรือรัฐสภาแห่งประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร โดยก่อนปี ค.ศ. 1913 สมาชิกแห่งสภานิติบัญญัติมาจากการเลือกของแต่ละมลรัฐ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1913 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ 17 โดยกำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจากแต่ละมลรัฐ (50 มลรัฐ) มีจำนวนมลรัฐละ 2 คน รวม 100 คน ซึ่งประชาชนแห่งมลรัฐนั้นเลือกตั้ง และให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ 6 ปี (The White House, n.d) ซึ่งในทางปฏิบัติผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมของแต่ละพรรคที่เรียกว่า Primary Vote เสียก่อน แล้วจึงค่อยนำรายชื่อที่ได้รับการเลือกแล้วส่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าชิงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา (เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์, 2512)

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญดังกล่าวยังกำหนดให้มีการแบ่งจำนวนสมาชิกวุฒิสภาออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กัน โดยสมาชิกวุฒิสภาในแต่ละกลุ่มจะสิ้นสุดวาระไม่เท่ากัน กล่าวคือ สมาชิกในกลุ่มที่หนึ่งสิ้นสุดลงเมื่อสิ้นปีที่ 2 สมาชิกในกลุ่มที่สองว่างลงเมื่อสิ้นปีที่ 4 และสมาชิกในกลุ่มที่สามว่างลงเมื่อสิ้นปีที่ 6 ทั้งนี้ เพื่อให้มีการจัดการเลือกสมาชิกใหม่จำนวน 1 ใน 3 ของสมาชิกในทุก ๆ 2 ปี

ประกอบกับตามมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ยังได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้รัฐสภาของแต่ละมลรัฐมีอำนาจในการเวลา สถานที่ และวิธีการในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของมลรัฐนั้น ๆ แต่รัฐสภาแห่งประเทศสหรัฐอเมริกาอาจออกกฎหมายหรือเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งเมื่อใดก็ได้ เว้นแต่สถานที่ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้รัฐสภาประชุมกันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และสมัยประชุมจะเริ่มขึ้นในวันจันทร์แรกของเดือนธันวาคม เว้นแต่กฎหมายจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นวันอื่น

4) อำนาจหน้าที่

วุฒิสภาแห่งประเทศสหรัฐอเมริกามีหน้าที่สำคัญในการเป็นกระบอกเสียงให้แก่ประชาชนของมลรัฐต่าง ๆ เพื่อปกป้องสิทธิและความเห็นชอบของประชาชน ทั้งนี้ วุฒิสภายังมีภารกิจในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจระหว่างสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล ดังนี้

(1) การเสนอหรือให้ความเห็นชอบกับการร่างหรือการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายตามที่รัฐธรรมนูญแห่งประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดไว้ในมาตรา 7 *“นอกจากร่างกฎหมายเกี่ยวกับการหารายได้ทุกฉบับที่ต้องเสนอโดยสภาผู้แทนราษฎรแล้วนั้น วุฒิสภาสามารถเสนอหรือให้ความเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมได้เช่นเดียวกับร่างกฎหมายอื่น ๆ”*

(2) การดำเนินคดีฟ้องร้อง รวมไปถึงตั้งคณะไต่สวนเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาลกลาง

(3) การให้สัตยาบันในสนธิสัญญาที่ลงนามโดยประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะต้องอาศัยการลงคะแนนเสียงของวุฒิสมาชิก จำนวน 2 ใน 3 ซึ่งหากไม่ผ่านการให้สัตยาบันโดยวุฒิสภา สนธิสัญญานั้นก็จะเป็นอันตกไป

(4) การทำหน้าที่เสนอรายชื่อผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญ เช่น การแต่งตั้งทูต หรือผู้พิพากษาในศาลฎีกา

นอกจากนี้ ยังมีอำนาจในฐานะสมาชิกรัฐสภาตามที่รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา มาตรา 8 กำหนด เช่น อำนาจในการกำหนดและจัดเก็บภาษีอากร ภาษีศุลกากร และภาษีสรรพสามิต เพื่อใช้ในการชำระหนี้และดำเนินการป้องกันประเทศหรือสวัสดิการทั่วไป อำนาจในการอนุมัติกู้ยืมเงิน อำนาจในการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการแปลงสัญชาติหรือกฎหมายอื่นๆ ว่าด้วยการล้มละลาย อำนาจในการผลิตเหรียญกษาปณ์และการรักษาค่าเงินทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งกำหนดมาตราฐานการชั่ง ตวง วัด ตลอดจนอำนาจในการกำหนดบทลงโทษในการปลอมแปลงพันธบัตรและเงินตราของประเทศ หรืออำนาจในการประกาศสงคราม ตลอดจนการอนุมัติเงินงบประมาณเพื่อสนับสนุนกองทัพ เป็นต้น

5.3.3 การได้มาซึ่งวุฒิสภาตามกฎหมายประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศที่มีรูปแบบการปกครองแบบรัฐเดี่ยวเช่นเดียวกับประเทศไทย ต่างกันตรงที่ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข โดยปัจจุบันประเทศฝรั่งเศสใช้รูปแบบการปกครองในระบบกึ่งประธานาธิบดี (Semi-Presidential System) และรัฐธรรมนูญประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร (Assemblée Nationale) และวุฒิสภา (Sénat Français) ดังนี้

1) ประวัติความเป็นมา

ประเทศฝรั่งเศสระหว่างปี ค.ศ. 1958 จนถึงปัจจุบัน มีการปกครองในระบบกึ่งประธานาธิบดี (Semi-Presidential System) ภายใต้สาธารณรัฐที่ 5 และใช้รัฐธรรมนูญฉบับวันที่ 4 ตุลาคม 1958 (เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 15) ในการปกครอง (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ และรุ่งพงษ์ ชัยนาม, ม.ป.ป.) โดยก่อนการปฏิวัติฝรั่งเศส ประเทศฝรั่งเศสเคยมีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสภาฐานันดร และมีเสนาบดีการคลังทำหน้าที่เสมือนนายกรัฐมนตรี ซึ่งอำนาจการปกครองในขณะนั้นกษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจสูงสุดแต่พระองค์เดียว จนกระทั่งเกิดการปฏิวัติฝรั่งเศสขึ้นในปี ค.ศ. 1789 เนื่องจากประชาชนไม่พอใจต่อการปกครองที่ไม่เป็นธรรมของพระมหากษัตริย์ จึงลุกฮือขึ้นต่อต้าน และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย

ในเวลาต่อมา ภายหลังการปฏิวัติได้มีการจัดตั้ง “สมัชชาแห่งชาติ” (Assemblée Nationale) เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดอัตราภาษีอากร ซึ่งในเวลาต่อมา สมัชชาแห่งชาติก็ได้ประกาศเปลี่ยนแปลงตนเองเป็น “สภาร่างรัฐธรรมนูญ” (Assemblée Constituante) มีอำนาจหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้ได้ร่างรัฐธรรมนูญและประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 3 กันยายน 1791 โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้มีสภาเดียว คือ “สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” (Assemblée Nationale Législative) มีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติกฎหมาย (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, 2553)

ในปี ค.ศ. 1792 สภาร่างรัฐธรรมนูญได้ออกกฤษฎีกาเลิกล้มระบอบกษัตริย์ และประกาศจัดตั้งสาธารณรัฐที่ 1 (1ére République) โดยมีการร่างรัฐธรรมนูญแห่งปีที่ 1 ค.ศ. 1793 (ไม่ได้ประกาศใช้) และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งปีที่ 3 ค.ศ. 1795 ในเวลาต่อมา ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่กำหนดให้มีสองสภา ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรหรือสภาห้าร้อย (Conseil Des Cinq Cents) มีสมาชิกจำนวน 500 คน และสภาสูง (Conseil Des Anciens) มีสมาชิกจำนวน 250 คน หลังจากนั้นการเมืองการปกครองของประเทศฝรั่งเศสก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กระทั่งปี ค.ศ. 1958 จึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับวันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ. 1958 (ฉบับที่ 15 ของประเทศฝรั่งเศส) เพื่อวางกฎเกณฑ์สำหรับสถาบันต่าง ๆ ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย และเป็นจุดเริ่มต้นของสาธารณรัฐที่ 5 โดยถือคติการปกครองว่า *"รัฐบาลจากประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน"* ตามมาตรา 2 ของรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดให้รัฐสภา ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร (Assemblée Nationale) ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และวุฒิสภา (Sénat Français) ที่มาจากการเลือกตั้งโดยอ้อม ตามมาตรา 24 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งฝรั่งเศส ดังนี้

2) คุณสมบัติ

สำหรับคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งกำหนดให้ผู้สมัครต้องมีอายุ 24 ปีบริบูรณ์ โดยผู้สมัครจะสังกัดพรรคการเมืองหรือไม่สังกัดพรรคการเมืองก็ได้

3) วิธีการได้มา

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งประเทศฝรั่งเศส มาตรา 24 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทางอ้อม โดยมีตัวแทนจากพื้นที่ต่าง ๆ ของสาธารณะ และชาวฝรั่งเศสที่อาศัยอยู่นอกประเทศ มีตัวแทนอยู่ในวุฒิสภา ในขณะที่มาตรา 25 กำหนดให้มีรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เพื่อกำหนดวาระของแต่ละสภาที่ได้รับเลือกตั้ง (สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา) ทั้งในเรื่องจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา เงินค่าตอบแทน เงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติที่จะได้รับเลือกตั้ง และการขาดคุณสมบัติหรือการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งอื่นพร้อมกับตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา โดยปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 348 คน ในจำนวนนี้มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตตามสัดส่วนประชากร ตัวอย่างเช่น ในจังหวัด Lozère มีวุฒิสภาจำนวน 1 คน จังหวัด Bas-Rhin มีวุฒิสภาจำนวน 5 คน และจังหวัด Paris มีวุฒิสภาจำนวน 12 คน รวมมีวุฒิสมาชิกในประเทศฝรั่งเศส จำนวน 323 คน วุฒิสมาชิกจากจังหวัดโพ้นทะเลและดินแดนโพ้นทะเล จำนวน 13 คน และจากชาวฝรั่งเศสที่อาศัยอยู่ต่างประเทศ จำนวน 12 คน (Sénat, n.d.)

สำหรับวิธีการลงคะแนนเสียงเพื่อเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภานั้นกระทำโดยคณะผู้เลือกตั้ง (Electoral Colleges) ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาภาค สมาชิกสภาจังหวัด และตัวแทนที่สมาชิกสภาเทศบาลตั้งขึ้น และเนื่องจากการเลือกวุฒิสภาเป็นการเลือกตั้งโดยองค์กรส่วนท้องถิ่น เช่น สภาเทศบาล สภาจังหวัด เพื่อเป็นตัวแทนของท้องถิ่น ดังนั้น การกำหนดเขตเลือกตั้งจึงใช้เขตจังหวัด (Department) เป็นหลัก โดยคิดอัตราส่วนประชากรถึง 150,000 คน ต่อสมาชิกวุฒิสภา 1 คน และถ้าจังหวัดใดมีประชากรอีก 250,000 คน ก็จะมีสมาชิกวุฒิสภาเพิ่มอีก 1 คน และต่อไปถ้าจังหวัดนั้นมีประชากรอีก 250,000 คน ก็จะมีสมาชิกวุฒิสภาเพิ่มอีก 1 คน ต่อประชากรทุก ๆ 250,000 คน โดยการคิดคะแนนเสียงเลือกตั้งจะใช้ระบบผสม กล่าวคือ ในจังหวัดที่มีสมาชิกวุฒิสภาได้ไม่เกิน 2 คน จะใช้ระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากสองรอบ (Two-Round Majority) เหมือนกับการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ถ้าจังหวัดใดมีสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ให้ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนตามบัญชีรายชื่อ (Proportion Representation) ส่วนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาผู้แทนคนฝรั่งเศสที่มีภูมิลำเนานอกประเทศฝรั่งเศสจะใช้วิธีการพิเศษ คือ ให้มีคณะกรรมาธิการระดับสูงของคนฝรั่งเศสนอกประเทศ (Conuseil Superieur Des Francais a l'etranger) ทำหน้าที่เสนอรายชื่อบุคคล และให้วุฒิสภาลงมติรับหรือไม่รับรายชื่อนั้น แต่วุฒิสภาเองจะเสนอชื่อขึ้นมาใหม่ไม่ได้ และในกรณีวุฒิสภาลงมติไม่รับ คณะกรรมาธิการต้องเสนอชื่อคนใหม่เพื่อให้วุฒิสภาพิจารณาจนกว่าจะรับไว้ (จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์, ม.ป.ป.)

อนึ่ง ปัจจุบันวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภามีวาระ 6 ปี โดยจะมีการพ้นตำแหน่ง 1 ใน 3 ทุก ๆ 3 ปี ตามบัญชีรายชื่อจังหวัดท้ายกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งการกำหนดให้มีวาระเช่นนี้ทำให้วุฒิสภามีเสถียรภาพสูง และเป็นสัญลักษณ์ของความต่อเนื่องทางการเมืองของรัฐสภาอีกด้วย

4) อำนาจหน้าที่

วุฒิสภาของประเทศฝรั่งเศสมีบทบาทอำนาจหน้าที่สำคัญ ได้แก่ ด้านนิติบัญญัติ ด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านตุลาการ และด้านอื่น ๆ ดังนี้

4.1) ด้านนิติบัญญัติ ตามกฎหมายประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้รัฐบาลหรือสภาผู้แทนราษฎรเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการเสนอร่างกฎหมาย ดังนั้น วุฒิสภาจึงมีอำนาจน้อยกว่าสภาผู้แทนราษฎร โดยรัฐบาลไม่ต้องรับผิดชอบต่อวุฒิสภา แต่ประมุขของรัฐไม่อาจยุบวุฒิสภาได้ โดยเมื่อมีการเสนอร่างกฎหมายโดยรัฐบาลหรือสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาจะเป็นผู้พิจารณาในชั้นแรก เมื่อวุฒิสภาให้ความเห็นชอบจึงเสนอต่อให้รัฐสภา (National Assembly) พิจารณา หากรัฐสภาเห็นชอบก็ให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย ในกรณีที่รัฐสภาไม่เห็นชอบ หรือสภาทั้งสองมีความเห็นไม่ตรงกันเกี่ยวกับร่างกฎหมายใด ก็ให้วุฒิสภาพิจารณาใหม่เป็นครั้งที่สอง หรือให้มีการตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกัน หากยังตกลงกันไม่ได้ให้รัฐสภาเป็นผู้ตัดสิน (Sénat, n.d.)

4.2) ด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน วุฒิสภาและสมาชิกวุฒิสภามีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน 2 ประการ ได้แก่ การตั้งกระทู้ถาม (Les Questions) ซึ่งสามารถทำได้โดยการตั้งกระทู้ถามด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร และการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการ

4.3) ด้านตุลาการ วุฒิสภามีอำนาจในการเลือกตัวแทนของสมาชิกวุฒิสภา เพื่อทำหน้าที่ในศาลอาญาชั้นสูง เพื่อพิจารณาคดีที่ประธานาธิบดีถูกกล่าวหาว่ากระทำการในการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการทรยศต่อประเทศชาติอย่างร้ายแรง หรือกรณีรัฐมนตรีกระทำความผิดทางอาญาในการปฏิบัติหน้าที่ อันถือเป็นอาชญากรรมร้ายแรง หรือการกระทำผิดกฎหมายที่ร้ายแรงในเวลาที่ตนปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งต้องถูกพิจารณาโดยศาลยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐ ให้วุฒิสภามีอำนาจแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้ดำรงตำแหน่งในศาลยุติธรรมดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งฝรั่งเศส มาตรา 68 มาตรา 68-1 และมาตรา 68-2 กำหนด

4.4) ด้านอื่น ๆ ให้ความเห็นชอบในการแถลงนโยบายทางการเมืองทั่วไปตามที่นายกรัฐมนตรีร้องขอตามรัฐธรรมนูญแห่งฝรั่งเศส มาตรา 49 วรรคท้าย และให้ความเห็นชอบในการประกาศสงครามหรือการขยายเวลาการใช้กฎอัยการศึกเกินกว่า 12 วัน ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งฝรั่งเศส มาตรา 35 และมาตรา 36 วรรคสอง และให้การอนุมัติแก่คณะรัฐมนตรีในการดำเนินการตามนโยบายภายในเวลาที่กำหนด ตามรัฐธรรมนูญแห่งฝรั่งเศส มาตรา 38

5.3.4 การได้มาซึ่งวุฒิสภาตามกฎหมายประเทศญี่ปุ่น

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 ได้กำหนดให้มีรัฐสภา มีชื่อเรียกว่า “สภาไดเอท” ทำหน้าที่เป็นองค์กรสูงสุดในการใช้อำนาจนิติบัญญัติ สภาไดเอทจึงเป็นองค์กรที่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชน และมีอำนาจในการบัญญัติกฎหมายแต่เพียงองค์กรเดียว โดยสภาไดแอทประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ซึ่งมีที่มา องค์ประกอบ ตลอดจนบทบาทอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเจตนารมณ์ในการกำหนดให้วุฒิสภาเป็นที่สภาที่สองมีบทบาทในการตรวจสอบฝ่ายบริหาร และสภาผู้แทนราษฎร ทั้งในมิติการพิจารณากลั่นกรองกฎหมาย และการตรวจตอบถ่วงดุลอำนาจเพื่อให้ฝ่ายบริหารทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และยังกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีที่มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดเช่นเดียวกันกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีความชอบธรรมตามแนวความคิดว่าด้วยการปกครองระบอบประชาธิปไตย (ภูมิ มูลศิลป์, 2563)

1) ประวัติความเป็นมา

รัฐสภาประเทศญี่ปุ่นก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1890 ภายใต้รัฐธรรมนูญเมจิ (รัฐธรรมนูญฉบับแรก) โดยมีชื่อเรียกว่า “สภาไดเอทแห่งสมเด็จพระจักรพรรดิ” (Imperial Diet) ประกอบด้วยสองสภา คือ สภาขุนนางและสภาผู้แทนราษฎร ในอดีตสมาชิกสภาขุนนางเลือกจากบุคคลในราชวงศ์ของจักรพรรดิ ขุนนาง ผู้ที่จ่ายภาษีในอัตราสูง และผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยสมเด็จพระจักรพรรดิ ส่วนสภาผู้แทนราษฎรได้รับการแต่งตั้งโดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีข้อกำหนดอยู่มาก มีเพียงภายหลังปี ค.ศ. 1927 เท่านั้นที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับการเลือกตั้งจากผู้ชายทั่วไปที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามกฎหมายเลือกตั้ง ค.ศ. 1925 ในระยะแรกของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ยังเป็นรัฐธรรมนูญภายใต้ระบอบราชาธิปไตย การทำหน้าที่ของสภาไดเอทจึงอยู่ในวงแคบ โดยพระจักรพรรดิยังคงมีอำนาจสูงสุด

ต่อมาภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงได้มีการประกาศรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1946 ซึ่งมีผลบังคับใช้จนถึงวันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ. 1947 โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดให้อำนาจในการปกครองประเทศขึ้นอยู่กับประชาชน ส่วนสมเด็จพระจักรพรรดิทรงเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ พระองค์ทรงมีสถานะตามเจตจำนงของประชาชนเท่านั้น องค์พระจักรพรรดิมีบทบาทหน้าที่เฉพาะตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐภายใต้รัฐธรรมนูญ และไม่มีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ส่วนสภาไดเอทแห่งสมเด็จพระจักรพรรดิซึ่งเคยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาถวายแด่สมเด็จพระจักรพรรดิในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจได้ถูกแทนที่โดย “สภาไดเอทแห่งชาติ”(National Diet) ในฐานะองค์กรสูงสุดแห่งอำนาจรัฐ ถือเป็นองค์กรสำคัญหนึ่งเดียวในการตรากฎหมายของรัฐ

สภาไดเอทแห่งชาติ ประกอบด้วยสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ภายใต้ระบบคณะรัฐมนตรีแบบมีรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะได้รับการเลือกจากสมาชิกสภาไดเอทแห่งชาติตามมติของสภา และรัฐมนตรีต้องได้รับการเลือกจากเสียงส่วนใหญ่ของสมาชิกสภาไดเอทแห่งชาติ นอกจากนี้คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสภาไดเอทแห่งชาติในการใช้อำนาจบริหารประเทศ และหากว่าสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีชุดดังกล่าวจะต้องลาออกทั้งคณะ หรือจะต้องยุบสภาผู้แทนราษฎร (สำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2556)

2) คุณสมบัติ

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นวุฒิสมาชิกต้องมีอายุ 30 ปีขึ้นไป และเลือกลงสมัครแบบแบ่งเขตหรือแบบสัดส่วนได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

3) วิธีการได้มา

ด้วยสภาไดเอดแห่งชาติ ประกอบด้วยสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ตามที่มาตรา 42 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งญี่ปุ่นกำหนด โดยปัจจุบันสมาชิกของสภาทั้งสองประกอบด้วย สมาชิกจำนวน 713 คน ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 465 คน และสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 248 คน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายเลือกตั้งของประเทศญี่ปุ่น โดยสมาชิกเหล่านี้มีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน สำหรับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา แบ่งการได้มาออกเป็น 2 ประเภท คือ วุฒิสภาที่มาจากระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 148 คน และวุฒิสภาที่มาจากระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน จำนวน 100 คน (ตรรกวิทย์ มิ่งขวัญ, 2565) ทั้งนี้ องค์ประกอบหรือจำนวนของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้มาจากเลือกตั้งจะดำรงตำแหน่งมีวาระ 6 ปี โดยครึ่งหนึ่งจะมีการเลือกตั้งใหม่ในทุก 3 ปี (โดยจะไม่มีการยุบสภา)

สำหรับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละคนจะมี 2 คะแนนเสียง โดยคะแนนเสียงที่ 1 จะใช้เลือกตั้งวุฒิสภาจากการเลือกตั้งแบ่งเขตหรือการเลือกตัวบุคคลโดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และคะแนนเสียงที่ 2 จะเลือกผู้สมัครจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง ซึ่งพรรคการเมืองจะเสนอรายชื่อผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นวุฒิสมาชิกในนามของพรรคจำนวน 50 คน (ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2540) โดยใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง

4) อำนาจหน้าที่

วุฒิสภาประเทศญี่ปุ่นมีหน้าที่และอำนาจแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1) ด้านนิติบัญญัติ วุฒิสภาของประเทศญี่ปุ่นมีหน้าที่และอำนาจด้านนิติบัญญัติ เช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎรในฐานะของรัฐสภา ได้แก่ อำนาจในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ อำนาจในการพิจารณากลั่นกรองร่างกฎหมาย และอำนาจในการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

4.2) ด้านการตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน วุฒิสภาในฐานะรัฐสภาประเทศญี่ปุ่นมีอำนาจควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร เช่น การตั้งกระทู้ถาม แต่งตั้งคณะกรรมาธิการสอบสวนคณะรัฐมนตรีในกรณีที่มีการทุจริตต่อหน้าที่ และมีอำนาจสอบสวนคณะรัฐมนตรีในกรณีที่มีการทุจริตต่อหน้าที่ หรืออำนาจในการสืบสวนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล รวมถึงอำนาจ ได้แก่ ให้ความเห็นชอบในการทำสนธิสัญญากับต่างประเทศ ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นองค์กรที่มีอำนาจในการเจรจาตกลงทำสนธิสัญญากับต่างประเทศโดยความเห็นชอบจาก สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และให้ความเห็นชอบในการเสนอแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ร่วมกับสภาผู้แทนราษฎร

4.3) ด้านอื่น ๆ วุฒิสภาในฐานะรัฐสภาประเทศญี่ปุ่นมีอำนาจในการพิจารณาถอดถอน (Impeachment) บุคคลออกจากตำแหน่ง โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาสามารถเลือกสมาชิกของแต่ละสภาในจำนวนเท่า ๆ กัน เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในศาลถอดถอน (Impeachment Court) และทำหน้าที่ในการพิจารณาเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายต่าง ๆ เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาคนใดจะดำรงตำแหน่งในศาลถอดถอน หรือในคณะกรรมการกล่าวโทษและฟ้องร้องในขณะเดียวกันมิได้ และเมื่อได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรทั้งสองดังกล่าวแล้ว ให้พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณี

จากการรวบรวมข้อมูลระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยและต่างประเทศ สามารถเปรียบเทียบการได้มาซึ่งวุฒิสภาตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศได้ดังตาราง ที่ 29

ตารางที่ 29 การเปรียบเทียบการได้มาซึ่งวุฒิสภาตามกฎหมายประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ

ประเด็นการเปรียบเทียบ	ประเทศไทย (รัฐธรรมนูญ 2560)	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศฝรั่งเศส	ประเทศญี่ปุ่น
องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	1) สมาชิก (กรณีทั่วไป) จำนวน 200 คน 2) สมาชิก (กรณีตามบทเฉพาะกาล) จำนวน 250 คน	สมาชิกประมาณ 800 คน ประกอบด้วย 1) สมาชิกซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งโดยพระมหากษัตริย์ (Life Peers) ประมาณ 700 คน 2) สมาชิกที่สืบถอดตำแหน่งตามเชื้อสาย (Elected Hereditary Peers) จำนวน 92 คน 3) สมาชิกที่มาจากศาสนจักร (Archbishops and Bishops) จำนวน 26 คน	สมาชิก จำนวน 100 คน	สมาชิก จำนวน 348 คน	สมาชิก จำนวน 248 คน ประกอบด้วย 1) วุฒิสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต จำนวน 148 คน 2) วุฒิสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน จำนวน 100 คน
คุณสมบัติผู้สมัคร	1) มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี ในวันสมัครรับเลือก 3) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัครไม่น้อยกว่า 10 หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด	1) สมาชิกซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต้องมีคุณสมบัติ 1.1) เป็นชาวอังกฤษ หรือชาวไอริช หรือพลเมืองในเครือจักรภพ 1.2) มีถิ่นที่อยู่ในสหราชอาณาจักร 1.3) เป็นผู้เสียภาษีที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป	1) มีอายุอย่างน้อย 30 ปี 2) ต้องมีสัญชาติสหรัฐอเมริกา โดยต้องมีสัญชาติมาแล้วอย่างน้อย 9 ปี 3) ต้องมีถิ่นที่อยู่ในรัฐที่วุฒิสมาชิกเป็นตัวแทนในการเลือกตั้ง	1) มีอายุ 24 ปีบริบูรณ์ 2) จะสังกัดพรรคการเมืองหรือไม่สังกัดพรรคการเมืองก็ได้	1) มีอายุ 30 ปีขึ้นไป 2) เลือกลงสมัครแบบแบ่งเขตหรือแบบสัดส่วนได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ประเด็นการเปรียบเทียบ	ประเทศไทย (รัฐธรรมนูญ 2560)	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศฝรั่งเศส	ประเทศญี่ปุ่น
	4) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวพันกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดคุณสมบัติต้องห้าม ดังนี้ 1) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา 98 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (15) (16) (17) หรือ (18) 2) เป็นข้าราชการ 3) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก 4) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง 5) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการดำรงตำแหน่งใน	ในจำนวนนี้ มีสมาชิกประเภทขุนนางตุลาการ (Lord of Appeal) ซึ่งถูกเลือกตาม Appellate Jurisdiction Act. 1976 จำนวนไม่เกิน 11 คน รวมอยู่ด้วย 2) สมาชิกที่สืบถอดตำแหน่งตามเชื้อสาย ตามพระราชบัญญัติสภาขุนนาง ค.ศ. 1999 3) สมาชิกที่มาจากศาสนจักร (Archbishops and Bishops) ได้แก่ พระอัครสังฆราช และพระสังฆราช ซึ่งสมาชิกภาพของสมาชิกประเภทนี้สิ้นสุดลงเมื่อเกษียณอายุ และจะส่งต่อไปยังพระสังฆราชผู้มีอาวุโสลำดับถัดไป			

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ประเด็นการเปรียบเทียบ	ประเทศไทย (รัฐธรรมนูญ 2560)	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศฝรั่งเศส	ประเทศญี่ปุ่น
	พรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือก 6) เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือก 7) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือก 8) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกันหรือผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญ				

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ประเด็นการเปรียบเทียบ	ประเทศไทย (รัฐธรรมนูญ 2560)	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศฝรั่งเศส	ประเทศญี่ปุ่น
	หรือในองค์กรอิสระ 9) เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ สมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ในกรณีของผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง จะไม่นำเรื่องดังต่อไปนี้มาเป็นคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ได้แก่ 1) เป็นข้าราชการ (มาตรา 108 ข. (2)) 2) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 184 (1)) 3) การใช้สถานะหรือตำแหน่งในการปฏิบัติราชการหรือดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ				

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ประเด็นการเปรียบเทียบ	ประเทศไทย (รัฐธรรมนูญ 2560)	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศฝรั่งเศส	ประเทศญี่ปุ่น
	กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น (มาตรา 185)				
วิธีการได้มา	1) วุฒิสภาตามมาตรา 107 หรือสมาชิกวุฒิสภาในกรณีทั่วไป กำหนดให้มาจากการเลือกกันเองของประชาชนพลเมือง ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์หรือมีสถานะต่าง ๆ 2) วุฒิสภาตามบทเฉพาะกาล มาตรา 269 มีที่มาจากการที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด	มาจากการแต่งตั้งทั้งหมด ไม่มีการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน	มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน เว้นแต่ในกรณีที่ตำแหน่งว่างลง ให้ผู้ว่าการมลรัฐหรือผู้มีอำนาจบริหารของแต่ละมลรัฐ หากได้รับอนุมัติจากสภานิติบัญญัติของรัฐนั้น สามารถแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาเพื่อทำหน้าที่แทนตำแหน่งที่ว่าง จนกว่าจะมีการเลือกตั้งทั่วไปจะเกิดขึ้น	มาจากการเลือกตั้งทางอ้อม โดยคณะผู้เลือกตั้ง โดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง (คิดจำนวนสมาชิกในแต่ละเขตเลือกตั้งตามสัดส่วนประชากรในพื้นที่)	
วาระการดำรงตำแหน่ง	5 ปี	ไม่มีวาระการดำรงตำแหน่ง ส่วนใหญ่จะดำรงตำแหน่งตลอดชีวิต เว้นแต่กรณีสมาชิกที่มาจากศาสนจักร อาจสิ้นสภาพโดยการเกษียณอายุ	6 ปี โดยทุก ๆ 2 ปี จะมีการเลือกสมาชิกใหม่จำนวน 1 ใน 3 เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง	6 ปี โดยทุก ๆ 3 ปี จะมีสมาชิกจำนวน 1 ใน 3 ตามบัญชีรายชื่อจังหวัดท้ายกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง	6 ปี โดยครึ่งหนึ่งจะมีการเลือกตั้งใหม่ในทุก 3 ปี (โดยจะไม่มีการยุบสภา)

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ประเด็นการเปรียบเทียบ	ประเทศไทย (รัฐธรรมนูญ 2560)	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศฝรั่งเศส	ประเทศญี่ปุ่น
อำนาจหน้าที่	1) พิจารณาและกลั่นกรองกฎหมาย พิจารณาและกลั่นกรองพระราชบัญญัติ อนุมัติพระราชกำหนด แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 2) ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตั้งกระทู้ถาม เปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาหรือที่ประชุมรัฐสภา การตั้งกรรมาธิการ 3) ให้คำแนะนำหรือความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เช่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น	1) ด้านนิติบัญญัติ คือ การพิจารณาและแก้ไขร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาจากสภาสามัญ แต่สภาขุนนางไม่สามารถแก้ไขร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวด้วยการเงิน 2) ด้านตุลาการ สภาขุนนางของอังกฤษทำหน้าที่เป็นศาลสูงสุดของประเทศ เนื่องจากอังกฤษยังไม่มีศาลสูงสุด ผู้ทำหน้าที่เป็นตุลาการคือขุนนางกฎหมายโดยพิจารณาคดีแพ่งในสหราชอาณาจักร และคดีอาญาในอังกฤษเวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ แต่ปัจจุบันอำนาจหน้าที่นี้ได้ถูกโอนไปเป็นของศาลสูงสุดตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009	1) ตรวจสอบสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล 2) ให้สัตยาบันในสนธิสัญญาที่ลงนามโดยประธานาธิบดี 3) แต่งตั้งทูต และผู้พิพากษาศาลฎีกา 4) ถอดถอนเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงประธานาธิบดี	1) ด้านนิติบัญญัติ มีอำนาจน้อยกว่าสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากไม่สามารถเสนอร่างกฎหมายได้โดยเมื่อมีการเสนอร่างกฎหมายโดยรัฐบาลหรือสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาจะเป็นผู้พิจารณาในชั้นแรก เมื่อวุฒิสภาให้ความเห็นชอบ จึงเสนอต่อให้รัฐสภา (National Assembly) พิจารณา หากรัฐสภาเห็นชอบก็ให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย	1) ด้านนิติบัญญัติ มีหน้าที่และอำนาจด้านนิติบัญญัติเช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะของรัฐสภา ได้แก่ อำนาจในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ อำนาจในการพิจารณากลั่นกรองร่างกฎหมาย และอำนาจในการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 2) ด้านการตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน วุฒิสภาในฐานะรัฐสภาประเทศญี่ปุ่น มีอำนาจควบคุม ตรวจสอบ การบริหารราชการแผ่นดิน ของฝ่ายบริหาร เช่น การตั้งกระทู้ถาม แต่งตั้งคณะกรรมาธิการสอบสวน คณะรัฐมนตรีในกรณีที่มีการทุจริตต่อหน้าที่

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ประเด็นการเปรียบเทียบ	ประเทศไทย (รัฐธรรมนูญ 2560)	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศฝรั่งเศส	ประเทศญี่ปุ่น
		3) การตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร สมาชิกสภาขุนนางตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล โดยการตั้งกระทู้ถามและวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล แต่ไม่มีสิทธิลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจรัฐบาล		ในกรณีที่รัฐสภาไม่เห็นชอบ หรือสภาทั้งสองมีความเห็นไม่ตรงกันเกี่ยวกับร่างกฎหมายใด ก็ให้วุฒิสภา พิจารณาใหม่เป็นครั้งที่สอง หรือให้มีการตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกัน หากยังตกลงกันไม่ได้ ให้รัฐสภาเป็นผู้ตัดสิน 2) ด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน วุฒิสภาและสมาชิกวุฒิสภามีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน 2 ประการ ได้แก่ การตั้งกระทู้ถาม (Les Questions) และการแต่งตั้ง	และมีอำนาจสอบสวนคณะรัฐมนตรีในกรณีที่มีการทุจริตต่อหน้าที่ หรืออำนาจในการสืบสวนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล 3) การให้ความเห็นชอบในการทำสนธิสัญญากับต่างประเทศ ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นองค์กรที่มีอำนาจในการเจรจาตกลงทำสนธิสัญญากับต่างประเทศโดยความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร 4) ให้ความเห็นชอบในการเสนอแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ร่วมกับสภาผู้แทนราษฎร 5) ด้านอื่น ๆ วุฒิสภาในฐานะรัฐสภาประเทศญี่ปุ่นมีอำนาจดังนี้ 5.1) การพิจารณาถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งโดยรัฐธรรมนูญ

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ประเด็นการเปรียบเทียบ	ประเทศไทย (รัฐธรรมนูญ 2560)	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศฝรั่งเศส	ประเทศญี่ปุ่น
				คณะกรรมาธิการ 3) ด้านตุลาการ วุฒิสภามีอำนาจในการเลือกตัวแทนของสมาชิกวุฒิสภาเพื่อทำหน้าที่ในศาลอาญาชั้นสูง เพื่อพิจารณาคดีที่ประธานาธิบดีถูกกล่าวหาว่ากระทำการในการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการทรยศต่อประเทศชาติอย่างร้ายแรง หรือกรณีรัฐมนตรีกระทำความผิดทางอาญา ในการปฏิบัติหน้าที่ อันถือเป็นอาชญากรรมร้ายแรง หรือการกระทำผิดกฎหมายที่ร้ายแรงในเวลาที่ตนปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งต้องถูกพิจารณาโดยศาลยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐ ให้วุฒิสภามีอำนาจแต่งตั้งสมาชิก	ฉบับปัจจุบันกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎร 5.2) วุฒิสภาสามารถเลือกสมาชิกของแต่ละสภาในจำนวนเท่าๆ กัน เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในศาลถอดถอน (Impeachment Court) เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายต่างๆ เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาคนใดจะดำรงตำแหน่งในศาลถอดถอน หรือในคณะกรรมการกล่าวโทษและฟ้องร้องในขณะเดียวกันมิได้ และเมื่อได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรทั้งสองดังกล่าวแล้ว ให้พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณี

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ประเด็น การเปรียบเทียบ	ประเทศไทย (รัฐธรรมนูญ 2560)	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศฝรั่งเศส	ประเทศญี่ปุ่น
				วุฒิสภาให้ดำรงตำแหน่งในศาลยุติธรรมดังกล่าว 4) ด้านอื่น ๆ เช่น 4.1) การให้ความเห็นชอบในการแถลงนโยบายทางการเมืองทั่วไปตามที่นายกรัฐมนตรีร้องขอ 4.2) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม 4.3) การขยายเวลาการใช้กฎอัยการศึกเกินกว่า 12 วัน ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา 4.4) ให้การอนุมัติแก่คณะรัฐมนตรีในการดำเนินการตามนโยบายภายในเวลาที่กำหนด	

บทที่ 6

ทบทวนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

การทบทวนปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ทำการรวบรวม **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)** จากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ นักวิชาการ นักการเมือง สื่อมวลชน ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ที่ปรากฏผ่านสื่อสังคมออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ และนำมาจัดหมวดหมู่ของปัญหา ประกอบด้วย (1) ปัญหาของรูปแบบการเลือกกันเองจากกลุ่มอาชีพ (2) ปัญหาการดำเนินการเลือก (3) ปัญหาการทุจริต และ (4) ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และในส่วนของ**ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)** ทำการรวมรวบจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ร่วมกับการสังเกตการณ์ของทีมวิจัยภาคสนาม แบ่งเป็น (1) จุดเด่นของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา (2) จุดด้อยของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และ (3) ข้อเสนอแนะและแนวทางในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 ข้อมูลจากการรวบรวมปัญหาอุปสรรคจากสื่อสังคมออนไลน์

6.1.1 ปัญหาของรูปแบบการเลือกกันเองจากกลุ่มอาชีพ แบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

(1) กลุ่มนักวิชาการ

รศ.สุขุม นวลสกุล อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้อธิบายว่า สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่จะไม่ทำให้ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงได้ โดยเฉพาะข้อกำหนดที่ให้ผู้สมัครต้องมีอายุขั้นต่ำ 40 ปี **เพราะยิ่งคนอายุมากขึ้นยิ่งไม่อยากเปลี่ยนแปลงอะไร** และหลายคนไม่ถือว่าการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่นี้จะเป็นการเลือกตั้ง แต่**เป็นการเลือกกันเองของคนกลุ่ม ๆ หนึ่งเท่านั้น** และยังมีข้อสังเกตว่าคนที่ลงสมัครสมาชิกวุฒิสภาสามารถโหวตเลือกใครก็ได้ และจะไม่โหวตเลือกตนเองก็ได้ ซึ่งสวนทางกับข้อกำหนดที่ให้ผู้ที่ลงสมัครต้องมีความอยากจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาด้วย ถึงจะลงสมัครได้ (ThaiPBS POLICY WATCH, 2567)

นายสติธร ธนานิธิโชติ ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า กล่าวถึงระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่นอกจากจะมีความยุ่งยากแล้ว ยังมี**ช่องโหว่ในด้านข้อมูลของผู้สมัคร** เพราะต่างไม่รู้จักกันมาก่อน จึงมีข้อจำกัดในด้านข้อมูล และหากให้เวลาผู้สมัครแนะนำตัวจะมีเพียงแค่ข้อมูลเฉพาะหน้าเท่านั้น สุดท้ายแล้ว**ผู้สมัครจำต้องตัดสินใจโหวตตามข้อมูลที่มี**และในขั้นตอนเลือกสมาชิกวุฒิสภายัง**มีโอกาสเกิดการฮั้วกันได้และตรวจสอบได้ยาก** โดยเฉพาะการเลือกครั้งแรกในระดับอำเภอ (ThaiPBS POLICY WATCH, 2567)

(2) กลุ่มนักการเมือง

นายชัยธวัช ตุลาธน ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร และหัวหน้าพรรคก้าวไกลในขณะนั้น กล่าวว่า มีข้อสังเกตที่สมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่มีความเชื่อมโยงกับนักการเมืองบางกลุ่ม และสมาชิกวุฒิสภาหลายคนที่เข้ามาด้วยระบบเช่นนี้ จะถูกตั้งคำถามถึงเรื่องคุณสมบัติว่าเป็นไปตามเจตนารมย์ของกลุ่มอาชีพจริง ๆ หรือไม่ เมื่อผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาออกมาจะมีการตั้งคำถามขึ้นมากว่า**ในอนาคตประเทศไทยควรจะมีสมาชิกวุฒิสภาหรือไม่และมีเพื่ออะไร** หากตอบไม่ได้จะถูกมองว่าไม่ควรมีสมาชิกวุฒิสภา การพยายามออกแบบกระบวนการได้มาซึ่ง**สมาชิกวุฒิสภาที่มีรูปแบบพิสดารเช่นนี้ ดูเหมือนจะไม่มีประโยชน์อะไร** (The Reporters, 2567)

(3) กลุ่มสื่อมวลชน

นายณัชปกร นามเมือง ตัวแทนโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน อธิบายว่า ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภาจะ**จำกัดไว้เฉพาะคนที่ “มีอายุ” และ “มีเงิน”** เป็นหลัก และทำให้ประเทศไทยแทบจะเป็นประเทศเดียวในโลกที่ทั้งจำกัดสิทธิให้เฉพาะคนสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภา เท่านั้นที่มีสิทธิเลือก และยังเป็นประเทศเดียวในโลกที่ต้องจ่ายเงินค่าสมัครเพื่อให้มีสิทธิเลือกตัวแทนในสภา และหากพิจารณาจากการออกแบบระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ แม้จะมีความตั้งใจให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ ในแต่ละสาขาวิชาชีพ หรือกลุ่มอัตลักษณ์ แต่การออกแบบกลุ่มต่าง ๆ ออกเป็น 20 กลุ่ม โดยให้มีตัวแทนแต่ละกลุ่มเท่าเทียมกัน แต่กลับมี**ปัญหาในเรื่องของการสะท้อนสัดส่วนของกลุ่มอาชีพและกลุ่มอัตลักษณ์ในสังคม** ยกตัวอย่างเช่น การกำหนดให้กลุ่มลูกจ้าง แรงงาน มีสัดส่วนเพียง 1 กลุ่ม แต่กลุ่มผู้ประกอบการกลับมีมากกว่า 3 กลุ่ม นอกจากนี้ แต่ละ**กลุ่มอาชีพที่จัดกลุ่มด้วยกันยังมีความย้อนแย้ง**ตรงข้าม หรือทำให้การเลือกกันเองภายในกลุ่มเป็นการกีดกันคนบางกลุ่มออกไป (Thairath Online, 2567)

นางจีรนุช เปรมชัยพร อดีตผู้อำนวยการสำนักข่าวออนไลน์ประชาไท กล่าวว่าว่า **กติกานี้คือกติกาที่กลัวอนาคต** เพราะนอกจาก**กีดกันไม่ให้คนที่อายุต่ำกว่า 40 ปี เข้าร่วมในกติกานี้** ยังระบุอีกว่า แนะนำตัวได้เฉพาะสิ่งที่เป็นประสบการณ์ในอดีต แต่ไม่สามารถให้พูดถึงสิ่งที่ตั้งใจจะทำในอนาคต ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สมัครด้วยกันจะใช้ตัดสินใจในการลงคะแนนเสียง (Thairath Online, 2567)

(4) กลุ่มผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา

นางอังคณา นีละไพจิตร ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มที่ 17 กลุ่มประชาสังคม กล่าวว่า รู้สึกผิดหวังกับระบบของการเลือก เพราะมาด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ แต่ระบบที่มีบางคนกับมีคะแนนสูงลิ่วและภาคประชาชนที่กระจายในกลุ่มต่าง ๆ มีน้อยมากที่จะสามารถเข้ามาได้ จะทำให้เห็นว่า**รัฐธรรมนูญที่เขียนเพื่อที่จะให้ทุกคนมีส่วนร่วม แต่จริง ๆ มีปัญหาอุปสรรคมาก** ที่จะทำให้คนธรรมดาเข้ามาทำหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาได้ และในกลุ่ม 17 มีทุกรูปแบบ เช่น นักธุรกิจ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) รวมถึงคุณสมบัติที่มีการเขียนไว้บรรทัดเดียวแต่สามารถเข้ามาในรอบสุดท้ายได้ ขณะที่ภาคประชาสังคมที่ทำงานหนักกลับต้องตกรอบไป จึง**เป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าคนที่ไม่มีเส้นสายหรืออำนาจเข้ามาได้ไม่ง่าย** (The Reporters, 2567)

รศ.ดร.นันทนา นันทวโรภาส ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มที่ 18 กลุ่มสื่อสารมวลชน ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม กล่าวว่า การเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้เป็นแบบ **“โหดเหี้ยม หักหลัง และฮั้ว”** ต้องฝ่าด่านไปรับรางวัลให้ได้ ซึ่งโหดเหี้ยม คือ การดำเนินการ**กำจัดจุดแข็งของผู้สมัครที่โปรไฟล์ดี** มีชื่อเสียงออกไปก่อนตั้งแต่รอบเลือกกันเอง เป็นเหตุให้เห็นได้ว่าผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาชื่อดังจะตกรอบ ส่วนหักหลัง คือ **การเลือกรอบแรกต้องจับมือกัน แต่รอบต่อไปต้องใช้วิธีการหลอกให้เลือก** เกิดการหักหลัง และชี้หน้าด่ากันกลางวงสุดท้าย คือ ฮั้ว เพราะคะแนนที่ออกมา**มีกลุ่มหนึ่งที่ได้คะแนนโดดเรียงกันเป็นแถวจำนวนมาก** ถึงแม้ว่าสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ จะหน้าตาไม่สะสวยแต่ไม่ได้มีที่มาจากอันเดียวกันทั้งหมด การโหวตอะไรจะไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันจึงไม่ใช่จะหมดหวัง ดังนั้นสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่จะต้องสื่อสารกับประชาชน สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ ต้องโปร่งใส และสื่อสารรับใช้ประชาชน (แนวหน้าออนไลน์, 2567)

นายไชยยงค์ มณีรุ่งสกุล ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มที่ 18 กลุ่มสื่อสารมวลชน ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม กล่าวว่า การเลือกสมาชิกวุฒิสภาพบว่า**ผู้สมัครมีการศึกษากฎหมายและเตรียมตัวมากพอสมควร** โดยมีการพิจารณาว่า**จะสมัครกลุ่มใดแล้วจะมีโอกาสในการรับเลือก** เช่น ในกลุ่ม 18 สายสื่อมวลชน จะพบว่าคนจัดรายการวิทยุ คนประกาศเสียงตามสายหมู่บ้านในระดับจังหวัดโดนจับเลือกไปสมัครที่อำเภอที่มีผู้สมัครน้อย เพราะกลุ่มนี้ไม่ได้มีคนสมัครทุกอำเภอ ส่งผลให้ผู้สมัครสามารถผ่านเข้ารอบสองได้ทันที **ซึ่งเป็นวิธีการของคนที่ไม่ได้มาจากฝ่ายการเมือง “เป็นวิธีคิดแบบศรีธนญชัย”** (แนวหน้าออนไลน์, 2567)

<u>สรุปได้ว่า</u> การเลือกสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยได้สร้างความกังขาและข้อถกเถียงจากกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการที่สมาชิกวุฒิสภาต้องมีอายุขั้นต่ำ 40 ปี เป็นเงื่อนไขที่อาจขัดขวางการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากผู้ที่มีอายุมากมักไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงอะไร นอกจากนี้ยังให้ข้อสังเกตว่ากระบวนการเลือกนี้ไม่ใช่การเลือกตั้งที่แท้จริง แต่เป็นการเลือกกันเองของคนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งอาจไม่มีความโปร่งใสเพียงพอและยังมีช่องโหว่ในด้านข้อมูลของผู้สมัคร และมีความเสี่ยงในการเกิดการฮั้วกันได้ รวมถึงสมาชิกวุฒิสภา อาจมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มนักการเมืองบางกลุ่ม เกิดความไม่เท่าเทียมในการจัดกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มผู้ประกอบการมีจำนวนกลุ่มมากกว่ากลุ่มลูกจ้างแรงงาน ซึ่งอาจไม่สะท้อนถึงความหลากหลายของกลุ่มอาชีพในสังคม และการที่ให้เฉพาะผู้ที่มีอายุ 40 ปี และมีฐานะดีมีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภายังถูกมองว่าเป็นการจำกัดสิทธิ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีเจตนาดีแต่ระบบการเลือกที่ออกแบบมาทำให้คนทั่วไปเข้าถึงยาก ดังนั้น ปัญหาของระบบการเลือกสมาชิกวุฒิ พ.ศ. 2567 หลายฝ่ายมองถึงความไม่โปร่งใส ความซับซ้อนในการเลือกและการขาดความเท่าเทียมในการเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

6.1.2 ปัญหาการดำเนินการเลือก แบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

(1) กลุ่มนักวิชาการ

ผศ.ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อธิบายว่าปัญหาอยู่ที่ตัวระบบ **“ยิ่งขั้นตอนมาก ปัญหาก็ยิ่งมาก”** พร้อมชี้ว่าเรื่องนี้เป็นสิทธิเสรีภาพของประชาชนเมื่อเสียค่าสมัครมาแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งไปตัดสิทธิ โดยสำนักงานคณะกรรมการ

การเลือกตั้งพลาดที่ไม่ได้เขียนระบุไว้ว่าถ้ามีคนมาสมัครระดับอำเภอน้อย หรือมี 1 คนจะต้องแก้อย่างไร (The Active ThaiPBS, 2567) ทั้งนี้ ผศ.ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล ยังระบุว่า **ปัญหาหลายประการที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นปัญหาที่ตัวระบบที่ตัวกฎหมาย** เช่น การจับสลากเพื่อเลือกสายหรือการจับสลากกรณีที่มีคะแนนเท่ากัน รวมถึงกรณีอำเภอที่มีผู้สมัครเพียงกลุ่มเดียว ไม่สามารถเลือกไขว้ได้จะตกรอบไปเลย ซึ่งปัญหานี้ต้องโทษที่ร่างกฎหมายในกรณีปัญหาเรื่องอำเภอที่มีผู้สมัครกลุ่มเดียว กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) น่าจะคาดไม่ถึงว่าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะ**ประชาสัมพันธ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภาได้ไม่ดีพอ** จนทำให้บางอำเภอมีผู้สมัครกลุ่มเดียว และกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ไม่ได้เขียนกลไกการแก้ไขปัญหานี้ไว้จนทำให้เกิดช่องโหว่ในกฎหมาย (iLaw, 2567)

(2) กลุ่มนักการเมือง

นายพริษฐ์ วัชรสินธุ โฆษกพรรคก้าวไกลในขณะนั้น กล่าวว่า สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่เป็นชุดที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน จะเป็นการเลือกกันเอง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องทำงานภายใต้กรอบกติกาเช่นนี้ แต่สิ่งที่คาดหวังคือ**ควรจะเปิดกว้างให้ประชาชนและผู้สมัครมากที่สุด** แต่ระเบียบที่ออกมาทำให้แคบลง คือ ใครประสงค์ที่จะสมัครสมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถพูดถึงแนวคิดของตนเองได้ นอกเหนือจากเอกสารแนะนำตัวที่มีแค่ 5 บรรทัด ที่พูดถึงประสบการณ์ของตนเอง การที่ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาจะเผยแพร่เอกสารของตนเอง ไม่สามารถเผยแพร่ออนไลน์สู่สาธารณะได้ ให้ส่งเฉพาะคนที่สมัครสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น กลายเป็นว่า**ภายใต้กติกาที่ไม่มีความชอบธรรมในโครงสร้าง ตามอำนาจอธิปไตย** (Post Today, 2567)

(3) กลุ่มสื่อมวลชน

นายยิ่งชีพ อัชฌานนท์ ผู้จัดการโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) อธิบายว่าจำนวนผู้สมัครน้อยกว่าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งคาดไว้กว่า 1 เท่า และอาชีพที่ระบุในเอกสารข้อมูลแนะนำตัวของผู้สมัคร (สว. 3) ระบุการรรับสมัครให้ระบุอาชีพได้อย่างจำกัด ตัวอย่างเช่น ผู้ประกอบอาชีพ พิธีกร ไม่มีตัวเลือกให้เลือกระบุได้ ต้องไประบุอาชีพสื่อมวลชน อาชีพกราฟิกดีไซเนอร์ ไม่มีตัวเลือกนี้เช่นเดียวกัน ทำให้ต้องเลือกอาชีพช่างศิลป์ ระบบการกรอกเอกสารทำให้ผู้สมัครต้องไปเลือกระบุอาชีพอื่นที่ใกล้เคียงแทนซึ่งไม่ตรงกับความเป็นจริง นอกจากนี้ ยังระบุว่าปัญหาของการออกแบบระบบการเลือกคือไม่ได้ออกแบบทางแก้ไว้เมื่อมีคนสมัครน้อย **กติกาออกแบบให้อำเภอที่มีผู้สมัครกลุ่มเดียวตกรอบเลย** (The Active ThaiPBS, 2567) ทั้งนี้ นายยิ่งชีพ อัชฌานนท์ ยังได้อธิบายว่า **แบบ สว. 3 เป็นกระดาษเพียง 1 หน้า** มีข้อมูลส่วนตัว ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน หรือประสบการณ์การทำงานในกลุ่มที่สมัคร**ไม่เกิน 5 บรรทัด** และรูปถ่ายของผู้สมัคร อย่างไรก็ตาม แม้ผู้สมัครได้เห็นข้อมูล สว. 3 ของผู้สมัครอื่นก่อน แต่เมื่ออ่านเกียรติประวัติในหน้าที่การงานที่มีเพียง 5 บรรทัด อาจยังไม่สามารถรู้ว่าจะเลือกใครหรือจะตัดสินใจอย่างใด (BBC ประเทศไทย, 2567)

(4) กลุ่มผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา

นางสาวพัชรี พาบัว ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มที่ 17 กลุ่มประชาสังคม กล่าวว่าที่อำเภอเมืองลพบุรี รอบเลือกไขว้ต้องรอเจ้าหน้าที่ปรินท์เอกสาร สว.3 ใหม่อีกรอบหนึ่ง สำหรับผู้สมัคร

ของแต่ละสาย รอเอกสาร สว.3 นานประมาณ 2 ชั่วโมง โดยมีข้อสังเกตว่าผู้สมัครที่**สมัครมาอย่างอิสระค่อนข้างน้อย บางคนเข้ามาเลือกคนอื่นไม่เลือกตัวเอง** และจากการอ่านเอกสาร สว. 3 ของผู้สมัครในอำเภอทั้งหมดพบว่า **คนที่ตั้งใจจะมาสมัครจะใส่ประวัติมา แต่คนที่มาเลือกจะระบุประวัติมาสั้น ๆ** แค่บรรทัดเดียวหรือแทบจะไม่เขียน อะไรเลย นอกจากนี้ คุณสมบัติของผู้สมัครที่อำเภอเมืองลพบุรีจะค่อนข้างแปลก เช่น **ทำงานราชการรับราชการทหารมา แต่ไปลงสมัครกลุ่มทำนาทำสวน** (iLaw, 2567)

นายจักรพงษ์ คงปัญญา ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภากลุ่มที่ 12 กลุ่มผู้ประกอบอุตสาหกรรม กล่าวว่า มีการดำเนินการบางอย่างที่ผิด มีการจัดตั้งคนให้มาสมัครในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ **การตรวจสอบคุณสมบัติที่ไม่ละเอียด** ควรติดกระดุมให้ถูกต้องแต่เม็ดแรกไม่ควรสร้างช่องว่างในกฎหมาย เพื่อหาข้อได้เปรียบ **คณะกรรมการการเลือกตั้งควรให้ความเป็นธรรมกับผู้สมัครรับเลือก ตั้งแต่ในระดับอำเภอ** ส่วนการติดกระดุมสุดท้ายนั้น สิ่งที่ทำให้ถูกต้อง **คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีการตรวจสอบคำร้องเรียน** หากจะสกัดการทุจริต ควรทำตั้งแต่การตรวจสอบคุณสมบัติในการรับสมัคร รวมถึงการรวมกลุ่มจัดอบรมต่าง ๆ เช่น ที่โรงแรมรอบข้างสถานที่เลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นเหตุที่น่าสงสัย (The Reporters, 2567)

รศ.สมชัย ศรีสุทธิยากร ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มที่ 17 กลุ่มประชาสังคม กล่าวว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญออกแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ เพื่อให้ปราศจากการแทรกแซงของกลุ่มทุนจึงให้มี 20 กลุ่มอาชีพและให้มีกระบวนการในการเลือกแบบทั้งเลือกกันเองและเลือกไขว้ เพื่อไม่ให้เกิดการฮั้วเกิดขึ้น แต่การเลือกครั้งนี้ได้คำตอบแล้วว่าได้สิ่งเหล่านี้ในระดับหนึ่งแต่ไม่ใช่ทั้งหมด และ**ความเป็นตัวแทนกลุ่มอาชีพมีความหละหลวม** ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นในชั้นของรัฐธรรมนูญ แต่**เกิดจากระเบียบที่ให้เกิดการปรับปรุงอาชีพให้รับรองกันได้** ทำให้การลงสมัครเป็นไปตามผู้สมัคร และคนที่บงการว่าจะไปอยู่ตรงไหนมากกว่าพื้นเพความรู้ ความสามารถ และความถนัดของผู้สมัครแต่ละคน (แนวหน้าออนไลน์, 2567)

<u>สรุปได้ว่า</u> การดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มาจากกฎหมายที่มีความซับซ้อนมากเกินไป ยิ่งมีขั้นตอนมากยิ่งทำให้เกิดปัญหามากขึ้น และกฎระเบียบที่ออกมาเป็นอุปสรรคต่อการให้ผู้สมัครแสดงความรู้ความสามารถของตน เพราะไม่สามารถเผยแพร่ข้อมูลแนวคิดหรือประวัติส่วนตัวต่อสาธารณะได้อย่างกว้างขวาง รวมถึงจำนวนผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาน้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากปัญหาในขั้นตอนการกรอกข้อมูลอาชีพในเอกสารที่ไม่มีตัวเลือกเพียงพอให้ระบุอาชีพ นอกจากนี้ แบบฟอร์มแนะนำตัวผู้สมัครที่มีเพียง 5 บรรทัด ไม่เพียงพอให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภารู้จักกันและเข้าใจถึงคุณสมบัติของผู้สมัครได้ และผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่ไม่ได้แสดงคุณสมบัติอย่างเต็มที่ โดยกระบวนการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาที่ไม่ละเอียด ทำให้เกิดช่องโหว่ที่อาจนำไปสู่การทุจริตได้ ดังนั้น การเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้อยู่ที่ความซับซ้อนของระบบกฎระเบียบที่ไม่ชัดเจน รวมถึงการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้สะท้อนถึงความต้องการและเจตจำนงของประชาชนส่วนใหญ่

6.1.3 ปัญหาการทุจริต แบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

(1) กลุ่มนักวิชาการ

รศ.ดร.พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต อาจารย์คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ระบุว่า **พื้นที่ที่อาจจะมีการฮั้วกันมาก เช่น พื้นที่ที่อยู่ในเครือข่ายของนักการเมืองพื้นที่เครือข่ายศาสนา** แต่ไม่ใช่ทุกพื้นที่ที่จะมีการฮั้ว หลายพื้นที่การเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปอย่างอิสระ และในวาระ 5 ปีของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกกันเอง จะมีอำนาจเลือกกรรมการในองค์กรอิสระหลายตำแหน่ง อำนาจของสมาชิกวุฒิสภาทำให้มีหลายกลุ่มที่พยายามจัดตั้งคนเข้ามาเป็นและเข้ามาเลือกสมาชิกวุฒิสภา และ**บางกลุ่มจัดตั้งคนเข้ามาเพื่อ “สกัด” ผู้สมัครบางกลุ่ม**ที่มีแนวความคิดทางการเมืองต่างกัน (iLaw, 2567)

ดร.ปุรวิชญ์ วัฒนสุข อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า จากการค้นคว้าบันทึกการประชุมกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ที่กำหนดกลุ่มอาชีพและกลุ่มอัตลักษณ์ของสมาชิกวุฒิสภาไว้ 20 กลุ่ม เพื่อให้เกิดการฮั้วยาก แต่จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจะเห็นว่ากติกาที่ออกแบบมาไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ **กติกาที่ออกแบบมานำไปสู่คำถามว่าท้ายที่สุดแล้วจะได้สมาชิกวุฒิสภาแบบไหน** (iLaw, 2567)

(2) กลุ่มนักการเมือง

นายสามารถ เจนชัยจิตรวนิช รองโฆษกพรรคพลังประชารัฐกล่าวว่า **การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในปี พ.ศ. 2567 ประชาชนไม่ได้เลือกโดยตรง** แต่เป็นการให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาเลือกและรับรองคุณสมบัติกันเอง ปรากฏว่า**การรับรองคุณสมบัติมีการโกหกเกิดขึ้น รับรองกลุ่มอาชีพที่ไม่ถูกต้อง** กระบวนการเกิดการทุจริตโดยตัวผู้สมัครเองเนื่องจากเป็นผลไม้ที่มีรากเป็นพิษ ฉะนั้นกระบวนการสรรหาตั้งแต่ต้น ถ้ามีการโกงคุณสมบัติหรือฮั้วกัน มีการทำโพยเพื่อลงคะแนน มีการให้สินจ้างในการสมัคร ฉะนั้น **กระบวนการเลือกทั้งหมดจะต้องเป็นโมฆะ** ดังนั้นการเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้ต้องยกเลิกเหมือนการประกาศผลสอบโรงเรียนนายร้อย หากมีการทุจริตเกิดขึ้น ก็ยกเลิกการสมัครสอบรอบนั้น ๆ (ผู้จัดการออนไลน์, 2567)

(3) กลุ่มสื่อมวลชน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์ ระบุว่า การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในปี พ.ศ. 2567 มีกติการที่สามารถบล็อกโหวตได้ และด้วยพฤติกรรมของผู้สมัคร ทำให้เกิด**เครือข่ายของการฮั้วระดับชาติ** จะได้สมาชิกวุฒิสภา 3 แบบคือ **"ฮั้วได้ - จ่ายเงิน - คนหิวแสง"** เนื่องจากระบบของกติกา ทำให้เกิดระบบนิเวศในการฮั้ว เห็นได้จากตัวเลขของผู้ลงคะแนนในระดับอำเภอและระดับจังหวัด ที่ผู้ได้รับเลือกมีคะแนนที่โดดสูงมากกว่าปกติ และพอถึงการลงคะแนนระดับประเทศ จะเห็นคะแนนของผู้สมัครในหลายกลุ่ม มีคะแนนสูงโดดมากจนน่าผิดปกติ เช่น หลายกลุ่ม **คะแนนของคนที่ได้ลำดับ 1-7 สูงทิ้งห่าง**ในลำดับรองลงมา โดยคะแนนที่ได้อยู่ประมาณ 60-70 คะแนน (Thairath Online, 2567)

สำนักข่าวไทยพีบีเอส อธิบายว่า มีข้อกังวลเกี่ยวกับการทุจริต คือ **เจ้าหน้าที่เสี่ยงเปิดเผยข้อมูลผู้สมัครก่อนพ้นเวลารับสมัคร** ซึ่งพบว่ามีสื่อมวลชนได้เข้าไปทำข่าวในพื้นที่การรับสมัคร โดยมีเจ้าหน้าที่

ไม่ได้ปกปิดรายชื่อผู้สมัครอย่างมิดชิด รวมถึงบางพื้นที่ยัง**ให้ผู้สมัครเข้ากลุ่มไลน์เดียวกันก่อนวันปิดรับสมัคร** ทำให้มีคนทราบล่วงหน้าได้ว่าในอำเภอนั้น ๆ มีผู้สมัครแล้วกี่คนและประเมินได้ว่ามีกลุ่มอาชีพละกี่คน (The Active ThaiPBS, 2567)

(4) กลุ่มผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา

รศ.สมชัย ศรีสุทธิยากร ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มที่ 17 กลุ่มประชาสังคม กล่าวว่า เป็นความหละหลวมของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการออกระเบียบให้รับรองตัวผู้สมัครเอง รวมถึงการจัดกลุ่มอาชีพ ขณะที่**ความเป็นกลางทางการเมืองถูกแทรกแซง** รับสนับสนุนจากพรรคการเมือง เปิดช่องว่างให้มีการฮั้วกันจากกติกาที่เป็นอยู่ เริ่มตั้งแต่ระดับอำเภอ กลุ่ม**คนเหล่านี้มีค่าจ้างให้ไปสมัคร** นอกจากนี้ยังกล่าวว่าได้รับการติดต่อทางโทรศัพท์ แต่**ต้องเลือกตามบัญชีที่กำหนดให้ตามโพย มีการวางแผนมาแบบสำเร็จรูปทั้ง 20 กลุ่มอาชีพว่าจะต้องเลือกใคร** ซึ่งโพยเหล่านี้ให้จดด้วยลายมือเข้าไป ทำให้เห็นว่าลำดับ 1-7 มีคะแนนแบบเกาะกลุ่ม และยัง**มีการเรียกรับเงินแบบ 2 ทาง** จึงเกิดปัญหาในกระบวนการเลือก (ThaiPBS, 2567)

รศ.ดร.นันทนา นันทวโรภาส ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภากลุ่มที่ 18 กลุ่มสื่อสารมวลชน ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม กล่าวว่า วิธีการจะมากันเป็นกลุ่ม ไม่พูดคุยกับกลุ่มผู้สมัครคนอื่น ซึ่งรวมตัวกันเฉพาะ และ**มีคะแนนที่ออกมาในลักษณะที่เหมือน ๆ กัน** หากดูคะแนนจะเห็นได้ว่า**เลขมีลักษณะที่เรียงกันมา ตัวเลขเหมือนกันแต่จะสลับตำแหน่งกันทุกกระดาษ ทุกกลุ่ม** ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่มากหากปล่อยไว้ให้มีกระบวนการบล็อกโหวต ในการเลือกครั้งนี้จะได้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการบล็อกโหวต และ**ไม่ตอบโจทย์ของการที่จะได้สมาชิกวุฒิสภามาทำหน้าที่ในกระบวนการนิติบัญญัติ** (The Reporters, 2567)

นายษิทรา เบี้ยบังเกิด ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มที่ 17 กลุ่มประชาสังคม กล่าวว่า **มีพรรคการเมืองพรรคหนึ่งอยู่เบื้องหลังในการจัดตั้งมา** หากสังเกตจะเห็นว่า มีผู้สมัครที่แต่งกายมาเหมือนกัน มากันเป็นทีมและได้รับคะแนนมาเป็นกลุ่ม มากกว่าผู้ที่มีความสามารถหลายคน (ThaiPBS, 2567)

พล.ต.ท.คำรบ ปัญญาแก้ว ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มที่ 2 กลุ่มกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม กล่าวว่า มี**การจัดตั้งมาก่อนที่จะลงเลือกสมาชิกวุฒิสภา** เพราะเมื่อเข้ารอบเลือกไขว้จะไม่สามารถรู้ล่วงหน้าว่าจะได้เจอกับกลุ่มไหนดังนั้นจึงต้องมีโพยไว้ เมื่อไปเจอกลุ่มไหนจะได้กาถูกตามระบบของกลุ่มที่จัดตั้งมา เพราะหลังจากที่มีการนับคะแนนเสร็จเรียบร้อย ได้มีผู้**พบโพยถูกขยำทิ้งไว้ในห้องน้ำ** คาดว่าเป็นผู้เลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ได้เลือกเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงขยำทิ้งซึ่งถือเป็นเบาะแสสำคัญ จึงนำคะแนนมาเทียบดูกับภาพถ่ายที่มีอยู่ พบว่าสอดคล้องกับผลนับคะแนนทั้งในกลุ่มที่ 2 และกลุ่มอื่น ๆ (The Reporters, 2567)

<u>สรุปได้ว่า</u> ข้อสงสัยเกี่ยวกับการทุจริตในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีบางพื้นที่ที่อาจมีการฮั้วกันมาก คือพื้นที่ที่อยู่ในเครือข่ายของนักการเมืองหรือเครือข่ายศาสนา และบางพื้นที่กลุ่มผลประโยชน์พยายามจัดตั้งกลุ่มคนเพื่อลงรับสมัครเลือกสมาชิกวุฒิสภา โดยกติกาที่ถูกออกแบบมาเพื่อป้องกันการฮั้วไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้จริง รวมถึงกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาพบว่าอาจมีการโกงเกิดขึ้นตั้งแต่ต้น ไม่ว่าจะเป็น

การฮั้วหรือการปลอมแปลงคุณสมบัติของผู้สมัคร ทั้งนี้ สื่อหลายสำนักได้รายงานถึงปัญหาการทุจริตในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เช่น กระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเอื้อต่อการบล็อกโหวตและการฮั้ว โดยผู้ที่ได้รับเลือกมักมาจากกลุ่มที่มีคะแนนโดดเด่นผิดปกติ และรวมถึงความเสี่ยงที่ข้อมูลผู้สมัครอาจถูกเปิดเผยก่อนกำหนด เป็นต้น ดังนั้น การทุจริตในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นปัญหาที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับอำเภอไปจนถึงระดับประเทศ มีการฮั้ว การบล็อกโหวต และการจัดตั้งของเครือข่ายกลุ่มผลประโยชน์ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง

6.1.4 ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

(1) กลุ่มนักวิชาการ

รศ.ดร.พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต อาจารย์คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กล่าวว่า การทำงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งสะท้อนให้เห็น**ปัญหาการประชาสัมพันธ์** เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และปรากฏการณ์ 1 คน 1 อำเภอคงไม่เกิดขึ้น (The Active ThaiPBS, 2567)

รศ.พรชัย เทพปัญญา อดีตคณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อธิบายว่า การได้มาของสมาชิกวุฒิสภา ถึงแม้ว่าจะมีความเป็นอิสระตามกฎหมายมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่จะมีความเป็นอิสระและเป็นกลางมากน้อยแค่ไหน หรืออาจจะมีเครือข่ายกับองค์กรบ้านใหญ่ ซึ่งอาจเป็นไปได้ และปฏิเสธไม่ได้ว่า**อาจจะมีการซื้อตัวหลังจากได้สมาชิกวุฒิสภาตัวจริง** และมีข้อสังเกตว่า **การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ที่ไม่ได้ยึดโยงกับประชาชน**ที่เป็นการเลือกโดยกลุ่มอาชีพนั้น **จะทำให้ความรู้สึกของการทำงานที่นึกถึงประชาชนมีน้อยลง** (Thairath Online, 2567)

(2) กลุ่มนักการเมือง

นายสมชาย แสวงการ อดีตสมาชิกวุฒิสภา กล่าวว่า มี **“ความผิดเพี้ยนในรายละเอียดของคุณสมบัติ”** ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดกลุ่มผิด เช่น กลุ่มทำนาเกลือ แต่ไปอยู่ในกลุ่มทำนาข้าว เด็กปั๊มมาสมัครเป็นตัวแทนกลุ่มพลังงาน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่อบรม 12 ชั่วโมง แต่มาสมัครกลุ่มแพทย์ที่ใช้เวลาเรียนถึง 6 ปี นอกจากนี้ ยังมีผู้นำกลุ่มสตรีที่อยู่คนละจังหวัด แต่แต่งกายเหมือนกัน ถ่ายรูปจากร้านเดียวกัน กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงไก่ ถ่ายรูปร้านเดียวกันแต่อยู่คนละพื้นที่ (BBC ประเทศไทย, 2567)

(3) กลุ่มสื่อมวลชน

นายณัชปกร นามเมือง ตัวแทนโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน กล่าวว่า จากระเบียบมีความเป็นไปได้ที่การแนะนำตัวผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาในโลกออนไลน์หรือสาธารณะจะถูกจำกัด เพราะระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้แนะนำตัวได้เฉพาะกับผู้สมัครเท่านั้น โดย**ประชาชนจะไม่รู้ว่าใครคือผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา** อีกทั้งในระหว่างที่จะมีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในทุกระดับ **สื่อมวลชนจะถูกจำกัดการทำหน้าที่สื่อในการตั้งคำถามหรือนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัคร** และทำให้สาธารณะขาดการรับรู้ ดังนั้น การเลือกสมาชิกวุฒิสภาแบบใหม่นี้ จึง**มีแนวโน้มที่จะเป็นการเลือกที่เงียบที่สุดในโลก** (Thairath Online, 2567)

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ระบุว่า **ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน**และผู้สังเกตการณ์ในหลายประการ ทั้ง**การห้ามผู้สมัครแนะนำตัวทางวิทยุ โทรทัศน์ รวมถึงห้ามให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน นักข่าว หรือสื่อออนไลน์** แต่หากการรายงานข่าวถูกตีความว่าเป็นการช่วยเหลือผู้สมัคร ซึ่งอาจถือเป็นการฝ่าฝืนระเบียบและมีโทษเช่นเดียวกันกับผู้สมัคร (กรุงเทพธุรกิจ, 2567)

นางสาวกุลธิดา สามะพุทธิ (2567) กองบรรณาธิการโคแฟค อธิบายว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสังเกตการณ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภาว่า ในการจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะจัดให้มีการเลือกที่โปร่งใสในทุกขั้นตอน ประชาชนหรือสื่อมวลชนจะมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ได้ คือ สังเกตการณ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับต่าง ๆ บริเวณจุดที่ผู้อำนวยการการเลือกกำหนดไว้ด้านหน้าของสถานที่เลือก และสังเกตการณ์การลงคะแนนผ่านโทรทัศน์วงจรปิดที่เชื่อมสัญญาณจากระบบการบันทึกภาพและเสียงกระบวนการเลือก ณ บริเวณที่ผู้อำนวยการการเลือกได้จัดเตรียมไว้ อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสถานที่เลือกส่วนใหญ่ ทั้งการเลือกระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ผู้สังเกตการณ์และประชาชนทั่วไปหรือแม้แต่สื่อมวลชน ไม่สามารถเข้าไปติดตามการเลือกได้อย่างใกล้ชิดในทุกกระบวนการ เช่น **ปัญหาเรื่องสถานที่ที่เป็นการเลือกกันเองในที่ปิดลับ** ไม่อนุญาตให้บุคคลอื่นนอกจากเจ้าหน้าที่และผู้สมัครเข้าไป **ผู้สังเกตการณ์มองเห็นเหตุการณ์ได้ไกล ๆ** หรือ ทำได้เพียงดูอยู่หน้าประตูทางเข้าสถานที่เลือก ส่วนระบบการถ่ายทอดภาพจากกล้องวงจรปิดนั้นแทบจะไม่ช่วยให้ทราบสถานการณ์ความเคลื่อนไหว เพราะ**ไม่มีการถ่ายทอดเสียง กล้องจับภาพมุมสูงระยะไกลหรือตัดภาพไปมาระหว่างกลุ่มอาชีพต่าง ๆ** ทั้ง 20 กลุ่ม ทำให้การติดตามไม่ต่อเนื่องและไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง (โครงการโคแฟค, 2567)

(4) กลุ่มผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา

รศ.สมชัย ศรีสุทธิยากร ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มที่ 17 กลุ่มประชาสังคม กล่าวว่า **สมาชิกวุฒิสภาชุดนี้ถูกแทรกแซงจากฝากการเมืองชัดเจน** ไม่มีความความเป็นกลาง สังเกตได้ตั้งแต่การเลือกในระดับอำเภอ ซึ่งสมัครเข้าไปโดยไม่ได้อยากเป็นสมาชิกวุฒิสภา แต่ได้**ค่ารับจ้างประมาณ 2,500 บาท ซึ่งชาวบ้านมองว่าคุ้มกับการทำงาน 1 วัน** การเลือกรอบจังหวัดมีการส่งกระดาษเปล่ากันจำนวนมาก ทำให้เกิดบัตรเสียมหาศาล เพราะคนจ้างบอกแค่ว่า **“ให้มาเลือกแค่รอบแรก”** เมื่อถึงระดับประเทศจะมีโพยสำเร็จรูปให้ครบทั้ง 20 กลุ่ม โดยไม่ว่าจะได้กลุ่มไหนจะมีโพยให้ โดยจำนวนหนึ่งเป็นชื่อของคนที่อยากจะได้จริง ๆ แต่โพยบางส่วน**มาจากการตกลงและเรียกรับผลประโยชน์** ประมาณว่าถ้าอยากให้หนุนก็ต้องจ่ายมา เพื่อนำรายได้ตรงนี้มาใช้จ่าย ทำให้เห็นภาพของคะแนนที่ออกมาเป็นกลุ่มก้อนคะแนนสูงที่เลือกเป็นชุดเหมือน ๆ กัน (แนวหน้าออนไลน์, 2567) และ รศ.สมชัย ศรีสุทธิยากร ยังได้กล่าวว่าในระยะยาวจะเป็นความต้องการ**รวบรวมสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นกลุ่มเป็นพวก เพื่อใช้เป็นผลประโยชน์ในการต่อรองทางการเมือง** หากรวมกลุ่มแล้วมีอุดมการณ์ความคิดที่เหมือนกันก็ไม่เป็นไร แต่ถ้ารวมกลุ่มแล้วมีผลประโยชน์เกิดขึ้น เช่น เสนอเงินค่าตอบแทนนอกเหนือจากเงินเดือนที่ได้รับ และเป็นเงินเพิ่มเติมรายเดือนเท่ากับว่าความหวังที่จะเห็น สมาชิกวุฒิสภามีความเป็นกลาง ทำงานอย่างมีเหตุผล ปลอดจากการเมือง

ปลอดจากการแทรกแซจากทุนก็จะผิดหวัง **สมาชิกวุฒิสภาจะกลายเป็นสังกัดการเมืองและกลุ่มทุนทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติไม่ได้เต็มที่** (แนวหน้าออนไลน์, 2567)

<u>สรุปได้ว่า</u> ผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มมีมุมมองที่แตกต่างกันอย่างน่าสนใจ และสะท้อนถึงปัญหาหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกและการทำงานของสมาชิกวุฒิสภา อาทิ ปัญหาเชิงโครงสร้างและกระบวนการเลือก โดยชี้ให้เห็นถึงการขาดการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ค่อนข้างน้อย รวมถึงความเป็นอิสระของสมาชิกวุฒิสภาที่ถึงแม้จะมีกฎหมายกำหนดให้มีอิสระมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ยังคงมีความเป็นไปได้ที่สมาชิกวุฒิสภาอาจถูกครอบงำโดยกลุ่มการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ ทำให้ขาดความเชื่อมโยงกับประชาชน ซึ่งสะท้อนกระบวนการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครตั้งแต่ต้น สิ่งสำคัญคือข้อจำกัดที่สื่อมวลชนต้องเผชิญในการรายงานข่าวเกี่ยวกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา เนื่องด้วยระเบียบที่จำกัดการแนะนำตัวของผู้สมัครในสื่อออนไลน์และสาธารณะ ทำให้ประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ส่งผลต่อการขาดเสรีภาพในการรับรู้ของประชาชนผ่านสื่อต่าง ๆ

จากการทบทวนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ทั้ง 4 ประเด็นปัญหา สามารถสรุปประเด็นปัญหาที่สำคัญได้ดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 สรุปประเด็นปัญหาสำคัญ

ประเด็นปัญหา/ ผู้ให้ข้อมูล	ปัญหาของรูปแบบการเลือกกันเอง จากกลุ่มอาชีพ	ปัญหาการดำเนินการเลือก	ปัญหาการทุจริต	ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
นักวิชาการ	- การสรรหาสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่นี้ถูกมองว่าไม่เป็นการเลือกตั้ง - ถูกมองการเลือกกันเองของคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้น - ผู้สมัครต้องมีความอยากเป็นสมาชิกวุฒิสภาด้วย เพื่อป้องกันการไม่โหวตตัวเอง - ช่องโหว่ในด้านข้อมูลของผู้สมัคร - ผู้สมัครจำต้องตัดสินใจโหวตตามข้อมูลที่มี	- ยิ่งขั้นตอนมาก ปัญหายิ่งมาก - ปัญหาผู้สมัครน้อย/ไม่มีในบางอำเภอ - ปัญหาหลายประการที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่ตัวระบบกฎหมาย - ปัญหาการประชาสัมพันธ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภา	- พื้นที่ที่อาจจะมีการฮั้วกัน เช่น พื้นที่ที่อยู่ในเครือข่ายของนักการเมือง พื้นที่เครือข่ายศาสนา - บางกลุ่มจัดตั้งคนเข้ามาเพื่อสกัดผู้สมัครบางกลุ่ม	- ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้ได้สมาชิกวุฒิสภาที่มีการทำงานที่ไม่ได้ยึดโยงกับประชาชน - จะมีการซื้อตัวหลังจากได้สมาชิกวุฒิสภาตัวจริง
นักการเมือง	- คุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาไม่เป็นไปตามเจตนารมย์ของกลุ่มอาชีพนั้น ๆ - สังคมส่วนใหญ่จะตั้งคำถามว่าสมาชิกวุฒิสภารูปแบบนี้ จะยึดโยงผลประโยชน์ของประชาชนได้อย่างแท้จริงหรือไม่	- ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถพูดถึงแนวคิดของตนเองได้ นอกเหนือจากพูดถึงประสบการณ์ที่ผ่านมา - ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถเผยแพร่เอกสารของตนสู่สาธารณะได้	- การรับรองคุณสมบัติมีการโกหกเกิดขึ้น รับรองกลุ่มอาชีพที่ไม่ถูกต้อง	- ความผิดเพี้ยนในรายละเอียดของคุณสมบัติ

ตารางที่ 30 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา/ผู้ให้ข้อมูล	ปัญหาของรูปแบบการเลือกกันเองจากกลุ่มอาชีพ	ปัญหาการดำเนินการเลือก	ปัญหาการทุจริต	ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
สื่อมวลชน	- จำกัดไว้เฉพาะคนที่มีอายุและมีเงิน - ปัญหาในเรื่องของการสะท้อนสัดส่วนของกลุ่มอาชีพและกลุ่มอัตลักษณ์ในสังคม - กลุ่มอาชีพในแต่ละกลุ่มมีความย้อนแย้งในรายละเอียด	- เอกสารข้อมูลแนะนำตัวของผู้สมัคร (สว.3) ให้ระบุอาชีพได้อย่างจำกัด ซึ่งไม่ตรงกับความเป็นจริง	- จะได้สมาชิกวุฒิสภา 3 แบบ คือ ฮั้วได้ จ่ายเงิน คนหิวแสง - มีคะแนนที่สูงมากกว่าปกติ เช่น หลายกลุ่มคะแนนของคนที่ได้ลำดับ 1-7 สูงทิ้งห่างในลำดับรองลงมา โดยคะแนนที่ได้อยู่ประมาณ 60-70 คะแนน - เจ้าหน้าที่เสี่ยงเปิดเผยข้อมูลผู้สมัครก่อนพ้นเวลารับสมัคร	- สื่อมวลชนมักจะถูกจำกัดการทำหน้าที่สื่อในการตั้งคำถามหรือนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัคร - มีแนวโน้มที่จะเป็นการเลือกที่เงียบที่สุดในโลก - การทำหน้าที่สื่ออาจถูกตีความว่าเป็นการช่วยเหลือผู้สมัคร - สถานที่เป็นสถานที่ปิดลับ - ผู้สังเกตการณ์ไม่สามารถมองเห็นเหตุการณ์ได้ - ไม่มีการถ่ายทอดเสียง กล้องจับภาพมุมสูงระยะไกลหรือตัดภาพไปมาระหว่างกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

ตารางที่ 30 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา/ ผู้ให้ข้อมูล	ปัญหาของรูปแบบการเลือกกันเองจากกลุ่มอาชีพ	ปัญหาการดำเนินการเลือก	ปัญหาการทุจริต	ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา	- คนธรรมดาทั่วไปจะมีปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามาทำหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภา - เป็นการพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าคนที่ไม่มีเส้นสายหรืออำนาจเข้ามาได้ไม่ง่าย - เป็นกำจัดจุดแข็งของผู้สมัครที่โปรไฟล์ดี - เป็นการเปิดช่องให้ผู้สมัครเลือกลงสมัครกลุ่มใดแล้วจะมีโอกาสในการรับเลือก ซึ่งเป็นวิธีคิดแบบศรีธนญชัย	- ผู้สมัครบางคนเข้ามาเลือกคนอื่นไม่เลือกตัวเอง - คนที่ตั้งใจสมัครจะใส่ประวัติค่อนข้างมาก แต่คนที่ตั้งใจมาเลือกจะใส่ประวัติเพียงสั้น ๆ แค่บรรทัดเดียวหรือแทบจะไม่เขียนอะไรเลย - ปัญหาการตรวจสอบคุณสมบัติที่ไม่ละเอียด - ความเป็นตัวแทนกลุ่มอาชีพมีความหละหลวม ซึ่งเกิดจากระเบียบที่ให้รับรองกันได้	- ความเป็นกลางทางการเมืองถูกแทรกแซง - คนบางกลุ่มมีค่าจ้างให้ไปสมัครที่ต้องเลือกตามบัญชีที่กำหนดให้ตามโพย -ผลคะแนนที่ออกมาในลักษณะที่เหมือนกัน มีผลคะแนนที่เรียงกันตัวเลขเหมือนกันแต่สลับตำแหน่ง - มีการจัดตั้งกลุ่มบุคคลมาก่อนที่จะลงสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา	- ค่ารับจ้างสมัครประมาณ 2,500 บาท ซึ่งชาวบ้านมองว่าคุ้มกับการทำงาน 1 วัน - การเลือกรอบจังหวัดมีการส่งกระดาษเปล่าจำนวนมาก ทำให้เกิดบัตรเสียมหาศาล - ระดับประเทศมีโพยสำเร็จรูปให้ครบทั้ง 20 กลุ่ม โพยบางส่วนมาจากการตกลงและเรียกรับผลประโยชน์ - ในระยะยาวจะมีการรวบรวมสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นกลุ่มเป็นพวก เพื่อเป็นผลประโยชน์ในการต่อรองทางการเมือง

6.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์การดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้สมัครรับเลือก/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการเลือก ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ณ สถานที่รับสมัคร/สถานที่เลือกสมาชิกวุฒิสภา ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ จำนวน 140 คน ประกอบด้วย

(1) ผู้สมัครรับเลือก/ผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 70 คน

(2) ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวน 20 คน

(3) คณะกรรมการ/กรรมการประจำสถานที่เลือก จำนวน 25 คน

(4) ผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวน 25 คน

โดยข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในทุกกลุ่ม จะถูกนำมาจัดหมวดหมู่ร่วมกับการสังเกตการณ์ แบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ (1) จุดเด่นของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา (2) จุดด้อยของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และ (3) ข้อเสนอแนะและแนวทางในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.2.1 จุดเด่นของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

1) การสรรหาจากกลุ่มอาชีพสร้างความหลากหลายที่เป็นตัวแทนจากทุกภาคส่วน

การเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 จะถูกเลือกมาจากกลุ่มต่าง ๆ ที่หลากหลาย ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทน จากภาคราชการ ข้าราชการบำนาญ นักธุรกิจ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน กระบวนการสรรหาที่หลากหลายทำให้มั่นใจได้ว่ากลุ่มต่าง ๆ ในสังคม **จะมีตัวแทนที่สะท้อนถึงความต้องการและความคิดเห็นที่หลากหลาย** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้รับการเป็นตัวแทนอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ กระบวนเลือกรูปแบบนี้ยังช่วยให้**การบริหารจัดการของวุฒิสภามีความสมดุลมากขึ้น** เพราะจะได้มุมมองที่แตกต่างกันจากตัวแทนของแต่ละกลุ่ม และการมีสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ช่วยให้กลุ่มคนที่อยู่ในแต่ละภาคส่วนรู้สึกว่าตนมีตัวแทนที่เข้าใจถึงความต้องการและปัญหาของกลุ่มตน การสร้างความเชื่อมโยงกับประชาชนนี้ เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับระบบรัฐสภา การสรรหาสมาชิกวุฒิสภาที่มีความหลากหลายทางอาชีพยังช่วยลดการผูกขาดทางอำนาจและลดการให้ความสำคัญกับมุมมองใดมุมมองหนึ่งมากเกินไป ทำให้การทำงานของสภามีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากขึ้น รวมถึงสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากภาคส่วนต่าง ๆ สามารถตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีความเข้าใจและความรู้ในสาขาที่ตนเชี่ยวชาญ

2) ความหลากหลายของกลุ่มอาชีพจะสะท้อนมุมมองที่หลากหลาย

ผู้สมัครรับเลือกแต่ละกลุ่มอาชีพมีประสบการณ์ ความรู้ และมุมมองที่แตกต่างกัน การเลือกสมาชิกวุฒิสภาจากหลากหลายอาชีพช่วยให้**วุฒิสภาได้รับมุมมองที่ครอบคลุมในด้านต่าง ๆ** ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม หรือด้านสาธารณสุข ตามความเชี่ยวชาญ

ของแต่ละกลุ่ม สิ่งนี้ช่วยให้เกิดการพัฒนานโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เนื่องจากการมีตัวแทนจากหลากหลายอาชีพส่งผลต่อการกลั่นกรองหรือการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภานิติบัญญัติ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการออกกฎหมายได้ผ่านการเพิ่มพูนข้อมูล ความเชี่ยวชาญ และมุมมองที่หลากหลายซึ่งช่วยสร้างความสมดุลและลดอคติในการตัดสินใจ รวมถึง**การมองปัญหาจากมุมมองที่หลากหลายมีบทบาทสำคัญในการพิจารณานโยบาย**ที่ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มประชากรต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น การมีผู้แทนจากภาคการเกษตรในวุฒิสภาอาจทำให้การออกนโยบายด้านการเกษตรมีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเกษตรกรจริง ๆ เช่นเดียวกับด้านการศึกษาและสาธารณสุขที่ต้องการผู้เชี่ยวชาญที่สามารถเข้าใจปัญหาในเชิงลึก

3) สร้างความเท่าเทียมและการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเป็นธรรม

การมีสมาชิกวุฒิสภาจากหลากหลายอาชีพช่วยสร้างสภาวะแวดล้อมที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชากรกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การมีตัวแทนจากกลุ่มที่หลากหลายช่วย**ลดความรู้สึกที่ถูกกีดกันทางการเมืองในกลุ่มที่มักถูกมองข้าม** โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธ์ ทำให้คนเหล่านั้นมีโอกาสส่งเสียงในการกำหนดนโยบายได้มากขึ้น และความหลากหลายในวุฒิสภายังสามารถเพิ่มความน่าเชื่อถือของสถาบันทางการเมืองและเสริมสร้างความไว้วางใจจากประชาชน เพราะเมื่อประชาชนเห็นว่ามีตัวแทนจากอาชีพหรือกลุ่มที่พวกเขาสังกัดอยู่ในสถาบันทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งวุฒิสภา **ประชาชนจะรู้สึกว่าเสียงของพวกเขาได้รับการรับฟัง** และมีความไว้วางใจในกระบวนการทางการเมืองมากขึ้น เพราะการมีผู้แทนจากหลากหลายอาชีพในวุฒิสภาช่วยให้การออกนโยบายสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมได้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การพัฒนานโยบายด้านอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องได้รับข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในภาคอุตสาหกรรม การประสานงานระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในวุฒิสภาจึงทำให้เกิดนโยบายที่ยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดีเมื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจหรือสังคม

4) ความแตกต่างระหว่างกลุ่มอาชีพจะช่วยสร้างความสมดุลในวุฒิสภา

ความแตกต่างระหว่างอาชีพและบทบาทในสังคม โดยสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ย่อมมี**ประสบการณ์และวิธีคิดที่แตกต่างกันตามบทบาทของแต่ละอาชีพ** เช่น ตัวแทนจากภาคธุรกิจย่อมสนใจเรื่องการส่งเสริมการลงทุน การกระตุ้นเศรษฐกิจ และการลดข้อจำกัดด้านกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อการทำธุรกิจ ในขณะที่สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากกลุ่มเกษตรกรหรือภาคชนบท ย่อมมีความเข้าใจและห่วงใยเกี่ยวกับปัญหาด้านการเกษตรและการพัฒนาชนบท ซึ่งมุมมองเหล่านี้สามารถสะท้อนกลับมาสู่การกำหนดนโยบายและกฎหมายที่หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น การเป็นตัวแทนของประชาชนทุกกลุ่มด้วยการมีสมาชิกวุฒิสภาจากอาชีพต่าง ๆ ยังทำให้ประชาชนในแต่ละภาคส่วนของสังคมรู้สึกว่ามีผู้แทนที่เข้าใจและสนับสนุนประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของพวกเขา ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการทางการเมืองและการออกกฎหมายของประเทศมากขึ้น เพราะการมีตัวแทนจากทุกกลุ่มอาชีพทำให้วุฒิสภามีความสมดุลมากขึ้นในการพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสุขภาพ การศึกษา กฎหมาย หรือเศรษฐกิจ เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างรอบด้าน เนื่องจากกลุ่มอาชีพ

ที่ต่างกันนำเสนอวิธีแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน ซึ่ง**เมื่อร่วมกันพิจารณาอาจนำไปสู่การตัดสินใจที่ครอบคลุม**มากขึ้น เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินอาจช่วยพิจารณาด้านการจัดการงบประมาณ ขณะที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาอาจเน้นประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้

5) สร้างความหลากหลายในเชิงประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาเฉพาะทางเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกฎหมายของประเทศ ยังเป็นการกระจายอำนาจจากกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองไปยังผู้เชี่ยวชาญในหลายด้าน เช่น การเงิน การศึกษา สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและต้องการความเข้าใจเชิงลึก การมีผู้เชี่ยวชาญที่เข้าใจปัญหาที่แท้จริงในสาขาต่าง ๆ ทำให้การพิจารณากฎหมายและนโยบายมีความรอบคอบมากขึ้น เนื่องจากสามารถมองเห็นถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากมุมมองของแต่ละสาขา นอกจากนี้ การมีสมาชิกวุฒิสภาจากกลุ่มอาชีพที่หลากหลายยังช่วยลดการพึ่งพานักการเมืองหรือผู้แทนที่อาจไม่มีความรู้เชิงลึกในบางประเด็น การทำงานร่วมกันระหว่างนักการเมืองและผู้เชี่ยวชาญจึงเป็นประโยชน์ในการสร้างสมดุล ระหว่างความรู้เชิงเทคนิคและความเข้าใจในสถานการณ์ทางการเมือง ทำให้การตัดสินใจมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมมากขึ้นและสามารถตอบสนองต่อปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

6) สร้างการถ่วงดุลและเสถียรภาพทางการเมือง

ระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจากกลุ่มอาชีพ สามารถช่วยสร้างเสถียรภาพทางการเมืองได้ เพราะวุฒิสภามีบทบาทในการควบคุม ตรวจสอบ และถ่วงดุลการทำงานของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน และเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองต่าง ๆ การมีวุฒิสภาที่ประกอบด้วยสมาชิกจากกลุ่มอาชีพที่หลากหลายและผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ช่วยให้วุฒิสภามีความหลากหลายทางความคิดและประสบการณ์ **การสมาชิกวุฒิสภาที่ไม่ได้ขึ้นตรงต่อพรรคการเมือง ช่วยลดความเป็นพรรคพวก และลดอิทธิพลจากการแข่งขัน**ทางการเมืองของพรรคต่าง ๆ ทำให้การตัดสินใจมีความเป็นกลางและพิจารณาประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก มากกว่าการตอบสนองต่อผลประโยชน์ทางการเมืองเฉพาะกลุ่ม และในสภาวะที่ระบบการเมืองมีความตึงเครียดหรือเกิดความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมือง การมีวุฒิสภาที่เป็นกลางสามารถช่วยลดความขัดแย้งลงได้ เพราะวุฒิสภาจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผลประโยชน์ที่ไม่ขึ้นตรงกับพรรคการเมือง และสามารถใช้เหตุผลในการพิจารณากฎหมายหรือมาตรการต่าง ๆ โดย**ไม่ถูกผลกระทบจากแรงกดดันทางการเมืองโดยตรง** ซึ่งช่วยให้ระบบการเมืองมีเสถียรภาพมากขึ้น นอกจากนี้ วุฒิสภายังทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติอย่างเป็นอิสระ ทำให้สามารถควบคุมและถ่วงดุลกันได้

7) เป็นกลไกการป้องกันการแทรกแซงของกลุ่มการเมือง

ระบบสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้วุฒิสภามีบทบาทที่**เป็นอิสระจากพรรคการเมืองและการแข่งขันทางการเมือง** ซึ่งจะช่วยลดอิทธิพลของพรรคการเมืองในการควบคุมการออกกฎหมายในวุฒิสภาได้ เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่ถูกเลือกกันเองจากกลุ่มอาชีพที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน พรรคการเมืองจึงมีบทบาท

น้อยลงในการผลักดัน หรือควบคุมการทำงานของวุฒิสภา การลดอิทธิพลนี้ทำให้สมาชิกวุฒิสภามีอิสระมากขึ้นในการตัดสินใจเรื่องนโยบายหรือกฎหมาย โดย**ไม่ต้องมีแรงกดดันจากพรรคการเมืองหรือการหาเสียงเลือกตั้ง** ส่งผลให้วุฒิสภามีอิสระจากการแข่งขันทางการเมือง ช่วยให้สภามีบทบาทในการตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานของสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงวุฒิสภาสามารถตรวจสอบนโยบายและกฎหมายอย่างรอบคอบ โดยเน้นถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นหลัก มากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ของพรรคหรือกลุ่มการเมือง เนื่องจากสมาชิกมาจากกลุ่มอาชีพที่หลากหลายและไม่ได้มีฐานเสียงที่ต้องดูแลจากการเลือกตั้ง การทำงานของวุฒิสภาจึงมีความเป็นกลางมากขึ้น สมาชิกวุฒิสภาจึงสามารถพิจารณากฎหมายและนโยบายโดยอิงจากความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่มาจากกลุ่มอาชีพของตน ถึงแม้ระบบดังกล่าวจะมีข้อดีในแง่ของความเป็นกลางและการถ่วงดุล แต่อาจมีข้อกังวลเรื่องของความชอบธรรม เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ทำให้ประชาชนอาจมองว่าขาดความเชื่อมโยงกับเจตนารมณ์ของประชาชนโดยตรง

8) ป้องกันการทุจริตและการตรวจสอบกันเองระหว่างผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา

กระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ออกแบบมาให้เลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ มีเป้าหมายหลักเพื่อลดโอกาสการทุจริตและการสมยอมระหว่างผู้สมัคร ด้วยการสร้างกระบวนการเลือกที่มีหลายระดับ ซึ่งทำให้การวางแผนร่วมมือกันเพื่อทุจริตเป็นไปได้ยากขึ้น และป้องกันการควบคุมผลการเลือกโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วยการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพเดียวกัน ซึ่งผู้สมัครในกลุ่มอาชีพเดียวกันจะลงคะแนนเลือกผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในอาชีพเดียวกัน โดยหมายความว่าผู้ที่ถูกเลือกจะเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือจากการประเมินของคนในกลุ่มอาชีพเดียวกัน เป็นการลดโอกาสที่ผู้ไม่มีความสามารถจริงจะได้รับเลือกผ่านการทุจริต เพราะผู้ที่ลงคะแนนสามารถประเมินคุณสมบัติของผู้สมัครได้ดีที่สุด และการจับสลากแบ่งสายเพื่อแบ่งสายของผู้สมัคร ทำให้ไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าว่าใครจะอยู่ในสายเดียวกัน กระบวนการนี้ทำให้การวางแผนสมยอมกันระหว่างผู้สมัครเป็นไปได้ยาก เนื่องจากแต่ละคนไม่รู้ว่าจะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มไหน ทำให้**ลดความเสี่ยงในการรวมตัวเพื่อทุจริตล่วงหน้า** ผลลัพธ์ของระบบนี้คือการเพิ่มความโปร่งใส และทำให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม

<u>สรุปได้ว่า</u> การดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ที่มีลักษณะของการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ มีจุดเด่นที่สำคัญคือการเป็นตัวแทนจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย ทำให้มีตัวแทนจากทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการและปัญหาของกลุ่มคนต่าง ๆ ได้ดี ผู้แทนจากแต่ละกลุ่มอาชีพที่มีความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การออกกฎหมายและนโยบายครอบคลุมและสมดุลมากขึ้น ทำให้มีความน่าเชื่อถือและสร้างความไว้วางใจจากประชาชน ความหลากหลายของสมาชิกวุฒิสภาช่วยให้วุฒิสภาสามารถพิจารณาปัญหาได้จากหลายมุมมอง สร้างการตัดสินใจที่มีความรอบคอบและครอบคลุม ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมมากขึ้น รวมถึงวุฒิสภาที่ไม่ขึ้นตรงกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างการถ่วงดุลกับสภาผู้แทนราษฎร ป้องกันการแทรกแซงจากพรรคการเมือง เพราะมีระบบการเลือกที่มาจากกลุ่มอาชีพ ช่วยลดอิทธิพลของพรรคการเมืองและส่งเสริมการตัดสินใจที่เป็นอิสระ ทั้งนี้ กระบวนการออกแบบยังเป็นการช่วยลดโอกาส

ของการทุจริต เนื่องจากต้องผ่านกระบวนการหลากหลายขั้นตอนทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

6.2.2 จุดด้อยของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

1) ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

ระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและการตัดสินใจทางการเมือง เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) หรือสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ซึ่งการเลือกตั้งทำให้ผู้แทนที่ได้รับเลือกมีความผูกพันกับประชาชน เนื่องจากต้องรับฟังเสียงของประชาชนและทำหน้าที่เป็นตัวแทนในนามของประชาชนผู้เลือกเข้ามา อย่างไรก็ตาม การเลือกสมาชิกวุฒิสภาถูกจำกัดให้เป็นการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มผู้มีสิทธิลงสมัครรับเลือก โดยไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง จะทำให้**ประชาชนเสียสิทธิในการตัดสินใจว่าใครควรเป็นตัวแทนในวุฒิสภา** เมื่อประชาชนไม่สามารถเลือกตัวแทนได้ด้วยตัวเอง ความเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับผู้แทนที่อยู่ในวุฒิสภาจะลดลงหรืออาจหายไป รวมถึงการที่ประชาชนไม่สามารถเลือกสมาชิกวุฒิสภาได้โดยตรง ยังทำให้กระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจอ่อนแอลง เพราะสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มผลประโยชน์ มักจะมีความผูกพันกับผู้ที่เลือกแทนที่จะเป็นประชาชนทั่วไป สิ่งนี้อาจทำให้ไม่รู้สึกว่าจำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยตรง ด้วยเหตุนี้ ระบบที่ประชาชนไม่มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยตรง จึงเป็น**การลดทอนบทบาทของประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตย** ทำให้ขาดการตรวจสอบและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ทำให้กระบวนการทางการเมืองขาดความโปร่งใสและความเป็นธรรม

2) ความไม่โปร่งใสในกระบวนการเลือก

กระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจากกลุ่มอาชีพ เป็นระบบที่สมาชิกในแต่ละกลุ่มอาชีพหรือสาขาเฉพาะทางจะทำการเลือกสมาชิกวุฒิสภามาจากคนในกลุ่มของตน กระบวนการนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เนื่องจากความใกล้ชิดและความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้เลือกและผู้ถูกเลือก ซึ่งมีผลต่อความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของกระบวนการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา เนื่องจากการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง การตรวจสอบจากภายนอกอาจทำได้ยาก ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลหรือกระบวนการในการพิจารณาต่อสาธารณะอย่างเพียงพอ ทำให้สาธารณชนไม่สามารถรับรู้ได้ว่าการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งนั้นเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมและตรงไปตรงมาหรือไม่ หากการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดหรือมีเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันเป็นเวลานานอาจทำให้เกิดการบล็อกโหวต ซึ่งหมายถึงการวางแผนหรือสมรู้ร่วมคิดในการโหวตให้กับบุคคลที่เป็นที่ต้องการโดยเฉพาะ โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติที่แท้จริงของผู้สมัคร ทำให้บุคคลที่ควรได้รับเลือกไม่ได้รับโอกาสที่ยุติธรรม และในกลุ่มอาชีพที่คนรู้จักกันดีหรือมีความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ใกล้ชิด เครือข่ายผลประโยชน์ส่วนตัวหรือผลประโยชน์ทางการเมืองที่อาจถูกสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนการเลือกหรือแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน การสนับสนุนอาจเป็นในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การร่วมมือทางธุรกิจ หรือการส่งเสริมอิทธิพลทางการเมืองระหว่างกันเนื่องจากมีการพิจารณาแต่งตั้งจากความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าคุณสมบัติที่แท้จริง การที่บุคคลได้รับเลือก

อาจไม่ได้เกิดจากความสามารถในการทำงานหรือความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพนั้น ๆ แต่กลับเป็นผลจากการสนับสนุนภายในเครือข่ายหรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้วุฒิสภาอาจขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการทำหน้าที่ตามที่คาดหวัง

3) การสมยอมการลงคะแนนให้กับคนเฉพาะกลุ่ม

การเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มอำนาจเฉพาะ ส่วนใหญ่ถูกเลือกจากกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มเหล่านี้มักจะมีสถานะที่สูงกว่าในสังคม เช่น นักการเมือง นักธุรกิจ หรือบุคคลที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดการรวมกลุ่มกันของชนชั้นนำหรือผู้มีอำนาจในการควบคุมกระบวนการทางการเมือง เนื่องจากกลุ่มผลประโยชน์สามารถเลือกและสนับสนุนคนที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้คนบางกลุ่มมีโอกาสรักษาอำนาจและบทบาททางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เกิดการกระจุกตัวของอำนาจ โดยเมื่อกลุ่มอาชีพเลือกกันเองจะส่งผลให้**อำนาจกระจุกตัวอยู่ในมือของคนกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน** และการเลือกกันเองในกลุ่มที่มีอำนาจหรือมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน จะส่งผลให้ขาดความหลากหลายในมุมมองและประสบการณ์ การมีสมาชิกวุฒิสภาจากคนบางกลุ่มหรือกลุ่มอำนาจยังคงเป็นกลุ่มเดิม ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นจะยิ่งทำให้คนส่วนใหญ่ขาดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการของวุฒิสภา และการมีวุฒิสภาที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการนิติบัญญัติที่เต็มไปด้วยผู้แทนจากคนบางกลุ่ม จะส่งผลให้การตัดสินใจเชิงนโยบายและกฎหมายมีแนวโน้มไปในทางที่สนับสนุนผลประโยชน์ของคนกลุ่มนั้น ในขณะที่คนบางกลุ่ม เช่น ชนชั้นกลางและล่างอาจถูกละเลย

4) การไม่เป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพอย่างแท้จริง

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในกลุ่มอาชีพเดียวกัน มักส่งผลให้เกิดความไม่หลากหลายทางความคิด ประสบการณ์ และมุมมอง เพราะ**สมาชิกในกลุ่มเดียวกันจะมีวิธีคิดที่คล้ายกัน** เนื่องจากประสบการณ์การทำงานที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงตามอาชีพ เช่น ถ้าหากวุฒิสภาส่วนใหญ่เป็นข้าราชการหรือทหาร มุมมองที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง การจัดการ หรือการบังคับใช้กฎหมายอาจมีความเด่นชัดขึ้น เพราะกลุ่มอาชีพเหล่านี้มีความคุ้นเคยกับการทำงานตามระบบระเบียบและขั้นตอนทางราชการ ทั้งนี้ การไม่เป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพที่แท้จริง อาจนำไปสู่**การตัดสินใจที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน**ในวงกว้าง เพราะมุมมองของสมาชิกวุฒิสภาจะสะท้อนถึงประสบการณ์และความคิดของกลุ่มอาชีพเฉพาะ หากมีการกำหนดนโยบายหรือกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในกลุ่มอื่น ๆ เช่น เกษตรกร ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก หรือนักวิชาการ การขาดมุมมองจากคนที่มีประสบการณ์และความรู้ในกลุ่มอาชีพเหล่านั้นอาจทำให้การตัดสินใจไม่ครอบคลุมและไม่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนทุกกลุ่ม นอกจากนี้ **การมีอิทธิพลมากเกินไปของกลุ่มอาชีพใดกลุ่มหนึ่ง** อาจทำให้เกิดความลำเอียงในการตัดสินใจ และส่งผลให้เกิดการส่งเสริมหรือปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มอาชีพนั้น มากกว่าการคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม ทำให้กลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจในระบอบประชาธิปไตยเสียสมดุล

5) ความไม่ชัดเจนในคุณลักษณะของอาชีพ

การเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 แตกต่างจากที่ครั้งที่เคยผ่านมาและแตกต่างจากการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร์ กล่าวคือประชาชนทั่วไปจะไม่รับรู้ แต่จะรู้เพียงกลุ่มผู้ที่สนใจสมัครเท่านั้น ผู้สมัครมาจากหลากหลายอาชีพมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม ให้โอกาสผู้ที่มีความรู้ความสามารถในแต่ละสาขาเข้ามาสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา แต่ข้อจำกัดที่บางกลุ่มไม่ได้กำหนดมาตรฐานคุณวุฒิของผู้สมัครทั้งที่สมาชิกวุฒิสภาต้องมีบทบาทหน้าที่สำคัญตามรัฐธรรมนูญ เช่น การกลั่นกรองกฎหมายหรือเสนอข้อเสนอที่เป็นหลักสำคัญในการบริหารประเทศ และการให้ผู้สมัครกำหนดการรับรองตนเองได้ในบางกลุ่มอาชีพควรที่จะกำหนดขั้นต่ำของปีที่รับรอง หรือกำหนดวุฒิการศึกษา เพราะหากนำประสบการณ์มาเป็นตัววัดต้องมีการกำหนดระยะเวลาประสบการณ์ที่ชัดเจน มีข้อกำหนดเรื่องคุณสมบัติที่มีมาตรฐาน หากได้ผู้ที่ไม่มีคุณภาพเข้าไป การบริหารประเทศในเรื่องกฎหมายจะไม่มีคุณภาพ หรือหากยึดโยงกับระบบการเมืองมากเกินไป จะนำไปสู่การครอบงำทางความคิดและการปฏิบัติหรือการซื้อตัว ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของความเป็นสมาชิกวุฒิสภา

6) ขั้นตอนมีความซับซ้อนและใช้ระยะเวลานานเกินไป

การเลือกสมาชิกวุฒิสภามีการวิพากษ์วิจารณ์โดยเฉพาะในเรื่องระยะเวลาที่ใช้ในการเลือกซึ่งมีหลายปัจจัยที่ส่งผลให้กระบวนการนี้ใช้เวลานานเกินไป รวมถึงขั้นตอนการเลือก กระบวนการที่ซับซ้อนและมีหลายขั้นตอน เช่น การรับสมัครผู้สมัคร การตรวจสอบคุณสมบัติ และการจัดการเลือกในระดับต่าง ๆ ซึ่งทำให้ต้องใช้เวลานานในการดำเนินการ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครที่ให้มีการแนะนำตัวเฉพาะกับผู้มีสิทธิเลือกเท่านั้น ทำให้ข้อมูลผู้สมัครรับเลือกเข้าถึงได้ยาก และบางกลุ่มอาชีพต้องใช้เวลาศึกษาข้อมูลเพื่อทำการลงคะแนนเสียง รวมถึงข้อมูลผู้สมัครไม่เป็นไปตามความจริง ความไม่เป็นเอกภาพในกลุ่มอาชีพกระบวนการจัดตั้งในการสมัครเป็นกลุ่มก้อน ทำให้เกิดการแก้ปัญหาในหน้างานในหลายพื้นที่ส่งผลให้เกิดความล่าช้า การดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา แม้จะมีความพร้อมแต่ยังมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องต่าง ๆ ทั้งปัญหาในเรื่อง**ระยะเวลาดำเนินการที่กระชั้นชิด** มีเวลาในการเตรียมงานจำกัด

7) กฎหมาย/กฎระเบียบที่มีจำนวนมากเกินไป

ปัญหาเกี่ยวกับความซับซ้อนของกฎหมาย/ระเบียบ การตีความ และ**วิธีการที่เข้าใจยาก** ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในหลายส่วน เช่น เจ้าหน้าที่มาจากหลายภาคส่วน มีความเข้าใจแตกต่างกัน ผู้สมัครเกิดความสับสนในเรื่องอาชีพ หลักฐานในการประกอบการรับสมัคร และ**วิธีการเลือกที่ยุ่งยากซับซ้อน** และประชาชนเกิดความสับสนใจเรื่องบทบาทหน้าที่ของตนเอง เจ้าหน้าที่หน้างานมี**กฎระเบียบที่ต้องทำความเข้าใจจำนวนมาก** นอกจากนี้ ปัญหาของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้น้อย เนื่องจากข้อห้ามหลายประการในพื้นที่เลือกสมาชิกวุฒิสภา ประชาชนจึงไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาการไม่ยอมรับผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของประชาชนได้ และปัญหาในเรื่องความไม่ชัดเจนของส่วนกลางที่มีการปรับเปลี่ยนแบบฟอร์ม และรูปแบบการดำเนินงานกระทันหัน หน่วยงานในพื้นที่ต้องคอยติดตามสถานการณ์ และทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่เพิ่มเติม

เพื่อลดความสับสน และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยที่ส่วนกลางอาจยังไม่ให้การสนับสนุนในการให้ข้อมูลต่าง ๆ หรือตอบข้อซักถามได้อย่างทันถ่วงทีเท่าที่ควร

8) ระยะเวลาการตรวจสอบคุณสมบัติและคุณลักษณะต้องห้ามน้อยเกินไป

การตรวจสอบคุณสมบัติและคุณลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมและมีความสามารถ แต่เนื่องจากมีหลายหน่วยงานและลักษณะต้องห้ามที่ต้องตรวจสอบ จึงทำให้กระบวนการนี้ใช้เวลานาน โดยเฉพาะเมื่อมีการเชื่อมโยงกับการดำเนินการทางกฎหมาย โดยหลังจากหมดระยะเวลาการรับสมัคร มีระยะเพียง 5 วันในการประกาศรายชื่อผู้สมัครและให้ผู้สมัครมีสิทธิคัดค้าน ซึ่งอาจส่งผลให้มีความยุ่งยากในการจัดการกับกรณีที่ผู้สมัครมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วน โดยควรมีการชี้แจงข้อมูลผู้สมัครต่อสาธารณะเพื่อให้ประชาชนช่วยตรวจสอบและคัดกรองและเพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงกระบวนการและความเข้มงวดในการเลือกผู้แทนที่เหมาะสม การอธิบายต่อสังคมจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการเลือกและลดข้อสงสัยในความชอบธรรม แต่การตรวจสอบคุณสมบัติและคุณลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร เป็นกระบวนการที่ต้องการความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน หากไม่สามารถตรวจสอบได้ตั้งแต่ระดับอำเภอจะนำไปสู่ข้อสงสัยในความชอบธรรมจากประชาชนส่วนรวม ส่งผลให้เกิดแรงกระทบต่อตัวผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่

<u>สรุปได้ว่า</u> จุดด้อยของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เป็นการเลือกที่จำกัดเพียงกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มผู้มีสิทธิสมัคร ทำให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและลดความรับผิดชอบของวุฒิสภาต่อประชาชน ส่งผลให้เกิดการขาดความเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงความไม่โปร่งใสในการเลือก โดยมักเกิดการบล็อกโหวตและการสนับสนุนบุคคลในเครือข่ายที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือการสมยอมการลงคะแนนให้กับคนเฉพาะกลุ่ม เกิดการกระจุกตัวของอำนาจในผู้สมัครบางกลุ่ม และสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากกลุ่มอาชีพเดียวกันมักมีมุมมองและประสบการณ์ที่คล้ายกัน ทำให้ขาดความหลากหลายในการพิจารณานโยบายหรือกฎหมาย ซึ่งเป็นผลมาจากความไม่ชัดเจนในคุณลักษณะของกลุ่มอาชีพที่ขาดมาตรฐานในการเลือกผู้สมัคร และการเลือกมีขั้นตอนที่ซับซ้อน ทำให้ใช้เวลานานในการดำเนินการและมีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครได้ และความซับซ้อนของกฎหมายและกฎระเบียบทำให้เกิดความเข้าใจผิดและสับสนในประชาชนและผู้สมัคร ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกน้อยลง อย่างไรก็ตาม กระบวนการคัดกรองที่ไม่เข้มงวดส่งผลให้เกิดข้อสงสัยในความชอบธรรมในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

6.2.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต

1) เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทมากขึ้น เป็นการมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มความเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกวุฒิสภาและประชาชน เพื่อให้กระบวนการนี้สะท้อนถึงหลักประชาธิปไตยที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง จึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เช่น **การโหวตแบบประชามติในบางขั้นตอน** แนวทางนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน

สามารถแสดงความคิดเห็นหรือเลือกตัวแทนในบางส่วนของกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งจะทำให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาไม่เป็นเพียงการเลือกในกลุ่มอาชีพเท่านั้น แต่ยังเป็นการสะท้อนความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนในวงกว้าง การนำกระบวนการประชามติเข้ามาใช้สามารถช่วยให้ประชาชนมีความรู้สึกว่ามีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมือง และ **การใช้ระบบสัดส่วน** ระบบสัดส่วนจะช่วยให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภามีความหลากหลายมากขึ้น โดยแต่ละกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มผลประโยชน์สามารถมีตัวแทนที่มาจากการสนับสนุนของประชาชน ทำให้วุฒิสภามีตัวแทนที่สะท้อนถึงความต้องการและความสนใจของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม การใช้ระบบสัดส่วนจะช่วยลดการครอบงำของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และทำให้การเป็นตัวแทนในวุฒิสภามีความสมดุลและยุติธรรมมากขึ้น และ **เพิ่มความผูกพันและความรับผิดชอบต่อประชาชน** หากประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา วุฒิสภาจะมีความรู้สึกว่าต้องรับผิดชอบต่อประชาชนที่เลือกสมาชิกวุฒิสภาเข้ามา ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกวุฒิสภามีความโปร่งใสและรับผิดชอบต่อปัญหาและข้อเรียกร้องของประชาชนมากขึ้น ความรู้สึกเชื่อมโยงนี้จะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างประชาชนและสถาบันการเมืองอย่างวุฒิสภา

2) เพิ่มมาตรการความโปร่งใสในกระบวนการเลือก

กระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่โปร่งใสและเป็นธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความไว้วางใจจากสาธารณชน กระบวนการนี้สามารถปรับได้โดยใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันปัญหาการบล็อกโหวตหรือการเลือกกันเองในกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกัน เช่น **การเปิดเผยข้อมูล** ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครควรสามารถเข้าถึงได้โดยประชาชน เช่น ประวัติส่วนตัว คุณสมบัติ และประสบการณ์ของผู้สมัคร เพื่อให้ประชาชนมีข้อมูลเพียงพอในการตรวจสอบความเหมาะสมและประวัติของผู้สมัครอย่างละเอียด **การเปิดเผยขั้นตอนกระบวนการเลือก** ควรมีการประกาศให้ชัดเจนว่าขั้นตอนการเลือกเป็นอย่างไร เพื่อสร้างความโปร่งใสในทุกขั้นตอน รวมถึงผลการเลือกควรถูกประกาศอย่างโปร่งใส โดยมีการรายงานอย่างละเอียดเกี่ยวกับวิธีการลงคะแนน การนับคะแนน เพื่อสร้างความชัดเจนว่าไม่มีการแทรกแซงจากกลุ่มที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน **การสร้างระบบตรวจสอบอิสระ** การตรวจสอบโดยหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นกลางและมีความน่าเชื่อถือจะช่วยป้องกันปัญหาการทุจริตหรือการสมรู้ร่วมคิดในกระบวนการเลือก การนำเอาองค์กรภายนอกเข้ามาช่วยตรวจสอบ เป็นกลไกที่จะสร้างความมั่นใจให้กับสังคมว่ากระบวนการนี้ดำเนินไปอย่างยุติธรรมและโปร่งใส **มีช่องทางการรับฟังของประชาชน** อาจมีการจัดเวทีอภิปรายหรือการสอบถามความเห็นจากประชาชนในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้กระบวนการเลือกมีความเปิดเผยมากขึ้นและลดความเป็นกลุ่มปิดของผู้มีอำนาจในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา มาตรการเหล่านี้สามารถช่วยสร้างระบบการเลือกที่มีความโปร่งใส ลดปัญหาการบล็อกโหวต และเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนว่ากระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปอย่างยุติธรรม

3) ลดการกระจุกตัวของอำนาจทางการเมือง

การลดการกระจุกตัวของอำนาจเป็นสิ่งความสำคัญ เพราะสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทสำคัญในกระบวนการนิติบัญญัติและการกำกับดูแลการทำงานของรัฐบาล หากอำนาจในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาถูกควบคุมโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือกลุ่มผลประโยชน์ จะทำให้การตัดสินใจของสมาชิกวุฒิสภาไม่สอดคล้องกับ

ความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ดังนั้น การกระจายอำนาจในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้การทำงานของสภาเกิดความโปร่งใส ยุติธรรม และสะท้อนความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง โดยมีแนวทางสำคัญ เช่น **สร้างช่องทางให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงการรับสมัครมากขึ้น** เมื่อกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาไม่กระจุกอยู่ที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ประชาชนทุกกลุ่มอาชีพหรือทุกชนชั้นของสังคม จะมีโอกาสเป็นตัวแทนในวุฒิสภา ทำให้เสียงจากหลากหลายส่วนของสังคมได้รับการฟังและตอบสนองมากขึ้น **ลดการครอบงำจากกลุ่มผลประโยชน์** การกระจายอำนาจทำให้ยากต่อการที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะใช้อำนาจที่มากเกินไปในการครอบงำการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยลดโอกาสการใช้ตำแหน่งเพื่อผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม **เพิ่มการสะท้อนความหลากหลายของสังคมไทย** สังคมไทยมีความหลากหลายในด้านวัฒนธรรม ชนชั้น และอาชีพ การกระจายอำนาจในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจะทำให้กลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มเกษตรกร ชาวบ้าน ผู้ประกอบการ แรงงาน กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชายขอบได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางนโยบายที่เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มเหล่านี้สามารถมีตัวแทนในวุฒิสภาได้ นอกจากนี้ การมีตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างหลากหลายยังช่วยให้การกำหนดนโยบายครอบคลุมถึงปัญหาที่กลุ่มต่าง ๆ เผชิญอยู่ **เพิ่มการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ** เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ควรมีการจัดทำการสำรวจความคิดเห็นประชาชนอย่างกว้างขวาง การนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในการพิจารณาเลือกตัวแทนจะช่วยให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกมีความเข้าใจและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อประชาชนในทุกกลุ่ม

4) เพิ่มความเข้าใจที่ตรงกันของเจ้าหน้าที่จากหลายภาคส่วน

กระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภามีปัญหาเกี่ยวกับความซับซ้อนของกฎระเบียบและขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดความสับสนทั้งในระดับผู้สมัคร เจ้าหน้าที่ และประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญเนื่องจากกฎระเบียบไม่ชัดเจนและวิธีการปฏิบัติซับซ้อนเกินไป เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่มาจากหน่วยงานหรือภาคส่วนต่าง ๆ อาจมีความเข้าใจแตกต่างกันเกี่ยวกับกฎระเบียบและขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ซึ่งทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการจัดการกระบวนการเลือก และการสื่อสารที่ผิดพลาด และผู้สมัครเกิดความสับสนและไม่เข้าใจในเรื่องอาชีพหรือคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการสมัครสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงหลักฐานที่ต้องใช้ในการรับสมัคร ทำให้เกิดความล่าช้าในการเตรียมตัว หรือบางรายพลาดโอกาสในการสมัครเพราะขาดความเข้าใจที่ชัดเจน จึงควรมีแนวทางที่สำคัญ คือ **กำหนดระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย** ควรมีการปรับปรุงและเขียนระเบียบข้อบังคับให้ชัดเจน ครอบคลุมทุกประเด็นที่สำคัญ พร้อมใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อนเกินไป **เพิ่มระยะเวลาในการเตรียมการ** ควรกำหนดระยะเวลาให้มากขึ้นสำหรับผู้สมัครและเจ้าหน้าที่ในการเตรียมตัว เช่น การจัดสรรเวลาสำหรับการศึกษาระเบียบและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจที่ชัดเจนและพร้อมสำหรับการปฏิบัติงาน **จัดการอบรมและชี้แจงรายละเอียดให้มากขึ้น** ควรมีการจัดอบรมหรือการประชุมชี้แจงสำหรับเจ้าหน้าที่และผู้ที่สนใจสมัครสมาชิกวุฒิสภาให้มากกว่าเดิม เพื่อให้เข้าใจในข้อกำหนดและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติ หลักฐานที่ต้องใช้ และวิธีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา **เพิ่มช่องทางการสื่อสารและข้อมูล** สร้างช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจน เช่น เว็บไซต์ที่รวบรวมข้อมูล ข่าวสาร และระเบียบต่าง ๆ

ที่เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง และตอบคำถามของผู้สมัครหรือประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการเลือก เพื่อเพิ่มความเข้าใจและลดความสับสน

5) ปรับปรุงกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่เข้าใจยาก

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงในหลายด้าน เพื่อให้การเลือกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น เช่น **การตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัคร** ควรกำหนดมาตรฐานและขั้นตอนการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครให้ชัดเจนและเข้มงวดมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนมั่นใจในคุณภาพของผู้แทนที่ได้รับเลือก และขยายระยะเวลาในการตรวจสอบคุณสมบัติ เพื่อให้สามารถตรวจสอบข้อมูลได้อย่างละเอียดและรอบคอบ **การมีตัวแทนของจังหวัดที่แท้จริง** ควรมีตัวจริงของสมาชิกวุฒิสภาที่เป็นตัวแทนของจังหวัด เพราะกระบวนการเลือกระดับประเทศทำให้หลายจังหวัดไม่มีสมาชิกวุฒิสภาที่เป็นตัวแทนของจังหวัด การมีสมาชิกวุฒิสภาที่เป็นตัวแทนของจังหวัดเพื่อสะท้อนถึงความหลากหลายและความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ โดยให้สิทธิประชาชนในจังหวัดนั้น ๆ เป็นผู้เลือกผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาด้วยตนเอง โดยใช้ระบบการลงคะแนนเสียงที่โปร่งใส **การสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่** เพื่อให้ประชาชนรู้จักและเข้าใจวิสัยทัศน์ของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา โดยมีกระบวนการที่สามารถให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและตั้งคำถามกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาได้ เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับสมาชิกวุฒิสภา และการกำหนดให้ผู้สมัครต้องแสดงวิสัยทัศน์และแผนงานในการทำงานก่อนการเลือก และสร้างระบบการติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินงานของสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้ประชาชนสามารถประเมินผลงานและให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาได้ และ**เกฑณ์การเลือกตัวแทนอาชีพ** ส่งเสริมให้มีผู้สมัครจากแต่ละอาชีพเข้ามาร่วมแข่งขัน โดยกำหนดเงื่อนไขหรือข้อกำหนดสำหรับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาจะมีความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสม

6) เพิ่มมาตรการในการติดตามตรวจสอบกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

การเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เสียโอกาสในการติดตามการลงคะแนน อย่างใกล้ชิด ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดด้านสถานที่และอาจเป็นการป้องกันการทุจริต หากมีผู้สังเกตการณ์ที่อาจส่งสัญญาณให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา แต่สามารถที่จะจัดการได้ เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิด 20 ตัว ตามรายห้อง ให้ประชาชนสามารถสังเกตการณ์ได้เป็นรายกลุ่ม นอกจากนี้ การจัดกลุ่มผู้สังเกตการณ์เป็นกลุ่ม ๆ จะช่วยเพิ่มความหลากหลายและความครอบคลุมในการตรวจสอบการเลือก โดยเฉพาะการเชิญนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญในการประเมินผลการเลือกเข้ามามีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ โดยสามารถสร้างรายงานหรือข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเลือกในอนาคต รวมถึงการฝึกอบรมผู้สังเกตการณ์ เพื่อให้มีความรู้และทักษะในการสังเกตการณ์การเลือก อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสังเกตพฤติกรรมของผู้สมัครและผู้มีสิทธิเลือกและการสังเกตการณ์กระบวนการลงคะแนน การปรับปรุงในด้านเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา แต่ยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการเข้าร่วมกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภามากยิ่งขึ้น

7) เพิ่มกระบวนการตรวจสอบการลงสมัครของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

แนวทางในการคัดกรองผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ควรมีความรัดกุมและเป็นระบบเพื่อป้องกันปัญหาผู้สมัครที่ไม่ตรงตามกลุ่มอาชีพ เช่น **กำหนดคุณสมบัติที่ชัดเจน** คณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครให้ชัดเจนและเฉพาะเจาะจง โดยแยกตามคุณลักษณะของกลุ่มอาชีพ เพื่อให้การตรวจสอบข้อมูลทำได้ง่ายขึ้น รวมถึงเปิดเผยข้อมูลพื้นฐานของผู้สมัคร ให้มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และคุณสมบัติอื่น ๆ ของผู้สมัครในสื่อสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ **กระบวนการตรวจสอบที่เข้มงวด** ตั้งหน่วยงานตรวจสอบ จัดตั้งหน่วยงานหรือทีมเฉพาะกิจที่มีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลของผู้สมัครอย่างละเอียด ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบเอกสารการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน รวมถึงการตรวจสอบข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ โดยใช้ระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้สามารถตรวจสอบประวัติของผู้สมัครได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ **มีระบบการรับรองที่มีความน่าเชื่อถือ** กำหนดบุคคลที่สามารถเป็นพยานและจำกัดจำนวนบุคคลที่สามารถลงชื่อเป็นพยานรับรองผู้สมัครให้เฉพาะบุคคลที่มีตำแหน่งหรือสถานะที่น่าเชื่อถือ เช่น อาจารย์ หรือผู้บริหารในองค์กรที่เกี่ยวข้อง และกำหนดมาตรฐานการรับรองที่เข้มงวดเพื่อให้การรับรองความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของผู้สมัครมีความน่าเชื่อถือ **การบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดสำหรับการคัดกรองเบื้องต้น** ควรกำหนดโทษสำหรับผู้สมัครที่มีข้อมูลเท็จหรือไม่ตรงตามคุณสมบัติที่กำหนด รวมถึงการลงโทษผู้ที่เป็นพยานรับรองที่ให้ข้อมูลเท็จ โดยมีระบบรับเรื่องร้องเรียนที่ชัดเจนและเข้าถึงง่าย และมีการดำเนินการตรวจสอบอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

8) เพิ่มมาตรการให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาต้องมีความอยากเป็นสมาชิกวุฒิสภา

การเลือกสมาชิกวุฒิสภามีความซับซ้อนและเป็นกระบวนการที่ต้องพิจารณาหลายปัจจัย ความขัดแย้งระหว่างความต้องการที่จะเป็นสมาชิกวุฒิสภากับการลงสมัครเพื่อเลือกบุคคลอื่น ซึ่งอาจนำไปสู่คำถามเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ใจและแรงจูงใจในการเข้ามารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา หากผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภามีเป้าหมายเพียงเพื่อเลือกคนอื่นหรือมีความสนใจในอำนาจมากกว่าความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน จะทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และทำให้บทบาทของสมาชิกวุฒิสภาลดน้อยลง ดังนั้น ควรมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจและวัตถุประสงค์ของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาให้ประชาชนรับทราบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าผู้สมัครมีความตั้งใจที่ดีในการลงรับสมัครเลือกสมาชิกวุฒิสภา และมีการ**จัดตั้งกลไกหรือหน่วยงานที่สามารถตรวจสอบพฤติกรรม**และ**การประเมินแรงจูงใจ**และความตั้งใจของผู้สมัครผ่านการสัมภาษณ์หรือแบบสอบถาม เพื่อให้แน่ใจว่าผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภามีความตั้งใจที่แท้จริงในการทำงานเพื่อประชาชน รวมถึงกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาจะต้องแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการทำงานในตำแหน่งวุฒิสภา โดยอาจมีการกำหนดให้ผู้สมัคร**ต้องมีแผนการทำงานที่ชัดเจนและสามารถนำเสนอได้** และตรวจสอบประวัติการทำงานหรือโครงการที่ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาเคยทำมา เพื่อดูว่ามีผลงานที่แสดงถึงความตั้งใจในการทำงานเพื่อสังคมหรือไม่

<u>สรุปได้ว่า</u> การเลือกสมาชิกวุฒิสภาควรมีการปรับปรุงหลายด้านเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและความโปร่งใสในกระบวนการเลือก โดยเริ่มจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น ให้ประชาชนมีการคัดกรองตัวแทนแต่ละกลุ่มอาชีพ และให้ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งตัวแทนแต่ละกลุ่มอาชีพ นอกจากนี้ ควรมีมาตรการความโปร่งใสในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา โดยการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครและขั้นตอนการเลือก รวมถึงการจัดตั้งระบบตรวจสอบอิสระจากองค์กรภายนอกเพื่อลดโอกาสในการทุจริต การกระจายอำนาจทางการเมืองและสร้างช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงการรับสมัครมากขึ้น จะช่วยลดการครอบงำจากกลุ่มผลประโยชน์และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม การปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับขั้นตอนการเลือกให้ชัดเจน พร้อมการอบรมเจ้าหน้าที่และการชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา จะช่วยลดความสับสนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้ควรมีการติดตามตรวจสอบกระบวนการเลือกอย่างใกล้ชิด โดยจัดตั้งกลุ่มผู้สังเกตการณ์และใช้นักวิชาการร่วมตรวจสอบเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการ และในการคัดกรองผู้สมัครควรกำหนดคุณสมบัติที่ชัดเจนตามกลุ่มอาชีพและใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้การเลือกมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สุดท้ายการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดวิสัยทัศน์ของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา และการที่ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภามีแผนการทำงานที่ชัดเจน จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในความตั้งใจที่ดีของผู้สมัครในการทำงานเพื่อสังคม

บทที่ 7

สรุปผลการสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง กิจกรรมหลัก วิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มา ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

การวิจัยครั้งนี้ มีการจัดสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัยเพื่อรับฟังความคิดเห็นและอภิปรายผลการวิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ในวันอังคารที่ 1 ตุลาคม 2567 เวลา 09.00-13.00 น. ณ ห้องประชุมพระเอราวัณ โรงแรมอัศวิน แกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพมหานคร โดยได้รับเกียรติจาก นายแสวง บุญมี เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นประธานในพิธี และ พ.ต.ต.ณัฐวัฒน์ เสงี่ยมศักดิ์ นายเกรียงไกร พานดอกไม้ รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง นางโกศิญา วิริยะนันทวงศ์ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ และผู้บริหารและพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รวมถึงนักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิจัย นิสิต จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมทั้งสิ้นกว่า 80 คน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ผลงาน ประกอบด้วย ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มูลศิลป์

โดยจากการสัมมนา ท่านเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้ความคิดเห็นและร่วมอภิปรายต่อกระบวนการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 พบว่าในฐานะผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศ ได้รับข้อมูลการทุจริตหรือความไม่โปร่งใสมากมาย ซึ่งมีทั้ง**ปัญหาในเชิงกฎหมาย ปัญหาในเชิงหลักการ รวมถึงปัญหาในการบริหารจัดการ ปัญหาในความรู้สึกของประชาชน** เพราะวุฒิสภาคือผู้แทนปวงชนชาวไทยจึงต้องตรงตามความต้องการของประชาชน ซึ่งคนส่วนใหญ่ไม่เชื่อว่าจะสามารถจัดการเลือกให้สำเร็จได้ เพราะมีแรงต้านมากกว่าการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะ**การออกแบบที่มีปัญหาซึ่งมีปัญหาในทุกระดับของการเลือก** แต่ในฐานะผู้ที่ต้องดำเนินการจัดการเลือกให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามกรอบของกฎหมาย ซึ่งผู้ปฏิบัติงานจะเห็นข้อจำกัดในการปฏิบัติงานของวิธีการได้มาหรือกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา **คนส่วนใหญ่รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมที่น้อยมาก** และความรู้สึกที่ห่างจากคนส่วนใหญ่ ดังนั้น**การออกแบบจึงมีทั้งความยากง่ายของการปฏิบัติงาน** บางอย่างหากกระทำการอาจจะผิดกฎหมายได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานต้องทำตามกรอบของกฎหมายกำหนด เพราะคนส่วนใหญ่ติดตามและตรวจสอบการทำงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเสมอ เนื่องจาก**กฎหมายกับความรู้สึกของประชาชนไม่ไปในทิศทางเดียวกัน** หากมีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตอยากให้ผู้สมัครเคารพและทำตามกฎกติกา ยอมรับกระบวนการ ประชาชนยอมรับผล เพื่อให้เกิด

ความเรียบร้อยของประเทศ ผู้ปฏิบัติงานจะไม่รู้สึกเหนื่อยจากความไม่สิ้นสุดของผู้สมัคร เพราะสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานต้องพบเจอตลอดเวลาของการเลือก แต่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงาน**สามารถรับมือและอดทนได้หากเป็นที่ยอมรับของประชาชน** ดังนั้นงานวิจัยจึงมีความสำคัญ หากงานวิจัยมีผลหรือข้อยุติที่ดีงานวิจัยจะมีประโยชน์ต่อการปรับปรุง หรือแก้ไขต่อการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงการทำให้การเมืองดีขึ้นเพราะสมาชิกวุฒิสภามีส่วนสำคัญ รวมถึงการรับฟังงานวิจัยของคนส่วนใหญ่ รวมถึงในฐานะผู้ปฏิบัติงานการนำผลการวิจัยไปเป็นส่วนหนึ่งต่อการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และได้ผู้แทนของปวงชนชาวไทยตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

จากความเห็นของท่านเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัย เนื่องจากพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายรวมถึงความรู้สึกของประชาชน การเลือกสมาชิกวุฒิสภาจึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ซึ่งปัญหานี้อาจเกี่ยวข้องกับการออกแบบระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ยังไม่ตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน นอกจากนี้การบริหารจัดการและปฏิบัติงานในการเลือกสมาชิกวุฒิสภายังเผชิญกับข้อจำกัดทางกฎหมาย ส่งผลให้การดำเนินการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเผชิญกับความซับซ้อนและยุ่งยากมากขึ้น ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการออกแบบและปรับปรุงกระบวนการให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความไว้วางใจและการยอมรับจากประชาชน ทั้งนี้ การให้ผู้สมัครเคารพและยอมรับกติกาที่กำหนดไว้ จะช่วยลดความยุ่งยากในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและทำให้กระบวนการเป็นไปอย่างราบรื่น

โดยจากการวิพากษ์ผลงานของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ข้อมูลสามารถจัดหมวดหมู่ได้ 3 ประเด็นดังนี้

1) จุดเด่นของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

การพัฒนาของวุฒิสภาในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา เริ่มต้นจากการกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีบทบาทเป็น "พี่เลี้ยง" แต่ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงโดยให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอชื่อสมาชิกวุฒิสภาหรือให้มาจากการแต่งตั้ง จนกระทั่งในปี 2540 มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดครั้งใหญ่โดยให้มาจากการเลือกตั้ง เพื่อเชื่อมโยงกับหลักความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตย ในระยะต่อมาบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาได้เปลี่ยนแปลงอีกครั้ง โดยในรัฐธรรมนูญปี 2560 ได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ ซึ่งสะท้อนถึงพัฒนาการของบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยจากการพิจารณาระบบการเลือกวุฒิสภาในแต่ละรูปแบบที่ได้เกิดขึ้นมาในประเทศไทย ได้แก่ การเลือกตั้งทั่วไปจากประชาชน การแต่งตั้งทั้งหมด และระบบผสม ผลลัพธ์พบว่ายังไม่เป็นที่พอใจในแต่ละกรณี การเลือกตั้งทั่วไปมีปัญหา การแต่งตั้งทั้งหมดก็อาจไม่เป็นที่ยอมรับ หรือแม้แต่ระบบผสมก็ยังไม่ได้รับความพึงพอใจอย่างเต็มที่ ส่งผลให้เกิด**นวัตกรรมทางการเมืองใหม่ขึ้นนั่นคือการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ** จำนวน 20 กลุ่ม จากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในกลุ่มอาชีพนั้น ๆ แต่หากวิเคราะห์ลักษณะของผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันที่สามารถพิจารณาได้จากพื้นฐานอาชีพ ซึ่งพบว่า

ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นทนายความและนักธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่มีความสามารถในการทำงานเป็นผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาได้อย่างเต็มเวลา เนื่องจากลักษณะของงานในบทบาทนี้ต้องการเวลาและความมุ่งมั่นตั้งใจสูง การพิจารณาประเภทอาชีพจึงพบว่าส่วนใหญ่เป็นทนายความและนักธุรกิจในขณะที่อาชีพอื่น ๆ มีสัดส่วนน้อยมาก การพิจารณากลุ่มอาชีพดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงไปยังแนวคิดประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเน้นให้กลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมดังกล่าวยังคงต้องอาศัยการปฏิบัติจริงและการกระทำที่เป็นรูปธรรม จึงไม่สามารถจัดให้กลุ่มผู้แทนจากกลุ่มเปราะบางเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง

2) จุดด้อยของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญปี 2560 ได้กำหนดให้กลุ่มอาชีพเป็นแกนหลักในการแบ่งสัดส่วน ซึ่งแบ่งออกเป็น 20 กลุ่ม ซึ่ง**สะท้อนความสำคัญของมิติอาชีพและพื้นที่** ทั้งนี้ กระบวนการออกแบบดังกล่าวต้องวิเคราะห์ในมิติเชิงพื้นที่และอาชีพให้ครบถ้วน ตัวอย่างเช่น การจัดสรรจำนวนสมาชิกวุฒิสภาในบางจังหวัดมีขนาดเล็กแต่กลับได้รับโควตาจำนวนสมาชิกวุฒิสภามากกว่าจังหวัดอื่น ๆ สิ่งนี้**สะท้อนถึงประเด็นทางสังคมและการเมืองในพื้นที่** ซึ่งจำเป็นต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อหาข้อมูลที่สมบูรณ์เพื่อนำเสนอรูปแบบในอนาคต หากเปรียบเทียบพัฒนาการของวุฒิสภาในประเทศไทย จะเห็นได้ว่ามี**ความหลากหลายในด้านการออกแบบและการกำหนดบทบาท** โดยมีประเด็นหลักคือความต้องการที่จะให้วุฒิสภาทำหน้าที่อะไร และวุฒิสภาควรมาจากใคร แต่ในระดับสากลคำถามแรกที่ควรตั้งคือ “เหตุใดจึงต้องมีวุฒิสภา” คำถามต่อมาคือหากวุฒิสภาควรเป็นตัวแทนของพื้นที่ แน่นอนว่าควรให้คนในพื้นที่นั้นเลือกตัวแทนของตนเอง แต่ประเด็นที่ตามมาคือความทับซ้อนกับพรรคการเมือง ซึ่งเคยเป็นปัญหาในรัฐธรรมนูญปี 2540 ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์เรื่อง “สภาผัวเมีย” อันเกิดจากการที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน การเสนอให้วุฒิสภามาจากกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มอาชีพ ผ่านกระบวนการแต่งตั้งจากบุคคลหรือคณะบุคคล อาจทำให้**เกิดข้อถกเถียงว่ามีความไม่เป็นประชาธิปไตย** เนื่องจากไม่มีส่วนร่วมจากประชาชนโดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม วิธีการเลือกจากกลุ่มอาชีพจะช่วยให้กลุ่มบุคคลที่ไม่มีฐานเสียงในพื้นที่ เช่น ตัวแทนจากกลุ่มเปราะบางมีโอกาสเข้ามาทำหน้าที่ หรือกลุ่มคนพิการที่สามารถทำงานในฐานะตัวแทนของกลุ่มคนพิการได้ แต่ทั้งนี้วุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งหรือเลือกกันเองมักมีจุดอ่อนด้านความชอบธรรมทางประชาธิปไตย เนื่องจากไม่ได้รับเลือกจากประชาชน ดังที่เห็นในรัฐธรรมนูญปี 2550 มีการใช้ระบบผสมจากการเลือกตั้งและจากการแต่งตั้ง เพื่อให้เกิดความหลากหลายระหว่างกลุ่มตัวแทนจากพื้นที่และกลุ่มตัวแทนจากอาชีพต่าง ๆ แต่ก็มีข้อสงสัยว่าวุฒิสมาชิกอาจมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มการเมืองอยู่ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้ทดลองใช้ระบบการเลือกวุฒิสภาหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน การแต่งตั้งทั้งหมดหรือระบบผสม แต่ไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของสังคมได้อย่างสมบูรณ์ จึงมีการเสนอแนวคิดใหม่ในการให้สมาชิกวุฒิสภาเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ ซึ่ง**ได้รับการวิพากษ์ว่าอาจขัดกับหลักการประชาธิปไตย** อย่างไรก็ตาม กระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบัน ถูกวิพากษ์วิจารณ์เพราะอาจไม่ได้ใช้หลักการหรือแนวคิดมาเป็นตัวตั้ง แต่กลับถูกครอบงำด้วยความรู้สึกและอารมณ์ของสังคม ประชาชนเองก็มีส่วนในการยอมรับกติกาที่มีอยู่ แต่เมื่อมีปัญหากลับโทษกระบวนการ ซึ่งกระบวนการได้มาของสมาชิกวุฒิสภา

ตามกระบวนการในปัจจุบัน เป็นเหมือน**การทดลองใหญ่ในประเทศไทย** และผลลัพธ์ที่ได้พบคือประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยพอใจกับกระบวนการนี้ เนื่องจาก**ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครมีน้อย การตรวจสอบคุณสมบัติอาจไม่ได้โปร่งใสมากพอ การแบ่งกลุ่มอาชีพของผู้สมัครอาจไม่เป็นไปตามหลักการที่ควรจะเป็น** เช่น นักกฎหมายลงสมัครในกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น แต่ประเด็นเรื่องอายุของสมาชิกวุฒิสภาที่กำหนดไว้ที่ 40 ปี ซึ่งหลายคนอาจมองว่ามีอายุมากเกินไป แต่ในทางกลับกันสมาชิกวุฒิสภาควรมีทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิที่เหมาะสม ดังนั้นข้อกังวลเรื่องอายุอาจไม่ใช่ปัญหาใหญ่เท่ากับ**การฮั้วกัน**หรือการร่วมมือกันในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รวมถึงการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ แนวทางนี้ขัดกับหลักธรรมชาติทางการเมือง กล่าวคือ การลงสมัครรับเลือกหมายความว่าผู้สมัครต้องมีความต้องการที่จะได้รับตำแหน่ง แต่กลับมีกรณีที่ผู้สมัครลงรับสมัครเพียงเพื่อไปเลือกคนอื่น ซึ่งเป็น**การขัดกับหลักธรรมชาติของการลงสมัคร** นอกจากนี้ วิธีการดังกล่าวกลุ่มสมาชิกวุฒิสภาที่จะได้รับเลือกนั้นอาจถูกควบคุมและเชื่อมโยงกับพรรคการเมืองเสียงข้างมาก ซึ่งพรรคการเมืองเหล่านี้มีข้อได้เปรียบในเชิงพื้นที่ ในท้ายที่สุด สิ่งที่ควรพิจารณาคือการปรับปรุงกติกาเพื่อให้ได้วุฒิสภาที่มีความหลากหลายและตัวแทนของปัญหาสังคม ไม่ใช่เพียงตัวแทนจากวิชาชีพหรือกลุ่มเฉพาะบางกลุ่ม แต่ควรขยายไปยังกลุ่มที่เปราะบาง เช่น กลุ่มคนพิการหรือกลุ่มชาติพันธุ์ และสำคัญที่สุดคือต้องมีความยึดโยงกับประชาธิปไตยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3) ข้อเสนอแนะและแนวทางในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต

แม้ว่าสมาชิกวุฒิสภาจะไม่สามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ในบางกรณี แต่เมื่อสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ สมาชิกวุฒิสภาจะทำหน้าที่แทนในฐานะรัฐสภา ทำให้การได้มาของสมาชิกวุฒิสภามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำหน้าที่ในฐานะตัวแทนของปวงชนชาวไทย จึงถูกเชื่อมโยงสู่คำถามว่าสมาชิกวุฒิสภาสามารถเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริงได้หรือไม่ ทั้งในแง่ของหลักการและทฤษฎี สำหรับประเทศที่มีระบบสองสภา เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นสหพันธรัฐ สภาที่สองทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐต่าง ๆ เพื่อสร้างความสมดุลทางอำนาจ ส่วนประเทศฝรั่งเศสที่เป็นรัฐเดี่ยวก็มีระบบสองสภาเพื่อถ่วงดุลระหว่างส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ประเด็นนี้จึงชี้ให้เห็นว่าแม้รัฐเดี่ยวก็ยังต้องมีระบบที่ถ่วงดุลอำนาจเช่นกัน คำถามที่สำคัญคือประเทศไทยสามารถมีเพียงสภาเดียวได้หรือไม่ หากสภาเดียวนั้นสามารถรวบรวมผลประโยชน์ของทุกกลุ่มได้เหมาะสม จึงเกี่ยวข้องกับบทบาทของพรรคการเมืองในฐานะตัวแทนผลประโยชน์ทางสังคม หากประเทศไทยจำเป็นต้องมีสองสภา จึง**เกิดคำถามว่าสภาที่สองจะเป็นตัวแทนของใคร** ระหว่างการเป็นตัวแทนเชิงพื้นที่ เชิงอาชีพ หรือเชิงผลประโยชน์ หรืออาจเป็นการผสมผสานกัน เช่น ระบบของประเทศมาเลเซียที่มีตัวแทนจากทั้งรัฐและอาชีพ ส่วนประเทศญี่ปุ่นเลือกที่ตั้งสภาทั้งสองสภาจากประชาชนโดยตรง ซึ่งส่งผลให้ประชาชนรู้สึกว่าตนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างในประเทศไทย โดยเฉพาะในบริบทของระบบการออกแบบทางการเมือง มีความท้าทายอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยมีข้อจำกัดในเชิงองค์ความรู้จากงานวิจัยที่ไม่แพร่หลาย ส่งผลให้กระบวนการ**การออกแบบนโยบายขาดจุดยึดโยงที่ชัดเจน** การเชื่อมโยงนโยบายกับบริบทท้องถิ่นยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ ปัญหาทางสังคมวิทยาของประเทศไทยยังขาดการเชื่อมโยงกับอำนาจที่เป็นสถาบันในพื้นที่และในเชิงวิชาชีพก็พบข้อจำกัดเช่นกัน

แม้กระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจะประสบผลสำเร็จ แต่**ลักษณะการออกแบบของกระบวนการดังกล่าวกลับมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย** มีการร้องเรียนหลายประการเกี่ยวกับกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งอาจสะท้อนถึงปัญหาในระบบการปกครองโดยรวม โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างรัฐเดี่ยวและรัฐรวม หากเป็นระบบสหพันธรัฐจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจและการยึดโยงกับประชาชน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันในโลกมีประเทศประมาณ 193 ประเทศ โดยครึ่งหนึ่งใช้ระบบสภาเดียว เนื่องจากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีสภาสองชั้นในกรณีที่ไม่มีปัญหาเชิงพื้นที่ หากพิจารณาถึงการเกิดขึ้นของวุฒิสภาในประเทศไทย เริ่มต้นจากการเป็นกลไกในการกำกับและดูแลระบบการเมือง ต่อมาเกิดการถกเถียงถึงความจำเป็นในการให้วุฒิสภามีความเชื่อมโยงกับท้องถิ่น และเพื่อให้การเลือกในต่างจังหวัดสะท้อนถึงความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น นอกจากนี้ มีความพยายามในการให้วุฒิสภาเป็นตัวแทนของกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพต่าง ๆ แต่แท้จริงแล้วมีผู้แทนจากกลุ่มอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มเปราะบางด้วย อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังวุฒิสภาได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่ามี**บทบาทในฐานะกลไกสืบทอดอำนาจทางการเมือง** ซึ่งทำให้วัตถุประสงค์ของการมีวุฒิสภาเปลี่ยนแปลงไป

หากพิจารณาถึงประเด็นที่เกี่ยวกับการมีหรือไม่มีสมาชิกวุฒิสภาในระบบรัฐธรรมนูญของประเทศไทย จะพบว่าแนวโน้มค่อนข้างชัดเจนว่าสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานของสภาผู้แทนราษฎร ฝ่ายรัฐบาลซึ่งมีเสียงข้างมากจะสามารถควบคุมการตัดสินใจในสภาได้ แต่ในขณะเดียวกัน**สมาชิกวุฒิสภาก็มีอิทธิพลในการช่วยขับเคลื่อนหรือยับยั้ง**ประเด็นทางการเมืองบางอย่าง โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญและการออกกฎหมายสำคัญที่อาจเป็นประโยชน์ต่อพรรคการเมืองบางพรรคหรือกลุ่มผลประโยชน์ จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่สมาชิกวุฒิสภาถูกมองว่ามีบทบาทที่สำคัญในการทำงานของรัฐสภา ทั้งบทบาทในการทำงานและบทบาททางการเมือง นอกจากนี้ หน้าที่และอำนาจของสมาชิกวุฒิสภาในรัฐธรรมนูญได้รับการปรับให้เข้ากับบทบาทใหม่ โดยเฉพาะในเรื่องการถอดถอนเจ้าหน้าที่รัฐ และเป็นที่ทราบกันดีว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันผ่านการลงประชามติโดยประชาชนที่มีข้อจำกัดในการพิจารณาอย่างรอบคอบ ทำให้ประชาชนหลายคนยอมรับเนื้อหาด้วยเหตุผลหลายประการ ซึ่งรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีรัฐธรรมนูญเพื่อให้สามารถดำเนินการเลือกตั้งได้ การการแก้ไขรัฐธรรมนูญในอนาคตจึงเป็นเรื่องที่ท้าทาย เนื่องจากกระบวนการแก้ไขเป็นไปอย่างยากลำบาก ในขณะเดียวกันงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งรวมถึงเงินเดือน ค่าประชุม และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มีจำนวนมาก คำถามที่ควรพิจารณาคือ**สมาชิกวุฒิสภาสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด** และการมีสองสภาในระบบรัฐสภานี้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือไม่

กระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามกลุ่มอาชีพ **อาจไม่สามารถใช้เป็นแนวทางที่เหมาะสมได้** เนื่องจากสภาพธรรมชาติของสมาชิกวุฒิสภาต้องการการมีส่วนร่วมจากบุคคลที่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่และเต็มเวลา ในขณะเดียวกันกระบวนการเลือก**ควรพิจารณาความเชื่อมโยงกับพื้นที่และประชาชน** โดยเฉพาะหากยังคงมีการดำรงอยู่ของวุฒิสภา ดังนั้น จึงมีความสำคัญที่ไม่ควรให้การได้มาของสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปตามกลุ่มอาชีพเพียงอย่างเดียว ควรหันมาสนใจการมีส่วนร่วมจากประชาชนในวงกว้างมากขึ้น การพยายามยึดโยงกับกลุ่มอาชีพอาจไม่เป็นแนวทางที่เหมาะสม ควรพิจารณาแนวทางอื่น ๆ ที่ส่งเสริม

การมีส่วนร่วมจากประชาชนอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แนวคิดเรื่องการได้มาของสมาชิกวุฒิสภาจึงควรได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ หรือกระบวนการสรรหาควรมีความโปร่งใสและเป็นที่ยอมรับจากสาธารณชน การเลือกตั้งเป็นหนึ่งในวิธีที่สามารถใช้ได้ แต่ต้องมั่นใจว่าเป็นการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้แทนที่แท้จริงของประชาชน และการออกแบบระบบ**การเลือกสมาชิกวุฒิสภาต้องคำนึงถึงบริบทของพื้นที่และภูมิภาค** เพื่อให้มั่นใจว่าสมาชิกวุฒิสภาสามารถเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยได้อย่างแท้จริง การแก้ไขกติกาที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น โดย**ควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างความยืดหยุ่นและการยอมรับจากประชาชน** ซึ่งรวมถึง**การเปิดโอกาสให้กลุ่มที่หลากหลาย** เช่น กลุ่มผู้พิการและกลุ่มชาติพันธุ์ เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้เป็นกลุ่มที่สะท้อนความหลากหลายของสังคมไทยอย่างแท้จริง

วิวัฒนาการทางการเมืองในไทยตั้งแต่ปี 2540 มีการเลือกวุฒิสภาในรูปแบบที่เป็นปัญหา เนื่องจากเกิดการซ้อนทับระหว่างอำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับสมาชิกวุฒิสภา ทำให้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ในปี 2550 โดยใช้ระบบผสมที่ยังคงมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับการเลือกวุฒิสมาชิก โดยเฉพาะในกรณีที่การสรรหาสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้มีความเชื่อมโยงกับประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น การออกแบบระบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่มีประสิทธิภาพ **จำเป็นต้องคำนึงถึงกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนและการยึดโยงกับกลุ่มต่าง ๆ ภายในสังคม** โดยอาจมีการใช้กรรมการสรรหาที่มาจากหลากหลายกลุ่ม ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรมีการจัดสรรจำนวนสมาชิกวุฒิสภาตามจังหวัดเพื่อให้เกิดความสมดุลและการแสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มประชาชน หากอนาคตมีการปรับเปลี่ยนระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาหรือการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น ระบบเหล่านี้ควรตอบสนองต่อความต้องการและความเห็นของประชาชน เพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นและพลวัตของสังคมในอนาคตอย่างยั่งยืน

<u>สรุปได้ว่า</u> วุฒิสภาในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการได้มาของสมาชิกวุฒิสภาหลายครั้ง เช่น จากการแต่งตั้งเป็นการเลือกตั้ง และปัจจุบันเป็นการเลือกกันเองจากกลุ่มอาชีพ 20 กลุ่ม โดยเน้นให้ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละกลุ่มเข้ามามีบทบาทในวุฒิสภา รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในแต่ละช่วงไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งโดยประชาชน การแต่งตั้ง หรือระบบผสม มีทั้งจุดดีและจุดด้อย แต่ยังไม่เป็นที่พอใจของสังคม ทำให้มีการสร้างนวัตกรรมใหม่ขึ้นมาคือการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ แต่การวิเคราะห์พื้นฐานอาชีพของสมาชิกวุฒิสภาพบว่าส่วนใหญ่เป็นทนายความและนักธุรกิจ ทำให้เกิดความกังวลในเรื่องความหลากหลายของกลุ่มอาชีพและความยึดโยงกับประชาชน โดยรัฐธรรมนูญปี 2560 กำหนดการแบ่งสัดส่วนวุฒิสภาตามกลุ่มอาชีพ 20 กลุ่ม แต่มีปัญหาด้านความยุติธรรมและความสมดุลในเชิงพื้นที่และการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้สมาชิกวุฒิสภาโดยการเลือกจากกลุ่มอาชีพ ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าขัดกับหลักการประชาธิปไตย เนื่องจากไม่มีการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง การเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพอาจทำให้เกิดการเชื่อมโยงกับพรรคการเมือง และการแบ่งกลุ่มอาชีพอาจไม่ชัดเจนหรือไม่ตรงตามความเป็นจริง เช่น การให้ทนายความลงสมัครในกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น ดังนั้น กระบวนการได้มาของสมาชิกวุฒิสภาควรมีความโปร่งใสและเชื่อมโยงกับประชาชนอย่างแท้จริง เพื่อสร้างความสมดุลเชิงพื้นที่

และความหลากหลาย การออกแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มคนเปราะบาง การปรับโครงสร้างการได้มาของสมาชิกวุฒิสภาควรเน้นไปที่การสร้างความยืดหยุ่นและยอมรับจากสาธารณชน เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม

การสัมมนายังได้รับความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมการสัมมนาว่า การแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับประสบการณ์การทำงานในบทบาทของสมาชิกวุฒิสภา มีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการเมืองและการบริหารในประเทศไทย **หากพิจารณาจากกรอบกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน** คำถามที่น่าสนใจคือ**สามารถเปรียบเทียบกับรูปแบบจากประเทศอื่นได้หรือไม่** โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการนำแนวทางใหม่มาปรับใช้ในสังคมไทย สิ่งนี้นำไปสู่คำถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของโครงสร้างสภาเดียวหรือสองสภา ซึ่งมีความกังวลเกี่ยวกับบทบาทของวุฒิสภาในฐานะสภาที่ทำหน้าที่ “พี่เลี้ยง” ซึ่งอาจต้องทบทวนใหม่ว่าวุฒิสภาที่ออกแบบมาในปัจจุบันเป็น “พี่เลี้ยง” ได้จริงหรือไม่ เพราะจากการสังเกตพบว่าวุฒิสภาปัจจุบันดูเหมือนจะมีลักษณะเป็น “สภาน้องเลี้ยง” ที่มีแนวโน้มให้คำสั่งมากกว่าการให้คำแนะนำ ในขณะเดียวกันต้องพิจารณาว่า**วุฒิสภายังมีความจำเป็นสำหรับสังคมไทยหรือไม่** เมื่อพิจารณาที่กฎหมายระดับท้องถิ่นพบว่ากฎหมายในอดีตพยายามจำกัดบทบาทของพรรคการเมืองในการช่วยเหลือการเลือกตั้งท้องถิ่น แต่กฎหมายฉบับใหม่กลับเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองมีบทบาทในการเลือกตั้งท้องถิ่นมากขึ้น จึงชัดเจนว่าระบบพรรคการเมืองได้เข้ามามีอิทธิพลในทุกระดับของการบริหาร ทำให้ต้องตั้งคำถามว่า**การพยายามทำให้วุฒิสภาห่างไกลจากพรรคการเมืองจะเป็นไปได้จริงหรือไม่** อีกประเด็นหนึ่งที่ควรพิจารณาคือการที่วุฒิสภาควรมีบทบาทในการรวบรวมและกลั่นกรองกฎหมายร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เลือกตัวแทนเพื่อมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณากฎหมาย การสร้างกลไกที่สามารถให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณากฎหมายที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกำลังพิจารณา อาจทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นอย่างแท้จริง การออกแบบระบบที่มีการบูรณาการระหว่างวุฒิสภาและประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ หากสามารถออกแบบกฎหมายและระบบการเมืองที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างแท้จริง จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมไทยในอนาคตได้

ปัญหาเกี่ยวกับการได้มาของสมาชิกวุฒิสภาเป็นเรื่องที่ควรได้รับการพิจารณาอย่างละเอียดก่อนที่จะพูดถึงลักษณะของสมาชิกวุฒิสภา จำเป็นต้องพิจารณาถึงเป้าของกฎหมายที่กำลังร่างขึ้นว่าต้องการให้เกิดผลลัพธ์อะไร **การเขียนกฎหมายควรมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน** เพื่อให้เห็นถึงเป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการบรรลุ หากตามรัฐธรรมนูญปี 2560 ที่ได้มีการอธิบายไว้ว่า “เสียงทุกเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรจะถูกนำไปสู่การพิจารณา” ซึ่งสามารถโยงไปถึงแนวคิดที่**สมาชิกวุฒิสภาทุกคนควรต้องเข้าสู่กระบวนการเลือกเพื่อให้มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย** ดังนั้น หลักการนี้ชี้ให้เห็นว่าทุกคนควรมีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการดังกล่าว นอกจากนี้ การเขียนกฎหมายมักมีปัญหาเกี่ยวกับความคงอยู่ในระยะยาว ซึ่งมักจะส่งผลให้**มีการยกเลิกและร่างกฎหมายใหม่อยู่บ่อยครั้ง** การดำเนินการเช่นนี้ไม่เพียงแต่ทำให้ประชาชนขาดความรู้และความเข้าใจในระบบการเมือง แต่ยังส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงในทางกฎหมายด้วย

ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยกร่างกฎหมายควรมีความอดทนและพิจารณาให้รอบคอบ โดยควรนำระบบต่าง ๆ ที่มีอยู่มาใช้เป็นฐานในการพัฒนากฎหมายในลักษณะเชิงกลยุทธ์ ควรมีการวิเคราะห์ว่าประชาชนต้องการอะไร และควรส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเลือกให้กับประชาชนอย่างค่อยเป็นค่อยไป สิ่งที่สำคัญคือ ต้องพิจารณาความพร้อมของประชาชนในการเข้าสู่กระบวนการเลือกอย่างแท้จริง โดยเฉพาะเมื่อมองถึงระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่มีความซับซ้อนในปัจจุบัน การสอบถามว่าประชาชนพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตหรือไม่ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติตามกฎหมาย นอกจากนี้ การแยกแยะระหว่าง**การหาเสียงกับการแนะนำตัวนั้นมีความสำคัญ** เนื่องจากการเขียนกฎหมายในปัจจุบันยังมีความสับสนอยู่มาก ควรมีการชี้แจงให้ชัดเจนว่าการแนะนำตัวและการหาเสียงนั้นมีความแตกต่างกันอย่างไร สุดท้ายนี้ ผู้มีอำนาจและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยกร่างกฎหมาย ควรพิจารณาและมองเห็นถึงความสำคัญของการรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชน รวมทั้ง การมีความอดทนในการพัฒนากฎหมายที่ตอบสนองต่อความต้องการและความพร้อมของประชาชน เพื่อให้กระบวนการประชาธิปไตยสามารถดำเนินได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

<u>สรุปได้ว่า</u> การแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับบทบาทและการทำงานของวุฒิสภาในประเทศไทยมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการเมือง ในปัจจุบันโครงสร้างและบทบาทของวุฒิสภาถูกตั้งคำถามว่าเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างที่เป็นสภาเดียวหรือสองสภา ซึ่งมีความกังวลว่าวุฒิสภาที่ควรทำหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยง” อาจทำงานในลักษณะเป็น “สภาน้องเลี้ยง” ที่ให้คำสั่งมากกว่าการให้คำแนะนำ วุฒิสภายังคงมีความจำเป็นในระบบการเมืองไทยหรือไม่จึงเป็นอีกคำถามที่ต้องพิจารณา ความพยายามที่จะแยกวุฒิสภาออกจากการครอบงำของพรรคการเมือง ซึ่งเป็นความท้าทายเมื่อพรรคการเมืองเริ่มมีบทบาทในทุกระดับของการบริหาร รวมถึงการเลือกตั้งท้องถิ่น การแยกวุฒิสภาจากพรรคการเมืองในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ปัญหาการได้มาของสมาชิกวุฒิสภาถือเป็นอีกเรื่องที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ การยกร่างกฎหมายในปัจจุบันมักพบปัญหาความไม่แน่นอน ซึ่งทำให้เกิดการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายใหม่อยู่บ่อยครั้ง ส่งผลให้ประชาชนขาดความเข้าใจในระบบการเมืองและเกิดความไม่มั่นคงในทางกฎหมาย สุดท้าย ผู้ที่มีอำนาจในการยกร่างกฎหมายควรให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และมีความอดทนในการพัฒนากฎหมายที่ตอบสนองต่อความพร้อมและความต้องการของสังคม เมื่อทุกฝ่ายสามารถปรับตัวเข้ากับระบบการเมืองที่มีความชัดเจนและมีการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการประชาธิปไตยในประเทศไทยจะสามารถเดินหน้าอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านยังได้ร่วมอภิปรายว่า การวิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ถือเป็นครั้งแรกที่มีการประเมินผลในเชิงลึก โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ หากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา การประเมินจะมุ่งเน้นไปที่การรับรู้ ระดับความคิดเห็น ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา การศึกษายังครอบคลุมถึงการเตรียมความพร้อมของระบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา เพื่อเปรียบเทียบกับระบบของประเทศอื่น ๆ และนำผลที่ได้ไปใช้ในการวิเคราะห์

เชิงเปรียบเทียบและถอดบทเรียนต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผลจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นเชิงคุณภาพที่สำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องของความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของกลุ่มต่าง ๆ เช่น ประชาชนทั่วไป สื่อมวลชน และนักวิชาการ ซึ่งมีความเห็นในทิศทางที่สอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งได้ให้ข้อคิดเห็นที่ชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาในฐานะตัวแทนของปวงชนชาวไทย รวมถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะในระบบรัฐสภาแบบสองสภาที่ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่างเป็นกลไกทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญ

ข้อเสนอจากงานวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการวิเคราะห์บทบาทและที่มาของ โดยการศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศซึ่งมีโครงสร้างและบทบาทของวุฒิสภา ทั้งนี้ ในประเทศไทยยังคงมีการถกเถียงว่าจำเป็นต้องมีสภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียวหรือไม่ และหากจำเป็นต้องมีวุฒิสภาระบบจะต้องออกแบบอย่างไรให้สามารถถ่วงดุลกับสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในเชิงพื้นที่และเชิงอาชีพยังเป็นสองปัจจัยหลักที่ต้องพิจารณาในการออกแบบระบบการเมืองของไทย จุดแข็งและจุดอ่อนของระบบดังกล่าวยังคงต้องถูกวิเคราะห์และปรับปรุงต่อไป ทั้งนี้ แม้จะมีงานวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับ การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา แต่ยังขาดงานวิจัยเชิงลึกที่จะสะท้อนปัญหาที่แท้จริงของสังคมวิทยาไทย งานวิจัยในอนาคตจะต้องเน้นไปที่ การสร้างนวัตกรรมในระบบการเมืองที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย อย่างไรก็ตาม การหานวัตกรรมดังกล่าวยังคงเป็นความท้าทาย เนื่องจากรัฐธรรมนูญปี 2560 ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง งานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นการประเมินครั้งแรกเกี่ยวกับการได้มาของสมาชิกวุฒิสภาภายใต้รัฐธรรมนูญปี 2560 ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการอภิปรายและการพัฒนาระบบการเมืองไทยต่อไป อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในแง่ของความเป็นจริง **การได้มาของสมาชิกวุฒิสภาในครั้งนี้ มีความจำกัดในการตัดสินใจและการดำเนินการอย่างอิสระ** เนื่องจากกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ได้รับการระบุไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญปี 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้น บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเน้นไปที่การจัดการการเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้ลุล่วงตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นของวุฒิสภา หากไม่มีวุฒิสภาอาจทำให้ปัญหาลดลง แต่การมีวุฒิสภาในลักษณะที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญปี 2560 ซึ่งการเลือกครั้งแรกเป็นการแต่งตั้งทั้งหมด และการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 แม้จะเปลี่ยนรูปแบบแต่ยังคงมีปัญหามากมาย งานวิจัยฉบับนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาดังกล่าว แม้ว่าการจัดการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จะถือว่าประสบความสำเร็จ และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างครบถ้วน แต่**ความไม่พอใจของประชาชนยังคงเป็นที่ประจักษ์** ดังนั้น ปัญหาที่เกี่ยวกับการได้มาของวุฒิสภาจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน งานวิจัยนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งในการเสนอแนะให้มีการพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญในด้านที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กระบวนการเลือกมีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น เพราะกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในประเทศไทยมีมิติที่ซับซ้อน ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการสรรหากับประชาชน นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาว่ากระบวนการต่าง ๆ ได้รับการยอมรับจากสังคมหรือไม่ โจทย์ยากที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ในปัจจุบันสามารถเข้าใจได้จากการขาดจุดยึดโยงที่ชัดเจน

ในกระบวนการออกแบบและการกระจายอำนาจ แม้ว่าประเทศอื่น ๆ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศฝรั่งเศส จะสามารถจัดการกับปัญหานี้ได้ดีผ่านระบบการกระจายอำนาจที่มีประสิทธิภาพ แต่ในประเทศไทยยังมีอุปสรรคมากมายที่ต้องเผชิญ ทั้งนี้ ระบบการกระจายอำนาจในประเทศไทยยังคงมีปัญหาค้างคา ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาหรือปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญของประเทศไทยทำหน้าที่เป็นโครงสร้างส่วนบน แต่การออกแบบและการจัดการโครงสร้างนี้ ยังไม่สามารถยึดโยงกลับไปสู่โครงสร้างภาคพื้นได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องของ**การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน การขาดฐานข้อมูลและงานวิจัยที่สนับสนุนในการออกแบบ**ระบบการเมืองจึงกลายเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ในการวิจัยและพัฒนาจำเป็นต้องมุ่งเน้นไปที่บริบททางสังคมของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวบรวมความคิดเห็นจากประชาชนและกลุ่มเปราะบาง เพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจมีความหลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น การวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ในเชิงลึกเพื่อหาแนวทางการพัฒนาใหม่ ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงต้องได้รับการสนับสนุน เพื่อให้สามารถพัฒนาแนวทางที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมในสังคมไทย ขณะเดียวกัน ควรมีการเชิญชวนและรวบรวมความคิดเห็นจากนักวิชาการและผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องนี้ เพื่อสร้างองค์ความรู้และแนวทางการดำเนินงานที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนได้ สุดท้ายหากไม่มีการพัฒนาองค์ความรู้และวิจัยที่เพียงพอ การพัฒนาระบบการเมืองในประเทศไทยจะยังคงอยู่ในสภาพค้างคาและไม่สามารถก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การเปิดกว้างเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการพัฒนานโยบายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออนาคตของประเทศ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาระบบกฎหมายในสังคมหนึ่งนั้น สามารถมองได้ในบริบทของพลวัตทางสังคมที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในกรณีของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีแนวคิดที่แตกต่างกันในการจัดโครงสร้างทางการเมือง โดยในประเทศสหรัฐอเมริกามีการสร้างระบบวุฒิสภาขึ้นเพื่อทำให้เกิดการถ่วงดุลระหว่างจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในรัฐต่าง ๆ ที่มีประชากรจำนวนมาก ในขณะที่ในประเทศไทย **ประวัติศาสตร์ทางการเมืองเริ่มต้นจากความไม่มั่นใจในบทบาทของสภาผู้แทนราษฎร** จนทำให้มีการแสวงหาการมีส่วนร่วมจากประชาชนในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น

การสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง กิจกรรมหลัก วิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

ภาพที่ 21 การสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ภาพที่ 21 การสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย (ต่อ)

บทที่ 8

ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญดังนี้

1) พิจารณาความจำเป็นของรูปแบบรัฐสภาว่าควรมีสภาเดี่ยวหรือสภาคู่

การพิจารณาว่าประเทศไทยควรมีระบบรัฐสภาแบบสภาเดี่ยว (Unicameral) หรือสภาคู่ (Bicameral) ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น โครงสร้างการปกครอง ความหลากหลายของสังคม ความจำเป็นในการตรวจสอบและถ่วงดุล ทั้งนี้ ควรพิจารณาว่าวุฒิสภาสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด หากพิจารณาถึงข้อดีและข้อเสียของระบบสภาคู่ จะพบว่ามี**ข้อดี**ใน**การตรวจสอบและถ่วงดุล**โดยสภาสูงหรือวุฒิสภา สามารถตรวจสอบการทำงานของสภาผู้แทนราษฎรได้ และ**เกิดความหลากหลาย** เช่น ระบบสภาคู่สามารถเพิ่มความเป็นตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เช่น กลุ่มชาติพันธุ์หรือผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น การมีระบบสภาคู่เป็น**การลดความเร่งรีบในการออกกฎหมาย** ซึ่งการพิจารณากฎหมายที่ผ่านกระบวนการของสองสภาอาจลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจที่เร่งรีบเกินไป อย่างไรก็ตาม การมีสองสภาก็พบ**ข้อเสีย**บางประการ เช่น **กระบวนการที่อาจล่าช้า** เพราะการที่กฎหมายต้องผ่านทั้งสองสภาอาจใช้เวลานาน และ**มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น** เนื่องจากการดูแลสมาชิกสภาทั้งสองชุดต้องใช้งบประมาณมากขึ้น สิ่งสำคัญคืออาจเกิด**ความขัดแย้งของสองสภา** เพราะหากทั้งสองสภามีจุดยืนต่างกัน อาจทำให้การตัดสินใจล่าช้าหรือไม่ได้ข้อสรุป ทั้งนี้ หากมีความจำเป็นที่ต้องใช้ระบบสภาคู่ในประเทศไทย ควรพิจารณาประเด็นดังต่อไปนี้

1.1) ควรพิจารณาว่าวุฒิสภาในปัจจุบันมีบทบาทหน้าที่เหมาะสมหรือไม่

วุฒิสภาสามารถตรวจสอบการทำงานของสภาผู้แทนราษฎร และช่วยป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบหรือการผ่านกฎหมายที่เร่งรีบเกินไป หากประเทศไทยจะยังคงมีวุฒิสภา ควรกำหนดบทบาทและขอบเขตอำนาจให้ชัดเจน เช่น การทำหน้าที่เฉพาะในกระบวนการตรวจสอบและให้คำปรึกษาที่ไม่ใช่การตัดสินใจสำคัญ เพราะสมาชิกวุฒิสภามาจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่สามารถให้คำแนะนำและตรวจสอบกฎหมายได้อย่างรอบคอบ จึงควรเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ที่ต้องผ่านการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา และควรกำหนดขอบเขตหน้าที่ให้สมาชิกวุฒิสภาเน้นการตรวจสอบกฎหมาย การให้คำแนะนำเชิงนโยบาย และการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน การลงมติ และผลประโยชน์ทับซ้อนของสมาชิกวุฒิสภาต่อสาธารณะ สิ่งสำคัญคือบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ขัดแย้งกับหลักการประชาธิปไตย เช่น การเคารพเสียงข้างมากและการป้องกันการใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรม

1.2) ควรพิจารณาว่าสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันเป็นตัวแทนของประชาชนได้จริงหรือไม่

การมีสมาชิกวุฒิสภาประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีความกังวลและถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าวุฒิสภาสามารถทำหน้าที่ที่เป็นตัวแทนของประชาชนได้หรือไม่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความมั่นใจให้กับการทำหน้าที่ของวุฒิสภาคือการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน เช่น การลงมติ ประวัติความเป็นมาของสมาชิกวุฒิสภา และผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานได้ ใช้ระบบการรายงานผลการทำงานประจำปี โดยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา เปิดช่องทางการสื่อสาร เช่น การจัดเวทีสาธารณะหรือการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการเสนอแนะให้ความเห็นต่อนโยบายที่สมาชิกวุฒิสภาต้องพิจารณา หรือหากมีนโยบายสำคัญที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ สมาชิกวุฒิสภาควรลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาและความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจต่อการพิจารณาประเด็นสำคัญต่าง ๆ ท้ายที่สุดควรใช้ความคิดเห็นของประชาชนเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจปรับปรุงระบบสมาชิกวุฒิสภา เพื่อสร้างความมั่นใจว่าการมีสมาชิกวุฒิสภาจะสามารถเป็นตัวแทนของประชาชนได้ในระยะยาว

ดังนั้น การพิจารณารูปแบบของรัฐสภาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องมองภาพในระยะยาวและตอบโจทย์การสร้างประชาธิปไตยที่ยั่งยืนของประเทศ คำถามว่า**ประเทศไทยควรมีสมาชิกวุฒิสภาหรือไม่** จึงเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลักการประชาธิปไตย การตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งควรพิจารณาจากหลากหลายมุมมองเพื่อให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง จำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการสรรหา บทบาทและการทำงานให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นการสะท้อนเสียงของประชาชนทุกกลุ่มและเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงนี้จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมืองและเพิ่มความชอบธรรมให้กับวุฒิสภาของประเทศไทย การปฏิรูประบบสมาชิกวุฒิสภาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน จะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสในกระบวนการนิติบัญญัติของประเทศไทย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาในระบบการเมืองการปกครองของไทย หากบทบาทและอำนาจของ**สมาชิกวุฒิสภาช่วยเสริมสร้างการตรวจสอบและถ่วงดุลอย่างโปร่งใส**และมีประสิทธิภาพ **การมีสมาชิกวุฒิสภาอาจเป็นสิ่งจำเป็น** แต่หาก**สมาชิกวุฒิสภาถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง**หรือไม่มีความชอบธรรม การพิจารณาปรับบทบาทหรือ**การยกเลิกอาจเป็นแนวทางที่เหมาะสมกว่า**

ภาพที่ 22 ข้อเสนอแนะการพิจารณาความจำเป็นของรูปแบบรัฐสภาว่าควรมีสภาเดี่ยวหรือสภาคู่

2) พิจารณารูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ไม่ว่ากฎหมายจะออกแบบให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภารูปแบบใดก็ตาม การทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในบริบทของสังคมไทยที่ต้องการให้วุฒิสภาทำหน้าที่ในการพิจารณากลั่นกรองกฎหมาย และการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินควบคู่ไปกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่มีจุดแข็งและไม่ซ้ำซ้อนกับการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงควรกำหนดที่มาของสมาชิกวุฒิสภาให้มีความแตกต่างและสอดคล้องกับเจตนาและการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

2.1) รูปแบบที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งโดยตรง (Direct Election) โดยให้ประชาชนทั่วประเทศสามารถลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เหมือนกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่กำหนดบทบาทและขอบเขตที่ต่างจากการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาทิ ให้สมาชิกวุฒิสภามีบทบาทในการกลั่นกรองกฎหมาย การให้คำปรึกษา และการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร โดยไม่เน้นบทบาทการริเริ่มกฎหมายเหมือนสภาผู้แทนราษฎร เน้นคุณสมบัติด้านประสบการณ์ในด้านวิชาชีพเฉพาะหรือความเชี่ยวชาญในประเด็นสำคัญระดับประเทศ เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา สิ่งแวดล้อม หรือกฎหมาย เป็นต้น **ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตที่ใหญ่ขึ้น** การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในลักษณะเขตเลือกตั้งใหญ่

ระดับจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด แทนการแบ่งเขตย่อยแบบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยกำหนดให้เลือกสมาชิกวุฒิสภา **จากบัญชีรายชื่อของกลุ่มอาชีพ หรือองค์กรที่เป็นตัวแทนภาคประชาสังคม**

2.2) การใช้รูปแบบระบบการเลือกตั้งแบบผสม (Mixed System) ได้แก่ การใช้ระบบการเลือกที่มีการกำหนดที่มาของวุฒิสภาสองประเภทร่วมกัน ทั้งการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนและการสรรหาหรือแต่งตั้งจากกลุ่มวิชาชีพ โดยอาจกำหนดสัดส่วนสมาชิกวุฒิสภาให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงร้อยละ 50 และจากการสรรหาหรือแต่งตั้งร้อยละ 50 โดยการกำหนดวิธีการเลือกอาจมีการแบ่งเขตการเลือกตั้งโดยแบ่งเขตพื้นที่เป็นกลุ่มจังหวัด หรือภูมิภาค โดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้สมัครต้องมีการประกอบอาชีพในพื้นที่นั้น ๆ อยู่ภายในช่วงเวลาของการสมัครรับเลือกและต้องเป็นการประกอบอาชีพตามความเชี่ยวชาญที่ใช้เป็นคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา

2.3) รูปแบบการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ ควรมีการกำหนดคุณสมบัติเพื่อให้ได้ตัวแทนจากกลุ่มวิชาชีพ หรือผู้ทรงวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ (Functional Representation) ซึ่งมีบทบาทต่อสังคมในภาคเศรษฐกิจ สังคม หรือวัฒนธรรม เช่น ตัวแทนกลุ่มวิชาชีพ สมาคมธุรกิจ องค์กรภาคประชาชน หรือ กลุ่มแรงงาน ได้แก่ นักวิชาการ ข้าราชการ องค์กรภาคประชาชน และกลุ่มธุรกิจ ให้สามารถเลือกสมาชิกวุฒิสภาในกลุ่มของตนที่มาจากการสรรหาหรือการแต่งตั้ง การกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภาต้องมีความแตกต่างจากคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น เกณฑ์อายุ 40 ปีบริบูรณ์ การสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญา การมีประสบการณ์การทำงานในแวดวงวิชาชีพมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยมีผลงานเป็นที่ประจักษ์หรือได้รับการยอมรับแวดวงวิชาชีพ และกำหนดเงื่อนไขให้สามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว เป็นต้น

โดยภาพรวมทั้ง 3 รูปแบบมุ่งเน้นให้สมาชิกวุฒิสภามีบทบาทเฉพาะด้านที่แตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านการเลือกตั้ง ควบคู่กับการสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจากกลุ่มวิชาชีพหรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในด้านการกลั่นกรองกฎหมายและการตรวจสอบฝ่ายบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การพิจารณา **“การมีส่วนร่วมของประชาชน”** หรือความคิดเห็น ความต้องการ และความไว้วางใจของสาธารณชนในกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ไม่ว่าจะใช้วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแบบแต่งตั้งแบบเลือกตั้ง หรือรูปแบบอื่นใดก็ตาม **การเน้นย้ำถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน** มีจุดประสงค์เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพิจารณาและอนุมัติกฎหมาย รวมถึงการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลค วรได้รับการสรรหาอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และสะท้อนถึงเจตจำนงหรือความไว้วางใจของประชาชนไม่ควรมองข้ามความคาดหวัง ความเชื่อมั่น หรือความต้องการที่แท้จริงของสังคมส่วนรวม ซึ่งจะนำไปสู่**ความชอบธรรมในบทบาทของสมาชิกวุฒิสภา** หากประชาชนรู้สึกว่าสมาชิกวุฒิสภาได้มาอย่างยุติธรรมและโปร่งใส จะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและการยอมรับในบทบาทของสมาชิกวุฒิสภา และ**ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิสภาและประชาชน** โดยเฉพาะในเรื่องของการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจและหน้าที่สำคัญในระบบการปกครองของไทย เช่น การตรวจสอบกฎหมาย การกลั่นกรองงบประมาณ หรือแม้กระทั่งการเลือกบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งสำคัญของประเทศ

การให้ความสำคัญกับความรู้สึกของประชาชน ประกอบด้วย **(1) สร้างความไว้วางใจจากประชาชน** การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาไม่ว่าจะใช้วิธีแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง ควรสะท้อนความต้องการและความคาดหวังของประชาชน การดำเนินการที่โปร่งใสและเป็นธรรมจะช่วยเสริมสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) ในระบบการเมือง **(2) สร้างการเป็นตัวแทนที่แท้จริง** สมาชิกวุฒิสภาควรสะท้อนถึงความหลากหลายของประชากรในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และพื้นที่ การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่ไม่เชื่อมโยงกับความรู้สึกหรือความต้องการของประชาชน อาจทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ได้มีความเชื่อมโยงกับประชาชนอย่างแท้จริง **(3) พิจารณาการวางบทบาทสำคัญของสมาชิกวุฒิสภาในโครงสร้างการปกครอง** เนื่องจากปัจจุบันสมาชิกวุฒิสภาของไทยมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เช่น การพิจารณากฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว หรือการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร หากการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาขาดความโปร่งใสหรือไม่ให้ความสำคัญกับความรู้สึกของประชาชน อาจทำให้ประชาชนมองว่าการทำงานของสมาชิกวุฒิสภาไม่ชอบธรรมและนำไปสู่ปัญหาทางการเมือง เช่น ความไม่ไว้วางใจในระบบการปกครอง **(4) คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก** หากประชาชนรู้สึกว่ากระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาไม่โปร่งใสหรือไม่คำนึงถึงประชาชน อาจนำไปสู่การตั้งคำถามถึงความชอบธรรมของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง การเพิกเฉยต่อความคิดเห็นของประชาชนอาจนำมาซึ่งความขัดแย้ง เช่น การต่อต้านรัฐบาล การประท้วงหรือการเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมือง ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเห็นถึงความสำคัญของประชาชนในกระบวนการต่าง ๆ จะช่วยสร้างความเป็นเอกภาพและลดความเหลื่อมล้ำทางการเมืองได้ ดังนั้น **การคำนึงถึงความรู้สึกของประชาชน** คำนึงถึงความคาดหวังและความไว้วางใจของประชาชนเป็นหลักการสำคัญในกระบวนการประชาธิปไตย เพราะประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง และเมื่อกระบวนการนี้ขาดความเชื่อมโยงกับประชาชน อาจส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองโดยรวม และความเชื่อมั่นในรัฐบาล การเคารพความรู้สึกของประชาชนจึงเป็นการสะท้อนให้กระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตให้ความสำคัญกับประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อสร้างความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนในระบอบประชาธิปไตย โดยไม่ว่าจะใช้กระบวนการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง ควรดำเนินการในรูปแบบที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ และรู้สึกมั่นใจในกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา การให้ประชาชนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นผ่านการเลือกตั้งหรือกลไกอื่น ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น จะช่วยให้ประชาชนรู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในกระบวนการสำคัญของประเทศ

ภาพที่ 23 พิจารณารูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

3) การดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต กรณีที่ต้องใช้วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภารูปแบบเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพ

3.1) แนวทางสำหรับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(1) เพิ่มความชัดเจนและคุณลักษะเฉพาะของแต่ละกลุ่มอาชีพ

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยให้กลุ่มอาชีพเลือกกันเองมีหลายประเด็นที่เป็นปัญหา เช่น การขาดความโปร่งใส ความซับซ้อนในการเลือกผู้แทนจากกลุ่มอาชีพที่มีอิทธิพลไม่เท่ากัน และการที่กระบวนการเลือกกลายเป็นการ “เลือกกันเอง” โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีความเชื่อมโยงกับนักการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งสร้างความไม่เท่าเทียมกันในการเป็นตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ของสังคม เช่น กลุ่มผู้ประกอบการมีจำนวนมากกว่ากลุ่มแรงงาน อีกทั้ง ยังมีการบล็อกโหวตหรือการฮั้วกันในกระบวนการเลือก ซึ่งเป็นที่มาของการทุจริตและความโปร่งใส ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การที่ผู้สมัครบางคนได้รับเลือกจากกลุ่มของตนเอง แม้คุณสมบัติอาจไม่เหมาะสม แต่มีการจัดตั้งเพื่อให้ได้ผู้แทนจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ดังนั้น **ควรกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกกลุ่ม** โดยมี**การเลือกตัวแทนจากสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ** เข้ามาร่วมกับตัวแทนจากภาคประชาชนที่ลงรับสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา โดยกำหนดเกณฑ์ในเรื่องของ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพเฉพาะ และผลงานที่ผ่านมาซึ่งเป็นที่ประจักษ์ รวมทั้ง

ควรมีการให้คะแนนความสามารถของผู้สมัครที่มีแบบฟอร์มมาตรฐานที่ระบุความสำคัญของแต่ละปัจจัย เช่น คะแนนด้านประสบการณ์ ความสามารถในการบริหารจัดการ ความรู้ในด้านอาชีพที่ลงสมัคร ความทุ่มเทต่อองค์กรที่เคยผ่านมา เป็นต้น

(2) เพิ่มความโปร่งใสและเป็นธรรมเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสังคม

การเลือกสมาชิกวุฒิสภามีข้อสังเกตจากผู้สมัคร นักวิชาการ สื่อมวลชนว่าอาจมีการทุจริตหรือสมยอมในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เช่น การบล็อกโหวตที่เกิดจากการตั้งกลุ่มหรือการสนับสนุนจากกลุ่มผลประโยชน์ นอกจากนี้ การมีข้อเสนอที่สามารถจูงใจผู้สมัครเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ส่งผลให้ผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาไม่สะท้อนถึงความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น **ควรมีการตรวจสอบที่เข้มงวดในทุกขั้นตอนของกระบวนการเลือก** การเปิดเผยข้อมูลของผู้สมัครต่อสาธารณะจะช่วยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบคุณสมบัติและประวัติของผู้สมัครได้ ซึ่งจะเป็นการลดโอกาสในการทุจริตและทำให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาโปร่งใสมากขึ้น การสร้างกลไกการตรวจสอบจากหน่วยงานอิสระ เช่น คณะกรรมการตรวจสอบการทุจริต หรือกลุ่มสังเกตการณ์ การเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในภาพรวม ทั้งนี้ การกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับผู้ที่กระทำการทุจริตและการจัดการที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตจะเป็นอีกหนึ่งมาตรการที่ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ได้ สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้ประชาชนรู้สึกมั่นใจมากขึ้นในการเข้าร่วมการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และทำให้ระบบการเมืองมีความน่าเชื่อถือ รวมถึง**เพิ่มมาตรการในการติดตามตรวจสอบพฤติกรรมของผู้สมัคร** การติดตามการลงคะแนนของผู้สมัครควรมีความโปร่งใส ด้วยการเชิญนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมเข้ามาร่วมสังเกตการณ์ รวมถึงการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่และผู้สังเกตการณ์ได้ช่วยตรวจสอบพฤติกรรมของผู้สมัคร จะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่น ในการเข้าร่วมกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา สิ่งสำคัญคือ**ลดการกระจุกตัวของอำนาจทางการเมือง** เนื่องจากอำนาจในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาควรจะต้องกระจาย ให้กับประชาชนในทุกกลุ่มอาชีพและทุกชนชั้นของสังคม ซึ่งจะช่วยให้เสียงของกลุ่มคนต่าง ๆ ได้รับการรับฟังและตอบสนองมากขึ้น การกระจายอำนาจทำให้ยากต่อการควบคุมของบุคคลใดบุคลหนึ่ง ซึ่งจะช่วยลดโอกาสการใช้ตำแหน่งเพื่อผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

(3) เพิ่มการตรวจสอบผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาจากสื่อมวลชนและภาคประชาชน

ปัญหาการจำกัดสิทธิในการเผยแพร่ข้อมูลของผู้สมัครและการแนะนำตัวของผู้สมัคร ซึ่งส่งผลให้ประชาชนและผู้สมัครด้วยกันเองขาดข้อมูลในการตัดสินใจ นอกจากนี้ การจำกัดหรือการกำหนดขอบเขตของสื่อมวลชนในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครยังเป็นปัญหาที่สำคัญ ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นในการตัดสินใจได้อย่างรอบด้าน ส่งผลให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาขาดความเชื่อมั่นจากประชาชน **จึงควรมีการปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูลผู้สมัคร** โดยอนุญาตให้สื่อมวลชนสามารถนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครได้อย่างเต็มที่ และให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น การสร้างช่องทางให้ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูลของผู้สมัคร การให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ

การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบผู้สมัครจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาและระบบการเมือง ซึ่งจะช่วยสะท้อนถึงความต้องการและความเห็นของประชาชนอย่างแท้จริง รวมถึง**เพิ่มมาตรการให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาต้องมีความพร้อมและตั้งใจที่ลงรับสมัครและทำงาน** การเลือกสมาชิกวุฒิสภาควรมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ หลักการ แนวทางการทำงานของผู้สมัคร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าผู้สมัครมีความตั้งใจที่ดีในการลงสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา การกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้สมัครแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการทำงานจะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับประชาชน และเป็นการป้องกันผู้สมัครที่มีเจตนาเพียงเพื่อจะลงรับสมัครเพื่อไปเลือกบุคคลอื่น สิ่งสำคัญคือการ**เพิ่มบทบาทของภาคประชาชน** โดยสามารถใช้การโหวตแบบประชามติในบางขั้นตอน เพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือเลือกตัวแทนในบางส่วนของกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา การนำกระบวนการนี้ เข้ามาใช้จะช่วยให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาไม่เป็นเพียงการเลือกในกลุ่มอาชีพ แต่ยังสะท้อนถึงความต้องการและความพึงพอใจโดยรวมของประชาชนในแต่ละกลุ่มอาชีพ นอกจากนี้ การใช้ระบบสัดส่วนในการเป็นตัวแทน ของกลุ่มอาชีพและกลุ่มพื้นที่จะช่วยให้สมาชิกวุฒิสภามีความหลากหลายและสะท้อนถึงต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมมากยิ่งขึ้น สิ่งสำคัญคือ**การตรวจสอบและการถอดถอนสมาชิกวุฒิสภา** ควรกำหนดให้ประชาชน สมาคมหรือกลุ่มวิชาชีพ สามารถตรวจสอบการทำงาน หรือถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งโดยการเข้าชื่อกันโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 รายชื่อ และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงมติในการถอดถอน เป็นต้น เพื่อให้กระบวนการประชาธิปไตยของประเทศมีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการทำให้วุฒิสภาเป็นองค์กรที่สามารถสนับสนุนการบริหารและการพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริง

(4) ยกระดับการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตในกระบวนการเลือก

การป้องกันการทุจริตถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นต่อระบอบประชาธิปไตย การดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ควรมีความรัดกุมและทันสมัยมากขึ้น โดยมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการ ซึ่งสามารถนำระบบดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการเก็บคะแนนเสียง เช่น การใช้เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Voting Machine: EVM) และการตรวจสอบผลคะแนนแบบเรียลไทม์ เพื่อลดความเสี่ยงในการเปลี่ยนแปลงหรือบิดเบือนผลคะแนน การใช้ระบบเทคโนโลยีการจัดเก็บข้อมูลหรือ Blockchain เพื่อบันทึกและตรวจสอบผลคะแนนอย่างโปร่งใสและไม่สามารถแก้ไขข้อมูลได้โดยไม่ได้รับอนุญาต และบังคับใช้กฎหมายและมาตรการลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบล็อกโหวตหรือการสมยอมอย่างเคร่งครัด รวมถึงการเพิ่มเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนในพื้นที่เสี่ยง ส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาคประชาสังคม หน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชน และสื่อมวลชน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์อิสระในกระบวนการต่าง ๆ พร้อมจัดตั้งศูนย์กลางสำหรับรายงานข้อสงสัยหรือการร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริต พร้อมเปิดเผยข้อมูลการตรวจสอบต่อสาธารณชน เพื่อการรายงานการร้องเรียนและผลการตรวจสอบทุจริตในแต่ละพื้นที่เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามได้ การดำเนินมาตรการเหล่านี้

จะช่วยลดความเสี่ยงของการทุจริตในการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา เสริมสร้างความโปร่งใส และสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและเป็นไปอย่างเที่ยงธรรม

(5) การตีความเรื่องการ “ฮั้ว” และ “การสมยอม” เพื่อสร้างแนวทางการป้องกัน

การตีความประเด็นเรื่องการฮั้วและการสมยอมในการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หมายถึงการทำข้อตกลงหรือการร่วมมือกันระหว่างผู้สมัครหรือกลุ่มผู้สมัคร เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว หรือการบิดเบือนกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งอาจทำให้กระบวนการเลือกไม่เป็นไปตามหลักการของประชาธิปไตยและไม่มีความโปร่งใส ดังนั้น การตีความในกรณีนี้คือการพิจารณาว่าเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเข้าข่ายการสมยอมหรือไม่ และมีการกระทำที่เป็นการละเมิดกฎหมายหรือไม่ คณะกรรมการการเลือกตั้งควรตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ข้อมูลการสนับสนุนทางการเงิน ข้อมูลการประชุมของผู้สมัคร หรือข้อสังเกตจากผู้มีสิทธิลงสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา เพื่อหาหลักฐานที่ชัดเจนว่ามีการสมยอมเกิดขึ้นหรือไม่ และการพิจารณาความสอดคล้องของพฤติกรรม การตีความการสมยอมไม่ได้หมายความว่าต้องมีการจับคู่กันอย่างชัดเจนหรือเปิดเผย แต่จะพิจารณาพฤติกรรมที่แสดงถึงการสอดคล้องกันระหว่างผู้สมัคร เช่น ผู้สมัคร สองคนถอนตัวและให้การสนับสนุนผู้สมัครอีกคน ซึ่งอาจจะเป็นการจัดตั้งล่วงหน้าเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้ หากมีการร้องเรียนจากผู้สมัครหรือภาคประชาชนเกี่ยวกับการสมยอมในกระบวนการเลือก ควรทำการสืบสวนหาข้อเท็จจริงจากทั้งผู้ร้องเรียนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อตีความว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นการสมยอมที่ทำให้กระบวนการเลือกไม่โปร่งใสหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การตีความการสมยอมตามหลักกฎหมายการเลือกตั้ง ซึ่งกำหนดว่าผู้สมัครหรือพรรคการเมืองห้ามมีการร่วมมือกันในลักษณะที่จะทำให้กระบวนการเลือกเสียหายหรือไม่ เช่น การจ่ายเงินให้แก่ผู้สมัครเพื่อให้ลงคะแนนในทางที่ต้องการ หรือการตกลงผลประโยชน์ร่วมกันในกระบวนการต่าง ๆ หากการร่วมมือกันระหว่างผู้สมัครหรือกลุ่มต่าง ๆ ส่งผลต่อความไม่โปร่งใส คณะกรรมการการเลือกตั้ง สามารถพิจารณาว่ามีการสมยอมเกิดขึ้นและดำเนินการตามกฎหมายได้ ดังนั้น การตีความการสมยอมหรือการฮั้วในกระบวนการต่าง ๆ ต้องพิจารณาจากพฤติกรรมที่อาจจะเป็นการประสานงานหรือร่วมมือกันโดยไม่เปิดเผยเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งต้องมีการตรวจสอบข้อมูลและหลักฐานที่ชัดเจนจากหลายฝ่ายเพื่อรักษาความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ภาพที่ 24 ข้อเสนอแนะแนวทางสำหรับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

3.2) แนวทางสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(1) ลดความซับซ้อนในกระบวนต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นของการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

การดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเผชิญกับปัญหาหลายประการที่เกิดจากความซับซ้อนและการขาดข้อมูลที่แน่ชัดในแต่ละกระบวนการ ผู้สมัครบางคนมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลหรือเข้าใจถึงขั้นตอนการสมัครได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ บางพื้นที่อาจไม่มีผู้สมัครในระดับอำเภอ หรือมีจำนวนผู้สมัครน้อยเกินไป สาเหตุเหล่านี้ส่งผลต่อการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาอย่างมาก ทั้งนี้ ปัญหาและความซับซ้อน ประชาชนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจได้ว่า**ความซับซ้อนนำไปสู่ความไม่โปร่งใส** ส่งผลให้สมาชิกวุฒิสภาเกิดความดูแคลนจากประชาชนและผู้สมัครด้วยกันเอง ดังนั้น **จำเป็นต้องลดความซับซ้อนในกระบวนการเลือก** เช่น การลดจำนวนขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและทำให้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเข้าใจง่ายขึ้น รวมถึงการตัดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นออก เช่น การลดจำนวนเอกสารที่ต้องใช้ มีผู้ที่ทำหน้าที่ในการตีความกฎระเบียบต่าง ๆ โดยอาจใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย เช่น การใช้ตัวอย่างที่ชัดเจนประกอบการอธิบาย หรือการจัดทำแผนภาพที่แสดงให้เห็นขั้นตอนอย่างชัดเจน เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจถึงหน้าที่และกระบวนการได้ตรงกัน

(2) เพิ่มมาตรการการประชาสัมพันธ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภามากยิ่งขึ้น

การประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ควรมีการประชาสัมพันธ์ก่อนล่วงหน้ามากกว่า 6 เดือน และเพิ่มความถี่มากขึ้นในช่วง 2-3 เดือน ก่อนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เช่น การจัดกิจกรรมอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาและลงคะแนน เพื่อให้ประชาชนทราบถึงสิทธิของตนเอง

และขั้นตอนการเลือกหากประสงค์จะลงรับสมัคร รวมถึงการใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม การมีช่องทางที่ประชาชนสามารถรายงานปัญหาหรืออุปสรรคที่พบในกระบวนการรับสมัคร เช่น การจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนหรือการสร้างแอปพลิเคชันที่ให้ประชาชนสามารถส่งความคิดเห็นหรือปัญหาได้อย่างรวดเร็วและสะดวก สิ่งสำคัญคือ**การสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของเจ้าหน้าที่จากหลายภาคส่วน** การเลือกสมาชิกวุฒิสภาอาจมีความซับซ้อนเนื่องจากกฎระเบียบและขั้นตอนที่ไม่ชัดเจน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ อาจมีความเข้าใจแตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความสับสนในการจัดการกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย รวมถึงการจัดการอบรมและชี้แจงรายละเอียดให้มากขึ้น เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจที่ตรงกัน

(3) เพิ่มพื้นที่เพื่อแสดงแนวคิด วิสัยทัศน์ หรือประสบการณ์

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบัน ผู้สมัครต้องปฏิบัติตามระเบียบการแนะนำตัวที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด ระเบียบดังกล่าวมีข้อห้ามและข้อกำหนดหลายประการ ประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงกันอย่างเห็นได้ชัดคือการห้ามแนะนำตัวทางวิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง เคเบิลทีวี หรือสื่อสิ่งพิมพ์ รวมถึงการให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน นักข่าว หรือสื่อโฆษณาซึ่งเผยแพร่ผ่านบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล เป็นต้น รวมถึงกลุ่มอาชีพที่มีความหลากหลายทางสังคมควรมีโอกาสให้ตัวแทนจากกลุ่มที่ถูกมองข้ามหรือละเลยจากสังคมเข้าร่วมในกระบวนการ เช่น กลุ่มคนเปราะบาง กลุ่มแรงงานท้องถิ่น กลุ่มผู้พิการ หรือกลุ่มอาชีพที่มีขนาดเล็ก โดยในแต่ละระดับของการเลือก**ควรมีเวทีสำหรับผู้สมัครในการแนะนำตัวกับผู้สมัครด้วยกันอย่างน้อยคนละ 5-10 นาที** ในการนำเสนอแนวคิดหรือวิสัยทัศน์ เพื่อให้ผู้รับเลือกได้เข้าใจความสามารถและเจตนารมณ์ของผู้สมัครแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกัน

(4) อบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การอบรมถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความพร้อมของเจ้าหน้าที่เพื่อให้การดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปอย่างราบรื่นและโปร่งใส ควรพิจารณาการใช้ระบบเทคโนโลยีในการจัดการข้อมูลและการตรวจสอบคะแนน เช่น ระบบนับคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ การจัดการฐานข้อมูลผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา และเทคโนโลยีในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก การฝึกอบรมจะช่วยลดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานและเพิ่มความมั่นใจในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร ทั้งการสื่อสารกับประชาชน ผู้สมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา และสื่อมวลชน การอบรมในด้านนี้จะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และลดความเข้าใจผิดในกระบวนการเลือก ทั้งนี้ ในวันเลือกสมาชิกวุฒิสภา เจ้าหน้าที่อาจเผชิญกับปัญหาที่ไม่คาดคิด เช่น ความผิดพลาดทางเทคนิคหรือความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา สิ่งสำคัญคือการอบรมในด้านการจัดการวิกฤต (Crisis Management) จะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมืออาชีพ

(5) การจัดตั้งทีมสนับสนุนและให้คำปรึกษาในทุกระดับชั้นของการเลือก

การสนับสนุนจากทีมที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางจะช่วยเสริมความพร้อมให้เจ้าหน้าที่ในพื้นที่และลดความกดดันในระหว่างการปฏิบัติงาน โดยแนวทางในการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ระดับอำเภอ ควรมีทีมงานสนับสนุนที่คอยให้คำแนะนำในเชิงเทคนิค เช่น การแก้ไขปัญหาด้านไอที การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และการจัดการกับกรณีฉุกเฉิน ระดับจังหวัด จัดตั้งศูนย์ประสานงานที่สามารถตอบสนองต่อข้อร้องเรียนหรือปัญหาที่ซับซ้อน เช่น ข้อโต้แย้งทางกฎหมาย หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัคร ระดับประเทศ มีทีมสนับสนุนหลักที่ทำหน้าที่กำหนดแนวทางปฏิบัติ ประสานงานระหว่างภูมิภาค และรายงานสถานการณ์ในภาพรวม ดังนั้น การจัดตั้งทีมสนับสนุนจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ลดความผิดพลาดและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ

ภาพที่ 25 ข้อเสนอแนะแนวทางสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

3.3) การพิจารณาปรับแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561

(1) มาตรา 11 การกำหนดรายละเอียดของ “การแบ่งกลุ่มอาชีพ” กับ “การประกอบอาชีพ”

ควรมุ่งเน้นไปที่การกำหนดนิยามและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้ครอบคลุมลักษณะงานในสังคมปัจจุบันและลดความสับสนในกระบวนการปฏิบัติ ได้แก่ 1) การเพิ่มเติมคำนิยามคำว่า **“กลุ่มอาชีพ”** หมายความว่า กลุ่มประเภทของอาชีพ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา โดยพิจารณาจุดร่วมและความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงตามลักษณะของอาชีพต่าง ๆ ที่มีบทบาทและความสำคัญในสังคม เป็นมาตรา 4 วรรคสิบสี่ 2) การเพิ่มเติมคำนิยามคำว่า **“การประกอบอาชีพ”** หมายความว่า การดำเนินกิจกรรมที่สร้างรายได้หรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยมีลักษณะการทำงานเฉพาะที่เป็นที่ยอมรับในทางกฎหมายหรือมาตรฐานวิชาชีพ เป็นมาตรา 4 วรรคสิบห้า ซึ่งการพิจารณาการจัดกลุ่มอาชีพ

ตามมาตรา 11 อาจมีการทบทวนและทำได้โดยการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะอาชีพในปัจจุบัน เช่น ผ่านสถิติแรงงานหรือข้อมูลจากกระทรวงแรงงาน ทบทวนพิจารณาปรับปรุงกลุ่มอาชีพให้สอดคล้องกับโครงสร้างอาชีพ เช่น การเพิ่มกลุ่มใหม่สำหรับอาชีพเกิดใหม่ หรืออาชีพนักพัฒนาซอฟต์แวร์หรือผู้ประกอบการออนไลน์ เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดกลุ่มประเภทของอาชีพควรชัดเจนและเข้าใจง่าย เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนหรือการตีความที่หลากหลาย และควรระวังการกำหนดกลุ่มที่ไม่ครอบคลุมหรืออาจละเลยกลุ่มอาชีพที่สำคัญ เช่น แรงงานนอกระบบ การพิจารณาและกำหนดลักษณะของการแบ่งกลุ่มอาชีพและการประกอบอาชีพยังควรเน้นไปที่การส่งเสริมความเป็นธรรม ความครอบคลุม และความชัดเจน เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินการตามมาตรา 11 และสะท้อนความหลากหลายของอาชีพในสังคมได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ ต้องมีการปรับแก้มาตรา 11 โดยนำคำว่า “กลุ่มอาชีพ” และ “การประกอบอาชีพ” ไประบุไว้ในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน

(2) มาตรา 13 การเพิ่มคุณสมบัติของผู้สมัครให้มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป

เนื่องจากบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภามีส่วนสำคัญในการพิจารณาร่างกฎหมายที่ผ่านจากสภาผู้แทนราษฎร โดยมีบทบาทในการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความครบถ้วนของกฎหมาย ทั้งยังมีหน้าที่ให้ความเห็นชอบหรืออนุมัติการแต่งตั้งบุคคลสำคัญในองค์กรอิสระ และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ดังนั้น ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาควรมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปจากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) ซึ่งจะช่วยให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภามีความรู้และทักษะในการวิเคราะห์กฎหมายและนโยบายที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสมาชิกวุฒิสภา การกำหนดคุณสมบัติทางการศึกษาช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นของประชาชนต่อวุฒิสภา และแสดงถึงการมีมาตรฐานในการคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันการกีดกันบุคคลที่มีความสามารถแต่ไม่มีวุฒิการศึกษา หรือกลุ่มบุคคลที่เปราะบางทางสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการออกแบบรูปแบบการได้ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ควรพิจารณาคุณสมบัติอื่นที่สะท้อนถึงความสามารถ เช่น ประสบการณ์ทำงานในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม หรืองานที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษาบางกลุ่มถูกกีดกัน รวมถึงการกำหนดข้อยกเว้นในกรณีที่บุคคลมีประสบการณ์หรือคุณวุฒิทางวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับในวงกว้าง โดยเสนอให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 13 ได้แก่ เพิ่ม (2/1) ความว่า “เป็นผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป” และมาตรา 13 วรรคสอง ยกเลิกข้อความเดิม และใช้ข้อความต่อไปนี้แทน “ความใน (2/1) และ (3) ไม่ใช้บังคับกับผู้สูงอายุ คนพิการหรือคนทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มอัตลักษณ์อื่น ซึ่งสมัครในกลุ่มตามมาตรา 11 (15)

(3) มาตรา 15 ควรปรับค่าธรรมเนียมการสมัครสมาชิกวุฒิสภาให้มีความเหมาะสม

การเก็บค่าธรรมเนียมการสมัครสมาชิกวุฒิสภาถือเป็นการกลั่นกรองคุณวุฒิของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาได้ในระดับหนึ่งว่าสามารถประกอบอาชีพและดูแลตนเองได้ แต่ใน**กลุ่มเปราะบางทางสังคม** ควรมีการพิจารณาหาความเหมาะสมในการเก็บค่าธรรมเนียมการสมัครสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้กลุ่มเปราะบางทางสังคมที่มีศักยภาพแต่ขาดทุนทรัพย์และมีคุณสมบัติเหมาะสมสามารถรับสมัครได้อย่างเท่าเทียม ทั้งนี้

กลุ่มเปราะบางทางสังคม ควรเน้นไปที่การพิจารณาคุณสมบัติ ความสามารถ ศักยภาพ และความตั้งใจมากกว่าความพร้อมทางการเงิน ซึ่งสามารถพิจารณาแหล่งงบประมาณอื่นมาทดแทน เช่น งบประมาณจากรัฐหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เมื่อมีการปรับค่าธรรมเนียมที่มีความเหมาะสมการสมัครสมาชิกวุฒิสภาอาจมีผู้สมัครเพิ่มขึ้นจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้สมัครที่เป็นกลุ่มเปราะบางทางสังคมหรือผู้มีรายได้น้อย เนื่องจากผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภามีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากค่าธรรมเนียมการสมัครอีกหลายอย่าง รวมทั้งเป็นการป้องกันการรับจ้างลงสมัครสมาชิกวุฒิสภาเพียงเพื่อไปเลือกบุคคลอื่น

(4) มาตรา 36 ควรมีหน่วยงานทำหน้าที่ในการแนะนำตัวของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา

หน่วยงานของรัฐควรทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาอย่างเป็นกลางและโปร่งใส โดยจัดทำช่องทางเผยแพร่ข้อมูลและการแนะนำตัวผู้สมัครอย่างเท่าเทียมกันทุกคน รวมถึงข้อมูลคุณสมบัติ ประวัติการทำงาน และแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการโดยไม่กระทบต่อความเป็นอิสระของผู้สมัคร หรือมีองค์กรที่เป็นอิสระและเป็นกลาง มีหน้าที่ในการแนะนำตัวผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา โดยองค์กรดังกล่าวดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาทุกคนอย่างเท่าเทียม โดยองค์กรต้องไม่มีความเกี่ยวข้องทางการเมืองหรือผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้สมัคร ซึ่งจะช่วยลดความกังวลเรื่องการแทรกแซงจากหน่วยงานรัฐหรือผู้มีอำนาจ อีกทั้งเป็นการสร้างความไว้วางใจให้ประชาชนรู้สึกว่าข้อมูลที่ได้รับมีความโปร่งใสและเป็นธรรม รวมถึงการเปิดโอกาสให้องค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา หรือองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) มีบทบาทในกระบวนการแนะนำตัวผู้สมัครจะช่วยกระจายมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น

(5) เพิ่มระยะเวลาการดำเนินการเลือกในแต่ระดับชั้นให้มากขึ้น

ระยะเวลาของการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในแต่ระดับชั้นของการเลือกมีระยะเวลาน้อยเกินไป ทำให้ส่งผลกระทบกับระยะเวลาในการสืบสวน ไต่สวน การร้องเรียน ร้องคัดค้าน ซึ่งไม่สามารถดำเนินการได้ทันก่อนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับถัดไป เนื่องจากตามมาตรา 21 กำหนดให้ภายใน 5 วัน นับแต่วันสิ้นสุดระยะเวลาการรับสมัคร ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอประกาศบัญชีรายชื่อผู้สมัครซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่จำกัดมาก โดยเฉพาะระดับอำเภอที่ต้องมีระยะเวลาการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 13 และมาตรา 14 เช่น การไม่มีประวัติอาชญากรรมหรือการไม่มีลักษณะต้องห้าม จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาเพื่อตรวจสอบเอกสารและข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการปกครอง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และสำนักงานศาลยุติธรรม ดังนั้น ระยะเวลาที่มากขึ้นในแต่ระดับชั้นของการเลือกจะช่วยลดความเสี่ยงในความผิดพลาด และลดโอกาสที่ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาร้องเรียนในภายหลัง เนื่องจากการคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภามีผลกระทบต่อการดำเนินงานของรัฐในระยะยาว รวมถึงการเพิ่มระยะเวลาการดำเนินการเลือกตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ จะช่วยให้กระบวนการตรวจสอบมีความรอบคอบ โปร่งใส และเป็นธรรม อีกทั้งยังช่วยลดข้อผิดพลาดและปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

(6) เพิ่มมาตรการป้องกันการสมยอมในแต่ระดับชั้นของการเลือก

เนื่องจากข้อสงสัยว่าอาจมีการสมยอมในกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในแต่ระดับชั้นของการเลือก และเพื่อเป็นการป้องกันการสมยอมซึ่งอาจส่งผลต่อความโปร่งใสและเป็นธรรมต่อการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา และสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนว่ากระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาสะท้อนถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริง จึงจำเป็นต้องเพิ่มมาตรการการป้องกันการสมยอมตามมาตรา 94 (7) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ในประเด็นเกี่ยวกับการกระทำการในลักษณะสมยอมกันในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกกำหนดไว้ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาล มาใช้ในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามบททั่วไปด้วย โดยนำมากำหนดในมาตรา 40 การเลือกระดับอำเภอ มาตรา 41 การเลือกระดับจังหวัด และมาตรา 42 การเลือกระดับประเทศ ทั้งนี้ การเพิ่มมาตรการการป้องกันการสมยอมตามมาตรา 94 (7) จะช่วยให้การดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภามีความเป็นธรรมและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 26 แนวทางการพิจารณาปรับแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561

โดยภาพรวมแล้วการพัฒนากระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้มีความโปร่งใสและเป็นธรรมจะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างประชาชนและสถาบันการเมือง ทำให้กระบวนการประชาธิปไตยในประเทศมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น กระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาจึงควรมีความโปร่งใสและเป็นธรรมเพื่อสร้างความไว้วางใจจากประชาชน โดยการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัคร เช่น ข้อมูลผู้สมัครและคุณสมบัติ

เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้อย่างละเอียด รวมถึงกระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาควรมีการพัฒนาและปรับปรุงในหลายด้าน เช่น การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครให้ชัดเจนและเข้มงวดมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนมั่นใจในคุณภาพของผู้สมัครที่ได้รับเลือก การเปิดเผยขั้นตอนกระบวนการเลือกอย่างชัดเจน จะช่วยสร้างความมั่นใจว่าไม่มีการแทรกแซงจากกลุ่มที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน และการมีองค์กรภายนอกมาตรวจสอบจะช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในความโปร่งใสของกระบวนการ ดังนั้น กระบวนการคัดกรองผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาควรมีความรัดกุมและเป็นระบบเพื่อป้องกันปัญหาผู้สมัครที่ไม่ตรงตามกลุ่มอาชีพ

บรรณานุกรม

กรุงเทพธุรกิจ. (2567). We Watch *ทำ จม.เปิดผนึกถึง กกต.ค้านระเบียบเลือก สมาชิกวุฒิสภา ชี้ปิดหูปิดตาปิดปาก ปชช.*. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.bangkokbiznews.com/politics/1124962

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2549). *หลักรัฐศาสตร์.* กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โครงการโคแฟค. (2567). *สังเกตการณ์ สว.67 สิ่งที่ กกต. บอก กับ สิ่งที่เกิดขึ้นจริง.* สืบค้น 7 ตุลาคม 2567, จาก https://blog.cofact.org/senate67-observation-summary/

จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์. (ม.ป.ป.). *วิเคราะห์วิธีการได้มาของสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. สืบค้น 18 สิงหาคม 2567, จาก https://library.parliament.go.th

เชษฐา ทองยิ่ง. (2564). *การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา.* สืบค้น 20 มิถุนายน 2567, จาก https://parliamentmuseum.go.th/2564/ar64-election-02.html

เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์. (2512). *การปกครองสหรัฐอเมริกา*. อ้างใน จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์. (ม.ป.ป.). *วิเคราะห์วิธีการได้มาของสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.*

ตรรกวิทย์ มิ่งขวัญ. (2565). *รัฐสภาไดเอทแห่งชาติ ประเทศญี่ปุ่น **日本の国会**(นิฮง โนะ คักไค) 1*, สืบค้น 21 มิถุนายน 2567, จาก https://web.parliament.go.th/

ธโสธร ตู้ทองคำ. (2549). *การปฏิรูปการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. อ้างใน อรวรรณ เกสร. (ม.ป.ป.) *สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน.* สืบค้น 6 กรกฎาคม 2567, จาก http://wiki.kpi.ac.th

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2550) . *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.* พิมพ์ครั้งที่ 5. อุบลราชธานี: วิทยาออฟเซทการพิมพ์.

แนวหน้าออนไลน์. (2567). *ว่าที่สมาชิกวุฒิสภาใหม่แฉเองเลือกสมาชิกวุฒิสภา ฮั้ว-โหด-หักหลัง วอนกกต.ปล่อยก่อนสอยทีหลัง.* สืบค้น 6 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.naewna.com/politic/814782

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2553). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 89.

ผู้จัดการออนไลน์. (2567). *“สามารถ” ชัด พวกสมัคร สมาชิกวุฒิสภา ชุดใหม่บางคนอย่ากระเหี้ยนกระหือรือกลัวไม่ได้เป็น เตือน กกต.ตรวจสอบทุจริตให้ดี อย่าลุยไฟ.* สืบค้น 7 กรกฎาคม 2567, จาก https://mgronline.com/politics/detail/9670000057645

พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 49 หน้า 166 วันที่ 27 มิถุนายน 2475.

ภูมิ มูลศิลป์. (2563). *บทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในระบบสภาคู่กับประสิทธิผลในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยไทย*, สืบค้น 18 สิงหาคม 2567, จาก https://www.kpi.ac.th/

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490. ราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ 53 เล่ม 64 วันที่ 9 พฤศจิกายน 2490.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนที่ 102ก หน้า 1-2 วันที่ 1 ตุลาคม 2549.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489. ราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ 30 เล่ม 63 หน้า 318 วันที่ 10 พฤษภาคม 2489.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489. ราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ 33 ง เล่ม 30 หน้า 359 วันที่ 10 พฤษภาคม 2489.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492. ราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ 17 เล่ม 66 วันที่ 23 มีนาคม 2492.

ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502. ราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ 17 เล่ม 76 วันที่ 28 มกราคม 2502

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 49 หน้า 529 วันที่ 10 ธันวาคม 2475.

วิชุดา สาธิตพร. (2567). *ประชาธิปไตยผ่านตัวแทน (representative democracy).* สืบค้น 23 พฤษภาคม 2567, จาก https://shorturl.asia/4ZaQb

ศิลปวัฒนธรรม. (2567). *ที่มาและอำนาจ “สมาชิกวุฒิสภา” อังกฤษ-อเมริกัน เลือกตั้งอำนาจมาก-แต่งตั้งอำนาจน้อย (ประวัติศาสตร์).* สืบค้น 21 มิถุนายน 2567, จากhttps://www.silpa-mag.com/

ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2540). *รัฐธรรมนูญต่างประเทศ 2*, สืบค้น 21 มิถุนายน 2567, จาก https://dl.parliament.go.th/

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2541). การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา. *นิติสยามปริทัศน์, 41,* 57-58. อ้างใน จารุวรรณ สุขุมาลพงษ. (ม.ป.ป.). *วิเคราะห์วิธีการได้มาของสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.*

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ และรุ่งพงษ์ ชัยนาม. (ม.ป.ป.). *การเมืองการปกครองฝรั่งเศส*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท. อ้างใน ศักดา ศรีทิพย. (2558). *บทบาท อำนาจหน้าที่ และที่มาของวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2567). *การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา.* สืบค้น 20 มิถุนายน 2567, จาก https://www.ect.go.th/ect_th/th/db_119_ect_th_6/2967

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2567). *ผู้สมัครจะได้รับเลือกเป็น สว. จะต้องผ่านการเลือกกันเองกี่ระดับ (2)*. สืบค้น 30 กันยายน 2567, จาก https://www.ect.go.th/ect_th/th/info-senator/5537

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2567). *คู่มือสำหรับผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา.* สืบค้น 30 กันยายน 2567, จาก https://www.ect.go.th/web-upload/1xff0d34e409a13ef56eea54c52a291126/m_document/2178/23640/file_download/d542bb62ff16daeb8ff7ca6c6b4a220b.pdf

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2537). *120 ปี เคาน์ซิลออฟสเตต : จากสถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดินมาเป็นคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2417 - พ.ศ. 2537.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2566). *การแบ่งภูมิภาคทางภูมิศาสตร์.* สืบค้น 20 พฤษภาคม 2567, จาก https://shorturl.asia/GdIe9

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). *หนาที่และอำนาจของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแหงราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.* สืบค้น 20 มิถุนายน 2567, จาก https://www.senate.go.th/assets/portals/1/files/ITA62/hr/role62.pdf

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2567). *หน้าที่และอำนาจของสมาชิกวุฒิสภา ตามบทบัญญัติหลักตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.* สืบค้น 20 มิถุนายน 2567, จาก https://shorturl.asia/7AK0i

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย.* กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2567). *สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร.* สืบค้น 23 พฤษภาคม 2567, จาก https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage

สำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2556). *สภาไดเอทแห่งชาติญี่ปุ่น The National Diet of Japan ในโครงการศึกษาโครงสร้างรัฐสภาของประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN Inter–Parliamentary Assembly: AIPA).* สืบค้น 18 สิงหาคม 2567, จาก https://edoc.parliament.go.th/Result.aspx?docId=591239&detailId=825623

หอสมุดรัฐสภา. (2566). *อินโฟกราฟิก เรื่อง ที่มาของ 250 สว. ตามรัฐธรรมนูญ 2560*. สืบค้น 20 มิถุนายน 2567, จาก https://library.parliament.go.th/th/infographic/2023-05-16-02

อรนิช รุ่งธิปานนท์. (2553). *รัฐสภาสหราชอาณาจักร*. สืบค้น 18 สิงหาคม 2567, จาก https://library.parliament.go.th

Ackerman, B. (2021). *Revolutionary Constitutions: Charismatic Leadership and the Rule of Law.* Cambridge: Harvard University Press.

Arend Lijphart. (1984). *Democracies: Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries*. London: Yale University Press.

Arend Lijphart. (1999). *Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*. London: Yale University Press.

BBC ประเทศไทย. (2567). *สรุปสารพันปัญหาก่อนถึงวันเลือก สมาชิกวุฒิสภา ระดับอำเภอ 9 มิ.ย.*. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.bbc.com/thai/articles/cd1101w7q3ko

Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. (2024). *Parliamentary system. Encyclopedia Britannica.* Retrieved 23 May 2024, from https://www.britannica.com/topic/parliamentary-system

Bundesrat. (n.d.). *Welche Aufgaben hat der Bundesrat?.* Retrieved 23 May 2024, from https://www.bundesrat.de/DE/homepage/homepage-node.html

Charles Gordon. (n.d.). *Parliament Practice*. อ้างใน จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์. (ม.ป.ป.). *วิเคราะห์วิธีการได้มาของสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.*

CIA World Factbook. (n.d.). *Government type.* Retrieved 23 May 2024, from https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/government-type/

Dahl, R. A. (2021). *On Democracy*. Connecticut: Yale University Press.

Dewan Negara. (2023). SISTEM DEMOKRASI BERPARLIMEN DI MALAYSIA. Retrieved 20 June 2024, from https://www.parlimen.gov.my/maklumat-umum.html?uweb=dn&

Diamond, L., & Morlino, L. (2005). *Assessing the quality of democracy*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Fukuyama, F. (2014). *Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy*. New York: Farrar, Straus and Giroux.

George Tsebelis and Jeannette Money. (1997). *Bicameralism.* Cambridge: Cambridge University Press.

Ginsburg, T., and Huq, A. Z. (2020). *How to Save a Constitutional Democracy.* University of Chicago Press.

Giovanni Sartori. (1997). *Comparative Constitutional Engineering: An Inquiry Into Structures, Incentives, and Outcomes.* New York: NYU Press.

Heywood Andrew, (2013) *Politics*. 4th edition. London: Palgrave Macmillan.

House of Councillors. (1946). *The Constitution of Japan*. Retrieved 20 June 2024, from https://www.sangiin.go.jp/eng/law/tcoj/index.htm

Huntington, S. P. (1991). *The third wave: democratization in the late twentieth century*. Norman: University of Oklahoma Press.

iLaw. (2567). *เสียงจากผู้สมัคร สมาชิกวุฒิสภา 67 ที่ไม่เข้ารอบ แชร์ประสบการณ์-ปัญหาตอนเลือกระดับอำเภอ.* สืบค้น 5 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.ilaw.or.th/articles/39047

International IDEA. (2023). *Transitions to parliamentary systems: lessons learned from practice.* Stockholm: International Institute for Democracy and Electoral Assistance.

Jean Blondel. (1995). *Comparative Government Introduction*. London: Routledge.

Jean Blondel. (2014). *Comparative Government Introduction*. (2nd Edition). London: Routledge.

John McCormick, Rod Hague and Martin Harrop. (2019). Comparative Government and Politics: An Introduction. London: Red Globe Press.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Earyle W. (1970). *Educational and Psychological Measurement.* (608-609).

Miller, L. E., & Bos, L. (2022). Youth Political Engagement in the Digital Age: Trends and Implications. *Journal of Youth Studies, 25*(2), 213-230.

Miller, P. R. (2022). *The Politics of Social Media Manipulation*. Oxford: Oxford University Press.

Nadia Urbinati. (2006). *Representative Democracy: Principles and Genealogy*. Chicago: University of Chicago Press. อ้างใน วิชุดา สาธิตพร. (ม.ป.ป.). ประชาธิปไตยผ่านตัวแทน (Representative Democracy) สืบค้น 6 กรกฎาคม 2567, จาก http://wiki.kpi.ac.th/

Norris Pippa. (2002). *Democratic Phoenix: Reinventing Political Activism*. Cambridge: Cambridge University Press.

Post Today. (2567). *ก้าวไกล อัด ระเบียบกกต. ทำสมาชิกวุฒิสภารักษาการยาว รทสช. กำชับสส. ห้ามยุ่งเลือกสมาชิกวุฒิสภา 67.* สืบค้น 4 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.posttoday.com /politics/708385

Rajya Sabha. (n.d.). *Indian Parliament.* Retrieved 20 June 2024, from https://www.india.gov.in/my-government/indian-parliament

Rosenfeld, Michel, and Peter Mair. (1992). *Parliament and Government Formation: Unpacking Investiture Rules*. London: Frank Cass.

Sénat, (n.d.). *The Essentials Welcome to the Senate*. Retrieved 20 Aug 2024, from https://www.senat.fr/

Sven-Oliver Proksch and Jonathan B. Slapin. (2014). *The Politics of Parliamentary Debate: Parties, Rebels and Representation*. Cambridge: Cambridge University Press.

ThaiPBS. (2567). *"ษิทรา" อ้างมีขบวนการ สมาชิกวุฒิสภาจัดตั้ง บางพรรคการเมืองอยู่เบื้องหลัง.* สืบค้น 6 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.thaipbs.or.th/news/content/341437

ThaiPBS. (2567). *"นันทนา" โวย กกต.ประกาศรับรอง 200 สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ล่าช้า.* สืบค้น 5 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.thaipbs.or.th/news/content/341772

ThaiPBS POLICY WATCH. (2567). *กติกาเลือกสมาชิกวุฒิสภา แก้บล็อกโหวต-ได้คนคุณภาพจริงหรือ?.* สืบค้น 4 กรกฎาคม 2567, จาก https://policywatch.thaipbs.or.th/article/legal-7

ThaiPublica. (2561). *วิวัฒนาการสกัดการเมืองครอบงำ ย้อน 86 ปีวุฒิสภาไทย สภาเครือญาติ สู่ สภาปลาสองน้ำ จากแต่งตั้ง เลือกตรง เลือกไขว้.* สืบค้น 20 มิถุนายน 2567, จาก https://thaipublica.org/2018/04/86-years-of-thai-senate/

Thairath Online. (2567). *เลือก สมาชิกวุฒิสภา ชุดใหม่ทำไมงงจัง รวมสารพัดความยังไงนะ ของการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ชุดใหม่.* สืบค้น 6 กรกฎาคม 2567, จาก https://plus.thairath.co.th/topic/politics&society/104417

Thairath Online. (2567). สมาชิกวุฒิสภา67 วัดกำลัง "อนุรักษนิยม" สยายปีกยึดสภาสูง แก้รัฐธรรมนูญวังวนเดิม. สืบค้น 4 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.thairath.co.th/scoop/theissue/2796546

Thairath Online. (2567). นักวิชาการ ชี้ เลือก สมาชิกวุฒิสภาใหม่ ประชาชน อย่าคาดหวังเปลี่ยนแปลงอะไรได้มาก. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.thairath.co.th/news/politic/2785447

The Active ThaiPBS. (2567). *ภาคประชาชน – นักวิชาการ สะท้อนปัญหาระบบเลือก สมาชิกวุฒิสภา67.* สืบค้น 7 กรกฎาคม 2567, จาก https://theactive.net/news/politics-20240604-2/

The Active ThaiPBS. (2567). *ซัดระบบ กกต. กีดกันประชาชนมีส่วนร่วม ปัญหาใหญ่ หลังปิดรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา 67*. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2567, จาก https://theactive.net/news/politics-20240525/

The Standard. (2564). *ย้อนรอยที่มา ส.ว. ไทย หานัยทางการเมืองบนสูตรแต่งตั้ง เลือกตั้ง ปลาสองน้ำ และแต่งตั้ง (อีกที).* สืบค้น 30 กันยายน 2567, จาก https://thestandard.co/thai-senator-history/

The Reporters. (2567). *อ.นันทนา ได้รับเลือกเป็น สมาชิกวุฒิสภา ชี้ มีกระบวนการบล็อกโหวตหลายกลุ่ม.* สืบค้น 6 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.facebook.com/100069361344864/posts/819506090371428/?mibextid=WC7FNe&rdid=PWA39XzpayT9nDSf

The Reporters. (2567). *ผู้สมัคร สมาชิกวุฒิสภาจี้ กกต.เปิดหีบนับคะแนนใหม่ หลังพบคะแนนโดดมีพิรุธ เชื่อมีกลุ่มจัดตั้งบล็อกคะแนน เจอโพยถูกขยำทิ้งในห้องน้ำ.* สืบค้น 7 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.facebook.com/100069361344864/posts/825077139814323/?mibextid=WC7FNe&rdid=TCbIRKuax4gRhpet

The Reporters. (2567). *เล่นใหญ่! ผู้สมัคร สมาชิกวุฒิสภา เปิดโปรเจ็กเตอร์ คะแนน สมาชิกวุฒิสภา แฉ มีโพยลงคะแนน พร้อมร้อง กกต.ชะลอประกาศผล.* สืบค้น 7 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.facebook.com/100069361344864/posts/824436413211729/?mibextid=WC7FNe&rdid=BOkdcRqp1n3JXDWy

The Reporters. (2567). *'อังคณา' ได้รับเลือกเป็น สมาชิกวุฒิสภา ชี้ ภาคประชาสังคม เข้ารอบน้อยมาก.* สืบค้น 6 กรกฎาคม 2567, จาก https://www.facebook.com/100069361344864/posts/819536037035100/?mibextid=WC7FNe&rdid=hUPrznvwEXrwhWJv

The Reporters. (2567). *'ชัยธวัช' ตั้งข้อสังเกต สมาชิกวุฒิสภาผ่านการเลือก ส่วนใหญ่เอี่ยวนักการเมือง*. สืบค้น 4 กรกฎาคม 2567, จาก https://shorturl.asia/K5tHZ

The White House. (n.d.). *The Legislative Branch.* Retrieved 20 June 2024, from https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/our-government/the-legislative-branch/

Tushnet, M., and Stone Sweet, A. (2019*). What is Legal Pluralism?*. Cambridge: Cambridge University Press.

UK Parliament. (n.d.). *Who's in the House of Lords.* Retrieved 20 June 2024, from https://www.parliament.uk/business/lords/whos-in-the-house-of-lords/

U.S. Senate. (n.d.) *U.S. Senate Official Website.* Retrieved 20 June 2024, from https://www.senate.gov/

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์

☐☐☐
หมายเลขแบบสอบถาม
(สำหรับพนักงานกรอก)

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

พื้นที่ของผู้ตอบ		สถานภาพผู้ตอบ (key)
พื้นที่ (area)	จังหวัด (province)	
☐ 1) เหนือ	☐ 1) เชียงใหม่ ☐ 2) เชียงราย ☐ 3) น่าน ☐ 4) ลำปาง ☐ 5) ลำพูน	☐ **1) ประชาชน** ☐ **12) สื่อมวลชน**
☐ 2) กลาง	☐ 6) ปทุมธานี ☐ 7) เพชรบูรณ์ ☐ 8) สุพรรณบุรี ☐ 9) สมุทรปราการ ☐ 10) สมุทรสงคราม	
☐ 3) อิสาน	☐ 11) นครราชสีมา ☐ 12) เลย ☐ 13) สกลนคร ☐ 14) อุบลราชธานี ☐ 15) อำนาจเจริญ	
☐ 4) ใต้	☐ 16) กระบี่ ☐ 17) ตรัง ☐ 18) ปัตตานี ☐ 19) ภูเก็ต ☐ 20) ระนอง	**ระบุชื่ออำเภอ/เขต (district 1)** ..... (district 2) ☐ 1) อำเภอเมือง/เขต ☐ 2) อำเภออื่นๆ
☐ 5) ตะวันออก	☐ 21) ชลบุรี ☐ 22) ฉะเชิงเทรา	
☐ 6) ตะวันตก	☐ 23) กาญจนบุรี ☐ 24) ราชบุรี	
☐ 7) กรุงเทพฯ	☐ 25) กรุงเทพฯ ☐ อื่นๆ ระบุ.....	

A ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ					
1	เพศ	☐ 1) ชาย	☐ 2) หญิง	☐ 3) อื่นๆ/ ไม่ระบุ	
2	อายุ	☐ 1) 18-25 ปี	☐ 2) 26-30 ปี	☐ 3) 31-40 ปี	☐ 4) 41-50 ปี
		☐ 5) 51-60 ปี	☐ 6) 61-70 ปี	☐ 7) 71 ปี ขึ้นไป	
3	สถานภาพสมรส	☐ 1) โสด	☐ 2) สมรส	☐ 3) หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	
4	ศาสนา	☐ 1) พุทธ	☐ 2) อิสลาม	☐ 3) คริสต์	☐ 4) อื่นๆ
5	การศึกษาขั้นสูงสุด	☐ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี	☐ 2) ปริญญาตรี	☐ 3) สูงกว่าปริญญาตรี	
6	อาชีพหลัก	☐ 1) ข้าราชการทหาร/ตำรวจ		☐ 2) ข้าราชการพลเรือน/รัฐวิสาหกิจ/องค์กรอิสระ	
		☐ 3) เกษียณ/บำนาญ		☐ 4) พนักงาน/ลูกจ้าง บริษัทเอกชน	
		☐ 5) เจ้าของกิจการ/กิจการส่วนตัว/ค้าขาย		☐ 6) เกษตรกร/ประมง/วนกร	
		☐ 7) อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป		☐ 8) ว่างงาน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ อื่นๆ	
7	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	☐ 1) ไม่เกิน 15,000 บาท		☐ 2) 15,001 – 30,000 บาท	
		☐ 3) 30,001 – 60,000 บาท		☐ 4) เกินกว่า 60,000 บาทขึ้นไป	
8	ตำแหน่งในชุมชน	☐ 1) สมาชิกสภาตำบล/จังหวัด		☐ 2) ประธาน/กรรมการกลุ่มชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน	
		☐ 3) อาสาสมัครชุมชน/อื่นๆ		☐ 4) ไม่มี	
9	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	☐ 1) เคย/เป็น สส./ สว./สมาชิกสภาท้องถิ่น		☐ 2) เคย/เป็น ผู้สมัคร สส./สว./สมาชิกสภาท้องถิ่น	
		☐ 3) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง/ทีมงานท้องถิ่น		☐ 4) ไปเลือกตั้ง ไม่เคยเสียสิทธิทางการเมือง	
		☐ 5) เคยเสียสิทธิทางการเมือง			

B การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา		
1	ท่านทราบหรือไม่ว่า ช่วง พ.ค. ถึง ก.ค. นี้ มีการเลือก สว.	☐ 1) ทราบ ☐ 2) ไม่ทราบ ☐ 3) ไม่แน่ใจ
2	ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเลือก สว. จากช่องทางใดมากที่สุด (ตอบเพียงข้อเดียว)	☐ 1) โทรทัศน์/วิทยุ ☐ 2) สื่อสิ่งพิมพ์ ☐ 3) สื่อบุคคล ☐ 4) สื่อออนไลน์ ☐ 5) อื่นๆ ..... (.....)
3	ท่านพบเห็นการทุจริตการเลือก สว. รอบนี้ หรือไม่	☐ 1) พบเห็น ☐ 2) ไม่พบ ☐ 3) ไม่ตอบ
4	หากท่านพบเห็นการทุจริตการเลือก สว. ท่านจะทำอย่างไร	☐ 1) แจ้งเจ้าหน้าที่ ☐ 2) เผยแพร่ลงสื่อออนไลน์ ☐ 3) เฉยๆ ☐ 4) ไม่ตอบ/อื่นๆ

C ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบนี้				
1	ชาวไทยที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไปทุกคน มีสิทธิสมัคร สว.	☐ 1) ใช่	☐ 2) ไม่ใช่	☐ 3) ไม่แน่ใจ
2	ผู้สมัคร สว.ต้องสังกัดพรรคการเมือง	☐ 1) ใช่	☐ 2) ไม่ใช่	☐ 3) ไม่แน่ใจ
3	สว. มาจากการแต่งตั้งบางส่วน และการเลือกกันเองบางส่วน	☐ 1) ใช่	☐ 2) ไม่ใช่	☐ 3) ไม่แน่ใจ
4	การเลือก สว. รอบนี้ ใช้จังหวัดเป็นเขตเลือก สว.	☐ 1) ใช่	☐ 2) ไม่ใช่	☐ 3) ไม่แน่ใจ
5	การเลือก สว. เป็นการคัดสรรจากกลุ่มอาชีพ	☐ 1) ใช่	☐ 2) ไม่ใช่	☐ 3) ไม่แน่ใจ
6	“กลุ่มสตรี” เป็น 1 ใน 20 กลุ่มอาชีพ ในระบบการเลือกกันเอง	☐ 1) ใช่	☐ 2) ไม่ใช่	☐ 3) ไม่แน่ใจ
7	สว. ชุดใหม่ มีจำนวน 200 คน	☐ 1) ใช่	☐ 2) ไม่ใช่	☐ 3) ไม่แน่ใจ
8	สว. ชุดใหม่ มีอำนาจโหวตเลือกนายกฯ ร่วมกับ สส. ได้	☐ 1) ใช่	☐ 2) ไม่ใช่	☐ 3) ไม่แน่ใจ
9	สว. ชุดใหม่ มีอำนาจให้ความเห็นชอบผู้ดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุด, คณะกรรมการการเลือกตั้ง, คณะกรรมการ ป.ป.ช.	☐ 1) ใช่	☐ 2) ไม่ใช่	☐ 3) ไม่แน่ใจ
10	ข้าราชการสมัครเป็น สว. ไม่ได้	☐ 1) ใช่	☐ 2) ไม่ใช่	☐ 3) ไม่แน่ใจ

E ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา						
ข้อ	ความเชื่อมั่น	ระดับความเชื่อมั่น				
		เชื่อมั่นน้อยที่สุด <----------> เชื่อมั่นมากที่สุด				
1	การเลือก สว. รอบนี้ มีความยุติธรรม โปร่งใส	1	2	3	4	5
2	การเลือก สว. รอบนี้ ทำให้ได้ สว.ที่มีคุณภาพ	1	2	3	4	5
3	ประชาชนมีส่วนร่วมเหมาะสม ในการเลือก สว. รอบนี้	1	2	3	4	5
4	การทำงานของ กกต. มีประสิทธิภาพ	1	2	3	4	5
5	รูปแบบการเลือก สว. รอบนี้ เหมาะกับสังคมไทย	1	2	3	4	5

6. ท่านอยากให้ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ปรับปรุงเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

G ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบนี้		
1	**ความพร้อมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง** ในการจัดการเลือก สว. รอบนี้ มีมากเพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด
2	ท่านพอใจ การดำเนินงานการเลือก สว. ของ **คณะกรรมการการเลือกตั้ง** เพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด
3	ท่านพอใจ **รูปแบบการเลือก สว.** เพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด

H ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบหน้า

ท่านต้องการให้ รูปแบบการเลือก สว. รอบหน้า เป็นแบบใด

☐ 1) ใช้รูปแบบเหมือนรอบนี้ ☐ 2) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100%

☐ 3) มาจากการสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 100% ☐ 4) มาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่ง และการสรรหาส่วนหนึ่ง

☐ 5) อื่นๆ ระบุ.....

.....

.....

มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์

หมายเลขแบบสอบถาม
(สำหรับพนักงานกรอก)

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

พื้นที่ของผู้ตอบ		สถานภาพผู้ตอบ (key)
พื้นที่ (area)	จังหวัด (province)	
☐ 1) เหนือ	☐ 1) เชียงใหม่ ☐ 2) เชียงราย ☐ 3) น่าน ☐ 4) ลำปาง ☐ 5) ลำพูน	☐ **2) ผู้สมัคร/ผู้ได้รับเลือกเป็น สว.**
☐ 2) กลาง	☐ 6) ปทุมธานี ☐ 7) เพชรบูรณ์ ☐ 8) สุพรรณบุรี ☐ 9) สมุทรปราการ ☐ 10) สมุทรสงคราม	
☐ 3) อิสาน	☐ 11) นครราชสีมา ☐ 12) เลย ☐ 13) สกลนคร ☐ 14) อุบลราชธานี ☐ 15) อำนาจเจริญ	
☐ 4) ใต้	☐ 16) กระบี่ ☐ 17) ตรัง ☐ 18) ปัตตานี ☐ 19) ภูเก็ต ☐ 20) ระนอง	**ระบุชื่ออำเภอ/เขต (district 1)** .....
☐ 5) ตะวันออก	☐ 21) ชลบุรี ☐ 22) ฉะเชิงเทรา	
☐ 6) ตะวันตก	☐ 23) กาญจนบุรี ☐ 24) ราชบุรี	(district 2)
☐ 7) กรุงเทพฯ	☐ 25) กรุงเทพฯ ☐ อื่นๆ ระบุ.....	☐ 1) อำเภอเมือง/เขต ☐ 2) อำเภออื่นๆ

A ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ					
1	เพศ	☐ 1) ชาย	☐ 2) หญิง	☐ 3) อื่นๆ/ ไม่ระบุ	
2	อายุ	☐ 1) 18-25 ปี	☐ 2) 26-30 ปี	☐ 3) 31-40 ปี	☐ 4) 41-50 ปี
		☐ 5) 51-60 ปี	☐ 6) 61-70 ปี	☐ 7) 71 ปี ขึ้นไป	
3	สถานภาพสมรส	☐ 1) โสด	☐ 2) สมรส	☐ 3) หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	
4	ศาสนา	☐ 1) พุทธ	☐ 2) อิสลาม	☐ 3) คริสต์	☐ 4) อื่นๆ
5	การศึกษาขั้นสูงสุด	☐ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี	☐ 2) ปริญญาตรี	☐ 3) สูงกว่าปริญญาตรี	
6	อาชีพหลัก	☐ 1) ข้าราชการทหาร/ตำรวจ		☐ 2) ข้าราชการพลเรือน/รัฐวิสาหกิจ/องค์กรอิสระ	
		☐ 3) เกษียณ/บำนาญ		☐ 4) พนักงาน/ลูกจ้าง บริษัทเอกชน	
		☐ 5) เจ้าของกิจการ/กิจการส่วนตัว/ค้าขาย		☐ 6) เกษตรกร/ประมง/วนกร	
		☐ 7) อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป		☐ 8) ว่างงาน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ อื่นๆ	
7	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	☐ 1) ไม่เกิน 15,000 บาท		☐ 2) 15,001 – 30,000 บาท	
		☐ 3) 30,001 – 60,000 บาท		☐ 4) เกินกว่า 60,000 บาทขึ้นไป	
8	ตำแหน่งในชุมชน	☐ 1) สมาชิกสภาตำบล/จังหวัด		☐ 2) ประธาน/กรรมการกลุ่มชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน	
		☐ 3) อาสาสมัครชุมชน/อื่นๆ		☐ 4) ไม่มี	
9	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	☐ 1) เคย/เป็น สส./ สว./สมาชิกสภาท้องถิ่น		☐ 2) เคย/เป็น ผู้สมัคร สส./สว./สมาชิกสภาท้องถิ่น	
		☐ 3) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง/ทีมงานท้องถิ่น		☐ 4) ไปเลือกตั้ง ไม่เคยเสียสิทธิทางการเมือง	
		☐ 5) เคยเสียสิทธิทางการเมือง			

B การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา		
1	ท่านทราบหรือไม่ว่า ช่วง พ.ค. ถึง ก.ค. นี้ มีการเลือก สว.	☐ 1) ทราบ ☐ 2) ไม่ทราบ ☐ 3) ไม่แน่ใจ
2	ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเลือก สว. จากช่องทางใดมากที่สุด (ตอบเพียงข้อเดียว)	☐ 1) โทรทัศน์/วิทยุ ☐ 2) สื่อสิ่งพิมพ์ ☐ 3) สื่อบุคคล ☐ 4) สื่อออนไลน์ ☐ 5) อื่นๆ ..... (.....)
3	ท่านพบเห็นการทุจริตการเลือก สว. รอบนี้ หรือไม่	☐ 1) พบเห็น ☐ 2) ไม่พบ ☐ 3) ไม่ตอบ
4	หากท่านพบเห็นการทุจริตการเลือก สว. ท่านจะทำอย่างไร	☐ 1) แจ้งเจ้าหน้าที่ ☐ 2) เผยแพร่ลงสื่อออนไลน์ ☐ 3) เฉยๆ ☐ 4) ไม่ตอบ/อื่นๆ

D ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบนี้							
ข้อ	ความคิดเห็น	ระดับความเห็นด้วย น้อย <----------> มาก					ข้อเสนอแนะ
1	กำหนดการรับสมัคร สว.	1	2	3	4	5	
2	สถานที่รับสมัครตามอำเภอ/เขต	1	2	3	4	5	
3	ค่าสมัคร คนละ 2,500 บาท	1	2	3	4	5	
4	ขั้นตอนการรับสมัคร	1	2	3	4	5	
5	วิธีการชี้แจงประกาศ กฎระเบียบ กติกา	1	2	3	4	5	
6	การแบ่งกลุ่ม 20 อาชีพ	1	2	3	4	5	
7	วิธีการเลือก สว. แบบเลือกกันเอง ในกลุ่มอาชีพ	1	2	3	4	5	
8	วิธีการเลือก สว. แบบเลือกไขว้ กลุ่มอาชีพ	1	2	3	4	5	
9	คุณสมบัติ และ ข้อต้องห้าม ของผู้สมัคร สว.	1	2	3	4	5	
10	การนับคะแนน	1	2	3	4	5	
11	การประกาศผล	1	2	3	4	5	
12	การทักท้วง	1	2	3	4	5	

E ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา						
ข้อ	ความเชื่อมั่น	ระดับความเชื่อมั่น เชื่อมั่นน้อยที่สุด <----------> เชื่อมั่นมากที่สุด				
1	การเลือก สว. รอบนี้ มีความยุติธรรม โปร่งใส	1	2	3	4	5
2	การเลือก สว. รอบนี้ ทำให้ได้ สว.ที่มีคุณภาพ	1	2	3	4	5
3	ประชาชนมีส่วนร่วมเหมาะสม ในการเลือก สว. รอบนี้	1	2	3	4	5
4	การทำงานของ กกต. มีประสิทธิภาพ	1	2	3	4	5
5	รูปแบบการเลือก สว. รอบนี้ เหมาะกับสังคมไทย	1	2	3	4	5

6. ท่านอยากให้ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ปรับปรุงเรื่องใดบ้าง

.....

.....

F ปัญหา/อุปสรรค ในการดำเนินงานการเลือก สว. รอบนี้		
รายการประเมิน	**ปัญหา/อุปสรรค**	**ข้อเสนอแนะ**
1. การดำเนินงานระดับอำเภอ/เขต		
1.1 การรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
1.2 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
1.3 การนับคะแนน	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
1.4 การประกาศผลการเลือก	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
1.5 การทุจริต	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
2. การดำเนินงานระดับจังหวัด		
2.1 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
2.2 การนับคะแนน	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
2.3 การประกาศผลการเลือก	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
2.4 การทุจริต	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
3. การดำเนินงานระดับประเทศ		
3.1 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
3.2 การนับคะแนน	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
3.3 การประกาศผลการเลือก	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
3.4 การทุจริต	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

G ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบนี้		
1	**ความพร้อมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง** ในการจัดการเลือก สว. รอบนี้ มีมากเพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด
2	ท่านพอใจ การดำเนินงานการเลือก สว. ของ **คณะกรรมการการเลือกตั้ง** เพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด
3	ท่านพอใจ **รูปแบบการเลือก สว.** เพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด

H ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบหน้า

ท่านต้องการให้ รูปแบบการเลือก สว. รอบหน้า เป็นแบบใด

☐ 1) ใช้รูปแบบเหมือนรอบนี้ ☐ 2) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100%

☐ 3) มาจากการสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 100% ☐ 4) มาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่ง และการสรรหาส่วนหนึ่ง

☐ 5) อื่นๆ ระบุ.....

.....

.....

.....

AA ข้อมูลเพิ่มเติมของผู้ตอบ กรณีผู้สมัคร/ผู้ได้รับเลือกเป็น สว.

1. ประสบการณ์การเป็น สว.	☐ 1) เคยเป็น สว. มาก่อน ☐ 2) เคยเป็นผู้สมัคร สว. มาก่อน ☐ 3) ลงสมัครครั้งนี้เป็นครั้งแรก

2. กลุ่มอาชีพ สว.

☐ 1) การบริหารราชการแผ่นดินและความมั่นคง เช่น อดีตข้าราชการ อดีตเจ้าหน้าที่ของรัฐ	☐ 11) กลุ่มผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ โรงแรม
☐ 2) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เช่น ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ ฯลฯ	☐ 12) กลุ่มผู้ประกอบอุตสาหกรรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
☐ 3) การศึกษา เช่น เช่น ครู อาจารย์ นักวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ฯลฯ	☐ 13) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสาร การพัฒนานวัตรกรรม ฯลฯ
☐ 4) สาธารณสุข เช่น แพทย์ทุกประเภท พยาบาล เภสัชกร	☐ 14) กลุ่มสตรี
☐ 5) ทำนา ปลูกพืชล้มลุก	☐ 15) กลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอัตลักษณ์อื่น
☐ 6) ทำสวน ป่าไม้ ปศุสัตว์ ประมง	☐ 16) กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี นักกีฬา การแสดงและบันเทิง
☐ 7) กลุ่มพนักงาน/ลูกจ้างของบุคคล ซึ่งมิใช่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ	☐ 17) กลุ่มประชาสังคม องค์กรสาธารณประโยชน์
☐ 8) ด้านสิ่งแวดล้อม ผังเมือง อสังหาริมทรัพย์และสาธารณูปโภค พลังงาน	☐ 18) กลุ่มสื่อสารมวลชน ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม
☐ 9) กลุ่มผู้ประกอบกิจการขSME และ ผู้ประกอบกิจการอื่นๆ	☐ 19) กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ
☐ 10) กิจการอื่นนอกจากข้อ (9)	☐ 20) กลุ่มอื่นๆ

3. เหตุที่ทำให้ท่านตัดสินใจลงสมัคร สว. รอบนี้ มากที่สุด	☐ 1) เห็นว่าเป็นโอกาสที่ดี ☐ 2) มีคนชักชวน ☐ 3) ลองในรูปแบบการเลือก สว.แบบใหม่ ☐ 4) ต้องการมีบทบาทสำคัญในสังคม ☐ 5) ต้องการใช้ความรู้และประสบการณ์ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ☐ 6) อื่นๆ ระบุ ....
4. ปัจจัยที่ทำให้ท่านได้รับเลือก/ไม่ได้รับเลือกเป็น สว. ในครั้งนี้ มากที่สุด	☐ 1) การมีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในสังคม ☐ 2) การมีเครือข่ายกว้างขวาง ☐ 3) การมีความรู้ความสามารถโดดเด่น ☐ 4) กลุ่มอาชีพนี้มีผู้สมัครน้อย ☐ 5) การมีประสบการณ์เป็น สว. มาก่อน ☐ 6) อื่นๆ ระบุ ....

มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์

หมายเลขแบบสอบถาม
(สำหรับพนักงานกรอก)

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

พื้นที่ของผู้ตอบ		สถานภาพผู้ตอบ (key)
พื้นที่ (area)	จังหวัด (province)	
☐ 1) เหนือ	☐ 1) เชียงใหม่ ☐ 2) เชียงราย ☐ 3) น่าน ☐ 4) ลำปาง ☐ 5) ลำพูน	☐ 3) คณะกรรมการเลือก ระดับประเทศ ☐ 4) คณะกรรมการเลือก ระดับจังหวัด/กรุงเทพฯ ☐ 5) คณะกรรมการเลือก ระดับอำเภอ/เขต ☐ 6) ผู้ตรวจการเลือกตั้งประจำจังหวัด ☐ 7) กรรมการประจำสถานที่เลือกฯ ระดับประเทศ ☐ 8) กรรมการประจำสถานที่เลือกฯ ระดับจังหวัด ☐ 9) กรรมการประจำสถานที่เลือกฯ ระดับอำเภอ ☐ 10) ผู้บริหาร/พนักงาน กกต. จังหวัด ☐ 11) ผู้บริหาร/พนักงานเลือก สว. ส่วนกลาง
☐ 2) กลาง	☐ 6) ปทุมธานี ☐ 7) เพชรบูรณ์ ☐ 8) สุพรรณบุรี ☐ 9) สมุทรปราการ ☐ 10) สมุทรสงคราม	
☐ 3) อิสาน	☐ 11) นครราชสีมา ☐ 12) เลย ☐ 13) สกลนคร ☐ 14) อุบลราชธานี ☐ 15) อำนาจเจริญ	
☐ 4) ใต้	☐ 16) กระบี่ ☐ 17) ตรัง ☐ 18) ปัตตานี ☐ 19) ภูเก็ต ☐ 20) ระนอง	
☐ 5) ตะวันออก	☐ 21) ชลบุรี ☐ 22) ฉะเชิงเทรา	
☐ 6) ตะวันตก	☐ 23) กาญจนบุรี ☐ 24) ราชบุรี	
☐ 7) กรุงเทพฯ	☐ 25) กรุงเทพฯ ☐ อื่นๆ ระบุ.....	
ระบุชื่ออำเภอ/เขต (district 1) ..... **(district 2)** ☐ 1) อำเภอเมือง/เขต ☐ 2) อำเภออื่นๆ		

A ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ					
1	เพศ	☐ 1) ชาย	☐ 2) หญิง	☐ 3) อื่นๆ/ ไม่ระบุ	
2	อายุ	☐ 1) 18-25 ปี	☐ 2) 26-30 ปี	☐ 3) 31-40 ปี	☐ 4) 41-50 ปี
		☐ 5) 51-60 ปี	☐ 6) 61-70 ปี	☐ 7) 71 ปี ขึ้นไป	
3	สถานภาพสมรส	☐ 1) โสด	☐ 2) สมรส	☐ 3) หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	
4	ศาสนา	☐ 1) พุทธ	☐ 2) อิสลาม	☐ 3) คริสต์	☐ 4) อื่นๆ
5	การศึกษาขั้นสูงสุด	☐ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี	☐ 2) ปริญญาตรี	☐ 3) สูงกว่าปริญญาตรี	
6	อาชีพหลัก	☐ 1) ข้าราชการทหาร/ตำรวจ		☐ 2) ข้าราชการพลเรือน/รัฐวิสาหกิจ/องค์กรอิสระ	
		☐ 3) เกษียณ/บำนาญ		☐ 4) พนักงาน/ลูกจ้าง บริษัทเอกชน	
		☐ 5) เจ้าของกิจการ/กิจการส่วนตัว/ค้าขาย		☐ 6) เกษตรกร/ประมง/วนกร	
		☐ 7) อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป		☐ 8) ว่างงาน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ อื่นๆ	
7	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	☐ 1) ไม่เกิน 15,000 บาท		☐ 2) 15,001 – 30,000 บาท	
		☐ 3) 30,001 – 60,000 บาท		☐ 4) เกินกว่า 60,000 บาทขึ้นไป	
8	ตำแหน่งในชุมชน	☐ 1) สมาชิกสภาตำบล/จังหวัด		☐ 2) ประธาน/กรรมการกลุ่มชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน	
		☐ 3) อาสาสมัครชุมชน/อื่นๆ		☐ 4) ไม่มี	
9	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	☐ 1) เคย/เป็น สส./ สว./สมาชิกสภาท้องถิ่น		☐ 2) เคย/เป็น ผู้สมัคร สส./สว./สมาชิกสภาท้องถิ่น	
		☐ 3) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง/ทีมงานท้องถิ่น		☐ 4) ไปเลือกตั้ง ไม่เคยเสียสิทธิทางการเมือง	
		☐ 5) เคยเสียสิทธิทางการเมือง			

D ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบนี้							
ข้อ	ความคิดเห็น	ระดับความเห็นด้วย น้อย <----------> มาก					ข้อเสนอแนะ
1	กำหนดการรับสมัคร สว.	1	2	3	4	5	
2	สถานที่รับสมัครตามอำเภอ/เขต	1	2	3	4	5	
3	ค่าสมัคร คนละ 2,500 บาท	1	2	3	4	5	
4	ขั้นตอนการรับสมัคร	1	2	3	4	5	
5	วิธีการชี้แจงประกาศ กฎระเบียบ กติกา	1	2	3	4	5	
6	การแบ่งกลุ่ม 20 อาชีพ	1	2	3	4	5	
7	วิธีการเลือก สว. แบบเลือกกันเอง ในกลุ่มอาชีพ	1	2	3	4	5	
8	วิธีการเลือก สว. แบบเลือกไขว้ กลุ่มอาชีพ	1	2	3	4	5	
9	คุณสมบัติ และ ข้อต้องห้าม ของผู้สมัคร สว.	1	2	3	4	5	
10	การนับคะแนน	1	2	3	4	5	
11	การประกาศผล	1	2	3	4	5	
12	การทักท้วง	1	2	3	4	5	

F ปัญหา/อุปสรรค ในการดำเนินงานการเลือก สว. รอบนี้		
รายการประเมิน	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
1. การดำเนินงานระดับอำเภอ/เขต		
1.1 การรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 3) ไม่ทราบ	
1.2 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 3) ไม่ทราบ	
1.3 การนับคะแนน	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 3) ไม่ทราบ	
1.4 การประกาศผลการเลือก	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 3) ไม่ทราบ	
1.5 การทุจริต	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 3) ไม่ทราบ	
2. การดำเนินงานระดับจังหวัด		
2.1 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 3) ไม่ทราบ	
2.2 การนับคะแนน	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 3) ไม่ทราบ	
2.3 การประกาศผลการเลือก	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 3) ไม่ทราบ	
2.4 การทุจริต	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 3) ไม่ทราบ	
3. การดำเนินงานระดับประเทศ		
3.1 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 3) ไม่ทราบ	
3.2 การนับคะแนน	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 3) ไม่ทราบ	
3.3 การประกาศผลการเลือก	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 3) ไม่ทราบ	
3.4 การทุจริต	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 3) ไม่ทราบ	

I ความพร้อมในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา						
ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด <----------> มากที่สุด				
1	การประชุมชี้แจงนโยบาย แนวปฏิบัติ ชัดเจน	1	2	3	4	5
2	การอบรมคณะกรรมการ และ ผู้ปฏิบัติงาน เพียงพอ	1	2	3	4	5
3	การสั่งการจากส่วนกลาง ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ	1	2	3	4	5
4	วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินการ มีความพร้อม	1	2	3	4	5
5	การตรวจสอบข้อมูลผู้สมัคร สว. มีความแม่นยำ	1	2	3	4	5
6	งบประมาณการบริหาร มีเพียงพอ	1	2	3	4	5
7	ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงาน เหมาะสม	1	2	3	4	5
8	บุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ มีเพียงพอ	1	2	3	4	5
9	คู่มือการปฏิบัติงาน ชัดเจน เข้าใจง่าย	1	2	3	4	5
10	เทคโนโลยีสนับสนุนการดำเนินงาน ทันสมัย	1	2	3	4	5
11	การประสานงานระหว่างหน่วยงาน คล่องตัว	1	2	3	4	5
12	แผนรับมือต่อปัญหา ทันท่วงที	1	2	3	4	5

13. ท่านคิดว่า แนวทางการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

G ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบนี้		
1	**ความพร้อมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง** ในการจัดการเลือก สว. รอบนี้ มีมากเพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด
2	ท่านพอใจ การดำเนินงานการเลือก สว. ของ **คณะกรรมการการเลือกตั้ง** เพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด
3	ท่านพอใจ **รูปแบบการเลือก สว.** เพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด

H ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบหน้า

ท่านต้องการให้ รูปแบบการเลือก สว. รอบหน้า เป็นแบบใด

☐ 1) ใช้รูปแบบเหมือนรอบนี้

☐ 2) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100%

☐ 3) มาจากการสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 100%

☐ 4) มาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่ง และการสรรหาส่วนหนึ่ง

☐ 5) อื่นๆ ระบุ.....

.....

.....

มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์

หมายเลขแบบสอบถาม
(สำหรับพนักงานกรอก)

แบบสอบถาม

โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง

กิจกรรมหลัก วิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

ก. ผู้สมัครรับเลือก/ผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา (โปรดระบุจังหวัดที่ลงสมัคร .....)

1	เพศ	☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง ☐ 3) อื่นๆ/ ไม่ระบุ
2	อายุ	☐ 4) 41-50 ปี ☐ 5) 51-60 ปี ☐ 6) 61-70 ปี ☐ 7) 71 ปี ขึ้นไป
3	สถานภาพสมรส	☐ 1) โสด ☐ 2) สมรส ☐ 3) หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่
4	ศาสนา	☐ 1) พุทธ ☐ 2) อิสลาม ☐ 3) คริสต์ ☐ 4) อื่นๆ
5	การศึกษาขั้นสูงสุด	☐ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ 2) ปริญญาตรี ☐ 3) สูงกว่าปริญญาตรี
6	การมีส่วนร่วมทางการเมืองก่อนหน้านี้	☐ 1) เคย/เป็น สส./ สว./สมาชิกสภาท้องถิ่น ☐ 2) เคย/เป็น ผู้สมัคร สส./สว./สมาชิกสภาท้องถิ่น ☐ 3) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง/ทีมงานท้องถิ่น ☐ 4) ไม่เคยสมัครหรือดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไปเลือกตั้ง ไม่เคยเสียสิทธิทางการเมือง ☐ 5) ไม่เคยสมัครหรือดำรงตำแหน่งทางการเมือง เคยเสียสิทธิทางการเมือง

7	กลุ่มอาชีพ สว.	
	☐ 1) การบริหารราชการแผ่นดินและความมั่นคง เช่น อดีตข้าราชการ	☐ 11) กลุ่มผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ โรงแรม
	☐ 2) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ	☐ 12) กลุ่มผู้ประกอบอุตสาหกรรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
	☐ 3) การศึกษา เช่น ครู อาจารย์ นักวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ฯลฯ	☐ 13) กลุ่มวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสาร การพัฒนานวัตรกรรม
	☐ 4) สาธารณสุข เช่น แพทย์ทุกประเภท พยาบาล เภสัชกร	☐ 14) กลุ่มสตรี
	☐ 5) ทำนา ปลูกพืชล้มลุก	☐ 15) กลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการ ทุพพลภาพ ชาติพันธุ์ กลุ่มอัตลักษณ์อื่น
	☐ 6) ทำสวน ป่าไม้ ปศุสัตว์ ประมง	☐ 16) กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี นักกีฬา การแสดงและบันเทิง
	☐ 7) กลุ่มพนักงาน/ลูกจ้าง ซึ่งมิใช่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ	☐ 17) กลุ่มประชาสังคม องค์กรสาธารณประโยชน์
	☐ 8) สิ่งแวดล้อม ผังเมือง อสังหาริมทรัพย์และสาธารณูปโภค พลังงาน	☐ 18) กลุ่มสื่อสารมวลชน ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม
	☐ 9) กลุ่มผู้ประกอบกิจการขSME และ ผู้ประกอบกิจการอื่นๆ	☐ 19) กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ
	☐ 10) กิจการอื่นนอกจากข้อ (9)	☐ 20) กลุ่มอื่นๆ

11	เหตุที่ทำให้ท่านตัดสินใจลงสมัคร สว. รอบนี้ มากที่สุด (ตอบเพียงข้อเดียว) ☐ 1) เห็นว่าเป็นโอกาสที่ดี ☐ 2) มีคนชักชวน ☐ 3) ลองในรูปแบบการเลือก สว.แบบใหม่ ☐ 4) ต้องการมีบทบาทสำคัญในสังคม ☐ 5) ต้องการใช้ความรู้และประสบการณ์ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ☐ 6) อื่นๆ ระบุ .....
12	ปัจจัยที่ทำให้ท่านได้รับเลือกเป็น สว. ในครั้งนี้ มากที่สุด (ตอบเพียงข้อเดียว) ☐ 1) การมีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในสังคม ☐ 2) การมีเครือข่ายกว้างขวาง ☐ 3) การมีความรู้ความสามารถโดดเด่น ☐ 4) กลุ่มอาชีพนี้มีผู้สมัครน้อย ☐ 5) มีประสบการณ์เป็น สว. มาก่อน ☐ 6) มีเทคนิคการแนะนำตัวที่ดี ☐ 6) อื่นๆ ระบุ ....

ข. ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบนี้							
ข้อ	ความคิดเห็น	ระดับความเห็นด้วย น้อย <----------> มาก					ข้อเสนอแนะ
1	กำหนดการรับสมัคร สว.	1	2	3	4	5	
2	สถานที่รับสมัครตามอำเภอ/เขต	1	2	3	4	5	
3	ค่าสมัคร คนละ 2,500 บาท	1	2	3	4	5	
4	ขั้นตอนการรับสมัคร	1	2	3	4	5	
5	วิธีการชี้แจงประกาศ กฎระเบียบ กติกา	1	2	3	4	5	
6	การแบ่งกลุ่ม 20 อาชีพ	1	2	3	4	5	
7	วิธีการเลือก สว. แบบเลือกกันเอง ในกลุ่มอาชีพ	1	2	3	4	5	
8	วิธีการเลือก สว. แบบเลือกไขว้ กลุ่มอาชีพ	1	2	3	4	5	
9	คุณสมบัติ และ ข้อต้องห้าม ของผู้สมัคร สว.	1	2	3	4	5	
10	การนับคะแนน	1	2	3	4	5	
11	การประกาศผล	1	2	3	4	5	
12	การทักท้วง	1	2	3	4	5	

ค. ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา						
ข้อ	ความเชื่อมั่น	ระดับความเชื่อมั่น เชื่อมั่นน้อยที่สุด <----------> เชื่อมั่นมากที่สุด				
1	การเลือก สว. รอบนี้ มีความยุติธรรม โปร่งใส	1	2	3	4	5
2	การเลือก สว. รอบนี้ ทำให้ได้ สว.ที่มีคุณภาพ	1	2	3	4	5
3	ประชาชนมีส่วนร่วมเหมาะสม ในการเลือก สว. รอบนี้	1	2	3	4	5
4	การทำงานของ กกต. มีประสิทธิภาพ	1	2	3	4	5
5	รูปแบบการเลือก สว. รอบนี้ เหมาะกับสังคมไทย	1	2	3	4	5

ง. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบนี้		
1	**ความพร้อมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง** ในการจัดการเลือก สว. รอบนี้ มีมากเพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด
2	ท่านพอใจ การดำเนินงานการเลือก สว. ของ **คณะกรรมการการเลือกตั้ง** เพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด
3	ท่านพอใจ **รูปแบบการเลือก สว.** เพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด

จ. ปัญหา/อุปสรรค ในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

รายการประเมิน	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
1. การดำเนินงานระดับอำเภอ/เขต		
1.1 การรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
1.2 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
1.3 การนับคะแนน	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
1.4 การประกาศผลการเลือก	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
1.5 การทุจริต	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
2. การดำเนินงานระดับจังหวัด		
2.1 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
2.2 การนับคะแนน	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
2.3 การประกาศผลการเลือก	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
2.4 การทุจริต	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
3. การดำเนินงานระดับประเทศ		
3.1 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
3.2 การนับคะแนน	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
3.3 การประกาศผลการเลือก	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	
3.4 การทุจริต	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา ☐ 2) ไม่ทราบ	

4. ท่านต้องการให้ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ปรับปรุงเรื่องใด เพื่อการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในครั้งหน้า

.....

.....

.....

.....

ฉ. ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบหน้า

ท่านต้องการให้ รูปแบบการเลือก สว. รอบหน้า เป็นแบบใด

☐ 1) ใช้รูปแบบเหมือนรอบนี้ ☐ 2) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100%

☐ 3) มาจากการสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 100% ☐ 4) มาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่ง และการสรรหาส่วนหนึ่ง

☐ 5) อื่นๆ ระบุ.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์

หมายเลขแบบสอบถาม
(สำหรับพนักงานกรอก)

แบบสอบถาม

โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง

กิจกรรมหลัก วิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

สถานภาพผู้ตอบ
☐ 3) คณะกรรมการเลือก ระดับประเทศ
☐ 7) กรรมการประจำสถานที่เลือกฯ/ เจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือก ระดับประเทศ
☐ 11) ผู้บริหาร/พนักงาน ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวข้องกับการเลือก สว.

ก. ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบนี้

ข้อ	ความคิดเห็น	ระดับความเห็นด้วย					ข้อเสนอแนะ
		น้อย <----------> มาก					
1	กำหนดการรับสมัคร สว.	1	2	3	4	5	
2	สถานที่รับสมัครตามอำเภอ/เขต	1	2	3	4	5	
3	ค่าสมัคร คนละ 2,500 บาท	1	2	3	4	5	
4	ขั้นตอนการรับสมัคร	1	2	3	4	5	
5	วิธีการชี้แจงประกาศ กฎระเบียบ กติกา	1	2	3	4	5	
6	การแบ่งกลุ่ม 20 อาชีพ	1	2	3	4	5	
7	วิธีการเลือก สว. แบบเลือกกันเอง ในกลุ่มอาชีพ	1	2	3	4	5	
8	วิธีการเลือก สว. แบบเลือกไขว้ กลุ่มอาชีพ	1	2	3	4	5	
9	คุณสมบัติ และ ข้อต้องห้าม ของผู้สมัคร สว.	1	2	3	4	5	
10	การนับคะแนน	1	2	3	4	5	
11	การประกาศผล	1	2	3	4	5	
12	การทักท้วง	1	2	3	4	5	

ข. ปัญหา/อุปสรรค ในการดำเนินงาน ระดับประเทศ การเลือก สว.

รายการประเมิน	ปัญหา/อุปสรรค	ระบุปัญหา
1. การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา	
2. การนับคะแนน	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา	
3. การประกาศผลการเลือก	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา	
4. การทุจริต	☐ 0) ไม่มี ☐ 1) มีปัญหา	

ค. ความพร้อมในการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด <----------> มากที่สุด				
1	การประชุมชี้แจงนโยบาย แนวปฏิบัติ ชัดเจน	1	2	3	4	5
2	การอบรมคณะกรรมการ และ ผู้ปฏิบัติงาน เพียงพอ	1	2	3	4	5
3	การสั่งการจากส่วนกลาง ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ	1	2	3	4	5
4	วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินการ มีความพร้อม	1	2	3	4	5
5	การตรวจสอบข้อมูลผู้สมัคร สว. มีความแม่นยำ	1	2	3	4	5
6	งบประมาณการบริหาร มีเพียงพอ	1	2	3	4	5
7	ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงาน เหมาะสม	1	2	3	4	5
8	บุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ มีเพียงพอ	1	2	3	4	5
9	คู่มือการปฏิบัติงาน ชัดเจน เข้าใจง่าย	1	2	3	4	5
10	เทคโนโลยีสนับสนุนการดำเนินงาน ทันสมัย	1	2	3	4	5
11	การประสานงานระหว่างหน่วยงาน คล่องตัว	1	2	3	4	5
12	แผนรับมือต่อปัญหา ทันท่วงที	1	2	3	4	5

13. ท่านคิดว่า แนวทางการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

ง. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบนี้

1	**ความพร้อมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง** ในการจัดการเลือก สว. รอบนี้ มีมากเพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด
2	ท่านพอใจ การดำเนินงานการเลือก สว. ของ **คณะกรรมการการเลือกตั้ง** เพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด
3	ท่านพอใจ **รูปแบบการเลือก สว.** เพียงใด	☐ 1) น้อยที่สุด ☐ 2) น้อย ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) มาก ☐ 5) มากที่สุด

จ. ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา รอบหน้า

ท่านต้องการให้ รูปแบบการเลือก สว. รอบหน้า เป็นแบบใด

☐ 1) ใช้รูปแบบเหมือนรอบนี้

☐ 2) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100%

☐ 3) มาจากการสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 100%

☐ 4) มาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่ง และการสรรหาส่วนหนึ่ง

☐ 5) อื่นๆ ระบุ.....

.....

.....

มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์

แบบสัมภาษณ์

โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง กิจกรรมหลัก วิจัยประเมินผล และถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

คณะกรรมการการเลือกตั้ง/คณะกรรมการระดับประเทศ

แนวการสัมภาษณ์:

1. จุดเด่น และ จุดด้อย ของรูปแบบการเลือก สว. ครั้งนี้ คืออะไร

2. การดำเนินการเลือก สว. ครั้งนี้ มีความพร้อมมากน้อยเพียงใด ด้านใดพร้อมมากที่สุด/น้อยที่สุด
   (เช่น แผน/นโยบาย, บุคลากร, งบประมาณ, วัสดุอุปกรณ์, ระบบสนับสนุน, สถานที่, การประสานงาน, ฯลฯ)

3. ข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเลือก สว. เรื่องใดที่ควรปรับปรุง เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. ปัญหา/อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการเลือก สว. ครั้งนี้
   (สามารถตอบโดยภาพรวม หรือ ตอบตามลำดับการดำเนินงาน)

5. ท่านต้องการให้ รูปแบบการเลือก สว. รอบหน้า เป็นแบบใด

คณะผู้วิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล เชาว์วัฒนกุล
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศาสตรินทร์ ตันสุน
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวลิน ศีลพิพัฒน์
4. ดร.พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ
5. ดร.วรวุฒิ เว้นบาป

มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์

แบบสัมภาษณ์

โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง กิจกรรมหลัก วิจัยประเมินผล และถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง

แนวการสัมภาษณ์:

1. จุดเด่น และ จุดด้อย ของรูปแบบการเลือก สว. ครั้งนี้

2. ข้อเสนอแนะ/แนวทางในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการเลือก สว. ครั้งนี้

3. ท่านต้องการให้ รูปแบบการเลือก สว. รอบหน้า เป็นแบบใด

คณะผู้วิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล เชาว์วัฒนกุล
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศาสตรินทร์ ตันสุน
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวลิน ศีลพิพัฒน์
4. ดร.พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ
5. ดร.วรวุฒิ เว้นบาป

ภาคผนวก ข

รายชื่อคณะนักวิจัยและพนักงานเก็บข้อมูล เข้าร่วมสังเกตการณ์และเก็บข้อมูลการเลือก
สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 9 - 26 มิถุนายน 2567

คณะนักวิจัย และพนักงานเก็บข้อมูล เข้าร่วมสังเกตการณ์และเก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 9 - 26 มิถุนายน 2567

ภาค	จังหวัด	ชื่อ-สกุล
เหนือ	เชียงใหม่	นายปัญญวิชญ์ แสงจันทร์
		น.สนพรัตน์ กุมาลา
	เชียงราย	ผศ.ศาสตรินทร์ ตันสุน
		นายอุดร เดินเมือง
	น่าน	น.ส.อภิญญา แก้วมา
		น.ส.พรปวีณ์ สามปรุ
	ลำปาง	นางมณีกานต์ ต้องใจ
		นายวุฒิพงษ์ ต้องใจ
	ลำพูน	น.ส.เมธินี ศรีบุญเรือง
		น.ส.สิรินทร์รัตน์ สิงห์คำ
กลาง	ปทุมธานี	น.ส.นฤมล ประหยัดสี
		น.ส.อาสา บุญคง
	เพชรบูรณ์	ดร.วรวุฒิ เว้นบาป
	สุพรรณบุรี	น.ส.ศศิประภา อิฐานุประธานะ
	สมุทรปราการ	รศ.ดร.กังสดาล เชาว์วัฒนกุล
		น.ส.จิรประภา บุญโยธา
		น.ส.ศิริประภา จันทะวงค์
	สมุทรสงคราม	รศ.ดร.กังสดาล เชาว์วัฒนกุล
		น.ส.ฐิติมา มั่นคง
ตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	ผศ.ศาสตรินทร์ ตันสุน
		นายอภินันท์ ใจรื่น
	เลย	ดร.วรวุฒิ เว้นบาป
	สกลนคร	น.ส.ณัฐมล เพชรบุรมย์
		น.ส.อภิญญา คำสิงห์
	อุบลราชธานี	น.ส.จุรีรัตน์ สายสุด
		น.ส.ปุณยาพร บั้งทอง
	อำนาจเจริญ	นายณรงค์ สารสินธ์
		น.ส.อารีรันต์ คำภิมูล

คณะนักวิจัย และพนักงานเก็บข้อมูล เข้าร่วมสังเกตการณ์และเก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 9 - 26 มิถุนายน 2567

ภาค	จังหวัด	ชื่อสกุล
ใต้	กระบี่	อ.ดร.ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง
		น.ส.รังสิมาศ เพชรศรีทอง
	ตรัง	น.ส.มินตรา เทียนนาค
		นายประวิทย์ สุขเกษม
	ภูเก็ต	อ.ดร.ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง
		น.ส.ฉัตรชนก อติพลภักดี
	ปัตตานี	น.ส.ปานชีวา พราหมณ์คณาจารย์
		น.ส. ปานรวี แก้วมณี
	ระนอง	ผศ.ศาสตรินทร์ ตันสุน
		นายภควัต เงยเจริญ
ตะวันออก	ฉะเชิงเทรา	ดร.ษมาพร รักจรรยาบรรณ
		นายธนพล เลี่ยมเปี่ยม
	ชลบุรี	นายธัญพัฒน์ ไกรจริยาเวทย์
ตะวันตก	กาญจนบุรี	น.ส.อรรถวดี จิตต์สุภา
		น.ส.ปวรานันท์ สินชู
	ราชบุรี	ดร.ปวริศ นันทรัตน์กุล
กลาง	กรุงเทพมหานคร	รศ.ดร.กังสดาล เชาว์วัฒนกุล
		ผศ.ศาสตรินทร์ ตันสุน
		ผศ.ดร.เกวลิน ศีลพิพัฒน์
		ผศ.ดร.พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ
		ดร.วรวุฒิ เว้นบาป
		น.ส. ทิพวัลย์ รามรง
		นายนนทพัทธ์ สวัสดิ์พาณิชย์
		น.ส.สุวพิชญ์ เงินบาท
		น.ส.กัญญ์วรา ลอยประดิษฐ์
		นายภัคพศุตม์ พศุตม์วรภัทร
		น.ส. ภัควลัญชญ์ ทรัพย์เจริญ
		นายเจษฎา สดครั่ง
		น.ส.อรัญญา นันทะพันธ์

คณะนักวิจัย และพนักงานเก็บข้อมูล เข้าร่วมสังเกตการณ์และเก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 9 - 26 มิถุนายน 2567

ภาค	จังหวัด	ชื่อสกุล
		น.ส.อรัญญา นันทะพันธ์
		น.ส.อนงค์สิริ สว่างอารมณ์
		น.ส.พรปวีณ์ สามปรุ
		น.ส.พันธิตรา อาจศรี
		น.ส.วีรตา อนันต์ชล
		น.ส.พรทิพย์ สุขสองห้อง
		นายเศรษฐา หมอแก้ว
		นายภาคภูมิ ดอกจันทร์

ภาคผนวก ค

การลงพื้นที่เก็บข้อมูล 25 จังหวัด

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดเชียงใหม่

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ภาพผนวกที่ 1 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดเชียงใหม่

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดเชียงราย

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ภาพผนวกที่ 2 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดเชียงราย

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดน่าน

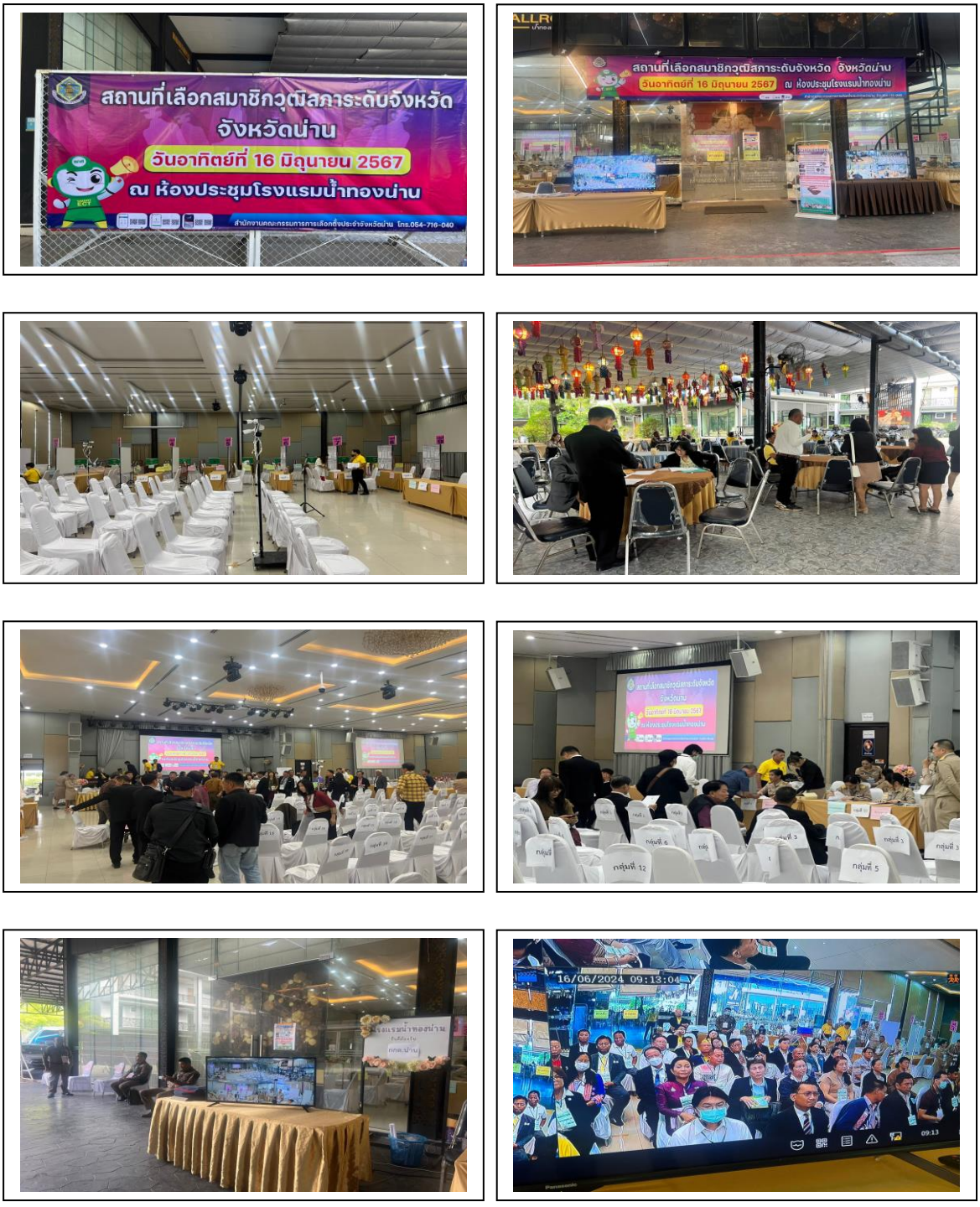

ภาพผนวกที่ 3 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดน่าน

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดลำปาง

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

ภาพผนวกที่ 4 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดลำปาง

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดลำพูน

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด จังหวัดลำพูน

ภาพผนวกที่ 5 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดลำพูน

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดปทุมธานี

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

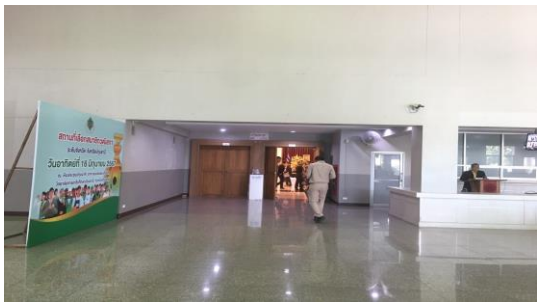

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด จังหวัดปทุมธานี

ภาพผนวกที่ 6 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดปทุมธานี

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพผนวกที่ 7 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดเพชรบูรณ์

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพผนวกที่ 8 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสุพรรณบุรี

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสมุทรปราการ

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด จังหวัดสมุทราปราการ

ภาพผนวกที่ 9 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสมุทรปราการ

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสมุทรสงคราม

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ภาพผนวกที่ 10 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสมุทรสงคราม

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดนครราชสีมา

ภาพผนวกที่ 11 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดนครราชสีมา

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดเลย

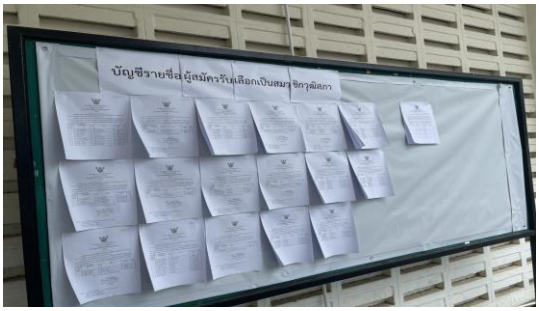

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

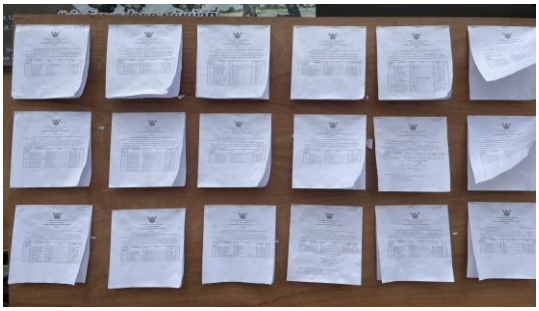

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด จังหวัดเลย

ภาพผนวกที่ 12 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดเลย

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสกลนคร

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด จังหวัดสกลนคร

ภาพผนวกที่ 13 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสกลนคร

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดอุบลราชธานี

การเลือกสมาชิกวุฒิระดับอำเภอ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

การเลือกสมาชิกวุฒิระดับจังหวัด จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพผนวกที่ 14 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดอุบลราชธานี

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดอำนาจเจริญ

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ

การเลือกสมาชิกวุฒิสภา ระดับจังหวัด จังหวัดอำนาจเจริญ

ภาพผนวกที่ 15 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดอำนาจเจริญ

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดกระบี่

ภาพผนวกที่ 16 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดกระบี่

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดตรัง

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด จังหวัดตรัง

ภาพผนวกที่ 17 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดตรัง

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดปัตตานี

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

ภาพผนวกที่ 18 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดปัตตานี

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดภูเก็ต

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด จังหวัดภูเก็ต

ภาพผนวกที่ 19 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดภูเก็ต

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดระนอง

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด จังหวัดระนอง

ภาพผนวกที่ 20 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดระนอง

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดชลบุรี

ภาพผนวกที่ 21 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดชลบุรี

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดฉะเชิงเทรา

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพผนวกที่ 22 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดฉะเชิงเทรา

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดกาญจนบุรี

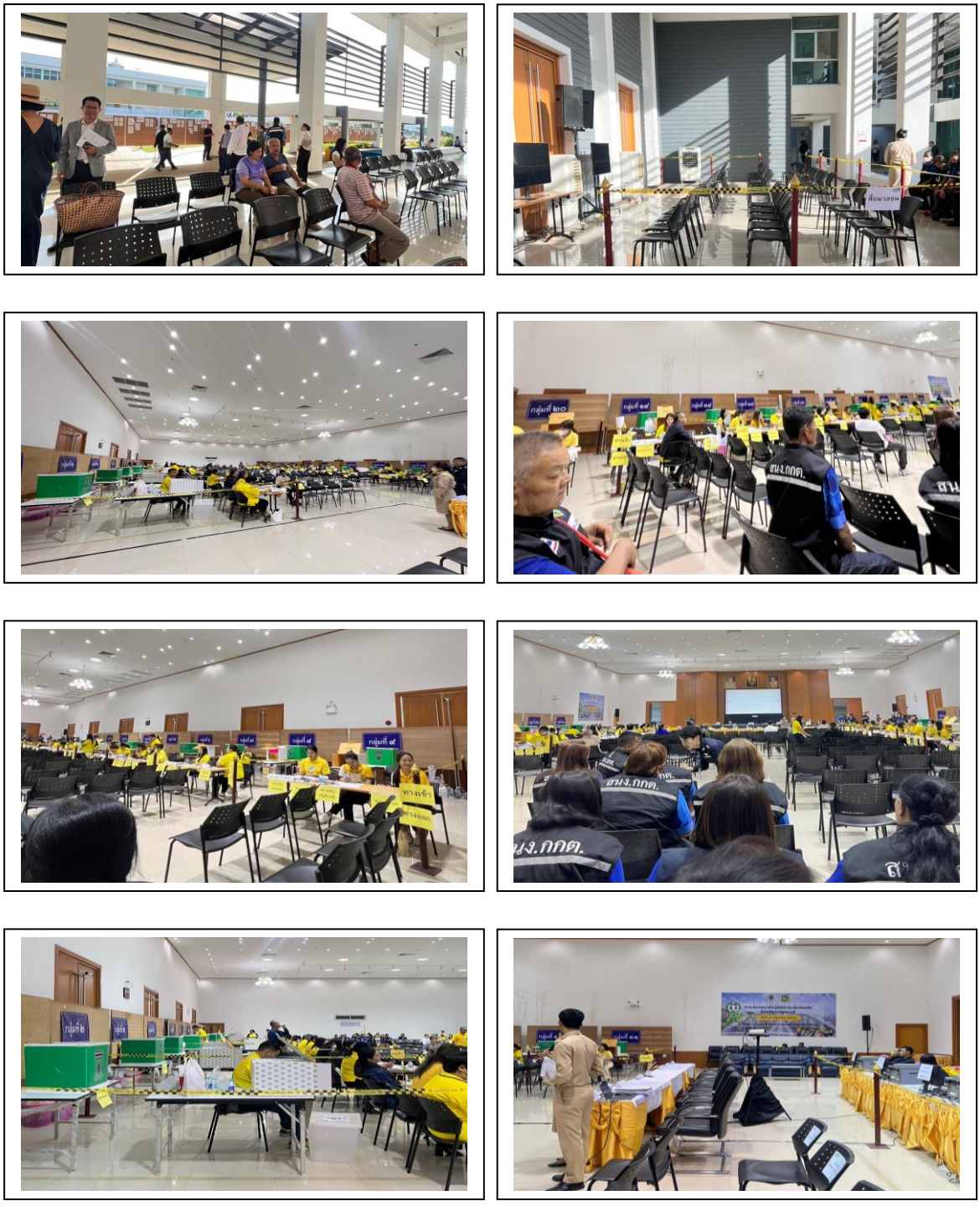

ภาพผนวกที่ 23 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดกาญจนบุรี

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดราชบุรี

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ อำเภอบ้านเพ จังหวัดราชบุรี

ภาพผนวกที่ 24 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดราชบุรี

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต กรุงเทพมหานคร

เขตราชเทวี

เขตห้วยขวาง

เขตบางเขน

เขตบางกอกใหญ่

เขตดุสิต

เขตหนองแขม

เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย

เขตยานนาวา

ภาพผนวกที่ 25 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต กรุงเทพมหานคร

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต กรุงเทพมหานคร

เขตบางกอกน้อย

เขตบางคอแหลม

เขตสาทร

เขตดินแดง

เขตบึงกุ่ม

เขตคลองเตย

เขตหนองจอก

เขตลาดพร้าว

ภาพผนวกที่ 25 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต กรุงเทพมหานคร (ต่อ)

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด กรุงเทพมหานคร

ภาพผนวกที่ 26 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด กรุงเทพมหานคร

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลและสังเกตการณ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ
ณ อาคารศูนย์ประชุม อิมแพ็ค ฟอรั่ม อาคาร 4 เมืองทองธานี

ภาพผนวกที่ 27 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลและสังเกตการณ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ

การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่

ภาพผนวกที่ 28 การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่

ภาคผนวก ง

เอกสารประกอบการสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง
กิจกรรมหลัก วิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567
วันอังคารที่ 1 ตุลาคม 2567 เวลา 09.00-13.00 น.
ณ ห้องประชุมพระเอราวัณ โรงแรมอัศวิน แกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพมหานคร

มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์

โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง

กิจกรรมหลัก

วิจัยประเมินผลและถอดบทเรียน การดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

คณะนักวิจัย

หัวหน้าโครงการ

รศ.ดร.กังสดาล เชาว์วัฒนกุล

ผู้วิจัย

ผศ.ศาสตรินทร์ ตันสุน

ผู้วิจัย

ผศ.ดร.เกวลิน ศิลพิพัฒน์

ผู้วิจัย

ดร.พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ

ผู้ช่วยนักวิจัย และ ผู้ประสานงาน

ดร.วรวุฒิ เว้นบาป

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิวัฒนาการของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ

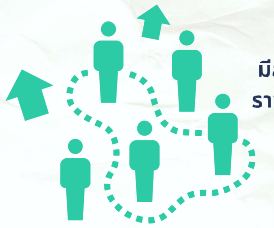

2475 มีสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน

2489 เปลี่ยนชื่อเป็น พฤฒสภา มี สว. 80 คน

2490 เปลี่ยนชื่อเป็น วุฒิสภา มี สว. 100 คน มาจากการแต่งตั้ง

2492 มี สว. 100 คน มาจากการแต่งตั้ง

2511 มี สว. 3 ใน 4 ของจำนวน สส. มาจากการแต่งตั้ง

2517 มี สว. 100 คน มาจากการแต่งตั้ง

2521 มี สว. 3 ใน 4 ของจำนวน สส. มาจากการแต่งตั้ง

2534 มี สว. 270 คน มาจากการแต่งตั้ง

2538 มี สว. 2 ใน 3 ของจำนวน สส. มาจากการแต่งตั้ง

2540 มี สว. 200 คน มาจากการเลือกตั้งของประชาชน
- มีอำนาจถอดถอนนักการเมือง องค์กรอิสระ
- ห้ามยึดโยงกับกลุ่มการเมือง

2550 มี สว. 150 คน มาจากการเลือกตั้ง 76 คน มาจากการสรรหา 74 คน
- ห้ามมีความเกี่ยวข้องกับ สส.

2560 มี สว. 250 คน ตามบทเฉพาะกาล มาจากการแต่งตั้งโดยการเลือกของ คสช. รวมกับผู้บัญชาการเหล่าทัพและปลัดกระทรวงกลาโหม

2560 มี สว. 200 คน ตามบทบัญญัติหลัก การเลือกกันเองจากกลุ่มอาชีพ 20 กลุ่ม
- มีการเลือก 3 ระดับ คือ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

ขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ปี 2560 ตามบทบัญญัติหลัก

ระดับอำเภอ
เลือกกันเองในกลุ่ม ไม่เกิน 2 คน

ได้ผู้ที่มีคะแนนสูงสุด 5 อันดับแรกของแต่ละกลุ่ม

จับฉลาก แบ่งเป็น 4 สาย

3 อันดับแรก ของแต่ละกลุ่ม ผ่านเข้ารอบจังหวัด

ระดับจังหวัด
เลือกกันเองในกลุ่ม ไม่เกิน 2 คน

ได้ผู้ที่มีคะแนนสูงสุด 5 อันดับแรกของแต่ละกลุ่ม

จับฉลาก แบ่งเป็น 4 สาย

2 อันดับแรก ของแต่ละกลุ่ม ผ่านเข้ารอบประเทศ

ระดับประเทศ
เลือกกันเองในกลุ่ม ไม่เกิน 10 คน

ได้ผู้ที่มีคะแนนสูงสุด 40 อันดับแรกของแต่ละกลุ่ม

จับฉลาก แบ่งเป็น 4 สาย

ผู้ชนะ คือ 10 อันดับแรกของแต่ละกลุ่ม จำนวน 200 คน

อันดับที่ 11 - 15 ของแต่ละกลุ่มเป็นรายชื่อสำรอง

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2567)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของศูนย์ศึกษาประชาธิปไตยชุมชน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครและกระบวนการหรือขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา
2. เพื่อประเมินระดับความคิดเห็น ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
3. เพื่อประเมินการเตรียมความพร้อมและการบริหารจัดการการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการทุจริตการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้ทราบประเด็นปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบและกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยและต่างประเทศ
5. เพื่อนำผลจากการวิจัยฯ ไปปรับปรุงและพัฒนาระเบียบ ประกาศ หรือ การบริหารจัดการ การเลือกสมาชิกวุฒิสภา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อให้ได้ระบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดประชาธิปไตยระบบรัฐสภา
2. แนวคิดหลักถ่วงดุลอำนาจในประชาธิปไตย
3. แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

วิธีการศึกษา

วิธีการวิจัยแบบผสม(Mixed Methods Research)

วิจัยเชิงปริมาณ
(Quantitative Research)

วิจัยเชิงคุณภาพ
(Qualitative Research)

วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยเอกสาร
(Documentary Research)
และ การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย

การวิจัยภาคสนาม
(field research)

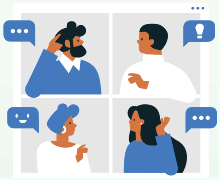

การจัดเวทีระดมความคิดเห็น
(Brainstorming)

โครงการวิจัยได้ผ่าน การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Study Code: KUREC-SSR67/108 หมายเลขหนังสือรับรอง COE67/080)
จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พื้นที่การศึกษาในครั้งนี้ คือ 7 พื้นที่
คือ ภูมิภาค 6 พื้นที่ และ กรุงเทพมหานคร

ภาคเหนือ
เชียงใหม่ เชียงราย น่าน
ลำปาง ลำพูน

ภาคกลาง
ปทุมธานี เพชรบูรณ์ สุพรรณบุรี
สมุทรปราการ สมุทรสงคราม

ภาคตะวันตก
กาญจนบุรี ราชบุรี

กรุงเทพฯ
จำนวน 40 เขต

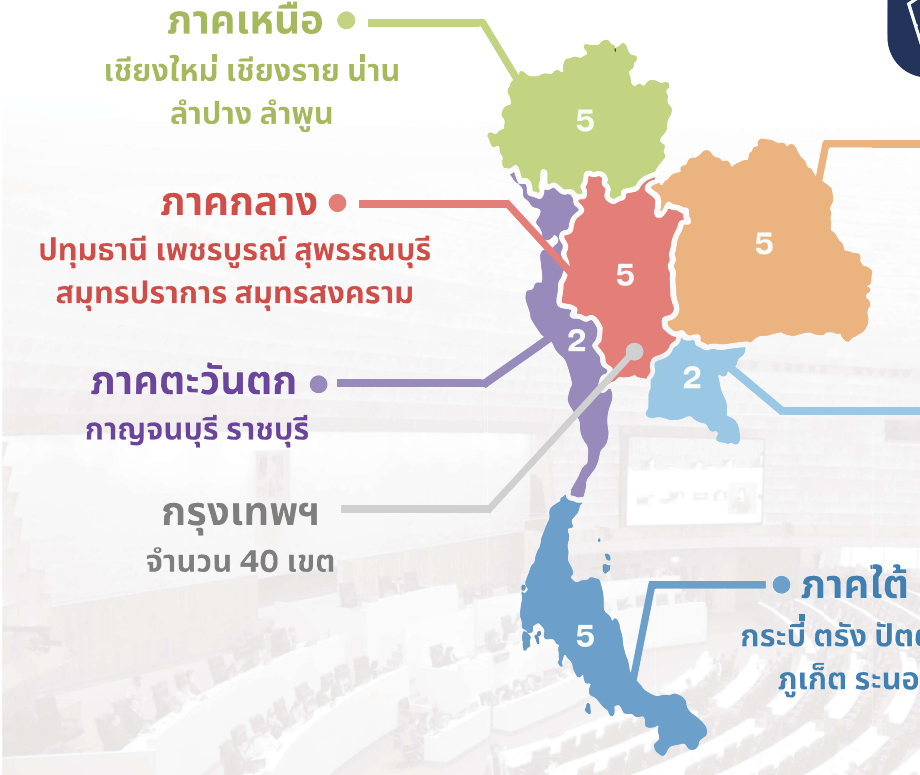

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
นครราชสีมา เลย สกลนคร
อุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ภาคตะวันออก
ฉะเชิงเทรา ชลบุรี

ภาคใต้
กระบี่ ตรัง ปัตตานี
ภูเก็ต ระนอง

กำหนดขนาดตัวอย่างพื้นที่
ตามเกณฑ์สุ่มตัวอย่างพื้นที่แบบง่าย

สรุปการเก็บข้อมูลภาคสนาม

แนวทางการดำเนินงาน	กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล	จำนวน (คน)	วิธีการเก็บข้อมูล
1. สำรวจการรับรู้ข้อมูลของศูนย์ศึกษาประชาธิปไตยชุมชน		500	การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม
2. สำรวจการรับสมัคร สว. ระดับอำเภอ		500	
3. สำรวจการเลือก สว. ระดับอำเภอ		500	
4. การสำรวจการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด		1,000	
5. การสำรวจการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ		500	
6. การสัมภาษณ์	ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567	140	การเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผู้สมัคร สว./ผู้มีสิทธิเลือก · คณะกรรมการ (ประเทศ) · คณะกรรมการ (จังหวัด) · คณะกรรมการ (อำเภอ) · ผู้ตรวจการเลือกตั้ง (จังหวัด) · คณะกรรมการประจำสถานที่เลือก · ผู้บริหารและพนักงาน กกต. จังหวัด · ผู้บริหารและพนักงาน กกต. ส่วนกลาง · สื่อมวลชน · ประชาชน

แผนการดำเนินงาน

1. การทบทวนวรรณกรรม สร้างกรอบการวิเคราะห์ข้อมูล สร้างเครื่องมือในการศึกษา และวางแผนการดำเนินงาน
2. การส่งมอบรายงานขั้นต้น (Inception Report)
3. การวิจัยเอกสาร และการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย
4. การวิจัยภาคสนาม (Field Research)
5. การส่งมอบรายงานความก้าวหน้า (Progress Report)
6. การประมวลผล และ การวิเคราะห์ข้อมูล
7. **การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย ให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อรับฟังความคิดเห็น**
8. การส่งมอบร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ (Draft Final Report)
9. แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และ จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อสำนักงาน (กกต.)
10. ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

เดือนที่ 1 · เดือนที่ 2 · เดือนที่ 3 · เดือนที่ 4 · เดือนที่ 5 · เดือนที่ 6

ผลการวิจัย

แบ่งผลการวิจัยเบื้องต้นออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1

ข้อมูลจาก
การสำรวจความคิดเห็น
การได้มาซึ่ง สว.

2

ข้อมูลจาก
การสัมภาษณ์ความคิดเห็น
คณะกรรมการการเลือกตั้ง
และผู้บริหารสำนักงาน
คณะกรรมการการเลือกตั้ง

3

ระบบและกระบวนการ
ได้มาซึ่ง สว.
ของประเทศไทย
และต่างประเทศ

ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็น การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

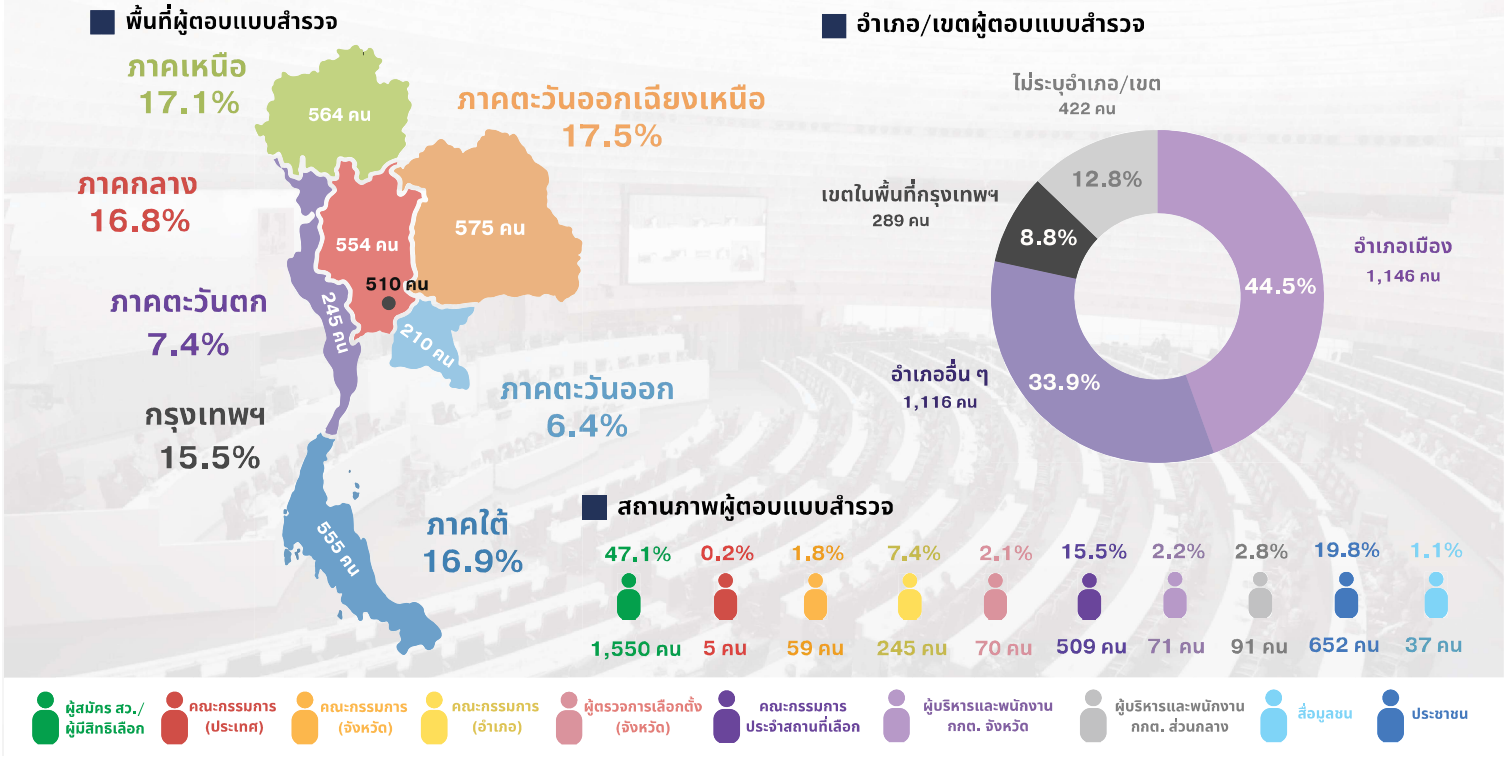

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือก สว.

ตาราง ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือก สว. กับ สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	สถานภาพผู้ตอบ: ประชาชน	ผู้สมัคร สว.	สื่อ	รวม	x^2	P-Value
ท่านทราบหรือไม่ว่า ช่วง พ.ค. ถึง ก.ค. นี้ มีการเลือก สว.						
1. ทราบ	84.9%	95.7%	97.3%	**92.4%**	93.735	.000***
2. ไม่ทราบ	10.4%	1.5%	2.7%	4.3%		
3. ไม่แน่ใจ	4.8%	2.8%	0.0%	3.4%		
รวม	100%	100%	100%	100%		
ท่านทราบหรือไม่ว่า ช่วง พ.ค. ถึง ก.ค. นี้ มีการเลือก สว.						
1. โทรทัศน์/วิทยุ	37.8%	38.0%	36.4%	**37.9%**	16.523	.035*
2. สื่อออนไลน์	5.4%	5.6%	3.0%	5.5%		
3. สื่อบุคคล	17.8%	20.2%	12.1%	19.3%		
4. สื่อสิ่งพิมพ์	35.5%	34.8%	42.4%	**35.1%**		
5. อื่น ๆ	3.7%	1.4%	6.1%	2.2%		
รวม	100%	100%	100%	100%		
ท่านพบเห็นการทุจริตการเลือก สว. รอบนี้ หรือไม่						
1. ไม่พบ	77.2%	81.3%	81.1%	**80.0%**	9.673	.046*
2. พบเห็น	5.5%	6.3%	2.7%	5.9%		
3. ไม่ตอบ	17.3%	12.4%	16.2%	14.0%		
รวม	100%	100%	100%	100%		
หากท่านพบเห็นการทุจริตการเลือก สว. ท่านจะทำอย่างไร						
1. แจ้งเจ้าหน้าที่	71.1%	72.2%	51.4%	**71.6%**	24.831	.000***
2. เผยแพร่ลงสื่อออนไลน์	6.6%	4.2%	18.9%	5.2%		
3. เฉย ๆ	6.6%	5.8%	10.8%	6.2%		
4. ไม่ตอบ/อื่น ๆ	15.0%	17.8%	18.9%	17.0%		
รวม	100%	100%	100%	100%		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ***นัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

ตาราง ร้อยละ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือก สว. ของกลุ่มประชาชน และสื่อมวลชน

	รายการ	n	ตอบถูก	ตอบผิด	ไม่แน่ใจ
1	การเลือก สว. เป็นการคัดกรองจากกลุ่มอาชีพ	(677) 100.0%	76.2%	10.8%	13.0%
2*	ผู้สมัคร สว. ต้องสังกัดพรรคการเมือง	(680) 100.0%	75.7%	9.7%	14.6%
3	“กลุ่มสตรี” เป็น 1 ใน 20 กลุ่มอาชีพ ในระบบเลือกกันเอง	(678) 100.0%	67.7%	11.1%	21.2%
4	สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ มีจำนวน 200 คน	(679) 100.0%	60.2%	11.6%	28.1%
5	ข้าราชการสมัครเป็น สว. ไม่ได้	(676) 100.0%	53.7%	23.5%	22.8%
6*	ชาวไทยที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไปทุกคน มีสิทธิสมัคร สว.	(677) 100.0%	52.3%	29.5%	18.2%
7	การเลือก สว.พ.ศ. 2567 ใช้จังหวัดเป็นเขตเลือก สว.	(676) 100.0%	48.5%	28.8%	22.6%
8*	สว. มาจากการแต่งตั้งบางส่วน และการเลือกกันเองบางส่วน	(679) 100.0%	46.1%	33.6%	20.0%
9	สว. ชุดใหม่มีอำนาจให้ความเห็นชอบผู้ดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุด, กกต., ป.ป.ช.	(679) 100.0%	38.6%	18.9%	42.6%
10*	สว. มีอำนาจโหวตเลือกนายกฯ ร่วมกับ สส. ได้	(677) 100.0%	31.2%	37.4%	31.5%

*ข้อคำถามเชิงนิเสธหรือข้อคำถามเชิงลบ โดยข้อมูลในตารางมีการกลับค่าคะแนนเรียบร้อยแล้ว

ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือก สว. พ.ศ. 2567

ตาราง ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือก สว. พ.ศ. 2567 ของกลุ่มผู้สมัครรับเลือก สว.

รายการ	n	$\bar{X}$
1. กำหนดการรับสมัคร สว.	(1,503)	3.68
2. สถานที่รับสมัคร ตามอำเภอ/เขต	(1,502)	3.92
3. ค่าสมัคร คนละ 2,500 บาท	(1,505)	3.44
4. ขั้นตอนการรับสมัคร	(1,502)	3.69
5. วิธีการชี้แจงประกาศ กฎระเบียบ กติกา	(1,504)	3.63
6. การแบ่งกลุ่ม 20 อาชีพ	(1,501)	3.71
7. วิธีการเลือก สว. แบบเลือกกันเอง ในกลุ่มอาชีพ	(1,498)	3.63
8. วิธีการเลือก สว. แบบเลือกไขว้ กลุ่มอาชีพ	(1,498)	3.54
9. คุณสมบัติ และ ลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร สว.	(1,498)	3.81
10. การนับคะแนน	(1,493)	3.84
11. การประกาศผล	(1,489)	3.87
12. การทักท้วง	(1,472)	3.51

ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือก สว.

ตาราง ความสัมพันธ์ระหว่าง ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือก สว. พ.ศ. 2567 กับสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ

ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเลือก สว.	สถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ				X^2	P-Value
	ประชาชน	ผู้สมัคร สว.	สื่อ	รวม		
1. ความเชื่อมั่นระดับน้อย	30.0%	16.5%	40.5%	20.9%	90.073	.000***
2. ความเชื่อมั่นระดับปานกลาง	43.9%	38.9%	35.1%	40.3%		
3. ความเชื่อมั่นระดับมาก	26.1%	44.6%	24.3%	38.8%		
รวม	(629) 100.0%	(1,482) 100.0%	(37) 100.0%	(2,148) 100.0%		

***นัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ตาราง การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการดำเนินการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสำรวจ

รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	
	ประชาชน และสื่อ (n = 677 คน)	ผู้สมัคร/ผู้มีสิทธิเลือก สว. (n = 1,503 คน)
1. ความพร้อมของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการจัดการเลือก สว. พ.ศ. 2567	3.30	3.52
2. ความพึงพอใจ การดำเนินงานการเลือก สว. ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง	3.20	3.51
3. ความพึงพอใจ รูปแบบการเลือก สว.	2.91	3.32
ค่าเฉลี่ยรวม	3.14	3.45

ตาราง ค่าเฉลี่ย ความพร้อมในการดำเนินงานการเลือก สว. ของกลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือก สว.

รายการ	n	$\bar{X}$
1. การประชุมชี้แจงนโยบาย แนวปฏิบัติ ชัดเจน	(1,017) 100.0%	3.69
2. การอบรมคณะกรรมการ และ ผู้ปฏิบัติงาน เพียงพอ	(1,020) 100.0%	3.73
3. การสั่งการจากส่วนกลางง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ	(1,017) 100.0%	3.49
4. วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินการมีความพร้อม	(1,018) 100.0%	3.86
5. การตรวจสอบข้อมูลผู้สมัคร สมาชิกวุฒิสภา มีความแม่นยำ	(1,017) 100.0%	3.69
6. งบประมาณการบริหารมีเพียงพอ	(1,014) 100.0%	3.71
7. ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานเหมาะสม	(1,017) 100.0%	3.57
8. บุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่มีเพียงพอ	(1,020) 100.0%	3.75
9. คู่มือการปฏิบัติงาน ชัดเจน เข้าใจง่าย	(1,019) 100.0%	3.65
10. เทคโนโลยีสนับสนุนการดำเนินงาน ทันสมัย	(1,020) 100.0%	3.75
11. การประสานงานระหว่างหน่วยงาน คล่องตัว	(1,017) 100.0%	3.72
12. แผนรับมือต่อปัญหา ทันท่วงที	(1,017) 100.0%	3.71

ความพร้อมในการดำเนินงานการเลือก สว. ในมุมมองของ กลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือก สว.

ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานการเลือก สว. ในมุมมองของ กลุ่มเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือก สว.

รายการ	n	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา
1. การดำเนินการระดับอำเภอ			
1.1 การรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา	(810) 100.0%	87.9%	12.1%
1.2 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ/เขต	(807) 100.0%	91.0%	9.0%
1.3 การนับคะแนน	(803) 100.0%	93.6%	6.4%
1.4 การประกาศผลการเลือก	(802) 100.0%	94.9%	5.1%
1.5 การทุจริต	(796) 100.0%	94.0%	6.0%
2. การดำเนินงานระดับจังหวัด			
2.1 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด	(530) 100.0%	94.3%	5.7%
2.2 การนับคะแนน	(528) 100.0%	93.4%	6.6%
2.3 การประกาศผลการเลือก	(527) 100.0%	94.9%	5.1%
2.4 การทุจริต	(523) 100.0%	94.3%	5.7%
3. การดำเนินงานระดับประเทศ			
3.1 การเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ	(492) 100.0%	80.7%	19.3%
3.2 การนับคะแนน	(490) 100.0%	83.3%	16.7%
3.3 การประกาศผลการเลือก	(489) 100.0%	85.9%	14.1%
3.4 การทุจริต	(488) 100.0%	79.1%	20.9%

ความคิดเห็นคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ความคิดเห็นคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

การสัมภาษณ์คณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ใน 5 ประเด็น คือ

1. จุดเด่นและจุดด้อยของรูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภา
2. ความพร้อมการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา
3. ข้อกฎหมายที่ควรปรับปรุง เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา
5. รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาครั้งต่อไป

จุดเด่นของรูปแบบการเลือก สว.

1. สว.มีความหลากหลาย จาก 20 กลุ่มอาชีพ
2. การออกแบบของกฎหมาย ให้ได้ สว.ที่มีความหลากหลาย
3. การออกแบบ กระบวนการเลือก เพื่อป้องกันการทุจริต
4. รูปแบบที่ป้องกันการยึดโยงกับพรรคการเมือง

จุดด้อยของรูปแบบการเลือก สว.

1. ลักษณะอาชีพของผู้สมัครไม่ตรงตามกลุ่มอาชีพ
2. ผู้สมัครเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพอย่างแท้จริงหรือไม่ตามเจตนารมณ์ของการออกแบบ
3. กฎหมายระบุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ปฏิบัติ และต้องทำตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จึงเป็นการปฏิบัติหรือตัวผู้ปฏิบัติ
4. ค่าธรรมเนียมการสมัคร จำนวน 2,500 บาท (ม.15) เป็นจำนวนสูงไม่เอื้อกับบางกลุ่ม
5. การเลือกกันเองของกลุ่มอาชีพ ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ ปวงชนมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
6. ขาดตัวอย่างและบทเรียนสำคัญ เนื่องจากเป็นรูปแบบใหม่ และประชาชน ขาดการมีส่วนร่วมจนเกิดความรู้สึกว่าสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่
7. ความซับซ้อนของกระบวนการ นำไปสู่การบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร

ความพร้อมการดำเนินการเลือก สว.

1. **มีความพร้อมทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ โดยมีการจัดทำประกาศ/ระเบียบ และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**
   - 1.1) ด้านบุคลากร มีความพร้อมมากที่สุด
   - 1.2) ด้านสถานที่ มีความเหมาะสมในแต่ละขั้นตอน
   - 1.3) มีการประชุมทำความเข้าใจกันในหลายรอบและหลายระดับ
   - 1.4) มีแผนรองรับความเสี่ยงและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
   - 1.5) ด้านงบประมาณมีความพร้อมแต่ไม่พร้อม
   - 1.6) ด้านระบบสนับสนุน มีความร่วมมือกับจากหน่วยงานอื่น ๆ

2. **คณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีการเตรียมการเลือกสมาชิกวุฒิสภาล่วงหน้าก่อนที่สมาชิกวุฒิสภาชุดเก่าจะครบวาระ**
3. **มีความร่วมมือเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุน กับ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง**
4. **มีความพร้อมในการตรวจสอบคุณสมบัติ และ ลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา**
5. **จำนวนผู้สมัครคือตัวแปรสำคัญในการเตรียมความพร้อม**

กฎหมายเกี่ยวกับการเลือก สว. ที่ควรปรับปรุง เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1. **การออกระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นการแก้ปัญหาช่องว่างต่าง ๆ โดยในทางปฏิบัติคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ระบุไว้ หากมีการปรับแก้ จึงเป็นเพียงบางประเด็นที่เกี่ยวข้องในทางปฏิบัติ**
   - 1.1) ควรเพิ่มระยะเวลาในการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม
   - 1.2) การนำข้อสันนิษฐานว่ามีการสมยอมกันตามบทเฉพาะกาล
   - 1.3) กำหนดหน่วยงานในการแนะนำตัวผู้สมัคร
   - 1.4) ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. **กระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศที่ใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน**
3. **กระบวนการตรวจสอบความสัมพันธ์ของผู้สมัครกับคณะกรรมการในพื้นที่**
4. **กระบวนการกำหนดกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้มีประสบการณ์ ความรู้ความเชี่ยวชาญ**

ปัญหา/อุปสรรค ในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการเลือก สว.

1. **การตีความกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการใช้ระยะเวลาที่ยาวนานในการเลือก สว.**
2. **การเลือก สว.มีปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการเลือกในแต่ละระดับ**
   - 2.1) การตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร
   - 2.2) การแนะนำตัวของผู้สมัคร

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

1. **แนวทางการแก้ปัญหาผู้สมัครไม่ตรงตามกลุ่มอาชีพ**
2. **แนวทางการแนะนำตัวของผู้สมัคร**
3. **การขอคะแนนเสียงจากผู้สมัครด้วยกันเอง และคะแนนของบัตรเสีย**
4. **การเลือกสมาชิกวุฒิสภาควรอยู่บนฐานของความบริสุทธิ์ใจของผู้สมัคร**

รูปแบบการเลือก สว. ครั้งต่อไป

1. รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในครั้งต่อไป ควรเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
2. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาทุกรูปแบบมีเอกลักษณ์เฉพาะ และแตกต่างกันไป
3. รูปแบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาแต่ละรูปแบบจำเป็นต้องถอดบทเรียนเพื่อหาจุดเหมาะสม

ระบบและกระบวนการได้มาซึ่ง สว. ของประเทศไทยและต่างประเทศ

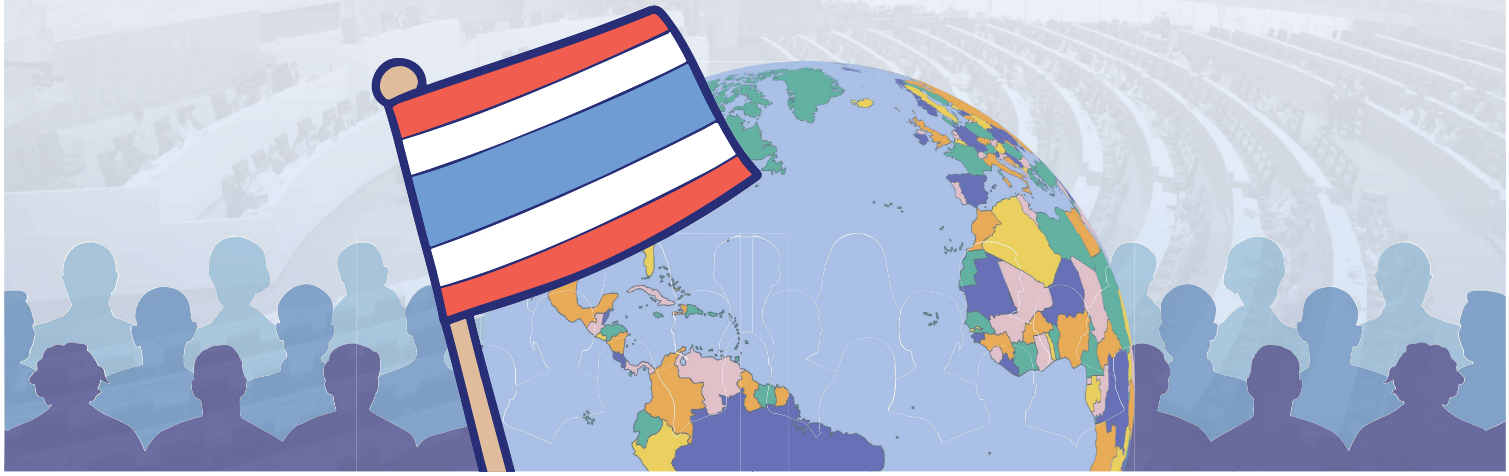

การเปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาประเทศไทยและต่างประเทศ

ไทย

ไทยมีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง เคยใช้การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 อย่างไรก็ตาม ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สว.มาจากการแต่งตั้งทั้งหมด 250 คน และล่าสุดมาจากการเลือกกันเองของกลุ่มอาชีพ

สหรัฐอเมริกา

สว.มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนของแต่ละมลรัฐ โดยแต่ละมลรัฐจะมี สว. 2 คน ประชาชนมีอิทธิพลสูงต่อการกำหนดนโยบายผ่านตัวแทนของมลรัฐ สมาชิกวุฒิสภามีวาระ 6 ปี สลับกันเลือกตั้งทุก 2 ปี ทำให้การเลือกตั้งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อังกฤษ

วุฒิสภา หรือ สภาขุนนาง (House of Lords) ได้มาผ่านการแต่งตั้ง โดยกษัตริย์หรือการถ่ายทอดทางสายตระกูล การสืบตระกูลทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยมาก อย่างไรก็ตาม สภาขุนนางมีบทบาทในการตรวจสอบและกลั่นกรองกฎหมายที่ผ่านมาจากสภาผู้แทนราษฎร

ฝรั่งเศส

สว.มาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยผู้แทนระดับท้องถิ่น ซึ่งหมายถึงนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้แทนที่ได้รับเลือกจากการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น มีวาระ 6 ปี เลือกตั้งหมุนเวียนครึ่งหนึ่งของสมาชิกทุก 3 ปี

ญี่ปุ่น

สว.มาจากการเลือกตั้งแบบผสม โดยครึ่งหนึ่งมาจากการเลือกตั้งตามระบบสัดส่วน ส่วนอีกครึ่งหนึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว จากเขตจังหวัดต่าง ๆ มีวาระ 6 ปี เลือกตั้งหมุนเวียนครึ่งหนึ่งทุก 3 ปี

การเปรียบเทียบในภาพรวม

การเลือกตั้งและการแต่งตั้ง

ประเทศไทยและประเทศอังกฤษการได้มาของ สว.ผ่านการแต่งตั้งหรือสรรหา ต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นที่ใช้การเลือกตั้งโดยตรง ส่วนประเทศฝรั่งเศสใช้การเลือกตั้งทางอ้อม โดยผ่านผู้แทนระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน

แต่งตั้งหรือสรรหา

เลือกตั้ง

เลือกตั้งทางอ้อม

ความเท่าเทียมในการเป็นตัวแทน

ประเทศสหรัฐอเมริกาทุกมลรัฐมี สว.จำนวนเท่ากัน (2 คน) แม้จำนวนประชากรของแต่ละมลรัฐจะแตกต่างกัน ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่น ประเทศฝรั่งเศส การเป็นตัวแทนจะพิจารณาจากขนาดของประชากรของแต่ละพื้นที่

การเปรียบเทียบในภาพรวม (ต่อ)

การดำรงตำแหน่ง

วาระการดำรงตำแหน่งของ สว. ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศส และประเทศญี่ปุ่น มีวาระ 6 ปี และเลือกตั้งหมุนเวียนเพื่อเปลี่ยนตัวสมาชิก สำหรับประเทศอังกฤษสมาชิกสภาขุนนางไม่มีวาระจำกัด สมาชิกดำรงตำแหน่งตลอดชีพ

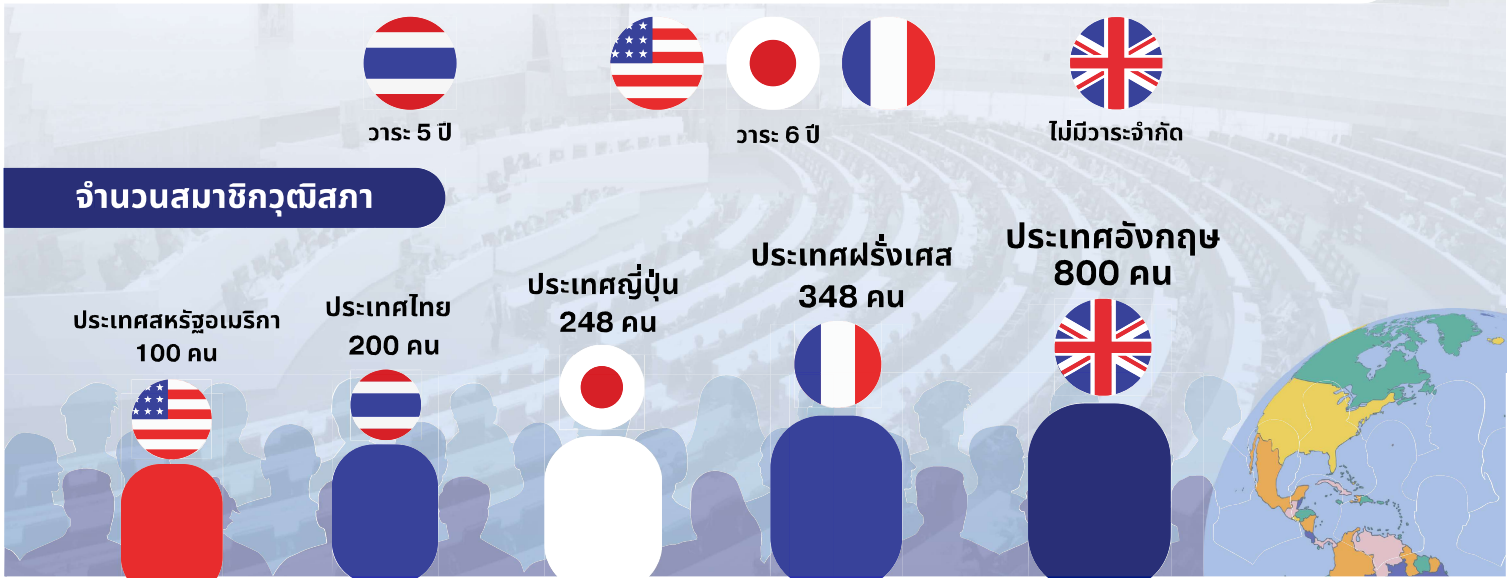

จำนวนสมาชิกวุฒิสภา

รูปแบบการได้มาซึ่ง สว. ที่ประชาชนต้องการ

รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

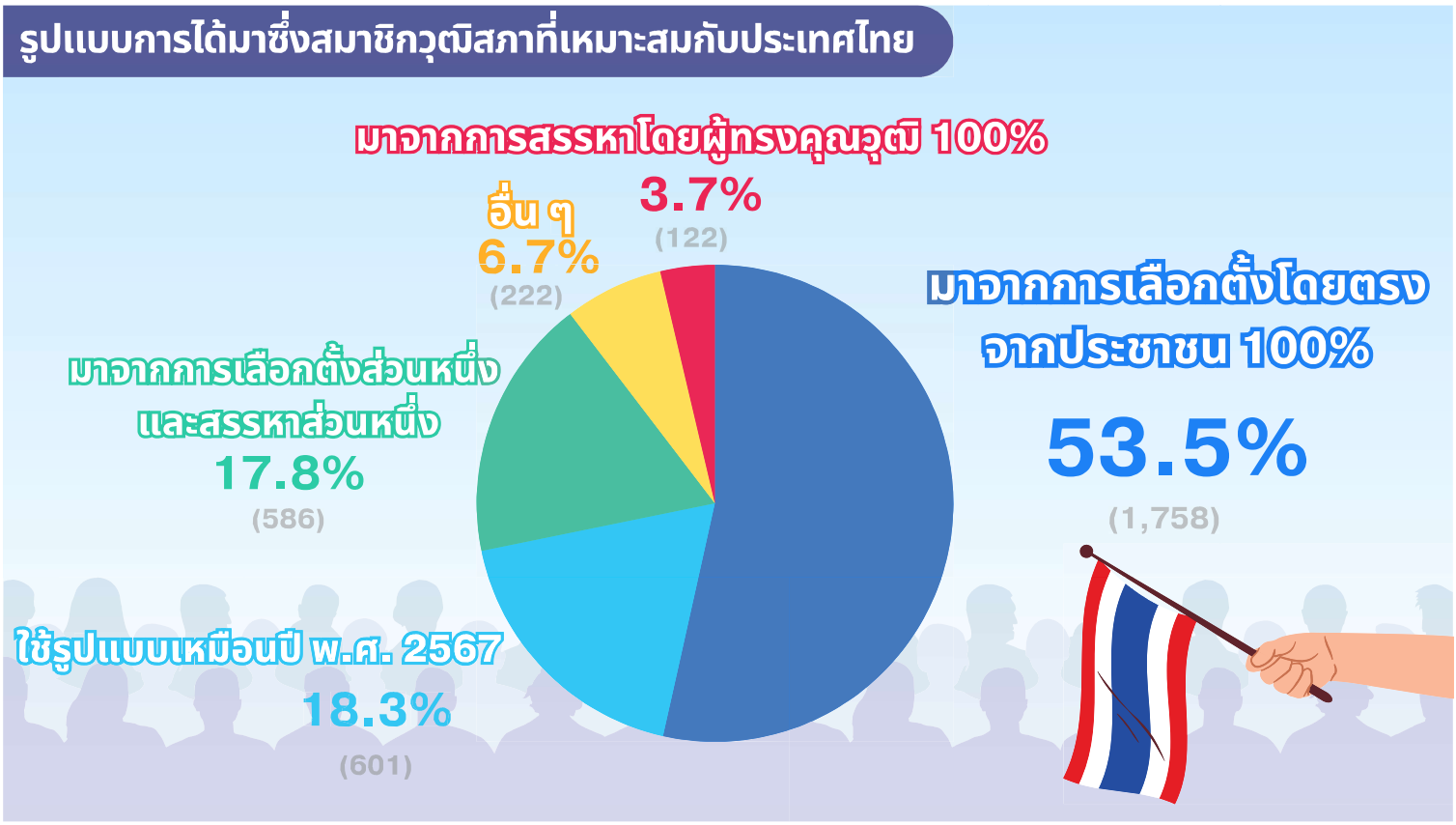

ความสัมพันธ์ระหว่าง
รูปแบบการได้มาซึ่ง สว. ที่ประชาชนต้องการ กับ สถานภาพของผู้ตอบ

รายการ	สถานะ			รวม
	ประชาชน	ผู้สมัคร สว.	ผู้ปฏิบัติงาน	
1. ใช้รูปแบบเหมือนปี พ.ศ. 2567	78 11.3%	404 26.1%	119 11.3%	601 18.3%
2. มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100%	438 63.6%	707 45.6%	613 58.4%	1,758 53.5%
3. มาจากการสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 100%	27 3.9%	62 4.0%	33 3.1%	122 3.7%
4. มาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่ง และสรรหาส่วนหนึ่ง	110 16.0%	246 15.9%	230 21.9%	586 17.8%
5. อื่นๆ	36 5.2%	131 8.5%	55 5.2%	222 6.7%
รวม	689 100.0%	1,550 100.0%	1,050 100.0%	3,289 100.0%

Pearson Chi-Square 161.573 df = 8 Sig. = .000***

ความสัมพันธ์ระหว่าง
รูปแบบการได้มาซึ่ง สว. ที่ประชาชนต้องการ กับ ภูมิลำเนาของผู้ตอบ

รายการ	ภูมิภาค								รวม
	เหนือ	กลาง	อิสาน	ใต้	ตะวันออก	ตะวันตก	กรุงเทพฯ	ไม่ตอบ	
1. ใช้รูปแบบเหมือนปี พ.ศ. 2567	94 15.6%	97 17.6%	82 14.4%	154 27.7%	50 23.8%	43 17.6%	49 9.6%	32 42.1%	601 18.3%
2. มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100%	347 60.9%	311 56.3%	290 50.9%	256 51.4%	106 50.5%	126 51.4%	294 57.5%	28 36.8%	1,758 53.5%
3. มาจากการสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 100%	15 2.6%	17 3.1%	21 3.7%	25 4.5%	7 3.3%	7 2.9%	25 4.9%	5 6.6%	122 3.7%
4. มาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่งและสรรหาส่วนหนึ่ง	80 14.0%	85 15.4%	106 18.6%	99 17.8%	30 14.3%	48 19.6%	127 24.9%	11 14.5%	586 17.8%
5. อื่นๆ	34 6.0%	42 7.6%	71 12.5%	21 3.8%	17 8.1%	21 8.6%	16 3.1%	0 0.0%	222 6.7%
รวม	570 100.0%	552 100.0%	570 100.0%	555 100.0%	210 100.0%	245 100.0%	511 100.0%	76 100.0%	3,289 100.0%

Pearson Chi-Square 183.818 df = 28 Sig. = .000***

ความสัมพันธ์ระหว่าง
รูปแบบการได้มาซึ่ง สว. ที่ประชาชนต้องการ กับ เขตพื้นที่ของผู้ตอบ

รายการ	เขตพื้นที่			รวม
	ไม่ระบุอำเภอ/เขต	เมือง/เขต	อำเภออื่นๆ	
1. ใช้รูปแบบเหมือนปี พ.ศ. 2567	69 16.4%	288 16.4%	244 21.9%	601 18.3%
2. มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 100%	204 48.3%	970 55.4%	584 52.3%	1,758 53.5%
3. มาจากการสรรหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 100%	18 4.3%	70 4.0%	34 3.0%	122 3.7%
4. มาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่ง และสรรหาส่วนหนึ่ง	107 25.4%	300 17.1%	179 16.0%	586 17.8%
5. อื่นๆ	24 5.7%	123 7.0%	75 6.7%	222 6.7%
รวม	422 100.0%	1,751 100.0%	1,116 100.0%	3,289 100.0%

Pearson Chi-Square 34.353 df = 8 Sig. =.000***

มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์

ร่วมแสดงความเห็น และ ข้อเสนอแนะ แนวทางการจัดการ และ การแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้ได้ระบบการได้มาซึ่ง สว.ที่เหมาะสม

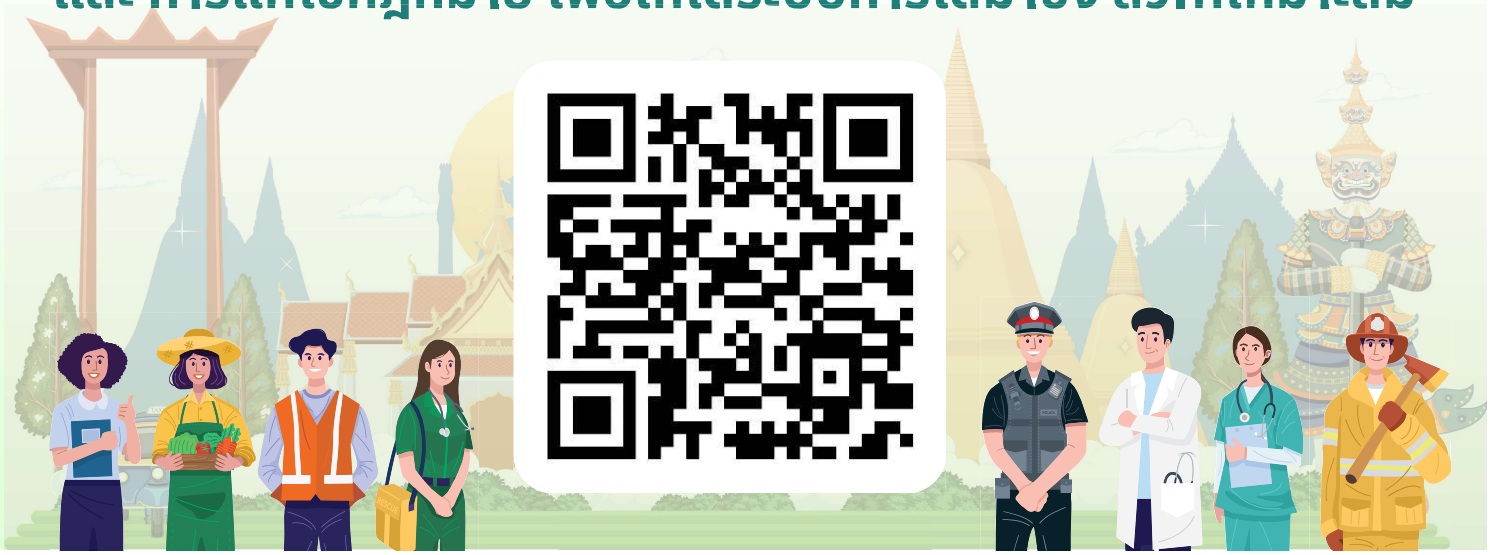

ภาคผนวก จ

การสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง

กิจกรรมหลัก วิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

วันอังคารที่ 1 ตุลาคม 2567 เวลา 09.00-13.00 น.

ณ ห้องประชุมพระเอราวัณ โรงแรมอัศวิน แกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพมหานคร

การสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย โครงการปฏิรูปการเมืองสุจริตบนฐานของการเลือกตั้ง
กิจกรรมหลัก วิจัยประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567

ภาพผนวกที่ 29 การสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ภาพผนวกที่ 29 การสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย (ต่อ)

ภาพผนวกที่ 29 การสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย (ต่อ)

ภาพผนวกที่ 29 การสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย (ต่อ)

ภาพผนวกที่ 29 การสัมมนานำเสนอผลการศึกษาวิจัย (ต่อ)

ภาคผนวก ฉ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๖๑

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑
เป็นปีที่ ๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อให้การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และเป็นระเบียบเรียบร้อย อันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(๒) ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕๗/๒๕๕๗ เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญบางฉบับมีผลบังคับใช้ต่อไป ลงวันที่ ๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และให้หมายความรวมถึงประธานกรรมการการเลือกตั้งด้วย

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงาน และให้หมายความรวมถึงข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการ กรรมการ หรือผู้อำนวยการการเลือก แต่งตั้งหรือมอบหมายให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

“ผู้สมัคร” หมายความว่า ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา

“วันเลือก” หมายความว่า วันที่คณะกรรมการประกาศกำหนดให้เป็นวันเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ ระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ แล้วแต่กรณี

“ผู้อำนวยการการเลือก” หมายความว่า ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัด หรือผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศ แล้วแต่กรณี

“สถานที่เลือก” หมายความว่า สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกกำหนดให้เป็นสถานที่เลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ ระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ แล้วแต่กรณี

“จังหวัด” หมายความรวมถึงกรุงเทพมหานครด้วย

“อำเภอ” หมายความรวมถึงเขตด้วย

“ศาลากลางจังหวัด” หมายความรวมถึงศาลาว่าการกรุงเทพมหานครด้วย

“ที่ว่าการอำเภอ” หมายความรวมถึงสำนักงานเขตด้วย

“ผู้สูงอายุ” หมายความว่า ผู้มีอายุตั้งแต่หกสิบปีขึ้นไป

มาตรา ๕ ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มิได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น การใดที่กำหนดให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ถ้าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ถือว่าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว และในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ประกาศหรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ให้ถือว่าการประกาศหรือเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบหรือวิธีการอื่นใดที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว

ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดหรือมีคำสั่งเรื่องใด ถ้ามิได้กำหนดวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ ให้คณะกรรมการกำหนดโดยทำเป็นระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่ง แล้วแต่กรณี และถ้าระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งนั้นใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไป ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ดำเนินการประกาศตามวรรคหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ถ้าระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใดมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ คณะกรรมการต้องกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนด้วย

มาตรา ๖ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจวางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการเลือก รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการอื่นใดที่จำเป็นได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งหรือที่มิได้มีบัญญัติไว้แล้วเป็นการเฉพาะในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ในระหว่างเวลานับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาใช้บังคับจนถึงวันประกาศผลการเลือก

หากมีความจำเป็นเร่งด่วนต้องมีการประชุมคณะกรรมการ ให้คณะกรรมการมีอำนาจประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยกรรมการแต่ละคนอาจอยู่ ณ สถานที่แตกต่างกันได้ และให้เลขาธิการดำเนินการบันทึกเสียงและภาพเก็บไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๘ การพิจารณาและมีคำวินิจฉัยของศาลฎีกาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งต้องกำหนดให้การพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็วและเที่ยงธรรม ในการนี้ อาจกำหนดให้ศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจเป็นผู้รับคำร้องแทนเพื่อจัดส่งให้ศาลฎีกาวินิจฉัย หรืออาจให้ศาลชั้นต้นเป็นผู้ไต่สวนพยานหลักฐานหรือดำเนินการอื่นที่จำเป็นแทนศาลฎีกาก็ได้

การปฏิบัติหน้าที่ของศาลฎีกาเกี่ยวกับการเลือกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ผู้พิพากษาซึ่งร่วมประชุมใหญ่ศาลฎีกา องค์คณะผู้พิพากษา ตลอดจนบุคคลซึ่งองค์คณะผู้พิพากษามอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่มีสิทธิได้รับเบี้ยประชุมหรือค่าตอบแทน แล้วแต่กรณี ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมกำหนด

มาตรา ๙ ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๑
ผู้สมัครและการสมัครรับเลือก

มาตรา ๑๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕ วรรคสอง การแบ่งกลุ่มตามมาตรา ๑๑ เป็นไปเพื่อให้บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๓ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๔ ทุกคนมีสิทธิสมัครเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

มาตรา ๑๑ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคนซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะหรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคมในแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

(๑) กลุ่มการบริหารราชการแผ่นดินและความมั่นคง อันได้แก่ผู้เคยเป็นข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๒) กลุ่มกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้พิพากษา ตุลาการ อัยการ ตำรวจ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมาย หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๓) กลุ่มการศึกษา อันได้แก่ผู้เป็นหรือเคยเป็นครู อาจารย์ นักวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๔) กลุ่มการสาธารณสุข อันได้แก่ผู้เป็นหรือเคยเป็นแพทย์ทุกประเภท เทคนิคการแพทย์ สาธารณสุข พยาบาล เภสัชกร หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๕) กลุ่มอาชีพทำนา ปลูกพืชล้มลุก หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๖) กลุ่มอาชีพทำสวน ป่าไม้ ปศุสัตว์ ประมง หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๗) กลุ่มพนักงานหรือลูกจ้างของบุคคลซึ่งมิใช่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้ใช้แรงงาน หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๘) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพด้านสิ่งแวดล้อม ผังเมือง อสังหาริมทรัพย์และสาธารณูปโภค ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๙) กลุ่มผู้ประกอบกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๑๐) กลุ่มผู้ประกอบกิจการอื่นนอกจากกิจการตาม (๙)

(๑๑) กลุ่มผู้ประกอบธุรกิจหรืออาชีพด้านการท่องเที่ยว อันได้แก่ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ ผู้ประกอบกิจการหรือพนักงานโรงแรม หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๑๒) กลุ่มผู้ประกอบอุตสาหกรรม หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๑๓) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสาร การพัฒนานวัตกรรม หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๑๔) กลุ่มสตรี

(๑๕) กลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอัตลักษณ์อื่น หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๑๖) กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี การแสดงและบันเทิง นักกีฬา หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๑๗) กลุ่มประชาสังคม กลุ่มองค์กรสาธารณประโยชน์ หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๑๘) กลุ่มสื่อสารมวลชน ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๑๙) กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๒๐) กลุ่มอื่น ๆ

การมีลักษณะอื่น ๆ ในทำนองเดียวกันตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๓ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๔ ย่อมมีสิทธิสมัครในกลุ่มอื่น ๆ ตาม (๒๐) ได้

มาตรา ๑๒ การเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาใช้บังคับ ให้คณะกรรมการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเกี่ยวกับการเลือก ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดวันเลือกระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

(๒) กำหนดวันรับสมัคร โดยเริ่มรับสมัครไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาใช้บังคับ และต้องกำหนดวันรับสมัครไม่น้อยกว่าห้าวันแต่ต้องไม่เกินเจ็ดวัน

วันเลือกในระดับอำเภอ ต้องไม่เกินยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นสุดระยะเวลารับสมัคร วันเลือกในระดับจังหวัด ต้องไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันเลือกในระดับอำเภอ และวันเลือกในระดับประเทศ ต้องไม่เกินสิบวันนับแต่วันเลือกในระดับจังหวัด ทั้งนี้ ในการกำหนดวันเลือกในแต่ละระดับต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

มาตรา ๑๓ ผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีในวันสมัครรับเลือก

(๓) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัครไม่น้อยกว่าสิบปี

(๔) ผู้สมัครต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย

(ก) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในอำเภอที่สมัครรับเลือก

(ข) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในอำเภอที่สมัครรับเลือกมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(ค) ทำงานอยู่ในอำเภอที่สมัครรับเลือกมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(ง) เคยทำงานหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านอยู่ในอำเภอที่สมัครรับเลือก แล้วแต่กรณีเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปี

(จ) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอที่สมัครรับเลือกเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีการศึกษา

ความใน (๓) ไม่ใช้บังคับแก่สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มอัตลักษณ์อื่น ซึ่งสมัครในกลุ่มตามมาตรา ๑๑ (๑๔) และ (๑๕)

มาตรา ๑๔ ผู้สมัครต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) ติดยาเสพติดให้โทษ

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(๓) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ

(๔) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๕) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่

(๖) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๗) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๘) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(๙) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกในระดับอำเภอ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๐) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๑๑) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๑๒) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

(๑๓) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

(๑๔) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๑๕) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

(๑๖) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

(๑๗) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย

(๑๘) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๑๙) เป็นข้าราชการ

(๒๐) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๒๑) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

(๒๒) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๒๓) เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๒๔) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๒๕) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกัน หรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระ

(๒๖) เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๕ ผู้ซึ่งประสงค์จะสมัครเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องยื่นใบสมัครด้วยตนเอง พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานประกอบการสมัคร และชำระค่าธรรมเนียมการสมัครจำนวนสองพันห้าร้อยบาท

ให้ผู้สมัครแต่ละคนมีสิทธิสมัครเพื่อเข้ารับเลือกในกลุ่มตามมาตรา ๑๑ ได้เพียงกลุ่มเดียวและอำเภอเดียว และเมื่อได้ยื่นใบสมัครแล้วจะถอนการสมัครมิได้

ผู้สมัครมีสิทธิสมัครในกลุ่มตามมาตรา ๑๑ (๒๐) ได้ แม้จะมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะหรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านอื่นในกลุ่มอื่น

แบบใบสมัคร แบบหนังสือแจ้งการเสนอชื่อ วิธีการสมัคร ระยะเวลาการสมัคร สถานที่สมัคร การเรียงลำดับผู้สมัคร และวิธีการชำระค่าธรรมเนียมการสมัคร ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

แบบใบสมัครอย่างน้อยต้องมีข้อความที่ผู้สมัครต้องรับรองว่าตนมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๓ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๔

การกำหนดสถานที่สมัครต้องกำหนดให้อยู่ภายในเขตอำเภอที่จะมีการเลือก

มาตรา ๑๖ เอกสารและหลักฐานประกอบการสมัคร ประกอบด้วย

(๑) เอกสารหรือหลักฐานอันแสดงว่าตนมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะหรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านใดด้านหนึ่งตามมาตรา ๑๑ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) ข้อความแนะนำตัวของผู้สมัครซึ่งมีความยาวไม่เกินที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) เอกสารหรือหลักฐานอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ผู้สมัครต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องและเป็นจริงของเอกสารและหลักฐานตามวรรคหนึ่งทุกฉบับและทุกหน้า ในกรณีที่ไม่อาจลงลายมือชื่อได้ ให้รับรองความถูกต้องและเป็นจริงตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

เอกสารหรือหลักฐานตาม (๑) ต้องมีพยานอย่างน้อยหนึ่งคนลงลายมือชื่อยืนยันว่าผู้นั้นมีคุณลักษณะเช่นนั้นจริง และต้องมีสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของพยานซึ่งลงลายมือชื่อรับรองถูกต้องแนบมาพร้อมกัน

การกำหนดตาม (๒) ให้คำนึงถึงความสะดวกในการเผยแพร่ให้ผู้สมัครรับรู้ และการกำหนดตาม (๓) ต้องไม่สร้างภาระแก่ผู้สมัครเกินสมควร

มาตรา ๑๗ ในกรณีมีเหตุจำเป็นเฉพาะพื้นที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการรับสมัครภายในระยะเวลาหรือในวันที่กำหนดเพราะเหตุจลาจล อุทกภัย อัคคีภัย เหตุสุดวิสัย หรือเหตุจำเป็นอื่นใด ให้คณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดให้ดำเนินการรับสมัครโดยวิธีการอื่น หรือจะกำหนดวันรับสมัครเพิ่มเติมก็ได้

มาตรา ๑๘ ห้ามมิให้คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เปิดเผยรายชื่อผู้สมัครและจำนวนผู้สมัครในแต่ละกลุ่มจนกว่าจะพ้นระยะเวลารับสมัคร

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่กรณีที่คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัคร ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบภายในสำนักงานหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นของรัฐเป็นผู้ตรวจสอบ แต่ไม่ว่าในกรณีใด ห้ามมิให้เปิดเผยหรือทำด้วยประการใด ๆ ให้บุคคลอื่นซึ่งไม่มีหน้าที่ตรวจสอบดังกล่าวล่วงรู้รายชื่อหรือจำนวนผู้สมัครในแต่ละกลุ่มจนกว่าจะพ้นระยะเวลารับสมัคร

มาตรา ๑๙ การเลือกในระดับอำเภอให้กระทำได้ แม้จะไม่มีผู้สมัครครบทุกกลุ่มตามมาตรา ๑๑

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่ความปรากฏต่อผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ ไม่ว่าด้วยเหตุใดว่าผู้สมัครผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือสมัครมากกว่าหนึ่งกลุ่มหรือหนึ่งอำเภอ หรือแสดงข้อมูลในใบสมัครหรือเอกสารหรือหลักฐานประกอบการสมัครอันเป็นเท็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอสั่งไม่รับสมัคร ในกรณีที่รับสมัครไว้แล้ว ให้การสมัครของผู้นั้นเป็นโมฆะ และให้ผู้อำนวยการการเลือกซึ่งพบเห็นดังกล่าวสั่งลบชื่อผู้นั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้สมัคร แล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบ

ผู้ถูกลบชื่อออกจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครตามวรรคหนึ่ง ไม่มีสิทธิเลือกและไม่มีสิทธิได้รับเลือก แต่ไม่มีผลกระทบต่อการรับสมัครหรือการเลือกที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

ในกรณีที่ความตามวรรคหนึ่งปรากฏขึ้นในระหว่างการดำเนินการเลือกไม่ว่าระดับใดก่อนประกาศผลการเลือก ให้ถือว่าผู้สมัครผู้นั้นกระทำการเพื่อให้การเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม และให้คณะกรรมการสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราวเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปี ส่วนการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดตามที่เห็นสมควร คำสั่งและการกำหนดของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

เมื่อคณะกรรมการมีคำสั่งตามวรรคสาม ให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น

มาตรา ๒๑ ภายในห้าวันนับแต่วันสิ้นสุดระยะเวลารับสมัคร ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอประกาศบัญชีรายชื่อผู้สมัครซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามแยกเป็นรายกลุ่มทุกกลุ่มในเขตอำเภอ โดยอย่างน้อยต้องระบุอาชีพและอายุของผู้สมัคร เพื่อให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป และให้ประกาศไว้ ณ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ศาลากลางจังหวัด และที่ว่าการอำเภอด้วย

การประกาศบัญชีรายชื่อผู้สมัครตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๒ กรณีที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอสั่งไม่รับสมัครผู้ใดหรือสั่งลบชื่อผู้สมัครผู้ใด ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลฎีกาภายในสามวันนับแต่วันที่ประกาศบัญชีรายชื่อผู้สมัครหรือวันที่ผู้อำนวยการการเลือกสั่งลบชื่อ แล้วแต่กรณี

ในการพิจารณาและมีคำวินิจฉัยของศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันเลือกไม่น้อยกว่าหนึ่งวัน เมื่อถึงวันเลือก ถ้าศาลฎีกายังมิได้วินิจฉัยให้ดำเนินการเลือกต่อไป โดยให้ถือว่ามีผู้สมัครเพียงเท่าที่ปรากฏตามบัญชีรายชื่อผู้สมัครที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอประกาศ ในกรณีเช่นนี้คำวินิจฉัยของศาลฎีกาไม่มีผลกระทบต่อการเลือกที่ดำเนินการไปแล้ว

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ผู้สมัครซึ่งถูกลบชื่อออกจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครก่อนการดำเนินการเลือกในระดับจังหวัดหรือระดับประเทศ ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลฎีกาภายในสามวันนับแต่วันที่ผู้อำนวยการการเลือกสั่งลบชื่อ และให้นำความในมาตรา ๒๒ วรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

หมวด ๒
ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการเลือก

มาตรา ๒๔ ในการดำเนินการเพื่อเลือกสมาชิกวุฒิสภา ให้มีคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงาน แนะนำ อำนวยความสะดวก และรายงานปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาต่อคณะกรรมการ ดังต่อไปนี้

(๑) คณะกรรมการระดับประเทศ โดยให้คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการระดับประเทศ

(๒) คณะกรรมการระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับจังหวัดอื่น และปลัดกรุงเทพมหานครสำหรับกรุงเทพมหานคร เป็นประธาน หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดหรือบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวนสามคน ผู้ทรงคุณวุฒิในเขตจังหวัดซึ่งมิได้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและมิได้เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง หรือเป็นผู้สมัคร หรือมีบุพการี บุตร คู่สมรส หรือญาติเป็นผู้สมัครรับเลือกในเขตจังหวัดนั้น จำนวนสองคนเป็นกรรมการ และให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

(๓) คณะกรรมการระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอเป็นประธาน หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ จำนวนสามคน ผู้ทรงคุณวุฒิในเขตอำเภอซึ่งมิได้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและมิได้เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง หรือเป็นผู้สมัคร หรือมีบุพการี บุตร คู่สมรส หรือญาติ เป็นผู้สมัครรับเลือก

ในเขตอำเภอนั้น จำนวนสองคนเป็นกรรมการ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานหรือข้าราชการประจำอำเภอซึ่งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้ง เป็นกรรมการและเลขานุการ

ผู้มีอำนาจแต่งตั้ง การแต่งตั้ง และวิธีการได้มาซึ่งกรรมการตาม (๒) และ (๓) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด สำหรับกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการจะกำหนดให้แต่งตั้งข้าราชการกรุงเทพมหานครตำแหน่งใดแทนหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดตาม (๒) และหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอตาม (๓) ก็ได้

ผู้เป็นกรรมการโดยตำแหน่งหรือหัวหน้าส่วนราชการหรือบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐตาม (๒) หรือ (๓) แล้วแต่กรณี ต้องไม่เป็นผู้มีบุพการี บุตร คู่สมรส หรือญาติ เป็นผู้สมัครรับเลือกในเขตจังหวัดหรืออำเภอนั้น

ในกรณีที่ความปรากฏต่อคณะกรรมการว่า กรรมการตาม (๒) หรือ (๓) ผู้ใดมีกรณีตามวรรคสามหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะทำให้การเลือกไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งอื่นหรือบุคคลอื่นเป็นกรรมการแทนได้ตามที่เห็นสมควร

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง และพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๕ ในการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ให้เลขาธิการเป็นผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศ ให้กรรมการและเลขานุการตามมาตรา ๒๔ (๒) เป็นผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัด และให้กรรมการและเลขานุการตามมาตรา ๒๔ (๓) เป็นผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ

มาตรา ๒๖ เมื่อพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภามีผลใช้บังคับ ให้ผู้อำนวยการการเลือกเป็นผู้ดำเนินการให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และตามที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๗ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดหรือผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาในจังหวัดหรืออำเภอแล้วแต่กรณี ที่มีการเลือก ให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดหรือผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอได้ ในการนี้ คณะกรรมการจะมอบอำนาจให้คณะกรรมการตามมาตรา ๒๔ (๒) และ (๓) เป็นผู้แต่งตั้งแทนคณะกรรมการก็ได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

ในการเลือกทุกระดับ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรดำเนินการหรือช่วยเหลือเกี่ยวกับการดำเนินการเลือกได้

ในการเลือกระดับประเทศ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศได้

การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๘ ในการดำเนินการให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับอำเภอ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีสถานที่รับสมัครและสถานที่เลือกในเขตอำเภอ

(๒) จัดให้มีการรับสมัคร

(๓) ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร

(๔) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครตามมาตรา ๒๑

(๕) จัดทำเอกสารหรือข้อมูลแนะนำตัวของผู้สมัครทุกคนเพื่อให้ผู้สมัครตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการเลือก

(๖) ควบคุมการเลือก การนับคะแนน และการรายงานผลการนับคะแนนให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๗) ประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกในระดับอำเภอ และส่งบัญชีรายชื่อของผู้ได้รับเลือกพร้อมทั้งเอกสารหรือข้อมูลตาม (๕) ไปยังผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัด

(๘) บันทึกภาพและเสียงของกระบวนการเลือกไว้เป็นหลักฐาน

(๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นอันเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

สถานที่เลือกต้องเป็นสถานที่ที่สามารถเดินทางไปได้โดยสะดวก พร้อมทั้งให้มีป้ายหรือเครื่องหมายอื่นใดเพื่อแสดงขอบเขตบริเวณของสถานที่เลือกไว้ด้วย

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๙ ในการดำเนินการให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับจังหวัด ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีสถานที่เลือกในเขตจังหวัด

(๒) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ได้รับเลือกจากการเลือกระดับอำเภอแยกเป็นรายกลุ่ม โดยอย่างน้อยต้องระบุอาชีพและอายุของผู้สมัคร และประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับบัญชีรายชื่อจากผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ

(๓) จัดทำเอกสารหรือข้อมูลแนะนำตัวของผู้ได้รับเลือกจากการเลือกระดับอำเภอเพื่อให้ผู้ได้รับเลือกได้ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการเลือก ทั้งนี้ ให้ใช้เอกสารหรือข้อมูลที่ได้รับมาจากผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ

(๔) ควบคุมการเลือก การนับคะแนน และการรายงานผลการนับคะแนนให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๕) ประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกในระดับจังหวัด และส่งบัญชีรายชื่อของผู้ได้รับเลือกพร้อมทั้งเอกสารหรือข้อมูลตาม (๓) ไปยังผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศ

(๖) บันทึกภาพและเสียงของกระบวนการเลือกไว้เป็นหลักฐาน

(๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นอันเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

ให้นำความในมาตรา ๒๘ วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ ในการดำเนินการให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีสถานที่เลือกในระดับประเทศ

(๒) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ได้รับเลือกจากการเลือกระดับจังหวัดแยกเป็นรายกลุ่ม โดยอย่างน้อยต้องระบุอาชีพและอายุของผู้สมัคร และประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับบัญชีรายชื่อจากผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัด

(๓) จัดทำเอกสารหรือข้อมูลแนะนำตัวของผู้ได้รับเลือกจากการเลือกระดับจังหวัดเพื่อให้ผู้ได้รับเลือกได้ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการเลือก ทั้งนี้ ให้ใช้เอกสารหรือข้อมูลที่ได้รับมาจากผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัด

(๔) ควบคุมการเลือก การนับคะแนน และการรายงานผลการนับคะแนนให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๕) เสนอรายชื่อและคะแนนของแต่ละบุคคลในแต่ละกลุ่มต่อคณะกรรมการเพื่อประกาศผลการเลือก

(๖) บันทึกภาพและเสียงกระบวนการเลือกไว้เป็นหลักฐาน

(๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นอันเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

ให้นำความในมาตรา ๒๘ วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๑ ให้ประธานและกรรมการในคณะกรรมการระดับจังหวัดและในคณะกรรมการระดับอำเภอ ผู้อำนวยการการเลือก และพนักงานเจ้าหน้าที่ มีสิทธิได้รับเบี้ยเลี้ยง ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายอื่นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๒ ห้ามมิให้กรรมการ เลขาธิการ ผู้ตรวจการเลือกตั้ง ประธานและกรรมการในคณะกรรมการระดับจังหวัดหรือในคณะกรรมการระดับอำเภอ ผู้อำนวยการการเลือก หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำการอื่นใดอันเป็นการขัดขวางมิให้การเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งของคณะกรรมการ คณะกรรมการระดับจังหวัด คณะกรรมการระดับอำเภอ ผู้อำนวยการการเลือก หรือคำสั่งของศาลอันเกี่ยวกับการเลือกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

กรรมการ เลขาธิการ ผู้ตรวจการเลือกตั้ง ประธานและกรรมการในคณะกรรมการระดับจังหวัดหรือในคณะกรรมการระดับอำเภอ ผู้อำนวยการการเลือก หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งของคณะกรรมการ หรือปฏิบัติตามคำสั่งของศาลอันเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หากได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง

หมวด ๓
การเลือก

มาตรา ๓๓ การเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้ใช้วิธีลงคะแนนลับตามวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๓๔ ในกรณีมีเหตุจำเป็นเฉพาะพื้นที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการเลือกได้ภายในระยะเวลาหรือในวันที่กำหนดเพราะเหตุจลาจล อุทกภัย อัคคีภัย เหตุสุดวิสัย หรือเหตุจำเป็นอื่นใด คณะกรรมการอาจกำหนดวันเลือกใหม่ของการเลือกระดับอำเภอ การเลือกระดับจังหวัด หรือการเลือกระดับประเทศตามความจำเป็นก็ได้

มาตรา ๓๕ กรณีที่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ เป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดการเลือกระดับอำเภอ ระดับจังหวัดหรือระดับประเทศพร้อมกันทั่วราชอาณาจักรตามวันที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๒ (๑) อันมิใช่เป็นกรณีตามมาตรา ๓๔ และคณะกรรมการมีมติด้วยคะแนน

ไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่าการดำเนินการเลือกต่อไปตามกำหนดวันเดิมจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือเรียบร้อย คณะกรรมการจะประกาศกำหนดวันเลือกใหม่ก็ได้

ในกรณีที่มีเหตุตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนน คณะกรรมการจะสั่งยกเลิกการเลือก และประกาศกำหนดวันเลือกใหม่ก็ได้

มาตรา ๓๖ ผู้สมัครอาจแนะนำตัวได้ตามวิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้สมัคร จะช่วยเหลือผู้สมัครในการแนะนำตัว ต้องปฏิบัติตามวิธีการและเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๗ ในระหว่างการดำเนินการเลือกตามมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ หรือมาตรา ๔๒ ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิใช่ผู้สมัครเข้าไปในสถานที่เลือก เว้นแต่จะเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการเลือก หรือผู้ซึ่งได้รับอนุญาตจากกรรมการ ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศ ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัด หรือผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ แล้วแต่กรณี

เมื่อประกาศผลการนับคะแนนแล้ว ผู้สมัครหรือผู้ได้รับเลือกขั้นต้นซึ่งไม่มีสิทธิที่จะเลือกหรือได้รับเลือก ต้องออกจากสถานที่เลือก

มาตรา ๓๘ ในระหว่างการดำเนินการเลือกตามมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ หรือมาตรา ๔๒ ห้ามมิให้ผู้สมัครผู้ใดนำเข้าไปหรือใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใด ๆ ที่อาจใช้เพื่อติดต่อสื่อสารหรือเพื่อบันทึกภาพหรือเสียง หรืออุปกรณ์อื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนดในสถานที่เลือก รวมทั้งบริเวณโดยรอบสถานที่เลือกตามที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศ ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัด หรือผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ แล้วแต่กรณี กำหนด

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่ผู้สมัครซึ่งเป็นคนพิการหรือทุพพลภาพ และมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ตามวรรคหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกหรือการลงคะแนน โดยได้รับอนุญาตจากกรรมการ ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศ ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัด หรือผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงการอำนวยความสะดวกตามมาตรา ๕๗ ด้วย

มาตรา ๓๙ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใดอันเป็นการขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวมิให้ผู้มีสิทธิเลือกเข้าไป ณ สถานที่เลือก หรือมิให้ไปถึง ณ สถานที่เลือกภายในกำหนดเวลาที่จะเลือก

มาตรา ๔๐ การเลือกระดับอำเภอ ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้สมัครต้องมาถึงสถานที่เลือกและแสดงตนภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ผู้ใดไม่มาหรือมาไม่ทันกำหนดให้หมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก

(๒) เมื่อผู้สมัครมาครบหรือพ้นเวลาตาม (๑) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอจัดให้ผู้สมัครแต่ละกลุ่มรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอกำหนด

(๓) ให้ผู้สมัครแต่ละกลุ่มลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกินสองคน โดยจะลงคะแนนเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกินหนึ่งคะแนนมิได้

(๔) เมื่อการลงคะแนนของกลุ่มใดแล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอดำเนินการให้มีการนับคะแนนของกลุ่มนั้นโดยเปิดเผย

(๕) ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับห้าคนแรกเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่ม ในกรณีที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกินห้าคนให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น ในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนไม่ถึงห้าคน ให้เฉพาะผู้ซึ่งได้คะแนนเป็นผู้ได้รับเลือก

(๖) ในกรณีที่ผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (๕) ผู้ใดไม่อยู่ในสถานที่เลือกในระหว่างดำเนินการเลือกขั้นต่อไป ให้ผู้นั้นหมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก และให้ถือว่าผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (๕) มีเพียงเท่าที่มีอยู่

(๗) ในกรณีที่กลุ่มใดมีผู้สมัครไม่เกินห้าคน หรือมีผู้มารายงานตัวตาม (๑) ไม่เกินห้าคน ให้ผู้สมัครกลุ่มนั้นไม่ต้องดำเนินการเลือกกันเอง โดยให้ถือว่าผู้สมัครทุกคนซึ่งมารายงานตัวในกลุ่มนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นสำหรับกลุ่มนั้น

(๘) กลุ่มใดไม่มีผู้สมัคร ให้งดการดำเนินการให้มีการเลือกสำหรับกลุ่มนั้น และไม่มีผลกระทบต่อการเลือกของกลุ่มอื่น

(๙) เมื่อได้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มแล้ว ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มตกลงกันว่าจะให้ผู้ใดเป็นผู้จับสลากตาม (๑๐) ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก

(๑๐) ให้จัดให้มีการแบ่งสายออกเป็นสายไม่เกินสี่สาย แต่ละสายประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน เว้นแต่จะแบ่งให้เท่ากันไม่ได้ ให้แบ่งให้แต่ละสายมีจำนวนกลุ่มใกล้เคียงกันมากที่สุด และในแต่ละสายต้องมีกลุ่มไม่เกินห้ากลุ่มแต่ต้องไม่น้อยกว่าสามกลุ่ม และให้บุคคลตาม (๙) ของแต่ละกลุ่มจับสลากว่ากลุ่มของตนจะอยู่ในสายใด

(๑๑) ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มเลือกผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน โดยแต่ละคนมีสิทธิเลือกผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มในสายเดียวกันได้กลุ่มละหนึ่งคน ในชั้นนี้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

(๑๒) เมื่อดำเนินการเลือกตาม (๑๑) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอดำเนินการให้มีการนับคะแนนโดยเปิดเผย ให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดสามลำดับแรกของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอสำหรับกลุ่มนั้น เพื่อไปดำเนินการเลือกในระดับจังหวัดต่อไป ในกรณีที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกินสามคน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น และในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนไม่ถึงสามคนให้เฉพาะผู้ซึ่งได้คะแนนเป็นผู้ได้รับเลือก

(๑๓) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอส่งบัญชีรายชื่อผู้ได้รับเลือกตาม (๑๒) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดพร้อมด้วยเอกสารหรือข้อมูลตามมาตรา ๒๘ (๕) ภายในวันถัดจากวันเลือกระดับอำเภอเพื่อดำเนินการต่อไป

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ในเขตอำเภอใดมีผู้สมัครไม่เกินห้ากลุ่ม เมื่อได้ดำเนินการเลือกตาม (๓) แล้ว ไม่ต้องจัดให้มีการแบ่งสายตาม (๑๐) และให้แต่ละกลุ่มเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มได้คนละหนึ่งคน โดยผู้สมัครในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

มาตรา ๔๑ การเลือกระดับจังหวัด ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอต้องมาถึงสถานที่เลือกและแสดงตนภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ผู้ใดไม่มาหรือมาไม่ทันกำหนดให้หมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก

(๒) เมื่อผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอมาครบหรือพ้นเวลาตาม (๑) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดจัดให้ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอแต่ละกลุ่มรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดกำหนด

(๓) ให้ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอแต่ละกลุ่มลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกินสองคน โดยจะลงคะแนนเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกินหนึ่งคะแนนมิได้

(๔) เมื่อการลงคะแนนของกลุ่มใดแล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดดำเนินการให้มีการนับคะแนนของกลุ่มนั้นโดยเปิดเผย

(๕) ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับห้าคนแรกเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่ม ในกรณีที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกินห้าคนให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น ในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนไม่ถึงห้าคน ให้เฉพาะผู้ซึ่งได้คะแนนเป็นผู้ได้รับเลือก

(๖) ในกรณีที่ผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (๕) ผู้ใดไม่อยู่ในสถานที่เลือกในระหว่างดำเนินการเลือกขั้นต่อไป ให้ผู้นั้นหมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก และให้ถือว่าผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (๕) มีเพียงเท่าที่มีอยู่

(๗) ในกรณีที่กลุ่มใดมีผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอรวมกันแล้วไม่เกินห้าคน หรือมีผู้มารายงานตัวตาม (๑) ไม่เกินห้าคน ให้ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอกลุ่มนั้นไม่ต้องดำเนินการเลือกกันเอง โดยให้ถือว่าผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอทุกคนซึ่งมารายงานตัวในกลุ่มนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นสำหรับกลุ่มนั้น

(๘) กลุ่มใดไม่มีผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอ ให้งดการดำเนินการเลือกสำหรับกลุ่มนั้น และไม่มีผลกระทบต่อการเลือกของกลุ่มอื่น

(๙) เมื่อได้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มแล้ว ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มตกลงกันว่าจะให้ผู้ใดเป็นผู้จับสลากตาม (๑๐) ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก

(๑๐) ให้จัดให้มีการแบ่งสายออกเป็นสายไม่เกินสี่สาย แต่ละสายประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน เว้นแต่จะแบ่งให้เท่ากันไม่ได้ ให้แบ่งให้แต่ละสายมีจำนวนกลุ่มใกล้เคียงกันมากที่สุด และในแต่ละสายต้องมีกลุ่มไม่เกินห้ากลุ่มแต่ต้องไม่น้อยกว่าสามกลุ่ม และให้บุคคลตาม (๙) ของแต่ละกลุ่มจับสลากว่ากลุ่มของตนจะอยู่ในสายใด

(๑๑) ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน โดยแต่ละคนมีสิทธิเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มในสายเดียวกันได้กลุ่มละหนึ่งคน ในชั้นนี้ ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

(๑๒) เมื่อดำเนินการเลือกตาม (๑๑) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดดำเนินการให้มีการนับคะแนนโดยเปิดเผย ให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดสองลำดับแรกของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดสำหรับกลุ่มนั้น เพื่อไปดำเนินการเลือกในระดับประเทศต่อไป ในกรณีที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกินสองคน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น และในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนไม่ถึงสองคน ให้เฉพาะผู้ซึ่งได้คะแนนเป็นผู้ได้รับเลือก

(๑๓) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดส่งบัญชีรายชื่อผู้ได้รับเลือกตาม (๑๒) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศพร้อมด้วยเอกสารหรือข้อมูลตามมาตรา ๒๙ (๓) ภายในวันถัดจากวันเลือกระดับจังหวัดเพื่อดำเนินการต่อไป

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ในจังหวัดใดมีผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอจากทุกอำเภอมาระดับจังหวัดไม่เกินห้ากลุ่ม เมื่อได้ดำเนินการเลือกตาม (๓) แล้ว ไม่ต้องจัดให้มีการแบ่งสายตาม (๑๐) และให้แต่ละกลุ่มเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มได้คนละหนึ่งคน โดยผู้สมัครในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

มาตรา ๔๒ การเลือกระดับประเทศ ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดต้องมาถึงสถานที่เลือกและแสดงตนภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ผู้ใดไม่มาหรือมาไม่ทันกำหนดให้หมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก

(๒) เมื่อผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดมาครบหรือพ้นเวลาตาม (๑) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศจัดให้ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดแต่ละกลุ่มรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศกำหนด

(๓) ให้ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดแต่ละกลุ่มลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกินสิบคน โดยจะลงคะแนนเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกินหนึ่งคะแนนมิได้

(๔) เมื่อการลงคะแนนของกลุ่มใดแล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศดำเนินการนับคะแนนของกลุ่มนั้นโดยเปิดเผย

(๕) ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับสี่สิบคนแรกเป็นผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่ม ในกรณีที่ในลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกินสี่สิบคน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้น ในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนไม่ถึงสี่สิบคน แต่มีจำนวนตั้งแต่ยี่สิบคนขึ้นไป ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของกลุ่มนั้นมีเท่าที่มีอยู่ แต่ถ้ามีผู้ได้คะแนนไม่ถึงยี่สิบคน ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศจัดให้ผู้ซึ่งไม่ได้รับเลือกซึ่งยังอยู่ ณ สถานที่เลือก ลงคะแนนเลือกกันเองใหม่เพื่อให้ได้จำนวนยี่สิบคน

(๖) ในกรณีที่ผู้ซึ่งได้รับเลือกตาม (๕) ผู้ใดไม่อยู่ในสถานที่เลือกในระหว่างการดำเนินการเลือกขั้นต่อไป ให้ผู้นั้นหมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก และให้ถือว่าผู้ซึ่งได้รับเลือกมีเพียงเท่าที่มีอยู่

(๗) เมื่อได้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มแล้ว ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มตกลงกันว่าจะให้ผู้ใดเป็นผู้จับสลากตาม (๘) ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้ใช้วิธีจับสลาก

(๘) ให้จัดให้มีการแบ่งสายออกเป็นสายไม่เกินสี่สาย แต่ละสายประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากัน เว้นแต่จะแบ่งให้เท่ากันไม่ได้ ให้แบ่งให้แต่ละสายมีจำนวนกลุ่มใกล้เคียงกันมากที่สุด และในแต่ละสายต้องมีกลุ่มไม่เกินห้ากลุ่มแต่ต้องไม่น้อยกว่าสามกลุ่ม และให้บุคคลตาม (๗) ของแต่ละกลุ่มจับสลากว่ากลุ่มของตนจะอยู่ในสายใด

(๙) ให้ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นของแต่ละกลุ่มเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน โดยแต่ละคนมีสิทธิเลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นแต่ละกลุ่มในสายเดียวกันได้กลุ่มละไม่เกินห้าคน ผู้ได้รับเลือกขั้นต้นในกลุ่มเดียวกันจะเลือกกันเองหรือเลือกตนเองมิได้

(๑๐) เมื่อดำเนินการเลือกตาม (๙) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศดำเนินการนับคะแนนโดยเปิดเผย แล้วแจ้งผลการนับคะแนนให้คณะกรรมการทราบ

เมื่อคณะกรรมการได้รับรายงานตาม (๑๐) แล้ว ให้รอไว้ไม่น้อยกว่าห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าการเลือกเป็นไปโดยถูกต้อง สุจริต และเที่ยงธรรม ให้ประกาศผลการเลือกตาม (๑๐) ในราชกิจจานุเบกษา โดยให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดในแต่ละกลุ่มตั้งแต่ลำดับที่หนึ่งถึงลำดับที่สิบเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาจากกลุ่มนั้น และผู้ได้รับคะแนนลำดับที่สิบเอ็ดถึงลำดับที่สิบห้าของแต่ละกลุ่มอยู่ในบัญชีสำรองของกลุ่มนั้น และแจ้งให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาทราบ

ในการจัดเรียงลำดับตามวรรคสองสำหรับผู้ที่อยู่ในลำดับที่มีคะแนนเท่ากัน ให้จัดให้มีการจับสลากเพื่อเรียงลำดับต่อไป

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๔๓ ในกรณีที่คณะกรรมการกำหนดให้มีการนับคะแนนด้วยเครื่องกลหรือเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ ถ้าได้ดำเนินการนั้นโดยเปิดเผย ให้ถือว่าเป็นการนับคะแนนโดยเปิดเผยแล้ว

มาตรา ๔๔ ในกรณีที่ผู้สมัครในระดับอำเภอ หรือผู้มีสิทธิเลือกในระดับจังหวัด หรือระดับประเทศเห็นว่าการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกของคณะกรรมการ ผู้อำนวยการการเลือก หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลฎีกาภายในสามวันนับแต่วันที่มีการออกคำสั่ง และให้นำความในมาตรา ๒๒ วรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๕ ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภากลุ่มใดมีไม่ครบจำนวน ไม่ว่าเพราะเหตุตำแหน่งว่างลง หรือด้วยเหตุอื่นใดอันมิใช่เพราะเหตุถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา ให้ประธานวุฒิสภาประกาศในราชกิจจานุเบกษาเลื่อนบุคคลในบัญชีสำรองของกลุ่มนั้นขึ้นดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแทนตามลำดับ

และให้ผู้นั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่ ในระหว่างที่บุคคลดังกล่าวยังมิได้เข้ารับตำแหน่ง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

หากมีกรณีที่ต้องเลื่อนบุคคลในบัญชีสำรองของกลุ่มใดขึ้นดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแทนตามวรรคหนึ่ง แต่ไม่มีบุคคลในบัญชีสำรองของกลุ่มนั้นเหลืออยู่ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าจะเลื่อนบุคคลในบัญชีสำรองในกลุ่มอื่นใดที่ยังมีผู้อยู่ในบัญชีสำรองเหลืออยู่ แล้วดำเนินการเลื่อนบุคคลนั้นขึ้นดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคหนึ่ง การจับสลากดังกล่าวให้มีผลเฉพาะการเลื่อนครั้งนั้น

ในกรณีที่ทุกกลุ่มไม่มีรายชื่อบุคคลในบัญชีสำรองเหลืออยู่สำหรับการเลื่อนบุคคลขึ้นดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสอง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ แต่ในกรณีที่มีสมาชิกวุฒิสภาเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดและอายุของวุฒิสภาเหลืออยู่เกินหนึ่งปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในหกสิบวันนับแต่วันที่วุฒิสภามีสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ได้รับเลือกดังกล่าวอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

มาตรา ๔๖ ให้คณะกรรมการสั่งลบรายชื่อของบุคคลออกจากบัญชีสำรองเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๓ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๔

(๔) มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลในบัญชีสำรองกลุ่มใดกระทำการใดหรือรู้เห็นเป็นใจด้วยกับการกระทำใดของบุคคลอื่น อันทำให้การเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม

(๕) ศาลฎีกามีคำพิพากษาตามมาตรา ๖๒ วรรคสาม

คำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ถือว่าบัญชีสำรองมีเพียงเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๔๗ ในกรณีตามมาตรา ๔๖ (๔) และในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลในบัญชีสำรองผู้ใดลาออกโดยเจตนาเพื่อให้บุคคลในลำดับถัดลงไปได้รับเลื่อนขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลในลำดับถัดไปหรือบุคคลอื่นใดได้ให้ หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่สมาชิกวุฒิสภาหรือบุคคลในบัญชีสำรองเพื่อลาออก ให้คณะกรรมการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น

มาตรา ๔๘ หีบบัตรและบัตรลงคะแนน ให้มีลักษณะตามที่คณะกรรมการกำหนด ในการกำหนดเกี่ยวกับหีบบัตรต้องกำหนดให้สามารถใช้หีบบัตรเดิมได้ด้วย

มาตรา ๔๙ วิธีการลงคะแนน ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๕๐ ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกผู้ใดใช้บัตรอื่นอันมิใช่บัตรลงคะแนนตามมาตรา ๔๘ ลงคะแนนเลือก

มาตรา ๕๑ ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกผู้ใดนำบัตรลงคะแนนออกไปจากสถานที่เลือก

มาตรา ๕๒ ห้ามมิให้ผู้ใดจงใจทำเครื่องหมายเพื่อเป็นที่สังเกตโดยวิธีใดไว้ที่บัตรลงคะแนน

มาตรา ๕๓ ห้ามมิให้ผู้ใดนำบัตรลงคะแนนใส่ลงในหีบบัตรลงคะแนนโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือกระทำการใดในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกเพื่อแสดงว่ามีผู้มาแสดงตน เพื่อเลือกโดยผิดไปจากความจริง หรือกระทำการใดอันเป็นเหตุให้มีบัตรลงคะแนนเพิ่มขึ้นจากความจริง

มาตรา ๕๔ ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกผู้ใดใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใดถ่ายภาพบัตรลงคะแนนที่ตนได้ลงคะแนนแล้ว

มาตรา ๕๕ ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกนำบัตรลงคะแนนที่เลือกแล้วแสดงต่อผู้อื่นเพื่อให้ผู้อื่นทราบว่าตนเลือกหรือไม่เลือกผู้ใด

มาตรา ๕๖ บัตรลงคะแนนดังต่อไปนี้ ให้ถือเป็นบัตรเสียและมิให้นับเป็นคะแนน

(๑) บัตรปลอม

(๒) บัตรที่มีการทำเครื่องหมายเพื่อเป็นที่สังเกตหรือเขียนข้อความใด ๆ ลงในบัตรลงคะแนนนอกจากเครื่องหมายในการลงคะแนน เว้นแต่เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการเลือก

(๓) บัตรที่มิได้ทำเครื่องหมายลงคะแนน

(๔) บัตรที่ไม่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครใด

(๕) บัตรที่ลงคะแนนให้ผู้ที่ไม่มีสิทธิได้รับเลือก

(๖) บัตรที่ลงคะแนนให้บุคคลเกินจำนวนที่กำหนด

(๗) บัตรที่ลงคะแนนให้บุคคลใดเกินหนึ่งคะแนน

(๘) บัตรที่มีลักษณะตามที่คณะกรรมการกำหนดว่าเป็นบัตรเสีย

มาตรา ๕๗ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเลือกให้แก่ผู้สมัครหรือผู้มีสิทธิเลือกซึ่งเป็นคนพิการหรือทุพพลภาพ ผู้สูงอายุ หรือผู้ประสบปัญหาในการใช้สิทธิเลือก ให้ผู้อำนวยการการเลือกจัดให้มีการอำนวยความสะดวกในการเลือกของคนพิการหรือทุพพลภาพ ผู้สูงอายุ หรือผู้ประสบปัญหาในการใช้สิทธิเลือกไว้ด้วย โดยอาจให้บุคคลอื่นหรือผู้ที่ผู้อำนวยการการเลือกมอบหมายเป็นผู้กระทำการแทนโดยความยินยอมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของคนพิการหรือทุพพลภาพ ผู้สูงอายุ หรือผู้ประสบปัญหาในการใช้สิทธิเลือกนั้น

หมวด ๔
การควบคุมการเลือกให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

มาตรา ๕๘ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายกระทำการใด ๆ เพื่อเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร

การใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายตามวรรคหนึ่ง มิให้หมายความรวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติที่พึงต้องปฏิบัติในตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น หรือการแนะนำหรือช่วยเหลือในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกของผู้สมัคร โดยมิได้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ แม้ว่าการกระทำจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครใด

ในกรณีมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ามีการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการหรือกรรมการที่พบเห็น มีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยุติหรือระงับการกระทำใดที่เห็นว่าอาจเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครใด

ในกรณีตามวรรคสาม ให้คณะกรรมการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น สั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติการณ์อันอาจเป็นคุณ หรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครใดพ้นจากหน้าที่เป็นการชั่วคราว หรือสั่งให้ประจำกระทรวง ทบวง กรม ศาลากลางจังหวัด หรือที่ว่าการอำเภอในเขตหรือนอกเขตจังหวัดหรืออำเภอ หรือห้ามเข้าเขตจังหวัดหรืออำเภอใดก็ได้

มาตรา ๕๙ ก่อนประกาศผลการเลือก หากมีเหตุอันควรสงสัยว่าการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกการเลือกและสั่งให้ดำเนินการเลือกใหม่ หรือนับคะแนนใหม่

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่งให้กรรมการแต่ละคนซึ่งพบเห็นการกระทำความผิดในเขตอำเภอหรือจังหวัดใด ให้มีอำนาจกระทำได้สำหรับการเลือกในเขตอำเภอหรือจังหวัดนั้น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

ผู้ตรวจการเลือกตั้งและผู้อำนวยการการเลือกผู้ใดพบเห็นการกระทำตามวรรคหนึ่งมีหน้าที่รายงานให้คณะกรรมการหรือกรรมการทราบโดยพลัน

มาตรา ๖๐ ก่อนประกาศผลการเลือก ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการใดหรือรู้เห็นกับการกระทำใดของบุคคลอื่น อันทำให้การเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

เมื่อคณะกรรมการมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น

มาตรา ๖๑ ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ใดให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดเพื่อจูงใจให้ผู้สมัครหรือผู้มีสิทธิเลือกลงคะแนนหรือไม่ลงคะแนนให้แก่ผู้ใด ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดดังกล่าวไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่ง

มาตรา ๖๒ เมื่อคณะกรรมการประกาศผลการเลือกตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แล้ว ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น อันทำให้การเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้น

เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาแล้ว ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้นั้นหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลฎีกาจะพิพากษาว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิด เมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าผู้นั้นกระทำความผิดให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งอยู่ในบัญชีสำรองด้วย และเมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าผู้นั้นกระทำความผิด ให้คณะกรรมการสั่งลบรายชื่อผู้นั้นออกจากบัญชีสำรอง และให้นำความในมาตรา ๔๖ วรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๖๓ เมื่อคณะกรรมการประกาศผลการเลือกตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แล้ว หากความปรากฏต่อคณะกรรมการว่าสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๓ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า

หมวด ๕
การคัดค้าน

มาตรา ๖๔ ผู้สมัครในระดับอำเภอ หรือผู้มีสิทธิเลือกในระดับจังหวัด หรือระดับประเทศมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านว่าการเลือกในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด หรือระดับประเทศที่ตนสมัครหรือมีสิทธิเลือกแล้วแต่กรณี มิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต่อคณะกรรมการภายในสามวันนับแต่วันเลือกในระดับนั้น ๆ และให้คณะกรรมการวินิจฉัยโดยเร็ว หากเห็นว่าไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าการเลือกเป็นไปโดยไม่สุจริต ไม่เที่ยงธรรม หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้คณะกรรมการสั่งยกคำร้อง และให้การเลือก

ดำเนินการต่อไป ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกเป็นไปโดยไม่สุจริต ไม่เที่ยงธรรม หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้คณะกรรมการดำเนินการตามมาตรา ๕๙ วรรคหนึ่ง คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

หมวด ๖
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๕ ในการสืบสวนหรือไต่สวน หากปรากฏว่าการให้ข้อมูล การชี้เบาะแสหรือคำให้การของบุคคลซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้รายใดจะเป็นประโยชน์ในการพิสูจน์การกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดคนอื่นที่เป็นตัวการสำคัญ และสามารถที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดนั้น คณะกรรมการจะกันบุคคลนั้นไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีก็ได้

เมื่อคณะกรรมการมีมติไม่ดำเนินคดีกับบุคคลใดแล้ว ให้สิทธิในการดำเนินคดีอาญาเป็นอันระงับไป เว้นแต่ปรากฏในภายหลังว่าผู้ถูกกันไว้เป็นพยานได้ให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จ หรือไม่ไปเบิกความ หรือไปเบิกความแต่ไม่เป็นไปตามที่ให้การหรือให้ถ้อยคำไว้ ให้การกันบุคคลไว้เป็นพยานนั้นสิ้นสุดลง และคณะกรรมการอาจดำเนินการตามกฎหมายกับบุคคลนั้นต่อไปได้

มาตรการในการกันบุคคลไว้เป็นพยานตามวรรคหนึ่ง และการเพิกถอนการกันบุคคลไว้เป็นพยานตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๖๖ ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยมีกำหนดระยะเวลาหรือสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้การเพิกถอนสิทธิดังกล่าวมีผลในทันทีและเริ่มนับระยะเวลานับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษา เว้นแต่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาจะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๖๗ ผู้ใดสมัครเข้ารับเลือกมากกว่าหนึ่งกลุ่มหรือมากกว่าหนึ่งอำเภออันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดห้าปี

มาตรา ๖๘ กรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดยี่สิบปี

มาตรา ๗๐ ผู้สมัครผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวิธีการหรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดห้าปี

บุคคลใดซึ่งมิใช่ผู้สมัครช่วยเหลือผู้สมัครในการแนะนำตัวโดยไม่ปฏิบัติตามวิธีการหรือเงื่อนไขตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง

มาตรา ๗๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นไปเพื่อก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสถานที่เลือก ต้องระวางโทษเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดห้าปี

มาตรา ๗๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๒ หรือมาตรา ๕๓ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดสิบปี

มาตรา ๗๓ ผู้มีสิทธิเลือกผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๕๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๔ ผู้ใดรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกไม่ว่าเพราะเหตุใด ได้สมัครรับเลือก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดยี่สิบปี

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ซึ่งได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้นั้นคืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าวให้แก่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาด้วย

มาตรา ๗๕ ผู้ใดรับรองหรือเป็นพยานซึ่งลงลายมือชื่อรับรองเอกสารหรือหลักฐานที่ใช้ประกอบการสมัครเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดห้าปี

มาตรา ๗๖ กรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นใดในพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ใดกระทำการโดยวิธีใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือให้ผู้สมัครผู้ใดได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือทำให้ผู้สมัครผู้ใดไม่ได้รับเลือก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น

ผู้สมัครใดยินยอมให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นใดในพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ช่วยเหลือเพื่อให้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น

มาตรา ๗๗ ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้เพื่อจูงใจให้ผู้อื่นสมัครเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือถอนการสมัคร หรือกระทำการใด ๆ อันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้นั้นหมดสิทธิที่จะเลือกหรือได้รับเลือก หรือเพื่อจูงใจให้ผู้สมัครหรือผู้มีสิทธิเลือกลงคะแนนหรือไม่ลงคะแนนให้แก่ผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดยี่สิบปี

(๑) จัด ทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด

(๒) ทำการแนะนำตัวด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ

(๓) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(๔) หลอกลวง บังคับ ขู่เข็ญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดในคุณสมบัติ ความรู้ความสามารถ หรือชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้สมัครใด

ความผิดตาม (๑) ให้ถือเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และให้คณะกรรมการมีอำนาจส่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจได้

มาตรา ๗๘ ผู้ใดกระทำการอันเป็นเท็จเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าผู้สมัครผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดห้าปี

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการเพื่อจะกลั่นแกล้งให้ผู้สมัครนั้นถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพื่อไม่ให้มีการประกาศผลการเลือก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดยี่สิบปี

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการแจ้งหรือให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดยี่สิบปี

มาตรา ๗๙ ผู้ใดเรียกหรือรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดเพื่อลงสมัครรับเลือกหรือไม่ลงสมัครรับเลือกเพื่อประโยชน์แก่ผู้สมัครผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดยี่สิบปี

มาตรา ๘๐ ผู้ใดจงใจกระทำด้วยประการใด ๆ ให้บัตรลงคะแนนชำรุดหรือเสียหาย หรือให้เป็นบัตรเสีย หรือกระทำด้วยประการใด ๆ แก่บัตรเสียเพื่อให้เป็นบัตรที่ใช้ได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดสิบปี

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการเลือก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดยี่สิบปี

มาตรา ๘๑ ผู้มีสิทธิเลือกผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เพื่อเลือกหรืองดเว้นไม่เลือกผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดสิบปี

มาตรา ๘๒ ผู้ใดกระทำการโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย เปิด ทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เปลี่ยนสภาพ หรือทำให้ไร้ประโยชน์ หรือนำไปซึ่งหีบบัตรลงคะแนนหรือบัตรลงคะแนน หรือเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกที่ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกได้จัดทำตั้งแต่เวลาที่ได้เปิดและปิดหีบบัตรลงคะแนนที่ตั้งไว้เพื่อการเลือก หรือภายหลังที่ได้ปิดหีบบัตรลงคะแนนนั้นเพื่อรักษาไว้เมื่อการเลือกได้เสร็จสิ้นแล้ว ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดยี่สิบปี

มาตรา ๘๓ ผู้ใดไม่ได้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการเก็บรักษาบัตรลงคะแนนสำหรับการเลือกสมาชิกวุฒิสภา มีหรือครอบครองไว้ซึ่งบัตรลงคะแนนโดยไม่ชอบ ไม่ว่าบัตรลงคะแนนนั้น

จะเป็นบัตรลงคะแนนที่สำนักงานเป็นผู้จัดให้มีขึ้นหรือไม่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดสิบปี

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องระวางโทษเพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่ง และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น

มาตรา ๘๔ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใดจงใจนับบัตรลงคะแนนหรือนับคะแนนให้ผิดไปจากความจริง หรือรวมคะแนนให้ผิดไป หรือกระทำด้วยประการใดโดยมิได้มีอำนาจกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้บัตรลงคะแนนชำรุดหรือเสียหายหรือให้เป็นบัตรเสียหรือกระทำการด้วยประการใดแก่บัตรเสียเพื่อให้เป็นบัตรที่ใช้ได้หรืออ่านบัตรลงคะแนนให้ผิดไปจากความจริง หรือทำรายงานการเลือกไม่ตรงความเป็นจริง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดยี่สิบปี

มาตรา ๘๕ ผู้ใดเล่นหรือจัดให้มีการเล่นการพนันขันต่อใด ๆ เกี่ยวกับผลของการเลือก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้เล่นมีกำหนดสิบปี และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้จัดให้มีการเล่น

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำของผู้สมัคร ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น

มาตรา ๘๖ ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด และเป็นเหตุให้ต้องมีการเลือกใหม่ไม่ว่าจะมีคำร้องขอหรือไม่ ให้ศาลฎีกาสั่งให้ผู้นั้นรับผิดในค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกครั้งที่เป็นเหตุให้ศาลฎีกามีคำสั่งเช่นว่านั้น จำนวนค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้ศาลฎีกาพิจารณาจากหลักฐานการใช้จ่ายที่คณะกรรมการเสนอต่อศาล

เงินที่ได้รับมาตามวรรคหนึ่งให้นำส่งเข้ากองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

มาตรา ๘๗ ผู้ใดเปิดเผยหรือเผยแพร่ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนผู้สมัครหรือผู้เลือกเกี่ยวกับการออกเสียงเลือกในระหว่างเวลาเจ็ดวันก่อนวันเลือกจนถึงเวลาปิดการเลือก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๘ ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ของสถานที่เลือก ให้ถือว่าผู้สมัครนั้นเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๘๙ ผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้นอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร และการกระทำของผู้เป็นตัวการด้วยกัน ผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้ให้กระทำความผิดนั้น แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักร ให้ถือว่าตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้ให้กระทำความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๙๐ ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยห้าสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่งซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบสองคน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคล ซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(ก) ให้คณะกรรมการดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ มาตรา ๙๓ มาตรา ๙๔ มาตรา ๙๕ และมาตรา ๙๖ จำนวนสองร้อยคน โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน แล้วให้จัดทำเป็นบัญชีรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยแยกผู้ได้รับเลือกตามกลุ่มและตามวิธีการสมัคร

(ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกินสี่ร้อยคนตามวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนด แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่ช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดตาม (ก)

(ค) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกผู้ได้รับเลือกตาม (ก) จากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากคณะกรรมการตามมาตรา ๙๘ และให้คัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข)

ให้ได้จำนวนหนึ่งร้อยเก้าสิบสี่คนรวมกับผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นสองร้อยห้าสิบคน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) จำนวนห้าสิบคน ทั้งนี้ ให้แล้วเสร็จภายในสามวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๒) มิให้นำความในมาตรา ๑๔ (๒๓) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตาม (๑) (ข) และมิให้นำความในมาตรา ๑๔ (๑๙) มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

(๓) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาตินำรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกตาม (๑) (ค) จำนวนสองร้อยห้าสิบคนดังกล่าวขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไป และให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

(๔) อายุของวุฒิสภาตามมาตรานี้มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ถ้ามีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองตาม (๑) (ค) ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทน โดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ สำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งเมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง อยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

(๕) ในระหว่างที่ยังไม่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลในบัญชีสำรองขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างตาม (๔) หรือเป็นกรณีที่ไม่มีรายชื่อบุคคลเหลืออยู่ในบัญชีสำรอง หรือไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

(๖) เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตาม (๔) ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๙๑ ในวาระเริ่มแรก สำหรับการดำเนินการตามมาตรา ๙๐ (๑) (ก) ให้กลุ่มตามมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง มีสิบกลุ่ม ประกอบด้วย

(๑) กลุ่มการบริหารราชการแผ่นดินและความมั่นคง อันได้แก่ผู้เคยเป็นข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๒) กลุ่มกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้พิพากษา ตุลาการ อัยการ ตำรวจ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมาย หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๓) กลุ่มการศึกษาและการสาธารณสุข อันได้แก่ผู้เป็นหรือเคยเป็นครู อาจารย์ นักวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา แพทย์ทุกประเภท เทคนิคการแพทย์ สาธารณสุข พยาบาล เภสัชกร หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๔) กลุ่มอาชีพกสิกรรม ปลูกพืชล้มลุก ทำนา ทำสวน ทำไร่ ป่าไม้ ปศุสัตว์ ประมง หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๕) กลุ่มพนักงานหรือลูกจ้างของบุคคลซึ่งมิใช่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐผู้ใช้แรงงาน ผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๖) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพด้านสิ่งแวดล้อม ผังเมือง อสังหาริมทรัพย์และสาธารณูปโภค ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสาร การพัฒนานวัตกรรม หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๗) กลุ่มผู้ประกอบกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นและผู้ประกอบกิจการอื่น ๆ ผู้ประกอบธุรกิจหรืออาชีพด้านการท่องเที่ยว อันได้แก่ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ ผู้ประกอบกิจการหรือพนักงานโรงแรม ผู้ประกอบอุตสาหกรรม หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๘) กลุ่มสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอัตลักษณ์อื่น ประชาสังคม องค์กรสาธารณประโยชน์ หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๙) กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี การแสดงและบันเทิง นักกีฬา สื่อสารมวลชน ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม หรืออื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

(๑๐) กลุ่มอื่น ๆ

การมีลักษณะอื่น ๆ ในทำนองเดียวกันตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๓ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๔ ย่อมมีสิทธิสมัครในกลุ่มอื่น ๆ ตาม (๑๐) ได้

มาตรา ๙๒ ในวาระเริ่มแรก ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มตามมาตรา ๙๑ อาจสมัครได้โดยวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) สมัครโดยยื่นใบสมัครด้วยตนเอง

(๒) สมัครโดยยื่นใบสมัครด้วยตนเองพร้อมแสดงหนังสือแนะนำชื่อผู้สมัครจากองค์กรตามมาตรา ๙๓ แนบมาพร้อมกับใบสมัครด้วย

ให้ผู้สมัครแต่ละคนมีสิทธิสมัครเพื่อเข้ารับเลือกในกลุ่มตามมาตรา ๙๑ ได้เพียงกลุ่มเดียว และสมัครโดยวิธีการตามวรรคหนึ่งได้เพียงวิธีการเดียว รวมทั้งมีสิทธิสมัครได้เพียงอำเภอเดียว และเมื่อได้ยื่นใบสมัครแล้วจะถอนการสมัครมิได้

ผู้ใดสมัครเข้ารับเลือกมากกว่าหนึ่งกลุ่ม มากกว่าหนึ่งวิธีการ หรือมากกว่าหนึ่งอำเภอ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามวรรคสอง ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๗

มาตรา ๙๓ องค์กรซึ่งเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีและมิได้มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไรมาแบ่งปันกันหรือดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ขององค์กรมาอย่างต่อเนื่อง และองค์กรที่มีกฎหมายจัดตั้ง มีสิทธิแนะนำชื่อผู้ซึ่งเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกขององค์กร หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือเคยปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรตามระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เพื่อสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาองค์กรละหนึ่งคนในแต่ละจังหวัดโดยต้องระบุอำเภอไว้ด้วย และเมื่อได้แนะนำชื่อผู้สมัครแล้วจะถอนหรือเปลี่ยนชื่อผู้ซึ่งได้แนะนำแล้วมิได้

องค์กรตามวรรคหนึ่งต้องลงทะเบียนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด และให้เลือกกลุ่มตามมาตรา ๙๑ ได้เพียงกลุ่มเดียว

การแนะนำชื่อบุคคลตามวรรคหนึ่งต้องทำโดยมติของคณะกรรมการที่มีหน้าที่และอำนาจในการบริหารงานขององค์กรดังกล่าว ในกรณีที่องค์กรดังกล่าวไม่มีคณะกรรมการ ให้ผู้ที่มีหน้าที่และอำนาจในการบริหารงานขององค์กรเป็นผู้แนะนำชื่อแทน และให้ทำเป็นหนังสือโดยอย่างน้อยต้องมีประวัติระบุถึงเพศ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และสาขาอาชีพของผู้ได้รับการแนะนำชื่อพร้อมทั้งหนังสือยินยอมจากผู้ได้รับการแนะนำชื่อ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

องค์กรตามวรรคหนึ่งซึ่งแจ้งการแนะนำชื่อหรือรับรองเอกสารหรือหลักฐานที่ใช้ประกอบการสมัครเป็นเท็จ ให้การแจ้งการแนะนำชื่อหรือการรับรองเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวเป็นโมฆะ และให้คณะกรรมการประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

มาตรา ๙๔ การเลือกระดับอำเภอ ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้สมัครต้องมาถึงสถานที่เลือกและแสดงตนภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ผู้ใดไม่มาหรือมาไม่ทันกำหนดให้หมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก

(๒) เมื่อผู้สมัครมาครบหรือเมื่อพ้นเวลาตาม (๑) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอจัดให้ผู้สมัครแต่ละกลุ่มและแต่ละวิธีการสมัครรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกันและวิธีการสมัครเดียวกัน ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอกำหนด

(๓) ให้ผู้สมัครแต่ละกลุ่มและแต่ละวิธีการสมัครที่ได้จัดตาม (๒) แล้ว ลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันและวิธีการสมัครเดียวกันได้ไม่เกินสองคน โดยจะลงคะแนนเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกินหนึ่งคะแนนมิได้

(๔) เมื่อการลงคะแนนของกลุ่มใดและวิธีการสมัครใดแล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอดำเนินการให้มีการนับคะแนนของกลุ่มนั้นและวิธีการสมัครนั้นโดยเปิดเผยให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดสามลำดับแรกของแต่ละกลุ่มและแต่ละวิธีการสมัคร เป็นผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอสำหรับกลุ่มนั้นและวิธีการสมัครนั้น เพื่อไปดำเนินการเลือกในระดับจังหวัดต่อไป ในกรณีที่ลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกินสามคน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้นและวิธีการสมัครนั้น และในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนไม่ถึงสามคน ให้เฉพาะผู้ซึ่งได้คะแนนเป็นผู้ได้รับเลือก

(๕) ในกรณีที่กลุ่มใดและการสมัครโดยวิธีการใดมีผู้สมัครไม่เกินสามคน หรือมีผู้มารายงานตัวตาม (๑) ไม่เกินสามคน ให้ถือว่าผู้สมัครทุกคนซึ่งมารายงานตัวนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกสำหรับกลุ่มนั้นและวิธีการสมัครนั้นโดยไม่ต้องดำเนินการเลือก

(๖) กลุ่มใดและการสมัครโดยวิธีการใดไม่มีผู้สมัคร ให้งดการดำเนินการเลือกสำหรับกลุ่มนั้นและการสมัครโดยวิธีการนั้น และไม่มีผลกระทบต่อการเลือกของกลุ่มและการสมัครโดยวิธีการอื่น ๆ

(๗) กลุ่มใดและการสมัครโดยวิธีการใดมีผู้ไม่ได้รับคะแนนเลือกเลยมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้สมัครและแสดงตนในกลุ่มนั้นและการสมัครโดยวิธีการนั้น แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามคน ให้สันนิษฐานว่ามีการสมยอมกันในการเลือก และถือว่าการเลือกไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอดำเนินการให้ผู้สมัครในกลุ่มนั้นและโดยวิธีการสมัครนั้นเลือกกันเองใหม่ โดยให้ผู้ไม่ได้รับคะแนนเลือกนั้นหมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก และต้องออกจากสถานที่เลือก

(๘) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับอำเภอส่งบัญชีรายชื่อผู้ได้รับเลือกตาม (๔) และ (๕) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดพร้อมด้วยเอกสารหรือข้อมูลตามมาตรา ๒๘ (๕) ภายในวันถัดจากวันเลือกระดับอำเภอเพื่อดำเนินการต่อไป

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๙๕ การเลือกระดับจังหวัด ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอต้องมาถึงสถานที่เลือกและแสดงตนภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ผู้ใดไม่มาหรือมาไม่ทันกำหนดให้หมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก

(๒) เมื่อผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอมาครบหรือเมื่อพ้นเวลาตาม (๑) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดจัดให้ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอในกลุ่มเดียวกันและวิธีการสมัครเดียวกันนั้นรวมอยู่ด้วยกัน ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดกำหนด

(๓) ให้ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอตาม (๒) ลงคะแนนเลือกบุคคลตาม (๒) ในกลุ่มเดียวกันและวิธีการสมัครเดียวกันได้ไม่เกินสองคน โดยจะลงคะแนนเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกินหนึ่งคะแนนมิได้

(๔) เมื่อการลงคะแนนของกลุ่มใดและวิธีการสมัครใดแล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดดำเนินการนับคะแนนของกลุ่มนั้นและวิธีการสมัครนั้นโดยเปิดเผย ให้ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดสี่ลำดับแรกของแต่ละกลุ่มและแต่ละวิธีการสมัคร เป็นผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดสำหรับกลุ่มนั้นและวิธีการสมัครนั้น เพื่อไปดำเนินการเลือกในระดับประเทศต่อไป ในกรณีที่ลำดับใดมีผู้ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเกินสี่คน ให้ผู้ซึ่งได้คะแนนเท่ากันดังกล่าวจับสลากกันเองว่าผู้ใดจะได้รับเลือกในกลุ่มนั้นและวิธีการสมัครนั้น และในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนไม่ถึงสี่คน ให้เฉพาะผู้ซึ่งได้คะแนนเป็นผู้ได้รับเลือก

(๕) ในกรณีที่กลุ่มใดและการสมัครโดยวิธีการใดมีผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอรวมกันแล้วไม่เกินสี่คน หรือมีผู้มารายงานตัวตาม (๑) ไม่เกินสี่คน ให้ถือว่าผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอทุกคนซึ่งมารายงานตัวนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกสำหรับกลุ่มนั้นและวิธีการสมัครนั้นโดยไม่ต้องดำเนินการเลือก

(๖) กลุ่มใดและการสมัครโดยวิธีการใดไม่มีผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอ ให้งดการดำเนินการเลือกสำหรับกลุ่มนั้นและการสมัครโดยวิธีการนั้น และไม่มีผลกระทบต่อการเลือกของกลุ่มและการสมัครโดยวิธีการอื่น ๆ

(๗) กลุ่มใดและการสมัครโดยวิธีการใดมีผู้ไม่ได้รับคะแนนเลือกเลยมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอและแสดงตนในกลุ่มนั้นและการสมัครโดยวิธีการนั้น แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามคน ให้สันนิษฐานว่ามีการสมยอมกันในการเลือก และถือว่าการเลือกไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดดำเนินการให้ผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอในกลุ่มนั้นและโดยวิธีการสมัครนั้นเลือกกันเองใหม่ โดยให้ผู้ไม่ได้รับคะแนนเลือกนั้นหมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก และต้องออกจากสถานที่เลือก

(๘) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับจังหวัดส่งบัญชีรายชื่อผู้ได้รับเลือกตาม (๔) และ (๕) ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศพร้อมด้วยเอกสารหรือข้อมูลตามมาตรา ๒๙ (๓) ภายในวันถัดจากวันเลือกระดับจังหวัดเพื่อดำเนินการต่อไป

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๙๖ การเลือกระดับประเทศ ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดต้องมาถึงสถานที่เลือกและแสดงตนภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ผู้ใดไม่มาหรือมาไม่ทันกำหนดให้หมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก

(๒) เมื่อผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดมาครบหรือเมื่อพ้นเวลาตาม (๑) แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศจัดให้ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดในกลุ่มเดียวกันและวิธีการสมัครเดียวกันนั้นรวมอยู่ด้วยกัน ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศกำหนด

(๓) ให้ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดตาม (๒) ลงคะแนนเลือกบุคคลตาม (๒) ในกลุ่มเดียวกันและวิธีการสมัครเดียวกันได้ไม่เกินสองคน โดยจะลงคะแนนเลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้บุคคลใดเกินหนึ่งคะแนนมิได้

(๔) กลุ่มใดและการสมัครโดยวิธีการใดมีผู้ไม่ได้รับคะแนนเลือกเลยมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดและแสดงตนในกลุ่มนั้นและการสมัครโดยวิธีการนั้น ให้สันนิษฐานว่ามีการสมยอมกันในการเลือก และถือว่าการเลือกไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศดำเนินการให้ผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัดในกลุ่มนั้นและโดยวิธีการสมัครนั้นเลือกกันเองใหม่ โดยให้ผู้ไม่ได้รับคะแนนเลือกนั้นหมดสิทธิที่จะเลือกและได้รับเลือก และต้องออกจากสถานที่เลือก

(๕) เมื่อการลงคะแนนของกลุ่มใดและวิธีการสมัครใดแล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกระดับประเทศดำเนินการนับคะแนนของกลุ่มนั้นและวิธีการสมัครนั้นโดยเปิดเผย แล้วแจ้งผลการนับคะแนนให้คณะกรรมการทราบ

เมื่อคณะกรรมการได้รับรายงานตาม (๕) แล้ว ให้รอไว้ไม่น้อยกว่าห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าการเลือกเป็นไปโดยถูกต้อง สุจริต และเที่ยงธรรม ให้จัดเรียงลำดับรายชื่อตามผลการเลือกตาม (๕) โดยให้จัดเรียงลำดับรายชื่อผู้ได้รับคะแนนสูงสุดในแต่ละกลุ่มและแต่ละวิธีการสมัครตั้งแต่ลำดับที่หนึ่งถึงลำดับที่สิบเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๙๘ ต่อไป

ในการจัดเรียงลำดับตามวรรคสองสำหรับผู้ที่อยู่ในลำดับที่มีคะแนนเท่ากันให้จัดให้มีการจับสลากเพื่อเรียงลำดับต่อไป

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๙๗ ผู้ใดขัดขืนไม่ยอมออกจากสถานที่เลือกตามมาตรา ๙๔ (๗) มาตรา ๙๕ (๗) หรือมาตรา ๙๖ (๔) ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๑

มาตรา ๙๘ เมื่อได้ดำเนินการเลือกบุคคลเพื่อเสนอชื่อต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติตามมาตรา ๙๐ (๑) (ก) เสร็จแล้วให้คณะกรรมการแจ้งรายชื่อผู้ได้รับคะแนนสูงสุดในแต่ละกลุ่มและแต่ละวิธีการสมัครตั้งแต่ลำดับที่หนึ่งถึงลำดับที่สิบของแต่ละกลุ่มและแต่ละวิธีการสมัครให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติพิจารณาคัดเลือกให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาต่อไป

ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกบุคคลตามวรรคหนึ่งให้ได้จำนวนห้าสิบคนเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาและคัดเลือกรายชื่ออีกจำนวนห้าสิบคนเป็นบัญชีสำรอง และให้ประกาศรายชื่อสมาชิกวุฒิสภาและบุคคลในบัญชีสำรองในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๙๙ ในการคัดเลือกบุคคลจากบัญชีสำรองเพื่อแทนตำแหน่งที่ว่าง ตามมาตรา ๙๐ (๔) และตามมาตรา ๙๘ ให้นำความในมาตรา ๔๕ วรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

ผู้รับสนองพระราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ภาคผนวก ช

ตารางเปรียบเทียบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามกฎหมายไทย

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
1	**พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม ชั่วคราว พุทธศักราช 2475**	รัฐสภาเป็นสภาเดี่ยว คือ สภาผู้แทนราษฎร ไม่มีวุฒิสภา	-	-	-	-
2	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475**	รัฐสภาเป็นสภาเดี่ยว คือ สภาผู้แทนราษฎร ไม่มีวุฒิสภา	-	-	-	-
3	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489**	80 คน (มีชื่อเรียกว่า สมาชิกพฤฒสภา)	1) ต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ 3) มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี หรือเคยดำรงตำแหน่งทางราชการมาแล้วไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากองหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว	1) ในวาระเริ่มแรกองค์การเลือกตั้งสมาชิกพฤฒสภาเป็นผู้เลือกตั้ง 2) การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ผู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนอยู่ในวันสุดท้ายก่อนใช้รัฐธรรมนูญนี้) ซึ่งให้กระทำโดยทางอ้อมและลับ โดยการลงคะแนนในบัตรเลือกตั้งได้ไม่เกิน 80 รายชื่อ และจะลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้คนละ 1 คะแนน	6 ปี เฉพาะวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนด 3 ปี ให้มีการเปลี่ยนสมาชิกกึ่งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก (ผู้ที่ออกไปแล้วสามารถได้รับการเลือกตั้งกลับเข้ามาอีก)	1) อำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทน 2) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
4	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490**	100 คน	สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นสภาผู้แทนในขณะเดียวกันไม่ได้	พระมหากษัตริย์ทรงเลือกตั้ง (แต่งตั้ง)	6 ปี เฉพาะวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนด 3 ปี ให้มีการเปลี่ยนสมาชิกกึ่งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก	1) สมาชิกวุฒิสภาสามารถเสนอร่างกฎหมายได้ 2) อำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทน 3) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน วุฒิสภาประชุมได้ในระหว่างที่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร
5	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492**	100 คน	1) ต้องเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ 3) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน 3) ต้องไม่รับตำแหน่งหรือหน้าที่ใดจากรัฐ หน่วยงานราชการของรัฐ	พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้ง	6 ปี เฉพาะวาระเริ่มแรก เมื่อครบกำหนด 3 ปี ให้มีการเปลี่ยนสมาชิกกึ่งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก (ผู้ที่ออกไปแล้วสามารถได้รับ	1) อำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทน 2) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			หรือหน่วยงานใด ๆ ที่อยู่ในบังคับบัญชาของรัฐ โดยมีประโยชน์ตอบแทน หรือดำรงอยู่ซึ่งตำแหน่งหน้าที่เช่นว่านั้น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองอื่น หรือตำแหน่งที่รัฐมนตรีต้องดำรงตำแหน่งโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือตำแหน่งที่รัฐสภา วุฒิสภา หรือสภาผู้แทนเป็นผู้แต่งตั้ง หรือตำแหน่งหรือหน้าที่เป็นผู้สอนในมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาชั้นอุดมศึกษาอื่น 4) ต้องไม่เป็นผู้จัดการ กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน หรือลูกจ้างของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รัฐหรือหน่วยราชการของรัฐเป็นผู้ลงทุนหรือถือหุ้นมากกว่าร้อยละห้าสิบของทุนหรือจำนวนหุ้นทั้งสิ้น 5) ต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐ หรือหน่วยราชการของรัฐ หรือคงไว้		การเลือกตั้งกลับเข้ามาอีก)	

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ หรือหน่วยงานราชการของรัฐ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม 6) ต้องไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากรัฐหรือหน่วยราชการของรัฐ เป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่รัฐ หรือหน่วยราชการของรัฐปฏิบัติ กับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงาน ตามปรกติ และนอกจากเงินหรือ ประโยชน์ที่พึงได้รับในฐานะ เป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิก สภาผู้แทน หรือในฐานะ ที่ได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ดำรงได้ โดยไม่ต้องห้ามตามมาตรานี้			
6	**รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495**	รัฐสภาเป็นสภาเดี่ยว คือ สภา ผู้แทนราษฎร ไม่มีวุฒิสภา	-	-	-	-

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
7	**ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502**	รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่รัฐสภา จึงเป็นสภาเดี่ยว ไม่มีวุฒิสภา	-	-	-	-
8	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511**	จำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทน	1) มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ 3) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน 4) เป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนในขณะเดียวกันไม่ได้	พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง	6 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง โดยพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะเลือกและแต่งตั้งผู้ที่ออกตามวาระกลับเข้ามาเป็นสมาชิกอีกได้	1) สิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภาต่อวุฒิสภาได้ 2) อำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทน 3) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีเข้าชื่อเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไป และมีสิทธิลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือคณะได้

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
9	**ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515**	รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา จึงเป็นสภาเดี่ยว ไม่มีวุฒิสภา	-	-	-	-
10	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517**	100 คน	1) มีสัญญชาติไทย 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ 3) ไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา 116 และมาตรา 118 แห่งรัฐธรรมนูญ 4) ห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกัน 5) ต้องไม่มีลักษณะ ดังนี้ 5.1) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมืองมิได้ 5.2) ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น นอกจาก	พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้ง	6 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง แต่เฉพาะวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนด 3 ปี ให้มีการเปลี่ยนสมาชิกกึ่งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก	1) อำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร 2) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี เข้าชื่อเสนอญัตติเปิดอภิปรายทั่วไป และมีสิทธิลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือคณะได้

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			ตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น 5.3) รับสัมปทานจากรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม 5.4) รับเงินเดือนหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ			
11	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519**	รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินทำหน้าที่รัฐสภา จึงเป็นสภาเดี่ยว	-	-	-	-

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
		ไม่มีวุฒิสภา				
12	**ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรพุทธศักราช 2520**	รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา จึงเป็นสภาเดี่ยว ไม่มีวุฒิสภา	-	-	-	-
13	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2521**	กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนไม่เกินสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร	1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ 3) ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด 4) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน 5) ไม่ห้ามข้าราชการประจำเป็นวุฒิสมาชิก	พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง	6 ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง โดยในวาระเริ่มแรกเมื่อครบ 2 ปี ให้สมาชิกออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดโดยวิธีจับสลาก และเมื่อครบ 4 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งให้สมาชิกวุฒิสภาในจำนวนที่เหลือ	1) การกลั่นกรองกฎหมาย 2) ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
					จากการจับสลากออกเมื่อครบสองปีแรกออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสองของจำนวนดังกล่าวโดยวิธีจับสลาก ทั้งนี้ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะแต่งตั้งผู้ที่ออกตามวาระกลับมาเป็นสมาชิกอีกได้	
14	**ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรพุทธศักราช 2534**	รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภาจึงเป็นสภาเดี่ยวไม่มีวุฒิสภา	-	-	-	-
15	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2534**	270 คน	1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์	พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง	6 ปี นับแต่วันที่	1) มีหน้าที่กลั่นกรองกฎหมาย

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			3) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรืออาชีพต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 4) ไม่เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง 5) ไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งได้รับเลือกตั้ง 6) ไม่เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ 7) ไม่เคยถูกคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ 8) ต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน		พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง โดยเมื่อครบ 3 ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งครั้งแรกตามมาตรานี้ให้สมาชิกวุฒิสภาจำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดออกจากตำแหน่งโดยวิธีจับสลาก และให้ถือว่าการสิ้นสุดสมาชิกภาพ โดยการจับสลาก เป็นการออกตามวาระ และพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกเท่าจำนวนที่ต้องออกไปเข้าแทนที่ เมื่อครบ 6 ปี สมาชิกส่วนที่เหลือจากการจับสลาก	2) ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน หรือมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ทั้งสามารถขอเปิดอภิปรายทั่วไป แต่ไม่สามารถลงมติในปัญหาที่อภิปรายได้ นอกจากนี้ วุฒิสภาในวาระเริ่มแรกสามารถประชุมร่วมกันกับสภาผู้แทนราษฎรในการอภิปรายทั่วไป และมีอำนาจในการพิจารณาพระราชกำหนดร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรได้

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่กรณีที่ได้รับสัมปทาน หรือเป็นคู่สัญญาอยู่ก่อนได้รับตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา		ต้องพ้นจากตำแหน่งและจะมีการแต่งตั้งสมาชิกจำนวนเท่าที่ออกไปเข้ามาแทนที่ต่อไปทุก 3 ปี และพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะทรงแต่งตั้งผู้ที่ออกตามวาระกลับมาเป็นสมาชิกอีกได้ ทั้งนี้ บทเฉพาะกาลได้กำหนดให้ในวาระเริ่มแรก พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาในวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยให้ประธานสภารักษาความสงบเรียบร้อย	

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
					แห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาและกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาในวาระเริ่มแรกมีวาระอยู่ในตำแหน่ง 4 ปี	
16	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**	200 คน	1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด 2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง 3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 4) มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 107(5) 5) ไม่เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง 6) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว	การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้หนึ่งคน การเลือกตั้งให้ใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยลับ ในกรณีที่จังหวัดได้มีสมาชิกวุฒิสภาได้มากกว่าหนึ่งคน ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบจำนวน	คราวละ 6 ปี	1) ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา 19 2) ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ปฏิญาณตนก่อนเข้ารับหน้าที่ มาตรา 21 3) ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันติวงศ์ ตามมาตรา 22

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			ยังไม่เกิน 1 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง 7) ไม่เป็นหรือไม่เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง 8) ไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 109 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (11) (12) (13) และ (14) 9) ไม่เป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น นอกจากนี้ สมาชิกวุฒิสภาต้อง 1) ห้ามดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี	สมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีได้ในจังหวัดนั้น เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา อย่างไรก็ดี บทเฉพาะกาลได้กำหนด ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา 323		4) ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อรับทราบหรือให้ความเห็นชอบการอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันติวงศ์ขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไปตามมาตรา 23 5) เลือกกรรมการการเลือกตั้งจำนวนห้าคนตามมาตรา 138 (4) 6) ร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อมีมติในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ตามมาตรา 159 วรรคสี่ 7) การเข้าชื่อร้องขอให้เรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญตามมาตรา 163

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			2) ห้ามรับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาด ตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทาน หรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว 3) ห้ามรับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่นๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ 4) ห้ามใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกวุฒิสภาเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการบรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและ			8) การประชุมวุฒิสภาในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ตามมาตรา 168 9) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ให้ความเห็นชอบแต่คะแนนเสียงที่ไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ตามมาตรา 173 10) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของวุฒิสภา ตามมาตรา 174

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			มิใช่ข้าราชการการเมือง พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง			11) การยับยั้งหรือแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของวุฒิสภา ตามมาตรา 175 12) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของวุฒิสภา ตามมาตรา 180 13) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตามมาตรา 182 14) การตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี ตามมาตรา 183 15) การเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาโดยไม่มีการลงมติ ตามมาตรา 187 16) การตั้งคณะกรรมาธิการสามัญ

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
						หรือวิสามัญของวุฒิสภา ตามมาตรา 189 17) การประชุมร่วมกันของรัฐสภา ตามมาตรา 193 18) การตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจำนวนไม่เกินสามคน ตามมาตรา 196 19) การตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จำนวน 11 คน ตามมาตรา 199 20) การเปิดอภิปรายทั่วไป ในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยไม่มีการลงมติ ตามมาตรา 213 21) การพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ตามมาตรา 218

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
						22) การพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ตามมาตรา 220 23) ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบการประกาศสงคราม ตามมาตรา 223 24) การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขต ตามมาตรา 224 25) การตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนสิบห้าคน ตามมาตรา 255 26) การเข้าชื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ตามมาตรา 262

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
						27) เลือกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคนไปเป็นกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม มาตรา 274 (3) 28) ให้ความความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นตุลาการศาลปกครองสูงสุด จำนวนหนึ่งในสาม ตามมาตรา 277 29) เลือกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคนไปเป็นไปกรรมการตุลาการศาลปกครอง ตามมาตรา 279 (3) 30) เลือกคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวนเก้าคน ตามมาตรา 297 31) มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ให้

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
						กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง ตามมาตรา 299 32) การเข้าชื่อร้องขอให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษากรณีที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ ตามมาตรา 300 33) อำนาจถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา 303 34) การเข้าชื่อร้องขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา 304 35) การพิจารณารายงานของคณะกรรมการป้องกัน

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
						การทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา 305 36) มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา 307 37) ตั้งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินจำนวนสิบคน และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินหนึ่งคน ตามมาตรา 312
17	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549**	รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา จึงเป็นสภาเดี่ยว ไม่มีวุฒิสภา	-	-	-	-
18	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**	150 คน	1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด 2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ	1) มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน 2) มาจากการสรรหา	6 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง หรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหา โดย	1) การนิติบัญญัติ หรือการเสนอร่างกฎหมาย 2) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการ

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 4) ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย (ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง (ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง (ค) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังขวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติตต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปีการศึกษา (ง) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปี 5) ไม่เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	เท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง	สมาชิกวุฒิสภาจะดำรงตำแหน่งเกินติดต่อกันเกินหนึ่งวาระมิได้ โดยในวาระเริ่มแรก ให้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหามีวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี นับแต่วันเริ่มต้นสมาชิกภาพ	ควบคุมดูแลหรือตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีหรือฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามคำแถลงนโยบายที่ให้ไว้ต่อรัฐสภา รวมทั้งบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่ การรับทราบคำแถลงนโยบาย การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป และการตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นพิจารณาศึกษาปัญหา 3) การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญเกี่ยวกับผลประโยชน์ของแผ่นดิน - การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			6) ไม่เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองหรือเคยเป็นสมาชิกหรือเคยดำรงตำแหน่งและพ้นจากการเป็นสมาชิกหรือการดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมืองมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ 7) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่เกินห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ 8) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 102 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (11) (12) (13) หรือ (14) 9) ไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจาก			- การรับทราบหรือการให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงและพระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามกฎมณเทียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 - การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม - การให้ความเห็นชอบในการทำหนังสือสัญญาสำคัญ เช่น การทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ - การพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กร

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			ตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปี 10) สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมิได้ 11) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น 12) ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะ			ต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ เช่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และอัยการสูงสุด - การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้ทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประชานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประชานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการ

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			ดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม 13) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใดๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติต่อบุคคลอื่นๆในธุรกิจการงานตามปกติ 14) ไม่กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 48			แผ่นดิน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
19	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557**	รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา จึงเป็นสภาเดี่ยว ไม่มีวุฒิสภา	-	-	-	-
20	**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**	1) สมาชิกกรณีทั่วไป จำนวน 200 คน 2) สมาชิกกรณีตามบทเฉพาะกาล) จำนวน 250 คน	1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีในวันสมัครรับเลือก 3) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์หรือทำงานใน	1) สมาชิกวุฒิสภาในกรณีทั่วไป กำหนดให้มาจากการเลือกกันเองของประชาชนพลเมืองผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์	5 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือกกรณีทั่วไป และ 5 ปี นับแต่วันที่มี	1) พิจารณาและกลั่นกรองกฎหมาย พิจารณาและกลั่นกรองพระราชบัญญัติ อนุมัติพระราช

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			ด้านที่สมัครไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด 4) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวพันกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด และต้องไม่มีคุณสมบัติต้องห้ามดังนี้ 1) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา 98 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (15) (16) (17) หรือ (18) 2) เป็นข้าราชการ 3) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก 4) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง 5) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้น	หรือมีสถานะต่าง ๆ 2) สมาชิกวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาลมาจากการที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำโดยการสรรหา และแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด	พระบรมราชโองการแต่งตั้ง กรณีตามบทเฉพาะกาล	กำหนด และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 2) ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตั้งกระทู้ถาม เปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา หรือที่ประชุมรัฐสภา ตลอดจนการตั้งกรรมาธิการต่าง ๆ 3) ให้คำแนะนำหรือความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เช่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น นอกจากนี้ วุฒิสภายังมีอำนาจหน้าที่

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			จากการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือก 6) เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือก 7) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือก 8) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกันหรือผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระ			ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ดังนี้ 1) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา 17 2) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา ตามมาตรา 19 3) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 ตามมาตรา 20 4) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ ตามมาตรา 20 5) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุม

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			9) เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่สมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ในกรณีของผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง จะไม่นำเรื่องดังต่อไปนี้มาเป็นคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ได้แก่ 1) เป็นข้าราชการ (มาตรา 108 ข. (2)) 2) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 184 (1)) 3) การใช้สถานะหรือตำแหน่งในการปฏิบัติราชการหรือดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ			ตามมาตรา 121 6) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา 122 7) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 132 8) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติใหม่ ตามมาตรา 146 9) การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 147 10) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา 155 และมาตรา 165 11) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ตามมาตรา 157 12) การแถลงนโยบาย ตามมาตรา 162

ลำดับ	ประเด็นการเปรียบเทียบ	องค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา	คุณสมบัติผู้สมัคร	วิธีการได้มา	วาระการดำรงตำแหน่ง	อำนาจหน้าที่
			รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่หรือราชการส่วนท้องถิ่น (มาตรา 185)			13) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงครามตามมาตรา 177 14) การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา 178 15) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา 256 16) กรณีอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ